

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

LANDSMØTET 1922

DAGSORDEN MED FORSLAG OG MOTIVER
SAMT PROTOKOL OVER FORHANDLINGENE

KRISTIANIA 1923 — ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

SAKREGISTER.

	Side.
<i>Dagsorden</i> (med forslag og motiver)	1—36
<i>Landsmøtets protokol.</i>	
Landsmøtets aapning	38
Konstitueringen	47
Beretningen	64
Regnskapene	93
Protokolkomiteens bemærkninger	97
Organisationsformene	167
De internationale faglige forbindelser	233
Arbeidsledighetskassen	245
(Arbeidsledighetskassens udvikling side 294.)	
Lovforandringer:	
Gruppeordningen	265
Skriftlige overenskomster	271
Forbundskontingenten	296
Budgettet	278
Valgene	287
Mundtlig beretning for 1922	290
Valgordningen til kongressen	292
Landsmøtets avslutning	301

Dagsorden

for

Norsk arbeidsmandsforbunds 14de landsmøte.

i Kristiania 20. april 1922 og følgende dage.

Møtet aapnes kl. 2 efterm. i Folkets hus.

-
1. Landsmøtets konstituering.
 - a) Fuldmagternes godkjendelse.
 - b) Vedtagelse av dagsorden og forretningsorden.
 - c) Valg av ordstyrere og sekretærer.
 2. Beretning og regnskap.
 3. Organisationsformene (side 4).
 4. Lovforandringer (side 15).
 5. Arbeidsledighetskassen (side 23).
 6. Forskjellige forslag (side 33).
 7. Vedtagelse av budget.
 8. Valg.
-

Forretningsorden.

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Dog har arbeiderpressens repræsentanter adgang. Likeledes har medlemmer av forbundet adgang til galleriet som tilhørere undtagen naar en sak besluttet behandlet for lukkede døre.

Repræsentanter maa forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved indgangen.

2. Til at lede møtet vælges 2 ordstyrere. Ordstyrerne ordner indbyrdes møternes ledelse. Til at føre protokollen vælges 4 sekretærer.
3. Møterne holdes fra 9—1 formiddag og 3—7 eftermiddag.
4. Ingen har ret til at faa ordet mere end 3 ganger i samme sak. Undtagen for indledningsforedrag begrænses taletiden til 10 minutter 1ste og 5 minutter 2den og 3die gang.

Ordstyreren har forøvrig, naar han finder det paakrævet, ret til at stille forslag om yderligere tidsbegrænsning og strek med de indtegnede talere. Til forretningsordenen gives ingen ordet mere end 1 gang og høist 2 minutter til hver sak.

Under behandlingen av dagsordenens punkt 3 angaaende organisationsformen er der ingen indskrænkning i taletiden. Dog kan landsmøtet beslutte, at debatten skal avsluttes med de indtegnede talere.

Talerne skal tale fra den dertil bestemte plads i salen.

5. Forslag maa leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet paa den forening han repræsenterer. Intet nyt forslag kan optages efterat der er besluttet sat strek med de indtegnede talere.

Forslag som ingen forbindelse har med de paa dagsordenen opførte saker kan ikke behandles.

6. Alle beslutninger avgjøres med almindelig flertal. I tvilstilfælde, eller naar 20 repræsentanter forlanger det, foregaar avstemningen ved navneoprop.
7. I protokollen indføres kun forslagene og avstemningerne samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oplæses ved hvert møtes begyndelse og for sidste møte ved dets slutning.

Indledende bemærkninger.

I likhet med i 1918 har hovedstyret ogsaa iaar nedsat en komité til gjennomgaaelse av de til landsmøtet fremkomne forslag og avgi uttalelse herom, samt utrede de spørsmåal, som ellers maatte ansees nødvendig at forelægge landsmøtet til behandling.

Komiteen bestaar av:

Johs. M. P. Ødegaard, Osw. Martinsen, Ole M. Stenvik, Ottar Skarheim og Ivar Smedsmo.

Komiteen avholdt møte den 20. jan. og har indgaaende gennemgaaet de fremkomne forslag.

Komiteen enedes om at gruppere forslagene saaledes:

- A. Organisationsformen.
- B. Forslag til lovændringer.
- C. Arbeidsledighetskassen.
- D. Forskjellige forslag.

Angaaende organisationsformene foreligger foruten forslag fra Stord arbeiderforening og Rjukan arbeidsmandsforening ogsaa indstilling fra „9-mandskomiteen“.

Komiteen enedes enstemmig om at foreslaa „9-mandskomiteen“s indstilling lagt til grund for sakens behandling paa landsmøtet, og i henhold hertil drøfte spørsmåalet.

Komiteen er ikke blit enig om en fælles indstilling. Ødegaard og Skarheim har uttalt sig for 9-mandskomiteens indstilling alternativ I. Smedsmo er enig i organisationens omlægning paa basis av lokale samorganisationer efter alternativ II. Martinsen og Stenvik har stemt imot den foreliggende indstilling fra 9-mandskomiteen baade alternativ I og II, da de ikke er enig i organisationens omlægning paa basis av samorganisationer, men holder principalt paa *industriforbund*.

Angaaende de øvrige foreliggende forslag vedkommende lovændringer, arbeidsledighetskassen og de forskjellige forslag er der delte meninger inden komiteen. De forskjellige opfatninger vil bli paapekt under de enkelte avsnit, hvorunder forslagene hører.

A. Organisationsformen.

Indsendte forslag.

Forslag nr. 1.

Fra Stord arbeiderforening. Avd. 34.

1. De nuværende fagforbund opløses.
2. Der oprettes lokale samorganisationer bygget paa Landsorganisationen som fællesnævneren.
3. Som bindeled mellem de lokale samorganisationer og Landsorganisationen oprettes der industrikomiteer bestaaende av 3 mand foruten en fastlønnet sekretær for hver industri. I det tilfælde, hvor to eller flere indbyrdes industrier slaes sammen skal industrikomiteen bestaa av to mand fra hver branche av de saaledes sammensluttede industrier, foruten en fastlønnet sekretær.
4. For hvert medlem av industrikomiteerne vælges der mindst 2 varamænd og maa samtlige baade repræsentanter og varamænd være bosittende slik, at de er spredt utover hele landet indenfor den industri for hvilken de er valgt. Hvis nogen av repræsentantene eller varamændene i industrikomiteene gaar over i en anden beskæftigelse uttrær de ogsaa som medlemmer av vedkommende industrikomité.
5. De for industrien fastlønnede sekretærer utgjør sammen med formand og kasserer den nye organisations arbeidsutvalg eller sekretariat.
6. Formand og kasserer vælges av en fagkongres, men de fastlønnede sekretærer vælges av hver industri.
7. Paa steder, hvor de lokale forhold tilsiger det danner de lokale samorganisationer uanset industri en faglig samorganisation.
8. Med hensyn til planleggelse, ledelse og ordning av konflikter samt forøvrig alle forhold som angaar arbeidsplassen til ivaretagelse av medlemmenes interesser er det kun de lokale samorganisationer, som har den bestemmende myndighet. Dog kan samarbeide med vedkommende industrikomité og sekretær finde sted.
9. De lokale samorganisationer er ogsaa de der til enhver tid bestemmer hvilke kampmidler og taktik der skal anvendes under de konflikter, som maatte opstaa.
10. De fastlønnede sekretærer for hver industri har foruten agitations- og opplysningsarbeide „naar det forlanges“ at bistaa de lokale samorganisationer med raad og veiledning og ordning av konflikter samt innsamle og føre statistikk for medlemmene inden sin industri.

Dette er da vort forslag, slik som vi har tenkt os organisationens omlægning. Forøvrig tror vi vort forslag er i overensstemmelse med den tanke, som gjør sig gjældende blandt medlemmene paa arbeidsplassen, og stort set i overensstemmelse med det som blev fastslaaet paa samorganisationens konferanse.

Forslag nr. 2.

Fra Rjukan arbeiderforening. Avd. 12.

Foreningen bør paa førstkommende landsmøte arbeide for en omlægning av fagorganisationens former, saaledes at Landsorganisationen bygges paa de lokale samorganisationer som organisationsenheter.

Landsorganisationen maa i saa tilfælde opdeles i industrisektioner svarende til de store industrielle linjer.

Under henvisning til foranstaaende indledende bemerkninger vil Ødegaard og Skarheim føie følgende bemerkninger til sit standpunkt:

I de sidste ca. 12 aar har spørsmålet om organisationsformene været et *dagens* spørsmål og var industriforbundstanken det første som blev trukket i forgrunden, under diskussionen om forandringer.

Allerede paa Landsorganisationens kongres 1913 forelaa indstilling fra et mindretal inden sekretariatet om etablering av industriforbund. Resultatet av kongressens behandling førte dog ikke til nogen forandring.

Tanken var imidlertid reist saa sterkt at diskussionen fortsatte med like stor styrke efter kongressen. Paa dette tidspunkt var den norske fagopposition allerede stiftet med det formaal at arbeide for fagorganisationens omlægning efter føderative prinsipper og for at faa indført ogsaa andre kampmidler i en faglige kamp.

I den tid, som siden er gaat er der stiftet nye forbund, som tar sigte paa at samle alle arbeidere inden en og samme industri i et forbund.

Paa Landsorganisationens kongres 1917 forelaa en længere utredning angaaende organisationsformene, utarbeidet av den saakaldte 15-mandskomité.

Komiteen hadde gaat meget dypt ind i spørsmålet og de synsmaater som fagorganisationen hævdet, var spesielt utformet av et mindretal i komiteen.

Heller ikke paa denne kongres skedde nogen væsentlig forandring.

Paa det tidspunkt var allerede samorganisationstanken paa flere steder slaaet igjennem. De har optat en række spørsmål av lokal art og ofret megen interesse og arbeide paa agitationen, som ogsaa har baaret gode frugter.

Derifra gik utviklingen til etablering av faglige opplysningskontorer paa forskjellige steder rundt omkring i landet.

Landsorganisationen har ogsaa paa sin sidste kongres 1920 anerkjent samorganisationene fuldt ut idet de er git repræsentationsret til Landsorganisationens kongresser. Til de faglige opplysningskontorer ydes ogsaa betydelig økonomisk støtte fra Landsorganisationen.

Kongressen 1920 besluttet endvidere at der skulde arbeides for at det blev bare en fagforening paa en og samme arbeidsplass og medlemmene skulde tilsluttes det forbund, hvori majoriteten av industriens arbeidere var samlet. Industrivis organisation.

Disse beslutninger er diktert av de krav, som den industrielle utvikling har ført med sig, og skulde det saaledes nu ansees at tiden er inde til at ta det hele og fulde skritt: organisationens omlægning til helt at hvile paa de industrielle linjer, og likeledes at gi plass for det lokale initiativ ved yderligere at knytte de lokale samorganisationer som obligatorisk ledd til organisationsbygningen.

Landsorganisationens kongres 1920 besluttet videre at nedsætte en ny organisationskomité paa 9 medlemmer for at fremkomme med indstilling ang. organisationens ombygning paa basis av lokale samorganisationer tilsluttet Landsorganisationen og dermed ophæve de nu bestaaende forbund.

Denne komitéindstilling er allerede forelagt foreningerne til behandling og vil nærværende landsmøde fatte beslutning om sin stilling til spørsmålet.

Den bærende tanke saavel i alternativ I som alternativ II er at skabe en organisation basert paa klasse- og solidaritetens princip og dernæst hvad det rent tekniske og praktiske angaar, basert paa de industrielle forhold.

Tidens krav til arbejderklassen er, at man ikke fortæper sig i mindre væsentlige ting som de gamle faghensyn, men skuer helt over disse og samler sig i klassekamporganisation. Derfor er det i indstillingen tat sigte paa at alle kampe av omfattende art og dypere karakter skal koncentrerer i Landsorganisationen.

Industrigruppene baade i samorganisationene og Landsorganisationen skal ha administrative funktioner, og er disse industrigrupper nødvendig av hensyn til det samarbeide som naturlig maa finde sted mellem den samme industris arbeidere over det hele land.

Disse industrigrupper faar at gjøre med de *praktiske* spørmaal som melder sig baade lokalt og landsomfattende. Paa den maate centraliseres alle oplysninger av praktisk art inden en og samme industri. Dette er en ordning som er at foretrække fremfor den nuværende, hvor flere forbund har interesser at ivareta inden flere forskjellige industrier, og Landsorganisationen savner nu et industrielt fællesorgan, som det er av stor betydning at være i besiddelse av.

Det forudsættes at samorganisationen skal i alt væsentlig overta de nuværende forbunds funktioner, og det spørmaal som da sterkest trænger sig frem og hvorom de fleste delte meninger rejser sig er, om de lokale samorganisationer kan overta de nuværende forbunds funktioner.

Hertil bemerkes:

Lønskampen som er fagorganisationens første og største opgave har i utviklingens medfør i alt væsentlig gaat over fra at være *bedriftsvis*, til en *landsomfattende industriel* kamp, og har derfor de i den senere tid førte kampe artet sig som en kamp mellem Landsorganisationen paa den ene side og arbejdskjøpernes organisation paa den anden side.

Ved alle forberedelser har Landsorganisationen ledet arbeidet for at skabe den fælles platform, hvorpaa de forskjellige forbund ved sakens videre behandling skulde staa.

Allerede fra de indledende forhandlingers optagelse har Landsorganisationen været repræsenteret ved siden av de forskjellige forbund, av hensyn til de principielle og andre fælles spørmaal.

Forbundenes opgave har sterkest koncentrert sig om de almindelige og tekniske spørmaal. Det har saaledes allerede i praksis dannet sig den regel, at de nuværende forbund har virket som administrative organer inden Landsorganisationen og under dens ledelse, den opgave som forudsættes at tildeles industrigruppene.

Spørsmålet blir da om samorganisationene kan overta den funktion som forbundene har hat likeoverfor foreningerne og de enkelte medlemmer.

Paa alle store steder vil opgaven løses let, idet samorganisationene faar saa stort medlemstal, at de økonomiske forpligtelser som vil paahvile disse til de forskjellige grupper som eventuelt vil være i streik, blir smaa i forhold til samorganisationenes medlemstal selv om de blir interessert i landsomfattende konflikter.

Derimot vil de smaa spredte samorganisationer og samorganisationene ved de specifikke industricenterer faa vanskeligheter i saa henseende.

Det kan neppe tænkes mulig at den lokale samorganisation ved f. eks. Odda kan magte sine økonomiske forpligtelser under en konflikt, hvor samtlige arbeidere ved Oddafabrikkerne er interessert, hvor konflikten faar nogen varighet og forsaavidt samorganisationens ydelser av økonomisk støtte skal staa i samme forhold som den nuværende støtte fra forbundene staa, til den støtte som nu ydes fra Landsorganisationen.

Det samme forhold vil ogsaa melde sig for bergverkene og anlægene m. fl.

Man kan imidlertid ikke av den foreliggende indstilling finde at komiteen har tat noget endelig standpunkt til hvordan denne side ved saken skal ordnes, men forutsætter vi at spørsmålet maa drøftes nærmere for at finde en ordning som er praktisk gjennomførlig.

De øvrige opgaver, som forbundene nu har, vil ganske sikkert overtages av samorganisationen og utføres like tilfredsstillende som nu.

Samorganisationsformen vil lægge mere arbeide og større ansvar paa medlemmene ved de forskjellige arbeidspladse. Det blir paa den maate langt flere medlemmer som kommer i daglig berøring med det praktiske organisationsarbeide og de maa løse opgaver paa egen haand uten som nu, at overlate saken til de enkelte forbund.

Det vilde være at tvile paa arbejderklassens intellektuelle evne dersom man tviler paa samorganisationenes evne til at magte disse opgaver.

Alternativ I forutsætter organisationen sammensat av følgende tre enheter: Fagforeningen, samorganisationen og Landsorganisationen.

Alternativ II forutsætter kun to led, nemlig samorganisationen og Landsorganisationen.

Desto mere pulserende livet er inden organisationen, desto mere er den skikket til at fylde sin opgave. Fagforeningenes opretholdelse vil være nødvendig for at tilveiebringe disse forhold.

Ved fagforeningenes avskaffelse vil medlemmene føle sig berøvet det organ, som staa dem nærmest og i første række skal ivareta deres tarv. Fagforeningene vil ogsaa være bedre egnet som basis for et mere alsidig arbeide inden organisationen end de saakaldte „verkstedsklubber“

Fagforeningen er bedre skikket til at gi rum for behandling av *alle* sociale spørmaal, som melder sig, og et saadant organ er uomtvistelig nødvendig av hensyn til den diskussion som maa føres om disse spørmaal.

Verkstedsklubbene gir ikke samme rum herfor, da man der blir mere henvist til at beskæftige sig med de spørmaal, som angaar den enkelte arbeidsplads.

Industrigruppene vil i det praktiske arbeide faa samme funktioner, som de nuværende forbund, dog med den forskjel, ifølge det fremlagte lovutkast, at disse grupper ikke har nogen besluttende myndighet.

Alle tegn tyder paa at man nu staa foran klassekampens tid og er der saaledes mindre rum for andre interesser end de rene klasseinteresser. Derfor vil det heller ikke skade organisationen som helhet om industrigruppen er utstyrt paa anden maate end de nuværende forbund, naar det gjælder konflikter m. v. Medlemmene vil beholde sin indflydelse i mindst samme utstrækning som før gjennom samorganisationene.

Til den av komiteen opsatte industrigruppering er der i hovedsaken intet at indvende, dog vil vi peke paa, at den under gruppe 8, træindustri, skogsarbeide og jordbruk anførte *meieridrift*, maa henlægges under gruppe 1, nærings- og nydelsesmiddelindustrien, idet alle meierier som beskæftiger saapas stort arbeiderantal at det kan være tale om at faa organisationsmæssige forbindelser med, drives som en „fabrik“ for fremstilling av næringsmidler. De kan nærmest sammenlignes med smørfabrikker og har fælles interesser med disse.

De under gruppe 2: beklædnings- og tekstilindustrien anførte *gummi-varefabrikker* maa rettest henlægges under gruppe 7, kemisk og elektrokemisk industri. Det samme er tilfælde med de under gruppe 4, Bergverk m. v. anførte *glasverker* som er en kemisk-teknisk virksomhet.

Ved nærværende finder vi ikke grund til at gaa nærmere ind paa spørsmålet, men tillater vi os at henvise til komiteens indstilling, som tidligere er tilsendt foreningene.

Vi finder heller ikke grund til at indgaa paa behandlingen av det foreliggende utkast til love, idet vi forutsætter at hertil vil være adgang for sakens behandling paa Landsorganisationens kongres.

I henhold til foranstaaende indbydes landsmøtet til at fatte saadan beslutning:

1. Landsmøtet gir sin tilslutning til organisationskomiteens forslag angaaende organisationens omlægning efter alternativ I.
2. Landsmøtet bemyndiger det kommende høvedstyre til at foreta det nødvendige med hensyn til forbundets avvikling efter at Landsorganisationens kongres 1923 har fattet beslutning om den fremtidige organisationsform.

Komiteens medlemmer Martinsen og Stenvik vil bemerke:

Naar vi ikke har kunnet gaa med paa at anbefale for landsmøtet omlægning av organisationsformen til lokale samorganisationer som foreslaat av 9-mandskomiteen i alternativ 1 og 2 er det av den grund at vi mener at man derved ikke skaper en virkelig kampdygtig organisation.

Vi er opmerksom paa, at meget har forandret sig siden organisationens første tid og at der er blit forandringer som nødvendiggjør en omlægning av organisationsformen og vil vi med en gang uttale, at vi ikke finder den nuværende organisationsform ideel, men mener der bør ske en forandring.

Det man først maa ta i betragtning ved en forandring av organisationsformen er at man maa søke at skape en organisation med en kontingent saa lav som mulig, ved siden av at man maa faa en virkelig kampdygtig organisation.

Vor opfatning er, at omlægningen maa ske paa den maate, at forbundsformen bibeholdes og at man gaar over til industriforbund, som av Landsorganisationens kongres vedtat i 1920.

Under drøftelsen

av nye organisationsformer har det gjennom mange aar blit uttalt at man skulde faa en organisationsform der i praksis ville være enkel og smidig

samtidig som magten ville føres tilbake til medlemmene. Man skulle faa en organisationsform der skaffet avdelingene og de enkelte medlemmer større bevægelsesfrihet.

Naar nu 9-mandskomiteens indstilling alternativ 1 og 2 foreligger ser man straks at der er gjort et svakt forsøk paa at danne en føderalistisk organisationsform men som dog vil komme til i praksis at bli centralistisk. Det er nemlig ikke mulig i det forslag til love for Landsorganisationen og samorganisationen at finde en paragraf eller bestemmelse som gir avdelingene større handlefrihet indenfor samorganisationene end de idag har indenfor sit forbund.

Der har ogsaa været hævdet, at en forenkling i organisationsformen var nødvendig og har selvfølgelig medlemmene tænkt sig, at omlægning til samorganisationer skulle bli en forenkling indenfor organisationsformen.

Ser man imidlertid paa organisationskomiteens indstilling, fremgaar det, at saa ikke er tilfældet. Krav fra avdelingene som er av nogen betydning maa nemlig gaa til en kredsgang som aldrig nogensinde tidligere. Særlig blir det noget ganske andet end forenkling efter „Alternativ I“ hvilket gaar ut paa bibeholdelse av fagforeningene, likesom det heller ikke blir forenkling efter „alternativ 2“, efter hvilket fagforeningene vil sløfes. Det er saaledes ikke tale om forenkling i organisationsformen, men derimot en ganske betragtelig utvidelse.

Et kostbart apparat

vil omlægning til samorganisationer bli. Ganske rigtig er der ikke i det fremlagte forslag til love fiksert nogen kontingent, hvilket antagelig er for at faa flest mulig til at støtte komitéindstillingen.

Vi har fra organisationens første dage til stadighet hørt uvilje mot høi kontingent og særlig er der i den sidste tid høvet sterke røster mot denne.

Naar man er opmerksom paa dette, at medlemmene kræver en organisationsform der virkelig skal være en forenkling og samtidig skal kunne bety en lettelse i kontingenten, kan vi ikke tænke os muligheten av, at medlemmene kan vedta omlægning til samorganisationer.

Vi er opmerksom paa, at kongressen kan fastsætte en lav kontingent til at begynde med for at det hele skal se antagelig ut, men har dette meget liten betydning naar repræsentanskapet ifølge lovene har adgang til at forhøie kontingenten.

I lovforslaget er ikke bestemt fordelingen av kontingenten mellem Landsorganisationen og samorganisationene. Man kan vel gaa ut fra, at der vil bli nogenlunde det samme forhold med hensyn til kontingenten, som det idag er mellem Landsorganisationene og forbundene, idet samorganisationene da vil faa refusion av Landsorganisationen. Dette vil i praksis bli saadan, at nogen enkelte steder til eks. Kristiania, Bergen, Trondhjem og Stavanger vil faa store og sterke samorganisationer, som vel kan bli kampdygtige, anderledes vil det bli med alle de smaa samorganisationer og den række enkeltstaaende avdelinger. Disse vil komme til at føre en meget stille tilværelse og vil vel ganske sikkert i de fleste tilfælder staa helt magtesløse. Dette vil særlig ramme anlægs- og grubearbeiderne.

Anlægs- og grubearbeiderne

er henvist til at føre en meget omvankende tilværelse. De vil være nødt til til enkelte tider at staa tilsluttet en samorganisation og til andre tider staa

som enkeltavdeling tilsluttet Landsorganisationen. Der vil saaledes ikke efter omlægning til samorganisationer være det bindeled mellem disse som der nu er under forbundsformen. Det vil resultere i, at de blir fremmede for hverandre og at anlægsarbejderne paa det ene sted foretar ting som de øvrige anlægsarbejdere paa andre steder ikke har noget kjendskap til. Rigtignok skal der dannes industrigrupper omfattende de forskjellige industriarbejdere, men kan man ikke se av det foreliggende lovforslag, at disse industrigrupper skal ha repræsentantmøter. Dette vil bety en ganske stor forandring for anlægsarbejderne der under den nuværende organisationsform har hat anledning til at komme sammen og drøfte sine anliggender.

Den økonomiske side

er til stadighet blitt fremholdt som en fordel under agitationen for omlægning av organisationsformen, og spørsmålet melder sig da om den foreslaatte omorganisation blir billigere end den nuværende. Ser man imidlertid paa den foreliggende indstilling kan man straks være klar over, at den foreslaatte organisationsform vil bli ganske betragtelig kostbarere.

Komiteen er kommet til det resultat, at antallet av tillidsmænd og funktionærer vil bli nogenlunde det samme som tidligere, men da maa man være opmerksom paa, at komiteen har regnet med en fastlønnnet tillidsmand i hver av de 60 samorganisationer og en i hver av de 11 industrigrupper med fornøden kontorhjælp. Det maa imidlertid være indlysende for alle, at de større samorganisationer ikke kan klare sig med en mand, naar de skal overta forbundenes plads. Den foreslaaede organisationsform kan man vel ganske sikkert være enig om vil koste mindst 30 pct. mer end den nuværende.

Skal de forskjellige samorganisationer bli kampdygtige og skal Landsorganisationen bli sat istand til at kunne føre de konflikter som melder sig, vil kontingenten bli saa høi at det vil være vanskelig at faa beholde medlemmene indenfor organisationen.

Det vil ikke lykkes at organisere arbeiderne naar kontingenten blir uforholdsmæssig høi selv om man har en anden organisationsform. Under agitationen for at hverve medlemmer spør disse ikke om hvilken organisationsform der er.

Spørsmålet er hvor stor kontingent der skal betales. Vi føler os ganske forvisset om, at særlig vil det gaa ut over medlemmer indenfor vort forbund hvis organisationsformen blir omlagt. Vort forbund har nemlig gjennom alle tider hat den laveste kontingent og naar man skal være nødt til paa grund av store administrationsutgifter at faa en høiere kontingent vil medlemmene forsvinde fra organisationen. Vel kan det sies, som det hævdes fra mange, at naar den foreslaatte omlægning er praktisk og absolut nødvendig, vil det ikke ha nogen avgjørende betydning for organisationen om kontingenten stiger. Men naar vi absolut er av den formening at organisationsformens omlægning til samorganisationer ikke vil styrke organisationen og man ved omlægningen vil faa en meget høi medlemskontingent, maa vi advare landsmøtet mot at fatte beslutning om organisationens omlægning som er foreslaat av 9-mandskomiteen. Vi maa faa en organisationsform der virkelig blir forenklet og praktisk.

Organisationsformen

er av mange tillagt skylden for mislykkede streiker. Særlig har organisationsformen faat skylden for den mislykkede storstreik. Mange har nemlig hævdet at hvis Landsorganisationen hadde været bygget paa lokale samorganisationer ville resultatet av storstreiken blitt et andet. Man har lavet en blaast om organisationsformen, og det later til at det nu foreliggende forslag kun er et eksperiment for at tilfredsstille endel misfornøiede.

Den nuværende tale om organisationsformene virker hemmende og oppløsende paa forbundenes virksomhet. Det blir ingen fart i agitationen for øket tilslutning og ingen stabilisering av organisationen før vi faar klare linjer.

Talen om organisationsformen har faat en saa fremtrædende plads, at den virker hemmende paa organisationsarbeidet. Vor opfatning er at en utvikling til industriforbund meget let lar sig gjennomføre, og det vil gavne den hele organisation.

Vi har idag indenfor Landsorganisationen 34 fagforbund og 3 enkeltstaaende avdelinger nemlig:

Norsk arbeidsmandsforbund.	Norsk møbelindustriarbeiderforbund.
Norsk baker- og konditorforbund.	Norsk papirindustriarbeiderforbund.
Norsk barber- og frisørsvendes forb.	Norsk postforbund.
Norsk bokbinderforbund.	Norsk sag-, tomt- og høvleriarb.forb.
Norsk brandfunktionærforbund.	Norsk skind- og lærindustriarb.forb.
Norsk centralforening for boktrykkere.	Norsk skog- og jordbruksarbeiderforb.
Norsk elektrikerforbund.	Norsk skotøiarbeiderforbund.
Norsk fangst- og fiskerforbund.	Norsk skrædderforbund.
Norsk formerforbund.	Norsk stenhuggerforbund.
Norsk guldsmedarbeiderforbund.	Norsk transportarbeiderforbund.
Norsk jern- og metalarbeiderforbund.	Norsk trærarbeiderforbund.
Norsk jernbaneforbund.	Norsk kommunale tjenestemænds landsforbund.
Norsk kjøtindustriarbeiderforbund.	Norsk skand.sadelmaker- og tapetsererforbund.
Norsk kommunearbeiderforbund.	Tobaksarbeiderforbundet i Norge.
Norsk litografisk forbund.	Drammens Guldlisterarbeiderforening.
Norsk lokomotivmandsforbund.	Hattarbeidernes forening, Kristiania.
Norsk malerforbund.	Korkeskjærernes forening, Kristiania.
Norsk matros- og fyrbøterunion.	
Norsk murerforbund.	
Norsk musikerforbund.	

Vil man en virkelig forenkling av organisationen og en forenkling, der vil medføre en lav kontingent for medlemmene, kan man ved industriforbund istedeffor de 34 fagforbund ved en gruppering som nedenstaaende opprette 14 industriforbund, nemlig:

1. *Tekstilindustriarbeiderforbund.* I dette forbund kunde indgaa tekstilgruppen av Norsk arbeidsmandsforbund, Skrædderforbundet og Hattarbeidernes forening.
2. *Anlægsindustriarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa Anlægs- og grubearbeidernes gruppe av Norsk arbeidsmandsforbund.
3. *Bygningsindustriarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa bygningsgruppen i Norsk arbeidsmandsforbund, Malerforbundet Murerforbundet, Stenhuggerforbundet og Trærarbeiderforbundet.

4. *Celulose-, papir- og træmassearbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa papirarbeiderforbundet, Sag- tomt- og høvleriarbeiderforbundet.
5. *Transportarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa Transportarbeiderforbundet og Matros- og fyrbøterunionen.
6. *Jern- og metalindustriarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa Norsk jern- og metalarbeiderforbund, Elektrikerforbundet og Guldsmedarbeiderforbundet.
7. *Jord- og skogbruksindustriarbeiderforbund.* I dette forbund kunde indgaa Norsk skog- og jordbruksarbeiderforbund.
8. *Elektrokemisk og kemisk teknisk industriarbeiderforbund.* I dette forbund kunde indgaa den elektrokemiske gruppe av Norsk arbeidsmandsforbund, Fyrstikindustriarbeiderforbundet, Glasarbeiderforbundet og arbeiderne ved de kemiske bedrifter.
9. *Nærings- og nydelsesmiddelindustriarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa Nærings- og nydelsesmiddelgruppen av Norsk arbeidsmandsforbund, Bakerforbundet, Tobaksarbeiderforbundet og Kjøtindustriarbeiderforbundet.
10. *Pylografisk industriarbeiderforbund.* I dette forbund kunde indgaa Centralforeningen for boktrykkere, Bokbinderforbundet og Litografisk forbund.
11. *Kommunearbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa Brandfunktionærforbundet, Kommunearbeiderforbundet og Kommunale tjenestemandforbund.
12. *Statsarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa Jernbaneforbundet, Lokomotivmandsforbundet og Postmandsforbundet.
13. *Skind- og lærindustriarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde indgaa Skotøiarbeiderforbundet og Skind- og lærindustriarbeiderforbundet.
14. *Møbelindustriarbeiderforbundet.* I dette forbund kunde ingaa Møbelindustriarbeiderforbundet og Sadelmaker- og tapetserarbeiderforbundet.

De avdelinger eller grupper av arbeidere som ikke kan tilslutte sig nogen av de 14 forannævnte industriforbund, kan tilsluttes Landsorganisationen direkte. Selve grupperingen av de forskjellige forbund kan der selvfølgelig gjøres indvendinger mot, men man maa her søke sig den mest praktiske form.

Naar man har opsat eget forbund for jord- og skogbruksarbeiderne er det av den grund at man ikke har villet skille disse to arbeidsgrupper paa grund av at organisationsforholdene inden disse to grupper er særlig daarlig. Det retteste hadde været, om skogbruksarbeiderne hadde blit tilknyttet Papirindustriarbeiderforbundet og jordbruksarbeiderne hadde dannet eget forbund, men er der intet til hinder for at saa kan ske, naar organisationen inden jordbruksindustrien er blit saa sterk at den kan danne sit eget forbund.

Naar man har opsat Møbelindustriarbeiderforbundet og anbefalt at der i dette optas det nuværende møbelindustriarbeiderforbund og Sadelmaker- og tapetserarbeiderforbundet, er det av den grund at der kan være ting som tyder paa at disse to industrier bør ha et eget fællesforbund istedetfor at staa tilsluttet Bygningsindustriarbeiderforbundet.

Imidlertid maa man ikke lægge det avgjørende i den opsatte gruppering, idet denne selvfølgelig er gjenstand for forandringer, saa man kan naa den mest praktiske inndeling for industriforbundsformen.

Det som er det avgjørende er at man i dette tilfælde vil faa en praktisk organisationsform og at man istedetfor som nu har 34 fagforbund vil faa 14 industriforbund. Dette vil medføre at organisationen forenkles og at administrationen av denne vil falde meget billigere. Regner man med at administrationen av fagorganisationen efter omlægning til samorganisationer vil bety et plus i administrationsomkostningene med 30 pct., vil overgangen til industriarbeiderforbund som her skissert bety en lavere administrationsutgift av ca. 40 pct. Selv om man overgaar til industriarbeiderforbund behøver man dermed ikke at ophæve de nuværende samorganisationer. Disse kan fortsætte og arbeide sammen med de faglige opplysningskontorer. Der er saaledes to ting at vælge mellem, enten maa vi opretholde vor nuværende organisationsform eller vi maa arbeide hen imot industriforbundsformen.

Paa Landsorganisationens kongres 1920 fremla sekretariatet følgende forslag som blev vedtat:

„Da en ensartet industrivis organisation bedst kan vareta arbeidernes interesser saavel under lønskampe som i andre organisationsforhold, paalægges det saavel forbundene som foreningene at ordne organisationsforholdene i overensstemmelse hermed.

Ved de bedrifter, hvor en enkelt industri er dominerende, skal arbeiderne tilhøre den fagforening og det forbund som representerer det overveiende antal av vedkommende industris arbeidere.

Hvor ikke hel industrivis organisation kan etableres, maa samarbeidet mellem foreningene og forbundene ved lønskampe og andre fællesspørsmal videre utvikles.

Tvistigheter inden organisationen som maatte opstaa ved overgangen til den industrivise organisation, kan indbringes for Landsorganisationens representantskap til avgjørelse.“

I henhold til foranstaaende og ut fra at industrivis organisation vi skape en virkelig effektiv kamporganisation, samtidig som det ogsaa vil lette arbeidet med sosialiseringen maa vi anbefale landsmøtet at uttale sig i den retning og at vedta følgende forslag:

„I erkjendelse av at den stadig sterkere koncentration av kapitalmagten i forbindelse med den industrielle og tekniske utvikling nødvendiggjør den sterkeste mulige sammenslutning industrivis, finder landsmøtet at den heldigste organisationsform for den faglige organisation er sammenslutning i landsomfattende industriforbund og kræver at kongressens beslutning av 1920 om industriforbund realiseres snarest.“

Hovedstyrets bemerkninger angaaende organisationsformen.

Fra den 10. til 15. februar var hovedstyret samlet til møte for bl. a. at behandle indkomne forslag til landsmøtet, og besluttet i anledning av organisationsformen følgende efter forslag av *H. Moen, Kirkenes*:

„Hovedstyret finder at 9-mandskomiteens forslag til omlægning av organisationsformene paa lokale samorganisationer er et skridt i den rigtige retning for at skape en handlekraftig organisation.“

For dette forslag stemte 11 av hovedstyrets medlemmer.

Angaaende de i 9-mandskomiteen opstillede alternativer *blev der med 9 stemmer vedtal at anbefale alternativ I.*

I sakens anledning forelaa forøvrig følgende forslag fra *H. Moen, Kirkenes*:

„Av de to alternativer som foreligger, finder hovedstyret at alternativ II er det som sikrest kan garantere en virkelig kamporganisation overensstemmende med det grundsyn som er forfægtet av den norske fagopposition og den industrielle utvikling som er foregaaet i de sidste aar.

I henhold hertil anbefaler hovedstyret for landsmøtet at vedta alternativ II.“

Fra *G. Sundbye, Trondhjem*:

„Hovedstyret finder ikke at kunne tiltræ det av 9-mandskomiteen fremsatte forslag til omlægning av organisationsformen. En utvikling av fagorganisationen efter industrielle linjer i henhold til sidste kongresbeslutning staar for hovedstyret som den viktigste og nærmeste opgave, før *yderligere* forandringer vedtages.“

Komiteens medlemmer *Martinsen og Stenvik* tiltraadte *Sundbyes* forslag.

B. Forslag til forandringer i forbundsloven.

Indsendte forslag.

Forslag nr. 1.

Fra Kraftanlæggets arbejderforening avd. 2 og Vossebanens anlægsarbejderforening avd. 374.

Der paalægges landsmøtet av 23. april 1922 at nedsætte en komité, som skal ta og utarbeide en ny lov for N. A. F. tilpasset efter proletariatets økonomiske og politiske forhold, slik at magten til at handle blir lagt til de lokale foreninger eller samorganisationer, naar det øieblik er inde, hvor der med en hurtig bevægelse kan vindes positive resultater.

Motivering:

Da kampen mellem kapital og arbeide antar en mer og mer agressiv karakter og alle hensyn til det arbeidende folk helt blir tilsidesat av de profithungrende kapitalister, og at de gjennom lover, tariffier og arbeidernes daarlige økonomiske stilling søker at kaste dem til undertrykkelse, og at det har vist sig og vil vise sig, at de lange opsigelser, forhandlinger o. s. v., som altid følger med en kamp om arbeidernes eksistensberettigelse og alle de andre institutioner, som griper ind og gjør sig gjældende før en virkelig kamp kan sættes igang, vil man kunne forstaa at dette vil styrke motpartens kampstilling og svække arbeidernes, idet disse intriger, som her er nævnt, hjemler adgang til at fungere inden N. A. F.s love.

Forslag nr. 2.

Principerklæringen. Fra Rich. Hansen.

Den paa forrige landsmøte vedtatte principerklæring utgaar av lovene, idet det maa være forutsætningen at Norsk Arbeidsmandsforbund arbeider efter de samme prinsipper, som maatte bli vedtat paa Landsorganisationens kongresser.

§ 1.

Forslag nr. 3.

Fra Rich. Hansen.

Indledningen til paragraffen strykes.

Forslag nr. 4.

Fra Rjukan arbejderforening, avd. 12.

Idet det forutsættes at landsmøtet fatter beslutning om forandringer i organisationsformene, finder foreningen det unødvendig at hefte sig med forandringer av forbundets love al den stund fagforbundene ved den nye organisationsform forutsættes blir overflødig.

Skulde forholdene allikevel mot formodning bli at fagforbundsformen blir bibeholdt, vil foreningen paapeke følgende forandringer av lovene, som man anser ønskelige.

I § 1. *Formaalet* foreslaes ordene „som ikke har sit specielle fag eller industriforbund at tilhøre“ strøket.

Forslag nr. 5.

Fra Follafos anlægsarbejderforening, avd. 487.

Foreningen foreslaar: Landsmøtet fatter beslutning om at punkt 4 i principerklæringen optas i forbundets love som punkt 5 i formaalet (§ 1) og faar følgende ordlyd:

Forbundsstyret tilpligtes at arbejde for fagbevægelsens omlægning til en føderativ revolutionær kamporganisation.

Motivering:

Organisationens omlægning i føderativ retning har i en rækkerække været paa dagsordenen og ansees moden til gennemførelse.

Foreningen finder den nuværende form malplacert og nærmest som en frase.

Forslag nr. 6.

Fra Rich. Hansen.

I punkt 2 tredje linje strykes ordet „at“ og erstattes med „og“. Punkt 4 gives følgende ordlyd:

„Ved udsendelse av agitatorer og paa anden vis søke bibragt alle landets arbejdsmænd og kvinder kjendskap til *fagorganisationens betydning og nødvendighet* samt at stifte foreninger paa de pladse hvor saadanne ikke findes.“

§ 2.

Forslag nr. 7.

Rjukan arbejderforening, avd. 12.

I § 2 foreslaaes punkt 2 git saadan ordlyd:

„Ikke mer end en forening i samme industri og paa samme sted kan optages.“ Resten av punkt 2 strykes.

§ 5.

Forslag nr. 8.

Solbergfossens arbeidsmandsforening, avd. 144.

Punkt 1 sidste passus strykes.

Forslag nr. 9.

Fra Kragerø og omegns jernbanearb. forening, avd. 275.

Der indføres 2 ukers fristempel til hver jul

§ 8.

Forslag nr. 10.

Fra Kria og omegns stedl. styre.

Da det i mange tilfælder har vist sig at være store vanskeligheter naar det gjaldt at faa ordnet konflikter grundet de nuværende bestemmelser i lovenes § 8 punkt 9, 2, sidste avsnit, foreslaaes disse strøket av lovene.

Forslag nr. 11.

Fra Rich. Hansen.

Punkt 5 utgaar.

I punkt 8 erstattes ordene „bør“ med „maa“. Likeledes strykes ordene „eller industrikomiteens“.

Punkt 9 utgaar.

Punkt 12 skal lyde:

En lovlig iverksat streik o.s.v. som før.

Forslag nr. 12.

Fra Rjukan arbejderforening, avd. 12.

Til punkt 8 foreslaaes saadan tilføielse:

„Fællesaktioner kan, om saa ansees formaalstjenlig, kompletteres med individuel aktion, forsaavidt ikke fælles interesser derved skades“.

Som nyt punkt 8 foreslaaes:

„I særlige tilfælder hvor øieblikkelig handling er nødvendig kan dog arbeidsopsigelse, eventuelt arbeidsstans, iverksættes naar den er godkjendt av samorganisationen, hvor saadan er oprettet“.

§ 9.

Forslag nr. 13.

Fra Rich. Hansen.

I punkt 1 strykes ordene „eller naar en konflikt er godkjendt av Landsorganisationen“.

Punkt 2 utgaar.

Punkt 8 utgaar i sin nuværende form.

§ 10.

Forslag nr. 14.

Fra Rich. Hansen.

Punkt 5 skal lyde:

„Alle utgifter til landsmøtet samt repræsentantenes reise-, diæt- og arbeidstapsgodtgjørelse for reisedagene utredes av forbundskassen.

Godsgjørelse for diæt og arbeidstap under landsmøtet utlignes paa avdelingene i forhold til medlemsantallet“.

§ 12.

Forslag nr. 15.

Fra Rjukan arbejderforening, avd. 12.

Til § 12 p. 1 foreslaaes saadan tilføielse:

„Dog undtas spørsmål som kun berører stedlige forhold. I saadanne spørsmål bør avgjørelsen overlates til samorganisationen paa vedk. sted“.

§ 16.

Forslag nr. 16.

Fra Rich. Hansen.

Punkt 2 skal lyde:

„Foruten regnskapene skal revisorene ogsaa gjennomgaa forretningsutvalgets og hovedstyrets protokoller og granske alle beslutninger. De an-

merknings de maatte finde grund til at fremkomme med skal forelægges landsmøtene“.

Punkt 3. Det nuværende punkt 2.

§ 17.

Forslag nr. 17.

Fra Rich. Hansen.

Paragraffen utgaar.

§ 19.

Forslag nr. 18.

Fra Rich. Hansen.

Ordet „Kvartalsrapport“ ombyttes med „Fagbladet“. Det utkommer 1 gang hver maaned.

§ 26.

Forslag nr. 19.

Fra Rich. Hansen.

Punkt 4 utgaar.

Forslag nr. 20.

Fra Rjukan arbeiderforening, avd. 12.

Til § 26 punkt 4 om stigere og opsynsmænd foreslaaes strøket. Forøvrig bibeholdes paragraffen i sin nuværende form.

§ 34.

Forslag nr. 21.

Fra Rjukan arbeiderforening, avd. 12.

Til § 34 foreslaaes saadan tilføielse:

„Gaar en avdeling over til et andet forbund eller organisation som er tilsluttet Landsorganisationen, gaar foreningens eiendele over til den nye organisation.

I saadanne tilfælder gjælder ikke bestemmelsen i punkt 3 om 6 måneders varsel“.

§§ 36—41.

Forslag nr. 22.

Fra Notodden og omegns arbeidsmandsforening, avd. 193.

Gruppeordningen med fast ansatte gruppesekretærer ophæves.

Motivering:

Da landsmøtet i 1918 gik til at oprette denne ordning var det jo for at bøte paa den misnøie som gjorde sig gjældende inden enkelte industrigrener, som mente at de ikke fik sine saker forsvarlig ivaretat inden forbundet som administrationen da var. Enkelte grupper truet sogar med at gaa ut av Arbeidsmandsforbundet for at danne eget forbund.

Ordningen førte med sig at utgiftene til lønninger gik betragtelig op og som selvfølgelig har været en medvirkende årsak til at ogsaa kontingenten maatte op uten at det efter vor formening er bedre betryggelse for at sakene blir mere omhyggelig behandlet end før. Vi mener at medlemmene maa venne sig til at bearbeide sine saker saa omhyggelig som mulig selv før de leverer dem fra sig. Dette vilde lette arbeidet i forbundet betragtelig og da maa det efter vor mening være den mest praktiske ordning at man ansætter den nødvendige hjælp i forbundet som staar til disposition for formanden uten at disse skal ha specielle interesser at fremme.

Det vil efter vor formening paa denne maate gaa an at faa lønningsbudgettet ned med endel som vel kan gjøre noget for at rette paa forbundets økonomi.

Forslag nr. 23.

Fra Kra og omegns stedl. styre.

Under henvisning til 9-mandskomiteens indstilling om forandring i de gjældende organisationsformer finder undertegnede organisation at landsmøtet bør fatte følgende beslutning vedrørende forbundets administration:

„Den nuværende ordning med industrigruppesekretærer ophæves. Landsmøtet vælger som fastlønnede følgende: Formand, næstformand, kasserer og 3 distriktssekretærer.

Distriktssekretærene fordeles saaledes: 1 for Nordland (som nu), 1 for Trøndelagen (som nu), 1 for Vest- og Sørlandet med sæte i Stavanger by. Øst- og Oplandet fordeles mellem formanden og næstformanden.

Lovenes §§ 36, 37, 38, 39, 40 og 41 utgaar.“

§§ 36—45.

Forslag nr. 24.

Fra Follafos anlægsarbeiderforening, avd. 487.

Foreningen foreslaar: Landsmøtet fatter beslutning om sløifning av distriktssekretærpostene samt gruppesekretærer i den utstrækning som forholdene tilsier.

Motivering:

Foreningen finder at distriktssekretærstillingene er et tilbaketragt stadium som uten skade kan sløifes. Videre mener foreningen at der bør foretas innskrænkning av grubesekretærstillingen, slik at forbundets lønningsbudget lettes og organisationsapparat forenkles.

Da foreningen mener at organisationen bør ømlægges i føderativ retning, maa der allerede fra nu av tages sigte paa avvikling ogsaa av gruppesekretærpostene. Man mener at medlemmene ikke trenger ret- og veiledning i den utstrækning som før, men har baade innsigt og evner til selv at ordne sine lønskampe.

§ 37.

Forslag nr. 25.

Fra C. A. Signell, Lillebø grube.

Paragraffen gives saadan form:

„Industrikomiteene og gruppesekretærene vælges paa gruppenes generalforsamlinger.

Industrikomiteene bestaar av gruppens formand og 3 andre medlemmer med varamænd.

For industrikomiteens medlemmer, der overflyttes til industri som ikke hører naturlig sammen, tar varamanden dennes plads i industrikomiteen.

Paa møter i industrikomiteene skal forretningsutvalget ha repræsentant."

Angaaende forslagene om forandringer av lovene vil komiteen bemerke:

Under den forutsætning, at landsmøtet gir sin tilslutning til organisationens omlægning paa basis av samorganisationer, finder komiteen, at det ikke er paakrævet at gaa længere i behandlingen av lovændringer, end hvad erfaringmæssig ansees paakrævet av hensyn til at lette og fremme det daglige arbeide saavel inden organisationens egen ramme som naar det gjelder at fremme medlemmenes krav likeoverfor arbeidskjøperne.

Det indsendte forslag, nr. 2, fra Rich. Hansen som gaar ut paa at stryke principerklæringen kan komiteens medlemmer Ødegaard, Skarheim, Stenvik og Smedsmo ikke anbefale. Komiteens medlem, Martinsen, gir forslaget sin tilslutning.

Flertallet er av den opfatning, at principerklæringen gir et korrekt uttrykk for hvordan det kapitalistiske samfundssystem virker paa arbeiderklassen og paa hvilken maate det mest effektivt kan bekjæmpes.

Komiteen kan endvidere ikke gi sin tilslutning til forslagene nr. 22, 23 og 24, som gaar ut paa ophævelse av den nuværende gruppe- og distriktsordning inden forbundet.

Den argumentation, som de forskjellige forslagstillere anfører er præget av, at der savnes kjendskap til det virkelige forhold.

Saadan som Arbeidsmandsforbundet er sammensat maa der være knyttet til forbundet folk, som har kjendskap til hvordan forholdene indenfor de forskjellige industrier er og vil ophævelse av den siden 1913 bestaaende ordning medføre at forbundets evne til at ivareta medlemmenes interesser blir svækket.

Komiteens medlemmer Martinsen og Stenvik har bemerkt, at de anser en ordning som kombinerer gruppene med distriktssekretærer vil være at foretrekke fremfor den ordning som nu gjelder, at gruppesekretærene er knyttet til forbundskontoret.

Uten ved nærværende at gaa nærmere ind paa de enkelte forslag, foreslaaes at følgende lovforandringer finder sted:

(Her indtas kun de §§ hvori forandringer foreslaaes. Gjælder forandringen enkelte punkter av paragraffen, er kun de punkter, hvori forandringen foreslaaes, indtat. (Konferer forøvrig lovene.)

1. Formaalet.

I punkt 2, tredje linje, foreslaaes ordet „at“ strøket og erstattet med „og“.

§ 2. Optagelse.

Punkt 2 gives saadan form:

- Ikke mer end en forening i samme industri og paa samme sted kan optages i forbundet.

Den nuværende bestemmelse.

- Ikke mere end en avdeling i samme branche paa samme sted kan optages i forbundet uten efter samraad med forretningsutvalget og den bestaaende forening inden samme branche paa stedet.

§ 3. Kontingenten.

Den nuværende bestemmelse.

- Til fremme av forbundets formaal indbetaler avdelingene av hvert medlems ydede ukekongitent til hovedkassen 205 øre for heltbetalende og 110 øre for halvtbetalende medlemmer.
- Denne kontingent fordeles saaledes:

Heltbetalende:	
Til forbundskassen . . . pr. uke	200 øre
Til forsikringskassen. . .	— 5 "
Halvtbetalende:	
Til forbundskassen . . . pr. uke	110 øre
Til forsikringskassen. . .	— 5 "
- Kontingenten for direkte medlemmer er ordinært 215 øre pr. uke, der fordeles med 210 øre til forbundskassen og 5 øre til forsikringskassen.

- Til fremme av forbundets formaal indbetaler avdelingene av hvert medlems ydede ukekongitent til hovedkassen 65 øre for heltbetalende og 40 øre for halvtbetalende medlemmer.
- Denne kontingent fordeles saaledes:

Heltbetalende:	
Til forbundskassen . . . pr. uke	60 øre
Til forsikringskassen. . .	— 5 "
Halvtbetalende:	
Til forbundskassen . . . pr. uke	35 øre
Til forsikringskassen. . .	— 5 "
- Kontingenten for direkte medlemmer er ordinært 70 øre pr. uke, der fordeles med 65 øre til forbundskassen og 5 øre til forsikringskassen.

§ 5. Kontingentfrie medlemmer.

Punkt 1 gives saadan form:

- Fritat for kontingent er de av forbundets medlemmer, som er indkaldt til militærtjeneste i mindst 4 dage, samt syke og arbeidsledige medlemmer, forsaauidt de ikke oppebærer understøttelse av arbeidsledighetskasse eller streikekasse.

Naar understøttelse oppebæres i nogen av foran nævnte kasser, betaales den ordinære kontingent med fradrag av al ekstrakontingent.

Den nuværende bestemmelse.

- Fritat for kontingent er de av forbundets medlemmer, som er indkaldt til militærtjeneste i mindst 4 dage, samt syke og arbeidsledige medlemmer, forsaauidt de ikke oppebærer understøttelse av arbeidsledighetskasse eller streikekasse.

§ 8. Konflikter.

Punkt 9 gives saadan form:

- Avdelingene bestemmer selv hvorvidt skriftlig og bindende tariffavtale skal opprettes eller om man paa anden maate vil søke at ordne forholdet mellem arbeidere og arbeidsgivere.

Den nuværende bestemmelse:

- Avdelingene bestemmer selv hvorvidt skriftlig og bindende tariffavtale skal opprettes eller om man paa anden maate vil søke at ordne forholdet mellem arbeidere og arbeidsgivere.

Oprettes skriftlig overenskomst, overtar forbundet intet ansvar for denne.

Den undertegnes i tilfælde ikke av forbundet men av vedkommende avdeling eller avdelinger. Gjælder det en landsoverkomst, kan denne i visse tilfælder undertegnes av vedkommende industrikomité.

§ 9. Understøttelse under konflikter.

Punkt 1 gives saadan form:

1. Naar en konflikt er indrapportert til forretningsutvalget, som i § 8 punkt 1—4 foreskrevet, eller naar en konflikt er godkjendt av Landsorganisationen, har ethvert i konflikten deltagende medlem — forsaavidt de til konflikten førelse nødvendige midler strækker til med den adgang forretningsutvalget har til at utskrive ekstrakontingent — ret til en ukentlig understøttelse efter følgende skala:

(Skalaen tjener kun som forholdstal og kan forhøies eller nedsættes efter omstændighetene.

Medlemmer med antal personer at forsørge:				Medlemmer med antal personer at forsørge:					
Sig selv	1	2	3	4	5	6	7	8	
1/1 bet.									1/1 bet.
1/2 bet.									1/2 bet.
									14.00
									15.00
									16.00
									17.00
									18.00
									19.00
									20.00
									21.00
									22.00
									7.00
									7.50
									8.00
									8.50
									9.00
									9.50
									10.00
									10.50
									11.00

Punkt 2 utgaar, hvorefter det nuværende p. 3 blir p. 2 o. s. v.

Punkt 6 (tidl. p. 7) gives saadan form:

6. Ved utbetaling av første streikebidrag fratrækkes alle kontingentrestanser. Videre fratrækkes kontingenten for hver uke saalænge understøttelsen er holdes.

§ 16. (Revisorer).

Foreslaaes saadan form:

1. Landsmøtet vælger et revisionsutvalg paa 3 medlemmer med suppleanter. Revisionsutvalget har at revidere kassererens aarsregnskaper og paategne disse om de er i orden. En gang hver maaned gjennomgaar de kassererens regnskaper og kassebeholdning og avgir for forretningsutvalget en skriftlig rapport om gjennomgaelsen.
2. Foruten regnskapene skal revisionsutvalget ogsaa gjennomgaar forretningsutvalgets og hovedstyrets protokoller og granske alle beslutninger. De anmerkninger de maatte finde grund til at fremkomme med skal forelægges landsmøtet.
3. Revisionsutvalget vælger inden sin midte en repræsentant til landsmøtet.

§ 17. Protokolkomité.

Paragrafen utgaar, idet protokolkomiteen erstattes av det under § 16 nævnte revisionsutvalg.

Som følge av at § 17 utgaar forrykkes nummerordningen, saa den nuværende § 18 blir § 17 o. s. v.

Den nuværende bestemmelse:

1. Naar en konflikt er indrapportert til forretningsutvalget, som i § 8 punkt 1—4 foreskrevet, eller naar en konflikt er godkjendt av Landsorganisationen, har ethvert i konflikten deltagende medlem — forsaavidt de til konflikten førelse nødvendige midler strækker til med den adgang forretningsutvalget har til at utskrive ekstrakontingent — ret til en ukentlig understøttelse efter følgende skala.

(Skalaen tjener kun som forholdstal og kan forhøies eller nedsættes efter omstændighetene.

Den nuværende bestemmelse:

7. Ved utbetaling av første streikebidrag fratrækkes alle kontingentrestanser.

Revisionsutvalg.

Den nuværende bestemmelse:

1. Landsmøtet vælger 3 revisorer med suppleanter. Revisorene har at revidere kassererens aarsregnskaper og paategne disse om de er i orden. En gang hver maaned gjennomgaar de kassererens regnskaper og kassebeholdning og avgir for forretningsutvalget en skriftlig rapport om gjennomgaelsen.
2. Revisorene vælger i sin midte en repræsentant til landsmøtet.

§ 18 (nu § 19, kvartalsrapport). Fagbladet.

Foreslaaes saadan form:

1. Fagbladet utgives en gang hver maaned og redigeres av formanden. Det skal indeholde en oversigt over lønsbevægelsen og andre begivenheter av interesse for fagbevægelsen.
2. For saa mange medlemmer avdelingene har betalt kontingent erholder de eksemplarer av fagbladet.

Den nuværende form:

1. I begyndelsen av hvert kvartal utsender forbundets hovedkontor en kvartalsrapport (Arbeidsmanden).
2. Kvartalsrapporten redigeres av formanden og skal indeholde en oversigt over lønsbevægelsen og andre begivenheter av interesse i foregaaende kvartal.
3. For saa mange medlemmer avdelingene har betalt kontingent erholder de eksemplarer av kvartalsrapporten.

§ 25 (nu § 26). Avdelingenes love.

Punkt 4 gives saadan form:

4. Stigere og opsynsmænd kan ikke være medlemmer av forbundet medmindre avdelingen paa stedet gir sin tilslutning hertil.

Den nuværende bestemmelse:

4. Stigere og opsynsmænd kan ikke være medlemmer av forbundet.

C. Arbeidsledighetskassen.

Indsendte forslag.

Forslag nr. 1.

Fra Kristiania og omegns stedlige styre.

Under henvisning til at forbundets arbeidsledighetskasse har virket uheldig, at den ikke svarer til de forutsætninger hvorpaa den blev opprettet, at den ikke kan siges at være til nogen betryggelse for medlemmene under ledigheten, idet den understøttelse kassen yder ikke tilnærmelsesvis er stor nok til at avhjelpe følgene av arbeidsledigheten, at der har reist sig en stadig tiltagende uvilje mot arbeidsledighetskassen ute blandt medlemmene, der igjen har bevirket at troen og tilliden til organisationen er betydelig svækket (noget det store frafald av medlemmer tydelig viser) og at kassen undergraver forbundets økonomi og avsvækker dets kampevne som kamporganisation, finder undertegnede organisation det ikke lenger forsvarlig at forbundets arbeidsledighetskasse opprettholdes og stiller vi derfor følgende forslag til landsmøtet: „Norsk arbeidsmandsforbunds arbeidsledighetskasse ophæves fra 1ste mai 1922.“

Forslag nr. 2.

Fra Kraftanlæggets arb.for. avd. 2 og Vossebanens anl.arb.for. avd. 374.

«Arbeidsledighetskassen ophæves snarest mulig.»

Forslag nr. 3.

Fra Ulvik jernbanearb.forening, avd. 340.

Norsk arbeidsmandsforbunds arbeidsledighetskasse avvikles ved landsmøtet som avholdes 20. april 1922.

Forslag nr. 4.

Fra Odda arb.forening, avd. 196.

Arbeidsledighetskassen ophæves straks eller saa snart som en forretningsmessig avvikling tillater.

Motivering:

Foreningen finder det bevisst, at alle forutsætninger og motiver som paa forhaand førtes for arbeidsledighetskassens opprettelse er slaat feil.

Stabiliseringen av medlemsskapet i forbundet, som man regnet med har ikke bare uteblit: Tvertimot har den grundet arbeidsledighetskassens nødvendige forhøielse av kontingenten *bidrat til at oppløse foreningene rundt om i landet.*

Foreningen mener videre, at i forhold til ydelsen er denne ledighetsforsikring alt for kostbar. Og som den heller ikke er av nogen nævneværdig nytte for medlemmene. Det er en kjendsgjerning, at med 16 kr. pr. uke (fraregnet kontingenten) kan umulig en enslig stillet person leve av det, langt mindre en familie, hvis ikke medlemmene har opsparte midler ved siden av, og det har vel de færreste arbeidere.

Man er da i de fleste tilfælder henvist til fattigvæsenet, den understøttelse som medlemmet av nogen arbeidsledighetskasse oppebærer kommer naturligvis til fradrag ved offentlig understøttelse og gir ofte anledning til krangel og pirkerier fra fattigkassens side.

Det som man saaledes har opnaadd ved kassen er at den i unødig grad brandskatter de paa nødsarbeide og paa innskærket arbeidstid sultende arbeidere og derved til fordel for borgerklassen sparer det offentlige (fattigvæsenes) for en del utgifter, og paa samme tid blandt de ubevisste og overfladiske medlemmer gjøre fagorganisationen upopulær ved en uforholdsmæssig høi kontingent som nu i høi grad bidrar til at renske foreningene for medlemmer.

Man bør ogsaa være opmerksom paa den situation som opstaar naar en hel del kommuner oppretter arbeidsledighetskasser med understøttelse av staten. Denne kasse yder større understøttelse samtidig som den tilsynelatende er kontingentfri, og det er klart at mange ubefæstede organisationsmedlemmer vil finde baade en fristelse og en velkommen foranledning til at la sig stryke eller utmelde av organisationen for at komme ind under den offentlige arbeidsledighetsforsikring.

Foreningen mener derfor at det nu er en gunstig anledning for forbundet ved en rask optræden at avvikle endel av sin forsikringsvirksomhet og faa den overført paa samfundet, som baade er det principielle og praktiske rigtige.

Forsikringsvæsenet som trækplaster og lokkemiddel til fagorganisation er forældet og bør avskaffes.

En kamporganisation kan umulig ha interesse av at lette de samfundsmæssige institutioner for byrder, som med rette paahviler samfundet.

Den revolutionære fagorganisation bør nu opta et kraftig arbeide for tilslutning til fagorganisationen paa det grundlag at sprænge alle de borgerlige samfundsinstitutioner, men da kan vi ikke opretholde en arbeidsledighetsforsikring, som jo sparer samfundet (fattigkassen) for endel utgifter, men som ikke fritar organisationens medlemmer fra at søke fattigkassen.

La os derfor ophæve arbeidsledighetskassen, som holder paa økonomisk

at ruinere vor kamporganisation og istedet bruke saavel vore økonomiske som aandelige evner til at utbygge vor fagorganisation og dens medlemmer, for en dag at kunne sprænge alle kapitalistiske samfunds institutioner, deriblandt ogsaa fattigvæsenet.

Forslag nr. 5.

Fra Follafos anl.arb.forening, avd. 487.

Principielt foreslaes: Landsmøtet fatter beslutning om at arbeidsledighetskassen ophæves og avvikles til 1. juli 1922.

Subsidiært: Spørsmålet sendes medlemmene til uravstemning.

Motivering:

Foreningen finder at arbeidsledighetskassen ikke svarer til sin hensigt. Blandt andet kan paapekes, at forbundet ved opretholdelse av arbeidsledighetskassen paatar sig forpligtelser som retmæssig paahviler samfundet og ikke en kamporganisation.

Foreningen har ogsaa den opfatning, at den store kontingent til arbeidsledighetskassen virker hemmende paa tilgang av nye medlemmer.

Forslag nr. 6.

Fra Sannikedal jernbanearb.forening, avd. 389.

Da arbeidsledighetskassen maa betragtes som en samfundsinstitution og ikke svarer til forutsætningen for opprettelsen av samme inden N. A. F., vil foreningen for landsmøtet i 1922 foreslaa:

„Arbeidsledighetskassen ophæves saa hurtig som dens institutions lover tillater det“.

Forslag nr. 7.

Fra Narvik arb.forening, avd. 25.

Arbeidsledighetskassen ophæves. Avviklingen foretas snarest mulig.

Motivering:

Nogen utførlig motivering angaaende forslaget finder foreningen helt overflødig, da de sidste anslag fra arbeidsgiverne har levert tilstrækkelige beviser paa at en slik selvhjælpsinstitution virker mot sin hensigt.

Arbeidsledighetsproblemet er vanskelig at løse, og det blir endda vanskeligere at løse, hvis arbeiderne selv støtter de som — naar det passer dem — laver kunstig arbeidsledighet.

Forøvrig er foreningen enig i de beslutninger som blev fattet paa Samorganisationenes landskonferanse og ønsker disse forelagt landsmøtet til behandling.

Forslag nr. 8.

Fra Snehattens jernbanearb.forening, avd. 75.

Det paalægges landsmøtet at drøfte og fatte beslutning om ophævelse av arbeidsledighetskassen fra landsmøtets avholdelse. Og at der arbeides for at kommunene overtar alt med hensyn til arbeidsledighet, enten ved at skaffe

arbeide eller ved at skaffe fuldt underhold til saavel gifte som ugifte. Og likeledes gjøres landsmøtet opmerksom paa, at en nedsættelse av kontingenten er paakrævet. Det viser sig at den er alt for høi, da mange medlemmer av den grund ikke magter at betale og saaledes blir staaende tilrest med kontingenten. Av den grund er det mange som forlater organisationen.

Motivering:

Vi mener at arbeidsledighetskassen maa ophæves da den er et redskap for at borgerne kan sætte de vilkaar som passer dem bedst idet arbeide vil de ikke sætte igang, arbeidsledighetskassen svarer ikke sine forpligtelser i ret tid, derfor en sterk misnøie. En anden ting er det at folk der kun er henvist til dette bidrag, vil av fattigforstanderen bli avspist med den besked det er vel ikke saa farligt, du har jo dit arbeidsledighetsbidrag. Av fattigvæsenet faaes ingen ting og halvaarsvis maa ventes paa at arbeidsledighetsbidrag kan erholdes. Vi mener at kommune og stat enten faar skaffe arbeide eller fuldt underhold for saavel gifte som ugifte, det maa være et rimelig krav. Fagorganisationen skal ikke efter vor mening overta alt det ansvar som paahviler stat og kommune. Vi faar sandelig betale storparten av skatterne endda kan saavel de socialistiske som borgerbladene skrive om de store bidrag som blir bevilget til jernbane, kraft, vei og lignende bedrifter, som er og blir igangsat. Hvem er det som betaler? Jo det er de som er lønsslaver nemlig arbeiderne, det viser sig at op til $\frac{2}{3}$ av den samlede skat blir betalt av arbeiderne, med andre ord. Et jernbaneanlæg blir igangsat distriktsbidrag blir bevilget og arbeiderne betaler. Efter dette saa skulde det synes rimelig ved arbeidsledighet og lignende at kommunen overtok alt med hensyn til at skaffe underhold.

Ad kontingentens nedsættelse maa vi bemerke at flere ældre har forladt os grundet den høie kontingent, idet de har sine familier andre steder og selv skal leve paa arbeidsstedet og av den grund ikke har kunnet betale efterhvert og saaledes har de kommet tilrest og det hele har blit en for stor utgift, idet skatter, sykepræmie, fagforeningskontingent, avishold m. m. tilslut har vokset vedk. over hodet saa det tilsidst blir betalt paa arbeidsstedet, kun det som blev trukket efterhvert, det resterende har blit sendt til familien.

Forslag nr. 9.

Fra Solbergtossens arb.m.forening, avd. 144.

Arbeidsledighetskassen ophæves.

I tilfælde av at arbeidsledighetskassen skal bibeholdes henlægges den under Landsorganisationen og baseres paa frivilligt medlemsskap.

Forslag nr. 10.

Fra Kopperaaens arb.m.forening, avd. 260.

Arbeidsledighetskassen ophævee.

Motivering:

Kopperaaen arb.m.forening er av den opfatning at den om sig gripende arbeidsledighet skyldes utelukkende det kapitalistiske system ved det nuværende produktions- og omsætningsforhold, og da samfundsmagten saavel den øko-

nomiske som den politiske ligger i hænderne paa kapitalen maa ikke arbeiderne ved selvhjelpskasser spare samfundet for de rettigheter man har krav paa. Ti i erkjendelsen av at det er arbeiderne hvad enten de er aandelige eller kropslige som bærer samfundets byrde paa sine skuldre maa det være samfundets pligt ved eventuel arbeidsledighet at træ støttende til hvad enten det blir ved arbeide eller underhold.

Samtidig som vi er vidne til at de bestaaende arbeidsledighetskasser paa langt nær ikke magter de forpligtelser medlemmerne har krav paa.

Forslag nr. 11.

Fra Rjukan arb.forening, avd. 12.

Arbeidsledighetskassen ophæves fra 1. juni 1922. De arbeidere som ved kassens ophævelse oppebær understøttelse erholder denne det bestemte tidsrum.

Motivering:

Naar foreningen har tilladt sig at fremlægge dette forslag for landsmøtet er efter de erfaringer som den nuværende krise har git os og eftersom krisen utvikler sig blir det mere og mere klart at en saadan forsikringsinstitution ikke magter sin opgave. Heller ikke bør arbeiderorganisationen som klasseorganisation være med og dele det ansvar som rettelig paahviler samfundet.

Forslag nr. 12.

Fra Notodden og omengs arb.m.forening, avd. 193.

Arbeidsledighetskassen ophæves.

Motivering.

Vi mener at den fordel forbundets medlemmer har ved at faa arbeidsledighetsbidrag under ledighet er minimal i forhold til den skade som den gjør forbundet i det at denne kasse er den væsentlige aarsak til den store kontingent som har været i den senere tid og som gjør at det har været stort frafald av medlemmer og blir det vanskelig at faa medlemsantallet op igjen før kontingenten blir nedsat. Den høie kontingent fører endvidere til at istedet for at faa arbeiderne ind i organisationen for at faa paavirket dem med socialistisk opfatning blir de nu staaende utenfor av frygt for den store kontingent.

Vi mener at saalænge det ikke opnaaes enighet om en fælles forsikring for alle organisationers medlemmer gjennom landsorganisationen bør forbundet nedlægge sin arbeidsledighetskasse.

Forslag nr. 13.

Fra Dombaas jernbanearb.forening, avd. 258.

Foreningen kræver arbeidsledighetskassen avviklet saasart lovene tillater da den ikke finder den gavnlig for anlægsarbeiderne.

Komiteen har behandlet dette spørsmal i møte 20. januar og da viste det sig, at flertallet, Stenvik, Skarheim og Smedsmo stemte for kassens op-hævelse, mens Martinsen og Ødegaard ikke kunde gi sin tilslutning hertil.

Mindretallet vil som nærmere begrundelse herfor uttale:

Naar undertegnede ikke kan anbefale for Hovedstyret at dette anbefaler for landsmøtet ophævelse av arbeidsledighetskassen paa trods av at kassen siden den blev oprettet har hat økonomiske vanskeligheter, er det ut fra at skal man gaa til ophævelse av kassen, maa man ha noget andet at henvise medlemmerne til.

Flertallet der foreslaar kassens ophævelse ser bort fra, hvis man ophæver arbeidsledighetskassen inden vort forbund vil dette ha stor betydning for arbeidsledighetsforsikringen, idet vort forbund tæller de fleste medlemmer.

Vi er bekjendt med at der av 33 fagforbund er der 24 som har arbeidsledighetskasser og selv om forbundsformænd bibeholdes, vil man ved ophævelse av arbeidsledighetskassen vanskeliggjøre overgangen mellem de forskjellige forbund istedetfor at lette denne.

Vi er enig i at al forsikringsvirksomhet henlægges under landsorganisationen for at man kan faa likhet med hensyn til understøttelsen; derved vil man komme bort fra det konkuranceforhold der har bestaaet mellem de enkelte forbund.

Det der imidlertid veier mest er, at man ganske sikkert vil komme derhen at landsorganisationens kongres beslutter at alt forsikringsvæsen blir lagt ind under Landsorganisationen, og da dette ikke kan realiseres straks vil man komme op i det forhold, hvis vor arbeidsledighetskasse nedlægges, at vore medlemmer vil bli tilsluttet landsorganisationen som nye medlemmer og vil de være nødt til at staa en lang tid før de kan bli berettiget til understøttelse.

Beslutter landsorganisationens kongres omlægning paa basis av samorganisationer, vil dermed ogsaa forsikringsvæsenet være avgjort.

Komiteen er nemlig enig om at forsikringsvæsenet bør henlægges under Landsorganisationen, hvilket fremgaar av komiteens indstilling alternativ 1 og 2.

Der er desuten den ting at ta i betragtning, at hvis man gaar til ophævelse av arbeidsledighetskassen inden vort forbund vil man faa en arbeidsledighetsforsikring som organisationen ikke har nogen kontrol over.

Den engelske lov om arbeidsledighetsforsikring

er medlemmerne bli gjort bekjendt med, gjennom artikler i „Arbeidsmanden“ og man har vishet for, at gaar forbundet til ophævelse av arbeidsledighetskassen, vil man faa en arbeidsledighetsforsikring bygget paa den engelske lov. Organisationene vil da ikke ha den mindste indflydelse paa arbeidsledighetsforsikringen, men vil være helt prisgit arbeidsgiverne.

Naar det har hævet sig røster om at man under arbeidsledighet skal la byrderne helt paahvile det offentlige, saa er dette riktig. Det er nemlig det offentlige som plikter at bære byrderne naar der ikke kan skaffes arbeide, men ved en arbeidsledighetsforsikring efter den engelske lovs mønster vil utgifterne bli lagt over fra det offentlige til arbeidsgiverne og arbeiderne. Man vil m. a. o. saafremt man kaster arbeidsledighetsforsikringen bort fra fagorganisationen arbeide for at byrderne til arbeidsledighetsforsikringen blir lettet for det offentlige og blir tyngre at bære for arbeiderne.

Vor kasses understøttelse

er liten og de der arbeider for kassens ophævelse hævder som det største argument, at understøttelsen er for liten. Naar imidlertid dette argument for

ophævelse av kassen benyttes, ser man helt bort fra at vor kasse er ny. Den blev oprettet i 1919 med en gang arbeidsledigheten indtraadte og har saaledes ikke kunnet virke under normale arbeidsforhold, men var med en gang nødt til at bære byrdene under en arbeidsledighet, som man hittil ikke har hat maken til. Dette har selvfølgelig virket paa kassens økonomi slik at det har været vanskelig at skaffe understøttelse til de ledige.

Hadde man imidlertid ikke hat kassen, skulde man faat oplevet den ting, at vore medlemmer var bli uten eksistensmidler under ledighet, eller hadde de været nødt til for at opholde livet, at fremby sin arbeidskraft til reducert løn og saaledes bevirket at bestaaende avtaler var bli helt illusoriske.

Et ledd i fagorganisationen

har arbeidsledighetskassen inden alle forbund været. Det kan nemlig bevises i mange tilfælder, at arbeidsledighetskassen har virket som en kamporganisation til at værne om de fordeler, medlemmene har opnaadd.

Naar der gjøres den indvending angaaende arbeidsledighetskassen, at de har bidrat til at medlemmene har forlatt organisationen og at organisationen er bli en forsikringsindretning, saa er dette ikke overensstemmende med virkeligheten.

Vi skal ikke her gaa ind paa de forskjellige ting der har bevirket frafald av medlemmer, idet der er mange aarsaker som har medvirket hertil.

Angaaende hævdelser av at fagorganisationen er en forsikringsindretning skal meddeles, at saa er ikke tilfælde. Organisationen er bygget med det for øie, økonomisk at støtte medlemmene under streik og arbeidsledighet, med andre ord: organisationen er bygget paa solidariteten.

Hvis man tror det er mulig at kunne bygge en organisation uten understøttelse til medlemmene, uten at hjelpe naar arbeidsledighet indtræder, da tænker man for stort og man har ikke kjendskap til, hvorledes medlemmene i virkeligheten ræsonnerer.

Medlemmene gjør nu mere end nogensinde tidligere krav til organisationen om økonomisk støtte. Der er bl. a. en utallighet av tilfælder, hvor medlemmene har gaat arbeidsledige i saa lang tid, at deres understøttelse i kassen er opbrukt og de har rettet henvendelse til forbundet og sagt, at her maa der støttes økonomisk ved hjelp fra streikekassen.

Medlemmenes hele tanke inden organisationen gaar i retning av at man skal staa solidarisk og støtte hverandre naar man rammes av arbeidsledighet eller andet der sætter de enkelte medlemmers eksistens i fare.

En ting er sikkert og det er, at hvis man ved hjelp av en ganske liten kontingent hadde været istand til at gi vore arbeidsledige medlemmer en høi understøttelse, vilde ikke motstanden hat det omfang som nu.

Hvis hovedstyret eller landsmøtet kan paavise, hvorledes man skal faa byrderne til den offentlige forsikring over paa arbeidsgiverne, bør man ta under overveielse at ophæve arbeidsledighetskassen. Men *det* bør man være opmerksom paa, at naar det offentlige befatter sig med arbeidsledighetsforsikring og vil ha denne indført som tvungen forsikring, er det utlukkende av den grund, at det offentlige til den forsikring vi har idag mener at bære for store byrder. Det offentlige vil flytte disse byrder over paa arbeidsgiverne og de forsikrede (arbeiderne).

Kommunal understøttelse

er bevilget av mange kommuner og har der som bestemmelse for at opnaa denne været, at medlemmene skal ha opholdt sig inden kommunen i mindst 2 aar før ledigheten indtraadte.

Mange medlemmer har hævdet, at naar man har kunnet oppebære kommunalt bidrag, har det ikke været nødvendig at ha arbejdsledighetskassene. De har overset at den kommunale understøttelse kun er bevilget i nogen enkelte kommuner og at utdeling av kommunalt bidrag er noget som kommunene gaar til i de største ledighetsperioder og paa den tid naar de ikke kan igangsætte arbeider. Man maa da være opmerksom paa at den kommunale understøttelse er avhængig av bevilgning fra kommunenes side, og det er umulig for en kommune til enhver tid under arbejdsledighetsperioden at gaa til bevilgning av ledighetsunderstøttelse.

Den kommunale understøttelse kan man ikke bygge paa, for hvis man saa gjør vil man komme til i tilfælde arbejdsledighet at bli staaende uten eksistensmidler.

Naar kommunene bevilger arbejdsledighetsunderstøttelse er det ogsaa av den grund at de derved kan utbetale en mindre understøttelse end de ledige vil kunne faa gjennom fattigvæsenet. Det er nemlig et faktum, at flere kommuner har gaat til utdeling av arbejdsledighetsbidrag for at faa redusert utgiftene ved fattigvæsenet.

I henhold til foranstaaende maa vi foreslaa for landsmøtet at fatte følgende beslutning:

Arbejdsledighetskassen bibeholdes og paalægges det forbundets repræsentanter paa jagkongressen at stemme for at arbejdsledighetsforsikringen henlægges til Landsorganisationen.

*

I hovedstyrets møte den 14. februar fattedes i anledning arbejdsledighetskassen saadan beslutning med 10 mot 5 st.:

„Indtil landsorganisationen kan overta forsikringen, beholder vort forbund sin egen arbejdsledighetskasse.“

De 5 som stemte imot nærværende forslag, stemte for kassens ophævelse snaest efter landsmøtet.

Martinsen og Ødegaard vil under forutsætning av departementets approbation foreslaaes følgende forandringer i kassens love.

§ 1. Formaal.

Forandringer:

Punkt C, andet avsnit utgaar og foreslaaes punktet saalydende:

c) Midlertidige ledige som følge av reparationer, mangel paa drivkraft eller materialer, erhoder kun understøttelse for saavidt ledigheten varer over 1 uke (6 arbejdsdage), og understøttes som fastsat i lovens § 5 p. a.

Nuværende bestemmelse:

c) Midlertidig ledige som følge av reparationer, mangel paa drivkraft eller materialer, erhoder kun understøttelse forsaavidt ledigheten varer over 1 uke (6 arbejdsdage). Varer ledigheten længer utbetales understøttelse fra og med første dag ledigheten er anmeldt.

§ 2. Kassens indtægter.

a) Midlerne tilveiebringes ved:	a) Midlerne tilveiebringes ved:
1. At der av hvert medlems ukekontingent ordinært avsættes 40 øre for heltbetalende og 20 øre for halvtbetalende medlemmer.	1. At der av hvert medlems ukekontingent ordinært avsættes 20 øre for heltbetalende og 10 øre for halvtbetalende medlemmer.
2. Stats- og kommunebidrag i henhold til gjældende lov.	2. Stats- og kommunebidrag i henhold til gjældende lov.
3. Ekstrakontingent efter styrets bestemmelse.	3. Ekstrakontingent efter styrets bestemmelse.

§ 4. Understøttelsens størrelse og begrænsning.

a) Understøttelse, reise- og flyttehjælp iberegnet kan utbetales enten i en eller flere avbrutte terminer for indtil 90 virkedage eller — forsaavidt reise- og flyttehjælp angaar — beregnede understøttelsesdage i kalenderaaret.	a) Understøttelse, reise- og flyttehjælp iberegnet, kan utbetales enten i en eller flere avbrutte terminer for indtil 90 virkedage eller — forsaavidt reise- og flyttehjælp angaar — beregnede understøttelsesdage i kalenderaaret.
Naar fuldt bidrag er utbetalt maa der mindst hengaa — været arbeidet og betalt kontingent for 26 uker — regnet fra sidste utbetaling, før retten til ny understøttelse igjen indtrær.	Naar fuldt bidrag er utbetalt maa der mindst hengaa — været arbeidet og betalt kontingent for — 26 uker, regnet fra sidste utbetaling, før retten til ny understøttelse igjen indtrær.
b) Den normale stedlige understøttelse er for:	b) Den normale stedlige understøttelse er for:
Heltbetalende medlemmer kr. 4.00 pr. dag (kr. 24.00 pr. uke).	Heltbetalende medlemmer kr. 3.00 pr. dag (kr. 18.00 pr. uke).
Halvtbetalende medlemmer kr. 2.00 pr. dag (kr. 12.00 pr. uke).	Halvtbetalende medlemmer kr. 1.50 pr. dag (kr. 9.00 pr. uke).
Understøttelsen maa i det høieste svare til det halve av, hvad der er at anse som gjennomsnitlig dagløn i vedkommende medlems arbeidsgren.	Understøttelsen maa i det høieste svare til det halve av, hvad der er at anse som gjennomsnitlig dagløn i vedkommende medlems arbeidsgren.

§ 5. Melding av ledighet m. v.

a) Retten til understøttelse indtrær fra og med den 4. arbejdsdag efter ledigheten er anmeldt forsaavidt ledigheten varer over 1 uke (6 arbejdsdage.) Anmeldelsen sker til arbeidskontoret paa de steder hvor saadant er opprettet og til den utbetalende tillidsmand paa de steder hvor arbeidskontor ikke er.	a) Retten til understøttelse indtrær fra og med den dag ledigheten anmeldes til tillidsmanden paa stedet som utbetaler understøttelse eller til stedets offentlige arbeidskontor, forsaavidt ledigheten varer over 1 uke (6 arbejdsdage).

Hovedstyret kan beslutte, at arbeidsledige ogsaa skal melde sig personlig til stedets offentlige arbeidsanvisningskontor før understøttelse utbetales.

§ 6. Tid og sted for utbetaling.

Punkt d foreslaaes saalydende:	d) Al understøttelse utbetales i efterskud med undtagelse av de i § 4 punkt d og § 7 punkt b nævnte tilfælder.
d) Al understøttelse utbetales i efterskud med undtagelse av de i § 4 p. d nævnte tilfælder.	

§ 7. Reiseunderstøttelse.

a) Reiseunderstøttelse utbetales kun i forskud paa avreisestedet mot forevisning av sikkert bevis for at arbeide er sikret paa tilreisestedet. Reiser i	a) Reiseunderstøttelse til de som reiser for at søke arbeide erhoder utbetalt i efterskud paa det tilreiste sted efter reisetabellen. Reiser i andre øiemed

- andre øiemed understøttes ikke, heller ikke understøttes reiser mellem de samme steder i løpet av en maaned.
- b) Kassens pligt til at utbetale reiseunderstøttelse bortfalder, naar arbeidsgiveren eller kommunalt arbeidsanvisningskontor utreder reiseutgiftene.
- Naar større arbeidsledighet eller andre forhold gjør det paakrævet, kan styret beslutte at reiseunderstøttelse ikke utbetales.

- end at søke arbeide understøttes ikke, heller ikke understøttes reiser mellem de samme steder i løpet av 1 maaned.
- b) Forskuds reiseunderstøttelse kan utbetales til medlemmer, som ved sin avreise fremlægger bevis for at tiltræ sikret arbeide.

Kassens pligt til at utbetale reiseunderstøttelse bortfalder, naar arbeidsgiveren eller kommunalt arbeidsanvisningskontor utreder reiseutgiftene.

Naar større arbeidsledighet eller andre forhold gjør det paakrævet, kan styret beslutte at reiseunderstøttelse ikke utbetales til enkelte steder. Vedkommende avdelings- eller stedlige styres uttalelse skal indhentes, før saadan beslutning fattes.

§ 8. Begrænsning av stedlig understøttelse.

Utgaar.

- a) Medlemmer, der ikke er familieforsørger, kan kun erholde fortløpende stedlig understøttelse paa det sted de blev ledige, saaledes: I Kristiania 30 dage, i Bergen, Drammen, Stavanger og Trondhjem 24 dage, de øvrige steder 18 dage. Retten til understøttelse indtræer paany den dag avreise finder sted. Er arbeidsforholdene under større arbeidsledighetsperioder saadanne, at der ikke er utsigt til at erholde arbeide ved at reise, kan styret dispensere fra denne bestemmelse for et i hvert tilfælde bestemt tidsrum.
- b) Medlemmer, der reiser og kommer tilbake til samme sted inden en maaned fra reisedagen, regnes ikke som tilreisende og kan ikke derved erholde understøttelse for flere dage end de ellers vilde være berettiget til paa stedet i henhold til punkt a.
- c) Tilreisende har kun ret til at erholde for opholdsdage (stedlig understøttelse) i Kristiania 12 dage, i Bergen, Drammen, Stavanger og Trondhjem 6 dage og de øvrige steder 4 dage, heri medregnet ankomst- og avreisedagen.
- Ophold utover denne tid understøttes ikke, men retten indtræer paany, naar avreise finder sted.
- d) Ingen understøttelse utbetales til medlemmer, hvis bok ikke er utskrevet fra avdelingen paa det sted vedkommende frareiser.

D. Forskjellige forslag.

Indsendte forslag.

Forslag nr. 1.

Fra Kristiania og omegns stedlige styre.

- a. Landsmøtets varighet skal være ubegrænset (til samtlige saker opsat paa dagsordenen er færdigbehandlet).
- b. Repræsentantenes reiseutgifter fra og til landsmøtet samt godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste og diæt utredes av forbundskassen i overensstemmelse med lovenes § 10 punkt 5 — dog saaledes at godtgjørelsen for tapt arbeidsfortjeneste og diæt begrænses til kun at gjælde fem — 5 — dage. Under den forutsætning at landsmøtet bestemmer en arbeidstid med aftenmøter.
- c. Godtgjørelsen til repræsentantene for tapt arbeidsfortjeneste og diæt fastsettes saaledes: For indenbys repræsentanter kr. 25.00 pr. dag pr. representant. For utenbys repræsentanter kr. 40.00 pr. dag pr. representant.

Forslag nr. 2.

Fra Kristiania og omegns stedlige styre.

Der paalægges hovedstyret at indsende forslag til Landsorganisationens førstkommande kongres om at Landsorganisationen skal overta forbundets forsikringsvirksomhet (den som nu er fastsat i lovene § 18) saaledes at der blir en ensartet forsikring og kontingent for alle Landsorganisationens medlemmer. Indtil kongressen opretholder kassen i sin nuværende virksomhet med de forandringer i lovene, som landsmøtet vedtar.

Fatter kongressen en beslutning der ikke er i overensstemmelse med vort forslag eller kassernes fuldstændige ophævelse, sendes spørsmålet om kassens fortsatte virksomhet avdelingene til avgjørelse ved uravstemning.

Forslag nr. 3.

Fra kraftanlæggets arbeiderforening avd. 2 og Vossebanens arbeiderforening avd. 374.

Alt forsikringsvæsen ophæves.

Forslag nr. 4.

Fra Kristiansunds jord- og stenarbeiderforening avd. 462.

Foreningen foreslaar at alle funktionærer i Norsk Arbeidsmandsforbund som har en løn over kr. 6000.00 — seks tusen kroner — faar den reducert med 25 pct.

Motivering:

Den nu i længere tid herskende dyrtid og arbeidsløshet har knækket arbeidernes ydeevne, og naar man da ser de store kontingenter, som stadig har steget omtrent i samme forhold som arbeidernes lønninger synker, gaar man træt av at betale de stort lønnede funktionærer av sin egen sulteløn.

Forslag nr. 5.

Fra Snehættens jernbanearbejderforening avd. 79.

Det paalægges landsmøtet at opta spørsmål om lønsreduktion samt nedsettelse av dyrtidstillægget for forbundets funktionærer. Dyrtidstillægget efter samme skala som stat og kommune reducerer; da der samtidig er lønsnedslag i arbeidernes lønninger, saa synes vi i høi grad at dette maa være rimelig og paa samme tid paakrævet at en lønsreduktion finder sted for funktionærene av forbundet.

Motivering:

Naar vi ser paa forbundets lønningskonto for aaret 1920, saa viser den en utgift av bare kr. 169 933.00. Tages bort revisionsgebyr blir det endda kr. 166 046.00. Det er en anseelig sum bare i direkte lønninger. Der er talt og skrevet om likhet, men den er kun i ordet. Nu viser det sig at lønsnedslag baade for vanlig og nødsarbeide hører til dagens orden — hvorfor da bare la arbeiderne undgjelde? Vi mener at funktionærenes lønninger ogsaa maa følge efter, saa der blir et mere likelig forhold. For kr. 166 046.00 efter en løn av kr. 6000.00 blir det en stab av funktionærer av 27 ialt. Efter en aarsløn av kr. 8000.00 blir det 21 og 10 000 blir det endda 16, og endda er det løn til en funktionær med løn til kr. 6000.00, saa synes ikke dere ogsaa, at det er rimelig at lønningene reduceres. Endvidere bør regnskapet specificeres, saa de enkelte lønninger fremgaar. Vi kan ikke tro at det er en stab av mellem 20 og 30 funktionærer al den tid det gik hen over 5 aar, siden nogen funktionær var her i vor forening og holdt foredrag. Siden nytaar dette aar har vi faat 2 besøk av Alfr. M. Nilsen, men ellers har vi selv faat greie os. Det maa nu tages fat paa en enklere og billigere administrationsordning, saa vort lønningsbudget ikke ligner de store kapitalistiske sammenslutninger.

Forslag nr. 6.

Fra Kristiania og omegns stedlige styre.

De fagorganiserte arbeidere samlet til kongres i Norge i 1920 fattet beslutning om raadssystemet og sosialiseringen, likesom vort forbunds landsmøte i 1918 vedtok en principerklæring, der falder sammen med disse beslutninger. Trods dette er Arbeidernes faglige Landsorganisation i Norge medlem av en Internationale, der motarbeider vore beslutninger og synsmaater — Amsterdam-Internationale. Vi finder derfor ikke at kunne fortsætte vort medlemskap i Amsterdam-Internationale, men maa utfære av denne snarest.

I tilslutning til den 3. internationale i Moskva, der hævder samme synsmaater og arbeider for gjennomførelsen av samme beslutninger som os, er der i 1921 dannet en faglig Internationale med sæte i Moskva. Vi finder at Arbeidernes faglige Landsorganisation i Norge hurtigst mulig bør indmeldes i „Den røde faglige Internationale“ i Moskva og paalægges hovedstyret at indsende krav herom til sekretariatet.

Forslag nr. 7

*Fra Rich. Hansen.**Valgordningen til Landsorganisationens kongres.*

Forbundets repræsentanter til Landsorganisationens kongres vælges av landsmøtet. De som efter repræsentanterne faar flest stemmer betragtes som varamand.

Til foranstaaende vil komiteen bemerke:

Ad forslag nr. 1.

Fra Kristiania og omegns stedlige styre.

Komiteen gir sin tilslutning til forslagets punkt b. og c. og vil anbefale at landsmøtet fatter beslutning i overenstemmelse hermed.

Ad forslag nr. 2.

Fra Kristiania og omegns stedlige styre.

Komiteen vil bemerke, at man ikke finder grund til at fatte nogen speciel beslutning i dette spørsmål, da dette vil bli avgjort i forbindelse med forbundets stilling til organisationsformene.

Ad forslag nr. 3.

Fra kraftanlæggets arbejderforening avd. 374.

Komiteen henviser til bemærkningen under forslag nr. 2.

Ad forslag nr. 4. og 5.

Fra Kristiansunds jord- og stenarbejderforening avd. 462 og fra Snehætten jernbanearbejderforening, avd. nr. 75.

Komiteen vil foreslaa, at disse forslag i likhet med paa tidligere landsmøter oversendes den eventuelle budgetkomité, som nedsættes av landsmøtet.

Ad forslag nr. 6.

Fra Kristiania og omegns stedlige styre.

Komiteens medlemmer Stenvik, Smedsmo, Skarheim og Ødegaard vil bemerke, at spørsmålet om Landsorganisationens og de forskjellige forbunds internationale forbindelser for tiden er til utredning av sekretariatet, men da denne utredning endnu ikke foreligger, finder de, at der ikke foreligger det fornødne grundlag for at fatte endelig beslutning i spørsmålet.

De vil som sit principielle syn paa de internationale forbindelser uttale, at Landsorganisationen bør tilsluttes Den røde faglige Internationale i Moskva.

Hvis Landsorganisationens kongres ikke fatter beslutning i overenstemmelse med de her nævnte principielle syn, paalægges forretningsutvalget at omsende spørsmålet om forbundets indmeldelse i Den røde faglige Internationale til uravstemning.

Komiteens medlem *Martinsen* er av den formening, at der ikke bør fattes nogen uttalelse med hensyn til internationalene, før sekretariatets utredning foreligger.

I anledning foranstaaende forslag nr. 6 forelaa foruten komiteens uttalelse følgende forslag fra *G. Sundbye*, Trondhjem;

„Forsaa vidt Landsorganisationen ikke indmeldes i Den røde faglige Internationale, bemyndiger landsmøtet, forretningsutvalget, eventuelt hovedstyret, at indmelde forbundet i denne.

Hovedstyrets flertal gav sin tilslutning til komitéflertallets uttalelse.

Ad forslag nr. 7.

Fra Rich. Hansen

angaaende valgordningen til Landsorganisationens kongres.

Komiteen bemærker, at den finder ikke at kunne anbefale for landsmøtet at ophæve den nuværende valgordning til Landsorganisationens kongres, men da det kan forudsættes at der allerede i 1922 kan indkaldes til ekstraordinær kongres vælger landsmøtet repræsentanter til denne.

Protokol

over

forhandlingerne ved Norsk Arbeidsmands-
forbunds 14. landsmøde i Kristiania
11.—20. juni 1922

Landsmøtets aapning.

Norsk Arbeidsmandsforbunds 14. landsmøte sammentraadte i Folkets Hus, Kristiania, søndag 11. juni.

Efter en række sangnumre av «Arbeidsmand» bød formanden, *Johs. P. M. Ødegaard*, velkommen, idet han uttalte:

Paa hovedstyrets vegne har jeg den ære som den for tiden fungerende formand at ønske de fremmøtte repræsentanter og indbudne gjester velkommen til Norsk Arbeidsmandsforbunds 14. landsmøte.

Ved dette landsmøte er det en ting, som jeg føler mig forvissat om de fleste av os, for ikke at si alle, er særlig opmerksom paa, nemlig den at vi savner vor gode ven og udmerkede kamerat *Anton Kalvaa*.

Anton Kalvaa avgik ved døden iaar av hjertelammelse natten mellem skjærtorsdag og langfredag uten nogen forutgaaende sykdom i en alder av 65 aar.

Dette dødsbudskap kom pludselig, og vi mottok det med opriktig sorg.

Ved Kalvaas bortgang har arbeiderbevægelsen her i landet mistet en av sine trofasteste forkjæmpere. Han var blandt de mest uforfærdede og paagaende. Han var alltid i forreste linje, der kampen var hardest, og der hvor det stormet sterkest. Først da var han i sit rette element.

Det var *agitationen* han hadde størst interesse av, og det var ganske naturlig, for her var det de største besværligheter, det hardeste arbeide, og det er faa som fra naturens haand var saa rikelig utstyret til dette arbeide som Kalvaa var.

Av spesielle organisationer inden bevægelsen er det Arbeidsmandsforbundet, som har nydt de største fordele av Kalvaas arbeide og interesse, idet han i over 20 aar har utført et utrættelig og interessert arbeide i vort forbund.

Det kunde være en hel masse ting at uttale angaaende hans arbeide indenfor organisationen, men jeg anser det overflødig at dvæle længere ved dette, da Kalvaa var en av de bedst kjendte mænd indenfor bevægelsen her i landet, saa alle kjender hans store virke.

Hvad der særlig præget hans person var den absolutte ærlighet, hvormed han overalt utførte arbeidet — et eksempel til efterfølgelse for os alle. —

Samtidig vil jeg minde om at døden har ogsaa gjort sin høst inden Det norske Arbeiderparti, idet partiets formand, *Kyrre Grepp*, avgik ved døden de første dage av februar iaar.

Vi kjender alle til det arbeide Kyrre Grepp har nedlagt i arbeiderbevægelsen. Vi er ham en særlig stor tak skyldig, fordi han til trods for sin svake helbred vilde ofre alle kræfter for arbeidernes sak, og det ar-

beide Kyrre Grepp nedla i vor bevægelse medvirket sterkt til at forkorte hans liv.

Idet vi bringer Anton Kalvaa og Kyrre Grepp vor store dypfølte tak for det arbeide de har nedlagt i arbeiderbevægelsen vil vi ønske *fred over deres minde*. —

Formandens mindeord paahørtes staaende av forsamlingen. Han fortsatte:

Naar man ser tilbake paa de aar som er gaat, siden vi sidst var samlet til landsmøte i 1918, er der baade indenfor organisationen og det hele samfund skedd store forandringer.

Netop som vi sidst var samlet til møte her i denne sal, hørte man de sidste dønninger av den store og alt ødelæggende *verdenskrig*. Med krigens avslutning haabet ganske vist de aller fleste av os, at der vilde oprinde bedre og lysere tider. Krigens uhygge hadde spredt en graa, trist taake over den hele verden, og man aandet lettet, da man fik budskap om dens avslutning.

Vi her i landet var rigtignok fritat for krigens *direkte* rædsler, men vi fik føle dens andre virkninger, først og fremst *dyrtiden*.

Det blev et kapløp mellem prisstigningen og lønsstigningen. Men det første — prisstigningen — hadde altid et betydelig forsprang.

Organisationens bestræbelser for at løfte lønningene opover til de samme høider, som prisene steg, gik forholdsvis lettere i aarene 1918—19 og 20, men i 1920 hadde man ogsaa naadd kulminationspunktet.

Man hadde ogsaa fra 1918 en sterk føling av en anden av krigens virkninger, nemlig *arbeidsløsheten*, som har antat dimensioner som tidligere var ukjent her i landet. Bedrift efter bedrift gik til innskærkning og *hel* arbeidsstans. De arbeidsløses antal tælledes i ti-tusener, og hvad dette igjen betyr av nød og sult kan lettere tænkes end forklares.

Organisationen fik efter 1920 sin fulde hyre med at dæmme op mot arbeidskjøpernes umættelige begjær efter at sænke arbeidernes lønninger og hindre berøvelsen av andre erhvervede fordele. Kampen blev stadig tilspidset, og det gik saa vidt, at arbeiderne i selvforsvar maatte sætte hele sin organisationsmæssige magt ind for at søke at hindre arbeidskjøpernes uhyrligheter.

Man fik saaledes i 1921 *storstreiken*.

Jeg skal ikke gaa ind paa dette spørsmaal nu, men jeg vil for min personlige del si, at storstreiken var intet som *lavedes*; den *skaptes* som en følge av den herskende situation.

Under opgangstidene hadde organisationen direkte paavirkning i form av øket tilslutning. Vort forbund, som ved landsmøtet i 1918 talte ca. 27—28,000 medlemmer, gik stadig sterkt fremover, saa vi i første del av 1920 hadde et medlemstal av ca. 40,000, og det efter kommunearbeidernes uttræden i 1920.

Man hadde da naadd toppen av konjunkturen; siden den tid har det desværre gaat nedover med medlemsantallet i en beklagelig grad.

Grundene hertil kan være mange og forskjellige, men hovedårsaken er uten tvil det sammenbrud, som bedriftslivet har været utsat for, og som har medført den store arbeidsledighet.

Medlemstallet har været noget svingende for de forskjellige maane-

der, men i hele 1921 var det dog beklageligvis nedadgaaende. Ved aarets begyndelse var det noget over 30,000 og ved aarets utgang vel 16,000. Efter nytaar har ogsaa svingningene fortsat, men vi har nu følelsen av, at det holder paa at stabiliseres. Nogen vekst fra antallet ved nytaar har vi dog ikke regnet med.

Arbeidsledigheten har nu været saa langvarig, at de arbeidere den har rammet er økonomisk utarmet, og de føler derfor, at de kontingenter forbundet har arbeidet med er tyngende. Det samme er ogsaa tilfældet med dem som er beskæftiget paa *nødsarbeide*. Disse omstændigheter har naturligvis influert paa medlemstallet, efterhvert som arbejdsløsheten har tiltat og nødsarbeidet er blit utvidet.

Arbeidsløshetens beklæmpelse har skedd efter den linje, at der skulde igangsættes nødsarbeider av stat og kommuner. Det er nu kommet saa vidt, at det alt overveiende arbeide som staten utfører er nødsarbeide. Det som endnu er igjen staa ogsaa paa randen av at bli overført til «nødsarbeide». Det er en ny form for offentlig arbeidsdrift.

De helt arbeidsledige har som bekjendt faat bidrag av arbeidsledighetskassen, og tildels ogsaa direkte bidrag av stat og kommuner.

Arbeidsskjøperne paa sin side vil beklæmpe arbeidsløsheten ved større lønssenkninger og forlænget arbeidstid.

Situationen forværredes efterhvert, saa man ved de tarifrevisioner man hadde i 1921 var nødsaget til, for første gang i organisationens historie, at gaa med paa generelle lønssenkninger. Det var rigtignok ikke saa *mange* industrier som ifjor hadde lønsrevision, saa reduktionen rammet ikke et saa stort antal arbeidere.

Ved aarsskiftet iaar fandt Arbeidsgiverforeningen tiden inde til at gjøre rent bord med hensyn til at opsi gjældende overenskomster i den hensigt at faa gjennomført yderligere senkninger av lønnen. Man stod da foran det spørsmål: Hvordan skal man paa heldigste og den for medlemmene i første række fordelagtigste maate løse aarets tarifoppgjør? Et oppgjør, som ikke kunde undgaaes — og man kjendte arbeidsskjøpernes hensigter.

Her stod man foran mulighetene av en haardnakket og kanskje resultatløs kamp.

Hvad der videre angaar situationen iaar vil der senere under landsmøtet bli git en redegjørelse.

Naar man ser paa de resultater som er opnaadd og de forandringer som er skedd i perioden 1918—1920 maa man tiltrods for alt indrømme, at utviklingen er flyttet et godt stykke fremover. Der er skedd den ting, at man har faat *avsluttet debatten om 8-timersdagen*. Det er opnaadd almindelig *ferie* for den overveiende del av arbeiderne her i landet, og paa saadanne betingelser, at de maa ansees ganske bra. Det er lykkedes at faa optat til behandling av statsmagtene de store *social*e problemer — sosialiseringen og arbeidernes andel i bedriftenes ledelse. Noget positivt foreligger imidlertid ikke endnu her, andet end loven om arbeiderutvalg, og dens værdi kan være tvilsom.

At disse spørsmål er blit optat til behandling paa denne maate skyldes organisationens paatryk, men jeg tror det er det eneste forsvarlige for arbeiderne ikke at fæste for stor tiltro til de resultater, man kan vente

av dette arbeide. De sidste dages begivenheter har vist os, at man skal ikke stole for sikkert paa offentlige institutioners befatning med de for arbeiderne mest vitale spørsmål. Jeg vil her peke paa voldgiftsrettens behandling av ferien og overtidsprocentene. Ut fra den erfaring kan man reflektere videre.

Det eneste som er forsvarlig, hvis man er sig sit ansvar og pligt bevisst, er at utbygge arbeidernes egne organisationer, som er de eneste der gir arbeiderklassen det sikre vern som de under enhver situation kan stole paa.

Jeg vil hermed igjen faa lov til at ønske alle fremmøtte representanter og indbudne velkommen og uttale det haab og ønske, at de kommende dages forhandlinger og de beslutninger som fattes i de forskjellige spørsmål maa bli til gagn for organisationen og bidra til at fremskynde tidspunktet for *arbeiderklassens frigjørelse, som er vort store maal*. —

Med disse ord erklærte formanden det *14. landsmøte for aapnet*.

Formanden uttalte videre: I likhet med hvad der har været praksis i tidligere aar under vore landsmøter har hovedstyret ogsaa iaar indbudt representanter for Arbeidernes faglige Landsorganisation og likeledes indbudt spesielt Norsk Kommunearbeiderforbund, idet at Kommunearbeiderforbundets formand, Gunnar Sethil, jo ogsaa i sidste landsmøteperiode har været tillidsmand i Norsk Arbeidsmandsforbund. Videre møter der gjester fra Svensk Grof- og Fabrikarbetareförbund og fra Dansk Arbeidsmandsforbund; likesaa vil der møte en representant fra det danske broderforbunds arbeidsledighetskasse. Iaar har vi ogsaa for første gang anledning til at ha inden vor midte en representant for Finsk Sag-, Grov- og Transportarbeiderforbund. — Fra den faglige Landsorganisation møter formanden *Ole O. Lian*, likesom næstformanden, *Elias Volan*, men han er ogsaa spesielt indbudt fordi han har været forbundets formand i perioden 1918—20. Fra Kommunearbeiderforbundet møter, som nævnt, *Sethil*, fra Sverige *Janne Jönsson* og *K. Kumlander*, fra Danmark *C. Lyngsiø*, forretningsfører *Sophus Mortensen* og *J. C. Andersen* og fra Finland *Kaarlo Kankari*. *Chr. Pedersen* fra Dansk Arbeidsmandsforbunds arbeidsledighetskasse er endnu ikke møtt, men kommer antagelig imorgen. Jeg ønsker samtlige landsmøtets gjester velkommen.

Gjestenes hilsen.

Efter et par numre av sangkoret uttalte *Lian*:

Jeg har at frembære en hjertelig hilsen og en hjertelig tak til landsmøtet fra sekretariatet for Landsorganisationen for indbydelsen til at overvære dette møte. Jeg har ogsaa at frembære et inderlig ønske om at de forhandlinger, som her skal føres, og de beslutninger som maatte bli resultatet av forhandlingene maa bli til held, lykke og fremgang for Norsk Arbeidsmandsforbund og derigjennem for hele den norske arbeiderklasse.

Det er under meget vanskelige forhold at vi idag samles til møte. Over hele verden hersker en reaktion som aldrig nogensinde tidligere — ialfald saa længe nogen av os, som her er samlet, har været i live. Den forfærdelige krise, som er fulgt etterpaa krigen, og den vilde spekulation har git de kapitalistiske elementer og det herskende system ny kraft og nyt mot til atter igjen at forsøke paa at utbytte og utplyndre arbeiderklas-

sen — til at sætte arbeidermassene foran plogen og foran maskinene og tvinge dem til at bygge op igjen det ødelagte samfund som vi lever i. Følgen er blit at ogsaa vi herhjemme idag befinder os paa defensiven i kampen med vor motstander, og at vi blir nødt til at føre en *forsvarskamp* i den utstrækning som det er mulig at forsvare sig i den tilstand vi er.

Desværre har vi oplevet en større nedgang i organisationens medlemstal under den arbeidsløshet som har hersket og fremdeles hersker; det viser sig at omtrent en tredjedel av de organiserte arbeidere for nærværende har forlatt rækkene. Hvis vi imidlertid tænker litt nøiere over de ting tror jeg ikke vi skal ha grund til at være altfor mismodig. Saken er, at arbeidsløsheten har skapt saadanne tilstande, at store industrier jo praktisk talt ligger nede. Vi kan ta bergverkene f. eks.; mens de gav beskæftigelse for ca. 7000 mand under høikonjunkturen er der nu kanskje høist 1500 i arbeide. Det er klart at paa den maate har en masse arbeidere rent *automatisk* faldt ut av rullene, uten at man derfor behøver at tro at de har mistet sin vilje til at være organisert. Det som maa være opgaven nu blir at arbeide for at vinde disse tilbake, og naar jeg staar overfor et møte som dette og ser saa mange staute kamerater, da gir det mig virkelig tro. Jeg har været mistrøstig mangen gang i det sidste; der har været en strid, og den har i overgangstiden hat en svækkende virkning paa vor bevegelse. Men naar jeg ser disse mange staute representanter for arbeiderklassen, da vet jeg at der ingen fare er forhaanden, og at det nok skal lykkes at finde veien frem for os som er her og som vet, at bare gjennom organisationen gaar veien til arbeidernes frigjørelse.

Det værste som kan hælde os er at vi gaar fra hverandre med uklare standpunkter. Klart og greit skal landsmøtet derfor si fra om hvilke linjer og prinsipper vor organisation skal følge. Naar der hersker en viss forvirring, som det gjør, vet vi alle hvad det kommer av; det skyldes at der indenfor den *politiske* arbeiderbevegelse i Norge er strid idag. Dette har hat tilfølge at vi har faat to partier, som gjennom sin presse fremstiller tingene paa hver sin maate. Det er en ulykkelig tilstand, for det er klart, at denne dobbelthet i arbeiderbevegelsens optræden har virkning paa det faglige samhold og den faglige fremgang. Derfor har vi en oppgave ogsaa deri, at man arbeider for at bringe det dithen at denne strid snart kan ta slut. Hvis dette landsmøte fatter beslutninger i den retning som sekretariatets flertal har foreslaat i de viktige spørsmåal om organisationens former og det internationale samarbeide og vi i disse spørsmåal faar tat et *klart og rent standpunkt*, da tror jeg at den forvirring som er tilstede, og som agitationen skaper, simpelthen vil ophøre. Naar organisationen har sagt fra skal saken ogsaa være avgjort. Jeg er sikker paa, at dette landsmøte og dets forhandlinger vil bli fulgt av tusener og atter tusener, ja jeg kan si hundre tusen av arbeidere i Norges land — og ikke bare i vort land; rundt om i Europa er kanskje arbeiderklassens øine rettet mot Norge kanske mer end mot noget andet land, fordi vi er *gaat i spidsen* for at finde nye former for vort organisationsarbeide. Med ønsket om at det vil lykkes landsmøtet at finde veien frem her og veien til en enig samling takker jeg paany forbundet og landsmøtet for at jeg har faat anledning til at være tilstede.

Sethil: Paa egne og paa Norsk Kommunearbeiderforbunds vegne

takker jeg for den mottagne indbydelse. Det er med litt eiendommelige følelser jeg møter idag som gjest ved Arbeidsmandsforbundets landsmøte. Siden jeg i 1902 indvalgtes i forretningsutvalget har jeg deltat paa alle landsmøter — som tillidsmand og styremedlem, og hat fornøielsen av iblandt at sitte paa anklagebænken. Det skulde jo da være ulike behageligere at møte som *gjest*. Naar jeg møter sammen her med en række representanter og med tillidsmænd som jeg i disse mange aar har staat i nært samarbeide med vækker det tillive mange tanker og minder. Det gir erindringer om kamp og strid, men det minder ogsaa om at man gik omkring med lykkelige følelser, da man saa at man ved organisationens hjælp hadde kunnet skape litt mer sol over tilværelsen og glæde i arbeidernes hjem. Der har været op- og nedgangstider; vi har hat tider med *medvind*, da medlemstallet øket sterkt og der kunde noteres store fordele, og vi har gjennomlevet tider da man maatte *baute* sig frem — da rækkene tyndedes og kampen syntes nærmest haabløs. En slik situation er vi inde i netop nu. I saadanne tider kan det nok være at arbeidsgiverne kan frata os fordele som er tilkjæmpet, men at de kan drive arbeiderklassen tilbake dit hvor vi stod for f. eks. 20 aar siden det tror jeg neppe. Dertil har organisationen rettet altfor mange krokete rygge. Arbeiderne har faat forstaaelse av sitt menneskeverd; de har lært og lærer, at det er ved *organisationens* hjælp de skal gaa frem, og at det er ved *den* de skal verge det de har. Følelsen og forstaaelsen av dette kan man ikke ta fra dem — og det gir gode løfter for fremtiden.

Norsk Arbeidsmandsforbund har staat i en særstilling blandt forbundene; det har været likesom den store *indgangsport*, gjennom hvilken arbeiderne fandt vei til organisationen. Og der har været agitert og organisert meget i denne tid. Men som utviklingen er skredet frem har forbundet ogsaa avgit store grupper, som har dannet *egne* forbund. Den sidste gruppe som saaledes er gaat ut er kommunearbeiderne. Men kommunearbeiderne har ingenlunde glempt at de har været medlemmer her. De er ogsaa taknemmelig for den forstaaelse som blev vist fra Arbeidsmandsforbundets side ved overgangen. Da beslutningen om eget forbund var tat ved uravstemning blev der ikke lagt nogen utidige hindringer i veien, og det blev heller ikke gjort *siden* da det gjaldt at ordne grænsene mellem de to organisationer. Derfor har det været god forstaaelse, siden Norsk Kommunearbeiderforbund blev oprettet. Jeg haaber at denne gode forstaaelse og det samarbeide som har været ogsaa vil være tilstede i fremtiden. Idet jeg igjen takker for indbydelsen vil jeg uttale mine bedste ønsker for landsmøtet og dets behandling av den foreliggende dagsorden.

C. Lyngsie: Ærede kongres! I norske mænd er kommet hit baade fra by og bygd, fra fjord og fjeld, for her at lægge raad og drøfte de norske arbeidsmænds interesser — drøfte hvordan man i den kommende tid bedst kan verge sig mot reaktionens forsøk paa at styrte os ut i nød og fattigdom. Jeg takker for — nu som før — at kunne overvære eders kongres og dens drøftelser. Jeg ber om at I maa se derav ogsaa, at vi i *Danmark* fremdeles nærer interesse for eders organisation og samarbeide med arbeidsmændene i Norge. Vi vet at *eders* kamp i saa mangt er avgjørende for den vi selv maa føre; derfor er vi i høieste grad interessert i, hvordan det gaar heroppe i gamle Norge.

Vi har set arbeidsgivernes forsøk paa at trykke lønnen og arbeidsforholdene nu, efter at høikonjunkturen er over — at ta tilbake endel av det som blev vundet, akkurat som vi har oplevet deres motstand mot at lønningene i opgangstiden blev *hævet* i samme forhold som pengene dalet i værdi. Nu staar billedet i den økonomiske depressions og arbeidsløshetens tegn. 1920 var vendepunktet. Efter at de skandinaviske arbeidsgiverrepræsentanter hadde været sammen for at lægge raad gjorde de i 1921 forsøk paa i alle tre land at føre et hovedstøt mot arbeiderorganisationene. Det lykkedes os i Danmark at *tilbakeslaa* angrepet, forsaavidt som vi avverget den ophævelse av 8-timersdagen, som var et av kampens hovedformaal fra arbeidsgivernes side. Deres seier her vilde faktisk ha været ensbetydende med indførelsen av en *ti timers* arbeidsdag for de danske arbeidere.

Heroppe hadde I storkampen i 1921. I Danmark hadde vi en storkamp i 1922, da arbeidsgiverne etablerte en *lockout* som var større end nogen vi har hat tilforn. Det lykkedes os atter, ved vore organisationers fasthet og det indre samarbeide, faglig og politisk, at holde den samlede reaktion stangen. Saaledes opnaade vi atter at hævde 8-timersdagen ved en fornyet overenskomst, som fastslaar den tilfulde. Vore motstanderes krav paa *lønnsreduktioner*, som varierte fra 40 til 60 øre pr. time, blev bragt ned til at ekvivalere prisene. Vi følte at vi herved kjæmpet en kamp ogsaa for kameratene i Sverige og i Norge. Det er mit inderlige haab, at I norske arbeidsmænd maa formaa i den tid som man gaar imøte, da der vil bli gjort nye forsøk paa at faa lønnen ned og arbeidstiden op, at holde stand og hente styrke av kampen. Jeg takker paa egne og kameraters vegne for den indbydelse vi har faat og uttaler haabet om, at denne kongres' arbeide maa munde ut i noget som kan styrke og samle arbeiderne; ti det er organisationens opgave at hævde de *vundne* rettigheter og gaa frem til *nye* seire. Hermed tillykke!

Janne Jönsson: Min kamerat og jeg frembærer en hjertelig tak for indbydelsen til at komme tilstede, men vi overbringer ogsaa en hjertelig tak fra det forbunds medlemmer som vi har æren av at være repræsentanter for.

Av hvad man her allerede har hørt av uttalelser vil man forstaa, uten at det er nødvendig at gaa gjennom beretningen, at forholdene for arbeiderklassen stort set er og har været noget saa nær ensartet i disse tre land. Man finder det samme overalt: at arbeidsgiverne har villet benytte sig av den krise, som vi staar oppe i, til at skaffe sig *tilbake* hvad det lykkedes arbeiderne gjennom sine organisationer at tilkjæmpe sig i aarene forut — i de saakaldte «gode» aar.

I 1920 regnet vi hos os med noget over 51,000 medlemmer i vort forbund. I hele fjoraaret var imidlertid en tredjepart av vore medlemmer arbeidsløse, mens en anden tredjedel stod paa innskærket tid. Det vil under disse omstændigheter være let at forstaa, at organisationen ikke blev saa *krattig* og *kampduelig* som naar der er større efterspørsel efter den levende arbeidskraft. Vi var da kommet dithen, at vi ikke saa os istand til gjennom kamp at kunne hævde vore vundne rettigheter, men maatte, stort set, indrette os efter forholdene som de nu engang var. Hos os har det været slik, at naar vi har kommet til et opgjør for de forskjellige in-

dustrier, hvor vort forbund har medlemmer, er dette lykkedes os delvis uten at ta en aapen konflikt; saa langt som mulig har vi benyttet os av den taktik at undgaa kampen. Vi har da ogsaa gaat med paa lønsreduktioner.

For nærværende regner vi med ikke mer end 30,000 medlemmer i Sverige. Men de 21,000, som her fragaar, er ikke tapt for den faglige organisation, selv om *vort* forbund har mistet dem som medlemmer. Ti ogsaa hos os har arbeidsmændene været banebryterne, og saa er der grupper som har fundet, at deres interesser blev bedre tilgodeset ved at de dannet sit eget forbund. Utviklingen har med andre ord fulgt den samme linje som i Norge. Nu sidst har det svenske «Paperbruksindustriforbund» med 12,000 medlemmer skilt sig ut — som det tidligere er gjort av anlægsarbeiderne, kommunearbeiderne, skorstensfeierne, hatarbeiderne og flere. Disse maa *erstattes* indenfor vore rækker, og arbeidet hermed tænker vi at fortsætte med saa længe der er organisationsmateriel. Det er grovarbeiderne, arbeidsmændene, som altid har faat ta det første og det *tyngste* tak. Og vi har været glade for at ha kunnet være med paa at gjøre dette grundlæggende arbeide.

Naar I nu, alle viderværdigheter tiltrods, samles til eders 14. landsmøte er det mit haab, at det maa lykkes eder at træffe kloke og gode beslutninger til organisationens og de norske arbeidsmænds gavn. Det er ogsaa mit ønske og haab at tidene snart maa ændre sig, og at vi maa kunne samle mer *kraft* og *magt* i vore faglige organisationer. Arbeidsgiverne har gaat langt — saa langt at det kunde se ut som om de vilde mene, at fagorganisationen hadde mistet sin kraft. Men det er jeg forvissnet om at den *ikke* har gjort.

Kaarlo Kankari: Jeg overbringer til de norske arbeidsmænd og kamerater en hilsen fra det finske forbund, fra «trippelalliancen», som den kort benævnes, og fra hele den faglige bevægelse i Finland. For os i Finland har de sidste aar været en *paa stedet marsj*; vi har ikke hat adgang hverken til vest eller til øst. Men om kampene har været ulike og meget har staat imot os, saa har vi dog kjæmpet en *bevisst* kamp og ogsaa vist, at vi med paagaanhet har kunnet overvinde tildels helt umulige og utaalkelige tilstande.

Man vil kjende bakgrunden til de kaar som det finske proletariat fristet i de aar, da krigen herjet. For at slaa ned den folkebevægelse, som truet det gamle kapitaliststyre, henvendte det hvite Finland sig utenom landets grænser for at hente hjelp. Det var kanskje forstaaelig, fordi borgernes bevæbning, arbeidsløsheten o. s. v. begyndte at irritere arbeiderne. Importen av militær fra Tyskland viste imidlertid, at den herskende klasse allerede længe og med velberaad hu hadde sat sig istand til at slaa ned paa de brede lag. Dermed blev arbeiderne tvunget over paa defensiven, tvunget til at *forsvare sig*. Ved de kampe som dette gav anledning til dræptes finske arbeidere i stort antal, og et endda større antal — omkring 90,000 — kastedes i fængsel rundt om i landet. Av disse kom over 60,000 under krigsretsbehandling, og 30,000 blev dømt til indespærring for tre aar eller mer; men døds- og livsstraf var det vanligste. Jeg har personlig hat anledning til at gjennomleve alt dette og skal ikke behøve at utmale nogen skildring av det som er passert. Som fungerende medlem av

folkeraadets styre blev jeg belønnet med en fængselsdom paa 8 aar, men fik siden amnesti, samtidig som jeg maatte lide tap av mine medborgerlige rettigheter.

Naar man tænker paa at mange av vore kamerater maatte flygte til Rusland, eller de blev dræpt og deres eiendele ødelagt eller bortført, vil det staa klart for alle hvor magtesløs organisationen da blev stillet. Siden er bevægelsen tildels gjenreist — ved støtte ogsaa fra de skandinaviske land. Men forholdene i Finland er fremdeles utrygge og vanskelige. Lønningene har fortsat at være uforholdsmæssig lave. Mens timelønnen vel er øket fra 700 til 900 procent er leveomkostningene steget med det 12—1300-dobbelte. Efter en officiel statistik som blev optat i 1920 laa sag-, tekstil- og papirarbeidernes realløn to femtedele lavere end i 1914. Siden den tid er lønningene væsentlig forhøiet, men de har aldrig kunnet indhente prisstigningen. I 1914 hadde en familie i Helsingfors med 3 barn en gjennemsnittlig utgift til livsophold av 34 mark; nu er tallet 450 mark. Men lønningene for denne familie er paa langt nær øket tilsvarende. Kontingenten til organisationen har ogsaa vanskelig kunnet holde maal med den almindelige stigning, hvilket igjen har hemmet vor økonomi og lammet fremgangen.

Arbeidsledigheten har ikke været saa følsom i Finland som i de skandinaviske land; den findes nok, men ikke i samme grad. I begynnelsen av aaret var ca. 5000 av Landsorganisationens medlemmer uten beskæftigelse, og tallet er siden gaat ned. I det forbund som jeg tilhører var ledighetsprocenten 15 i maanedene mars og april. Dette har igjen sin aarsak i naturhindringer. Saavel i papir- som i sagbruksindustrien er der nu meget at gjøre, og der forestaar her faglige kampe; tildels er kampen allerede igang.

I den stilling finnerne staa, mellom øst og vest, kan det ha sin interesse at berøre de *internationale forbindelser*. Der har to gange været holdt avstemning over til hvilken side man skulde slutte sig. Ved den anden avstemning, hvori 18,000 deltok — eller en tredjedel av samtlige Landsorganisationens medlemmer — stemte 12,215 for tilslutning til Moskva, mens 5957 holdt paa det nøytrale standpunkt. Den 10. april fastslog Landsorganisationens styre i møte, at medlemmene med betydelig overvegt hadde stemt for godkjendelse av Den røde faglige Internationales prinsipper og taktik. Men eftersom deltagelsen i avstemningen hadde været liten besluttet at utsætte indtil videre med iverksættelsen av tilslutningen til Moskva. Dette skedde i overensstemmelse med det forbehold som var tat før avstemningen fandt sted. For øieblikket staa den finske fagorganisation saaledes fremdeles nøytral mellem de to retninger. Men utviklingen peker den rette vei.

Jeg slutter med at uttale som mit haab, at de beslutninger som her skal fattes maa bli til største held for de norske arbeidere og samtidig virke til vækkelse for kampfæller i de andre land, for at vi med raskere skridt end hittil kan naa derhen at arbeiderne tar produktionsmidlene og samfundsmagten i sine hænder. —

Ødegaard rettet paa landsmøtets vegne en tak for de indbudnes hilsener fra sine respektive organisationer og for de gode ønsker.

Der referertes telegram fra hovedstyrets medlem *Ole Moen* om at han paa grund av sygdom var hindret fra at være tilstede. Formanden fik bemyndigelse til at sende kamerat Moen en hilsen tilbake.

Landsmøtets konstituering.

Formanden: Forbundsstyret fandt, slik som forholdene var for de smaa foreninger, at maatte opsætte en gruppering, hvorigjennem de mindre foreninger, som ikke *alene* kunde vælge repræsentanter, fik anledning til at foreta valget i fællesskap med endel andre, for derigjennem at utnytte repræsentationsretten i den utstrækning som er hjemlet i forbundets love.

Derpaa foretoges

oprop

av de fremmøtte.

For følgende repræsentanter var fuldmagter indsendt og navnene opført i den trykte repræsentantliste:

Nydalens Tekstilarbeiderforening: Karl Johannesen og Olaf Hansen.
Lurudalens Jernbanearbeiderforening: Andreas Røreng.
Røros Grubearbeideres Fagforening: Aksel Selbo.
Rjukan Arbeiderforening: Lars Kjeldstadli og Borg Fjeld.
Drammen—Randsfj. b. ekstra Arbeiderforening: Anders Eggum.
Moss Glasarbeiderforening: Johan E. Olsen.
Sten-, Jord- og Cem. Arb.f., Bergen: Gustav Moe og Bernt Kvamme.
Kr.a og Omegns Jernbanearbeiderforening: Hans Røste.
Kristiania Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening: Haakon Myran,
Einar Aasen, Alb. Eberhartsen, Kr. Aune og Harald Sørli.
Aalen Grubearbeiderforening: Lars K. Lillevold.
Hersjedalen Grubearbeiderforening: Einar A. Borren.
Lier Cementarbeiderforening: Gustav Green.
Carbidarbeiderf. Hafslund: Johan Fredriksen.
Stord Arbeiderforening: Joakim Evanger.
Avdeling 40, Kristiania: Adolf Larsen.
Avdeling 43, Trondhjem: Peder Garberg.
Aamodt Anlægsarbeiderforening: Ole A. Berg.
Ølbryggeriarbeiderf., Kristiania: J. O. Johanson og Johan Helgestad.
Viosen Jernbanearbeiderforening: Joh. Saltnes.
Langøens Arbeiderforening: Otto Skjærstad.
Kvaal Jernbanearbeiderforening: Nic. Eggen.
Slemmestad Arbeiderforening: Anders Gulbrandsen og Th. Eggen.
Avdeling 60, Lysaker: E. Ljungqvist.
Hadelands Glasarbeiderforening: Gunder Olsen.
Malmo Grubearbeiderforening: Arvid Hedstrøm.
Lilleborg Arbeiderforening, Kristiania: Karl E. Høier.
Stavanger Hermetikarbeiderforening: C. Strøm.
Hegmoens Anlægsarbeiderforening: M. Alfred Løkeng.
Snelættens Jernbanearbeiderforening: Ole Neby.

Seildugsfabrikkens Arbeiderforening: Jørgen Knudsen.
 Eydehavns Arbeiderforening: Ludvig Larsen.
 Lunde Jernbanearbeiderforening: Emil Syversen.
 Melkefabrikarbeiderf., Sannesund: Johan Pettersen.
 Spikerverkets Arbeiderforening: Kasper Nyborg.
 Murarbeidernes Forening, Bergen: Aksel Andersen.
 Chokolade- & Sukkervarearb.f., Kr.a: Hans Tollefsen og Gudbrand

Holt.

Sunnan Jernbanearbeiderforening: Lars Bakken.
 Møllearbeidernes Forening, Moss: Karl E. Gustavsen.
 Fabrikarbeidernes Forening, Notodden: O. O. Kaasa.
 Mo Arbeiderforening: Konrad Jensen.
 Moss Regnklædearbeiderforening: Sven Torbjørnsrød.
 Rise Jernbanearbeiderforening: Albert Tveraa.
 Drammen Bryggeriarbeiderforening: Ole K. Haraldseth.
 Høvik Glasarbeiderforening: Ragnvald Andresen.
 Græsvik kem. Arbeiderforening: Johan Gundersen.
 Murarbeidernes Forening, Trondhjem: Georg Lyng.
 Nedre Ekers Fagforening: Gudbrand Hegnes.
 Agnæs Fyrstikarbeiderforening: Karl G. Karlsen.
 Raanaasios Arbeiderforening: E. B. Strønes og Olav Næss.
 Hommelvik Arbeiderforening: Kristian Næsbak.
 Kroken Jernbanearbeiderforening: Olav H. Heldal.
 Solbergelvens Tekstilarbeiderforening: Herman Kristiansen.
 Solbergfossen Arbeiderforening: Kristian Henriksen.
 Cyanamidarbeidernes Forening, Odda: Joh.s Reisæter.
 Bryggeriarbeidernes Forening, Trondhjem: Thorvald Alsterlund.
 Tunhøvd Anlægsarbeiderforening: Chr. Langseth.
 Hovind Jernbanearbeiderforening: Jens E. Dragseth.
 Nomelandfos Arbeiderforening: Olai Severinsen.
 Brække Arbeiderforening: Johan Glantz.
 Sølvverksarb. Forening, Kongsberg: Bjarne Antonsen.
 Kr.sund Jord- og Stenarb.f. og Verma Jernbanearb.f.: A. Blattmann.
 Bergens Hermetikarbeiderforening: Karl Rønquist.
 Høyanger Arbeiderforening: Ole E. Larsen.
 «Nordens Klippe»: Henrik Fredriksen.
 Skiens Arbeidsmandsforening: Anton Brækken.
 Iijula Tekstilarbeiderforening: Anna Gulbrandsen.
 Hønefoss Sten-, Jord- og Cementarb.forening: Nils Knutsen.
 Lauvik Jernbanearbeiderforening: Johan Jansen.
 Notodden og Omegns Arbeidsmandsforening: Alfr. Skjold.
 Grund- og Murarbeidernes Forening, Drammen: Gabriel Baitz.
 Odda Arbeiderforening: Aslak Trette.
 Skar Jord- og Stenarbeiderforening: John Grimssen.
 Glomfjord Arbeiderforening: G. A. Lantz.
 Fredfos Tekstilarbeiderforening: Olai Olsen.
 Heddals Lensearbeiderforening: Ole L. Flaatarud.
 Sandnes Arbeiderforening, Sulitjelma: Josef Jensen.
 Gikens Arbeiderforening, Sulitjelma: Oskar Lund.

Molde og Omegns Arbeidsmandsforening: Olav Oksvik.
 Vøien Arbeiderforening: August Arnesen.
 Lesjeverk Arbeiderforening: Peder Holmseth.
 Stueflaatens Jernbanearbeiderforening: Hans H. Lund.
 Fyrstikarbeidernes Forening, Fredrikshald: Ture Fridén.
 Avdeling 242, Sandefjord: Gustav Karlsen.
 Bø Jernbanearbeiderforening: Halvor Storhaug.
 Aalesund Stenarbeiderforening: Sigvart Nilsen.
 Trondhjems Sten-, Jord- og Cementarb.forening: Peter Aune.
 Møllearbeidernes Forening, Buviken: John Paulsen.
 Kopperaaens Arbeidsmandsforening: Bastian Torvik.
 Løkkens Grubearbeiderforening: Henrik Garten.
 Kragerø og Omegns Jernbanearbeiderforening: Hans Paulsen.
 Kr.a Baand- og Lidsefabr. Arbeiderforening: Sverre Antonsen.
 Porcelænsarb. Forening, Fredrikstad: Hans Johansen.
 Melkefabr.s Fagforening, Hamar: Leif Larsen.
 Drammen og Omegns Jernbanearbeiderforening: Karl Bergfløt.
 Chokolade- og konfektarb. Forening, Trondhjem: Jens I. Berg.
 Ø. Aardals Arbeiderforening: Anton P. Holsæter.
 Tysse Arbeiderforening: Peder A. Lie.
 Dale Arbeiderforening: Emil Rolland, Harald Pettersen, Agnes Paulsen og Birger Pedersen.
 Dalen Arbeiderforening: J. T. Nicolaisen.
 Bruruliens Jernbanearbeiderforening: Gunulv Hogga.
 Lier og Røkens Jernbanearbeiderforening: Lars Løkkebø.
 «Vern», Holmestrand: Halfdan Brurberg.
 Trondhjem og Omegns Jernbanearbeiderforening: Jon E. Holden.
 Moss og Omegns Arbeidsmandsforening: Christoffer Lauritzen.
 Br.munddalens Sten-, Jord- og Cem.arbeiderforening: Albert Olsen.
 Akerhaugens Jernbanearbeiderforening: Johan Ask.
 Porcelænsarb. Forening, Porsgrund: Eduard Zeidler.
 Hamar og Omegns Bryggeriarb.forening: Syver Hermansen.
 Tønsberg Sten-, Jord- og Cem.arbeiderforening: O. N. Stenholm.
 Vossebanens Anlægsarbeiderforening: J. P. Karlsrud.
 Gjellebæk Arbeiderforening: Ingv. Sæther.
 Tistedalens Tekstilarbeiderforening: Ole Olsen og Knut Pettersen.
 Kr.a Vask- og Rengjøringskvinders Forening: Julie Olsen.
 Hellandsbygdens Arbeiderforening: Jens Solli.
 Lier Anlægs-, Brygge- og Pakhusarb.forening: Kristen Helgesen.
 Mosjøens og Omegns Arbeidsmandsforening: Nils Kvalfors.
 Kragerø Arbeidsmandsforening: Knut A. Nilsen.
 Arne Tekstilarbeiderforening: Magnus Blindheim.
 Gausvik Arbeidsmandsforening: Albrigt Ingebrigtsen.
 Prestestrandens Jernbanearbeiderforening: Kristian Sletteberg.
 Aalesund Hermetikarbeiderforening: Albert Skog.
 Kraftanlæggets Arbeiderforening, Glomfjord: Christian Rasmussen.
 Stathelle og Omegn Arbeiderforening: Arthur J. Berby.
 Follafos Anlægsarbeiderforening: Konrad Botten.
 Jørstad Arbeiderforening: P. A. Moan.

Valøens Jernbanearbeiderforening: Ole Høgseth.
 Kings Bay lokale Forening, Spitsbergen: Wilhelm Hansen.
 Indigo Arbeiderforening, Kristiania, Grønliens Tekstilarbeiderforening, Kr.a, Spikerarb. Forening, Kr.a, og Møllearb. Forening: Gustav Nordby.
 Sømarbeidernes Forening, Kr.a, Skorstensarb. Forening, Kr.a, og Norsk Gummi- og Kabelarb. Forening, Kr.a: Alfred Stokke.
 Nitedal Fagforening, Strømmens Støperiarb. forening og Raanaasfos Kokkeforening: Edvard Eriksen.
 Lillestrøm Anlægs- og Bygningsarbeiderforening og Lillestrøm Vask- og Rengjøringskvinders Forening: Aksel Bergersen.
 Verpen Arbeiderforening og Svelvik Sand- og Cementarbeiderforening: Ole Tollefsen.
 Ø. Lier Bruks- og Skogsarbeiderforening og Gullaug Arbeiderforening: Anders Ingebrigtsen.
 Papirfilarbeidernes Forening, Drammen og Drammen Glasarbeiderforening: Erik Fagerlund.
 Kongsberg Jernbanearbeiderforening, Vittingfos Arbeidsmandsforening og Ø. Sandsvær Arbeidsmandsforening: Karl Sundt.
 Veggli Jernbanearbeiderforening og Ulvik Jernbanearbeiderforening: Karl Svenssen.
 Hønefos Bryggeriarbeiderforening og Vikersund Tekstilarbeiderforening: Hjalmar Johansen.
 Fredrikstad Tekstilarbeiderforening og Fredrikstad Vask- og Rengjøringskvinders Forening: Bolette Andreassen.
 Fredrikstad Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening og Fredrikstad Bryggeriarbeiderforening: Anton Hansen.
 Sundløkken Arbeidsmandsforening, Sarpsborg Vask- og Rengjøringskvinders Forening og Sarpsborg Bryggeriarbeiderforening: Joh.s Stefensrud.
 Østfold Veiarbeiderforening og Brødremoens Grusarbeiderforening: Hans Kristiansen.
 Larvik Murarbeiderforening, Larvik Bryggeriarbeiderforening og Larvik Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening: Alb. Kristiansen.
 Nøtterø Arbeidsmandsforening, Hortens avdeling og Framnæs Arbeiderforening: G. E. Andersen.
 Saaheim Murarbeiderforening, Gvarv Lensearbeiderforening og Bæro Feltspatbrudarbeiderforening: Hans H. Langjordet.
 Porsgrund elektrom. Fagforening og Porsgrund Arbeidsmandsforening: S. Amundsen.
 Gjerstad Anlægsarbeiderforening, Arendal Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening, Staksnæs Arbeidsmandsforening, Klodeborg og Braastad Grubearbeiderforening, Salterød Arbeiderforening og Stokkens Veiarbeiderforening: Peder Ubergslie.
 Kristiansands Murarbeiderforening, Kristiansands Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening og Fiskaa Verks Arbeiderforening: Johan Toft.
 Kolsdalens Arbeidsmandsforening, Smørfabrikken Arbeiderforening, Kristiansand, og Vigelands Arbeiderforening: August Davidsen.
 Stavanger Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening og Stavanger Smørfabriks Arbeiderforening: Elias Gabrielsen.

Aalvik Arbeiderforening, Hosanger Grubearbeiderforening, Lindesnæs Veiarbeiderforening og Tyssedal Arbeiderforening: Andreas Hansen.
 Foldalen Grubearbeiderforening, Røsten Arbeidsmandsforening og Hyttarbeidernes Forening, Røros: Ingv. Løgvæn.
 Hamar Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening og Kongsvinger Tekstilarbeiderforening: J. B. Hultgreen.
 Gjøvik og Omegns Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening, Lalm Klæberstenarbeiderforening, Gjøvik Kalkarbeiderforening og Brandbu og Gran Veiarbeiderforening: Nils Ødegaard.
 Kjøl Grubearbeiderforening og Eidets Grubearbeiderforening: Peder P. Volden.
 Støren Jernbanearbeiderforening, Bua Arbeidsmandsforening og Rognes Anlægsarbeiderforening: Bernt Gifstad.
 Bjørndalens Jernbanearbeiderforening, Selsbak Arbeidsmandsforening, Lerfossens Arbeidsmandsforening og Selsbak Tekstilarbeiderforening: Lars Berntsen.
 Holtaalens Arbeidsmandsforening, Singaas Anlægsarbeiderforening og Samsjøens Anlægsarbeiderforening: Andreas Bjørgaard.
 Aune Jernbanearbeiderforening, Soknedalens Jernbanearbeiderforening og Valøk Jernbanearbeiderforening: Hans Robertsen.
 Kolvereid Veiarbeiderforening, Tavlaa Arbeidsmandsforening og Rørvik Arbeidsmandsforening: Konrad Lian.
 Aalesunds Murarbeiderforening, Vaagenes Arbeiderforening, Medalens Jernbanearbeiderforening, Sunddalens Arbeidsmandsforening og Kinematografbetjentenes Forening, Kristiansund: Birger Røtnes.
 Formofos Jernbanearbeiderforening og Tømmeraas Jernbanearbeiderforening: Erik Støland.
 Melbo Arbeidsmandsforening og Svolvær Arbeidsmandsforening: Olaf Robertsen.
 Sjomens Arbeidsmandsforening, Narvik Arbeidsmandsforening, Bjørkaasens Grubearbeiderforening og Ofofbanens Arbeiderforening: O. Bjørkemann.
 Bodø Arbeidsmandsforening og Fineide Arbeidsmandsforening: Sjøning Sørensen.
 Hennesbergets Arbeiderforening, Bosmo Arbeidsmandsforening, Arbeiderforeningen «Nordlyset» og Løktøiens Arbeidsmandsforening: M. Lorentzen.
 Furulunds Avdeling, Sulitjelma, Furuhaugens Grubearbeiderforening, Sulitjelma, Fagerli Arbeiderforening, Sulitjelma, og Sjønstaa Arbeiderforening, Sulitjelma: Frogner Steen.
 Charlotte Grubearbeiderforening, Sulitjelma, Jakobsbakkens Avdeling, Sulitjelma, og Sagmo Avdeling, Sulitjelma: Jørgen Ingebrigtsen.
 Grubernes Arbeidsmandsforening, Hammerfest Arbeidsmandsforening, Birtavarre Kjører- og Grubearbeiderforening og Tromsø Avdeling: August Lundquist.
 Sørreisa Arbeiderforening, Salangens Arbeidsmandsforening og Meløyvær Grubearbeiderforening: Kr. Dale.
 Hop Arbeiderforening, Rengjøringskvindenes Forening, Bergen, og Korkeskjærenes Forening, Bergen: Olai Sandal.

Skiens kvindelige Fagforening, Skiens Murarbeiderforening og Hjuksebø Arbeiderforening: Augusta Karlsen.

Heggesbæk Jernbanearbeiderforening og Grana Jernbanearbeiderforening: J. Hornli.

Namdalens Veiarbeiderforening: Ole G. Selnes.

Senere var inkommet fuldmagter for følgende, som møtte:

Dombaas Jernbanearbeiderforening: August Roos.

Sannidal Jernbanearbeiderforening: Alb. Karlsen.

Grytten Jernbanearbeiderforening: Halvor Engen.

Vadheim Arbeidsmandsforening: Anders Markeseth.

Bryn Fyrstikarbeiderforening: Anders Velle.

Kristiania Dokarbeiderforening: Leif Foss.

Kap Fagforening: O. Skalstad.

Samtlige disse 7 blev git sæte som repræsentanter. Se forøvrig fuldmagtskomiteens indstilling.

Fra en række foreninger som hadde anledning til at vælge repræsentanter enkeltvis eller sammen var ingen fremmøtt. Disse var:

Bergens Glasarbeiderforening (118), Kristiansand Bryggeriarbeiderforening (145), Teglverksarbeidernes Forening (170), Hylla Fagforening (192), Arbeidsmændenes Forening, Lillehammer (209), Drammen Støperiarbeiderforening (239), De No Fa Arbeiderforening, Fredrikstad, (355), Hakaviks Anlægsarbeiderforening (373), Oplofjordens Lastearbeiderforening (338), Otta Klæber- & Skifersten Arb. forening, Bryggeriarb. foreningen, Bergen. Fredrikshald Bryggeriarbeiderforening (1), Fredrikshald Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening og Mørkfoss Arbeiderforening (288). — Larvik Arbeidsmandsforening (205), og Tømmerfløternes Forening (417). — Sandnes og Omegns Potteriarbeiderforening (451), Hillevaag Arbeiderforening (160) og Sandnes Tekstilarbeiderforening (375). — Sauda Arbeiderforening (63), Vigsnæs Grubearbeiderforening (269), Fister Arbeidsmandsforening (415) og Torvestad Arbeidsmandsforening (143). — Samnanger Anlægsarbeiderforening (382) og Knarrevik Skift- og Fabrikarbeiderforening (439). — Bjugn Arbeiderforening (310), Graakolbanens Arbeidsmandsforening (472) og Lillesand Fagforening (345). — Tømmeraaens Arbeiderforening (68), Nustadfoss Arbeidsmandsforening (158) og Merakerbanens Ekstraarbeideres Forening (28). — Stjørdalens Arbeidsmandsforening (381), Langstein Fagforening (320), Sprængstoffabrikken Arbeiderforening (245) og Aasen Tekstilarbeiderforening (85). — Stenkjær Arbeidsmandsforening (26), Hell—Sunnanbanens Ekstraarbeideres Forening (48) og Arbeiderkvindenes Forening, Stenkjær, (347). — Balstad Arbeiderforening (338) og Sigerfjord Arbeiderforening (41).

Foruten de valgte repræsentanter deltok i landsmøtet: Fra *hovedstyret* Ødegaard, Rich. Hansen, Aksel Ahlstrand, Ole M. Stenvik, Ottar Skarheim, Ingv. Olsen, Karl Kristiansen, Kr. Lien, Johan Iversen, Hans Moen, Kr. Moljord, Gustav Sundbye, Hans Hellebø, J. L. Moen, Ole P. Bonde og Ivar Smedsmo. Av *sekretærene* Fr. A. Strøm, Jacob Eikefjord, N. E. Nielsen, Ivan Bjerkmann og Nils Kvale. Videre møtte: Osw. Martinsen, bestyrer for arbeidsledighetskassen, Oscar Johansen, ekspediter i Kristiania ekspedition, Gustav Sjomann, repræsentant for revisorene,

Sverre Støstad, repræsentant for protokolkomiteen. Peder Vestad (Bergverksgruppens industrikomité), Johan Fagerlien (Anlægsgruppens industrikomité, Johs. Seim og Kr. Nordli (Bygningsgruppens industrikomité), Sigrid Dahl og Sigurd Nilsen (Tekstilgruppens industrikomité), Einar Presthus og Kr. Rothaug (Elektrokemiske gruppes industrikomité) og K. M. Gundersen (Næringsmiddelgruppens industrikomité). Hertil kom saa de indbudne gjester.

Indbydelse til Det norske arbeiderparti.

Aksel Bergersen fremsatte forslag om at Det norske Arbeiderparti blev indbudt til at la sig repræsentere ved forbundets landsmøte.

Jens Solli saa ingen grund til det, da forbundet tælltet medlemmer av høist forskjellig politisk opfatning.

Olav Oksvik mente at begge arbeiderpartier i tilfælde maatte stilles paa like fot og bli indbudt.

Bergersens forslag støttedes av *Gustav Moe* og *Arthur Berby* og vedtoges mot 9 stemmer.

Fuldmagtsbehandlingen.

Fra den av hovedstyret nedsatte fuldmagtskomité, bestaaende av H. Hellebø, O. Skarheim og Jørgen Knudsen, forelaa følgende indstilling:

Fra 125 foreninger, som alene vælger en eller flere repræsentanter, foreligger fuldmagter for 138 repræsentanter. Fra 97 foreninger, som maa vælge sammen med andre for at faa 1 repræsentant, foreligger fuldmagter for 35 repræsentanter. Tilsammen 173 repræsentanter hvis fuldmagter indstilles til *godkjendelse*.

Videre foreligger fuldmagter fra:

Avdeling 493, Jørstad Jernbanearbeiderforening, 1 repræsentant.

— 7, Lurudalens Jernbanearbeiderforening, 1 repræsentant.

— 54, Viosen Jernbanearbeiderforening, 1 repræsentant.

— 38, Formofors Jernbanearbeiderforening og

— 83, Tømmeraas Jernbanearbeiderforening, 1 repræsentant.

— 4, Heggesbæk Jernbanearbeiderforening og

— 131, Grana Jernbanearbeiderforening, 1 repræsentant.

Disse foreninger er nye og har ikke repræsentationsret, men da de bestaar av gamle medlemmer har forretningsutvalget indvilget i at disse foreninger blir repræsentert paa landsmøtet. Komiteen har intet at indvende hierimot.

Fra avdeling 40, Kristiania, foreligger fuldmagt paa Adolf Larsen. Foreningen hadde paa møte 16. mai, hvor organisationsformene var blit utredet, valgt Nils Kvale. Styret sammenkaldte imidlertid ekstraordinær generalforsamling 28. mai, hvor valget paa foregaaende møte den 16. mai blev annullert. Som ny repræsentant valgtes Adolf Larsen.

Mot denne valgforandring er det protestert fra endel medlemmer som mener at det første valg maa opretholdes.

Komiteen maa anbefale at valget av *Adolf Larsen* godkjendes, da foreningen maa ha ret til paa ekstraordinær generalforsamling at ophæve tidligere fattede beslutninger.

Av foreninger, som vælger sammen, er der enkelte som ikke har latt høre fra sig.

- Avdeling 383, Drammens Glasarbeiderforening og
- 367, Papirfaltarbeidernes Forening, Drammen.

Her foreligger fuldmagt bare fra Drammens Glasarbeiderforening, som har 16 medlemmer.

- Avdeling 402, Gvarv Lønsearbeiderforening,
- 168, Bærø Feltspatsbrud og
- 337, Saaheim Murarbeiderforening.

Her foreligger der fuldmagt fra 402 og 168, som tilsammen tæller 28 medlemmer.

- Avdeling 64, Aalvik Arbeiderforening,
- 154, Hosanger Grubearbeiderforening,
- 436, Lindesnes Veiarbeiderforening og
- 485, Tyssedal Arbeiderforening.

Her foreligger fuldmagt bare fra 436 og 485, som tilsammen tæller 30 medlemmer.

- Avdeling 405, Aune Jernbanearbeiderforening,
- 177, Soknedalen Jernbanearbeiderforening og
- 195, Valøk Jernbanearbeiderforening.

Her foreligger fuldmagt bare fra avdeling 405, som har 21 medlemmer.

Samtlige disse foreninger er gjort bekjendt med de indsendte fuldmagter, og indstilles disse til godkjendelse.

Fra følgende foreninger som vælger sammen er det strid om repræsentanter:

- Avdeling 159, Bjørndalens Jernbanearbeiderforening,
- 319, Selsbak Arbeidsmandsforening,
- 476, Lerfossens Arbeidsmandsforening og
- 251, Selsbak Tekstilarbeiderforening.

Disse hadde berammet fællesmøte, hvortil bare Bjørndalens Jernbanearbeiderforening og Selsbak Tekstilarbeiderforening hadde møtt og valgt Lars Berntsen med 51 stemmer. Lerfossens Arbeidsmandsforening har protestert mot valget og anfører, at fællesmøtet var berammet med for kort varsel og fik derved ikke anledning til at møte.

Fællesmøtet er efter oplysninger fra de 2 foreninger avvertert i god betids. *Lars Berntsens* fuldmagt indstilles til godkjendelse.

- Avdeling 92, Aalesunds Murarbeiderforening,
- 203, Vaagenes Arbeiderforening,
- 285, Medalens Jernbanearbeiderforening,
- 247, Sundalens Arbeidsmandsforening og
- 17, Kinografbetjeningens Forening, Kr.sund.

Aalesunds Murarbeiderforening har for de øvrige foreninger opstilt retningslinjer og kandidat, Hans Jacobsen, hvortil Sunddalens Arbeidsmandsforening har git sin tilslutning. Medalens Jernbanearbeiderforening var enig i de opstilte retningslinjer, men opsatte som kandidat Birger

Røtnes, hvortil Kinografbetjeningens Forening sluttet sig. Vaagenes Arbeiderforening var ikke enig i retningslinjene og vilde ikke delta i valget.

Birger Røtnes har faat 28 stemmer.

Hans Jacobsen har faat 26 stemmer.

Birger Røtnes fuldmagt indstilles til godkjendelse.

- Avdeling 25, Narvik Arbeiderforening,
- 481, Sjømen Arbeiderforening,
- 394, Ofofbanens Jernbanearbeiderforening og
- 278, Bjørkaasen Grubearbeiderforening.

De tre første foreninger har med tilsammen 50 stemmer valgt O. Bjørkmann. Bjørkaasen Grubearbeiderforening har indsendt fuldmagt paa Nils Grande. Foreningen paastaar at ha ret til 1 repræsentant alene. Foreningen er gjort opmerksom paa, at den bare har 18 medlemmer for de 3 maaneder som er lagt til grund for repræsentationsretten og efter senere indbetalinger 29 medlemmer.

Komiteen indstiller *Nils Grandes* fuldmagt til forkastelse og *Bjørkmanns* fuldmagt til godkjendelse.

Bodø Arbeidsmandsforening, som vælger sammen med Fineide Arbeidsmandsforening, har indsendt fuldmagt paa Sjønning Sørensen og meddeler, at Fineide og Omegns Arbeidsmandsforening paa henvendelse ikke vil fravike sin beslutning om at vælge sammen med Sjønstaa Arbeidsmandsforening. Men Sjønstaa Arbeidsmandsforening skal vælge sammen med foreninger i Sulitjelma, og fra disse — deriblandt ogsaa Sjønstaa — er fuldmagt indsendt.

Da Bodø Arbeidsmandsforening er den største av disse to foreninger, maa vi indstille *Sjønning Sørensens* fuldmagt til godkjendelse.

- Avdeling 500, Løktøiens Arbeidsmandsforening,
- 18, Hemmes Arbeidsmandsforening,
- 100, Bosmo Arbeidsmandsforening og
- 103, Arbeiderforeningen «Nordlyset»

vælger sammen. Der er fra Løktøiens Arbeidsmandsforening indsendt fuldmagt for M. Michalsen fra Hemmes Arbeiderforening.

Michalsen har faat 22 stemmer fra disse to foreninger.

Fra Bosmo Arbeidsmandsforening foreligger meddelelse om, at M. Lorentzen har faat tilsammen 41 stemmer i Arbeiderforeningen «Nordlyset» og Bosmo Arbeidsmandsforening.

Fuldmagten til M. Michalsen indstilles forkastet, og ansees *M. Lorentzen* som repræsentant for disse foreninger.

Videre hadde fuldmagtskomiteen avgit følgende *tillægsindstilling*:

Fuldmagt fra Dombaas Jernbanearbeiderforening, August Roos, er indløpet idag søndag 11. juni 1922.

Fra avdeling 389, Sannidal Jernbanearbeiderforening, er møtt Albert Karlsen, som oplyser, at fuldmagt er indsendt, men den er ikke ankommet til forbundet.

Fra avdeling 316, Grytten Jernbanearbeiderforening er repræsentanten, Halvor Engen, møtt med fuldmagt idag søndag.

- Avdeling 264, Vadheim Arbeidsmandsforening,
- 336, Skjolden Arbeidsmandsforening,
- 444, Systrand Fagforening, og
- 478, Offerdals Arbeiderforening

vælger sammen.

Der er tidligere indløpet fuldmagt bare fra Systrand Fagforening, paa Anders Markesæt som representant. Paa grund av at de ikke har opnaad forbindelse med de øvrige foreninger for samarbeide om representant har foreningen tilbakekaldt sin fuldmagt.

Imidlertid har den valgte representant, Markesæt, som ogsaa repræsenterer Vadheim Arbeidsmandsforening, møtt. Han har dog ikke fuldmagt fra denne forening. Han er anmodet om at forskaffe telegrafisk fuldmagt fra Vadheim.

Komiteen indstiller paa *godkjendelse* av disse sidst indløpne fuldmagter uten hensyn til de formelle feil som muligens kan være tilstede.

Indstillingen vedtoges enstemmig og uten debat.
Ialt møtte 195 representanter fra 271 avdelinger.

Stemmeret for industrikomiteenes medlemmer.

Løgavlen foreslog, at industrikomiteenes medlemmer blev git stemmeret i likhet med hovedstyrets medlemmer undtagen i de saker som angik deres egen virksomhet.

Ødegaard: Der staar intet i lovene om at industrikomiteenes medlemmer skal delta i landsmøtet. Naar hovedstyret besluttet at indkalde dem var det under hensyn til at industrigruppene forutsattes at skulle holde sine generalforsamlinger under landsmøtet. Hovedstyret fandt ikke hjemmel til at foreslaa dem git stemmeret, men landsmøtet er jo suverænt i det spørsmåal.

Skarheim talte mot Løgavlens forslag, mens forslaget anbefaltes av *Langseth* og *Solli*.

Kr. Aune foreslog at hovedstyrets beslutning om at indby industrikomiteenes medlemmer godkjendtes, og at de kun fik tale- og forslagsret.

G. E. Andersen uttalte sig i tilslutning hertil, mens *Rich. Hansen* ikke fandt noget i veien for at vedta Løgavlens forslag.

Ved voteringen vedtoges Løgavlens forslag mot 70 stemmer.

Med de valgte representanter, industrikomiteenes medlemmer (9) og hovedstyret (16) tallet landsmøtet dermed ialt 220 stemmeberettigede deltagere.

Dagsorden og forretningsorden.

Formanden foreslog, at det fra Kristiania og omegns stedlige styre indsendte forslag (dagsordenens side 34) blev opført som særskilt sak efter post 3 (organisationsformene) under titelen: *De internationale forbindelser*.

Forslaget vedtoges enstemmig, likesom forøvrig den opsatte dagsorden.

Under *forretningsordenen*, 1. punkt, foreslog *Berby*, at kun Det nor-

ske Arbeiderpartis presse skude ha adgang til at opta referat fra landsmøtet. Forslaget støttedes av *Moe*.

Rich. Hansen fandt det unødvendig at man skulde faa nogen debat om dette. Han ansaa det git at de presseorganer, om interesserte sig for at faa referater fra landsmøtet, vilde kunne skaffe sig slike allikevel. Det heldigste vilde være at generalsekretæren i samraad med dirigenten lot tilstille «Social-Demokraten» de meddelelser som fandtes rigtige.

Eikefjord foreslog: «Generalsekretæren i samraad med dirigenten tilstiller kun Social-Demokraten» referat av landsmøtets forhandlinger.»

Solli: At ogsaa høiresocialistene disponerer over en arbeiderpresse er unegtelig. Jeg finder det mest logisk at la enhver arbeiderpresse faa adgang, uanset schatteringer.

Eikefjord: Naar jeg har fremsat mit forslag er det med tanke paa hvad der er passert under de tidligere landsmøter. Under hvert eneste landsmøte er der reist kritik over odiøse referater i borgerpressen, og der er ymtet om at de skulde skrive sig fra pressefolk som har været tilstede. Det er for at gardere os mot mer av dette at mit forslag er fremkommet. Generalsekretæren er jo samtidig ogsaa medarbeider i «Social-Demokraten».

Ødegaard: Generalsekretæren meddeler at hans arbeide er indrettet slik, at det vil opta ham helt, saa han ikke faar anledning til at utarbeide noget referat for pressen.

Hans Moen: Naar hovedstyret i sit forslag til forretningsordenen har sagt «arbeiderpressens representanter», da mener vi Det norske Arbeiderpartis presse. Ved at vedta Eikefjords forslag avskjærer vi imidlertid partiorganet fra at være tilstede og opta referat.

Øksvik: Det synes mig noget uklokt av landsmøtet at følge den parole som Berby var inde paa. Man opnaar ikke mer «renslighet» ved det. Skal «Soc.Dem.» ha monopol paa at referere bør bladet ogsaa ha monopol paa at si de ubehageligheter som skal sies. Ingen kan hindre mig eller nogen anden i at gi korrekte meddelelser til vor egen presse. Av hensyn til kritikken og det frie ord bør de forskjellige meninger ha ret til at faa sin presse representert her — selv om det vel er tvilsomt om dette landsmøte vil være *logisk* nok til at ræsonnere paa denne maate.

Solli: Jeg vil be gud bevare mig for at orientere mig mot høiresocialistene, men aandsfriheten tilsier at vi gir deres presse adgang.

Ødegaard: Den foreslaatte forretningsorden har samme ordlyd som den der blev vedtat i 1918. Og *da* kan jeg ikke huske at vi hadde nogen anden arbeiderpresse end Det norske Arbeiderpartis.

Blattmann var ikke i tvil om at dette var den almindelige opfatning ogsaa paa *dette* landsmøte.

Kjeldstadli fremholdt at man burde negte pressen i det hele tat adgang til landsmøtene. Han maatte i fuldt alvor si, at han var i tvil om *hvem* der var arbeidernes talsmænd og arbeidernes presse for tiden. Han fremsatte forslag om at forhandlingene førtes for lukkede døre.

Før voteringen oplystes det at Eikefjord hadde tat sit forslag tilbake. Kjeldstadlis forslag forkastedes med stort flertal, hvorpaa Berbys vedtoges mot 9 stemmer.

Ved punkt 4 foreslog *Solli*, at der — foruten i organisationsformene —

blev git uidskrænket taletid ogsaa ved behandlingen av de internationale forbindelser.

Seim foreslog: Undtat for indledningsforedrag begrænses taletiden til 15 minutter første gang, 10 minutter anden gang og 5 minutter tredje gang. (Indstillingen gik ut paa 10, 5 og 5 minutter som tidligere).

Rasmussen foreslog at tidsbegrænsningen sløfedes ogsaa for debatten om arbeidsledighetskassen.

Seims forslag forkastedes. Likeledes forkastedes et forslag av *Baitz* om sløifning av bestemmelsen om, at repræsentantene skulde tale fra den anviste plads i salen. Uidskrænket taletid besluttedes gjort gjældende saavel i spørsmålet om organisationsformene som Internationalen og arbeidsledighetskassen.

Efter forslag av *Kjelstadli* sløfedes punktet om at landsmøtet ikke kunde behandle forslag som ingen forbindelse hadde med de paa dagsordenen opførte saker.

Forøvrig vedtoges forretningsordenen som foreslaat.

Valg av ordstyrere og sekretærer.

Som *ordstyrere* foresloges av hovedstyret valgt J. Eikefjord og Fr. A. Strøm.

Anton Brækken var forbauset over at der var indstillet to funktionærer paa den plads og ønsket at vite begrundelsen herfor.

Ødegaard: I hovedstyret var der ganske sterke dissenser om indstillingen paa ordstyrere. Der forelaa flere forslag, og avstemningen maatte til syvende og sidst foregaa skriftlig. Jeg hadde agtet at opta min dissens her, idet jeg mener som *Brækken*, at det er upraktisk, at landsmøtet dirigeres av de som er lønnede funktionærer i forbundet. Jeg vil da foreslaa *Gustav Sundbye* fra Trondhjem og *Albert Eberhardsen*, Kristiania.

Langseth foreslog, støttet av *Rasmussen*, *Ivar Smedsmo* og *Konrad Botten*.

Rich. Hansen oplyste at han var en av dem som i hovedstyret hadde stemt for *Sundbye*, og han anbefalte dennes valg ved siden av *Eikefjord*.

Aune støttet formandens forslag.

Ved skriftlig votering valgtes *Sundbye* og *Eberhardsen* til ordstyrere med henholdsvis 135 og 110 stemmer. Dernæst hadde *Strøm* 50, *Eikefjord* 38, *Botten* 36 og *Smedsmo* 35.

Ti sekretærer valgtes enstemmig *A. Blattmann*, *Kr. Aune*, *Lurs Kjelstadli* og *Aksel Selbo*.

Som landsmøtets generalsekretær fungerte *Alfr. Aakermann*.

Komitévalgene.

Hovedstyret indstillet til medlemmer av *valgkomiteen* *Ole A. Berg*, *E. Fagerlund*, *Harald Sørli*, *Ingv. Olsen*, *Ole O. Kaasa*, *Gudbrand Holt*, *Nic. Eggen*, *Jørgen Ingebretsen* og *H. Garten*.

Som *budgetkomité* var indstillet *Gustav Sundbye*, *Kasper Nyborg*, *Borg Fjeld*, *P. O. Moan* og *Karl Rønqvist*.

Aune foreslog, av hensyn til en jevnere distriktsvis fordeling, at *Elias*

Gabrielsen, *Stavanger*, og *Arthur Berby*, *Langesund*, indvalgtes i valgkomiteen i stedet for *Fagerlund* og *Garten*.

Gundersen foreslog *Gudbrand Holt* sat ind i budgetkomiteen i stedet for *Kasper Nyborg*, og at denne indtok *Holts* plads i valgkomiteen. Forslaget støttedes av *Osw. Martinsen*.

Baitz holdt paa *Fagerlunds* valg som repræsentant for *Drammen*.

Rich. Hansen: Det som hovedstyret la vekt paa var at faa de forskjellige grupper bedst mulig repræsentert. Men det vil bli forrykket ved *Aunes* forslag, om landsmøtet vedtar det. Fordelingen er overveiet nøie og indgaaende, og jeg anbefaler at man bruker listen uforandret.

P. Garberg foreslog *P. Aune* i *Gartens* sted, for at ogsaa *Trondhjem* kunde faa en repræsentant i valgkomiteen.

Kr. Aune: I *Stavanger* har alle Arbeidsmandsforbundets avdelinger sluttet sig sammen til én, og *Gabrielsen* kan derfor ikke betragtes som repræsentant for nogen bestemt gruppe, men som repræsentant for arbeiderne i *Stavanger*. Jeg vil ikke være med paa at sætte gruppehensynene i første række ved et valg som dette.

Dirigenten refererte de indkomne forslag, deriblandt — foruten de nævnte — et av *Rasmussen* om at vælge *Lorentzen*, *Bosmo*, i stedet for *Ole A. Berg*.

Blattman fremholdt, med tilslutning av flere, at man var kommet sammen for i første række at klargjøre og tilrettelægge linjene for fagbevægelsen her i landet, og at hensynet til dette maatte være det avgjørende. Man kunde ikke henge sig op i de mindre hensyn.

Løgavlen fandt det ikke riktig at forslag til disse valg skulde istandbringes av hovedstyret. Han foreslog:

«Valg av valgkomité og budgetkomité utsættes og blir at behandle som første sak onsdag eftermiddag.»

Ødegaard trodde ikke en utsættelse vilde avklare situationen og gjøre det lettere at gaa til valg. For at faa landsmøtets arbeide færdig i en rimelig tid vilde det ha betydning at man nu bestemte komiteenes sammensætning.

Langseth saa en betydning ogsaa deri, at de forskjellige grupper kunde faa anledning til at ta stilling til valget, og støttet utsættelsesforslaget.

Hellebø hadde i hovedstyret opponert mot den indstilling som var fremlagt. Der var ingen vanskelighet ved at kombinere gruppe- og distrikthensynene paa en bedre maate end det her var sked. Han optok, overensstemmende med sin dissens i hovedstyret, forslag om valget av *B. Kvamme*.

Seim talte for utsættelse.

Niels Ødegaard uttalte, at det av hensyn til repræsentantenes stilling til spørsmålet om en utsættelse vilde være ønskelig at faa oplyst hvordan stillingen laa an i hovedstyret.

Formanden: Jeg kan si for min personlige del, at jeg ikke er enig i den foreliggende indstilling. Jeg hævdet en anden opfatning i hovedstyret og fremsatte ogsaa forslag i overensstemmelse med min opfatning. Som en almindelig betragtning vil jeg fremholde, at man — paa samme basis som tidligere — bør lægge de forskjellige landsdelers interesser og særlige forhold til grund, naar valgkomiteen skal sammensættes.

Votering: Løgavlenes forslag vedtoges med stort flertal.

Før møtets slutning refererte *dirigenten* følgende forslag fra anlægs- og bergverksarbeidernes industrikomiteer:

«For at gruppene kan faa anledning til at ta stilling til de forskjellige saker, som skal behandles av landsmøtet, og vælge sine ordførere, utsettes landsmøtets forhandlinger til tirsdag 13. ds. kl. 9 formiddag.»

Ødegaard fandt forslaget ikke praktisk gjennomførlig, da der ikke hadde kunnet træffes de forberedelser, som var nødvendig, for at skaffe møtelokale til alle grupper imorgen. Han anbefalte at man heller, som tidligere, benyttet *kveldene* til de gruppemøter som ansaaes nødvendige.

Der utspandt sig om forslaget endel debat, hvorunder *Vestad, Kjelstadli, Rich. Hansen, Eikefjord, Løkkebø* og *Rasmussen* anbefalte forslaget, mens *Steffensrud, Hellebø, Støstad* og *Aune* talte mot. Forslaget forkastedes.

Dermed hævedes aapningsmøtet kl. 7½.

Mandag formiddag 12. juni.

Dirigent: *Sundbye*.

Sekretær *Eikefjord* læste op protokollen fra aapningsmøtet. Den godkjendtes uten bemerkning.

Chr. Langseth (utenfor dagsordenen): Under debatten igaar om forslaget fra anlægsarbeidernes industrikomité faldt der en uttalelse av *Sverre Støstad*, som er egnet til at skape baade forbitrelse og forargelse. Han uttalte likefrem, at naar forslaget om utsættelse med forhandlingene var fremkommet var det fra vor side udelukkende fordi vi «vilde ha en dag mer i Kristiania.» Jeg var en av dem som stemte for forslagens vedtagelse, men jeg kan ikke finde mig i at en slik beskyldning staar uimotsagt. Jeg vil nødig fremsætte noget forslag i saken, men jeg blir nødt til at gjøre det, hvis *Støstad* ikke tar uttalelsen tilbake.

Støstad: Jeg vil straks si, at man ikke skal utlægge hvad jeg sa *dithen*, at forslaget var fremsat av industrigruppens styre for at sabotere landsmøtets tid. Hvad jeg mente at fremholde var, at naar der allerede paa landsmøtets første dag kom forslag om at utsætte forhandlingene, for at sakerne kunde behandles gruppevis, var det egnet til at vække den forstaaelse, at det her var om at gjøre at faa landsmøtet til at vare længst mulig. Uttalelsen var kanhænde *krass*, og selvfølgelig legger jeg ingen insinuation i den. Men saa har man heller ikke paa Arbeidsmandsforbundets landsmøter pleiet at lægge ordene paa guldvegt. Repræsentanten maa imidlertid gjerne fremsætte *forslag*, om han saa ønsker; jeg forbeholder mig i saa fald anledning til at se paa det nærmere.

Efter bemerkninger av *Langseth*, som bebudet optagelse av et forslag, hvis han fik støtte for det, gik man videre i forhandlingene.

Diæt og tapt arbeidsfortjeneste.

Formanden: 12. november ifjor utsendtes cirkulære fra forbundet med meddelelse om landsmøtets sammenkaldelse. I forbindelse hermed heter det i cirkulæret følgende, som jeg vil faa lov til at referere:

Landsmøtet i 1918 besluttet at indta i forbundslovens § 10 bestemmelse om, at alle utgifter til landsmøtet — herunder ogsaa repræsentantenes reise- og diætutgifter — utredes av forbundskassen. Denne bestemmelse medfører at avholdelsen av landsmøtet blir en betragtelig stor utgift for forbundet. Under hensyntagen til forbundets økonomiske situation og den til vaaren forestaaende tarifrevision fattet hovedstyret saadan beslutning:

«Under hensyntagen til at forbundet ifølge lovene pligter at betale repræsentantene til landsmøtet reise- og diætutgifter samt tapt arbeidsfortjeneste finder hovedstyret at maatte begrænse landsmøtets varighet til 5 dage, og at repræsentantene derfor maa være forberedt paa at utnytte tiden bedst mulig, eventuelt ved avholdelse av aftenmøter.

Skulde det allikevel bli nødvendig at fortsætte utover disse 5 dage, maa foreningene selv erstatte sine repræsentanter for arbeidstap og diæt, alt under forutsætning av landsmøtets godkjendelse.»

I forbindelse med dette spørsmåal er utsendt til behandling et forslag fra Kristiania og omegns stedlige styre (se dagsordenens side 33), hvori foreslaas (punkt e):

«Godtgjørelsen til repræsentantene for tapt arbeidsfortjeneste og diæt fastsættes saaledes: For indenbys repræsentanter kr. 25.00 pr. dag pr. repræsentant. For utenbys repræsentanter kr. 40.00 pr. dag pr. repræsentant.»

Jeg foreslaar at dette punkt optages til behandling nu.

Forslaget vedtoges.

Gudbrand Holt meddelte, at Kristiania stedlige styre tok tilbake forslagene under punkt *a* og *b* (om landsmøtets varighet), efter at det under forretningsordenen igaar var besluttet at der *ikke* skulde holdes kveldsmøter. Dermed bortfaldt forutsætningen for forslaget. Derimot opretholdtes forslaget om godtgjørelse til repræsentantene for arbeidstap og diæt. Naar man hadde foreslaat en *lavere* diætgodtgjørelse end tidligere var det ut fra det hensyn, at arbeidernes inntægter i det sidste var faldt noksaa betydelig. Jern- og Metalarbeiderforbundets landsmøte hadde fastsat en godtgjørelse av 35 kroner for de utenbys repræsentanter — arbeidsfortjeneste og diæt sammenlagt. Da mener Kristiania-repræsentantene at 40 kroner, som foreslaat av os, skulde være tilstrækkelig.

Steffensrud foreslog at godtgjørelsen sattes til 35 kroner for de utenbys repræsentanter. Hvad varigheten av landsmøtet angik var han mot at der sattes nogen bestemt grænse, men han vilde understreke, at man maatte gi landsmøtet det præg paa sig at det arbeidet saa intenst som mulig.

Baitz sluttet sig hertil. Der hadde ikke paa noget landsmøte foreligget saa viktige forslag som iaar, og det vilde derfor være sørgelig om man gik til en begrænsning av 5 dage. De smaa foreninger hadde imidlertid ikke raad til selv at bekoste repræsentantenes utgifter *utover* denne tid.

Kjelstadli fandt det greit at man besluttet at holde paa uten begrænsning, men advarte mot at erstatningen for diæt og arbeidstap bare skulde

gjælde i de 5 dage. Men hensyn til godtgjørelsen skulde han intet ha imot Steffensruds forslag, men maatte dog peke paa at repræsentantene utenbys fra hadde *større* utgifter end denne differanse paa 10 kroner (35 og 25). Hovedsaken var at stille de forskjellige repræsentanter i et riktig forhold.

C. *Strøm* holdt paa sidste landsmøtes beslutning om forbundets overtagelse av alle utgifter som det rigtigste og fremsatte følgende forslag:

a) Forbundet utreder alle utgifter ved landsmøtets avholdelse.

b) Godtgjørelsen sættes til 20 og 35 kroner pr. dag henholdsvis for inden- og utenbys.»

Strønes: De økonomiske forhold er fortvilet for foreningene, og repræsentantene har da ingen anledning til at faa sig refundert noget derfra. Jeg er derfor av den opfatning, at de utgifter som repræsentantenes opphold vil medføre maa dækkes av forbundskassen. Med hensyn til godtgjørelsen størrelse mener jeg, at det beløp som er ansat her er nogenlunde i overensstemmelse med hvad vi kommer til at maatte bruke.

Ljungqvist: Det glæder mig at se at sparesansen er fremme. Men ser man paa regnskapene for de forskjellige aar har vist ikke tanken paa at *spare* været lagt til grund. Jeg synes det er en noksaa yderliggaaende ting dette at la foreningene betale det overskytende. Besynderlig virker det ogsaa, at naar man paa ett landsmøte fatter en beslutning, som skulde være praktisert iaar, annullerer man den paa det næste. — Jeg er *mot* klassesystemet ved godtgjørelsen i et tilfælde som dette og foreslaar:

«Repræsentantenes godtgjørelse sættes likt for saavel indenbys som utenbys repræsentanter, kr. 30.00 pr. dag — med tillæg av reiseutgifter — som skal utredes av forbundet.»

Logavlen paatalte, at et princip som det der kom tilsyne i hovedstyrets sirkulære og i det innsendte forslag overhodet hadde kunnet vinde indpas. Det var et forkastelig princip at knæsette.

Berby: Jeg vil spørre hovedstyret og forretningsutvalget: er virkelig den økonomiske stilling saa prekær at man er *nodt* til at gaa til den antydede innskærnkning — at begrænse tiden til 5 dage eller ogsaa inddra godtgjørelsen for den overskridende tid? I saa fald maa det være en letsindig disposition av forbundets midler at man har latt det skure og gaa med høie lønninger og diætutgifter uten at skride ind. Jeg bebreider hovedstyret for at det ikke paa et tidligere tidspunkt har gaat til at nedsætte lønningene. — Hvad de fremkomne forslag angaar finder jeg at Ljungqvists vil virke i høieste grad uretfærdig, selv om det betyr «likhet». Jeg holder paa Kristiania stedlige styres forslag; mindre kan man ikke greie sig med.

Ahlstrand: Jeg vil gi en faktisk opplysning. Da hovedstyret var sammen og fremsatte sit forslag for avdelingene, var situationen en helt anden, end den senere blev, idet aarets tarifrevisjoner jo kom ind under voldgiftsbehandling. Jeg tror at naar forslaget om en tidsinnskærnkning m. v. ikke er optat her er det heller ingen grund til at heite sig mer ved det. Klarer vi de 5 dage, klarer vi nok 6 og 7 ogsaa.

Rasmussen: Det er sagt at vi skal holde aftenmøter for at spare tid. Samtidig forlanges det likefrem at vi skal arbeide *gratis*. Men hvorfor

skal landsmøtets repræsentanter ha mindre, naar hovedstyret har gaat til forhøielse for sig selv? Jeg foreslaar, at diæt- og arbeidstapsgodtgjørelsen sættes til 50 kroner for de utenbys repræsentanter, hvilket svarer til den godtgjørelse som er oppbearet av hovedstyremedlemmene og alle som forbundet har hat i sin tjeneste i den sidste tid.

Rich. Hansen: Jeg kan i korthet henholde mig til hvad der er sagt av Ahlstrøm. Overfor Berby vil jeg si, at nedsættelsen av den nuværende godtgjørelse er foreslaat *ikke* av hovedstyret, men av Kristiania-avdelingene. Saa man skal ikke rette smed for baker.

Saken optoges derpaa til votering. *Dirigenten* meddelte at der ikke forelaa andre forslag i saken end om godtgjørelsens størrelse. Mot 35 stemmer besluttet den nuværende ordning bibeholdt (50 kroner for utenbys og 32 kroner for indenbys repræsentanter). Dermed bortfalt de øvrige forslag.

Gruppenes generalforsamlinger.

Formanden: I forbundslovens § 39 (side 29 under gruppe-lovene) heter det, at gruppenes ordinære generalforsamlinger avholdes i samme aar som forbundets landsmøte og i umiddelbar forbindelse med dette. Hovedstyret har drøftet hvordan man skulde arrangere sig med generalforsamlinger med gruppene iaar, og vi har villet forelægge det for landsmøtet idag, for at man kan bli enig om det. Jeg hadde ikke tenkt det nødvendig at gjøre nogen forandring i det bestaaende, forsaavidt landsmøtet ikke skulde ville det, men jeg vil æske landsmøtets tilslutning til at generalforsamlingene for de forskjellige grupper kan utgjøres av de repræsentanter som er fremmøtt til landsmøtet. Dette er det i saa fald ønskelig at faa avgjort nu av hensyn til en eventuel ny indkaldelse av repræsentanter.

Logavlen var enig heri og henstillet til formanden at opta forslag om, at de nu fremmøtte repræsentanter samtidig utgjør gruppenes generalforsamlinger. De smaa avdelinger som eventuelt kunde ha representationsret til disse hadde jo allerede deltatt i valget av repræsentanter til landsmøtet, og nogen forandring kunde ikke tænkes at ville indtræ.

Eikefjord: Det foreliggende spørsmaal gjælder de generalforsamlinger som skal holdes i forbindelse med landsmøtet i henhold til forbundslovens § 39. Jeg finder det imidlertid praktisk at den antydde ordning, som jeg er enig i, utstrækkes til at gjælde ogsaa fremtidige generalforsamlinger, og jeg forbeholder mig under behandlingen av lovene at opta forslag i overensstemmelse hermed, forsaavidt gruppeordningen blir bibeholdt.

Efter bemerkninger av *Rich. Hansen, Moan, Solli* og *Aune* besluttedes mot 2 stemmer efter forslag av *Ødegaard*, at de i henhold til forbundslovens § 39 bestemte generalforsamlinger av de forskjellige grupper avholdes i forbindelse med landsmøtet, og at der til generalforsamlingene iaar ikke indkaldes repræsentanter utover de som er repræsentert ved nærværende landsmøte.

Gruppeordningen.

Dirigenten: Dirigentene er av den mening at man nu ogsaa bør opta forslagene under gruppeordningen.

Løgavlen anbefalte at man gik over til beretningen.

Aune: Efter den foregaaende beslutning er det klart, at disse spørsmål maa vi faa avgjort i begyndelsen av landsmøtet. Der er indsendt forskjellige forslag om den nuværende ordnings ophævelse; blir de vedtat vil der fremtidig ikke være behov for generalforsamlinger.

Moen: Jeg er ikke enig med dirigentene. Generalforsamlingene for gruppene blir jo holdt *etter* landsmøtet. Dertil kommer at gruppene, om de saa ønsker, bør faa anledning til at drøfte hvad de selv mener om den fremtidige ordning.

Eiketjord: Var ikke formandens forslag vedtat kunde der været nogen realitet i at følge dirigentenes anvisning — men ikke nu. Det mest lojale vil være at dette forslag ikke vedtages.

En række talere hadde ordet til uttalelser i samme retning.

Aune fastholdt at det mest praktiske for arbeidsmaaten maatte være at faa gruppeordningen avgjort først. Spørsmålet om dens ophævelse kunde ikke sees som nogen gruppesak.

Kvale gjorde opmerksom paa at flere gruppemøter allerede var tillyst.

Dirigenten refererte forslag av *Løgavlen* om at gaa videre i dagsordenen. Efter yderligere bemerkninger blev dirigentenes forslag sluttelig tat tilbake.

Beretningen.

Det oplystes at protokolkomiteens bemerkninger og hovedstyrets og forretningsutvalgets svar til disse vilde foreligge trykt for representantene senere paa dagen.

Beretningen for 1918 godkjendtes uten debat.

1919.

Ljungqvist: Siden 1918 er eiendommen Møllergaten 3 indkjøpt til lokaler for forbundet. Det synes noget eiendommelig, at hovedstyret ikke visste dengang, da vi sidst var samlet til landsmøte her, at Folkets Hus pludselig var blit for litet. Men en 14 dage eiter — saavidt at representantene til landsmøtet var rukket hjem — fik vi høre om det. Gaarden blev indkjøpt i den haardeste jobbetid — for at skaffe plads for 4 nye sekretærer, opplyses det i beretningen. Hvad skal de smaa utenbys foreninger si som stræver med husmangel? Jeg skulde tro at hovedstyret maatte ha overskredet sin myndighet her, idet landsmøtet ikke blev spurt. Jeg vil ogsaa spørre om hvem som er den virkelige eier av gaarden — forbundet eller hovedstyret som saadant.

Volan: Jeg skal forsøke at gi *Ljungqvist* svar. Det er nok desværre saa at mange foreninger utenbys har det smaat med hus. Organisationen har da ogsaa strukket sig saa langt som overhodet mulig for at bidra til at bedre dette. Men selv om en forening maa holde møte ute paa

gaten gaar det ikke an for et *forbund* at etablere sig ute paa gaten med sin administration. — *Ljungqvist* maa huske feil. Det var 9 maaneder efter landsmøtet — paa vaarparten 1919 — at Møllergaten 3 blev kjøpt. Naar vi sier at kjøpet ikke var forbundet med nogen *risiko*, menes naturligvis dermed, at man har fuld dækning for alle sine utgifter. Norsk Arbeidsmandsforbund har siden den tid faat *tre* tilbud om salg med 50,000 kroners fortjeneste. Men man kan ikke ophæve forbundets administration fordi om man tjente 50,000 kroner paa en gaardhandel. — Gaarden er *forbundets* eiendom, ikke hovedstyrets, og det er forbundet som har den hele og fulde beslutningsmyndighet over den. — Siden vi flyttet fra Folkets Hus har *flerè* forbund maattet se sig om efter lokaler andetsteds, idet bygningen blev for liten for alle vore organisationer. Kjøpet av Møllergaten 3 er efter mit skjøn helt forsvarlig, og bortset herfra var det en absolut *nødvendighet* at gaa til det, naar man ser hen til forholdene som de var i 1919 og 1920. Ser man paa den virksomhet som blev utført i de to aar — den store tilgang av nye medlemmer og de omfattende tariffoppgjør — vil man ogsaa *forstaa*, at det var nødvendig at skaffe sig plads nok til at de som skulde arbeide med disse saker kunde gjøre dette paa en tilfredsstillende maate. Med hensyn til det økonomiske kan jeg opplyse, at vi ikke hadde nogen uttælling av kassen, da kjøpet blev avsluttet, for ikke at binde nogen av forbundets midler ved tarifrevisionene.

Ljungqvist: Jeg kan allikevel ikke komme bort fra at hovedstyret har gaat for langt i sin myndighet her. Imidlertid skal jeg avholde mig fra at foreslaa noget mistillidsvotum, selv om jeg mener at de hadde fortjent det.

Votering: Beretningen godkjendtes mot 1 stemme.

1920.

Rich. Hansen: Nederst paa side 4 staar at læse, at Volan fratraadte sin stilling som forbundets formand og medlem av hovedstyret fra 1. oktober, da han var valgt til næstformand i Arbeidernes faglige Landsorganisation. Nogen yderligere begrundelse for dette er ikke indtat; derfor vil jeg benytte anledningen til at spørre ham: Var det av hensyn til *Norsk Arbeidsmandsforbund* at han gik fra stillingen i utide for at overta næstformandsstillingen i Landsorganisationen, eller var det av *hensyn til sig selv*? Flere kandidater var under kongressen foreslaaet til stillingen, deriblandt Halvard Olsen, men han svarte at han ikke vilde forlate sit forbund; dertil ansaa han sig forpligtet til at bli paa den plads han var. Volan burde gjort det samme, hvis han skulde ha holdt det løfte han gav ved slutten av landsmøtet i 1918, da han sa at «vi skal ikke bryte det samarbeide vi gjennom aarene har hat i vort kjære Arbeidsmandsforbund.» Volan skaffet os to ulønsomme bygaarde og burde ogsaa av den grund ha følt forpligtelsen til at staa perioden ut. Jeg hadde ikke trodd at det var landsmøtets hensigt ved valget i 1918 at formandshvervet i forbundet skulde være en gjennomgangsstilling. *Jeg* har ialfald faat staa og ta kritikken paa landsmøtene.

Volan: Hansen spør om det var av hensyn til Norsk Arbeidsmandsforbund at jeg mottok valget som Landsorganisationens viceformand i

1920, og han refererer til min uttalelse paa landsmøtet om «ikke at bryte samarbeidet med vort kjære Arbeidsmandsforbund.» Betyr det, Hansen, at bryte *samarbeidet*, hvis formanden i Norsk Arbeidsmandsforbund overgaar som tillidsmand i Arbeidernes faglige Landsorganisation i Norge? *Jeg* har ikke brutt med det, og jeg har aldrig tænkt at skulle gjøre det heller. — Hansen nævnte ogsaa noget om at *han* altid hadde været tilstede for at ta mot sin kritik. Jeg er villig til her at ta mot *min* kritik, og jeg skal søke at svare paa den. Men i denne forbindelse sier han, at jeg forlot forbundets tjeneste efter at ha «skaffet det to ulønsomme byggaarde». Hvad er det for *prat* av en ansvarlig mand i organisationen? Hansen er en av dem som ikke mindst har pratet om at nu maatte der skaffes hus. —

Stillingen var den, at man hadde faat avgjort tariffene i 1920, og de skulde utløpe vaaren 1922. Forutsætningen var selvfølgelig at forbundet skulde holde sit landsmøte allerede i 1921 — at man fulgte 3-aarsperioden. Den innskærkning i arbeidet som det betød at man næsten ikke hadde tariffrevisjoner i 1921 — likesaa henset til det store apparat som Norsk Arbeidsmandsforbund dengang var — gjorde at jeg ialfald for mit vedkommende mente, at der ikke skulde være noget i veien for at jeg gik over i Arbeidernes faglige Landsorganisation som viceformand. Forbundet stod dengang ogsaa godt i det. Jeg gik selvfølgelig ut fra at samarbeidet paa kontoret mellom dem, som var igjen, maatte komme til at utvikle sig i skjønneste forstaaelse. Jeg sa ogsaa til hovedstyret at jeg var *villig til at staa i forretningsutvalget til landsmøtet*, hvis det ønsket det. Men det sa hovedstyret nei til. Jeg har ogsaa hat anledning til at følge med litt siden, og jeg vil si fra denne plads idag at samarbeidet *ikke* har været som det *burde* være ialfald. Hvem der har skylden for det skal jeg ikke indlate mig paa.

Naar spørsmålet var reist om valget av enten Norsk Arbeidsmandsforbunds eller Jern- og Metalarbeiderforbundets formand maa man huske paa, at Jern- og Metalarbeiderforbundet ikke har mere end formand, sekretær og kasserer som fastlønnede tillidsmænd, mens Arbeidsmandsforbundet hadde formand, næstformand, kasserer, bokholder, ekspeditør, bestyrer av arbeidsledighetskassen og ekspeditør for samme, sekretærer for anlægs-, grube-, tekstil-, bygnings- og nærings- og nydelsesmiddelindustrien og dertil to distriktssekretærer. Skal man ta almindelige organisationsmæssige hensyn er det under disse forhold litet rimelig, at man skulde kræve at Jern- og Metalarbeiderforbundet skulde avgi *sin* formand. — Jeg staar ved, at hvis samarbeidet i kontoret hadde utviklet sig som jeg hadde haabet vilde det set anderledes ut i Norsk Arbeidsmandsforbund idag, end det gjør.

Steliensrud: Efter de sidste uttalelser av Volan maa vi repræsentanter ha grund til at beklage, at han gik over i sin nye stilling. Han sier uttrykkelig, at samarbeidet inden forretningsutvalget har været meget daarlig i den senere tid, og at forskjellige ting ikke har været som de burde. Det er selvsagt saa at han gik over i en anden stilling indenfor *organisationen*; men vi mistet den mand som vi satte ind i 1918, og det var saavist ikke heldig. — Det er etpar spørsmål jeg ønsker at stille: Angaaende tariffers underskrift besluttet sidste landsmøte at forbundet

som saadant ikke skulde være ansvarlig for disse og at foreningene skulde stilles *frit* om de ønsket at oprette skriftlige overenskomster eller ikke. Denne historie har medlemmene faat dyrt at betale, efter hvad der senere er passert. Jeg har hørt si at Volan i hovedstyremøte i 1920 krævet *annullert* denne landsmøtebeslutning. Med hvilken begrundelse er det gjort? Videre vilde det være av interesse at faa oplyst til hvilket bruk eiendommen *Jens Bjelkes gate 15* var indkjøpt.

Rich. Hansen: Mit spørsmål er ikke blit besvart. Volan sier at han fandt det ubetænkelig at forlate den stilling han var valgt til av landsmøtet. Men at det skedde av *interesse* for Norsk Arbeidsmandsforbund har han ikke paastaat, og det kan han vel heller ikke. — Jeg har intet hat at gjøre med kjøpet av Møllergaten 3. Jeg har altid hat betænkeligheter overfor det kjøp, og jeg har ment at man maatte kunnet opnaa noget mer om man hadde presset sterkere paa overfor Folkets Hus. Det er vel mulig at kjøpet er forsvarlig efter den tids konjunkturer, da det blev avsluttet. Men man skal ikke komme og si at der var *andre* som var sjælen i det.

Hvad Volan sigter til med uttalelsen om det daarlige samarbeide paa kontoret vet jeg ikke, og jeg har ikke nogetsomhelst kjendskap til det. Jeg tror ikke han har noget at beklage sig over fra min side. Jeg tar *Odegaard* til vidne paa, at *jeg* har gjort mit bedste overfor begge og utført lojalt alle opdrag jeg har faat. — Hvad jeg hævder som utilbørlig er at formanden i Norsk Arbeidsmandsforbund gik fra paa det tidspunkt; man skal staa paa sin post i motgangs- som i medgangstid og *staa til regnskap og ansvar*. Jeg vilde bare ha bragt forholdet paa bane; svaret tilfredsstillter mig ikke, men kan det tilfredsstillte *landsmøtet*, saa vel.

Anne: Kjøpet av Møllergaten 3 blev avgjort enstemmig i hovedstyret. —

Hansen: Jeg var ikke medlem der da den sak forelaa.

Anne (fortsætter): Det spiller ingen rolle; hovedstyret var enstemmig i sine dispositioner. Det er ikke først og fremst Volan som har «agitert» for anskaffelsen av denne eiendom for forbundet; faktum er at der ikke var lokaler at faa, og *alle* var klar over at noget maatte gjøres. — Naar Volan blev valgt ind i Landsorganisationens ledelse i 1920 maa valget sees i forbindelse med de beslutninger som blev truffet paa denne kongres. Den retning indenfor organisationen som repræsenterte de radikale synsmaater seiret, og den la ikke skjul paa at den hadde interesse av at besætte flertallet av pladsene i sekretariatet. Da vi saa hadde vore overlægninger fandt vi det mest formaalstjenlig, alt tat i betragtning, at Volan blev indvalgt i det nye sekretariat i stillingen som viceformand. Naar det her snakkes om at «løpe fra ansvaret» vil jeg understreke, hvad Volan oplyste, at han hadde tilbudt sig at ta ansvaret derved at han fortsatte som medlem av forretningsutvalget indtil landsmøtet. Men *det* vilde forretningsutvalget — eller hovedstyret — ikke være med paa. Efter dette bør man være enig om, at dette snak er mildest talt utilbørlig. — Arbeidsmændene har selv set det at være av betydning at viceformandsstillingen i Landsorganisationen blev besat med en av deres egne, og flertallet av forbundets repræsentanter paa kongressen stemte for hans valg.

Løgavlen: Naar disse eiendomserhvervelser er kommet op til drøftelse kan der jo være adskillig at si paa dem. Overtagelsen av Møllergaen 3 kan neppe gi grund til kritik, og jeg mener det kan forsvares at stemme for godkjendelse her. Hvad derimot eiendommen Jens Bjelkes gate 15 angaar staar det mer dunkelt for mig av hvilken grund den er indkjøpt. Før vi gaar videre i debatten ønsker jeg referert hovedstyreprotokollen i den sak, eventuelt ogsaa protokolkomiteens bemerkninger. — Der tales om «daarlig samarbeide». Naar man læser hvad Volan skrev i «Arbeidsmanden» nr. 2 og 3 for iaar i anledning av Alfred M. Nilsens uttræden skinner det tilstrækkelig igjennem, at det slet ikke var noget godt samarbeide paa kontoret mens Volan selv var det. Jeg har nærmest faat det indtryk at samarbeidet er bedre nu, uten at jeg dermed vil si at det daarlige forhold skyldtes ham. At Volan ikke blev git plads i forretningsutvalget *etter* at han hadde fratruadt og var gaat over til Landsorganisationen er naturligvis i sin orden, og jeg har den største respekt netop for denne hovedstyrets beslutning.

Dirigenten: Der er indtegnet 8 talere. Der foreligger intet forslag paa dirigentens bord, og jeg foreslaar strek. Hvad angaar eiendommene vil man senere faa anledning til at behandle dette i forbindelse med protokolkomiteens indstilling, som vil bli tat op etterpaa; da vil ogsaa komiteens formand Støstad være kommet tilstede.

Strek vedtoges.

Langseth: Debatten er blit et personlig opgjør mellem Rich. Hansen og Volan. Det skriver sig naturligvis fra landsmøtet 1918. Jeg maa si, at det var ikke riktig av Volan — set i lys av dette landsmøte og valget der — at gaa fra; her maa man gi Hansen medhold. Hvad Aune fremfører i denne sak er mindre at lægge vegt paa. Aune har været Volans og den nye retnings sekundant i alle spørsmal, og han har dertil selv været valgt og lønnet av N. A. F. for senere at gaa over til at utføre arbeidet for partiet.

Volan: Jeg vil si nogen ord i anledning av kjøpet av Møllergaten 3. Saken behandledes først i forretningsutvalget, som nedsatte en komité for at undersøke saken nærmere. I det første utvalgsmøte fremhævet jeg imidlertid, at man først maatte undersøke om der skulde være lokaler at faa i Folkets Hus. Dette blev ogsaa gjort, og vi fik den meddelelse at lokaler ikke var mulig at opdrive der. Saa sa forretningsutvalget, at naar man saaledes blev henvist til at søke lokaler utenom burde det først bringes paa det rene om man kunde faa fordelagtige lokaler *tilleie*; hvis ikke fik man se sig om efter en brukbar eiendom som kunde være at faa kjøpt paa rimelige vilkaar. Det resultat som man kom til var enstemmig fra komiteens side, og det blev enstemmig tiltraadt av hovedstyret; Rich. Hansen anbefalte det han ogsaa. For der var faktisk intet valg. — Naar jeg tillot mig at tale om det «daarlige samarbeide» kan landsmøtet naturligvis kalde det hvad det vil. Der foregik imidlertid nogen voteringer her igaar, hvor formanden fandt at maatte opta et noget avvikende forslag, og landsmøtet gav ham medhold heri. Tror man at det har været saa *let* for formanden at gjøre dette? Enhver kan trække sine egne refleksjoner. — Rich. Hansen betegner det som utilbørlig at gaa av foran et landsmøte; man faar staa, sier han, for at ta kritikken. Er jeg ikke her

idag for at ta kritikken? Og er kritikken mindre i Landsorganisationen end i Norsk Arbeidsmandsforbund? Er det for at komme *bort fra kritikken i organisationen*, at jeg tok viceformandshvervet i den faglige Landsorganisation? Nei, naar jeg traadte fra var det for at gjøre hvad jeg kunde for den *samlede* organisation. Valget var bestemt av hensynet til arbeiderklassens organisatoriske fremmarsj; hvad *evne* jeg kan ha for at utrette noget er en sak for sig, men *viljen* har ialfald været tilstede. Jeg har aldrig veket undda kritik; naar protokolkomiteens indstilling foreligger skal jeg ogsaa forsøke at svare. — Steffensrud anker over en beslutning i hovedstyret i 1920, som vi senere skal komme til. Jeg vil spørre ham: Viser resultatet av Norsk Arbeidsmandsforbunds virksomhet i 1919 og 1920, at forbundets medlemmer har faat «dyrt at betale denne historie»? Jeg antar at hele den norske arbeiderklasse delvis kan takke landsmøtet i 1918 og Jern- og Metals landsmøte samme aar for den aand som der hersket og som dannet grundlaget for fremmarsjen dengang.

Ødegaard: Med hensyn til husspørsmålet blev der gjentagende konferert med forretningsføreren for Folkets Hus, men alle muligheter for en utvidelse som kunde skaffe os mere rum var praktisk talt stengt. Det eneste som kunde stilles os i utsigt var at der blev sat op en skilleveg der hvor vi hadde vore kontorer. Da arbeidsledighetskassen var en kjendsgjerning og skulde sættes ut i livet gjorde vi et nyt forsøk ved henvendelse til Folkets Hus og bad om at spørsmålet maatte bli tat op i styret der; men resultatet var like negativt. Som en kuriositet vil jeg nævne, at ikke længe efter, da «Arbeider-Politikken» startedes, hadde de anledning til at leie ut et lokale til *dette* foretagende.

Med hensyn til Volans fratrueden som formand følte vel ingen dette sterkere personlig end jeg, og jeg var i høieste grad betænkelig. Men der var hensyn som gjorde at jeg ikke fandt at kunne øve noget sterkere press paa Volan for at faa ham til at bli. Jeg ansaa det dog for rigtigst, av praktiske som av principielle grunde, at Volan fra samme tid som han fratruadte formandsstillingen ogsaa blev fritat som medlem av forretningsutvalget, selv om vi vel kunde ønske at ha ham sittende der. Det samme gjaldt overfor Aune som medlem av industrikomiteen. Denne linje blev ogsaa fulgt av forretningsutvalget og hovedstyret.

Men tilbake til Møllergaten 3. Da forsøket paa at faa mer rum i Folkets Hus strandet gik vi ikke hen og kjøpte gaarden i *blinde*. En av byens største eksperter paa dette omraade, nuværende byarkitekt Harald Aars, som vi henvendte os til, uttalte at prisen, som der forlangtes, var forsvarlig og rimelig efter hans skjøn. Allikevel var vi istand til at forhandle os til en reduktion paa 20,000 kroner. Vi kan ogsaa, sa han, faa adgang til at paabygge gaarden og gjøre den mer indtægtsbringende; vi skulde da ha et grundlag der til at skaffe et anneks for arbeiderbevægelsens virksomhet paa forskjellige felter. Kjøpet av gaarden maa derfor sies at være forsvarlig forretningsmessig set, selv om den ikke gir den balanse som man kunde ha ønsket. Vi kan heller ikke optræ med almindelige huseierinteresser og derigjennem søke at bringe mer ut av gaarden. Dette har ført til at vi har maattet gaa til forskjellige paakostninger.

Hellebø: Selv om jeg mener at Rich. Hansen kunde ha spart sig for

at opta denne debat vil jeg si, at jeg aldrig har været enig med Volan i hans fratreden i 1920. Jeg bekjæmpet hans valg paa kongressen saa langt jeg formaadde, men Norsk Arbeidsmandsforbund kan takke sine egne repræsentanter dengang for at det gik som det gik. De talte over 70 mand, og hadde de ikke stillet sig som de gjorde vilde valget sandsynligvis være faldt anderledes ut. Overfor det som er sagt av Aune er at bemerke, at det samme var tilfældet for hans vedkommende; ogsaa han fandt for godt at forlate N. A. F. Naar Aune sier at hovedstyret avslog Volans tilbud om at fortsætte i forretningsutvalget er dette riktig, og jeg for min del vilde ikke ha Volan som den «syvende far i huset». Jeg mener at man kan være godt tilfreds med den debat som er ført her; hvad Rich. Hansen har vundet ved det kan man selv bedst gjøre sig op sin mening om.

Hans Moen: Jeg beklager, som de andre, at Volan traadte av. Da jeg i 1918 var med og stemte paa ham som forbundets formand var det fordi han var besjælet av den samme *aand*, som jeg selv og landsmøtet var, med hensyn til retningslinjene inden organisationen. For det andet var Volan en *kræft* inden vår bevægelse. Da han blev foreslaaet i 1920 som næstformand i Landsorganisationen var det naturligvis de samme momenter som gjorde sig gjældende, idet venstre-repræsentantene raadet over majoritet paa kongressen i spørsmålet om organisationsformenes omlægning. Og ut fra de samme betragtninger var det vel ogsaa at vore folk der konsekvent stemte for Volans valg til sekretariatet. Det er ikke at vente at Rich. Hansen, som er besjælet av en *anden* *aand* og et andet syn, kan være enig i valget av Volan hverken i 1918 eller 1920; derfor benytter han nu anledningen til at søke at dolke Volan her paa landsmøtet. Vi beklager, som jeg har sagt, at vi mistet Volan i forbundets tjeneste og i dets ledelse, men jeg vil dog si at han inden den faglige *Landsorganisation* har utført et arbeide som ogsaa Norsk Arbeidsmandsforbund har gagn av. — Saa møter Rich. Hansen op med *det* som et argument for sig at Volan, før han gik, var med paa at paaføre forbundet to gaardkjøp. Jeg var paa det møte i hovedstyret hvor beslutningen om at kjøpe Møllergaten 3 blev fattet, og som stillingen dengang var faldt jeg, i likhet med de øvrige, at det var uforsvarlig at la husspørsmålet drive længer. Ogsaa Hansen var enig i det, trods han nu sier det motsatte. Det er en *tilsnikelse* at ville dolke Volan i ryggen for dette.

Rich. Hansen: Til Hellebø vil jeg svare at jeg har ikke tænkt at «vinde» noget for mig selv paa denne sak, men jeg har ment det vilde være bra at landsmøtet fik se paa den — og kanskje flere ser paa den som jeg. Jeg har heller aldrig prøvet at dolke nogen bakfra; jeg møter paa aapen scene og sier fra. — Aune kom med en bemerkning om at kritikken neppe var «saa godt ment». Akkurat som om han ikke skulde ha været paa noget landsmøte og hørt kritik før! Det er dog meningsløst. Hvad min stilling til gaardkjøpet angaar er det al rimelighet for at jeg har sagt noget som det, at den gaarden ser godt ut. Forbundet var dengang oppe i et medlemstal av 37,000; senere er tallet skrumpet ind, og derfor har jeg faaet mine betænkeligheter om forbundet magter at dra med dette. — Volan saa i voteringen igaar et bevis for at der hadde været et daarlig samarbeide. Jeg maa si at jeg forstaar ikke det. — Prinsiperklæringen i

1918 faldt kostbar, sa en. Den har aldrig kostet *noget*, for det har aldrig været drøftet i hovedstyret eller forretningsutvalget hvordan den skulde sættes praktisk ut i livet. — Jeg kan slutte med dette; men jeg vil ha mig frabedt at der skulde ligge nogen ond mening i det jeg har sagt.

Strøm: Det er en av de merkeligste diskussioner vi har hat paa landsmøtet hittil. Man skulde tro, at de som har reist den betragtet Volans arbeide i forbundet som noget skadelig. Men bør disse da ikke være glad for hver eneste tillidsmand som gaar, fordi han har været til «skade» for organisationen? Hvorfor da kritisere det? Personlig tror jeg ikke at vi er hverken skadet eller gavnet ved at Volan gik over til Landsorganisationen. Nogen *skade* ved det er ikke paavist ialfald. Alt har vel gaat nogenlunde i samme gjænge. Hvad det manglende samarbeide angaar bør landsmøtet senere faa en forklaring paa det. Man faar indtryk av at der har været mer av intriger end av arbeide for saken og for organisationen.

Steffensrud: Jeg protesterer mot at bli tydet derhen, at *prinsiperklæringen* skulde ha gjort os nogen skade. Men vi har faaet høre lite om den og hvad den har virket til. Jeg kan ikke frigjøre mig fra at man her kjører op med et skyts, som der ikke følger bare godt med. Efter den stilling vi kom til i 1918 var man klar over, at landsmøtet ikke hadde andet at gjøre end at vælge Volan til formand, og jeg var enig i dette. Hvad jeg beklager og har paatalt er at vi skulde *miste* ham efter saa kort tid. Jeg vil ikke dermed ha sagt at ikke *Ødegaard* har været stillingen voksen. Norsk Arbeidsmandsforbund skal ikke være den melkeku som kan tappes for sine bedste folk til enhver tid. — Med hensyn til det som jeg spurte om blir det vel besvaret senere.

Aune: Jeg fastholder mine uttalelser fra forrige indlæg og skal derfor være ganske kort. Det er rigtig, at flesteparten av vore repræsentanter til fagkongressen stemte for Volans valg. Jeg vil ogsaa minde om det forslag som var inde paa kongressen fra Kristiania faglige Samorganisation om organisationens omlægning; voteringen over dette forslag indelbar en stor realitet, og for det forslag stemte samtlige N. A. Fs. repræsentanter saa nær som én. Det er naturlig at vi som seiret i denne votering var interessert i at sammensætte ledelsen med et flertal av vore folk, og det er likesaa naturlig at Landsorganisationens viceformand skulde tilhøre den samme retning. — Langseths bemerkninger om mit forhold til det politiske arbeide tar jeg ikke synderlig hensyn til. Jeg forbeholder mig at hævde den politiske overbevisning som jeg har. Den beslutning landsmøtet mot 9 stemmer tok om at indby Det norske Arbeiderparti til at sende en repræsentant hit viser den opfatning som *landsmøtet* har av det politiske arbeide.

Kjelstadii: Jeg henstiller til de som hittil har fungert som fastlønede tillidsmænd i fagorganisationen om ikke at engagere sig fuldt saa sterkt, som der har været tendenser til, og at de saavidt mulig avholder sig fra at delta i debattene. Man skal ikke forsøke paa at tale de kaarne ihjel! Jeg vil si til Landsorganisationens viceformand og til alle, som deltok i beslutningene her i 1918, at jeg hadde ventet mig *andre* resultater end de som foreligger. Efter den paladsrevolution som foregik det aar i fagorganisationen har vi ikke set nogen forandring. Min opfatning

er, at det er bedre at ha Volan med i ledelsen av Landsorganisationen end i spidsen for en *underavdeling* av Landsorganisationen. Angaaende Møllergaten 3 vil jeg si, at naar kjøpet er en kjendsgjærning og gaarden er overtat som forbundets eiendom bør vi betale den ut.

Volan: Principerklæringen i 1918 fastslog at man skulde arbeide for organisationens omlægning i føderativ retning, det vil si for at organisationen skal bygge paa lokale samorganisationer i stedet for paa forbund, og videre at der skulde arbeides for at arbeiderklassen — aandens og haandens arbeidere — skulde søke at faa kontrol over produktionen. Dette skulde det ikke være gjort noget for at gjennomføre! Jeg har hele tiden arbeidet paa den linje og gjør det fremdeles. Det var vel ikke meningen at Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer skulde gaa til *revolution tre maaneder etterpaa?* Man maa arbeide planmessig og se løsningen av de krav som principerklæringen stiller op.

Jeg kan ikke se andet i den kritik som er øvet over mit forhold, end at de som har reist den mener at jeg kunde ha utført noget arbeide i Norsk Arbeidsmandsforbund, og at forbundets medlemmer i og for sig er *tilfreds* med det som er gjort. Og da har ikke *jeg* nogen grund til at beklage mig over at Rich. Hansen fandt det oppørtunt at opta denne sak paa dette landsmøte.

Derved avsluttedes debatten under dette punkt.

Under *eksklusion av Nore Kraft arbeiderforening* (side 31) spurte *Solli*, hvordan det forholdt sig med gjenindtagelsen i forbundet av de medlemmer som var blitt ekskludert paa grund av avdelingens nektelse av at betale ekstrakontingenten.

Ødegaard: Aarsaken til eksklusionen var den, at foreningen obstruerte mot den beslutning som blev fattet av anlægsarbeidernes ekstraordinære generalforsamling om utligning av en ekstrakontingent for de arbeidere ved anlæggene som ikke var berørt av anlægskonflikten. Denne optræden fandtes at være illojal, og efter de oplysninger som var git og den begrundelse som forelaa ga hovedstyret sin tilslutning til industrikomiteen. Efterhvert blev forholdene ved Nore Kraftanlæg mer og mer utilfredsstillende. Nye folk kom op der, som hadde vanskelig for at oprettholde sit medlemsskap i forbundet fordi der ingen avdeling var. Man fandt det da rimelig at etablere en slik ordning, at de som ønsket det kunde faa anledning til at stifte en *ny* forening paa betingelse av at de traadte ind som nye medlemmer fra den dag avdelingen blev gjenoptat.

Solli uttalte, at efter alt at dømme syntes det at fremgaa, at feilen laa hos hele foreningen, ikke bare hos formanden. Forøvrig syntes det som var oplyst ikke at stemme helt med indholdet av det cirkulære som hadde foreligget.

Eikefjord: Det omsendte cirkulære i anledning av gjenoptagelsen av foreningen tar jeg ansvaret for. Naar det heter deri, at den tidligere formand har største delen av skylden for foreningens optæden, saa medfører dette rigtighet. Jeg har selv været tilstede i Nore, talt med folkene og forelagt dem alle skrivelser som har været indsendte fra formanden til forbundet; da svarer disse, at skrivelserne ikke er i overensstemmelse med foreningens opfatning i dette spørsmal. Jeg tror at hvis man vil

gaa igjennem alt dette skal der ikke være tvil hos landsmøtet om, at den daværende formand hadde den største skyld.

Ødegaard var ikke i tvil om, at de anførsler som var gjort i cirkulæret mot formanden hadde sin rigtighet, men i og med at foreningen sluttet sig til formanden var hans ansvar bortelimintert.

Solli: Jeg vil ikke gjøre nogen stor sak av dette. Men jeg finder det rart at foreningen sender ut det ene cirkulære efter det andet — uten at formanden er medundertegner — om dannelse av eget forbund. Saa faar man etterpaa høre at det er *formanden* som skulde ha den største skyld i dette tilfælde! Hvis der var git en utførligere redegjørelse i cirkulæret vilde der ikke ha været grund til at ta op saken i det hele. —

Det norske arbeiderpartis representant hilser landsmøtet.

Martin *Tranmæl* kom tilstede ved formiddagsmøtets slut og uttalte: Kamerater! Jeg skal paa partiets vegne si dere saa mange tak for indbydelsen til dette møte. Den vil fra partimedlemmernes side bli sat overmaate pris paa ved den tillid og sympati som er vist derved. Der er ingen organisation som har betydd saa meget for partiet og dets utvikling i landet som den dere representerer. Arbeidsmandsforbundets medlemmer har bragt vidt omkring budskapet om den revolutionære socialisme eller kommunisme og dannet de første forposter for vort parti — det er dem som har holdt motet oppe og kampen gaaende. Jeg haaper at det gode samarbeide mellem forbundets medlemmer og partiet vil vedvare og bli endda intimere end før. Al faglig og økonomisk kamp vil paa sæt og vis faa en politisk tendens, og arbeidernes *politiske* kamp vil maatte faa en økonomisk tendens. Det gjælder derfor at staa paa en *tælles* platform og bli enig om de retningslinjer som kan føre arbeiderklassen frem til et virkelig arbeiderstyre. Man maa se klassekampen ut fra et *revolutionært* synspunkt og la de mindre hensyn vike for de større og samlende. Idet vi atter takker vil vi ogsaa fra partiets side uttale haapet om, at de beslutninger som blir truffet her maa bli til gagn og nytte — for deres eget forbund og for hele den faglige organisation, men ikke alene dette: til nytte og gagn for *hele arbeiderorganisationen* og for en revolutionær kamp, politisk som faglig.

Ødegaard: Jeg takker hjertelig for de gode ønsker som er uttalt. I det som *Tranmæl* endvidere uttalte har vi faat lagt for dagen en anerkjendelse av det arbeide Norsk Arbeidsmandsforbund i alle aar har utført — et banebrytende arbeide for bevægelsen i sin helhet. Jeg vil sammen med ham haape at forbundet ogsaa i fremtiden vil bidra til at skape de forhold som vi mener at arbeiderklassen skal ha at leve under. Idet jeg sier tak for oppmerksomheten tør jeg forsikre, at vi alle er besjælet av ønsket om at fremme et arbeide som er til gagn for den samlede arbeiderbevægelse og for arbeidernes frigjørelse. —

Der referertes følgende telegram fra Hammerfest:

«Vor bedste hilsen i anledning landsmøtet, med ønsket om fortsatt fremgang. Leve den røde Internationale! — Hammerfest Arbeidsmandsforening.»

Eftermiddagsmøte mandag.

Dirigent: *Eberhardsen*.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Dirigenten refererte en henstilling fra Kr. Lien om at der ogsaa paa dette landsmøte blev foretat en innsamling til vor lidende kamerat Rikard Blom. — Einar Aasen og Harald Sørli opnævntes til at foreta innsamlingen.

Man fortsatte derefter behandlingen av *beretningen for 1920* (anlægs-konflikten ved Nore Kraft arbeiderforening).

Langseth (Tunhøvd anlægsarbeiderforening): For at faa en fuld be-lysning av denne sak vilde det være nødvendig at komme ind paa selve sakens kjerne, nemlig konflikten som saadan. Det er ikke riktig at si, at arbeiderne ved Nore kraftanlæg var usolidariske, og dermed anse at der er fældet en upartisk dom. Misnøien blandt medlemmerne der gjaldt ikke egentlig 5-kroningen som var utlignet, men maaten hvorpaa konflikten ved statens anlæg blev ført. Dengang sympatistreiken blev erklært var der begeistring i den anledning; men da den kort efter avblaastes blev der ikke git nogen begrundelse herfor. Her hadde hovedledelsen en feil, og den virket til at skape utaalmodighet. Formanden, Strøm, blev sendt til konferansen i Kristiania, hvor han, efter det som er oplyst, brukte store ord. Denne hans optræden *misbilligedes* av medlemmerne, og da han vendte tilbake ga han en noget anden forklaring som virket til at vildlede dem. Forbundet burde heller ha sendt en mand opover, da enhver maatte ane at der var noget galt fat; da vilde dette efterspil ha været undgaat. Alfred M. Nilsens skrivelse til foreningen blev imidlertid av denne optat som et *ultimatum*. Man kan dømme, hvad de gjorde — først og fremst repræsentanten ved konferansen — men heller ikke *hovedstyret* kan si sig fri for feil ved at gaa til eksklusion av foreningen uten først at gjøre, hvad det var mulig, for at faa den paa andre tanker. *Jeg* har søkt at gjøre hvad jeg formaadde. Nu, efter at organisationen er gjenreist deroppe, er der frem-skriddt at spore, og jeg vil henstille til landsmøtet at man ikke ripper mer op i dette. Man har dog hat en *lærdom* av det, og den bør virke til at man undgaar gjentagelser.

Eikefjord: Efter den maate hvorpaa Langseth har anlagt sit foredrag er det unødvendig at komme ind paa saken i detalj. Det kan dog ikke i dette tilfælde bebreides forretningsutvalget, hovedstyret eller sekretariatet at de ikke igangsatte den bebudede sympatikonflikt. Det skal ogsaa slaaes fast at det er anlægsgruppen selv, som har fattet alle beslutninger, og disse er efterkommet av forretningsutvalget og hovedstyret. Saa beklage-lig denne affære end var tror jeg at kunne si, at beslutningen om at gjen-opta foreningen var den eneste som paa det tidspunkt kunde tas. Jeg ser i Langseths uttalelser en bekræftelse paa hvad jeg skrev i sirkulæret til foreningen, at vi ansaa den største skyld for at ligge hos formanden.

Næss: Naar Langseth vilde lægge en viss kritik over paa forbundet vil jeg si, at Nore-arbeiderne selv har indrømmet at det var deres feil. Efter at de trods gjentagne henvendelser fandt ikke at ville betale ekstra-kontingenten hadde man selvsagt heller intet andet at gjøre end konsekvent at lukke dem ute fra forbundet. Jeg var deroppe for at faa et møte

istand; de fleste turde da overhodet ikke vise sig, idet de var paa det rene med at deres fremgangsmaate var helt forkastelig.

Løkkebø: Jeg kan ikke være helt enig med Langseth i hans betragtninger. Vel er det ikke Strøms skyld alene, men naar gruppen fatter sine beslutninger maa medlemmerne ha forståelsen av at den forpligter.

Volan: Eksklusionen maa, som nævnt, sees i forbindelse med den konflikt statens anlægsarbeidere førte i 1920. Man valgte den taktik at søke at begrænse aktionen til de steder, hvor man mente at ha bedst tak. Konflikten blev langvarig, og anlægsarbeiderne hadde en konferance i Kristiania hvor det med flertal besluttedes at føre den videre. Dette møte paala arbeiderne ved Dovrebanen og andre steder at fortsætte, samtidig som man fandt at burde ilægge dem, som stod i arbejde, en ekstrakontingent til støtte for dem som var ute. Dette stemte ogsaa Nore kraft arbeiderforenings repræsentant, Strøm, for, men foreningen negtet at betale. Jeg blev forelagt saken av Alfr. M. Nilsen, og jeg sa til ham, at hvis du reiser til Nore og fremlægger saken, som den faktisk er, vil vel ogsaa avdelingen i Nore *forstaa* den, og det skulde da ikke være nødvendig at gaa til en saa drastisk foranstaltning. Nilsen sa: «Jeg har skrevet, men det er ikke mulig for mig at reise. Hvis vi viser svakhet her kan ogsaa andre stille sig paa samme maate og gruppens beslutning blir virkningsløs.» Slik som vi anskuet saken hadde vi paa det tidspunkt ikke andet at gjøre end at kræve respekt for beslutningen; naar saa en enkelt forening ikke vilde bøie sig for sin egen gruppe, for forretningsutvalget og for hovedstyrets avgjørelse efter den lange skriftveksel, som var ført, da var der ikke andet at gjøre. Jeg tror heller ikke at et personlig besøk vilde ha hjulpet noget.

Langseth: Jeg har interesse av at vite hvilken lov der hjemler en gruppes repræsentanter ret til at foreta ekstra-utligning. Jeg finder intet som kan *tvinge* medlemmerne her. Men moralsk er jo saken utvilsom. Jeg mener at om der var sendt en mand op vilde det ha reddet om ikke alle, saa dog nogen, for organisationen. Naar dette ikke blev til noget tror jeg at det er mest Alfred Nilsens skyld. Nu har man i næsten to aar gaat uten organisation i Nore.

Volan refererte fra protokollen 5. oktober 1920 hovedstyrets enstemmige beslutning, hvorved industrikonferansens vedtak om utligning av de 5 kroner blev godkjendt og eksklusionen besluttet. Man fastholdt at slik som saken hadde tilspidset sig før den blev forelagt i hovedstyret var intet andet mulig. Men man tok dog en saa mild beslutning at man ga *dem* adgang til fremdeles at være medlemmer som vilde respektere anlægs-gruppens beslutning.

Eggen: Vi vet at anlægsarbeiderne, den gang som saa ofte før, er bli staaende alene i sin kamp mot arbeidsgiverne. Jeg var personlig ind-drat i konflikten, og jeg er overbevist om at hadde ikke repræsentanten fra Nore mødt op og med mange gebærder talt for fortsættelse av konflikten vilde den været bli bilagt før juletid og det med et meget sterkere samhold end det hvorunder den blev avvirket paa et senere tidspunkt. Naar gruppen saa sig nødsaget til at gaa til den besluttede utligning var det de foreninger, som ikke var i konflikt, som her la det avgjørende lod i vekt-skaalen — og ogsaa her var Nores mand sterkt med. Jeg sier at med-

lemmer av Nore Kraft arbeiderforening vil maatte fordømmes for sin optræden, selv om flere av dem nu er optat i organisationen igjen.

Vestad: Der er ingen dissens her om eksklusjonen, saavidt jeg kan forstaa. Bare Langseth har forsøkt en slags imøtegaelse av formanden, saa det er ikke noget at hefte sig saa sterkt ved. Dissensen gjælder gjenindtagelsen, og her mener jeg der ikke er grundlag for nogen kritik mot forretningsutvalget fordi det har søkt at faa organisationen paa fote igjen og lavet en bremse mot arbeidsgivernes gjentagne forsøk paa lønstryk.

Debatten om dette punkt erklærtes dermed avsluttet.

Punktet: *Bergens murarbeidere*, foranlediget korte bemerkninger av *Lien, Aune og Volan*.

Under *lønsbevægelser inden den elektrokemiske industri* kriticerte Kr. *Lien* den maate hvorpaa forhandlingerne førtes ved Hydros bedrifter — ved forhaandskonferanser mellem forbundet og Landsorganisationen paa den ene side og arbeidsgiverne paa den anden. Tal. hadde selv deltatt i forhandlingerne, men reist hjem igjen. Han refererte følgende avsnit av beretningen: «Bortset fra enkelte akkordsatser, som der endnu hersker uenighet om, blev den nye overenskomst undertegnet 4. september og det opnaade lønstillæg efterbetalt fra 1. april da den gamle utløp. Der opstod straks efterpaa *tvist* mellem arbeiderne og bedriften, idet denne negtet at etterbetale tillæggene for de arbeidere som hadde sluttet ved selskapet i tidsrummet 1. april—4. september. Denne tvist staar ogsaa fremdeles uløst.» Ifølge bedriftens egen opplysning var Volan efter konferance med Prytz blit enig med denne om at ingen etterbetaling skulde finde sted. Rjukan samorganisation tilskrev Volan herom, og han svarte tilbake: «Konferer stedets forhandler.» Dette var efter tals mening misvisende. Var saken blit indbragt for arbeidsretten vilde arbeiderne utvilsomt ha vundet den.

Volan: Ingen gruppe som var under voldgift i 1920 fik nogen etterbetaling. Arbeiderne ved Hydro mente at man mulig ved forhandling skulde bli enig om en etterbetaling — fra 1. mai, som det het i protokollen. Efterat tarifforslaget var sendt til avdelingene og vedtat med overvældende flertal av dem, som tariffen omfattet, opstod tvisten om etterbetaling for dem som hadde sluttet i tiden fra 1. april til 4. september. Paa skrivelse fra Rjukan om hvordan dette skulde være at forstaa svarte jeg, at ved de tarifforhandlinger i 1919 og 1920 hvor dette spørsmål har været aktuelt har man ikke i noget tilfælde faat fastslaaet etterbetaling for de som sluttet. Dette spørsmål blev heller ikke reist under forhandlingerne med Hydro. Jeg tror forøvrig ikke at man vilde ha vundet nogen arbeidsretssak paa det. Dette svarte jeg Rjukan, som meldte tilbake at man vilde ha saken ind for arbeidsretten. Til dette svarte jeg kort og godt, at hvis de ønsket tvisten indbragt for retten maatte de sende saken ind til de respektive forbund og foreninger paa organisationsmæssig maate. Nogen avtale med Prytz foreligger ikke; jeg har overhodet ikke konferert med Prytz om det spørsmål.

Med hensyn til stillingen i den elektrokemiske industri i 1920 blev der dengang ved de fleste bedrifter arbeidet paa innskærket tid, og man kunde allerede da se, at mange stod foran hel stans. Da spurte arbeidsgivernes representant Gløersen mig om vi vilde prolongere overenskomsten

paa betingelse av samme ferie som bestemt for bygningsarbeiderne ved voldgiftsdommen samme aar og et mindre lønstillæg. Som situationen laa an fandt vi det ikke forsvarlig at undlate at forelægge den for angjældende foreninger, og vi sa, at hvis arbeiderne var villig til at prolongere overenskomsten paa de betingelser fik de gi os svar. Avdelingene svarte da, at det overveiende flertal hadde git forbundet bemyndigelse til at gaa til prolongation med et lønstillæg av 12 øre pr. time for dagarbeiderne og 15 øre for skiftarbeiderne samt 2 ukers ferie. Vi optok saa forhandlinger, og under disse opnaades enighet om et lønstillæg av henholdsvis 17 og 22 øre — for Høyanger vistnok 25 og 30 øre. Dette resultat sendtes saa ut, og de samme avdelinger med undtagelse av to smaa stemte *mot* dets vedtagelse. Naar man altsaa kommer tilbake med en prolongation paa vilkaar betydelig bedre end dem, som foreningene har git sin tilslutning til paa forhaand, da skal man allikevel høre kritik over forbundet for behandlingen av saken! Jeg skjønner det ikke.

Lien: Overenskomsten blev *bedre*, sier Volan. Jeg vil protestere mot det, idet Volan glemmer, at der samtidig med prolongationen var indført en bestemmelse om at «ferien for iaar ansees for uttjent». Dette ga anledning til protest til forbundet fra Notodden, idet arbeiderne følte sig harm over at være blit frarøvet sin ferie. Jeg fastholder kritikken som berettiget.

Volan: Det er ikke riktig at arbeiderne i den elektrokemiske industri blev frarøvet ferien i 1920. Forholdet var det, at der i 1919 blev ført konflikt ved flere bedrifter, og arbeidsgiverne krævet, at de feriebestemmelser som blev gjort gjældende fra det aars høst skulde gjælde for sommeren 1920. Dette fandt vi efter langvarige forhandlinger at maatte gaa med paa, slik at der blev git en ferie paa 6 dage for 1920, mens man fik feriebestemmelser indført fra 1920 som skulde sikre arbeiderne 12 dages ferie.

Beretningen for 1920 godkjendtes derpaa med de gjorte bemerkninger.

1921.

Under *agitationen* uttalte *Høgset:* Vi som arbeider ved Sunnan-Grongbanen finder os tilsidesat med hensyn til agitationen. Da vi ifjor søkte om en bevilgning hertil blev det avslaaet av forretningsutvalget med den begrundelse, at distriktssekretæren skulde komme opover. Han kom ikke; i stedet fik vi Alfred M. Nilsen, og hans virksomhet er vel kjendt. Vort medlemstal blev reducert fra 80 mand til 0. Man skulde da tro at forbundet vilde ha gjort noget for at faa foreningen gjenoptat. Men nei — intet blev gjort, trods vi krævet det baade mundtlig og skriftlig. Først efter 5 maaneders forløp fik vi nogen bistand fra forbundet. Hadde vi faat den agitation som L. S.'erne har faat, skulde vi ha sluppet at faa *to foreninger paa samme sted*, som er like sterke og som motarbeider hinanden.

Eikefjord: Det er forsaavidt riktig at agitationen ved Sunnan-Grong blev sat sent igang fra forbundets side. Men det hadde sin aarsak i de forhold som opstod ved Alfred M. Nilsens opsigelse av sin stilling. Han opsa den til fratredelse 1. juni. Det blev da henstillet til ham at bli staaende indtil hovedstyremøtet. Før dette holdtes blev han imidlertid av Landsorganisationen valgt til at reise til Rusland. Han blev da forholdsvis længe borte, idet han samtidig tok sin ferie. Det stod da ikke klart for forret-

ningsutvalget om han vilde fortsætte og ta opsigelsen tilbake eller ei. Utvalget fandt ialfald ikke at kunne ta nye folk til at utføre Nilsens arbeide. Først i september maaned blev man klar over stillingen; da kjendte man ogsaa til den agitation som var reist fra Nilsens side med tilslutning av dem som tilhørte L. S. Det utviklet sig derhen at det stedlige styre for Sunnan—Grong-banen bevilget 300 kroner til agitation for Nilsen, og ogsaa andre støttet til. Dette bragte os til at ta op spørmaalet om det var anlægsarbeidernes mening at gaa over til L. S. eller forbli staaende i Arbeidsmandsforbundet; i første fald vilde jo en agitation fra forbundets side være unødvendig. Det besluttedes saa indkaldt til den konferance av anlægsarbeidernes repræsentanter som holdtes en tid før jul. Beslutningene paa denne konferance vil være vel kjendt av de tilstedeværende. Alt dette tok sin tid. Av erfaring vet vi jo at det ikke er formaalstjenlig at igangssette nogen agitation i december eller januar maaned. Med hensyn til tilfældet ved Valøen var det specielle omstændigheter som spillet ind. Kalvaa var paa vei dit to gange, men blev syk. Naar agitationen ikke kom igang saa tidlig som man kunde ha ønsket skyldtes det de forhold, som her er nævnt, og selvfølgelig ikke nogen uvilje fra forretningsutvalgets side; vi var hele tiden klar over at noget maatte gjøres.

Moan: Alfred M. Nilsen sendte som bekjendt ut et cirkulære til alle anlægsarbeiderforeninger. Naar man samtidig vidste i hvilket forhold han stod til forbundet som anlægsarbeidernes sekretær var det rimelig, at noget maatte være *indtraadt*, og av hensyn hertil var det at stedlige ga denne bevilgning. Det var *ikke* tanken at bevilge til agitationsforedrag for L. S. Men det var faktisk et slikt foredrag vi fik. Dette undlot imidlertid ikke at skape nogen forvirring. Nogen direkte skyld paa forbundet kan der ikke lægges, idet forsøkene paa at faa agitatorer *øpover* er strandet som følge av mer tilfældige omstændigheter.

Eggen: Efter de forhold som har hersket inden anlægsgruppen siden den mislykkede streik i 1920 er det klart, at der var behov for agitation. Hvad angaar de 300 kroner som blev bevilget av Sunnan—Grong stedlige styre maa jeg si, at jeg forstaa ikke hvor vore medlemmer var ved den anledning. Paa Nilsens skrivelse til vor forening om at komme op og redegjøre for sin uttræden ga vi et blankt avslag. Netop i det mest *kritiske* øieblik gik han ut efter at ha staaet med i nedgangstiden; da synes jeg at de 300 kroner maatte ha kunnet faa en bedre anvendelse. — Det er vanskelig for andre at sætte sig helt ind i hvordan arbeids- og organisationsforholdene arter sig for statens anlægsarbeidere. Agitationen paa de lange strækninger, hvor nye foreninger skal dannes, falder uforholdsmæssig kostbar. Men det skal sies til anlægsarbeidernes ros, at de har ofret meget for agitationen *selv*, hver paa sit sted. Jeg ber det nye styre ha sin oppmerksomhet henvendt paa disse steder og særlig ta et krafttak ved Sunnan—Grong og Namsos—Grong.

Eikefjord: Forretningsutvalget har som sagt været fuldt oppmerksom paa det, men saa nær indpaa landsmøtet vilde man helst vente til det nye styre traadte i virksomhet og kunde sætte agitationen igang længer utpaa vaaren eller sommeren.

Høgset: Nilsen skrev at han vilde redegjøre for sit syn paa de frem-

tidige organisationsforhold og paa forbundet som det var idag. Dette syntes vi hørtes bra ut. At han misbrukte den tillid vi viste ham kan ikke vi bebreides noget for.

Vestad: For at landsmøtet skal faa et riktig billede av det hele er det nødvendig at referere Nilsens cirkulære, paa grundlag av hvilket de 300 kroner blev bevilget. Naar anlægsarbeiderne faar en *slik* skrivelse fra en gammel og kjendt tillidsmand finder jeg liten grund for Eggen til at reise kritik over denne transaksjon. *Forutsætningen* for bevilgningen var ialfald ikke at den skulde brukes til at fremme dannelsen av sprængorganisasjoner. Overfor Høgsets kritik over at forbundet saa sent lot sig høre vil jeg si med Eikefjord, at det var naturlig at man vilde vente og se hvad anlægsarbeiderne selv mente. Derfor indkaldtes ogsaa konferansen, og efter den tid har forbundet, som man vet, været noksaa gentil hvor det gjælder agitationen blandt anlægsarbeiderne.

Eggen: Vi har ingen interesse av at overlate pladsen til dem som regnes for vore motstandere. Der skulde ikke behøves megen klokskap for at forstaa hvor Nilsen vilde hen; det maatte kunne læses mellem linjene.

Hellebø: Hovedstyret fandt ikke, ihvorvel det fulgte utviklingen, at burde blande sig ind i striden, men mente at det burde overlates til anlægsarbeiderne selv at raadslaa om stillingen. Denne linje viste sig ogsaa at være den rigtige.

Under punktet *medlemsbevægelsen* uttalte **Lantz:** Det opplyses at der i aaret er stiftet 29 avdelinger. Er der heri medregnet gamle foreninger — hvor medlemmene er gaat ut av én forening og har dannet en ny? Et saadant tilfælde hændte i *Glomfjord*; det er kritisert av protokolkomiteen, og i denne kritik er jeg enig. Jeg beklager at den gamle avdeling der ikke fik sig saken forelagt til uttalelse før delingen fandt sted.

Ødegaard uttalte under henvisning til hovedstyrets bemerkninger til protokolkomiteen, at der efter statens overtagelse av kraftanlægget blev reist krav blandt arbeiderne ved dette anlæg om at faa en egen avdeling, da man fik to vidt forskjellige arbeidsgivere paa stedet. Dette enstemmige ønske fandt man ikke at kunne motsætte sig. Tilfældet i *Glomfjord* var forøvrig det eneste av den art som var forekommet.

Rasmussen replicerte til Lantz og redegjorde for de særlige forhold deroppe.

Under *Anlægsarbeidernes gruppe* spurte **Solli** hvorfor tarifrevisionen for Saundefaldene ifjor ikke var tat med i beretningen. Han ønsket samtidig nærmere opplysning om ordlyden av det punkt hvori der henvistes til en speciel overenskomst mellem Norsk Arbeidsmandsforbund og Norsk Arbeidsgiverforening.

Eikefjord: Ved en ren inkurie er Saundefaldene uteglemt. Beretningen vil faa et tillæg om arbeidsrettsdomme som er avsagt; den foreliggende kan nærmest betragtes som en korrektur.

Ødegaard gik ut fra at forbundets partsforhold i sin almindelighet vilde komme op i forbindelse med protokolkomiteens uttalelser.

Solli var tilfreds hermed.

Under *konflikter ved statens anlæg* uttalte Eggen: Under anlægs-

konflikten, som ogsaa omfattet Trondhjems stationsarrangement, blev det foreslaaet — vistnok av Sundbye — i Trondhjems kommunestyre, at kommunen skulde overta arbeidet ved Nidareid-tunellen som nødsarbeide. Dette var et blokert sted og et av knutepunktene for trafikken naar Dovrebanen blev færdig. Sundbye er medlem av forbundets hovedstyre og repræsentant for arbeiderne i Trondhjems formandskap, og vi kunde ikke rigtig finde forklaring paa hvor han var henne ved den anledning.

Sundbye: Jeg kan forsikre at Eggen er helt paa vildspor. I 1920 da anlægsarbeiderne ved stationsarrangementet gik til konflikt var netop Nidareidtunellen den største klemme de hadde paa arbeidsgiverne. Stadsingeniøren foreslog dette arbeide overtat av kommunen av hensyn til ordningen av sporveisnettet i byen. Det har aldrig i formandskapet været tale om at lønne dette arbeide efter nødsarbeidsbetaling, men efter de satser som var gjældende ved statens anlæg paa det tidspunkt arbeidet nedlas. I formandskapet vedtoges det efter forslag av *ordføreren*, ikke av mig, at kommunen skulde overta arbeidet efter de kommunale arbeider tariffers satser. Arbeiderpartiets repræsentanter stemte *mot* dette, da de som ansattes nødvendigvis maatte bli paaført streikbryterarbeide. Dette kan arbeiderpartiets gruppe i Trondhjems formandskap, om nødvendig, dokumentere overfor Eggen.

Eggen: Jeg har desværre ikke skriftlig det forslag Sundbye fremsette, men det gik ut paa noget helt andet — bl. a. at bare arbeidere hjemmehørende i byen skulde antas. Med hensyn til nødsarbeidsbetalingen indrømmer jeg at det var en feiltagelse av mig. Under hele konflikten viste man i Trondhjem svært liten forstaaelse av den kamp vi førte.

Sundbye: Eggen blander forskjellige ting sammen. Trondhjems kommune iverksatte et noksaa stort arbeide ved utvidelsen av sporveisnettet netop i de dage, og her besluttedes at beskjæftige bare arbeidere hjemmehørende i kommunen. Det har jeg mulig stemt for som en rimelig bestemmelse; det er i alle fald den eneste synd jeg her maatte ha begaaet. Jeg fatter forøvrig ikke hvordan Eggen har været istand til at skaffe sig «oplysninger» fra formandskapet.

Berg (Trondhjem) kunde som Trondhjemsrepræsentant og medlem av det stedlige styre bevidne, at Sundbyes uttalelser hadde sin fulde rigtighet. Eggen maatte ha faat feil opplysninger.

Under *statens veianlæg* uttalte *Eikefjord*: Jeg vil benytte anledningen til at gjøre landsmøtets repræsentanter oppmerksom paa de organisationsforhold som er tilstede ved veianleggene. Det er vist bare 3—4 repræsentanter fremmøtt derfra, og de har ikke tat ordet. Hvis man læser gjennom beretningen vil man se, at hver eneste konflikt ved veianleggene er tapt — baade de som paagik i 1920 og i 1921. Dette er et forhold som man maa fæste sig nærmere ved og søke at faa organisationen i den stand, at det vil bli mulig at opnaa noget resultat. Man maa her gaa samme vei som ved jernbaneanleggene, hvor man har utviklet sig etterhvert.

Andreas Hansen: Repræsentantene fra veianleggene er helt nye her. Det er en feil at der ved veianleggene er drevet altfor liten agitation. Vi har ogsaa en anden sak, som vi vilde faa reist, nemlig ferie-

spørsmålet. Vi har nu konferert endel og tænkt at faa et samarbeide istand mens vi er her paa landsmøtet.

Eikefjord: Forretningsutvalget har tidligere gjort henvendelse til veidirektoratet og departementet om forhandling for at faa istandbragt en overenskomst, eventuelt regulativ, ved statens veianlæg. Det er nu gaat et helt aar. Først for 8 dage siden fik vi svar fra direktoratet, og det gik ut paa, at de *ikke* vilde gaa til forhandling med organisationen. Med ferispørsmålet er der ogsaa vanskeligheter. Imidlertid er der dog et svakt haap, idet forretningsutvalget har besluttet at der skal gjøres henvendelse til stortingsgruppen for gjennom en interpellation at søke støtte for kravet.

Under *bergverksarbeidernes gruppe* anket Arvid *Hedstrøm*, Malmö, over at tvistigheter ikke altid blev fremmet fort nok. Overfor et indtruffet tilfælde av trakassering av en tillidsmand hadde man ventet at forbundet vilde gjøre noget, men det var hittil ikke skedd. Forskjellige tvister var — ifølge meddelelse fra forbundet — bli indbragt for arbeidsretten, men dette motsas fra andet hold, nemlig fra Bergverkernes landsammenslutning, som erklærte at ingen saadan anmeldelse var indkommet i foregaaende aar. Videre kriticerte han at foreningen ikke hadde faat den ansøkte understøttelse.

Eikefjord: I 1920 kom Fosdalen ind under voldgiftsdommen for bergverkene. Vi hadde konflikt det aar ved Killingdal og Fosdalen. Arbeidsgiverne vilde ikke gaa med paa nogen ferie for arbeiderne der for 1920, og forretningsutvalget besluttet at anlægge sak i den anledning for arbeidsretten for Killingdal grubers vedkommende; man mente at hvis saken blev vundet her vilde avgjørelsen danne præcedens ogsaa for Fosdalen, idet tilfældene ved begge var analoge. Saken var berammet for Killingdal til midt i december. Da repræsentanten derfra kom til Kristiania for at delta ved sakens behandling viste det sig imidlertid, at han kom med opplysninger som godtgjorde at saken vilde være oplagt tapt for arbeiderne. Som følge herav kunde saken ikke fremmes, og det hadde igjen tilfølge forsinkelse for Fosdalens vedkommende. Det andet spørsmål, som gjaldt baatlastningen, var heller ikke egnet til at indbringes for arbeidsretsbehandling. Med hensyn til det nævnte trakasseringstilfælde oplystes det ved forhandlingene, at vedkommende arbeider ikke var anmeldt til bedriften som tillidsmand, og den vilde ikke anerkjende ham som saadan. Vi har da sagt at vi ikke trodde det nyttet at ta en arbeidsretssak paa dette. En anden tvist er besluttet oversendt advokat Puntervold til videre fremme, og stevning er nu uttat.

Josef *Jensen* spurte om det forholdt sig slik, at voldgiftsdommen av 1920 for Sulitjelma reducere arbeidernes lønninger med 1—4 kroner pr. dag paa grund av feilagtige opplysninger fra sekretæren. Eikefjord skulde ha kommet derop for at gi en redegjørelse, men han kom ikke.

Den videre behandling utsattes til tirsdag formiddag. Møtet hævedes kl. 7/7.

Tirsdag formiddag 13. juni.

Dirigent: *Sundbye.*

Efter oplæsning av protokollen referertes telegrafisk fuldmagt for repræsentanten Markseth fra Vadheims arbeidsmandsforening, avd. 375.

Indleder til organisationsformene.

Der referertes forslag fra Olav H. Heldal om at indby Oscar L. Ottersen til at indlede om fagopponentenes forslag til omlægning av organisationsformene.

Ordstyreren: Hovedstyret har drøftet spørsmålet og besluttet at Lian skal indlede for alternativ I, mens Halvard Olsen indbydes til at indlede for alt. II.

Heldal fastholdt forslaget, som han fandt at være av betydning for landsmøtets stillingtagen til saken.

Stenvik fremsatte følgende forslag: «Landsmøtet anskaffer de fornødne indledere til at utrede organisationsformene, alternativ I og II, industriforbund og den nye fagoppositions utredning.»

Eikefjord foreslog: «Der indbydes ingen indleder av organisationsformene.»

Volan forstod ikke hensigten med at der reistes opposition mot Lian som indleder. Det var noget ganske ekstraordinært at ville utelukke organisationskomiteens formand fra at fremlægge og begrunde den foreliggende indstilling.

Edv. Eriksen: Vi har gjort op med vore foreninger i dette spørsmål, og den opfatning vi har kan ikke rokkes om vi faar aldrig saa mange indledere.

Ved voteringen vedtoges Eikefjords forslag.

Man fortsatte derpaa behandlingen av

beretningen.

Hedstrøm paatalte, at der var forekommet tilfælder hvor forbundet brukte $3\frac{1}{2}$ maaned for at svare paa en skrivelse. Naar ledelsen saa at Killingdal maatte nedlægges burde den ha sat fart paa saken for Fosdals vedkommende. Man burde ikke vise saadan slaphet at medlemmene mistet troen paa sin organisation. Eikefjords tal angaaende baatlastningen hadde han ingen adgang til at kontrollere.

Eikefjord: De tal har Hedstrøm *selv* git. Jeg gientar, at det i ethvert tilfælde maa *bevises*, at der foreligger trakasserier. De paaklagde opsigelser fandt sted i forbindelse med en række andre. Vi har de sterke advarsler fra vor advokat mot at fremme den omtalte sak, og det kjender Hedstrøm til. Imidlertid har dette selskap optraadt paa en saadan maate, at man maa søke at belyse det nærmere. Vi er derfor blit enig om at medta i stevningen en hel del punkter, hvor vi mener at det har optraadt i strid med voldgiftsdommen, og dette har advokaten gaat med paa. Det kan mulig sies at ekspeditionen av saken har trukket i langdrag, men vi har ogsaa hensyn at ta til de saker som ligger foran,

saa der kan bli et visst system og *grundlag* for et søksmaal. Hvorvidt de arbeidere som det her gjælder er berettiget til streikebidrag i henhold til lovenes § 9 er ikke helt paa det rene. Hvis saken tapes er det et stort spørsmål hvordan loven skal anvendes.

Hedstrøm: Vi har aldrig hat nogen tro paa arbeidsretten, men naar saken *skulde* fremmes burde det gjøres noget hurtigere. At understøttelsen blev avslaat kan saa være, men at trænerne tingen i $3\frac{1}{2}$ maaned det har vi villet protestere mot.

Eikefjord: Josef Jensen hævdet igaar, at jeg skulde ha undladt at komme med de nødvendige oplysninger for voldgiftsretten i 1920, og at *det* var grunden til at arbeiderne ved Sulitjelma fik et nedslag i sin løn. Han fremholdt videre at jeg skulde ha reist ditop for at gi en redegjørelse. Hvad angaar min befatning med voldgiftsretten er forholdet dette: Der var indsendt tarifforslag for Sulitjelma og de andre gruber. Disse forslag, som blev fremmet som organisationens paastand, har vi avskrift av her. Det viser sig herav, at for Sulitjelmas vedkommende hadde arbeiderne foreslaat en mindsteløn av 2 kroner i dagen og 2,25 under dagen. Dette krav blev altsaa fremmet av organisationen. Under rettens behandling var der ogsaa en repræsentant for Sulitjelma tilstede, nemlig Alfred Brandt. Da spørsmålet om lønningerne for Sulitjelma var til behandling hadde jeg liggende foran mig de opgaver over lønsforholdene som jeg hadde faat av organisationen deroppe, og jeg gik ut fra at de var helt paalidelige. Jeg refererte da hvad den gjældende løn med dyrtids- og familietillæg utgjorde, idet vi gik ut fra en gjennemsnittsfamilie paa hustru og to barn. Efterhvert som jeg refererte disse satser blev de notert av samtlige rettens medlemmer. Jeg sier tilslut, at hvis ikke Sulitjelmarbeiderne skal faa *lønsnedslag* maa retten ta hensyn til vor paastand. Alle oplysninger som jeg kunde faa og som var forelagt os blev meddelt retten paa denne maate. Jeg hørte intet fra repræsentanten fra Sulitjelma eller andre over at ikke alle oplysninger var tat med. Jeg skylder at oplyse, at procedyren for landsorganisationen lededes av vort forbunds formand, Johs. M. P. Ødegaard. Den sidste dag i retten kom Brandt med en notislap, hvor han ved beregning hadde faat det til at gjennemsnittslønnen ved Sulitjelma var 2,25 pr. time. Dette vilde han ha utformet og forelagt retten skriftlig. Hans beregning var paa grundlag av en familie paa gjennemsnittlig 8 personer. Jeg sa til ham: Det gaar ikke an at komme med dette nu paa denne maate; retten vilde opfatte det som et forsøk paa bluff, og det vilde bare skade vor sak. Brandt opfattet mig derhen, at jeg skulde ha sagt at *han* fór med bluff. Han reiste saa hjem i ærgrelse og ga et ensidig referat av hvad der hadde passert. Jeg vil ha pointert, at voldgiftsretten har faat alle de oplysninger, som repræsentanten for Sulitjelma har kunnet fremlægge. Ødegaard erklærte sig ogsaa helt enig i min opfatning. Dommen avsas den 22. september. Ved juletid blev jeg opfordret til at ta en tur til Sulitjelma. Men jeg har ikke faat nogen anmodning om at reise dit for at redegjøre for *dette* forhold. Imidlertid blev jeg av forbundsstyret og Jern og metal sendt til Sydvaranger i januar 1921. Jeg blev noksaa længe der. Da jeg kom til Bodø ringte jeg paa til hovedstyrets medlem Moljord og henstillet, at mit

besøk maatte vente til omkring 1. mai; da vilde jeg besøke *alle* foreninger der. Jeg opholdt mig der saa fra 27. april til 7. mai og holdt en masse møter med foreningerne. Som man vet stod vi dengang umiddelbart foran streikens utbrudd i kystfarten, og jeg maatte ta sidste hurtigruteskib nedover til Trondhjem. I de 8—10 dage jeg var i Sulitjelma hørte jeg imidlertid *intet* fra det stedlige styre om, at dette spørsmål vilde komme op. Om det skulde trænges er jeg villig til naarsomhelst at møte op og gi arbeiderne i Sulitjelma en fuld redegjørelse for hele saken.

Løgavlen: Jeg var den eneste som var tilstede sammen med Eikefjord og Brandt, da denne uoverenstemmelse kom op, og jeg tror at skylden ikke ligger mer hos Eikefjord end hos den anden.

Jensen: Etter at ha paahørt vor representants fremstilling forstod vi, at ikke alt var som det burde være, og vi paala Brandt at sette sig i forbindelse med Eikefjord for at faa ham op og gi en redegjørelse. Vi blev ogsaa flere gange gjennom stedlige styres formand lovet at saa skulde ske. Vi gik ut fra at den samme formand i stedlige styre vilde forstaa at ordne med dette, da Eikefjord kom derop for en fjorten dages besøk. Det maatte ogsaa ha været tid for Eikefjord selv til at gjøre det, om han hadde ønsket. At ingen redegjørelse kom ærgret os, og vi paala da Moljord at ta saken op ved første leilighet som medlem av hovedstyret. Det hele bragte misstemning hos arbeiderne og vore medlemmer. Etter dommen sa direktør Kvåle, at vi hadde lidt et nederlag, og han gik med paa at betale familietillægget *utover* de satser som dommen fastslog.

Moljord: Eikefjord skulde efter bestemmelsen hat en konferance om saken med stedlige styre, men maatte reise allerede den følgende morgen paa grund av streikesituationen. Etter det oppdrag jeg hadde faat foreslog jeg i hovedstyret i juli maaned ifjor, at det skulde paalægges forretningsutvalget at fremkomme med en redegjørelse. Jeg tok imidlertid forslaget tilbake, da formanden, Ødegaard, lovet at en saadan skulde bli git. Men til dato er den ikke kommet. Det er dette, som har ærgret medlemmene, at de organiserte arbeidere i Sulitjelma ikke skulde faa greie paa forholdet. *En* maa ha skylden, og det kan likesaa gjerne være den ene som den anden.

Eikefjord: Jeg var klar over at saken vilde komme op paa landsmøtet, og jeg vilde derfor gi denne redegjørelse overfor det mest ansvarlige forum.

Elektrokemisk og kemisk-teknisk industri.

Kr. *Henriksen* ønsket av sekretær Kvåle en forklaring paa løsningen av konflikten i Askim ved gummivarefabriken efter storstreiken. Han oplyste, at foreningen selv ikke var representert her, da den var bli nedlagt siden.

Kvåle: Forholdet var, at der ingen overenskomst eksisterte ved gummivarefabriken. Der blev tillyst et møte hvor bare nogen faa mand møtte; disse besluttet at gaa til øieblikkelig aktion paa foreningens krav, saafremt ikke disponenten indvilget det. De fleste av de som ikke møtte — ogsaa organiserte arbeidere — protesterte mot at nedlægge arbeidet før der blev optat forhandling paa organisationsmessig maate. Jeg hadde

ingen befatning hat med spørsmålet tidligere og blev anmodet om at komme derut. Der holdtes saa et møte, hvor de fleste av medlemmene var tilstede. Etter at saken var bli debattert foretoges en prøvevotering. Her negtet de protesterende fremdeles at anerkjende konflikten. De hadde sendt skriftlig underretning herom til bedriften og derigjennem oplyst om den uenighet som var tilstede. De vilde ikke indrømme at ha optraadt paa en mindre korrekt maate, selv om beslutningen maatte omgjøres. Der søktes saa forhandling, og man fik et forslag til forlik som praktisk talt alle stemte for. Striden fortsatte imidlertid ogsaa senere. Foreningen var paa samme tid uheldig med sine tillidsmænd, som ikke kunde opfylde sine forpligtelser til forbundet. *Dette* har vel været den væsentligste grund til, at den har maattet oppløses. Jeg bemerker, at der ikke fra noget hold blev reist nogen dissens om min befatning med denne sak.

Henriksen: Ved fabrikkens start indførtes en hel del svenske arbeidere, væsentlig unge og uerfarne folk. Vi fik dem imidlertid organisert. Da storstreiken brøt ut henvendte den stedlige samorganisation sig selvfølgelig ogsaa til denne om at nedlægge arbeidet, og det blev efterfulgt til sidste mand. Der var saaledes — dengang ialfald — et godt forhold tilstede. Imidlertid begyndte disponenten med forsøk paa trakasserier etterpaa med den følge at flere av de dygtigste folk blev utvist. At Kvåle satte sig til forhandlingsbordet med den mand alene vakte almindelig harme, og det er dette som er kjernen i denne sak.

Kvåle: Hvad Henriksen sikter til, staar nok i forbindelse med det møte som jeg nævnte var avholdt. Det er *riktig*, at man ikke bør gaa til forhandlingsbordet alene. Jeg hadde ogsaa ønsket at faa med mig nogen av de 7—8 som fattet beslutningen om at gaa til aktion, derimot *ikke* nogen av de 23 som hadde erklært overfor bedriften at de ikke vilde nedlægge arbeidet under nogen omstændighet. For ikke at faa med mig nogen av disse, som paa forhaand hadde bundet sig, gik jeg alene. Man maa legge merke til, at foreningens flertal var *enig* i disponentens behandling av dem. Det viste sig at være fuld overensstemmelse mellom ham og flertallet om hvordan foreningens *formand* skulde behandles; det var det som var det sørgelige.

Steffensrud beklaget, at man gik helt tapt av denne forening. Han trodde ikke at utvisningsordren vilde være bli effektivt hvis sakene var bli lagt i hendene paa kameratene i Askim i stedet for at den blev overlatt forbundets tillidsmand.

Henriksen vilde, om han hadde været medlem av Askim gummivarefabrikarbeideres forening, ha stillet direkte mistillidsforslag til Kvåle her. Det gjaldt trakasseringsspørsmålet i første rekke, og *det* skulde være overlatt til samorganisationen.

Ødegaard uttalte sig enig med Steffensrud i, at naar et slikt forhold kunde opstaa paa en arbeidsplads, at foreningens flertal er *enig* med bedriftens indehaver om at vanskeliggjøre organisationsarbeidet paa stedet, da var det meget beklagelig. Med hensyn til utvisningene hadde forbundet sat sig i forbindelse med justisdepartementets politikontor for at faa dem hindret. De nævnte arbeidere var forskrevet direkte hertil av bedriften. Imidlertid kom henvendelsen saa sent, at man ikke formaadde

at faa ordren ændret — eller kanske departementet var enig i at utvisningen burde foretas. Forbundet hadde intet imot at samorganisationen i Askim kunde behandle denne sak, om den ønsket, og det ga ogsaa samorganisationen meddelelse herom.

Næringsmiddelindustrien.

Gabrielsen: Et avsnit her har faat en uheldig form i beretningen, som ikke staar helt i overensstemmelse med hvad der forefaldt efter storstreiken. Ved streikens avblaasning stod vi i den stilling, at Stavanger samorganisation hadde fattet beslutning om, at alle eller ingen skulde indtas. Vi fik saa et telegram, hvori det het at alle skulde gaa tilbake til de pladse de forlot i mai; dette fandt jo alle at være i overensstemmelse med den fattede beslutning, og man var fast besluttet paa at holde stillingen. Der kom derpaa en række motstridende telegrammer fra Kristiania. Vi besluttet saa at søke at holde arbeiderne ute av bedriften, men det viste sig at samholdet da var sprængt. Flere av organisationens ledere blev sat utenfor — og ikke det alene, de skulde ogsaa sveltes ihjæl! Forbundet har stor skyld for sin indgripen i dette tilfælde, og det bør paatales. Det vilde være av interesse at faa vite hvordan det i det hele kan foregaa fra organisationens side at man ikke faar ensartede opplysninger.

Rich. Hansen: Det er derværrer slik, at baade ved Stavanger smørfabrik og ved andre fabriker fik man organisationen knækket ved storstreikens avslutning. Men det skal jeg ikke komme nærmere ind paa. Den *form* som beretningen har faat bygger paa de opplysninger jeg har mottat fra avdelingen i Stavanger. Med hensyn til telegrammene fra forbundet var jo parolen ved avblaasningen: alle eller ingen! Og vi holdt paa den. Men i henhold til den beslutning som blev fattet, gjældende for alle forbund, maatte vi saa si, at man fik gaa tilbake til arbeide alle som kunde faa arbeide.

Strøm: Selv om dette ikke gjælder bare vort forbund har vi dog alle interesse av, at avblaasningen av konflikter sker paa betryggende maate. Avslutningen for Stavanger smørfabriks vedkommende kommer vel av den forbandede maate hvorpaa Landsorganisationens ledelse fik avvirket storstreiken. Jeg vil i forbindelse med denne sak stille følgende *forslag*:

«Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte henstiller til Landsorganisationens sekretariat ved avblaasning av konflikter, at dette altid sker paa organisationsmessig maate og ikke gjennom pressen.»

Volan: Forholdet er jo det, at Landsorganisationens representantskap fattet beslutning om at avblaase storstreiken, og i representantskapet sat jo tillidsmænd for alle organisationer, alle forbund. Forbundenes formænd — som alle var tilstede — sendte jo ut besked til alle avdelinger om konfliktens avslutning saa hurtig som det overhodet lot sig gjøre. Men det er ganske givet, at beslutningen, som samtidig blev meddelt gjennom pressekontoret, kom til alle arbeiderpressens blade idet disse kunde bringe beslutningen til kundskap hurtigere end det tildels kunde ske

gjennem forbundenes telegrammer eller ved cirkulære. Formanden opplyser at utsendelsen for Arbeidsmandsforbundets vedkommende foregik saa hurtig som kontoret overhodet kunde greie det.

Strøm: En streik kan ganske vist avblaases *hurtigere* gjennom pressen, men om det sker paa en heldigere maate betviler jeg. Det fik vi høste erfaring for i Stavanger. Vi stod værgeløse overfor trakasseriene — paa grund av pressen. Det er noget *nytt* dette, og man maa absolut sørge for at hindre gjentagelser. Der maa tas forholdsregler fra organisationens side som medlemmene kan være tjent med.

Volan: Strøm maa forstaa, at det var ikke Landsorganisationens meddelelse til de enkelte medlemmer det pressetelegram som utsendtes. Derimot blev ordlyden av representantskapets beslutning offentliggjort gjennom pressen. Men forbundet ga særskilt sine direktiver til avdelingene. Jeg har naturligvis intet at indvende mot forslaget. Det er bare det at bemerke at det er gjort det som Strøm ønsker skal gjøres.

Hellebø var ganske enig i forslaget. Det som var skyld i de forvirrede forhold som opstod var ikke egentlig streikens avblaasning, men det *sidste* telegram fra Landsorganisationen om at nu maatte streiken ansees for hævet.

Ødegaard vilde bare bekrefte Volans opplysning om, at der fra alle forbund utsendtes telegrafiske meddelelser efter at representantskapets møte var avsluttet (kl. 10—11 kveld) og disse telegrammer var overensstemmende. Det som skapte forvirringen var det andet telegram, som paa en maate annullerte det første — nemlig om forstaaelsen av protokollen. Tal. hadde heller intet mot det fremkomne forslag.

Strøm: Vi vil ha frem, at representantskapet i slike tilfælder holder resultatet av sine avstemninger hemmelig, indtil avdelingene faar truffet sine forberedelser.

Forslaget vedtoges enstemmig.

Tekstilgruppen.

Under punktet om landsoverenskomsten uttalte Magnus *Blindheim*, at representantene fra Vestlandet vilde sætte fingeren paa det forhold, at man var gaat med paa at *dele* østlandets og vestlandets bedrifter under forhandlingene om landsoverenskomsten. Medlemmene derborte hadde grund til at føle sig brøstholdne ved en saadan deling, hvorved arbeiderne paa vestlandet opnaadde ugunstigere vilkaar. Det var en ting som hadde bidrat til at gjøre frafaldet fra organisationen større.

Sekretær *Nilsen:* Da arbeidsgiverne gik til oppsigelse ifjor var det selvfølgelig med en reduktion av lønningene for øie. Paa det første møte vi hadde i arbeidsgiverforeningen fremkom de med forslag om, at der skulde foretas særskilt forhandling for vestlandet og det fremgik senere, at østlandets og vestlandets arbeidsgiverrepresentanter var blitt enig om at optræ med to organisationer, som krævet hver sin overenskomst. Vi svarte hertil, at vi paa sæt og vis ikke vilde ha nogen forskjell, og motsatte os forhandlingene paa den basis. Imidlertid kom storstreiken. Dens virkninger viste sig bl. a. i øket frafald paa vestlandet, hvorfor arbeidsgiverne vistnok følte sig trygge paa at kunne faa sat sit igjennem. Alli-

kevel var der i meddelelsen fra direktør Rasmussen forutsat *fælles* forhandling. Men det viste sig tilslut, at arbeidsgiverne ikke vilde dette. Det utviklet sig slik, at vi maatte gjøre et forsøk paa at faa forhandling paa Vestlandet. De to forslag som saa fremkom var ganske enslydende for øst- og vestlandet med hensyn til lønninger, nemlig kr. 1,40 og 80 øre paa begge steder. Forhandlingene herom strandet. Det viste sig saa, at representantene fra vestlandet ikke vilde møte til mægling sammen med østlandet. Følgen herav var at mæglingsmanden fremsatte et indbyrdes *avvikende* forslag for øst- og vestland. Dette forslag blev sluttelig vedtat. Det var hele tiden *mot* vor mening at dele tarifrevisionen paa denne maate, men de organisatoriske forhold tat i betragtning var vi ikke istand til at hindre det.

Ødegaard: Der er ogsaa en anden omstændighet som bør nævnes i forbindelse med tekstilforhandlingene ifjor. Som oplyst av Nilsen indtraadte der et ganske stort frafald, specielt paa Vestlandet, efter storstreiken. Der blev saa igangsatt et ganske systematisk arbeide fra arbeidsgivernes side paa at besætte fabrikkene med arbeidere *før* der blev oppnaadd en ordning om arbeidsvilkaarene. Og dette lykkedes ogsaa i stor utstrækning. Vi fandt da ikke at kunne fastholde vort standpunkt om en fælles forhandling; hadde vi det gjort vilde resultatet sikkert være blit ugunstigere. Og det gjaldt i den stilling man var kommet i at redde stumpene av organisationen.

Ingv. Olsen: Naar forretningsutvalget ga samtykke til optagelse av forhandling paa vestlandet laa det vel ikke deri, at man nødvendigvis forutsatte opprettelsen av *to overenskomster*. Vi paa østlandet har ikke mindst grund til at beklage det forhold som opstod. Der er ogsaa en anden ting: der er ingen tekstilarbeider som endnu vet om forslaget er vedtat eller forkastet — og med hvilket stemmetal. Jeg har spurt Nilsen gjentagne gange, men ikke kunnet faa klarhet.

Seim: Ogsaa jeg har hat nogen befatning med denne sak, og jeg finder at Nilsens forklaring ikke er helt fuldstændig. Jeg mener at han har *sin* skyld for det resultat som blev, selv om ogsaa formændene i de stedlige foreninger — saaledes formanden i tekstilarbeidernes forening i Bergen — heller ikke er uten ansvar.

Nilsen: Jeg har sagt til Olsen, at forslaget er vedtat. Ødegaard og jeg har konferert de avstemningsresultater som er indkommet, og det fremgaaar herav, at der paa østlandet var 18 stemmers overvegt, paa vestlandet 20; dertil kommer 5 foreninger som var enstemmig om vedtagelse og en anden forening som besluttet forkastelse. Resultatet blev omkring 113 stemmer for og 73 mot forslaget. Med hensyn til forhandlingene i Bergen saa reiste jeg ikke dit før forretningsutvalget hadde besluttet det. Jeg vil si, at det var en bydende nødvendighet at utvalget gik til at opta særskilt forhandling som sket, om det end ikke var med let hjerte. Men naar forbundet faar meddelelse om, at hvis der ikke optas forhandling for vestlandet saa *sprækker organisationen*, da er det klart at man maatte ta sig dette ad notam.

Blindheim uttalte at han i det væsentlige hadde oppnaad hvad han tilsigtet med at bringe dette forhold frem. Han bemerket, at den nye ord-

ning, som var etablert, vel nu ogsaa vilde bli opretholdt. Han foreslog, at vestlandet efter dette fik en representant i industrikomiteen.

Dirigenten: Det forslag faar representanten ta op ved en senere leilighet.

Arbeidsledighetskassen.

Man gik derpaa over til beretningen for arbeidsledighetskassens virksomhet i 1921. Herunder holdt Nils *Kvaffors*, Mosjøen og omegns arbeidsmandsforening, et længere foredrag, hvori han leverte en kritikk over at de kommunale myndigheter i Mosjøen hadde optraadt paa en chikanøs og despotisk maate overfor arbeidsledighetskassens styre og tillidsmand paa stedet, samtidig som han beklaget at forbundet ikke hadde sørget for at ta forholdsregler mot denne fremgangsmaate. Representanten uttalte i sin fremstilling i det væsentlige:

Det er vistnok ingen forening inden forbundet, som har hat saa store vanskeligheter med at faa arbeidsledighetskassen anerkjendt i praksis som netop den forening som jeg representerer.

Da arbeidsløsheten meldte sig i Mosjøen er det jo tilgivelig at vi fandt at burde prøve kassen, men vi var saa uheldig — da saavel organisationen som kassen var noget nyt for os — at utbetale reisebidrag til nogen som var blit ledig ved en arbeidsnedleggelse (streik) og som vi først senere fik kjendskap til. Der blev saa utfærdiget opgaver som indsendtes til ordfører og formandskap. Dettets viceordfører, som er sakfører, gjorde saa en paategning om, at samtlige opførte var uberettigede til bidrag. Vi tilbød os saa straks at rette paa dette og selv bære omkostningene for det uberettigede utbetalte. I den anledning fik vi en skrivelse fra ledighetskassen om at utfærdige nye opgaver — for kun de berettigede —, og indsende dem til ordfører og formandskap med anmodning om fornyet paategning. Dette gjorde vi, samtidig som vi beklaget vor feiltagelse, som vi nu hadde rettet, og bad ordføreren gjøre sin feil god igjen. Imidlertid blev vi blankt avvist. Vi sendte derfor opgavene til forbundet med anmodning om støtte ved at anmelde ordføreren og formandskapet for den feilagtige paategning. Dette fraraadedes imidlertid av forbundet, som fandt, at en retssak i dette tilfælde vilde virke skadende for eftertiden.

Senere valgtes der et kommunalt tilsyn. Kassens styre blev indkaldt til en konferance med dette, og det kom da for dagen hvad tilsynets opgave var, idet det ikke var istand til at lægge skjul paa sit hat til avdelingen og kassen. Dette «tilsyn» har saaledes drevet sabotage i stor stil med behandlingen av opgavene, ja det har hændt at man ikke har faat opgavene tilbake paa 3 maaneder og mere. Saavel tilsyn som ordfører negtet endog en tid at motta opgaver. Likeledes har ordføreren to gange offentliggjort de understøttede i stedets aviser med den begrundelse at «offentlige midler bør offentliggjøres.»

I januar, februar og mars 1920 kunde avdelingen ikke faa tilstrækkelig midler fra hovedkassen; styret og avdelingen fandt da, efter de daværende instruks, ingen anden maate til at redde den refusion som de ledige var berettiget til end at la opføre de meldte bidragsberettigede paa opgaver og indsende disse til kommunen, for senere at utbetale det opførte. Men da saa ordføreren offentliggjorde samme, gik en av de op-

førte, Jakob Almedal, hen og sendte en skrivelse til ordføreren, hvori han toet sine hænder som en anden Pilatus og erklærte at han ikke vilde ha noget bidrag o.s.v. Dette foranlediget at myndighetene grep ind overfor avdelingen og dens tillidsmænd, saaledes at politimesteren arresterte kassereren og beslagla kassens materiel.

Imidlertid gik nu ikke dette saa glat som man tænkte. Kassereren maatte de gi fri. Ogsaa tiltale frafaldtes senere. Siden den tid viste tilsynet og de øvrige kommunale autoriteter end mere hat mot os, og forbundet fandt det bedst at skifte utbetalende tillidsmand, da det særlig gik ut over ham. Den nyvalgte overtok hvervet, men var saa uheldig ved utfyllelsen og indsendelsen av opgavene at uteglemme medlemsnumrene. Nu skulde tilsynet, hvis det hadde været et tilsyn for saken, ha tilbakesendt opgavene og anmodet om paaførelse av medlemsnumrene. Men istedet herfor gik det til formandskapet og fik den borgerlige blok med paa at indsende opgavene til *socialdepartementet*. Derfra gik de til forbundets ledighetskasse, som saa telegraferte til os at ledighetsunderstøttelsen skulde ophøre fra 1. december 1920. Av senere skrivelse fra forbundet, datert 3. december, fremgik det at departementet forlangte et *nyt styre* for kassen i Mosjøen, før bidrag kunde utbetales.

I møte 1. december vedtog forretningsutvalget at vor avdeling skulde, i henhold til kongresbeslutningen av 1920, overgaa til Høvleriforbundet, der den egentlig hørte hjemme. Nu var forholdet at vor avdeling som paa den tid bestod av 320 medlemmer bare hadde 70 sag-, tomt- og høvleriarbeidere, der selvfølgelig kunde overføres, men de øvrige 250 var arbeidere som egentlig sorterte ind under Arbeidsmandsforbundet. Disse vilde derfor i henhold til beslutningen komme til at bli staaende uorganiserte. Vi behandlet den opstaatte situation og avfattet en protest som tilsendtes forbundet. Endvidere fandt vi det nødvendig for at redde medlemsskapet i organisationen at gaa til valg av nyt styre.

I møte 20. december blev det nyvalgte styre for kassen enstemmig godkjendt av formandskapet. Efter sakens behandling reiste vore repræsentanter krav om at godkjendelsen maatte bli departementet meddelt telegrafisk samme dag og det løfte fikk man av ordføreren. Vi sendte da telegram til forbundet om godkjendelsen.

Under denne tid hadde vi anmodet om forbundets undersøkelse av saken gjennom sin sekretær, Kalvaa. Denne undersøkelse skedde i første halvdel av januar 1921. Efter dette foreslog Kalvaa at vi for formens skyld skulde sende en henstilling om at faa fortsætte medlemsskapet med oparbeidede rettigheter. Saadan henstilling indsendtes saa til forbundet med Kalvaa's bedste anbefaling. Den 29. januar mottog vi telegram fra ledighetskassen om at vi kunde fortsætte med tidligere rettigheter, og da vi hadde endel tilbakeholdt kontingent overførtes denne til kassen og utbetaltes for berettigede i december 1920.

9. februar mottok vi derpaa telegram fra forbundet, hvori forretningsutvalgets beslutning om ledighetsunderstøttelsens ophør fastholdtes, da vort telegram av 21. december enten var uriktig eller blitt misforstaat. Senere fikk vi skrivelse om at departementet hadde meddelt at det ingen kjendskap hadde til, at der var foretat ændring i sammensætningen av

styret. Videre ringte forbundet op magistraten i Mosjøen og refererte vort telegram; han uttalte da at det var misvisende helt og holdent.

Vi skjønner ikke at vort telegram er ukorrekt i nogen henseende. Men vi maa beundre at forbundet ikke gjorde bruk av det tilstillede bevis, nemlig avskrift av formandskapsprotokollen, hvori det tydelig fremgik at det *nyvalgte styre var godkjendt*. Stillingen var nu den, at vi blev nødt til at sende en repræsentant nedover for at klarlægge saken. Efter at vedkommende hadde hat foretræde var alt i orden, dog saaledes at vi skulde faa begynde utbetalingen av bidrag fra 1. mars 1921, samt være ansvarlig for det utbetalte beløp for december 1920, som vi skaffet tilveie ved laan og ekstrakontingent.

Tal. sluttet med at si, at forbundet i det hele hadde vist avdelingen stor likegyldighet og behandlet den paa en urimelig maate.

Osw. *Martinsen* redegjorde for sammenhengen med at avdelingen i Mosjøen, paa foranledning av de offentlige myndigheter, var blitt negtet utbetaling av arbeidsledighetsbidrag paa grund av stedfundne uregelmæssigheter ved utbetalingen. Hvad forholdet mellem Mosjøen formandskap og avdelingen angik hørte dette ikke egentlig hjemme her. Han vilde ikke i detalj trekke frem de forskjellige ting, som hadde sammenheng med affæren, men fandt at burde opplyse, at de misbruk som hadde fundet sted i Mosjøen var en direkte medvirkende aarsak til, at der var blitt paabudt skjærpede kontrolbestemmelser for arbeidsledighetskassene. Tal. refererte indholdet av den skrivelse som var blitt sendt socialdepartementet. De kommunale tilsyn utover landet hadde efter loven adgang til at forvise sig om, at de beløp, som opførtes paa kommuneopgavene, ogsaa var *utbetalt*; og det var særlig dette som konflikten hadde dreiet sig om. Mosjøen formandskap besluttet *ikke* at offentliggjøre opgavene for at faa bragt paa det rene hvilke medlemmer som hadde faat understøttelse og hvilke ikke; offentliggjørelsen blev besørget av referentene, som har adgang til formandskapet og dets forhandlinger. Saa snart vi blev bekjendt med dette henvendte vi os til departementet og sa, at det ikke gik an at blotstille medlemmene paa denne maate, og heri var departementet enig. Naar samarbeidet ikke kunde bli bedre i Mosjøen mellem avdelingen og kommunens arbeidsledighetskomite skyldtes det uvilje fra dem, som har hat med disse ting at gjøre.

Saken kom op i forretningsutvalget 1. december 1920. Det forelaa da meddelelse om, at departementet forlangte valg av nyt styre for kassen, og at valget skulde være undergit departementets godkjendelse. Dette kunde ikke forretningsutvalget gaa med paa. Dette blev meddelt avdelingen, samtidig som den oversendtes samtlige skrivelser i saken fra departementet. Efter at utvalget hadde besluttet at la utbetalingen og understøttelsen ophøre fra 1. december og videre besluttet at aapne adgang for dem, som kunde tilslutte sig sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet, til at gjøre dette ved dannelsen av egen avdeling, gik foreningen hen og valgte nyt styre for kassen. Paa oppringning til magistraten i Mosjøen fikk vi den opplysning som Kvalfors refererte. Da forretningsutvalget fikk kjendskap til, at departementet ikke hadde dispensert fra sin tidligere bestemmelse, men henholdt sig til den, indtil kassens styre var

endelig godkjendt, kunde utvalget ikke gjøre andet end at forholde sig avventende, og det sendte meddelelse herom.

Det viste sig hele tiden umulig at opnaa noget samarbeide mellem det kommunale tilsyn og den tillidsmand som hadde med at utbetale midlene. Der blev saa foretat skifte. Men det viste sig fremdeles umulig at faa opgavene godkjendt av Mosjøens formandskap. Jeg vil si, at skulde avdelingene, utbetalende tillidsmænd og styrene ha praktisert arbeidsledighetskassen som det blev gjort i *Mosjøen* vilde ikke en organisation, som staar i Landsorganisationen, ha kunnet befatte sig med arbeidsledighetsforsikring efter denne dag; det er forholdet.

Dirigenten refererte følgende forslag av Kvalfors, som han foreslog oversendt det nye hovedstyre uten votering:

1. At Landsorganisationens kongresbeslutning av 1920 om industrivis organisation o.s.v. ikke kan fortolkes derhen, at den ved gjennomførelsen i praksis — i dette tilfælde for Mosjøens vedkommende — skulde tilintetgjøre ca. 250 organiserte arbeideres medlemsskap og endvidere boykotte disse for deltagelse i fagorganisationen.
2. At Landsorganisationens kongresbeslutning ikke kan legges til grund for forretningsutvalgets beslutning av 1. december 1920 angaaende overføringen av avd. 419 til høvleriarbeiderforbundet.
3. At forbundet burde ha æsket avdelingens uttalelse og forsvar i anledning den tvist som var opstaat. Endvidere maa det betragtes som at forbundet ikke har gjort bruk av de senere i saken tilstillede bevis for det faktiske forhold i Mosjøen.
4. At forbundet tilpligtes at refundere sin avdeling i utbetalte arbeidsledighetsbidrag for december 1920 kr. 1695 samt avdelingens havte utgifter ved repræsentanten til klarleggelse av saken, kr. 300. Til sammen kr. 1995.

Holden supplerte Kvalfors og uttalte som sin opfatning, at forviklingene skyldtes at avdelingen ikke hadde faat sig tilsendt penge fra forbundets arbeidsledighetskasse i den utstrækning som det var forlangt. Dertil kom at man hadde at gjøre med et urimelig formandskap og et urimelig tilsyn. I en replik til *Martinsen* uttalte han, at netop en affære som denne egnest sig til og fortjente offentlig belysning.

Martinsen vilde, trods de fremkomne provokationer, ikke gaa nærmere ind paa forskjellige forhold, som hadde været tilstede, for ikke at være medvirkende til at det offentlige yderligere kunde finde paa at stramme betingelsene og reglene for arbeidsledighetskassene.

Efter bemerkninger av *Kvalfors*, som bl. a. anket over at det tok tid før man hadde kunnet faa opsendt det rekvirerte materiel fra forbundet, fremsatte *Henriksen* følgende forslag:

«Kvalfors' forslag oversendes en komite valgt av landsmøtet til undersøkelse og foreleggelse for landsmøtet til ny behandling.»

Dirigenten: Det kan selvsagt staa landsmøtet frit for at «undersøke» saken. Men den kan ikke optas til avgjørelse paa *dette* landsmøte ialfald. Ingen komite kan klare dette.

Der stemtes først over dirigentens forslag med forbehold om senere at stemme over *Henriksens*.

Mot 25 stemmer besluttet at oversende Kvalfors' forslag til det nye hovedstyre til eventuel forføining.

Henriksens forslag forkastedes efter endel debat med 89 mot 59 stemmer.

Henriksen (til beretningen fra arbeidsledighetskassen): Ved Solbergfos maatte der foretas en større indskrænkning av arbeidsstyrken, og paa et møte som sammenkaldtes blev arbeiderne enig om at tilby anlægget at gaa til 6 timers arbeidsdag for at skaffe beskæftigelse for flest mulige. I stedet herfor blev man tilbudt at arbeide i 6 uker med 14 dages permission imellem. Naar arbeiderne der strakte sig saa langt som til at slaa av 25 procent paa sin effektive fortjeneste vilde man finde det rimelig, at ogsaa arbeidsledighetskassen strakte sig et stykke. Men saa langt fra det fik vi telegram fra kassen om, at den ikke kunde fortsætte med utbetalingene; det samme standpunkt blev indtat av forretningsutvalget. Det kommunale tilsyn, hvori jeg sitter, hadde derimot *intet* at bemerke. Det beviser hvilket uhyre av en institution denne kasse er.

Martinsen: Hvor der arbeides paa indskrænket tid blir der ikke i nogen kasse, paa en enkelt undtagelse nær, utbetalt ledighetsbidrag. Det er saaledes ingen særstilling som vi har indtat i dette tilfælde. Naar der blev utbetalt bidrag en tid ved Solbergfos var det fordi vi ikke hadde spor av kjendskap til hvilken ordning der var ved anlægget.

Votering: Beretningen for 1921 blev enstemmig godkjendt.

Regnskapene.

Regnskapene for 1918 og 1919 godkjendtes uten bemerkning.

Ved regnskapet for 1920 uttalte Anton *Brækken*: Under streiken ved statens anlæg skal der, efter hvad man har erfart, være forekommet visse misligheter ute i distriktene. Jeg ønsker grei besked om, hvordan dette forholder sig, og hvad der i den anledning er foretat. I Skiensdistriktet har der gaat rygter om, at der i en avdeling — Hjuksebø jernbanearbeiderforening — er forekommet store misligheter med utbetalingen av streikebidrag bl. a. til «medlemmer» som ikke eksisterte. Der er nævnt en sum av mellem 12,000 og 20,000 kroner. Ved en anden avdeling deroppe skal noget lignende ha fundet sted. Det er videre sagt, at en av de som deltok i mislighetene i Hjuksebø senere er indvalgt som formand i en *anden* jernbanearbeiderforening. Er det tilfældet? Ifølge beretningen blev der til den nævnte forening utbetalt et beløp av 41,175 kroner. Men der gik ikke nogen arbeidsstok av betydning ledig deroppe paa det tidspunkt.

Ekspeditør *Knudsen*: Forbundet fik indsendt regnskap fra foreningen efter streiken, og det var i fuld orden. Vi hadde da ingen grund til mistanke. En tid efter kom imidlertid to mand fra foreningen og bad om at faa gjennomse regnskapet. Det blev gjort. Deres mistanke blev yderligere bestyrket deri, at det viste sig at streikekomiteen — 3 medlemmer — selv hadde foretat revisionen. De var valgt av foreningen til at utføre dette arbeide. Da jeg var paa stedet kom det videre for dagen, at komiteen hadde undladt at føre streikeregnskapene à jour i medlemsbøkene.

Likeledes var opført en mand som man vidste var død! At faa bragt paa det rene den nøiagtige størrelse av underslaget er umulig nu, da mange er reist væk, men det er anslaat av foreningen til noget omkring 14,000 kroner. Med *sikkerhet* kan man anta at en 8000 kroner er kommet bort paa denne maate. Forbundet har gaat med paa foreningens krav om at streikekomiteens medlemmer blir tiltalt efter loven, men saken er endnu ikke kommet frem.

Joh. Jansen oplyste at der hadde været et underslag ogsaa ved Hjerpekjern.

Ødegaard: Der er forholdt paa samme maate der, idet vedkommende er anmeldt overensstemmende med foreningens ønske.

Blattmann pekte paa maaten hvorpaa streikebidrag utbetaltes i foreningene og bemerket, at man behøvet ikke at ha «opfundet krudtet» for at kunne gjøre de største bedragerier. Et mer regnskapsmessig system som sikret bedre kontrol burde overveies.

Brækken savnet svar paa sit spørsmål om den omtalte foreningsmand.

Kasserer Ahlstrand: Fremgangsmaaten her har været oppe til drøftelse tidligere. Det system som nu brukes er i det store og hele en gammel praksis, og vi har søkt saa smaat at forbedre den. Men hvordan vi end ordner os viser det sig altid, at vi dog *maa* stole paa de avdelinger som vi har og de mænd som foretar utbetalingen. Jeg har den tro at det system som vi nu følger, med navne paaført paa lister, foreløbig skulde være saa betryggende som vel mulig.

Den videre behandling av regnskapene utsattes til imorgen.

Tirsdag eftermiddag.

Dirigent: *Eberhardsen*.

Arthur Berby forlangte ordet i anledning av «Arbeider-Politiken»s referat igaar fra landsmøtet, idet han henviste til beslutningen om, at bare Det norske Arbeiderpartis presse skulde gis adgang til at opta referat. At det nævnte bladreferat var noksaa spidsfindig anlagt, med en viss tendens, skulde han fæste sig mindre ved, men det oplystes der, at representantenes diæt var bevilget med 50 kroner dagen, mens forbundsstyret hadde foreslaat 35. *Oksvik* hadde erkjendt, at han hadde git opplysninger til «Arbeider-Politiken», men negtet at ha ansvaret for det sidste. Det bør ialfald foranledige et dementi fra landsmøtets side. Det faktiske forhold er, at der er bevilget 25 kroner i diætgodtgjørelse. Jeg tar ikke tiltakke med at vi søkes mistænkeliggjort paa denne maate og vil ha *Oksviks* løfte om at berigtige notisen. Noget i samme retning er igaar tilflydt den borgerlige presse.

Olav Oksvik: Jeg lavet for bladet et resumè fra aapningsmøtet, men refererte intet av de *indre* saker, som jeg ansaa det for uheldig at la borgerskapet faa kjendskap til. Jeg er derfor meget forbauset over at faa læse dette som *Berby* nævner. Jeg spurte i redaktionen hvordan det hang sammen og fik et svar, som forbauset mig ikke mindre, nemlig at meddelelsen skrev sig fra en medarbeider i kommunistpressen,

Langseth foreslog at landsmøtet ikke heftet sig mer ved den ting.

Eikefjord: Jeg ser ikke den meddelelse som er tilflydt borgerpressen saa enkel og uskyldig, som *Langseth* gjør, og jeg fremsætter saadant forslag:

«Landsmøtet utsender gjennom pressekontoret meddelelse om at «Arbeider-Politiken»s meddelelse gaaende ut paa at landsmøtet har fastsat diæten for landsmøtets deltagere til kr. 50 pr. dag er uriktig. Diæten er fastsat til kr. 25 pr. dag.»

Langseth erklærte at han ikke vilde opta noget forslag.

Eriksen mente det maatte betragtes som illojalt handlet at gaa til avisene med slikt, naar det var besluttet at denne presse ikke skulde tilstedes noget referat.

Blattmann sluttet sig til *Eikefjord*. Det var en sak som burde tas alvorlig.

Ødegaard: Jeg kan personlig gi min tilslutning til de indvendinger som er reist mot at gi pressen referater. Man bør ogsaa være forsiktig med hvad man diskuterer utenfor landsmøtets vægger.

Eikefjords forslag vedtoges enstemmig.

Man fortsatte saa behandlingen av

regnskapene.

Ødegaard oplyste overfor *Brækken*, at han hadde gjennomgaat fortegnelsen over foreningsformænd uten at kunne finde navnet paa den mand som *Brækken* hadde opgit.

Karl Svenssen: Hele foreningsstyret i Hjuksebø burde gjøres medansvarlig i hvad der er foregaat. Streikekomiteene pleier ellers at vælges utenfor foreningenes styre. Men her har de sittet og tilgodeset sig selv. Jeg vil paatale at folk som er implicert i slike misligheter fremdeles staar som medlemmer av forbundet.

Løkkebø: Det er beklagelige forhold, men de skyldes i stor utstrækning medlemmenes egen slaphet ute i foreningene. De skal ikke altfor blindt tro paa sin kasserer. Jeg tror at det er en almindelig praksis, at der blir utbetalt saavel streikebidrag som anden understøttelse uten at dette blir indført i medlemsbøkene. De almindelige formalia blir sjelden fulgt. Man maa søke at finde veie og midler til at undgaa mer av den slags. Og i saa henseende er det en av de nødvendige ting, at medlemmene ser sine tillidsmænd i sømmene. Forbundet faar eventuelt ta en garantiforsikring paa vedkommende. Jeg henstiller til *Brækken* at opta dette som forslag, eventuelt rette en henstilling i saken til det nye hovedstyre.

Brækken: Jeg er selvfølgelig tilfreds med de opplysninger, som er fremkommet. Naar jeg tok op denne sak var det fordi jeg fandt den saa graverende, at man absolut maa træffe foranstaltninger til at hindre gjentagelser. Gjør vi ikke *det* kan vi lægge sammen og si, at vi magter ikke at organisere og husholdere i distriktene. Det er sagt fra denne plads, at det er medlemmene som har skylden, naar der sker misligheter. Men for Hjuksebøs vedkommende *fandtes* der jo ikke medlemmer at snakke om. Jeg tror denne affære vilde være blit neddysset, hvis ikke med-

lemmene av den samme forening, som var søkt ekskludert, var flyttet over paa andre anlæg. Landsmøtet maa overfor forretningsutvalget og det kommende hovedstyre paapeke det som her er kommet frem og anwise mer betryggende midler for utbetaling av disse streikebidrag.

Alfr. Skjold: Jeg mener at der er mange flere som maa dele ansvaret for underslaget ved Hjuksebø. Forbundet og sekretær Nilsen maatte ha kjendt til, at der ikke fandtes saa mange medlemmer i denne avdeling. Industrikomiteen burde ogsaa ha sørget for at faa rapportert disse karers forhold, saa det blev kjendt utover landet.

Ødegaard: Det er sagt, at de som var i konflikt der maatte antas at ha været *hærre*. Som vi vet er det en praksis, at familifolkene har søkt at komme sig hjem til sine familjer under konflikter; dette har medført at man er kommet til at foreta utbetaling av bidrag ogsaa pr. korrespondance. Og da er det igjen vanskelig at ha nogen oversigt. Med hensyn til kontrolsystemet er der gjentagne gjort forsøk paa at bedre dette. Men hvis man ikke skulde stole paa ærlighet hos de medlemmer, som har med dette at gjøre, da vilde det sikkert være vanskelig at undgaa denslags, selv med de skarpeste forsigtighetsregler. Hvad de underslaatte midler i Hjuksebø angaar kan de sies delvis at tilhøre medlemmer og delvis forbundet. Naar saken er anmeldt til myndighetene for at faa sin oppklaring er det ikke andet at gjøre end at avvente den dom som engang vil falde. De som er *siktet* negter at ha nogen skyld. Saa faar vi se. Til Svensen bemerket formanden at det var foreningen i Hjuksebø og ikke industrikomiteen som ga streikekomiteen fuldmagt til at fordele pengene.

Ole A. Berg: Som medlem av anlægsarbeidernes industrikomite hadde jeg tænkt, at jeg skulde ha faat disse opplysninger i første række av vor *sekretær*. Netop komiteen skulde være den nærmestliggende instans til at undersøke dette. Men komiteen har staat helt utenfor og har intet-somhelst kjendskap til det passerte. Det er jo som oftest bagatelmæssige spørsmåal, som blir forelagt industrikomiteen, derimot ikke viktige spørsmåal, som kunde være av den største interesse for gruppen. Der har i det hele været iagttat den største hemmelighetsfuldhet og det synes jeg er paafaldende.

Eriksen: Naar vi hører om al denne uærlighet da maa man tænke, at det er daarlige tropper at gaa i kampen med. Jeg vil haape, at de som har begaaat denne forbrydelse maa faa sin velfortjente løn og komme ut av organisationen. Vi har ikke raad til at ha slike inden vore rækker.

Alb. Karlsen sluttet sig til Bergs uttalelser om at industrikomiteen burde være git anledning til at granske denne sak nærmere. Hadde det ikke været for et tilfældes skyld vilde antagelig det hele været neddyssat.

Volan: Jeg gaar ut fra, at hvis de som er anklagede kjendes skyldig i underslag av organisationens midler gaar det ikke an at ha disse som medlemmer. Dette vil selvfølgelig hovedstyret dra omsorg for. Naar de saa har foretat oppgjør for de midler som maatte være underslaat faar det bli organisationens sak at overveie, om de samme folk skal kunne optas som *nye* medlemmer. Det er nødvendig, at medlemmene underkaster sig selv den kontrol som blir dem paalagt av forbundet. Jeg vil i hele organisationens interesse si at man skal ikke opfatte det som nogen *mistillid* til

foreningens tillidsmænd eller medlemmer naar forbundet forlanger et bestemt kontrolsystem anvendt; det sker utelukkende for at avskjære de daarlige elementer, som desværre findes, adgang til at *begaa* misligheter. Og man maa huske, at historier som dem vi her har hørt fortælle virker tilbake paa *hele organisationen*. Alle ærlige organisationsmedlemmer er nødt til at paalægge sig dette arbeide for at kunne ha ryggen fri. Hvis man lægger arbeidet an paa denne maate vil det lede til at arbeiderne faar *tillid* til organisationen, og arbeidet vil gaa saa meget lettere.

Ahlstrand: Naar det er sagt at forbundet og sekretæren maatte hat greie paa medlemsantallet vil jeg si, at det er umulig for os inde paa kontoret at kontrollere dette. Hjuksebø avdeling sank en tid ned til 10 medlemmer, men holdt sig saa konstant ved ca. 30. Nilsen oplyste dette da jeg spurte ham om forholdet. Men først 9 maaneder efter at streiken var avsluttet fik vi nogen anelse om hvad der forelaa. Har der været medlemmer deroppe som har kjendt til det tidligere og ikke sagt fra maa det være deres egen skyld.

Bokholder *Næss* oplyste med hensyn til ekstrabidraget, at Nilsen sendte forespørsel til Hjuksebø som til de andre avdelinger, og paa grundlag av foreningenes opplysninger lot han penger utbetale. Det maatte i dette tilfælde altsaa grunde sig paa urigtige oppgaver.

Dermed avsluttedes debatten under dette punkt.

Ljungqvist spurte hvorfor utgiftene til grube- og anlægsarbeidernes grupper var større end for de øvrige grupper — 200 a 300 procent mer end for alle disse tilsammen.

Ahlstrand: Det skyldes i overveiende grad konferansen som indkaldtes i 1921.

Regnskapet for 1920 blev dermed enstemmig godkjendt.

Det oplystes at være indkommet kr. 289,07 ved innsamlingen til Holm.

Under *regnskapet for 1921* ønsket *Karlsen* opplysning om, hvad der var besluttet angaaende det innsendte andragende fra Sørlandsbanens arbeidsregulativkomite (stedlige styre) om et agitationsbidrag.

Formanden: Jeg er ikke istand til paa staaende fot at gi det forønskede svar; men jeg skal undersøke forholdet og meddele *Karlsen* resultatet.

Karlsen: Hvis andragendet skulde vise sig ikke at være indvilget vil jeg spørre: vil forretningsutvalget ta op denne sak i forbindelse med den allerede tidligere anlagte sak mot *Otto Løken*?

Ødegaard: Ja.

Regnskapet godkjendtes enstemmig uten yderligere bemerkninger.

Protokolkomiteens bemerkninger.

Efter forslag av *Løgavlen* besluttetes at behandlingen av protokolkomiteens indstilling under de forskjellige avsnit og forretningsutvalgets svar skulde foregaa for lukkede døre.

2 det halvaar 1920.

Ordstyreren refererte fra protokollkomiteen:

Ad hovedstyremøte 4. september 1918.

Sak. 6. Begravelsesomkostningerne ang. de landsmøterepræsentanter, som var avgaat ved døden.

Volan foreslog: Forbundet bestrider omkostningerne ved hjemsendelsen av de 2 døde repræsentanter, Leines og Larsen, samt bevilger kr. 400.00 til begravelsesomkostninger, saaledes at vedk. forsikringsbidrag utredes fuldt ut utenom den her nævnte sum.

Protokollkomiteen er enig i, at forbundet har bestridt omkostningerne ved hjemsendelsen, men finder, at bevilgningen av de 400 kroner muligens ikke burde ha fundet sted.

Volan: Paa side 5 i protokollkomiteens innstilling findes svaret, hvori det heter: «Naar hovedstyret ga denne bevilgning var dette av humanitetshensyn overfor de avdødes familie og paarørende.»

Det kan naturligvis være saa, at man kan si som protokollkomiteen, at bevilgningen muligvis ikke burde været git. Men hovedstyret var enstemmig av den oppfatning, at man maatte bestride begravelsesomkostningene for de som var avgaat ved døden under opholdet herinde. Der er ikke mer at si om det.

Sak. 8. Forelaa et andragende fra Sulitjelma stedlige styre om at faa deponere kr. 3000,00 for det tilfælde at styret skulde faa bruk for de penge, som dette hadde sat ind i Bodø Sparebank som kaution for J. Medbys løsladelse av fængslet.

Besluttedes at bevilge Sulitjelma stedlige styre et laan av kr. 3000.00 indtil styret faar frigjort de penge, de har deponert i Bodø Sparebank som garanti for J. Medby.

Protokollkomiteen gaar ut fra at der i hovedstyremøtet forelaa dokumenter eller andre bevisligheter, som gav sikkerhet for at pengene er innsat i Bodø Sparebank.

Volan: Som det fremgaar av svaret paa side 5 forelaa der andragende fra Sulitjelma stedlige styre, hvori opplystes at pengene var innsat i bank i Bodø. Dette blev ogsaa bekreftet av sekretær Storm. Noget mer fandt hovedstyret ikke skulde være nødvendig.

Efter korte bemerkninger av Strøm og Støstad gik man videre med referat av sak 11 fra samme hovedstyremøte, hvorunder bemerkedes:

Sundby foreslog: Indtil formanden kan faa flyttet sin familie til Kristiania tilstaaes han en daglig diætgodtgjørelse som tillæg til sin løn av kr. 15.00 pr. dag. Bevilgningen gjælder dog ikke utover 8 maaneder.

Forslaget vedtoges med 12 stemmer mot 1 stemme (Oskar Johansen). Formanden fratradte under voteringen.

Protokollkomiteen er ikke uenig i at denne beslutning er fattet, men finder, at saken burde ha været nævnt paa landsmøtet, under behandlingen av valgene. Likeledes finder komiteen at 8 maaneder er et temmelig langt tidsrum for en saadan bevilgning.

Forretningsutvalget bemerket i anledning herav:

Formanden gjorde valgkomiteens formand samt endel av landsmøtets repræsentanter oppmerksom paa saken saavel før som efter at valgene var foretat. Valgkomiteens formand samt flere andre ansaa imidlertid saken saa kurant, at det vilde være urimelig at hefte landsmøtets tid med behandlingen av dette spørsmål. Det var ogsaa allerede dengang bragt paa det rene, at de organisationer, som hadde været nødt til at vælge tillidsmænd, som ikke hadde beboelsesrum i byen, hadde tilstaaet disse tillidsmænd en diætgodtgjørelse indtil husspørsmålet kunde bli løst. I denne forbindelse henvises der bl. a. til Norsk Jern- og Metalarbeiderforbund. Tidsrummet 8 maaneder blev ikke anvendt, idet diætten ophørte i begynnelsen av februar maaned.

Steffensrud uttalte, at man ikke burde faa gjentagelser av det samme forhold. Der hadde været god anledning til at forelægge saken for landsmøtet i 1918. Valgkomiteens formand kunde ikke tilta sig en slik myndighet som han her hedde gjort.

Støstad: Vi er ikke uenig i diætten, men finder det uriktig at saken ikke blev nævnt paa landsmøtet.

Sundbye: I valgkomiteen reiste Volan dette spørsmål, idet han fremholdt, at det var vanskelig at greie sig herinde paa en fastsat leie, saa længe han maatte ha familien boende i Trondhjem. I komiteen syntes der at herske enstemmighet om, at det vilde ta tid at bringe dette ind for landsmøtet; det vilde kanskje koste likesaa meget som selve diætten! I det hele fandt man, at den ordning som maatte bli at træffe var et forholdsvis underordnet spørsmål. Da saken senere kom i hovedstyret blev det bl. a. opplyst, at malerforbundets nyvalgte formand var akkurat i samme stilling, idet han maatte la familien bli tilbake i Trondhjem, og han var av den grund blit tilstaaet en diæt. Det gjaldt her et meget mindre forbund, men der blev foreholdt paa samme maate overfor Halvard Olsen i jern- og metalarbeiderforbundet. Saken laa da noksaa greit an. Mit princip har været, at vore tillidsmænd ikke bør behandles sletttere end andre organisationers i lignende tilfælder.

Brækken paatalte den fremgangsmaate at der var ført underhaandskonferanser med valgkomiteens formand og «endel» av landsmøtets repræsentanter. Man skulde ikke drive denslags korridorpolitikk.

Løgavlen: Jeg finder det ganske betegnende at det er Gustav Sundbye i egenskap av valgkomiteens formand under landsmøtet og senere medlem av hovedstyret som fremsætter et slikt forslag. Det er vel mulig at Volan kunde trænge det. Men affæren drog ogsaa efter sig det berømmelige kjøp av gaarden i Jens Bjelkes gate. Jeg finder det helt uforsvarlig om ikke landsmøtet paataler et slikt forhold. Tal fremsatte her et forslag som dog ikke blev indlevert og referert.

Volan: Da jeg blev forespurgt av valgkomiteen om jeg vilde motta formandshvervet i Norsk arbeidsmandsforbund stillet jeg for mit vedkommende den betingelse, at jeg fik en viss diæt indtil jeg kunde faa skaffet mig hus i Kristiania. Jeg kan legge til, at jeg hadde tap av mine økonomiske forhold i 1918. Jeg skal videre si Løgavlen den ting,

at jeg fik ikke saa meget som 10 øres lønsforhøielse ved at overta formandsstillingen i N. A. F. Valgkomiteens formand sa til mig, at «du staar i samme stilling som hvilkensomhelst anden tillidsmand i forbundet, som reiser utenbys, og tilkommer som saadan diæt.»

Langseth: Det høres merkelig ut naar vi her faar høre at der var stillet *betingelse* fra Volans side for at motta valg. Saken skulde av Sundbye været forelagt landsmøtet som var samlet. Volan vilde vel allikevel bli valgt. Det ser imidlertid ut som om hovedstyret er det egentlige overhus. Vi maa ta saa grundige forholdsregler, at noget lignende aldrig sker mer; for vi taper i hundrevis av medlemmer paa det.

Støstad: Jeg vil be om at man ikke blaaser dette op til nogen saa forfærdelig stor historie. Komiteen har pekt paa hvad den mente at være sin plikt, uten derved at ville rette nogen kritik imot at Volan fik de 15 kroner dagen i diæt.

Videre referertes:

Ad forretningsutvalgsmøte 5. september 1918.

Sak 36. Avd. 326, Horten, andrager om eftergivelse av 340 merker, som den tidligere kasserer har underslaat. Andragendet begrundes med at foreningen som er ny vil ha vanskelig for at betale denne gjæld. Besluttedes *indvilget*.

Protokolkomiteen finder, at saadanne eftergivelser ikke bør finde sted uten i tilfælder hvor det er bevislig, at merkerne er tapt uten at det kan lægges nogen tillast, og isaafald bør det tydelig fremgaa av protokollen.

Forretningsutvalget er enig i komiteens betragninger, men i dette tilfælde hadde man grund til at tro at merkerne var tapt. Videre mente forretningsutvalget, at forsaavidt forbundet krævet merkerne betalt vilde dette lede til foreningens opløsning.

Ad forretningsutvalgsmøte 16. september 1918.

Sak 3. Ørens Fabrikarbeiderforening, Fredrikstad, andrar om godkjendelse til at opsi pladsene ved Titans fabrikk, da arbeidernes andragende om 20 øre pr. time i lønstillæg ikke er indvilget.

Besluttedes *godkjendt og oversendt Landsorganisationen. Godkjendelse er git under forutsætning av at der ikke eksisterer nogen bindende overenskomst mellem foreningen og fabriken, som endnu ikke er utløpet.*

Protokolkomiteen: Forretningsutvalget burde ha rede paa om der eksisterer overenskomst, før det gir godkjendelse til opsigelse av pladsene.

Forretningsutvalget bemerker: Under krisetiden opprettet en række foreninger overenskomster uten at gi forbundet tilstrækkelig besked om varigheten, tildels var man ogsaa efter de opplysninger som forelaa fra foreningerne i sterk tvil om hvorvidt der var virkelige overenskomster eller avtaler paa anden maate. Komiteens bemerkning er man forøvrig enig i, men det kan neppe lægges forbundet tillast, at foreningerne undlater at gi forbundet tilstrækkelig besked om dette. Det har ogsaa vist sig vanskelig at faa fuld besked fra foreningerne, tiltrøds for gjentagne henvendelser fra forbundet.

Sak 4. Cementvarearbeidernes forening, Stavanger, meddeler at sidste mæglingsresultat er vedtat av foreningen og arbeidet besluttet optat til 16. september. Understøttelse er utbetalt til og med 12. september og søkes nu om understøttelse til og med 19. september. *Besluttedes indvilget.*

Protokolkomiteen: Av protokollen fremgaa, at der er git understøttelse 3 dage efter at arbeidet er optat, og protokolkomiteen mener, at grunden hertil burde været angit.

Forretningsutvalget bemerker: Aarsaken til bevilgningen var at konflikten hadde paagaat i længere tid og at bidraget under den herskende dyrtid maatte ansees knapt. For at gi medlemmerne noget at leve av indtil første lønning blev utbetalt, har forbundet derfor i mange tilfælder været nødt til at utbetale bidrag i nogen dage efter at konflikten blev officielt hævet. I mange tilfælder er det ogsaa saa, at arbeidet ikke optas over hele linjen umiddelbart efter en konflikts avvikling. Kontrollen er derfor meget vanskelig saavel for forbundet som for foreningen. Streiken paagik fra 1. juni til 16. september.

Ad forretningsutvalgsmøte 7. oktober 1918.

Sak 2. Lalms Klæberstensarbeiderforening anmoder forbundet om at ville paata sig omkostningene ved trykningen av et oprop til forbundets avdelinger om økonomisk støtte til et sykt medlem. *Besluttedes at bekoste trykningen av opropet.*

Protokolkomiteen finder det ikke riktig, at forbundet overtar disse utgifter, da oprop av denne slags maa ansees for at være forbundet uvedkommende.

Forretningsutvalget: Man er stort set enig med komiteen. I dette tilfælde hadde imidlertid foreningen hat betydelige utgifter til det syke medlem. Dette i forbindelse med andre omstændigheter hadde bevirket at foreningens økonomi var særlig slet. Forretningsutvalget mente derfor at forbundet burde la opropet trykke for at sætte foreningen istand til at fortsætte at understøtte det syke medlem.

Sak 9 i samme møte: Redegjørelse angaaende konflikten ved Hovdenaks Stole- og Møbelfabrik, Molde, samt anmodning om forhøielse av streikeunderstøttelsen for de i konflikten deltagende familieforsørgere. Samt forslag til løsning av konflikten fremsat av kredsmæglingsmanden.

Besluttedes: Forsaavidt det ikke bringes paa det rene at saken kan bli paadømt ved Arbeidsretten anbefales overenskomsten vedtat.

Protokolkomiteen: Der sees ikke at være tat nogen beslutning med hensyn til forhøielse av streikeunderstøttelsen, saa protokollen for dette punkts vedkommende er ufuldstændig.

Forretningsutvalget: Man er enig i at protokollen er ufuldstændig. Aarsaken til at streikeunderstøttelsen ikke blev optat til realitetsbehandling var, at man vilde avvente behandlingen av kredsmæglingsmandens forslag til løsning av konflikten.

Sak 14. 2 av landsmøtets deltagere er fremdeles paa sykehus, men

kommer antagelig snart ut. Spørsmålet blir da hvilken erstatning de skal erholde.

Besluttedes at betale dem for tapt arbeidsfortjeneste for den tid de har ligget paa sykehuset.

Protokolkomiteen finder ikke, at den av landsmøtet fattede beslutning gir forretningsutvalget adgang til at yde erstatning for tapt arbeidsfortjeneste ved sykehusophold.

Forretningsutvalget betraktet repræsentanterne paa landsmøtet som værende i forbundets tjeneste. Naar enkelte av disse blev syke under møtet, fandt man at forbundet hadde visse forpligtelser mot de kamerater som blev liggende syke i længere tid, og særlig da disse ikke kunde paaregne nogen støtte fra sin forening paa hjemstedet.

Ad forretningsutvalgsmøte 14. oktober 1918.

Sak 10. Skien-Hjuksebø stedlige styre andrar paany om bidrag til agitation.

Besluttedes at bevilge kr. 500.00 samt besluttedes at anmode om oppgave over anvendelsen av de ifjor bevilgede penge til agitation.

Protokolkomiteen finder at ingen ny bevilgning bør gis, før der foreligger beretning om tidligere bevilgede midlers anvendelse.

Forretningsutvalget: Man er enig i at regelen bør være, at de organisationer, som mottar agitationsbidrag, maa gi rapport om dettes anvendelse, før nyt bidrag ydes. I dette tilfælde blev der av sekretær Nilsen git forretningsutvalget opplysning om styrets arbeide, og man hadde ingen grund til at tro, at midlerne blev anvendt paa uforsvarlig maate.

Sak 11. Sulitjelma stedlige styre ansøker om økonomisk støtte i anledning Sulitjelma-saken.

Besluttedes at bevilge kr. 100.00. 2 medlemmer stemte for andragendets oversendelse til det antimilitære fond.

Protokolkomiteen er enig med mindretallet i, at saken burde være oversendt Det antimilitære fond.

Forretningsutvalget: Saavidt forbundet kjender til hadde det antimilitære fond ikke andre midler end hvad det til enhver tid fik bevilget av foreninger, forbund og andre organisationer. Efter de opplysninger som dengang forelaa hadde fondet ingen midler. Forsaavidt man under de omstændigheter mente at bevilge til Sulitjelma av midlerne, maatte forbundet ha git fondet en bevilgning for at sette dette istand til at støtte vedkommende arbeidere. Under de omstændigheter fandt forretningsutvalgets flertal, at forbundet kunde yde bidraget direkte.

Ad forretningsutvalgsmøte 22. oktober 1918.

Sak. 20. Andragende om forhøielse av streikebidraget for de streikende ved Hovdenaks stole- og møbelfabrik.

Protokolkomiteen gaar ut fra, at beslutningen er i overensstemmelse med den tidligere, av hovedstyret fattede og av landsmøtet godkjendte, beslutning om forhøielse av streikebidraget.

Forretningsutvalget henviste til at beslutningen var i overensstemmelse med forbundslovenes § 9, pkt. 1.

Ingen forlangte ordet under disse avsnit.

Ad forretningsutvalgsmøte 28. oktober 1918.

Sak 11. Avd. 43 opplyser, at andragende fra de kommunale opsynsmænd og formænd om optagelse i organisationen var tilstillet samorganisationens styre, hvorfra det blev oversendt avdelingen med anbefaling. Avdelingen har behandlet andragendet sammen med kommunearbeidernes fællesstyre, hvor det blev fattet følgende beslutning:

«Møtet beslutter, at der gives vedkommende kommunale opsynsmænd og formænd adgang til at slutte sig til avd. 43, som gruppe. Betingelsen herfor er, at opsynsmændene og formændene ordner sit forhold med hensyn til opsigelse i mest mulig overensstemmelse med de øvrige kommunale arbeidere.» Efter at denne beslutning var fattet fandt avdelingen ingen grund til at negte denne gruppe optagelse i organisationen, da de fuldt ut bøier sig for organisationens love og bestemmelser og i alle konfliktsspørsmål stiller sig solidarisk med de øvrige organiserte kommunale arbeidere. Foreningen vil derfor paa det indstændigste henstille til forretningsutvalget at godkjende nævnte funktionærers medlemsskap.

Besluttedes: Da det fremgaar av den redegjørelse som er oversendt fra avd. 43 at hele organisationen i Trondhjem er av den opfatning at disse opsyns- og formænd bør faa staa tilsluttet organisationen, finder forretningsutvalget at maatte bøie sig for angjældende organisations krav. Dog saaledes, at vedkommende medlemsskap blir forelagt førstkommende landsmøte til endelig avgjørelse.

Det indsendte lønskrav blir saaledes at godkjende. Oskar Johansen stemmer imot, at forbundet medvirker til opprettelse av overenskomst for angjældende opsynsmænd og formænd.

Protokolkomiteen er i tvil om, hvorvidt landsmøtebeslutningen av 1916 gir forretningsutvalget adgang til at tillate formændene at slutte sig til forbundet.

Forretningsutvalget bemerket:

Spørsmålet var gjenstand for meget indgaaende drøftelse, og man var paa det rene med at opsynsmænd og formænd efter lovens bokstav ikke kunde optas som medlemmer, men paa den anden side forelaa der sterke krav fra de organiserte arbeidere i Trondhjem om at vedkommende maatte faa adgang til at organisere sig, og under hensyntagen til saavel lovens aand som det sidste landsmøtes stilling til de lokale avdelingers selvbestemmelsesret og indflydelse paa hovedorganisationens avgjørelsen fandt man at maatte indrømme kravet fra arbeiderne i Trondhjem.

Støstad: Naar vi i komiteen heftet os ved dette var det selvfølgelig fordi vi i 1916 — og jeg tror ogsaa i 1918 — drøftet opsynsmændenes stilling til vort forbund. Det tvilsomme laa her særlig i en almindelig opsigelsestid av 3 maaneder. Jeg tror neppe der er gjort noget i ret-

ning av at faa forandret disses opsigelsestid i Trondhjem. Man skal ogsaa ta i betragtning at de kom til Norsk arbeidsmandsforbund da de skulde gaa til lønsaktion, ikke før.

Davidson: Konsekvensen av dette kan bli, at flere kommer og søker at bli optat. Dette bør landsmøtet ta stilling til.

Sundbye: Jeg kan nok forstaa at protokolkomiteen skrev sin anmerkning paa det tidspunkt, da dette skete. Men at anføre denslags *idag* er alt andet end rimelig. Bevægelsen for at organisere folk som staar paa 3 maaneders opsigelse har siden den tid hat en rivende utvikling. Vi har bl. a. faat jernbanefolkene og de kommunale tjenestemænd i Landsorganisationen. Den gruppe som det her er tale om staar fremdeles i organisationen, og det er en solid og respektabel gruppe.

Støstad: Det er klart at anmerkningen er gjort under de forhold som var tilstede i 1918 og 19. Mer fremsynte var vi ikke. De grupper paa 3 maaneders opsigelse som vi har inden Landsorganisationen er forøvrig organisert i egne forbund, og det kunde være ting som vilde være *naturligere* for opsynsmændene og formændene end at gaa op i Norsk Arbeidsmandsforbund.

Volan: Hvis vi skulde henvise dem til en anden organisation maatte det være Norsk formands- og verksmesterforbund, og det er efter mit skjønn en tvilsom organisation. De folk som det her gjælder er som regel gamle anlægsarbeidere, og de er gode kamerater som har sit i orden. Jeg tror ikke avdeling 43 har hat nogensomhelst grund til at beklage sig over at den fik dem med. En anden sak er at de *nu* burde gaa over til kommunearbeiderne, efter at disse har faat sit eget forbund.

Blattmann: Jeg vil si at landsmøtet i 1918 hadde et for kortsiktig syn paa denne sak. De som har traditioner fra sit virke i organisationen holder nok takten og er med, selv om de er saa intelligente at de kan være opsynsmænd o.s.v. Jeg vil komplimentere forretningsutvalget med den stilling det har inntat; Støstad synes her at være i liten overensstemmelse med sin principielle kommunistiske tro.

Oskar Johanssen: Naar jeg dissenterte i utvalget var det utelukkende av den grund, at de kom og søkte optagelse like efter at vi hadde hat landsmøte, og dertil fordi jeg mente at de kunde ha søkt om at bli optat tidligere i de kommunale foreninger i Trondhjem.

Støstad: Til Blattmann vil jeg svare at det var landsmøtet i 1918 som i dette tilfælde var lite i overensstemmelse med sin opfatning forøvrig. Vor opgave i protokolkomiteen var at peke paa, hvad landsmøtets beslutning indebar, og vi har sagt det i saa svak form som mulig, at vi var i tvil.

Volan: Et forbundsstyre kan ikke til enhver tid ride paa forbundslovens bokstav. Hvis opgaven ikke bestod i *andet* var det ikke nødvendig at ha noget styre. Men man har et styre fordi man er nødt til at træffe avgjørelser i alle tvilsomme spørsmål. Og vi mente at vi hadde gode grunde for at etterkomme avd. 43's ønske her.

Ad forretningsutvalgsmøte 2. december 1918.

Sak 2. Bevilgning av agitationsbidrag til Det norske arbeiderparti.

Besluttet: Der bevilges Det norske arbeiderparti kr. 2000.00 som bidrag til agitationen i anledning den foreliggende situation. Som betingelse stilles at der under denne agitation sættes alt ind paa at hverve nye medlemmer til fagorganisationen.

Som forbundets repræsentanter til at føre indseende med pengenes anvendelse utsees formanden og kassereren.

Spørsmålet om yderligere bevilgning overlates til hovedstyret at avgjøre.

Oskar Johansen og A. Ahlstrand stemte for sakens utsættelse med den begrundelse, at de fandt at Landsorganisationen burde overta den del av omkostningene som falder paa fagorganisationen under den fælles agitation.

Protokolkomiteen er enig i mindretallets begrundelse, at Landsorganisationen burde overta den del av omkostningene ved den foreliggende fællesagitation, som falder paa fagorganisationen.

Forretningsutvalgets flertal bemerket, at det mente at der paalaa Arbeidsmandsforbundet større forpligtelse til at drive agitation og virkelig socialistisk opplysningsarbeide end nogen anden fagorganisation. Efter de forandringer som var foregaaet indenfor Det norske arbeiderparti mente man ogsaa at forbundet godt kunde forsvare at benytte partiets agitatorer til saavel socialistisk opplysningsarbeide som til agitation for fagorganisationen. Forretningsutvalget hadde paa det tidspunkt beslutningen blev fattet fuld oversigt over at praktisk talt hele forbundet vilde komme ut i lønsbevegelse i løpet av det kommende aar, og det var derfor lite sandsynlig at forbundets egne tillidsmænd under de omstændigheter kunde ofre nogen tid paa agitationsarbeidet.

Sak 18 (samme møte). Referertes at *arbeidsledighetskassen* var vedtat.

Av hensyn til det store forberedende organisationsarbeide der kræves for at kassen kan komme i funktion inden en rimelig tid blev det besluttet straks at ansætte bokholder Osw. Martinsen som kassens forretningsfører med samme løn som i sin nuværende stilling.

Videre besluttet at søke Socialdepartementet om godkjendelse av kassen.

Av hensyn til det store lokale ekspeditionsarbeide i Kristiania vil der bli nødvendig at ansætte en helt lønnet ekspeditør, og at stillingen averteres ledig med løn som for øvrige tillidsmænd bestemt og med tiltrædelse fra 1. januar.

Som følge av Martinsens ansættelse som bestyrer av arbeidsledighetskassen besluttet at avertere stillingen som bokholder ved forbundskontoret ledig med tiltrædelse snarest.

Protokolkomiteen vil paapeke, at alle pladser i forbundet, som blir ledig til besættelse, bør averteres i partibladerne, ialfald i de større byer og industricentre, saaledes at de flest mulige av forbundets medlemmer faar adgang til at søke.

Forretningsutvalget bemerket: I sin almindelighet er man enig i protokolkomiteens bemerkning. Arbeidsledighetsforsikringen var dog for

forbundet et ukjent felt, og man mente derfor, at man i dette tilfælde ikke hadde noget andet valg med hensyn til besættelsen av de 2 stillinger, idet Martinsen av det forrige forretningsutvalg var valgt ind i den komite som utredet spørsmålet, og hadde derfor hat anledning til at sætte sig ind i arbeidsledighetsforsikringen saavel her i landet som i utlandet.

Volan: Svaret er kanskje git noget kort. Med hensyn til ansættelsen av ekspeditor for Kristiania var denne stilling avertert. Oskar Johansen hadde været forretningsfører i avdeling 22, som dengang tallet 2500 medlemmer, og hadde hat med arbeidsledighetskassen at gjøre i længere tid. Og vi saa det naturlig som en fordel at ansætte en mand som var kjendt i denne materie.

Støstad: Det er ikke slik at komiteen har villet kriticere ansættelsen av hverken Johansen eller Martinsen; derimot har vi villet ha frem, at ledige stillinger bør til enhver tid avertes slik at hvemsomhelst av forbundets medlemmer faar anledning til at søke dem.

Ingen flere forlangte ordet, og avsnittet for 1918, sidste halvaar godkjendtes enstemmig.

1. halvaar 1919.

Ad forretningsutvalgsmøte 6. januar 1919.

Sak nr. A 52. Angaaende Lagerarbeidernes forening, Bergen, overgang til Norsk transportarbeiderforbund.

Protokolkomiteen gaar ut fra, at forretningsutvalget i dette og lignende tilfælder har paaset, at lovens paragr. 34 og punkt 3 er overholdt.

Forretningsutvalget bemerker, at det aldrig har lagt hindringer iveien for at en forening, som efter sit virke skal tilhøre et andet forbund, har faat anledning til at overgaa til dette forbund uten at benytte den lovbefalte opsigelse. I dette tilfælde er dog opsigelsen anvendt.

Ad forretningsutvalgsmøte 13. januar 1919.

Sak nr. B 18. Angaaende Molde brandfunktionærers optagelse i forbundets avdeling dersteds.

Protokolkomiteen henviser til sin bemerkning ad sak 11 i forretningsutvalgsmøte 28. oktober 1918, angaaende de kommunale opsynsmænd og formænd i Trondhjem.

Forretningsutvalget har handlet ut fra samme betragtning som under sak 11 i forretningsutvalgsmøte 28. oktober 1918 og henviser til sit svar paa protokolkomiteens bemerkninger til denne sak.

Ad hovedstyremøte 17. januar 1919.

Sak nr. B 22. Angaaende agitationsbidrag til Det norske arbeiderparti.

Protokolkomiteen er av den mening at den agitation som er nødvendig paa grund av landsmøtets principielle beslutninger bør utføres av forbundet selv, og finder vi derfor bevilgningen ubetimelig, da Arbeidsmandsforbundet vistnok er det eneste forbund som i nogen væsentlig grad har bidrat til fællesagitationen.

Forretningsutvalget henviser til sit svar og protokolkomiteens bemerkning til sak nr. 2 i møte 2. december 1918.

Ad hovedstyremøte 18. januar 1919.

Sak nr. B 24. Angaaende andragende fra Volan og Eikefjord om endossement av laan stort kr. 30,000 til indkjøp av eiendommen Jens Bjelkesgate 15.

Av protokollen fremgaar det at hovedstyret har besluttet at imøtekomme andragendet. *Protokolkomiteen* er fuldt opmerksom paa det som ligger til grund for den fattede beslutning, men finder dog at burde peke paa, at beslutningen vistnok er stridende mot tidligere landsmøters stilling til lignende spørsmaal.

Forretningsutvalget bemerker: Hovedstyret er henvist til enten at fortsætte at betale diæt til de tillidsmænd, som ikke hadde familietillæg eller ogsaa sørge for at skaffe dem hus. Man gik derfor ut for at det vilde være bedre saavel for tillidsmændene selv som for organisationen at skaffe leiligheter, og dette kunde ikke gjøres paa anden maate end ved overtagelse av en eiendom.

Volan: Jeg vil i forbindelse hermed oplyse, at der paa det tidspunkt denne gaard blev indkjøpt ikke kunde skaffes kontorer for arbeidsledighetskassen, som skulde træ i virksomhet februar 1919. Ved kjøpet av Jens Bjelkes gate 15, hvor der var en ledig butik, lykkedes det imidlertid at avhjelpe dette og skaffe plads for kassen. At gaarden blev kjøpt skyldtes naturligvis, at man ikke kunde la folk *bo paa gaten*. Andre organisationer, saavel politiske som faglige, har maattet indrette sig paa samme maate; det gjælder f. eks. baade «Social-Demokraten» og pressekontoret.

Steffensrud: Der er ogsaa etpar andre spørsmaal som tangerer sterkt ind paa dette. Kjøpet oplyses at ha dreiet sig om 30 000 kroner. I et senere hovedstyremøte besluttet det at løse ut Volan og Eikefjord og overta eiendommen for forbundets regning. Likesaa besluttet det at bevilge sekretær Kvale et laan av 9000 kroner til indkjøp av en anden eiendom. Al den stund man vidste at arbeidsledighetskassen trængte lokaler synes det merkelig, at organisationen ikke *straks* overtok gaarden og dermed undgik disse transaksjoner fra den ene til den anden. Det er forkastelig at organisationens penge utlaanes til enkeltpersoner.

Volan: Her dreier det sig ikke om noget laan til Eikefjord og mig, men en kauktionsforpligtelse. Jeg trodde paa det tidspunkt, at der skulde være adgang til at faa laane i Kristiania, naar man hadde god kautionist, paa like gunstige vilkaar som *andetsteds* i landet. Det viste sig imidlertid at det ikke var mulig at opnaa de vilkaar, som man som regel faar, idet banken forlangte et mindsteavdrag paa laanet paa 3000 kroner om aaret. Dertil hadde vi en avdragsobligation paa huset, hvorav yderligere skulde svares 2000 kroner. Paa sommeren 1920 stod vi begge i den situation, at vi maatte søke at kvitte os med huset. Vi fik da et tilbud fra A/S Kristiania folkerestauranter, som under alle omstændigheter vilde sikret os en fortjeneste av 10—15,000 kroner. Men naar skatter og avgifter var

betalt regnet vi fort ut at der ikke blev stort igjen. Vi meddelte forretningsutvalget, at vi ikke længer kunde sitte med det hus — vi var nødt til at sælge med det tilbud vi hadde faat. Men en konsekvens herav vilde være, at hvis vi ikke kunde skaffes leilighet maatte vi flytte ut av byen. Utvalget fandt ikke dette forsvarlig og besluttet enstemmig at foreslaa for hovedstyret, at forbundet overtok gaarden som sin egen. Og forbundet fik gaarden paa de vilkaar som vi hadde overtat den efter. Da jeg gik fra forbundet sa jeg, at i det øieblik forbundet skulde maatte trænge den leilighet som jeg optok, og som jeg fremdeles bebor, da skulde den ogsaa straks staa til dets disposition. Driftsregnskapet for 1921 viser et overskud av kr. 306.54, men det er en sak for sig. — *avdrag* svarer ikke huset, det er givet. Allikevel har forretningsutvalget ikke fundet det rigtig at gaa til paalæg av husleien, saa længe gaarden svarer skatter.

Støstad: I møte 20. juli 1920 sees hovedstyret at ha besluttet at indkjøpe Jens Bjelkes gate 15 for en sum av 106,000 kroner plus tilhjemlingsomkostninger. Protokolkomiteen finder det uriktig, at forbundets midler blev bundet i flere faste eiendomme end høist nødvendig, og den gjorde en anmerkning, idet den spurte om *grunden* til at dette indkjøp var gjort. Jeg henstiller at dette punkt blir referert.

Dette skete. I sit svar paa protokolkomiteens anmerkning anførte forretningsutvalget:

Sak nr. 3 i hovedstyrets protokol. Hovedstyret behandlet i møte 18. januar 1919 andragende fra Volan og Eikefjord om garanti i anledning indkjøp av en eiendom for derved at skaffe sig familiebekvemmeligheter her i byen, saa de fik anledning til at flytte sin familie hit.

De eiendommer som under de raadende forhold den gang var tilsalgs var for det første stipulert til ganske høie priser, dernæst var overtagelsesbetingelsene av den art, at der krævedes betydelig avdrag paa laanen.

Erfaringen viste, at det blev vanskelig for kjøperne at svare avdragsterminene, og for ikke at risikere hel økonomisk utarmelse ansøkte forbundet om at overta eiendommen til det beløp som den kostet indehaverne. Hovedstyret fandt enstemmig, at der vilde være rimelig at overta eiendommen, da man følte sig forpligtet til at sørge for at forbundets tillidsmænd fik hus og det paa saadanne vilkaar som var økonomisk overkommelig.

Støstad: Naar komiteen har fæstet sig ved denne sak er det ikke fordi vi er uten forstaaelse av den stilling man kan komme i, naar man skal bo med familie paa et fremmed sted; det er vel ogsaa en fordel at ordne sig, som det her er sket, i stedet for at paadra forbundet diætutgifter. Men vi mener at man allerede dengang, i stedet for at stille ganrantien, skulde ha tat beslutning om at indkjøpe eiendommen for forbundets regning. Naar det viser sig at gaarden blir for kostbar for den enkelte at trækkes med maa forbundet jo allikevel trø til. Vi har ikke villet rette nogen særlig skarp kritik mot denne beslutning heller, men det vilde være rimelig at forretningsutvalget, efter at de to var utløst, hadde over-

veiet at gaa til en forhøielse av husleien. Naar der med en saa forholdsvis lav husleie allikevel fremkommer overskud maa det skyldes at vedlikeholdet ligger tilbake.

Sundbye: I 1918, da Volans og Eikefjords andragende forelaa, kjendte hovedstyret ikke til de laanevilkaar som Kristiania-bankerne almindelig stillet. Forøvrig var det jo bare spørmaal om et endossement, da saken første gang forelaa, og jeg ansaa ikke dette endossement for betænkelig paa det tidspunkt; Norsk Arbeidsmandsforbund var jo heller ikke insolvent. Anderledes kunde det stille sig i 1920, da spørmaalet om gaardens overtagelse kom op. Men da var forholdet ogsaa det, at hadde man sagt a fik man ogsaa si b. Hadde ikke Volan og Eikefjord greiet sine forpliktelser vilde vi jo allikevel hat eiendommen. Jeg ser det slik idag, at om jeg hadde hat fuld oversigt i 1919 er det mulig jeg for mit vedkommende ikke var gaat med paa garantien, men heller hadde villet stemme for anskaffelse av en mindre eiendom. Jeg mener imidlertid ikke at hovedstyret har tat noget skridt hvorved forbundets *økonomi* skulde forringes; jeg tror at styret vil kunne ta ansvaret for kjøpet av begge disse eiendomme.

Steffensrud: Denne eiendom svarer sig ikke paa nogen maate. De to har nok ikke forstaaet sig paa at være gaardeiere. Hermed faar det nu være som det er; jeg vil ialfald ikke anbefale Norsk Arbeidsmandsforbund at gaa ind i huseierforeningen. Nu faar vi sitte med eiendommene.

Ødegaard: Angaaende spørmaalet om et husleiepaalæg har vi gjentagne gange hat det under observation og spekulert paa, hvad vi skulde gjøre. Men vi vet, at siden overtagelsen har det været stadig nedad-gaaende tider, og det er mest *arbeidsfolk* som bor i Jens Bjelkes gate 15. Naar saa er har ikke jeg villet være med paa at gjøre nogen henvendelse til husleienævnden om et paalæg, tiltrods for at meget kunde tale for rimeligheten av det.

Ad hovedstyremøte 19. januar 1919.

Sak nr. B 21. Angaaende bevilgning av agitationsbidrag til avd. 43, Trondhjem.

Protokolkomiteen finder det uriktig at der bevilget agitationsbidrag til enkelte avdelinger, men mener, at disse bare bør gives de stedlige styrer.

Forretningsutvalget bemerker: Man er enig i protokolkomiteens bemerkninger, og forretningsutvalget som i almindelighet bevilger agitationsbidragene har ogsaa forsøkt at holde den linje protokolkomiteen peker paa. I dette tilfælde forelaa der imidlertid opplysninger fra avdelingsstyret, som gik ut paa at avdelingen maatte deles i en række foreninger av hensyn til administration, idet foreningen ikke hadde økonomisk evne til at ansætte lønnet forretningsfører. Men samtidig blev det oplyst, at forsaavidt forbundet var villig til at yde et agitationsbidrag, skulde foreningen forsøke ved hjælp av dette at forøke sit medlemsantal, saa den kunde ansætte forretningsfører og derved holde foreningen samlet. Saa-vel foreningen som hovedstyret næret sterk frygt for at en opdeling av avdelingen vilde medføre at flere grupper traadte ut av organisationen.

Den eventualitet vilde hovedstyret ikke ta, men fandt heller at maatte bevilge foreningen et agitationsbidrag.

Ad hovedstyremøte 20. januar 1919.

Sak nr. B 28. Angaaende andragende om laan stort kr. 3000.00 til et Folkets hus paa Sandnes, Sulitjelma. Av protokollen sees at hovedstyret har besluttet andragendet oversendt Landsorganisationen med anbefaling av at laanet ydes av Folkets hus fond og videre er det besluttet at forbundet, hvis laanet kræves før Landsorganisationen har truffet sin avgjørelse, stiller sig som garantist.

Protokolkomiteen finder det ikke helt forsvarlig, at denne garanti er ydet, da man ingenting vet om laanet kan ydes av Folkets hus' fond.

Hovedstyret fandt spørsmålet om bevilgning av laan av Folkets hus-midler saa kurant, at der ingen tvil var om at beløpet vilde faaes av fondet. Imidlertid tar det gjerne nogen tid før formaliteterne kunde bringes i orden.

Ad forretningsutvalgsmøte 3. februar 1919.

Sak nr. B 29. Angaaende andragendet fra bergverks- og anlægsarbeidernes industrikomite om anledning for grupperne til efter indstilling fra sekretærene at benytte andre skikkede folk til agitationen. Forretningsutvalget har imøtekommet andragendet.

Protokolkomiteen er av den opfatning, at det netop foran en tariff-revision er mindre formaalstjenlig at drive agitation i nogen større utstrækning. Videre mener komiteen, at dersom andre end sekretærene skal drive agitation, bør det bli de stedlige styrer eller enkelte avdelingers sak at utpeke disse.

Forretningsutvalget bemerker: Den agitation, som der under denne sak er tale om, skulde ikke igangsættes utelukkende av hensyn til at hverve nye medlemmer, men var ment væsentlig at skulle drives for at gi medlemmene opplysninger om sidste landsmøtets beslutninger særlig hvad angik organisationens taktik.

Sak nr. B 40. Forretningsutvalget sees at ha git grube- og anlægssekretærene anledning til at foreta en reise til de andre skandinaviske lande, for at sette sig ind i løns- og arbeidsvilkaar ved gruber og anlæg.

Protokolkomiteen er ikke uenig i den fattede beslutning, men mener at det maatte være tilstrækkelig at la én mand foreta en saadan reise.

Forretningsutvalget bemerker, at naar det gik med paa sekretærenes andragende var det ut fra den betragtning, at det her gjaldt at skaffe opplysninger om arbeidsforholdene for 6 forskjellige grupper. Forsaavidt man skulde sende en sekretær for at foreta undersøkelserne vilde han bli borte saa længe, at gruppens interesser derved vilde lide.

Støstad: Jeg skal ikke si saa meget, men vil peke paa at det ihvertfald er en ny fremgangsmaate at forbundet bevilger stipendier til utlandet paa det vis. Det forekommer saa meget besynderligere som det gjaldt netop disse to industrier, hvor forholdene hos os og i nabolandene maa antas at være nogenlunde like. I alle tilfælder skulde det synes at være nok at sende én.

Volan: Beslutningen kom ikke til praktisk anvendelse, for ingen av sekretærene fik tid til at reise. Men det er en sak for sig. Jeg vil paa-staa, at det vilde været av største betydning for os under behandlingen av bergverkene for voldgiftsretten iaar om vi hadde hat en eneste mand tilstede som kunde skaffet fuld besked om hvordan forholdene var og er f. eks. ved de spanske kisgruber. Bevislighetene er her det materiale som har størst værdi.

Alb. Karlsen: Forsaavidt noget lignende skulde komme op igjen vil jeg bare gi den opplysning, at anlægsarbeiderne lever under stort set de samme forhold *overalt*, hvad angaar arbeidsmaaten.

Ad forretningsutvalgsmøte 10. februar 1919.

Sak nr. B. 131. Hurums laste- og transportarbeiderforening sees at være optat i forbundet.

Efter navnet at dømme anser *protokolkomiteen* det for givet at denne forening hører hjemme i Norsk transportarbeiderforbund.

Forretningsutvalget: Foreningen bestaar av arbeidere som er beskæftiget i et grustak og maa efter forretningsutvalgets opfatning tilhøre Arbeidsmandsforbundet.

Ad forretningsutvalgsmøte 26. februar 1919.

Sak nr. A 138. Forretningsutvalget sees at ha besluttet at yde streikeunderstøttelse til medlemmer, som ikke har staat 8 uker i forbundet.

Protokolkomiteen maa peke paa at denne beslutning ikke er i overensstemmelse med lovene og finder ingen grund til avvikelse fra disse.

Forretningsutvalget: Beslutningen til denne sak er saalydende: «Andragendet indvilges under hensyntagen til de ekstraordinære forhold. Arbeidet er av den beskaffenhet, at skal arbeiderne ha nogen chance for at faa forholdene forbedret, er tidspunktet for konflikten av avgjørende betydning, og det hadde været til skade for saken at utsætte aktionen samt av hensyn til at organisationen er ny paa stedet.» Forretningsutvalget mener at beslutningen er vel begrundet og henviser til denne.

Ad forretningsutvalgsmøte 17. mars 1919.

Sak nr. A 8. Tariffrevision i jernindustrien. Av protokollen fremgaar det at forretningsutvalget har fundet at maatte fremsætte for sine medlemmer i denne industri lignende krav som Jern- og Metalarbeiderforbundet og Formerforbundet har indsendt for de hjelpearbeidere som staar tilsluttet disse forbund. Kravet fra Arbeidsmandsforbundets medlemmer ligger imidlertid betragtelig høiere.

Protokolkomiteen er av den opfatning, at ved denne fremgangsmaate blir det de andre interesserte forbund som bestemmer kravenes størrelse ogsaa for vore medlemmers vedkommende. Dette mener komiteen er uriktig, og det maa forebygges for fremtiden.

Forretningsutvalget gaar ut fra, at alle medlemmer som har deltatt i forberedelsen av lønskrav vil forstaa at en organisation som repræsenterer en industris hjelpearbeidere og dertil et litet mindretal av disse arbeidere ikke kan evne at gjennomføre høiere lønninger for sine medlemmer i denne industri end hvad interesserte fagarbeidere i denne industri forlanger. Slik som organisationsforholdene ligger an særlig inden

jernindustrien vil det stort set bli Jern- og metalarbeiderforbundet, som ogsaa bestemmer lønskravene for hjelpearbeiderne, selv om et stort flertal av disse staar tilsluttet vort forbund.

Ad forretningsutvalgsmøte 24. mars 1919.

Sak nr. B 127. Angaaende agitationsbidraget til Notodden Arbeidsmandsforening og de øvrige avdelinger paa Notodden. Forretningsutvalget har bevilget kr. 1000.00.

Protokolkomiteen har ikke noget mot bevilgningen, men det fremgaar ikke av protokollen, hvilken avdeling det er som er ansvarlig for beløpets anvendelse, og det skulde saaledes være mest rimelig, at pengene var blitt oversendt det stedlige styre. Man vet nemlig nu ikke hvem som skal avgi beretning om pengenes anvendelse.

Forretningsutvalget: Beløpet blev indvilget til Arbeidsmandsforbundets avdelinger paa Notodden, nemlig: Notodden fabrikarbeiderforening, Notodden og Omegns Arbeidsmandsforening og Notodden Murarbeiderforening. Andragendet er undertegnet av samtlige disse foreninger.

Sak nr. A 151. Forretningsutvalget sees at ha tiltraadt anlægsgruppens industrikomites forslag om avholdelse av en generalforsamling med en representant for hver forening for at drøfte tariffrevisionen ved statens anlæg.

Protokolkomiteen har forstaat landsmøtebeslutningen av 1918, angaaende opprettelse av industrikomiteer, saaledes at man for fremtiden skulde undgaa at avholde representantmøter for de enkelte industrier, idet industrikomiteen skulde samarbeide de indkomne forslag og planlægge taktikken ved tariffrevisionene. Dette har ogsaa været gjort av de andre grupper med undtagelse av grubeindustrien, som har hat et saadant møte. Nogen særlig grund for anlægsgruppen til at fravike denne regel kan ikke protokolkomiteen se har været tilstede, hvorfor den mener at forretningsutvalget burde ha negtet avholdelsen av et saadant møte.

Forretningsutvalget: Industrikomiteen ønsket dette møte særlig av hensyn til den nye situation, som vilde opstaa ved, at anlægsarbeiderne skulde forlate overenskomstprincippet og gaa over til anerkjendte arbeidsvilkaar. Forretningsutvalget fandt derfor at kunne gaa med paa sammenskaldelsen av representantmøte for at anlægsarbeiderne der kunde faa anledning til at drøfte de taktiske fremgangslinjer, som maatte komme til anvendelse under den nye situation.

Støstad fandt det noget beklagelig, at de forskjellige grupper skulde faa forretningsutvalgets godkjendelse for indkaldelse av representantmøter mellem landsmøtene; det kunde komme til at bli en kostbar administration for forbundet. Spørsmålet om anerkjendte arbeidsvilkaar var forøvrig aktuelt for *alle* grupper.

Volan: Spørsmålet om overenskomst eller ikke overenskomst var forelagt en række grupper til avgjørelse før man gik til tariffrevision i 1919, og anlægsarbeiderne besluttet med stort flertal at søke at komme *bort* fra overenskomstene. Naar industrikomiteen ønsket raadslagning med gruppen vilde ikke *jeg* ha motsat mig det, og heller ikke om det hadde foreligget lignende krav fra *andre* grupper.

Sak nr. A 238. Hermetikfabrikken i Tromsø, angaaende understøttelse under konflikt for medlemmer med kortere medlemsskap end 8 uker.

Protokolkomiteen henviste til sin bemerkning ved sak A 138.

Forretningsutvalget: Angiældende organisation var ny og hadde som følge derav litet kjendskap til organisationens love. Paa det tidspunkt forretningsutvalget besluttet at indvilge streikeunderstøttelse til medlemmer, som ikke hadde 8 ukers medlemsskap, var konflikten brutt ut. Negtelse av understøttelse vilde derfor ha ledet til en tappt konflikt, og dette kunde ha følger for organisationen, som forretningsutvalget ikke vilde ta ansvaret for.

Ad forretningsutvalgsmøte 31. mars 1919.

Sak nr. B 141. Foranlediget ved en forespørsel fra Hommelvik arbeidsmandsforening har forretningsutvalget besluttet at frita medlemmene for kontingent under arbeidsledighet, selv om de oppebærer understøttelse av arbeidsledighetskassen.

Protokolkomiteen vil gjøre opmerksom paa, at dette er i strid med forbundslovens prg. 5 punkt 1, og beslutningen er saaledes ogsaa i strid med lovene.

Forretningsutvalget: Som de fleste av forbundets medlemmer kjenner til var det ikke mulig for forbundet at faa trykt de nye love og omsendt disse før ut paa aaret 1919. En række foreninger hadde derfor ukentlig at trække medlemmene for kontingent saavel under konflikt som under arbeidsledighet. For at alle medlemmer skulde bli behandlet likt, fandt derfor forretningsutvalget at maatte utsende et sirkulære til avdelingene, hvori der gaves dispensation fra lovens bestemmelser om kontingentindbetaling for arbeidsledige og streikende medlemmer. Dispensationen gjaldt aaret 1919.

Ad forretningsutvalgsmøte 14. april 1919.

Sak nr. A 270. Andragende fra Drammens sten-, jord- og cementarbeiderforening om tilladelse til at fremsætte lønskrav og at medlemmer som ikke har staat 8 uker i forbundet faar understøttelse under en eventuell konflikt.

Av protokollen fremgaar, at forretningsutvalget har indvilget begge andragender. Angaaende understøttelse henviser *protokolkomiteen* til sin bemerkning ad sakene A 138 og A 238.

Forretningsutvalget: Saken laa saadan an, at forretningsutvalget fik den opfatning, at en hurtig aktion vilde løse arbeidernes krav uten arbeidsstans av længere varighet. Forutsætningen maatte dog være, at alle arbeidere blev tilsikret streikeunderstøttelse, saa man kunde gjøre regning paa et absolut flertal for arbeidsnedleggelsen. Forretningsutvalgets bedømmelse av situationen viste sig ogsaa at holde stik, idet arbeidsstans indtraadte 21. april og sluttet 23. april. Arbeidernes væsentlige krav blev indrømmet.

Ad forretningsutvalgsmøte 30. april 1919.

Sak nr. B 163. Angaaende agitationsbidrag, stort kr. 2500.00 til Kristiania stedlige styre. Det fremgaar av protokollen at andragendet er bevilget, uten at der sees at ha foreligget noget beregning for et agitationsbidrag paa kr. 2000.00 bevilget den 24. mars s. a.

Protokolkomiteen mener, at forretningsutvalget altid bør kræve betretning før nye agitationsbidrag bevilges.

Forretningsutvalget bemerker, at det ikke, som anført av protokollen, hadde bevilget Kristiania stedlige styre et agitationsbidrag av 2000.00 kroner den 24. mars. Beslutningen gik ut paa at oversende det stedlige styre til uttalelse et andragende fra komunearbeidernes fællesgruppe om en bevilgning av 2000.00.

Ad forretningsutvalgsmøte 14. mai 1919.

Sak nr. B 184. Optagelse av Kongsbergs kommunale arbeiderforening, hvis medlemmer samtlige har 3 maaneders opsigelse.

Protokolkomiteen henviser til sin bemerkning til sak 11, 1918, og sak B 18, 1919.

Forretningsutvalget henviser likeledes til sine svar under de angivne punkter.

Ad forretningsutvalgsmøtet 14. mai.

(Forhøielse av indenbys diæt).

Oskar Johansen sees at ha vakt motion om at den indenbys diæt under forhandlingene er for lav. I den anledning besluttet forretningsutvalget at diætten forhøies fra kr. 6.00 til kr. 12.00 pr. dag.

Protokolkomiteen kan ikke være enig i den av forretningsutvalget fattede beslutning, idet en diæt a kr. 12.00 indenbys maa ansees for at være for høi, sammenlignet med diætten for utenbys representanter og forhandlere. Denne er efter komiteens mening passende.

Forretningsutvalget anfører: Under forhandlings- og mæglingsmøter paa vaaren 1919 var det meget almindelig, at representantene blev bundet til møtene helt fra formiddagen og langt ut paa natten uten at ha regulære spisepauser og absolut uten tanke paa a kunne komme hjem før møtene blev avsluttet for dagen. Dette skedde ofte ikke før langt paa natten. Der kan saaledes anføres, at sidste mæglingsmøte i bygningsindustrien sluttet først kl. 3 formiddag. Under disse forhold fandt forretningsutvalget at maatte indvilge indenbys representanter en saadan diætgodtgjørelse, at de kunde faa adgang til at spise sammen med representanter fra utenbys foreninger og særlig da denne tid ofte var den eneste, som kunde avsees til konferanser mellem forhandlerne.

Støstad bemerket, at han hadde ikke indtryk av at det gik saa haardt paa med arbeidet, som det fremgik av svaret.

Ødegaard oplyste, at diætten blev reducert igjen umiddelbart efter at man var færdig med den periode av 1919 da der var mest at gjøre.

Sak nr. B 183 i møte 14. mai.

Protokolkomiteen henviser til sin bemerkning ad sak A 151. Der er dog mere som taler for at forretningsutvalget har fattet en beslutning som gjort i dette tilfælde end ved sak A 151.

Forretningsutvalget mener, at protokollationen om denne sak er saa fullstændig og gir et saa klart billede av forholdene ved bergverkene og dermed ogsaa begrundelse for møtets sammenkaldelse, at man finder det unødvendig at gi anden besvarelse end en henvisning til nævnte protokoll.

Ad forretningsutvalgsmøte 4. juni 1919.

Sak nr. B 205. Angaaende godtgjørelse til Lars Tørres for deltagelse i arbeiderraadmøte. Forretningsutvalget sees at ha besluttet at utbetale nævnte utgifter for 4 dage under forbehold.

Protokolkomiteen kan ikke skjønne andet end at disse utgifter er forbundet uvedkommende.

Forretningsutvalget kan være enig i protokolkomiteens anmerkning, men paa den anden side kan det selvfølgelig ikke negtes at da Tørres deltagelse i dette møte hadde en viss betydning ogsaa for arbeiderne, fandt man i dette tilfælde at kunne bevilge diæt for reisen.

Ad forretningsutvalgsmøte 11. juni 1919.

Sak nr. A 299. Godkjendelse av overenskomst for Gjøvik sten-, jord- og cementarbeidere. Overenskomsten indeholder en bestemmelse om at arbeiderne istedetfor ferie skal ha betalt for en uke ekstra. Forretningsutvalget sees at ha godkjendt overenskomsten uten at ha gjort bemerkning til feriebestemmelsen.

Protokolkomiteen mener, at forretningsutvalget, ifølge tidligere beslutninger, burde ha motarbeidet denne bestemmelse og søkt at hindre dens indtagelse i overenskomsten.

Forretningsutvalget: Forbundet tilskrev avdelingen paa Gjøvik om at man ikke kunde godkjende bestemmelsen om 6 dages løn istedetfor ferie, men forholdet var det, at bare 4 a 5 arbeidere av ca. 30 vilde faa ferie efter de feriebestemmelser man blev enig om i 1919 og da syntes foreningen ikke at ville ta en konflikt paa dette spørsmål. Under de forhold godkjendte forretningsutvalget overenskomsten.

Ad forretningsutvalgsmøte 11. juni.

Sak nr. A 375. Angaaende en forespørsel fra Salterød arbeiderforening om dens medlemmer paa grund av konflikten mellem bedriften og Jern- og metalarbeiderforbundets medlemmer er berettiget til 14 dages opsigelse.

Av protokollen fremgaar ikke at spørsmålet er besvart. Dersom spørsmålet er besvart, er protokollen ufullstændig.

Forretningsutvalget kan være enig i at protokollen er ufullstændig, men efter forretningsutvalgets opfatning hadde angjældende arbeidere

ikke krav paa 14 dages opsigelse, idet jern- og metalarbeiderne iverksatte arbeidsstans uten lovlig opsigelse og bedriften var derfor forhindret i ved opsigelse av de øvrige arbeidere at sikre sig. Efter forretningsutvalgets opfatning hadde bedriften lovlig adgang til at betrakte arbeidsstansen som force majeure, hvad angik de andre arbeidere.

Ad repræsentation under møter og forhandlinger.

Av protokollen fremgaar at flere foreninger fremdeles følger den taktik at sende flere repræsetanter under møter og forhandlinger.

Protokolkomiteen har ikke gjort bemerkning til hver enkelt av disse tilfælder, men er av den opfatning, at forbundet paa grund av de store utgifter, som en saadan unødige stor repræsentation medfører, maa sætte en stopper for dette. Komiteen vil henstille til forretningsutvalget eller hovedstyret at fatte beslutning om, at der under forhandlinger deltar en mand fra vedkommende industrikomite sammen med en mand fra forbundet. Viser det sig under forhandlingene nødvendig at indkalde specielle repræsentanter kan dette gjøres i den utstrækning forretningsutvalget finder det nødvendig.

Forretningsutvalget er fuldt enig med protokolkomiteens bemerkning om at repræsentationen under forhandlingene er for stor. Saavel forretningsutvalget som hovedstyret har behandlet dette spørsmål og er der forsøkt at innskranke repræsentantene ganske betydelig, og det er ogsaa i de fleste tilfælder lykkedes. Foreningene synes derfor at mangle den nødvendige forstaaelse av dette spørsmål og stiller de mest vidtgaaende krav til forretningsutvalget. Det har endog hændt, at forhandlingsutvalgene har villet gaa til streik, forsaavidt hovedorganisationen ikke godkjendte den repræsentation avdelingen selv bestemte. I det heletat synes den opfatning at være raadende ute fra foreningene, at forbundskassen raader over saa store kapitaler, at ethvert krav fra foreningene med lethed maa kunne imøtekommes. Dette er selvfølgelig en fullstændig feil opfatning og forretningsutvalget mener, at landsmøtet maa gi forbundsstyret absolut bemyndigelse til at kunne bestemme disse forhold.

De refererte bemerkninger og forretningsutvalgets svar omfattende 1. halvaar 1919 vedtoges uten yderligere debat.

2. halvaar 1919.

Ad forretningsutvalgsmøte 2. juli 1919.

Sak nr. B 223. Angaaende overførelsen av en oppløst forenings midler.

Forretningsutvalget sees at ha tilladt at kr. 900.00 som er efterlatt av Hals fagforening anvendes til et Folkets hus i Mosjøen.

Protokolkomiteen finder den foretagne disposition stridende mot avdelingslovens prg. 34, p. 1 og 2.

Forretningsutvalget: Hals fagforenings virksomhet er i virkeligheten optat av Mosjøens og omegns arbeidsmandsforening. Den oppløste forenings eiendele burde vel derfor rettelig gaa over til den nystiftede for-

ening. Under alle omstændigheter har forretningsutvalget forstaat avdelingslovenes § 34 paa den maate, at de skulde ha garanti for at ikke enkelte personer i en oppløst forening kunde tilvende sig de midler foreningen sitter inde med. Forretningsutvalget tror ikke at hensigten med denne § skulde være at gi forbundet kilde til nogen indtægt, men garanti for, at midlene blir anvendt til fordel for organisationen og paa forsvarlig maate.

Sak nr. B 224. *Dovrebanens stedlige styre nordre del* har faat et bidrag av kr. 500.00 til en foredragsturne med Alfred Madsen. Det emne som skulde behandles var socialiseringen.

Protokolkomiteen finder, at utgiftene til denne slags agitation rettelig burde bæres av Landsorganisationen.

Forretningsutvalget mener, at beslutningen er fuldt forsvarlig og i overensstemmelse med forbundets formaal.

Aune oplyste, at pengene blev tat av det tidligere bevilgede beløp til fællesagitationen.

Sak nr. B 377. *Fiskaa verk.* Det fremgaar av protokollen at 30 procent av lønningene er dyrtidstillæg og at arbeiderne har meddelt arbeidsgiverne at overenskomsten er godkjendt før saken er forelagt forretningsutvalget.

Protokolkomiteen finder, at forretningsutvalget bestemt maa kræve at forslag til overenskomst altid maa forelægges forretningsutvalget til godkjendelse førend meddelelse om saadant sendes arbeidsgiverne. — Likeledes finder vi, at en inndeling av lønningene med 30 pct. er uheldig, da dyrtidstillægget her utgjør en for stor del av lønnen.

Forretningsutvalget er enig i protokolkomiteens bemerkninger hvad angaar foreningenes ret til at vedta overenskomster før de er forelagt forbundet. Forbundet har heller ikke undlatt at gjøre avdelingene oppmerksom paa dette forhold. Man har dog ikke magtet at hindre alle avvikelser fra den regel forbundet har git. Hvad angaar de 30 pct. som er fastsat som dyrtidstillæg kan det være et skjønsspørsmål om dette er for høit ansat. Forbundet forsøkte dog konsekvent at gjennomføre de vanlige bestemmelser om dyrtidstillæg.

Ad forretningsutvalgsmøte 9. juli 1919.

Sak nr. B 232. Forretningsutvalget har bevilget 200 kroner til Kristiansand faglige samorganisation.

Protokolkomiteen mener, at agitationsbidrag til samorganisationer bør utredes av Landsorganisationen, og andragendet burde saaledes være oversendt denne.

Forretningsutvalget kan være enig i protokolkomiteens bemerkninger forsaavidt angaar bevilgninger til Samorganisationen i sin almindelighet. I dette tilfælde forelaa der imidlertid opplysninger om at samorganisationen hadde stiftet foreninger i tilslutning til Arbeidsmandsforbun-

det og forøvrig drevet en utstrakt agitation for tilslutning til forbundet. Man fandt derfor at samorganisationen hadde krav paa en rimelig godtgjørelse for dette arbeide.

Ad hovedstyremøte 12., 13. og 14. juli 1919.

Sak nr. B 26. Det sees at hovedstyret har bevilget et laan stort kr. 500.00 til Johan Iversen som flyttehjelp.

Protokolkomiteen finder beslutningen i strid med tidligere fattede beslutninger om laan til enkelte personer og mener, at bevilgningen ikke burde være git.

Forretningsutvalget: Det vilde naturligvis være greit for saavel forretningsutvalget som hovedstyret, hvis landsmøtet fratok styret al ret til bevilgninger, men saa er ikke tilfældet. Av protokollerne vil det dog fremgaa at saavel forretningsutvalget som hovedstyret har været meget forsigtig med sine beslutninger om at bevilge laan. Det tilfælde, som her kritiseres forelaa for hovedstyret paa den maate, at Johan Iversen med meget stræv hadde kommet i besiddelse av et litet jordstykke paa selskapet Ny Jords eiendomme, Sandnessjøen, men manglet endel penger til at bestride flytningsomkostningene for sin familie. Som alle kjender til er J. Iversen et gammelt medlem av forbundet og dertil et meget aktivt medlem. Hovedstyret fandt derfor i dette tilfælde at maatte forstrække ham med dette laan.

Steffensrud erklærte sig enig med komiteen i dens paatale av forholdet.

Ad forretningsutvalgsmøte 16. juli 1919.

Sak nr. A 400. Randsjordsbanens Ekstraarbeidertforening. Forretningsutvalget sees at ha godkjendt forslag til overenskomst som indeholder krav om baade dyrtids- og familietillæg.

Protokolkomiteen mener, at dette er i strid saavel med forbundsstyrenes fællesbeslutning som den almindelige praksis ved opstilling av kravene ved tarifrevisionene i 1919.

Forretningsutvalget: Aarsaken til at forretningsutvalget godkjendte lønskravet tiltrods for at det omfattet saavel dyrtids- som familietillæg er, at staten fremdeles opreholder et lønningssystem for samtlige sine funktionærer og arbeidere, hvor endel av lønnen var git som dyrtidstillæg og for familieforsørgere ogsaa familietillæg. Forretningsutvalget fandt derfor, at det ikke vilde være mulig for forbundet at kunne bryte dette princip ved at iverksætte en aktion for nogen faa ekstraarbeidere ved en jernbane.

Ad forretningsutvalgsmøte 13. august 1919.

Sak nr. B 264. Forretningsutvalget sees at ha bevilget arbeidsledighetsunderstøttelse til Peder Vestad uten at han har opfyldt lovens bestemmelser om anmeldelse av sin ledighet til det offentlige arbeidskontor.

Protokolkomiteen: Da staten i et saadant tilfælde vil negte refusion, og da man gaar ut fra at som reiser som agitator for forbundet maa ha rede paa lovens bestemmelser, finder protokolkomiteen, at beslutningen er uriktig og i strid med loven.

Forretningsutvalget: Paa det tidspunkt denne beslutning omfatter opholdt Peder Vestad sig i Lille-Elvedalen og hadde ikke adgang til at delta aktivt i organisationsarbeidet. Han hadde saaledes ikke faat sig lovene for arbeidsledighetskassen tilsendt og de instruksjoner som var utsendt til medlemmene om hvordan de skulde forholde sig ved indtrædende ledighet. Man fandt derfor at en efterbevilgning i dette tilfælde vilde være rimelig og særlig da man hadde sikkerhet for at vedkommende hadde været absolut uten beskæftigelse.

Volan bemerket, at man ved den tagne beslutning i virkeligheten ogsaa traf avgjørelse for en række andre, som stod i lignende stilling.

Møtet hævet.

Onsdag formiddag.

Dirigent: *Sundbye.*

Efter oplæsning av protokollen refererte dirigenten en forespørsel fra *Ljungqvist* om aarsaken til Alfr. M. Nilsens uttræden.

Ødegaard: Nilsen har git sin begrundelse selv i en række foredrag og avisartikler og til syvende og sidst i en brosjyre, saa jeg forutsætter at alle er bekjendt med de grunde han kan ha hat. Overfor forretningsutvalget og hovedstyret angaa han *ingen* grund.

Man fortsatte derpaa gjennomgaaelsen av *protokolkomiteens indstilling.*

Sak nr. B 147 i forretningsutvalgsmøte 13. august 1919. (Overenskomstens underskrift).

Komiteen anførte:

Av protokollen fremgaaer at formanden hos riksmæglingsmanden har uttalt at forbundets stilling til eventuelle konflikter vil forsaavidt bli den samme som før. Denne formandens uttalelse er godkjendt av forretningsutvalget.

Protokolkomiteen vil peke paa denne sak, fordi denne uttalelse synes at staa i strid med § 8, p. 9, angaaende forbundets ansvar for eventuelle og undertegnelser av overenskomster. Protokolkomiteen finder, at kommende landsmøte maa være opmerksom paa denne paragraf ved behandling av lovene.

Forretningsutvalget bemerket: Forretningsutvalget finder at denne sak er av saa stort omfang, at den trænger til en længere redegjørelse. Denne vil bli avgitt mundtlig for landsmøtet. Man vil dog peke paa, at

protokolkomiteen har heftet sig ved en enkelt sætning i formandens uttalelse i møtet hos riksmæglingsmanden. Denne sætning maa selvfølgelig sees i sammenhæng med den hele uttalelse, hvis man skal faa nogen klar oversigt over hvordan situationen vilde bli for forbundet efterat denne erklæring var git.

Til denne sak hadde flere forlangt ordet ved slutten av eftermiddagsmøtet igaar.

Volan: Det spørsmål som der er gjort bemerkning til er der utførlig redegjort for i «Arbeidsmanden»s nr. 3 for 1919, hvor hele protokollen hos riksmæglingsmanden og skriftvekselen mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen er indtat i sin helhet. Man vil herav se, hvordan overenskomstforholdet blev ordnet i 1919. Men for at friske op igjen i representantenes erindring, hvad der er passert i denne sak, skal jeg dog referere den skriftveksel som er ført i den anledning.

14. august 1919 blev der under riksmæglingsmandens ledelse holdt et møte ang. Arbeidsmandsforbundets stilling til overenskomster, hvorfra foreligger følgende protokol:

Aar 1919 den 14. august holdtes et møte hos riksmæglingsmanden. Møtet var indkaldt av riksmæglingsmanden i anledning av spørsmålet om undertegnelse av overenskomster, som i aarets løp var truffet vedkommende arbeidere, som er tilsluttet Norsk Arbeidsmandsforbund.

Norsk arbeidsgiverforening hadde uttalt til riksmæglingsmanden, at den ikke fandt det tilfredsstillende, at overenskomstene blev undertegnet av avdelingen eller av de saakaldte industrikomiteer.

Tilstede var d'herrer Lian og Volan og direktør Rasmussen.

Lian og *Volan* henviste til Norsk Arbeidsmandsforbunds love § 8, punkt 9. Efter disse kunde forbundet ikke undertegne overenskomster eller overta ansvaret for saadanne, hvorimot vedkommende industrikomite (jfr. § 36) kunde undertegne landsoverenskomster.

De kunde imidlertid ikke skjønne, at arbeidsgiverforeningen ikke skulle kunne anse sig tilstrækkelig betrygget ved, at landsoverenskomster blev undertegnet av vedkommende gruppes industrikomite i fællesskap paa samtlige avdelingens vegne med deres derav følgende fulde ansvar. Forbundets stilling til eventuelle konflikter vilde forsaavidt bli den samme som før, idet det ikke kunde direkte eller indirekte støtte nogen ulovlig konflikt fra avdelingens eller arbeidernes side, likesom det naturligvis altid vilde ydes bistand til ordning av tvister, som maatte opstaa.

Direktør *Rasmussen* uttalte, at han efter denne erklæring fra Landsorganisationens og Arbeidsmandsforbundets repræsentanter vilde opta spørsmålet om overenskomsters undertegning til ny overveielse i arbeidsgiverforeningen.

Denne protokol blev enstemmig tiltraadt av forretningsutvalget. Den maa naturligvis læses i sammenhæng med det som forøvrig er passert i denne sak.

Den 3. oktober mottok vi følgende skrivelse fra arbeidsgiverforeningen, hvori denne meddeler sin stilling til de nye overenskomster:

Ad overenskomsters underskrift.

Under henvisning til tidligere korrespondanse, bl. a. vor skrivelse av 8. mars og det i møte hos riksmæglingsmanden den 14. august sidstl. protokollerte, tillater vi os herved at gjøre det ærede forbund bekjendt med følgende av vort centralstyre fattede beslutning:

Repræsentantskapets beslutning av 30—10—18 opretholdes, saaledes at der ikke opprettes skriftlig overenskomst med de til Arbeidsmandsforbundet tilsluttede avdelinger. For de saakaldte «fællesoverenskomster» opprettes avtale med de øvrige interesserte forbund.

I henhold hertil kommer vi ikke til at kunne underskrive nogen overenskomst med Arbeidsmandsforbundet, saa længe det fastholder sin beslutning om ikke selv at ville indgaa overenskomster bindende for forbundet. De forslag som fremkommer efter frivillig forhandling ved tariffavtalers utløp eller efter stedfunden mægling, og som godkjendes av vort centralstyre, vil imidlertid bli praktisert som indgaaede avtaler fra vor side, og vore medlemmer vil faa paalæg om at forholde sig overensstemmende hermed. Vi gaar ut fra at der fra det ærede forbunds side vil bli forholdt paa samme maate.

Dirigenten uttalte som sin opfatning, at man fik ta hovedstyrets beslutning av 1920 op til behandling under samme sak og gi anledning til en almindelig debat paa spørsmålet.

Volan: Med denne korrespondance er hele denne sak fra 1919 lagt greit og tydelig frem, og jeg har ikke hørt hverken protester eller forespørsler om hvordan det var at forstaa. I 1919 blev der følgelig ikke opprettet *nogen* avtale med forbundet som part.

Vi trodde jo, at arbeidsgiverforeningen vilde følge den samme linje i 1920. Det viste sig imidlertid, at den ikke vilde opretholde sit standpunkt fra 1919, da man kom til tariffrevisionen det følgende aar. Arbeidsgiverforeningen negtet i 1920 at forhandle med Norsk Arbeidsmandsforbund. Den indkaldte bare de forbund som den formelt hadde overenskomst med, *uten* at indkalde nogen fra N. A. F. eller fra dettes tilsluttede foreninger. Jeg meddelte da riksmæglingsmanden — likesom ogsaa arbeidsgiverforeningen paa samme tid — at arbeidsgiverforeningens stilling til vort forbunds lønsbevægelser og forhandlingene vilde lede til, at vi kom til at si op samtlige vore medlemmer efterhvert som overenskomstene utløp, og at stans vilde indtræ fra den tid opsigelsene løp ut. Det ledet da til at arbeidsgiverforeningen ganske hurtig avbrøt forhandlingene med de *andre* forbund for at faa saken ind for tvungen mægling. Man var altsaa villig til at møte Norsk Arbeidsmandsforbund ved *mægling*. Denne kunde dog, som man husker, ikke lede til noget resultat, og *voldgiftsretten* traadte i arbeide.

Vort forbund omfattedes ogsaa av den kgl. resolution om voldgiftsrettens opnævnelse. Vi møtte i retten, efterhvert som vore gruppers saker kom op, og søkte selvfølgelig ogsaa, saa godt vi kunde, at forsvare

arbeidernes interesser. Den første tvist som forelaa var revisionen i jernindustrien. Jeg møtte her for forbundet og procederte paa at forbundet ikke *kunde* bli part i en voldgiftsdom, idet at avdelingene, i henhold til lovene, stod *frit* likeoverfor forbundet; forbundsstyret som saadant hadde ikke lovlig adgang til at paaby nogen avdeling at respektere en indgaaet avtale, idet det var avdelingene og industrikomiteen som hadde ret til at opprette avtaler og plikt til at paase dem overholdt. Naar en organisation ikke hadde lovhjemmel til at indgaa tariffavtale fulgte derav — hævdet vi — at forbundet heller ikke kunne dømmes som *part i en voldgiftsdom*. Arbeidernes representant i voldgiftsretten, Sverre Iversen, søkte ogsaa efter evne at procedere Arbeidsmandsforbundets standpunkt og dissenterte i dommen bl. a. paa dette punkt. Men formanden, Thinn — og med ham rettens flertal — fandt at forbundet maatte dømmes, *ikke* i henhold til sine love, men i henhold til arbeidstvistloven. Norsk Arbeidsmandsforbund maatte nemlig, i samme forstand som ethvert andet fagforbund i landet, ansees for at være en *kamporganisation*, bestaaende av saa og saa mange foreninger med det og det medlemstal, og det hadde forsikringsplikt for alle medlemmer som kom ut i konflikt.

Norsk Arbeidsmandsforbund blev da ogsaa dømt som part i voldgiftsdommen. Dermed blev da forholdet igjen det, at forbundet stod som den ansvarlige part for overenskomster eller voldgiftsdomme omfattende godt og vel to tredjedele av medlemmene — mens en tredjedel stod utenom, i hvilket tilfælde forbundet *ikke* hadde noget ansvar. Saken blev da drøftet mand og mand imellem paa kontoret og av forretningsutvalgets medlemmer, og man maatte søke at komme til klarhet over, hvordan organisationen for ertertiden skulde optræ. I det øieblik forbundet var den juridisk forpliktende part i lovens forstand fandt ialfald jeg, at man ogsaa maatte ta *konsekvensen* av disse domme. *Enten* maatte man gjøre dette *eller* arbeide for at omskape organisationen slik, at den kunde bli *fritat* for dette retslige ansvar. Det sidste kunde, efter min mening, ikke la sig gjøre paa anden maate end ved at man opløste forbundet og hver enkelt fagforening blev indregistrert som kamporganisation i forbundets sted. Men nogen bemyndigelse til at oppløse Norsk Arbeidsmandsforbund paa spørsmålet underskrift av tariffavtaler kunde ikke *jeg* ialfald anta, at hovedstyre eller forretningsutvalget hadde faat. Jeg mente at der ikke var andet at gjøre end at vi som voksne mænd fik ta konsekvensen av de domme som var faldt.

Saa kom kongressen i 1920, hvor jeg blev valgt til Landsorganisationens vicefomand. Vi hadde den 22. juli et møte i hovedstyret, hvor jeg fremla dette spørsmaal og gjorde rede for min opfatning. Jeg uttalte, at jeg ikke vilde komme til at faa med dette at gjøre, men at jeg ikke vilde undlate at gjøre opmerksom paa de vanskeligheter som her utvilsomt vilde komme til at melde sig. Det var min *plikt* som formand at si fra, og den plikt fulgte jeg; jeg vilde ikke søke at komme bort fra ansvaret for en eventuel beslutning. I samme hovedstyremøte fremsatte saa Eikefjord følgende forslag:

«Efter den stilling som spørsmålet om partsforholdet i overenskomsten er kommet i efter at voldgiftsretten har avsagt kjendelse for,

at forbundet skal være part i voldgiftsdommen, anser hovedstyret det utilraadelig at gaa til konflikt paa dette spørsmaal. I de tilfælder hvor Arbeidsgiverforeningen kræver at forbundet skal være part i overenskomsten, bemyndiges forretningsutvalget at forpligte forbundet i samme utstrækning som voldgiftsretten har bestemt for de industrier som har faat arbeidsbetingelsene fastsat ved dom.»

Dette forslag blev vedtat av hovedstyret mot 5 stemmer.

Ja, det er svært lite at tilføie. Jeg har tidligere sagt fra til hovedstyret hvilken vei det burde og *maatte* følge efter min opfatning for at bringe dette forhold paa det rene. At forbundslovens paragraf 8 *ikke* fritar forbundet for den juridiske plikt som part i arbeidsforholdet mellem arbeidsgiver og arbeider er klarlagt. Hvis man skal komme utenom et saadant partansvar maa man ha ganske andre love end dem, som landsmøtet vedtok i 1918, og man maa ha en ganske anden organisationsform.

Oksvik: Det gjælder her en principiell sak som har spillet saa stor rolle i mange aars debat, at der er al grund til at fæste sig nærmere ved den, naar man nu er kommet til det punkt at man ser enden paa visen. Det som er hændt er en selvfølgelighet som *maatte* komme. For saavidt skal jeg ikke rette nogen kritik mot dem som har ansvaret for den tagne beslutning. Men jeg vil gjerne ha belyst *bluffet i den agitation* som paa sidste landsmøte førte til regjeringsskifte. Denne agitation var ikke egnet til at bidra til at skape bedre arbeidsvilkkaar eller til at «frigjøre» arbeiderne. Jeg vil understreke den avsløring av humbugen som Volan selv her saa greit har git. Den «frihet» som *anlægsarbeiderne* vandt ved dette faglige eventyr — et eventyr som kanskje Alfr. M. Nilsen i første række har skylden for — er ikke noget værd. De om har været med paa at gjennomføre dette nye, som vi nu ser frugtene av, bør stilles ansigt til ansikt med hele sin tidligere færd i fagbevægelsen og ikke slippe fra dette som de kløgtige taktikkere. Hele periodens virksomhet har vist, at den nye linje har slaat feil. Jeg vil si, at nedrakningstrafikken mot Rich. Hansen derved ikke netop sættes i nogen rosværdig belysning.

Dirigenten refererte hovedstyrets beslutning i juli 1920 om bemyndigelse for forretningsutvalget til at underskrive overenskomstene og protokolkomiteens bemerkning i den anledning, hvori der henvistes til lovenes § 8, punkt 9. Hertil anførte *forretningsutvalget* i sit svar:

«Forbundets partsforhold i overenskomstene var efter hovedstyrets flertals mening kommet i en anden stilling efter de i 1920 avsagte voldgiftsdomme, idet den nedlagte paastand om, at forbundet fritoges for partsforholdet i henhold til forbundslovenes § 8, punkt 9, ikke toges tilfølge.

Voldgiftsretten hadde efter den faldne dom utvilsomt den opfatning, at forbundet ikke kunde fritages for partsansvaret.

Naar stillingen saaledes var den, at forbundet var ansvarlig part i overenskomster, som omfattet det alt overveiende antal av forbundets medlemsskap, fandt flertallet det lite hensigtsmessig at stille den mindre del av medlemstallet i en anden stilling. Man var ogsaa paa det tidspunkt klar over, at der fra arbeidsgiverforeningens side vilde bli indtat

det standpunkt, at heller ikke denne vil overta noget ansvar for de ordninger som blir truffet.

Man hadde ogsaa allerede faat denne opfatning fra arbeidsgiverforeningen konstatert, idet den negtet at medvirke til at opstaaede tvistespormaal skulde indbringes for arbeidsretten til avgjørelse».

Solli: Jeg kan godt forstaa at Oksvik er tilfreds med den avgjørelse som er truffet — at den vækker glæde hos ham. Men *tariff eller ikke tariff* er uvedkommende her. Sakens kjerne er den, at forretningsutvalget i første række og hovedstyret i anden række har paatat sig at eksekvere ut av virkeligheten de lovbestemmelser som landsmøtet fastslog i 1918. Allerede den ting at utvalgets medlemmer møter til forhandling med arbeidsgiverforeningen om Norsk Arbeidsmandsforbunds love er ulovlig. Imidlertid kan ogsaa dette forklares, og jeg skal ikke søke at dolke nogen av tillidsmændene for hvad der er gjort eller ikke gjort. Ingen av medlemmene har i nævneværdig utstrækning gjort gjældende, at man skal *komme bort fra de bindende avtaler*. Medlemmene har ikke vist sig i besiddelse av *evne* til at være organisationsfolk, og derfor falder ansvaret tilslut over paa dem *selv*. — Med hensyn til hvad der er passert i denne sak vil jeg uttrykkelig slaa fast, at det er en *formel* historie for de karene. Der kunde allikevel tænkes indkaldt et ekstraordinært landsmøde i 1920, hvor medlemmene kunde være stillet overfor den kjendsgjerning, at det ikke lot til at landsmøtets beslutning kunde sættes ut i det praktiske liv — at det var en beslutning som de ikke var *voksne for at føre ut i livet*. Dette er hvad der *burde* ha været gjort. — Jeg kan ikke være enig med Volan i, at det eneste alternativ som stod tilbake var at oppløse forbundet, som han sier. At gaa til kamp for at *verge* forbundet kunde ligge likesaa nær. Sakens realitet kan jeg tænke mig er den, at man har ræsonnert som saa at man ikke kan opta nogen kamp paa det grundlag, og at det følgelig ogsaa var nytteløst at sammenkalde landsmøtet. Den kjendsgjerning har man hat at regne med, og kjendsgjerningene er altid ubehagelige at si til medlemmene. I alle tilfælder burde saken været utsendt til uravstemning. De viktigste prinsipspormaal bør ikke avgjøres isolert fra medlemmene. Men om nu medlemmenes avgjørelse hadde gaat i den motsatte retning — hvad saa? Ja da hadde man atter hat en vanskelig situation. Til Oksvik vil jeg svare, at der er ingen grund til at si, at det resultat som foreligger betyr en *bevægelse tilbake til overenskomstene*. Ved Saudefaldene har vi ikke benyttet os av dem; tvertom ha vi *brudt* dem man vilde paa-tvinge os. Og vi staar noksaa godt i det. Beslutningen i 1918 er den frygteligste fiktion vi har staat overfor. Derfor kan det ikke falde mig ind at bebreide ledelsen, hvad den har gjort, andet end paa et formelt grundlag. Men derfor kan jeg heller ikke stemme for punktets *godkjendelse* naturligvis.

Eikefjord: Naar jeg har forlangt ordet er det nærmest for at be-grunde mit forslag i hovedstyret. Først vil jeg si til Oksvik, at naar han taler om letsindighet, meningsløshet o. s. v. da kommer dette sterkest til-syne fra Oksviks egen side. Jeg henviser forøvrig til det referat som er git. — Det er selvfølgelig intet princip hvem som skal underskrive over-

enskomster; princippet ligger i om man skal ha overenskomster eller ikke. Jeg er derfor enig med Solli i, at man maa føre denne sak tilbake til hvad den virkelig er: en *formel* affære. Den industri som har hat det vanskeligst i disse aarene er bergverksindustrien. Situationen for disse benyttet arbeidsgiverne sig av, idet de negtet at opta forhandling med grubearbeidernes organisation da voldgiftsdommen av 1916 løp ut. Og de benyttet sig av Norsk Arbeidsmandsforbunds egne love som paaskud. De vilde ikke, blev det sagt, forhandle med en insolvent organisation som ikke tok ansvaret for det som man blev enig om. *Deres* interesser var bedst varetat ved *ikke* at ha overenskomst. Og de gik til lønsreduktion. Vi fik tarifforslag fra flere avdelinger med anmodning om at foranledige forhandling optat. Men Bergverkernes landssammenslutning vilde ikke forhandle. Naar jeg har fremsat det refererte forslag fra hovedstyret var det saaledes av *praktiske* grunde; jeg fandt det meningsløst at vi skulde arbeide med en lov som faktisk kom til nytte for arbeidsgiverne. Det er jo faktisk grubeselskapene som har drat sig forbundsloven til nytte — og *det* har ikke været landsmøtets mening. Jeg stemte mot beslutningen i 1918 paa dette punkt, og jeg har faat ret i dette tilfælde. Jeg skal ind-rømme at det muligens var en feil at spørmaalet om annullering av denne lovbestemmelse ikke blev omsendt til uravstemning; jeg gir Solli ret i det. Paa samme tid er jeg ikke et øieblik i tvil om, at med det materiale som forelaa dengang vilde heller ikke medlemmene ha kunnet træffe nogen anden avgjørelse. Det hele maa sees som et hensigtsmæssighets-spørmaal, og Arbeidsmandsforbundets medlemmer har sikkert *saa* stor sans for realiteter at de vilde git forretningsutvalget og hovedstyret medhold i den stilling de tok.

Støstad: Naar protokolkomiteen fæstet sig ved denne saks behandling mente man, at dette landsmøde igjen fik se paa paragraf 9 og *fjerne* denne bestemmelse som har vist sig at være ikke til nytte, men til skade for vort arbeide. Det er altsaa ikke skedd fordi vi er *uenig* i hovedstyrets beslutning. Hvad angaar dette punkt i vor love og den behandling det fik paa landsmøtet vil jeg si nogen ord. Jeg er enig med Eikefjord i, at *det* ikke gir uttrykk for noget princip. Vi fastslog det princip at Norsk Arbeidsmandsforbund skulde være med paa at arbeide for sprængning av det nuværende samfund og arbeide for indførelsen av et andet; deri-gjennem var vi med paa at gi vor fagorganisation ogsaa et *politisk* indhold. Naar vi saa skulde behandle loven gjaldt det at finde en form som var i overensstemmelse med principerklæringen. Da var det at enkelte hævdede, at vi ogsaa maatte bestemme at forbundet ikke lenger skulde underskrive overenskomster med den anden part i arbeidsforholdet. Jeg stillet forslag om at denne bestemmelse skulde *utgaa*. At gjøre denne sak til til «princip», som enkelte nu synes at ville gjøre, er ikke andet end agitation. Det er bemerkelsesværdig, at da vi hadde dette spørmaal til behandling for 4 aar siden hørte vi ikke et eneste advarende ord fra Oksvik. Tvertom var endel av de folk som var mot den principielle be-slutning *for* tilføielsen til paragraf 8 i loven. Man fristes til at tro, at de stillet sig slik fordi de mulig regnet med en anledning til senere at dolke dem som hadde været med paa principuttalelsen. Naar Solli

hævder at der burde været foretatt en uravstemning i 1920 kunde dette kanskje være klokt, men jeg er ikke saa sikker paa om det vilde været *rigtig* at gaa til dette. Et styre skal ha myndighet til at træffe de beslutninger som det finder nødvendig i organisationens interesse, og det er bedre at nogen *enkelte* tar ansvaret end at vælte ansvaret over paa alle. I dette tilfælde mener jeg at der er handlet fuldt forsvarlig.

Ødegaard: Naar man nu har hørt utviklingen av denne sak siden 1919 kan jo alle gjøre sig op et billede av hvordan situationen laa an. Etter hovedstyrets beslutning i juli 1920 var det forhold allerede indtraadt, at forretningsutvalget kunde ha sagt ved første givne anledning fra arbeidsgivernes side, at der er fattet beslutning som aapner adgang til underskrift paa forbundets vegne, saaledes at dette overtar det fulde og hele ansvar som derav maatte følge. Dette gjorde forretningsutvalget imidlertid *ikke*. Vi svarte konsekvent, at med hensyn til forbundets partsforhold var der ikke indtraadt nogen forandring. Der foreligger heller ikke nogen overenskomst hvor forbundets underskrift er paaført, og hvor dette har overtatt det hele ansvar. I 1920 behandlet arbeidsgiverforeningens centralstyre saken paany med sikte paa revisionen i 1921. Centralstyret skjærpet da igjen sin beslutning overfor sine forhandlere og sa, at denne gang var det ikke tale om at gaa med paa forhandling paa samme maate som den blev ført i 1919 og 1920; man vilde ikke la sig tvinge til at gaa med paa en *ordning* av forholdene, selv om saken blev drøftet ved mægling. Der blev da rettet forespørsel til os fra arbeidsgiverne om det ikke var mulig at faa en ordning. Forbundet paa sin side opretholdt det standpunkt det hadde tatt. Men under diskussionen blev det uttalt fra vor side, at eftersom saken hadde utviklet sig, idet der forelaa kjendelse av voldgiftsretten vedkommende forbundets partsforhold, vilde der bli fremsatt forslag paa førstkommende landsmøte om at bestemmelsen i forbundets love blev gjenstand for forandring. Etter de forhandlinger som saaledes blev ført opsattes der en *protokol*, som har det indhold, at arbeidsgivernes repræsentanter vilde anbefale for centralstyret, at Norsk arbeidsgiverforening fra 1. januar 1921 optar underhandling — eventuelt deltar i mægling — om lønsforhold med Norsk Arbeidsmandsforbund. Denne protokol blev godkjendt i møte av forbundets forretningsutvalg. Jeg føler mig overbevist om, at hvis man under konferansen med arbeidsgiverforeningen hadde sagt, at vi hadde mandat til, under henvisning til hovedstyrets beslutning, at tiltræ overenskomster med vor underskrift, hvor dette forlangtes, vilde det ikke været mulig at komme til den ordning, som vi fik istand, og som har været gjældende til dags dato. Den har hat den fordel fremfor en hel effektuering av hovedstyrets beslutning, at forbundet ikke har paadragt sig noget fuldt ansvar for eventuelt brudd paa avtaler som maatte bli oprettet. — Jeg agter ikke her at gaa nærmere ind paa saken med hensyn til dens principielle betydning, idet jeg forutsætter at den vil komme op igjen kanskje i noget lignende bredde som nu ved det forslag, som foreligger til behandling under lovene.

Rich. Hansen: Jeg skal ikke si noget onskapsfuldt likeoverfor forretningsutvalget og hovedstyret, men vil bare ha uttalt at hvis man hadde

fulgt *mindretallet* paa forrige landsmøte hadde man sluppet at komme op i dette. Jeg sa ved den anledning, at noget slikt lar sig ikke gjennomføre i et kapitalistisk samfund, og vi har faat god erfaring for at dette ogsaa er den almindelige opfatning blandt medlemmene. En overenskomst *er* ikke nogen overenskomst med bare én parts underskrift. Jeg advarte derfor mot punktet og fik medhold av protokolkomiteens nuværende formand, som anbefalte mindretallets forslag. Jeg tror heller ikke at der var saa svært sterk tro paa de gavnlige virkninger av den beslutning som blev tatt. Men jeg sa samtidig at hvis man *vedtok* den maatte der ogsaa vælges folk ind i tillidsstillingene som trodde de hadde evne til at *realisere* beslutningene. Man sier idag, at det er ikke noget «princip». Jovist var det det! Det var et *stort* princip som skulde gjennomføres. Jeg fraraadet beslutningen, fordi jeg ikke vilde at Norsk Arbeidsmandsforbund skulde være nogen prøveklut. At man nu har *rettet* paa det er det intet at si paa. Det eneste forsøk paa at realisere beslutningen er gjort indenfor anlægsarbeidernes gruppe. Nilsen sa til Darre Jensen, at vi vil *ikke ha* overenskomster ved statens anlæg. Og dette erklærte Darre Jensen sig helt enig i. Kan hände anlægsarbeiderne kan komme til at maatte føre en kamp *endnu* for at faa overenskomst med staten. Støstad paastod at mange av dem som stemte imot principerklæringen var *for* lovbestemmelsen i § 8. Jeg trækker denne paastand i tvil. — Stillingen er den at organisationen maa indrette sig efter de samfundsforhold man lever under, vi kan ikke sette os utenfor kloden. Til Solli, som slaar om sig med at man har klart det saa udmerket i Saude, vil jeg si, at det har sin grund i den ting at de derborte har hat en arbeidsgiver som ikke staar i arbeidsgiverforeningen. Men tiltrods for den store fortjeneste man der har hat er det en kjendsgjærning, at der ogsaa fra arbeidere i *Saude* er reist ønske om at faa oprettet overenskomst. Slik er det overalt. Det er ikke ledelsen som *paatvinger* en overenskomst, men medlemmene selv som forlanger det.

Hans Moen: Oksvik sa at det som hævdedes av flertallet i 1918 under dette punkt hadde vist sig ikke at kunne praktiseres; videre fremholdt han at vi maatte indrette os efter den tid vi lever i — ogsaa vore organisationsforhold. Men Oksvik har til alle tider indtil den dag idag staat paa den motsatte fløi og bekjæmpet venstreretningen inden arbeiderbevægelsen. Det er selvsagt for enhver, som vil *forstaa*, at en beslutning som den der blev tatt i 1918 tildels maatte virke mot sin hensigt i en nedgangsperiode; at Norsk Arbeidsmandsforbund dertil var det *eneste* forbund, som hadde en slik bestemmelse i sin love, skulde heller ikke gjøre stillingen lettere. Hadde Oksvik og de andre villet være med paa at arbeide for at faa *Landsorganisationen* til at knæsette den samme taktik vilde man nok faat se andre resultater. Naar landsmøtet gik til dette skridt var det av den grund at avdelingene, medlemmene, *industrigruppene*, skulde være økonomisk ansvarlig for overenskomster som opprettedes, ikke forbundet som saadant. Nu, under de nedadgaende konjunkturer, har arbeiderne staat svækket. Naar da medlemmene ikke har været opdragt til at handle frit er det at forutse, at man maatte komme op i den situation som indtraadte i 1920. Jeg var i hovedstyret *mot* at

vedta Eikefjords forslag, idet jeg vilde søke at opretholde den fattede beslutning mest mulig. Men jeg retter ingen bebreidelse mot ham eller de andre inden hovedstyret, for det var en taktisk vurdering fra deres side. Det viser sig ogsaa at forretningsutvalget ikke har gjort bruk av eller anvendt den bemyndigelse det fik. Saa om forslaget var blit nedstemt i hovedstyret vilde det allikevel ikke hat nogen konsekvenser for forbundet.

Volan: Det er helt uriktig av Oksvik og Rich. Hansen at ville indbilde dette landsmøte, at *dette* var hovedspørsmålet for landsmøtet i 1918. Hovedpunktet *der* var knæsættelsen av det princip, at man skulde virke for at gjøre fagorganisationen til en revolutionær klassekamporganisation — det og intet mindre. Og det er dette princip som uttrykkes i *principerklæringen*. Derfor skal det heller ikke lykkes Hansen at faa det til, at det var overfor forslaget til *paragraf 9* at han gjorde kabinets-spørsmaal; nei, det var om principerklæringen kampen stod, og det var her at spørsmålet om skifte i forbundets ledelse meldte sig. Dette var Hansen dengang selvfølgelig fuldt klar over. Det er ogsaa karakteristisk, at Oksvik ikke hadde et ord at si som indvending mot den nye lovbestemmelse. Det var Gunnar Sethil som under debatten pekte paa mæglingens-loven, og Ødegaard sa at man var fuldt opmerksom paa at forbundet vilde staa ansvarlig likeoverfor *loven*. Jeg var ogsaa sterkt i tvil efter Sethils indlæg. Men man vilde gjøre et *forsøk* paa den linje. Sammenkaldelsen av et ekstraordinært landsmøte for at ophæve beslutningen kunde naturligvis være bra. Men det er ikke akkurat saa letvint at indkalde landsmøtet for at behandle en enkelt lovparagraf, at man uten videre hopper paa den historie. Den vilde kostet forbundet en kvart million kroner med det medlemstal det dengang hadde. En *uravstemning* naar det gjæder forandring av lovene har man heller ingen adgang til. Naar stillingen var denne fik hovedstyret ta ansvaret for den beslutning, som maatte træffes, som et ansvarlig styre. Solli faar gjøre som han vil, om han vil anerkjende denne beslutning eller ikke.

C. Strøm: Jeg sier tvertom at hovedstyret handlet i fuld overensstemmelse med beslutningen i 1918. Alle maatte være klar over, at for i det hele at komme bort fra de skriftlige og bindende avtaler maatte vi foreta en ganske anden omlægning av vor organisation end den forandring, som vi dengang foretok, indeholdt. Jeg er mot dette at man gir enkelte personer skylden; man maa lægge ansvaret paa landsmøtets store flertal som ikke vilde ta *konsekvensen* av hvad de besluttet. Resultatet, slik som det foreligger, er naturligvis beklagelig. Naar vi nu skal gaa til behandling av organisationsformene vil jeg si, at vi ikke skal ta altfor meget hensyn til de «bærende kræfter», men stole paa os selv og *vite hvad vi gjør*. Det er ikke bare anlægsgruppen, men ogsaa en anden stor gruppe, nemlig hermetikarbeiderne, som snart ikke lenger eksisterer. Begge har konsekvent ført sin kamp for de revolutionære synsmaater. Men halvhetspolitikken er kommet i veien; og det straffer sig.

Henriksen: Jeg deler helt Sollis syn paa denne sak. Jeg var ikke paa landsmøtet i 1918, men jeg saa i de beslutninger som der blev tat et skridt av betydning i retning av at lægge ansvaret i første række paa

medlemmene selv. Endel av os har nylig mottat en cirkulære om atter at opta til behandling spørsmålet om opprettelse av bindende overenskomster. Vor avdeling stemte *mot* dette. Jeg mener at dette skulde været gjort forut — ikke etterpaa at man har kuldkastet hele landsmøtebeslutninger. De bestemmelser som er fastslaat skulde være opretholdt i det længste. Det er dette som beklægeligvis *ikke* er gjort, og som man overalt faar høre.

Strek sattes.

Oksvik: Det er ikke formaalstjenlig at diskutere personer, og jeg vil heller ikke gjøre det. Jeg respekterer Sollis standpunkt som konsekvent. Likeoverfor Volan, Eikefjord og de andre vil jeg si, at jeg ikke har villet kritisere, men overfor landsmøtet bare ha understreket at de retningslinjer og prinsipper, som den egentlige fagopposition i sin tid reiste, og som i en forkrøblet tilstand fik tilslutning her paa landsmøtet i 1918, de har vist sig *ikke at føre frem*. Det som er skedd maa kaldes en kapitulation overfor et virkelig princip. Anlægsarbeiderne kan ganske sikkert bevidne, at der idag er bare én part som har noget at si ialfald, og det er kontorene — det er dem som dirigerer. Til Moen vil jeg si, at jeg i mit virke i fagbevægelsen har søkt at utnytte de praktiske fordele, som ogsaa kan ligge i den *direkte aktions* linje; jeg viker ikke av for kamp naar der er noget at vinde ved den. Men fagorganisationen skal ikke være nogen forsøkskanin, som Nilsen søkte at gjøre den til med anlægsarbeiderne.

Solli: At Støstad ikke ser dette som noget princip tror jeg gjerne, ti for ham har det stillet sig meget tvilsomt hvad som var princip eller ikke princip. Han har bl. a. været med paa at knæsætte det industrielle livegenskap, som den tvungne voldgift er. Det synes mig tvetydig. Vi har en lovparagraf som sier, at naar der foreligger viktige spørsmaal til avgjørelse skal de gaa til uravstemning blandt medlemmene. Naar arbeidsgiverne gjør angrep paa forbundets love, er da ikke det et *viktig* spørsmaal? Men *det* finder Støstad rimelig at hovedstyret avgjør paa egen haand. Det er arbeidsgiverne som i første række har kjæmpet gjennom princippet om de bindende overenskomster — den faglige borgfred. Vi har her ikke evnet at staa imot. Og nu er denne borgfred *absolut* gjennom voldgiften, som er vedtat av kommunister og høiresocialister i forening. Overfor Rich. Hansen vil jeg opplyse, at Saundefaldene staa i arbeidsgiverforeningen og har gjort det hele tiden, likesom jeg kan fortælle ham at Hellandsbygdens arbeiderforening gjentagne har forkastet forslag om at gaa over til bindende arbeidsavtaler.

Løgavlen: Naar industrikomiteene for bergverks- og anlægsarbeidernes grupper gik til at utsende det cirkulære som Henriksen nævnte var aarsaken for mit vedkommeude væsentlig de rystende skildringer som Vestad ga efter sin agitationstur paa statens anlæg. Tilstandene blev deri omtalt som de værste man hadde hørt om siden 1908. Og det gjaldt baade arbeids- og boligforhold — særlig ved Sunnan—Grong-banen. Etter det som fremkom var det et sterkt ønske ialfald paa mange steder om at søke utvirket en forandring heri. Med hensyn til spørsmålet vil jeg som medlem av bergverkernes industrikomite hefte mig ved forholdet i

1919, da bergverksarbeiderne ikke hadde noget overenskomstforhold. Saa vanskelig som det *da* var at faa fremmet en sak har det ikke været saa længe jeg kan huske. Der var ikke tale om at faa forhandling; det blev høist nogen prat og konferering. Paa den maate kunde det ikke fortsætte; enten maatte arbeiderne føle sig saa sterke at de kunde gaa til et *attak* paa arbeidsgiverne, eller de maatte slaa retræt.

Støstad: Naar man hører Solli og andre syndikalister tale om principper faar man et levende indtryk av, at disse folk nærmest maa ha opholdt sig paa en øde ø, avskaaet fra utenverdenen. De hænger fast ved en dogmatik som jeg ikke er istand til at forstaa. De burde *ogsaa* kunne forstaa, at hvad der kunde været et princip éngang, ikke behøver at være et princip idag. Jeg tror at alle fagorganiserte arbeidere, som har fulgt med, ikke længer betrakter tariffavtaler som noget hellig og ukrænkelig, noget som ikke maa brytes hvis man finder en fordel i det. Jeg kan oplyse Solli om, at ogsaa kommunistene har sine principper, og det som er ledende for os er at finde ut, hvad der er gavnlig for den klasse som vi er sat til at repræsentere. Er vi nødt til at bryte med et gammelt ophængt princip og det tjener os til fordel, da gjør vi det. Netop her er et hovedskille mellem kommunister og syndikalister; de første kan ta forholdene som de er idag og indrette sit arbeide derefter.

Rasmussen: Støstad sa at et styre skulde ha magt og mot til at fatte de nødvendige beslutninger. Naar dette sies i forbindelse med en handling, hvor styret faktisk har slaat strek over en del av *loven* som det skal paase overholdt, da er jeg ikke enig med ham i hans betragtning over magtforholdet mellem et styre og medlemmene. Jeg vil protestere mot at man i noget tilfælde sætter sig ut over vedtagne lover og beslutninger. Da Støstads uttalelser kan ha konsekvenser for fremtiden vil jeg stemme *mot* godkjendelse i dette tilfælde.

Eikeljord: Overfor det som Henriksen bragte frem vil jeg si: Der opstod forskjellige vanskeligheter paa arbeidspladsen, og vi fik skrivelser med henstilling om at disse tvister maatte indbringes for arbeidsretten. Vi kan imidlertid ikke faa avgjort disse tvister for *statens anlæg* paa den maate, da der ved anlæggene kun er et arbeidsreglement. Naar departementet sier at mindstelønnen skal reduceres søker det ikke forhandling med organisationene derom. Disse ting gjorde vi opmerksom paa i skrivelsen til avdelingene og sendte i god tid ut til avdelingene til uttalelse. Men Henriksen har ikke forstaaet det, og heller ikke hans forening, naar han blander dette sammen med *overenskomstforholdet*. Jeg raader ham til at læse sirkulæret paanyt og forelægge det for foreningen til ny behandling. Med hensyn til saken mener jeg, at man maa se hovedstyrets beslutning i forbindelse med loven. Hvad skal et styre gjøre naar der kommer en masse foreninger med krav om overenskomster og arbeidsgiverforeningen sier: Skaf dere først myndighet saa organisationen tar *ansvaret* for disse?

Hellebø: Det synes for mange at være slik at det bare er lovens bokstav det her gjælder. Jeg vil spørre: hvad skal man med et styre naar det bare skal sitte og passe paa lovens bokstav? Hvis man i det hele skal *ha* et styre for en organisation maa det vel ogsaa være forut-

sat, at det skal kunne *handle* i visse tilfælder, naar det kræves, samtidig som det tar det fulde ansvar for hvad det gjør.

Moen: Jeg staar fremdeles paa det standpunkt i motsætning til Oksvik, at organisationen maa omlægges, slik at medlemmene kan lære sig til at handle selvstændig; det er ogsaa mit haap at den samlede arbejderklasse kan komme saa langt at den magter at bryte hvilkensomhelst lov eller avtale som staar mot os. Det viser sig nu at arbeidsgiverne vil ha overenskomster ikke med de engere foreninger, men med forbundene; derigjennem mener de at ha en garanti for at de overenskomster som avsluttes er til fordel for dem selv, men ikke for de engere avdelinger og deres medlemmer.

Rich. Hansen: Støstad er av den mening, at arbeiderne maa ha ret til at bryte avtaler naar det er til fordel for dem. Vel! Men hvad er konsekvensen? Arbeidsgiverne kan da paaberope sig den samme ret, naar de tjener paa det og det passer for dem — i nedgangstider.

Efter bemerkninger av *Volan*, som replicerte til Solli, og *Strømnes*, Raanaasfos, som henstillet at debattene blev ført mindre personlige, avsluttedes behandlingen av dette punkt, uten at der var fremkommet noget forslag.

Ad forretningsutvalgsmøte 20. august 1919.

Sak nr. B 226. Sørlandsbanens arbeidsregulativkomité. Forretningsutvalget sees at ha bevilget kr. 500.00 som agitationsbidrag.

Da forutsætningen ved arbeidsregulativkomiteenes oprettelse ikke var at drive agitation mener *protokolkomiteen*, at beløpet burde være bevilget til stedlige styrever.

Forretningsutvalget bemerket, at det stedlige styre var ophævet, idet dets virksomhet var overtat av Sørlandsbanens arbeidsregulativkomité. Bevilgningen var git til agitation.

Ad forretningsutvalgsmøte 3. september 1919.

Sak nr. B 281. Det sees at forretningsutvalget har git tilladelse til at Brændselscentralens Arbeiderforening er opdelt i 2 foreninger.

Protokolkomiteen vil intet ha uttalt mot denne spesielle beslutning, men vil uttale som sin opfatning, at opdeling av bestaaende foreninger ikke bør finde sted.

Forretningsutvalget: Aarsaken til foreningens opdeling var at endel av medlemmene var beskjæftiget ved Kristiania komm. Brændselscentral og endel hos de private kulimportører. De to grupper mente at ha sin spesielle særinteresse at ivareta. Samarbeidet i foreningen var derfor ikke som det burde. For at undgaa en fortsættelse av de meget uheldige forhold som var ingen foreningen fandt derfor forretningsutvalget at maatte tillate opdelingen.

Ad forretningsutvalgsmøte 17. september 1919.

Sak nr. B 285. Erik Halvorsen har faat indvilget et laan stort kr. 300.00 med sikkerhet i forsikringsbidraget.

Protokollkomiteen vil peke paa, at dette ikke er i overensstemmelse med forbundslovens prg. 18, p. 3.

Forretningsutvalget kan indrømme at beslutningen ikke er i overensstemmelse med forbundslovens § 18. Men paa den anden side var forholdet det, at Halvorsen stod som æresmedlem i forbundet. Han hadde derfor ikke den risiko at han ved at slutte kontingentbetalingen kunde undra sig sine medlemsforpligtelser i forbundet. Som det fremgaar av protokollen for 10. september var Halvorsen syk og arbeidsudygtig og beløpet skulde anvendes til indkjøp av en strikkemaskine, saa at han paa den maate kunde sættes istand til at ernære sig.

Sak nr. B 296. Stavanger stedlige styre forespør om det kan paaregne forbundets støtte til ansættelse av en ekspeditør eller sekretær for Stavanger. Samtidig androges om kr. 1000.00 til agitation og administration.

Forretningsutvalget har bevilget kr. 500.00 uten at det fremgaar av protokollen, at det har tat forbehold mot, at pengene skal brukes til administration (se lovens prg. 20, p. 4).

Av protokollen fremgaar heller ikke hvilken beslutning som er tat med hensyn til forspørslen om bevilgning av bidrag til ansættelse av sekretær.

Forretningsutvalget: Bevilgningen var git til agitation. Protokollen er ufuldstændig, men i skrivelse av 18. september blev det stedlige styre gjort opmerksom paa, at forretningsutvalget hadde besluttet at meddele at man ikke fandt at kunne foreta noget med hensyn til ansættelse av ekspeditør eller sekretær for Stavanger.

Strøm: Jeg vil sætte fingeren paa det system som her — saavidt jeg kan se — er benyttet av hovedstyret, idet Stavangers andragende blev avslaat, mens man indvilget et andragende av lignende art fra avd. 43, Trondhjem. Man kan ikke undlate at peke paa den forskjell som gjøres paa østland og vestland — her som i andre tilfælder. Der bør bekostes en avhandling om hvorvidt Vestlandet i det hele tilhører Norge eller ei. Der synes her at være et misforhold som ikke kan gaa upaatakt av landsmøtet.

Gabrielsen: Siden arbeidsledighetskassen opprettedes har vi hat en ekspeditør for denne; han lønnes for endel av kassen, men arbeider ellers om dagen. Vedkommende fik sin opsigelse. Stedlige styre tænkte da at kombinere denne stilling med en mand fra hermetikarbeiderne, under forutsætning av at man fik økonomisk støtte fra forbundet. Ser man paa de bevilgninger som er git til de stedlige styre utover landet staar Stavanger langt tilbake; vi har faat 500 kroner for første og sidste gang. Vi har et større opland at vareta paa samme tid og faar mange forespørsler om hjelp til agitation. Man maa — med Strøm — virkelig spørre om hovedstyret kjender til at der er et Vestland i Norge.

Volan: Vi kjender til det, og de 500 kroner som blev bevilget var i overensstemmelse med de bidrag som er git andre byer av lignende størrelse som Stavanger. Naar der har været talt om egen ekspeditør eller sekretær vil jeg minde om at de har bidrag til ekspeditøren for arbeidsledighetskassen. Hovedstyret har ingen myndighet til at ansætte helt lønede tillidsmænd utover landet naar det kræves av avdelingene. For

Trondhjems vedkommende var bevilgningen git som agitationsbidrag for at sætte dem deroppe istand til at avdelingene selv kunde ansætte en sekretær; man satte sig som maal at skaffe et tusen nye medlemmer, og dette blev indfridd. Stavanger vilde derimot ha et fast aarlig bidrag.

Lien gjorde opmerksom paa at Vestlandet hadde sittet med to representanter i hovedstyret i den forløpne periode og saaledes ikke var blit sat tilside.

Strøm: Vi vilde ha *hjelp* til at faa en fastlønnet mand, og da var det vel forutsætningen ogsaa hos os at det derigjennem skulde skaffes ny tilvekst til organisationen. Resultatet av dette avslag var at hermetikarbeiderne med store ofre maatte gaa til ansættelse av fastlønnet mand *uten* hjelp av forbundet. Men med den svære arbeidsledighet som satte ind magtet de ikke at holde det gaaende. Stillingen idag vilde ha været en helt anden hvis man hadde hat en fast mand til at ta sig av disse spørsmaal.

Hellebø: Man maa efter de uttalelser som er faldt faa indtrykket av at Vestlandet i dette tilfælde er blit stedmoderlig behandlet. Jeg var med paa at behandle dette forslag fra Stavanger, og hadde man ment at forbundet hadde økonomisk evne til at gjøre noget var det vist ingen i styret som vilde stemt imot det. Forøvrig vil jeg si at ogsaa Bergen maatte ha kunnet stille samme rimelige krav.

Volan: Strøm maa kunne se forskjellen mellem et agitationsbidrag engang for alle og det at gi et aarlig bidrag til avlønning av en fast lønnet mand. Stavanger søkte *samtidig* om et agitationsbidrag, og det fik de i likhet med Trondhjem.

Gabrielsen fastholdt at der var søkt om et bidrag til *hjelp*, og at det meste her vilde ha faldt paa avdelingene. Volan syntes at være fjernt fra at ha nogetsomhelst kjendskap til de lokale forhold i Stavanger.

Ad forretningsutvalgsmøte 24. september 1919.

Sak nr. B 264. Der foreligger et andragende fra sekretæren i bergverksarbeidernes gruppe om forhøielse av arbeidsledighetsunderstøttelsen til lovens maksimum for arbeidere i Sulitjelma.

Protokollkomiteen bemerket, at det ikke fremgik av protokollen hvilken stilling forretningsutvalget hadde tat til spørsmålet.

Forretningsutvalget: Naar komiteen har gjort bemerkning til denne sak maa dette skyldes at den ikke har været opmerksom paa forretningsutvalgets beslutning. Denne lyder: «Det overlates til formanden og kassens bestyrer at utrede spørsmålet om forhøielse av ledighetsunderstøttelsen med henblik paa forøket statstilskud.» Som man kjender til kan forbundsstyret ikke beslutte forhøielse av understøttelsen med mindre denne godkjendes av staten. Efter konferanse man hadde med arbeidsledighetsinspektøren vilde det ikke nytte at søke om forhøielse av understøttelsen, idet kassens økonomiske stilling var saadan, at den ikke uten ekstraordinær støtte fra staten kunde fortsætte at utbetale den lovbestemte understøttelse. Under de forholde faldt saken bort.

Ad forretningsutvalgsmøte 1. oktober 1919.

Sak nr. B 44. Senere behandlet i møte 22. oktober under sak A 440 angaaende avskedigelse av Petter Øyens akkordlag.

Protokolkomiteen uttaler sin beklagelse over denne saks forløp og kan ikke frigjøre sig fra det indtryk, at saken fra først av har været utilstrækkelig undersøkt.

Forretningsutvalget kan være enig i protokolkomiteens anmerkning forsaavidt den mener at organisationen ikke burde tat konflikt paa saken. Man kan dog ikke se bort fra det forhold, at laget blev avskediget sandsynligvis som følge av en artikkel i «Tidens Tegn» og «Aftenposten» for 9. august med overskrift 2 arbeidslag som dovner sig. Saken vakte en saadan opsigt og var gjenstand for en indgaaende behandling i pressen, hvor «Social-Demokraten» engagerte sig meget sterkt i forsvaret av Øyens akkordlag. Slik som saken dengang forelaa var der for forretningsutvalget intet andet valg end at ta konflikten.

Sak nr. A 309. Angaaende utbetaling av streikebidrag til medlemmer som ikke har den i loven bestemte medlemstid. Av protokollen fremgaar at foreningen i Mosjøen har utbetalt streikebidrag paa forskud og at forbundet senere har efterbevilget beløpet.

Protokolkomiteen finder, at denne utbetaling er i strid med lovene. Forretningsutvalget maa til enhver tid sørge for at medlemmene blir bekjendt med lovens bestemmelser om utbetaling av streikebidraget.

Forretningsutvalget var enig i at de foretagne utbetalinger var i strid med lovene, men naar de engang var foretat, saa forretningsutvalget ingen utvei til at faa pengene tilbake. I det hele tat har forholdene med foreningen i Mosjøen været ganske fortvilet. Man har saaledes flere gange sendt folk til Mosjøen for at faa foreningen til at foreta sine dispositioner i henhold til lovenes bestemmelser, og man faar vel gaa ut fra at forholdene utvikler sig til det bedre ogsaa med denne forening.

Ad forretningsutvalgsmøte 8. oktober 1919.

Sak nr. B 310. Det sees at medlem nr. 66084, Georg Andersen ved at utrive tillægget i medlemsboken har faat utbetalt kr. 66.00 mere i arbeidsledighetsbidrag end han var berettiget til. Forretningsutvalget har besluttet at han kan faa fortsætte sit medlemsskap mot at tilbakebetale de for meget erholdte beløp.

Protokolkomiteen finder, at vedkommende burde negtes medlemsskap i forbundet.

Forretningsutvalget er enig med protokolkomiteens bemerkning, og man vilde uten tvil ha forholdt sig paa den maate, hvis man hadde været aldeles sikker paa, at vedkommende hadde utrevet tillægget til medlemsboken. Som man kjender til blev avsnittet om arbeidsledighetskassen trykt selvstændig og indklæbet i de gamle bøker. Det kan jo ogsaa derfor tænkes at tillægget er faldt ut uten foranledning fra vedkommende medlem.

Ljungkvist syntes ikke en slik avgjørelse var egnet til at befordre disiplin blandt medlemmene.

Volan henholdt sig til utvalgets svarbemerkning og oplyste at saken siden hadde ordnet sig i overensstemmelse hermed.

Brekken sluttet sig til komiteen. Det gik ikke an at forretningsutvalget anerkjendte misligheter inden organisationen.

Kjelstadli fandt ingen grund til kritik overfor utvalget her. Ingen hadde ført noget sandhetsbevis for at feilen var begaaet i bedragerisk hensigt.

Volan: Utvalget har sagt at manden maatte tilbakebetale det som han hadde faat for meget. Om en mand har været uheldig nok til at miste tillægget vil ikke jeg dømme ham paa livstid for 66 kroners skyld. Vedkommende var paa reise, og det er vel mest sandsynlig at han har mistet det.

Støstad: I protokollen staar det at han har *tat* tillægget ut. Det er ingen tvil da; ellers vilde komiteen vel ikke ha heftet sig ved det.

Baitz fandt at utvalget hadde handlet riktig og at det var litet at opta nogen disput om.

Ad forretningsutvalgsmøte 15. oktober 1919.

Sak nr. B 268. Skandinavisk arbeiderkongres. Forretningsutvalget sees at ha valgt 5 medlemmer som repræsentanter til arbeiderkongressen i Stockholm og deriblandt baade forbundets formand og viceformand.

Protokolkomiteen finder, at et mindre antal repræsentanter maatte være tilstrækkelig, likesom det maa være uheldig, at baade formand og viceformand samtidig er fraværende i saa lang tid.

Forretningsutvalget ansaa kongressen i Stockholm for et meget viktig møte, hvor forbundets standpunkt til de store socialpolitiske spørsmaal skulde præciseres. Man fandt det derfor uforsvarlig at indskrænke sig til en mindre repræsentation end den som var sendt.

Ad forretningsutvalgsmøte 5. november.

Sak nr. A 390. Kongsberg kommune.

Protokolkomiteen henviser til sine bemerkninger ad sak A 377, Fiskaa verk.

Forretningsutvalget henviser til sit svar sak nr. A 377, Fiskaa verk.

Ad forretningsutvalgsmøte 26. november.

nr. B 157. Forretningsutvalget sees at ha git sit samtykke til indkaldelse av glasarbeidergruppens industrikomitè for at diskutere lønskrav og stiftelse av eget forbund.

Protokolkomiteen mener, at forretningsutvalget burde ha tat forbehold med hensyn til behandlingen av eget forbund.

Forretningsutvalget fandt ikke at ville nogen diskussion om spørsmålet eget forbund for glasarbeiderne og man mente bedst at kunne hindre dannelse av eget forbund derved, at forretningsutvalget kunde ha anledning til at drøfte dette spørsmaal sammen med industrikomiteen.

Sak nr. B 244. Organisering av arbeiderne paa Spitsbergen.

Da der allerede eksisterer en organisation for Spitsbergens vedkom-

mende finder *protokolkomiteen*, at hvis der skal gjøres noget med denne sak bør dette overlates Landsorganisationen.

Efter *forretningsutvalgets* opfatning er det i første række Arbeidsmandsforbundet som har interesse av at organisationen og arbeidsforholdene paa Spitsbergen er saa gode som mulig, idet det er forbundets medlemmer som i stor utstrækning søker arbeide ved de forskjellige kulfelter paa Spitsbergen. Ut fra denne betragtning fandt *forretningsutvalget* at forbundet hadde pligt til at gjøre noget for at faa etablert rimelige arbeidsbetingelser paa Spitsbergen.

Ad forretningsutvalgsmøte 4. december 1919.

Sak nr. B 357. Porcelænsarbeidernes Forening, Porsgrund, *Forretningsutvalget* sees at ha eftergitt foreningen endel kontingentmerker som er bortkommet.

Protokolkomiteen har tidligere kritisert saadanne eftergivelser og vil fastholde sit standpunkt.

Forretningsutvalget bemerket, at det kunde være enig heri.

Ad forretningsutvalgsmøte 17. december.

Sak nr. B 145. Dombaas og Snehættens stedlige styre sees at ha faat 250 kroner som refusion for utført agitation.

Protokolkomiteen vil bemerke, at styret i april har faat kr. 300,00 til agitation. For disse pengers anvendelse foreligger ingen beretning, likesom der heller ikke foreligger nogen opgave over den nu utførte og av forbundet betalte agitation. Dette er uriktig, og refusion burde ha været negtet, indtil saadan opgave forelaa.

Forretningsutvalget: Som det vil fremgaa av denne sak har forbundet gjentagne gange behandlet kravet fra det stedlige styre og i skrivelse til styret er det uttrykkelig gjort oppmerksom paa, at forbundet ikke vil refundere utgifter til agitation med mindre agitationen paa forhaand er godkjendt.

Sak nr. B 365. Hovind Jernbanearbeiderforening søker fritagelse for kontingent for medlem nr. 4887, Oskar Olsen. Han har været syk og arbeidsudygtig og har kjøpt et smaabruk i Solør. *Forretningsutvalget* har besluttet at han faar opretholde sit medlemsskap ved at betale fritempelmerker.

Protokolkomiteen finder beslutningen farlig paa grund av de konsekvenser den kan faa.

Forretningsutvalget tror ikke at beslutningen medfører konsekvenser for forbundet, idet der heldigvis ikke er ofte at saadanne tilfælder indtræder.

Sak nr. A 431. Stavanger Elektrostaalverk. *Forretningsutvalget* sees at ha bevilget understøttelse til to medlemmer som ikke har staat i forbundet den lovbestemte tid.

Protokolkomiteen uttalte, at *forretningsutvalget* i saadanne tilfælder burde holde sig lovene etterrettelig.

Forretningsutvalget vil gjøre oppmerksom paa, at vore medlemmer

ved Stavanger Elektrostaalverk dels blev indblandet i en lockout verket foretok mot Norsk Jern- og Metalarbeiderforbunds medlemmer for dets deltagelse i 21. juli-aksjonen og dels i sympatistreik, som blev iverksatt paa grund av denne lockout. Under disse omstændigheter fandt *forretningsutvalget* at maatte indvilge streikeunderstøttelse ogsaa til de her omhandlede 2 medlemmer.

Ad hovedstyremøte 28. december.

Sak nr. A 191. Efter at saken har været behandlet i en række utvalgsmøter har hovedstyret gitt de kommunale arbeiderforeninger adgang til uanset bestemmelsen i lovens pag. 34 p. 3 at gaa ut av forbundet uten den lovbestemte opsigelsestid.

Slik som saken laa an vil ikke *protokolkomiteen* rette nogen klander over hovedstyrets avgjørelse, men finder at maatte paatale, at *industrikomiteen*, som paa landsmøtet blev valgt for at vareta forbundets interesser og opretholde dets enhet, paa forbundets regning har faat anledning til at drøfte planer til forbundets opdeling.

Forretningsutvalget: Det er mulig at *forretningsutvalget* burde ha hindret *industrikomiteen* fra at faa adgang til paa forbundets bekostning at drøfte spørsmålet om organisering av eget forbund. Men man tror ikke at man paa den maate hadde kunnet forhindre kommunearbeidernes uttrædelse av forbundet. Det har den hele tid hersket den bedste forstaaelse mellem Arbeidsmandsforbundet og de forskjellige kommunale arbeiderforeninger. Naar saa disse foreninger nu fandt at burde uttræde av forbundet var *forretningsutvalget* av den opfatning, at uttrædelsen burde foregaa i al venskabelighet.

Sak nr. A 339. Funktionærenes lønninger. Det sees at hovedstyret efter krav fra forbundets tillidsmænd har gaaet til en ny forhøielse av lønningene saavel for de valgte som de ansatte i forbundets tjeneste. Likeledes sees at være gitt formanden et repræsentationstillæg stort 500 kroner. Av protokollene fremgaaer at hovedstyret i møte i juli 1919 — efter tariffrevisionenes avslutning — gikk til en forhøielse av samtlige lønninger.

Protokolkomiteen finder det noget eiendommeligt, at hovedstyret i to paa hinanden følgende møter gaar til saavidt store lønsforhøielser, og mener, at den sidst foretagne forhøielse burde ha utstaaet til tariffrevisionene i 1920 var over. Med hensyn til det givne repræsentationstillæg for formanden mener *protokolkomiteen*, at hovedstyret ingensomhelst lovlig ret har til at gi et saadant tillæg, da dette er en ny form for lønningsforhøielse, og en form som efter dens mening er helt forkastelig. *Protokolkomiteen* maa ogsaa minde om de paa landsmøtene i 1916 og 1918 truffne avgjørelser om ens løn for alle forbundets tillidsmænd. I forbindelse med lønningene blev der vedtatt at forslag fra Sundby som paalægger *forretningsutvalget* at ha et vaakent øie med, at sekretærene og andre i forbundets tjeneste ansatte funksjonærer gjør sin pligt med hensyn til at beholde forbundets enhet i fremtiden.

Protokolkomiteen mener, at hovedstyrets protokol burde indeholde en nærmere begrundelse for dette forslag.

Forretningsutvalget: Aarsaken til at hovedstyret gikk til en almindelig lønsforhøielse til de lønede tillidsmænd og funktionærer var at de fleste større organisationer hadde gått til at fastsette tilsvarende lønninger paa et tidligere tidspunkt. Hovedstyret vilde derfor ikke ta ansvaret for at Arbeidsmandsforbundets tillidsmænd og funktionærer kom til at staa paa lavere lønninger end hvad de hadde billig krav paa at faa. Med hensyn til ekstrabevilgningen til formanden blev denne git for i nogen grad at ta bort de følger som avskaffelsene av indenbys diæt for forhandlinger vilde medføre. Saa noget direkte lønstillæg kan denne bevilgning ikke sies at være.

Støstad: Hvad komiteen nærmest har heftet sig ved er at man ikke ventet med at gaa til lønsforhøielse indtil man var færdig med tarifrevisjonen i 1920. Med hensyn til formandens repræsentationsbidrag tror jeg man skal komme bort fra den slags bevilgninger. Sundbys forslag virker noget eiendommelig, saa længe vi er uten begrundelse for det.

Volan: Til det sidste er at si, at det ikke er mulig at skrive ned alt i en protokol. Man maa gaa ut fra at en protokolkomiteé som har adgang til at undersøke alle saker ogsaa har nogen oversigt over hvad der foregaar inden organisationen. Denne sak maa sees paa bakgrund av beslutningen om dannelse av eget kommunearbeiderforbund og likesaa Alfred M. Nilsens agitation for dannelse av eget forbund av anlægsarbeiderne. — Jeg sa at jeg ikke *ønsket* noget repræsentationstillæg, men hovedstyret mente at en mand som skulde delta i alle hovedforhandlinger, mægling osv. hadde krav paa det for den tids vedkommende da han ikke kunde komme hjem og spise.

Sethil: Naar man ser det foregaaende punkt i forbindelse med kommunearbeidernes uttræden for at danne eget forbund kan det se ut som det netop var myntet paa min person — som om jeg skulde ha drevet er illojal agitation osv. Jeg har ikke forstaat det slik at hovedstyret har været av den opfatning — for den saks skyld heller ikke protokolkomiteen. Jeg vil til overflod peke paa at i det utsendte sirkulære var baade jeg og Gerhardsen *mot* dannelse av et selvstændig forbund av kommunearbeiderne.

Eggen: Vore tillidsmænd er *ikke* valgt for at de skal være hjemme og spise, men for at de skal vareta organisationens interesser. De maa da ta paa sig det som følger derav. Jeg advarer mot gjentagelser.

Brekken var enig med Eggen og uttalte sin forbauselse over at hovedstyret hadde bevilget formanden 500 kroner, naar han ikke vilde ha dem.

Støstad: Selvfølgelig har komiteen anledning til at undersøke de forskjellige saker, og det har vi ogsaa gjort. Men i det tilfælde som vi har paapekt, nemlig Sundbys forslag, tror jeg ikke der forefindes nogen dokumenter til at bygge et saadant forslag paa, uten at det kanskje netop henpekte paa tendensen til dannelse av nye forbund av grupper inden arbeidsmandsforbundet.

Løgavlen bad om at hovedstyrets protokol fra møtet maatte bli referert. Skulde der betales ekstra for at hindre at tillidsmænd drev agitation for overgang til andre organisationer? Hovedstyret hadde ogsaa brutt med princippet like løn for alle.

Volan: Med hensyn til det sidste skal jeg opplyse at landsmøtet i Bergen i 1913 satte formandens løn til 2800 kroner og sekretærenes til 2200. I 1916 fastsattes lik løn, men paa det tidspunkt eksisterte ogsaa en diæt for deltagelse i indenbys forhandlinger. Denne diætgodtgjørelse gikk hovedstyret i 1919 til at ophæve samtidig med at det foretok en forhøielse av lønningene. Da betyr dette — hævdet styret — at formanden i virkeligheten blev sat i en *særstilling* overfor de andre.

Sak nr. A 344. Organisering av arbeiderne paa Spitsbergen. Protokolkomiteen henviser til sin bemerkning om saken ved dens behandling i forretningsutvalgsmøte 28. november. I hovedstyremøte onsdag 31. december sees at være git formanden et gratiale for aaret 1919 stort 500 kroner.

Protokolkomiteen maa uttale som sin mening, at hovedstyret ingen ret har til at gi denne slags bevilgninger.

Forretningsutvalget henviste til svaret paa bemerkningen til sak B 244 for 26. november.

Sak nr. A 8 og 9. Angaaende opsigelse i jernindustrien og ved Kristiania Spikerverk.

Forretningsutvalget har besluttet at opsi overenskomsten, uten at det av protokollen fremgaar noget om at medlemmene har faat anledning til at ta stilling til spørsmålet.

Forretningsutvalget: Efter konferanse mellem forbundsstyrene og Landsorganisationen skulde samtlige tariffier opsiges. Dette maatte derfor foretages uanset foreningenes stilling til saken.

Tilslut bemerket *protokolkomiteen*, at protokollene viste at fremmøtet til forretningsutvalgsmøtene hadde været daarlig. I flere møter møtte bare fire av medlemmene, i et enkelt bare tre. Dette kunde virke uheldig for sakenes behandling.

Hertil bemerket *forretningsutvalget:* Man er selvfølgelig enig i at det vilde være heldig om såmtlige medlemmer av forretningsutvalget kunde delta i alle møter. Som man skjønner vil dette dog ikke la sig gjennomføre og man kan ikke utsætte møtene, fordi om et eller flere medlemmer av utvalget har lovlig forfald.

Avsnittet for 2. halvjaar 1919 godkjendtes derpaa enstemmig.

Ødegaard: Der er kommet forslag om at en eksklusion ved Raanaasfossen i 1920 blir optat paa dette landmøte. Til at se paa saken og i tilfælde komme med indstilling bør der da nedsættes en komité.

Som komité valgtes *Ant. Brekken, Langseth og C. Strøm.*

Eftermiddagsmøtet onsdag.

Ordstyrer: *Eberhardsen*.

Efter oplæsning av protokollen referertes en tak fra kamerat Blom for den innsamlede pengegave som han hadde mottatt.

Valg- og budgetkomite.

Efter Løgavlens forslag i aapningsmøtet skulde valget av valg- og budgetkomité foretages som første sak i eftermiddagsmøtet onsdag. Imidlertid fremkom *Løgavlen* nu med et nyt utsættelsesforslag gaaende ut paa at komitévalgene først skulde finde sted naar spørsmålet om organisationsformene var færdigbehandlet av landsmøtet.

Løgavlen motiverte forslaget og bemerket, at behandlingen av beretningen og protokolkomiteens bemerkninger hadde tatt længere tid end han hadde forutset.

Kjelstadli saa ingen hensigt i at vælge komiteene efter at de viktigste saker var unddaggjort. Han foreslog at man nu gikk til valg i henhold til den tidligere fattede beslutning.

Sundbye var enig heri. Man var nu kommet til den fjerde dag, og ogsaa dette landsmøte burde vel ta en ende. Han oplyste at dirigentene var enig om at skride til de utsatte valg.

Moe og *Eriksen* støttet *Løgavlen*.

Utsættelsesforslaget forkastedes med overveiende flertal.

Ordstyreren refererte paany hovedstyrets forslag foruten et *nytt* forslag fremsat av Gabrielsen, Axel Bergersen, Blattmann og Niels Ødegaard. Dette forslag lød:

Valgkomité: Arthur Berby, Ole Berg, Nic. Eggen, Ole O. Kaasa, Jørgen Ingebretsen, Harald Sørli, Gudbrand Holt, Gustav Moe og Ingvald Olsen. — Budgetkomité: Sverre Støstad, P. O. Moan, Hans Tollefsen, Karl Rønkvist og Borg Fjeld.

G. Baitz fastholdt valget av Fagerlund efter det første forslag som representant for Drammensdistriktet. At sætte ham utenfor betegnet tal som «smudspolitik».

Gabrielsen: Under den første debat som førtes her var jeg bragt i forslag som medlem av valgkomiteen. Dette forslag er trukket tilbake. Det nye forslag som er fremlagt gir en likelig fordeling av representasjonen. Man skal ogsaa huske at i de store spørsmåal som kommer op til drøftelse her blir der brytninger, og meningene vil staa sterkt mot hverandre. Jeg benægter ikke den *politiske* farve som forslaget ogsaa gir uttrykk for, og anbefaler at man legger denne liste til grund for valget.

Garberg: Ogsaa i det nye forslag er Trondhjem uteglemt. Jeg henstiller til landsmøtets deltagere at rette paa denne feil og foreslaar P. Aune indvalgt.

Formanden: Hovedstyret har ikke villet ta op til fornyet behandling dette valg og har derfor ikke drøftet nogen ny sammensætning. Personlig vil jeg si at jeg er villig til at gaa over til det sidst fremlagte forslag, og jeg vil høre om de øvrige medlemmer av hovedstyret er villig dertil; jeg mener at det gir et mer korrekt uttrykk for hvordan komiteene bør

sammensættes, baade henset til distriktene og den gruppeordning vi har i forbundet. Jeg vil som sagt henstille til hovedstyrets øvrige medlemmer at gi sin opfatning tilkjende.

Løgavlen fandt ingen grund til at fravike det oprindelige forslag.

Moe anbefalte det nye forslag som det mest tilfredsstillende.

Hans Moen hadde som medlem av hovedstyret været med paa at utarbeide det første forslag og vilde holde paa det.

Baitz hadde ophørt at forbause sig over den vaklende holdning som enkelte hovedstyremedlemmer indtok; den ene dag hadde vi dem her og en anden dag der.

P. Vestad: Efter forkastelsen av Løgavlens forslag om at vente med valget til den principielle avgjørelse paa landsmøtet er faldt kan jeg, i likhet med ham, heller ikke se nogen grund til at fravike det oprindelige forslag. Jeg vil spørre: hvilke betingelser har Niels Ødegaard i denne forsamling som forslagsstiller?

I. Iversen vilde som styremedlem finde det «løssluppet» at gaa fra indstillingen.

A. Bergersen: Naar det er fremholdt at *politiske* hensyn har gjort sig gjældende hos os da er dette ikke tilfældet, men forslaget fremkomst er diktert av vort syn paa arbeiderklassens retningslinjer og fremgangslinjer.

Formanden: Der var ogsaa i dette spørsmåal nogen dissens inden hovedstyret, og mange avvikende forslag fremkom. Den fremlagte indstilling gir derfor ikke noget billede av den almindelige opfatning om hvordan listen burde se ut. Jeg tror at det sidste forslag er mer i overensstemmelse med den opfatning, som jeg hævdede der, og ogsaa mer retfærdig.

Niels Ødegaard hævdede at naar der i hovedstyret var dissens i et spørsmåal som sammensætningen av en valgkomité for et landsmøte maatte det være fuldt berettiget for de repræsentanter som møtte her at ta op nye forslag, som dækket ens opfatning. Til Vestad vilde han si at han hadde deltatt længer i arbeiderbevægelsen end *han* har gjort.

Baitz: Skal det gaa i det haarde, da skal *jeg* bevise at der er politik i det!

Blattmann: Vil Baitz bevise at arbeiderbevægelsen skal holde sig borte fra politik? Det er morsomt at høre dette *idag!* Der er ingen grund til at lægge skjul paa at den retning som har seiret ogsaa skal ha den størst mulige representasjon i Norsk Arbeidsmandsforbund og faa den indflydelse paa valgene som den tilkommer. Det er *det* syn som først og fremst skal repræsenteres i valgkomiteen; det kan representanten fra Drammen lægge sig paa sinde.

Vestad: Hvori ligger «uretfærdigheten» i at bytte ut Fagerlund med Berby? Jeg kan paaberope mig *den* ting ialfald, at mit virke altid er faldt direkte blandt medlemmer paa arbeidsplassen.

N. Ødegaard: Tak i like maate!

Gabrielsen: Debatten viser at *vort* forslag er fuldt berettiget. Og der er ingen som har forsøkt at rive det istykker. Jeg henstiller til den representant som talte om politik at bevise hvad vort arbeide er uten *klassekamp*. Og klassekamp er politik.

Løgavlen: Hvor meget daarligere mand er Garten end f. eks. Gustav Moe? Hvis det er de politiske hensyn det spørres om er den ene like god kommunist som den anden. Og er det fagoppositionelle hensyn da staar Garten heller ikke tilbake. Jeg tror formandens stilling er mindre vel overveiet.

Rich. Hansen: Jeg vil bare spørre om det er av saklige eller politiske eller rettferdighetshensyn at man stemmer paa folk som ikke er paa landsmøtet? I budgetkomiteen er foreslaaet indvalgt en Rosenkvist.¹⁾ Kan han reise sig?

Flere: Det er hovedstyrets indstilling det!

Hansen: Ja det er helt bort i natten. Det er ingen her paa landsmøtet som heter saa.

Formanden: Med hensyn til Berby og Moe er de repræsentanter for Sørlandet. I indstillingen fra hovedstyret var ingen tat med derfra, og dog representerer denne landsdel en tredjedel av landet. Jeg har intet at si hverken paa Garten eller Fagerlund personlig; jeg diskuterer i det hele ikke *personene*. Men naar man foreslaar *to* fra Trøndelag finder jeg det uriktig at man ikke skal ha saa meget som én fra Bergen og Stavanger.

Solli: Jeg understreker med Vestad at det gjælder for en speciel politisk retning at gjøre sig gjældende inden fagbevægelsen som saadan og placere sine mænd i valgkomiteen for saa igjen at utpeke dertil svarende personer som underbruk for fremtiden. Skal det komme an paa *kvalifikationer* da er det første forslag det bedste.

Fagerlund: Jeg vil opplyse at jeg tilhører Det norske Arbeiderparti og at jeg altid har gjort min pligt som medlem der og som fagforeningsmand. I spørsmålet om organisationens omlægning har jeg den oppfatning at for vor industri vil industriforbundsformen være den heldigste. Dermed tror jeg at ha klarlagt hvilken person Fagerlund er ialfald.

Sundbye: Denne diskussion har antat en hidsighet som jeg tror er ganske unødvendig. Jeg er ikke enig i hovedstyrets indstilling. Helt siden 1908 har jeg deltatt i forbundets landsmøter, og man har altid tat skyldig hensyn til *distriktene* ved besættelsen av pladsene i valgkomiteen saavel som i hovedstyret. Det forslag som nu er fremlagt her paa landsmøtet av fire kamerater synes jeg er et udmerket forslag, og jeg har ingen betænkelighet ved at tiltræ det. Der er bare én uhyrlighet ved det efter mit skjøn, og det er at Trondhjem — stik mot hævdvunden praksis — er sat utenfor. Jeg vil derfor ikke undlate at stemme paa P. Aune.

Man gik derpaa til avstemning paa valgkomiteen. Som tællekomité valgtes Garberg, Gustav Nordby og Karl Kristiansen.

Som medlem av budgetkomiteen fremsatte *Løgavlen* forslag om Wilh. Hansen istedetfor Sundbye, mens *Nilsen* foreslog som ny Blindheim. *Aune* talte for forslaget fra de 4.

Som tællekomité for dette valg oppnævntes Ole Stenvik, C. Strøm og Nic. Eggen.

¹⁾ Skal være Rønkvist.

Derpaa gik man videre i gjennomgaaelsen av

protokolkomiteens indstilling.

(1. halvvaar 1920.)

Ad forretningsutvalgets møte 14. januar 1920.

Sak nr. B 25. Forretningsutvalget sees ikke at ha tat hensyn til den indstilling til løn for kontordamene, som forelaa fra arbeidsledighetskassens bestyrer, men har fastsat adskillig høiere satser.

Protokolkomiteen finder ikke dette at være riktig, da bestyreren maa ansees at være den som har den bedste anledning til at værdsætte vedkommendes arbeide.

Forretningsutvalget: Ved ansættelsen av lønnen for kontordamene ved arbeidsledighetskassen fandt forretningsutvalget sig forpligtet til at sammenligne disse damers arbeide med det som blev utført av forbundets øvrige damer. Man fandt det saaledes litet rimelig at arbeidsledighetskassens bokholderske skulde sættes paa lavere løn end hovedkassererens assistent.

Sak nr. B 16. Andragende fra avd. 326, Horten, om eftergivelse av betaling for bortkomne merker til et samlet beløp av kr. 703.95.

Forretningsutvalget sees mot en stemme at ha indvilget andragendet. *Protokolkomiteen* finder det ikke rigtig at saadanne beløp blir eftergitt. De bør opføres som gjæld til forbundet og avdrages efterhvert.

Forretningsutvalget gjør oppmerksom paa at foreningen i dette tilfælde tilbød sig at betale kr. 150.00 for de bortkomne merker, tiltrods for at der forelaa bevis for at merkene var bortkommet og saaledes ikke kom noget medlem til gode.

Ad forretningsutvalgsmøte 25. februar 1920.

Sak nr. A 144. Forretningsutvalget sees at ha bevilget en ukes ekstraunderstøttelse til arbeiderne ved Den norske Gummi- og Galogefabrik.

Protokolkomiteen finder at beslutningen er i strid med forbundslovens § 9.

Forretningsutvalget mottok flere henstillinger om forhøielse av streikeunderstøttelsen til de streikende arbeidere ved Den norske Gummi- og Galogefabrik. Det sidstnævnte var begrundet med at Jern- og Metalarbeiderforbundet hadde forhøiet understøttelsen med 50 pct. til de medlemmer som deltok i denne konflikt. Forretningsutvalget fandt ikke at kunne foreta en lignende forhøielse, idet man mente at dette vilde medføre for store konsekvenser for forbundet. Derimot mente man at kunne forstrække de streikende med 1 ukes ekstraunderstøttelse, som i virkeligheten vilde bety en forhøielse av streikeunderstøttelsen. Man kan derfor ikke indrømme at beslutningen er i strid med forbundsloven.

Sak A 146 1920. Ved fællesforhandlingene for sildoljefabrikkene i Nordland sees forretningsutvalget at bemyndige sekretær Strøm til under eventuelle forhandlinger at indkalde en representant for arbeiderne ved hver fabrikk, ialt 10.

Protokolkomiteen finder det meningsløst at indkalde saa mange repræsentanter ved forhandlinger som omfatter sammeslags fabrikker.

Forretningsutvalget: Naar utvalget gav sekretær Strøm bemyndigelse til at indkalde en repræsentant fra hver av sildoljefabrikkerne i Nordland for at delta i forhandlingene, var dette ikke bare av hensyn til forhandlingene, men ogsaa for at kunne skaffe sig oversigt over forholdene ved de forskjellige bedrifter og for at planlægge en fælles aktion forsaavidt der skulde utbryte streik. Slik som forholdene hadde utviklet sig ved sildoljefabrikkerne i Nordland, fandt forretningsutvalget uforsvarlig at undlate at gi sin medvirken til at et saadant møte kunde bli avholdt. Sekretær Strøm anfører i sin skrivelse at ofte eies disse bedrifter av de samme aktionærer. I tilfælde streik ved en bedrift kan de derfor ganske letvint ved hjelp av forceret arbeide ved andre bedrifter faa tilfredsstillet behovet for sine kunder og oparbeidet raastoffet.

Ad forretningsutvalgsmøte 3. mars 1920.

Sak nr. B 80/20. Forretningsutvalget sees at ha bevilget et laan stort kr. 6000.00 til Rjukan Arbeiderforening til opførelse av feriehjem.

Protokolkomiteen finder denne beslutning om laan litet overensstemmende med sidste landsmøte, hvor alle lignende andragender konsekvent blev avslaaet.

Forretningsutvalget vil gjøre opmerksom paa at det indvilgede laan hadde en langt mere midlertidig karakter end alle øvrige laan som forbundet hadde indvilget, idet foreningen forpligtet sig til at iligne sine medlemmer 30 øre i ekstrakontingent indtil laanet var tilbakebetalt.

Ad forretningsutvalgsmøte 17. mars 1920.

Sak nr. B 87/20. Bryn Fyrstikfabriks Arbeiderforening meddeler at den har besluttet at melde sig ut av Kristiania og Omegns stedlige Styre og sees at ha faat forretningsutvalgets godkjendelse til dette.

Protokolkomiteen finder denne beslutning uriktig og mener at saa længe det stedlige styre opretholdes bør samtlige foreninger være tilsluttet dette. Ved senere indkomne andragender av lignende art sees ogsaa forretningsutvalget at ha været av den samme opfatning som protokolkomiteen.

Forretningsutvalget: Aarsaken til at man tillot Bryn Fyrstikarbeiderforening at træ ut av det stedlige styre i Kristiania var, at foreningen ligger utenom byen og saaledes ikke kan sies at komme ind under lovens bestemmelser om det stedlige styre.

Ad forretningsutvalgsmøte 7. april 1920.

Sak A 189/20. Forretningsutvalget sees at ha godkjendt tarifforslag fra Løkken Grubearbeiderforening og git tilladelse til opsigelse av pladsene. Organisationsprocenten sees at være 50.

Protokolkomiteen finder det noget betænkelig med den erfaring man har fra tidligere konflikter paa stedet, at pladsenes opsigelse godkjendes, hvor bare det halve antal arbeidere er organisert. Efter komiteens mening burde der først legges vekt paa at stabilisere organisationen paa pladsen.

Forretningsutvalget er enig med protokolkomiteen i at organisationsprocenten ved Løkkens Verk var lav, men saavel forbundet som foreningen har gjort alt som der har været anledning til for at faa forholdene rettet uten at dette dog har lyktes. Under disse omstændigheter fandt forretningsutvalget ikke at kunne ta ansvaret for at negte de organiserte arbeidere at fremsætte lønkrav.

Ad forretningsutvalgsmøte 28. april 1920.

Sak nr. B 92/20. Det sees at være bevilget Kristiansands faglige Samorganisation kr. 499.00 for hadde utgifter ved stiftelse av foreninger i tilslutning til forbundet.

Protokolkomiteen er av den opfatning, at da samorganisationene er en agitationsorganisation under Landsorganisationen, burde denne utrede de nødvendige utgifter ved agitationen, hvilket saavidt komiteen bekjentt ogsaa gjøres i almindelighet.

Forretningsutvalget mener at bevilgningen til samorganisationen i dette tilfælde var paa sin plads, idet samorganisationen bevislig har hat en utgift av kr. 499.00 i anledning stiftelse av endel foreninger i tilslutning til forbundet.

Ad forretningsutvalgsmøte 5. mai 1920.

Sak nr. A 266/20. Forretningsutvalget sees at ha bevilget kr. 1500.00 til agitation m. v. til Sørlandsbanens 4. avdelings regulativkomité.

Komiteen finder dette bidrag noget høit, da det bare gjælder en avdeling. Likesom man finder at agitationsbidrag altid bør deles ut gjennom de stedlige styre. Protokolkomiteen vil ogsaa spørre hvad «m. v.» betyr.

Forretningsutvalget: Som tidligere meddelt var det stedlige styre ved Sørlandsbanen ophævet og dets virksomhet overtat av Sørlandsbanens regulativkomité. Agitationsbidraget maatte derfor bevilges til denne. Beløpets størrelse er som oftest en skjønssak. Protokolkomiteens bemerkning om hvad «m. v.» betyr vil bli besvart paa landsmøtet.

Efter en redegjørelse av *Volan* spurte *Heldal* om hovedstyret hadde mottat nogen beretning for den agitation som var blit drevet.

Volan: Jeg kan ikke si noget om hvorvidt der er indsendt beretning, da jeg fratradte imens. Der er heller ingen av utvalgets medlemmer som husker det; saken maa da undersøkes og svar bli git senere.

Alb. Karlsen oplyste at «regulativkomiteen» i dette tilfælde var fælles for alle avdelinger paa Sørlandsbanen og som saadan utgjorde det stedlige styre.

Eikejord: Jeg vil benytte anledningen til at si til anlægsarbeiderne at de bør ikke bruke navnet regulativkomité, men stedlige styre som er en institution i henhold til lovene.

Hellebø og *Moen* uttalte at hovedstyret intet hadde hat med denne sak at gjøre.

I anledning av en bemerkning av *Karlsen* om at arbeidsregulativkomiteene har en videre oppgave end de stedlige styre uttalte *Eikejord*, at der var intet i veien for at opta i lovene de oppgaver som regulativkomiteene nu har.

Ad forretningsutvalgsmøte 12. mai 1920.

Sak B 153/20. Sekretær Kvale sees at være git garanti for et laan stort kr. 9000.00, til indkjøp av eiendommen Kristiansandsgt. 4.

Protokollkomiteen henviser til sin bemerkning ad hovedstyremøte 18. januar 1919, sak B 24.

Forretningsutvalget henviser til sit svar paa protokollkomiteens bemerkninger angaaende hovedstyrets beslutning i sak nr. B 24 — 18. januar 1919.

Ljungkvist: Jeg har altid betragtet Norsk Arbeidsmandsforbund som en organisation som skulde ha til opgave at vareta interessene og kampen paa arbeidsplassen. Men man skulde nærmest finde det riktig at ligne det med et «aktieselskap». Vi blir vel dermed snart eier av en skrap-gaard til. Er *dette* frugtene av den nye retning da maa jeg ærlig tilstaa at jeg har tat storlig feil. Kommer jeg hjem og redegjør for hele dette synderegister blir jeg kanskje den eneste tilbake i min forening — hvis da ikke ogsaa *jeg* skal følge Nilsens og Volans eksempel (munterhet) og gaa. Er det forsvarlig at haandhæve medlemmenes midler paa denne maate? Skal vi fortsætte slik vil jeg si, at saa længe vi har penger i behold faar vi bruke dem til at gi N. A. F. ialfald en hæderlig begravelse!

Volan: Det er en merkelig opfatning enkelte her paa landsmøtet maa ha. *Hus maa folk nødvendigvis ha at bo i.* Og vil man ikke *ta* de konsekvenser som derav følger faar man være henvist til at vælge sine folk bare fra Kristiania.

Kjelstadli: Jeg er enig med Ljungkvist i at det gaar ikke an at binde vore midler i saadanne foretagender. Vi kan ikke være forpligtet til at sørge for hus for alle og enhver. Det er i alle tilfælder en letsindighet at fortsætte at betale bankrenter ved siden av istedetfor at løse storkapitalen ut.

Ljungkvist: Volans argumenter holder ikke stik. Hvordan er det med husforholdene for forbundets medlemmer? Og var Kvale saavel som Volan *nodt* til at motta valg?

Ødegaard: For at rette den misforstaaelse som jeg tror Kjelstadli og Ljungkvist er i vil jeg si, at ikke en eneste øre av de 9000 kroner er utbetalt av Norsk Arbeidsmandsforbunds kasse. Det er ikke som andet end almindelig kautionist at forbundet staar. Kvale administrerer gaarden selv og betaler renter og avdrag paa den.

Sundbye: Naar bemerkningene kommer saa kvast fra Ljungkvist som de gjør viser det bare at han ikke forstaar hvad han snakker om. Jeg vil gi min tilslutning til det som Volan sa og kan ikke paa nogensomhelst maate i denne forsamling gi min tilslutning til hvad Ljungkvist har fremholdt. Jeg mener at landsmøtene skal *staa frit* ved valgene og ikke være henvist til at ta sine tillidsmænd udelukkende blandt dem som har hus her i Kristiania; samtidig mener jeg at vi har pligt til at være behjælpelig med at skaffe bolig for vore tillidsmænd der hvor det besluttes at de skal bo. Hvad Kjelstadli uttalte lyder saa smukt; de fleste idag vilde nok gjerne betale ind alt, men det er lettere sagt end gjort.

Volan: Efter det som er sagt av Sundbye har jeg litet at tilføie. Jeg minder bare om at Jern- og Metalarbeiderforbundet i et lignende tilfælde

nylig har maattet handle paa samme maate. Ogsaa «Social-Demokraten» og Pressekontoret har maattet kjøpe leilighet i aktiegaarde for sine folk. Det kan da heller ikke være dette forbunds mening at de folk, som landsmøtet vælger, skal dømmes til ikke at kunne faa hus. Om forbundet hadde villet beholde *mig* og jeg var gjenstand for valg vilde jeg be landsmøtet *trita* mig for en slik ufornuftig kritik.

O. A. Berg: Det er et hovedspørsmål for valgkomiteen at faa vite, før den begynner sit arbeide, om der for hver tillidsmand som vælges heretter skal skaffes *gaard* til ham. Man maa ta en bestemmelse herom nu, saa komiteen har noget at holde sig til.

Løkkebø mente at saken ikke var saa grei som forbundets formand og Sundbye hadde hævdet. Man vilde faa den samme historie op igjen som ved kjøpet av Jens Bjelkes gate 15.

Kjelstadli: Jeg er opmerksom paa at det her gjælder en garanti. Men hvad enten man kjøper eller laaner ut til *andre* for at kjøpe har man bundet organisationens kampkasse. Og *det* er ikke forutsat.

Ljungkvist fastholdt at hans kritik var paa sin plads, selv om det kunde sies at dette var ting han forstod sig mindre paa.

Strømnes: Enten jeg laaner en mand ti tusen kroner eller garanterer med mit navn for at han skal faa laane hviler likefuldt ansvaret paa mig som garantist.

Løgavlen: Er det for at bevise at der er *system* i galskapen at man trækker frem Jern- og Metalarbeiderforbundet, «Social-Demokraten» og andre som eksempler i dette tilfælde? Jeg har aldrig tidligere i organisationens historie hørt tale om boligspørsmålet i forbindelse med valget av tillidsmænd. Noget andet vilde det være om man kunde komme i besiddelse av Møllergaten *nr. 19*; da vilde vi ha i uoverskuelig fremtid (vældig munterhet).

G. E. Andersen: Jeg kan forstaa anlægsarbeiderne som bor væk fra sine familier. Ljungkvist talte om «synderegister». Ja jeg forstaar at man betragter alt dette som et synderegister som skal plukkes istykker. Men de som snakker saa bør ogsaa tænke over om de har *valuta* for alt det som er snakket her. Vil man ikke ha funksjonærer som kan leve og ha tak over hodet, da faar man si fra.

Sundbye uttalte at der dog burde være *nogen* ræsong i de chikaner som man fandt for godt at opvarte med. Han sluttet sig helt til sidste taler og imøtegik enkelte av de fremkomne insinuationer.

Ødegaard: Berg sa at det hørtes saa pent ut naar man snakket om disse ting. Ja, jeg trodde ikke det skulde høres saa galt ut naar man gav en faktisk opplysning. Jeg skal gi en liten forklaring. Eiendommen er ganske liten; kjøpesummen var 14,500 kroner. Den har amortisert sig og baa-ret sin drift til dato. Husleien er ikke paalagt siden Kvale flyttet ind; han har ikke villet den første den bedste dag gaa til nævnden og kræve paalæg. Ialt indholder huset 4 à 5 maa leiligheter. — Med hensyn til at faa frigjort leiligheter i de gaarde forbundet har kan jeg opplyse at i Møllergaten 3 er der to familiebekvemmeligheter. Jeg har sagt at trods alt skulde jeg være med paa at gaa til nævnden for at søke disse to leiligheter gjort ledige. Men hvor det gjælder Jens Bjelkes gate, hvor der bor

arbeiderfamilier, kommer aldrig jeg til at sætte *min* underskrift paa et andragende om at faa disse sat ut.

Efter bemærkninger av *Volan* og *Berg* avsluttedes debatten om dette punkt.

Ad forretningsutvalgsmøte 16. juni 1920.

Sak nr. A 87/20. En av de streikende arbeidere ved Rotvold Asyl, som hadde erholdt andet arbeide, fik under dette sin ene arm avkappet og erholdt saaledes bidrag av Riksforsikringen. Avdeling 43, Trondhjem, søkte efter at ulykken var indtruffet om yderligere streikebidrag i 10 uker for vedkommende arbeider. Dette har forretningsutvalget indvilget.

Protokolkomiteen finder at denne bevilgning ikke er lovmedholdelig.

Forretningsutvalget kan være enig i at beslutningen er noget tvilsom hvad lovligheten angaar. Imidlertid indeholder ikke lovene nogen bestemmelse om at medlemmene taper sin ret til streikeunderstøttelse, hvis de under en konflikt faar midlertidig beskæftigelse, naar de under dette midlertidige arbeide blir syk og faar understøttelse av streikekassen eller som i dette tilfælde av Riksforsikringen. Lovene bestemmer bare at ethvert medlem som deltar i konflikt pligter at søke sig arbeide og at understøttelsen falder væk for de dage lønnet beskæftigelse erholdes.

Ad forretningsutvalgsmøte 30. juni 1920.

Sak nr. A 296/20. Det sees at forretningsutvalget har indvilget streikebidrag for Luossavorra første uke for arbeiderne ved Kiirumavorre Aktiebolag.

Protokolkomiteen finder dette stridende mot forbundslovens § 9 og 5.

Forretningsutvalget synes at komiteen burde ha referert hele beslutningen. Denne lyder: «Foreningen tillates at utbetale bidrag for 1 streikeuke, men dog saaledes at forretningsutvalget senere maa fatte beslutning om hvorvidt bidrag blir at utbetale for sidste uke.» Efter dette kan forretningsutvalget ikke forstaa at man har brudt lovens realitetsbestemmelse, idet disse forutsætter at en uke skal arbeiderne streike uten bidrag.

Ingen forlangte ordet, og avsnittet *1. halvjaar 1920* godkjendtes.

Valgene.

Ordstyreren refererte følgende resultat av avstemningen paa medlemmer av *valgkomiteen*:

Jørgen Ingebretsen 205 st., Ole A. Berg 204, Ole O. Kaasa 204, G. Holdt 202, H. Sørlic 201, N. Eggen 197, Ing. Olsen 197, E. Fagerlund 106 og A. Berby 101.

Dernæst hadde H. Garten 99 st., G. Moe 96, Petter Aune 16, Kvamme 1 og K. Nyborg 1 stemme.

Budgetkomiteen: Borg Fjeld 193 st., P. O. Moan 193, Karl Rønkvist 173, H. Tollefsen 142 og S. Støstad 141. Dernæst hadde K. Nyborg 55, W. Hansen 36, Sundbye 33, Blindheim 11 og 6 spredte hver 1 stemme.

2. halvjaar 1920.
(Protokolkomiteens indstilling.)

Hovedstyremøte 20. juli 1920.

Sak nr. 2 i hovedstyrets protokol. Hovedstyret sees at ha forhøiet den ordinære kontingent med kr. 0.40 for helt- og kr. 0.20 for halvtbetalende pr. uke.

Hertil vil *protokolkomiteen* bemerke, at det tilkommer landsmøtet at fastsætte den ordinære kontingent.

Forretningsutvalget: Hovedstyret var fuldt opmerksom paa lovens bestemmelse om at landsmøtet fastsætter den ordinære kontingent. Hovedstyret hadde imidlertid paa det tidspunkt benyttet sin myndighet med hensyn til utligning av ekstrakontingent, men var allikevel forbundets kontingentindtægter utilstrækkelige. Da beslutningen blev fattet 20. juli var det hovedstyrets forutsætning, at den foretagne forandring i kontingenten maatte være til forbundets landsmøte, og fandt man under de raadende forhold at kunne betegne den som ordinær kontingent.

Ad forretningsutvalgsmøte 26. juli 1920.

Sak nr. B 207. Forretningsutvalget sees at ha bevilget et medlem av Stord Arb. forening, Joakim Evanger, et rentefrit laan stort kr. 400.00 og har overlatt til landsmøtet at træffe bestemmelse om tilbakebetalingen.

Protokolkomiteen finder det uriktig at bevilge laan til enkelte medlemmer, likesom den ogsaa mener at den som foretar utlaanet maa fastsætte betingelsene for tilbakebetalingen.

Forretningsutvalget fandt i dette tilfælde at maatte træ støttende til med et litet laan, da vedkommende medlem har været arbeidsudygtig i flere maaneder paa grund av sygdom og saameget mere av den grund at det var gode utsigter til at vedkommende kunde bli arbeidsdygtig paany, hvis der kunde skaffes nogen hjælp til fortsat lægebehandling.

Sak nr. A 183. Forretningsutvalget sees at ha bevilget kr. 50.00 pr. uke til et av Haugesund Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening oprettet koop. arbeidslag.

I protokollen mangler enhver begrundelse for den givne bevilgning. *Protokolkomiteen* finder bevilgningen unødvendig og mener ogsaa at forretningsutvalget savner lovlig adgang til at yde bidrag til koop. arbeidslag, da disse maa forutsættes at faa dækket sine utgifter ved betaling for utført arbeide.

Forretningsutvalget: I dette tilfælde var det kooperative arbeidslag stiftet under en konflikt og var det lykkedes en hel række av de streikende medlemmer paa denne maate at skaffe sig beskæftigelse, og saaledes lettet forbundet for betydelige beløp til streikeunderstøttelse; dog kunde ikke lagets overskud dække onkostningene til administration. Forretningsutvalget finder i motsætning til komiteen, at bevilgningen er lovmedholdelig under henvisning til det i loven fastsatte formaal for forbundets virksomhet.

Sak nr. A 409. Forretningsutvalget sees at ha godkjendt fremsættelse av lønskav og om nødvendig nedleggelse av arbeidet ved Ekselsior Sildoljefabrik, Sør-Reisa. Av protokollen fremgaar intet om, at der er stillet krav om ferie og overtidsbetaling.

Protokolkomiteen finder at kravet ikke burde været godkjendt før der ogsaa var medtat krav om ferie og overtidsprocenter, som for den øvrige industri.

Forretningsutvalget: Foreningene blir bestandig gjort opmerksom paa fra forbundets side, dersom foreningenes indberetninger ikke indeholder meddelelse om, at kravene ogsaa omfatter ferie m. v., at disse krav maa reises.

Sak nr. A 125. Sekretær Strøm sees at ha forberedt en samlet aktion fra arbeiderne ved sildoljefabrikkene i Nordland. Bare en forening har stillet krav og er gaat til opsigelse av pladsene. Forretningsutvalget har godkjendt Strøms dispositioner, men der nævnes intet i protokollen om hvad der er gjort fra forbundets side med hensyn til kravene fra avd. 41 eller med hensyn til de øvrige foreninger, som der ikke er hørt noget fra.

Protokolkomiteen finder at dette er en letvindt maate at behandle sakene paa.

Forretningsutvalget: Sildoljefabrikkene er for den væsentligste del undergit samme ledelse. Forholdene ligger forøvrig saadan an, at skal en aktion forutsættes at lykkes maa der reises samlet aktion ved alle fabrikker, da arbeidet fra den ene fabrik ellers let kan overføres til en anden. Det har aldrig været praksis at indføre i protokollen i hvor stor utstrækning en sak er behandlet ved korrespondanse, og kan der av den grund ikke fastslaaes at behandlingen er letvindt eller grundig. — Forøvrig henvises til forretningsutvalgets svar til bemerkningene for møte 25. februar 1920, sak A 144.

Ad forretningsutvalgsmøte 26. august 1920.

Sak nr. A 200. Forretningsutvalget sees at ha git anlægssekretæren bemyndigelse til at sammenkalde en konferanse av de i konflikten ved statens anlæg deltagende foreninger. Konferansen skulde holdes for at klargjøre for foreningene den situation som nødvendiggjorde konflikten og for at drøfte de taktiske fremgangslinjer for denne.

Protokolkomiteen finder det noget eiendommelig at det, efter at konflikten har paagaat i ca. 2 maaneder, skulde være nødvendig at sammenkalde repræsentanter for de deltagende foreninger for at klarlægge nødvendigheten av iverksættelse av konflikten. Det almindelige og rigtige maa vel være, at der, før en konflikt igangsættes, drøftes om det er nødvendig at gaa til konflikt. Vi gaar ut fra at spørsmålet har været forelagt de interesserte foreninger til avstemning før streik blev igangsatt. Hvis saa ikke er tilfælde maa det karakteriseres som en temmelig letvindt for ikke at si ansvarsløs fremgangsmaate. Efter protokolkomiteens mening bør igangsættelse av en streik drøftes ganske nøie i forretningsutvalget, selv om den er behandlet i de enkelte grupper og under ingen omstændighet iverksættes før de interesserte avdelinger er spurt, hvis der

ikke foreligger absolut presserende grunde for at handle øieblikkelig, som f. eks. ved igangsættelse av sympatistreiker o. l.

Støstad: Sekretær Nilsen er jo ikke her, saa vi er avskaaret fra at faa nærmere opplysninger. Naar vi i komiteen har heftet os ved konferansen er det fordi den maatte synes at komme noget post festum.

Smedsmo: Konferansen var sammenkaldt ikke for at drøfte igangsættelsen, men spørsmålet om streikens fortsættelse eller avslutning.

Ad forretningsutvalgsmøte 13. oktober 1920.

Sak nr. B 258. Forretningsutvalget sees at ha etterkommet en henstilling fra Kampfos Arbeiderforening om at tilskrive A. Moen, som har gjort sig skyldig i underslag om at han kan bli optat i forbundet igjen paa betingelse av at han gir en offentlig undskyldning i «Arbeidsmanden» og «Allarm».

Protokolkomiteen finder det uriktig at forretningsutvalget, uten oppfordring fra vedkommende som har forbrudt sig, medvirker til at han paa ny kan optages i organisationen.

Forretningsutvalget har den opfatning, at naar der fra foreningens side ønskes at forbundet skal medvirke til ordningen av saadanne spørsmål er det ogsaa forpligtet hertil.

Ad hovedstyremøte 15. og 16. oktober 1920.

Tillidsmændenes lønsaktion. Hovedstyret sees at ha faat sig forelagt et ultimatum fra de valgte tillidsmænd og funktionærer ved kontoret, hvori der under trussel om opsigelse kræves en lønsforhøielse fra kr. 8500.00 til kr. 10,000.00 pr. aar, regnet fra 1. januar 1920. Dette krav har hovedstyret indrømmet.

Protokolkomiteen skal i sakens anledning bemerke:

«Tillidsmændenes optræden her tyder paa en mangel paa solidaritet og en tilsidesættelse av alle organisationsmessige hensyn for at fremme egne, personlige interesser, som man ikke skulde vente av en stor, revolutionær organisations tillidsmænd. Dersom de lønninger, som blev krævet forbedret, laa nede paa sultegrænsen, kunde komiteen forstaa og undskylde at der blev stillet et ultimatum, men det kan ikke sies at lønningene paa kr. 8500.00 selv nu under dyrtiden er sulteløn.

Desuten maa man her merke sig, at forbundet ikke er en arbeidsgiver i almindelig forstand overfor tillidsmændene, som er valgt av organisationen.

Forbundet er ikke en forretning, som drives med tanke paa utbytte. En almindelig lønsaktion kan derfor sies ikke at være paa sin plads. Dette saa meget mer som saavel landsmøter som hovedstyre altid har stillet sig velvillig med hensyn til funktionærenes og tillidsmændenes lønninger.

Med hensyn til hovedstyrets optræden i denne sak kan ikke protokolkomiteen frigjøre sig for den opfatning, at det i unødig grad har følt sig bundet av den økonomiske situation, og derfor har optraadt yderst svakt overfor tillidsmændenes organiserte, kraftige aktion.

Videre vil komiteen peke paa, at lønningene var regulert saa sent som 28. december 1919 og tillidsmændenes optræden maa derfor sies at være

desto mere klanderværdig, naar de nu krævet at lønsforbedringen skulde ha tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1920, den samme dato fra hvilken den forrige lønsregulering traadte ikraft.

Protokolkomiteen finder denne sak saa alvorlig, at den i særlig grad maa henlede landsmøtets opmærksomhet paa den. Bli en saadan optræden som her er utvist almindelig, vil det svække i betænkelig grad den tillid som medlemmene maa ha til sine tillidsmænd og den kan ogsaa medføre at en eller flere konflikter tapes, fordi tillidsmændene som har fulgt konfliktenes gang og er helt inde i dem pludselig stiller lønskrav og forlater sine pladse og paa den maate kan bli direkte aarsak til at en streik tapes.

Protokolkomiteen finder det absolut nødvendig at der træffes forholdsregler, som hindrer at noget lignende gjentar sig.

I samme møte sees hovedstyret ogsaa at ha forhøiet godtgjørelsen for diæt og tapt arbejdsfortjeneste fra kr. 44.00 til kr. 50.00 pr. dag.

Protokolkomiteen finder denne forhøielse absolut unødvendig, likesom den er fremkommet paa en lite tiltalende maate.

Foranlediget ved et andragende om feriegodtgjørelse fra Alfr. M. Nilssen, som var behandlet i møte den 17., finder protokolkomiteen at maatte beklage, at ikke Johs. M. P. Ødegaards forslag til ordning av ferispørsmålet blev vedtat. Den av ham foreslaede ordning vilde nemlig efter komiteens mening være den bedste.

Rich. Hansen: Naar vi læser de bemerkninger protokolkomiteen har gjort ved dette punkt gir det grund til at tro, at forbundets tillidsmænd er en bande egoister som bare tar hensyn til sig selv og gir organisationen en god dag. Det kan vel kanske undskyldes ogsaa at komiteen har git sin kritik denne tilspidsede form. Protokollen *selv* har nemlig faat en noksaa tilspidset form. Ti stemningen i det møte da saken blev behandlet var ikke saa litet bitter.

Jeg vil først til oplysning si, at det var ikke noget «ultimatum» vi sendte ind, men et hyggelig andragende til hovedstyret om at sætte Norsk Arbeidsmandsforbunds funktionærer paa samme fot med hensyn til lønninger som de *andre* organisationers. Som man vet fastsatte kongressen i 1920 en løn for Landsorganisationens funktionærer av 10,000 kroner i aaret. Transportarbejderforbundet bevilget likeledes en løn paa 10,000 kroner til sin formand, og Træarbejderforbundet, Jern- og Metalarbejderforbundet og typografene fulgte efter. Paa kongressen, hvor vel flere av dere var tilstede, fremkom der fra Tranmæl forslag om en løn paa 12,000 til Landsorganisationens funktionærer. Dette forslag blev motivert og anbefalt bl. a. av Volan, som dengang fremholdt eksempler paa at der var arbeidere paa arbeidspladsen som hadde tjent op til 15—16,000 i aaret; man fandt det da ikke urimelig at sætte disse lønninger op i den høide som her var foreslaat. Imidlertid fremsattes ogsaa forslag om 9000 foruten, som nævnt, et om 10,000 kroner, og dette sidste vedtoges med knusende majoritet. Paa denne kongres sat flere av vort hovedstyres medlemmer og en 70 mand som repræsentanter for vort forbund og stemte *for*.

Nu stod vi i den stilling at vi ikke skulde ha landsmøte i 1920, og vi var videre forberedt paa at det heller ikke kunde bli i 1921. Det spørsmål blev da drøftet om ikke ogsaa funktionærene i *vort* forbund, som altid har

været paa høide med de andre, maatte kunne ha krav paa en lignende løn som den der var normert for Landsorganisationens og i de øvrige tilfælder jeg har nævnt. Det største opsving i lønsnivaaet som har foregaaet i vort land fandt jo, som vi vet, sted fra 1918 til 1920. Stigningen for almindelige arbeidere utgjorde 100 procent og derover. De lønninger *funktionærene* forlangte i 1920 laa 53 procent over det som landsmøtet sidst hadde fastsat. Saa i det forhold skulde der ikke være nogen uhyrlighet. Vi sendte da ind dette vort ærbødige andragende. Jeg gjentar og understreker at det slet ikke var noget ultimatum. Men da hovedstyret var gaat paa at behandle det blev vi haanet og betegnet som «usurpatorer»; der faldt uttalelser fra enkelte om at vi vilde «skape en overklasse som vilde falde arbejderklassen i ryggen» og andet i lignende stil. Disse uttryk tok hovedstyret *ikke* avstand fra. Forbitrelsen blandt os over en slik behandling var stor, det tør jeg nok si; vi mente at vi var ikke tjent med det og ikke kunde la det sitte paa os. Vi trak os da tilbake og hadde en konferanse sammen. Under denne sa jeg, at vi har ét av to at gjøre: enten bite fornærmelsen i os eller forlange at hovedstyret tar avstand; gjør det ikke det kan vi ikke andet end si op vore stillinger paa 3 maaneder; saa faar de sammenkalde landsmøte og faa saken op der. Vi enedes om at utpeke to mand som skulde fremlægge saken for hovedstyret, og Nilssen og jeg gik da ind, mens Volan overtok ledelsen av hovedstyremøtet. Vi fik nu anledning til at redegjøre for bevæggrunden for vort andragende og fik harmen utløst paa denne maate. Jeg maa si det var uhyggelig; men der var irgen anden maate som et ærlig menneske kunde gaa frem paa — det vil alle dere forstaa som har proletarinstinktet i dere. Derfor stod vi solidariske om at si op. Nu faar det bli landsmøtets sak at dømme. Men man skal ikke se bort fra det psykologiske moment som ligger deri, at man blir avvist, og den virkning det maa ha.

Støstad: Naar vi har tat saa kraftig fat i dette er det let forstaaelig. Vi som var tilstede paa landsmøtet i 1918 og husker behandlingen av budgettet og lønningene maatte naturligvis se denne aktion i sammenheng med det som foregik paa landsmøtet. Allerede i første halvaar av 1919 blev lønningene forhøiet til 7500. Dertil blev ingen anmerkning gjort. Senere — 28. december — blev dette forhøiet til 8500. I hovedstyremøte 15. —16. oktober 1920 forelaa saa andragende om en forhøielse til 10,000 kroner. Det er mulig at der kan være faldt temmelig ukloke uttalelser i hovedstyret; er de faldt som Hansen refererer dem vilde *jeg* ialfald ikke ha underskrevet dem. Men jeg ræsonnerer videre saadan, at naar man er valgt til at være organisationens tillidsmænd paalægges ogsaa dette visse forpligtelser. Bare det at holde separatmøte og drøfte aktionens form, hvorefter man blir enig om at stille de 10,000 kroner som en ufravikelig betingelse, virker litet tiltalende. Jeg vil ikke fæste sig saa meget ved beløpet — enten 9000 eller 10,000; men hertil kommer at det forlangtes at de nye lønninger skulde virke tilbake slik, at man i oktober fik sig utbetalt dette beløp for de foregaaende 9 maaneder. En saadan optræden er efter min mening meget at kritisere. Det er ikke vanlig at stille denslags krav naar *vore* forhandlere sitter sammen med arbeidsgiverne. Tilslut kom saa underretningen om at hvis man ikke blev indvilget det forlangte maatte pladsene betragtes som opsagt paa 3 maaneders varsel. Jeg skal ikke

bruke sterke ord — der er andre, antar jeg, som kommer til at gjøre det — men jeg maa beklage hele den fremgangsmaate som her er utvist, naar man ser hen til hvordan den vil maatte virke blandt medlemmene utover paa arbeidsplassen. Hvis vore tillidsmaend hadde git sig tid til at reflektere nærmere og ikke handlet i øieblikkets ophidselse vilde de neppe heller ha kommet til at sende ind sit ultimatum. — Jeg skal ikke si mer om løns-spørsmålet, men bare føie til nogen ord om hovedstyrets behandling. Denslags uttalelser som der er referert til bør ikke falde overfor tillidsmaend, hvis de ikke er begrundet. Et kraftig hovedstyre maatte hat det i sin magt at hindre tilspidsningen. Forøvrig mener jeg at hvis styret, trods en klok optræden, *ikke* hadde kunnet bevæge tillidsmaendene til ogsaa paa sin side at vise rimelighet fik det ha utbetalt dem løn paa 3 maaneder og *latt dem gaa*, for at der saa snarest kunde bli indkaldt et landsmøte til valg av nye folk. — Jeg anbefaler at man her paa landsmøtet søker at drøfte disse forhold nogenlunde lidenskapsløst, saa det ikke løper ut i noget rabaldernummer.

Efter fremkommet ønske referertes protokollen fra hovedstyremøtet, hvor andragendet var besluttet indvilget med 11 mot 3 stemmer (Skarheim, Kristiansen og Smedsmo). Hellebø var reist hjem før voteringen foretoges. —

Den næste tegnede taler, Langseth, var ikke tilstede.

Steffensrud: Naar vi ser paa denne sak vil jeg si straks, at den forklaring som Hansen har git tar noget av brodden av kritikken. Men efter at ha faat høre hvad protokollen indeholder blir atter det indtryk tilbake som man faar ved at læse protokolkomiteens bemerkninger. Om *lønningene* vil jeg ikke si andet, end at jeg tror det er svært faa av Arbeidsmandsforbundets medlemmer som har været oppe i den fortjeneste, ialfald i mit distrikt. Jeg maa si — i tilslutning til Støstad — at naar folk som vi har været med paa at vælge som vore tillidsmaend stiller saa sterke betingelser, som det her er gjort overfor hovedstyret, synes styret at ha været meget svakt. Er de like sterke overfor *arbeidsskjøperne* er det bra, men det maa ikke hænde igjen at vi utsættes for at komme op i lignende forhold mellem landsmøtene. Det maa slaaes fast, at faar de ikke sin vilje igjennem overfor hovedstyret faar de vente til landsmøtet kan bedømme saken. Det er et langt sprang fra hvad landsmøtet vedtok i 1918 til de 10,000, som det her har været spørsmål om; men vi skal indrømme at tiden har gjort at lønningene har maattet gaa op. — Jeg vil ikke la være at peke paa at i samme hovedstyremøte har man gaat til at forhøie godtgjørelsen for diæt og arbeidstap. Det er ikke heldig at man gir medlemmene det indtryk, at man sitter der og «gjøder» organisationens tillidsmaend med deres penger.

Eggen: Jeg vil ikke klandre hovedstyret for hvad det har gjort, for det hadde ikke noget andet standpunkt at ta under de forhold. Det var sikkert den bedste økonomi for forbundet at det blev som det blev. Men hvad man kan klandre er at forretningsutvalget og hovedstyret har været for veikke i knærne *tør*; derfor hadde man overfor det stillede ultimatum saa meget vanskeligere for at staa imot. Det uhyrligste ved dette løns-paalæg er at det skulde ha saa lang tilbakevirkende kraft. Man begrunder

det med at det laa paa høiden av de regulerte lønninger i andre forbund. Jeg tror vi skulde ta os ivare for at la lønningene flyve saa høit op; hvad der er om at gjøre er at skaffe *levelige vilkaar*. Ellers kan følgen bli at vi faar tillidsmaend som tar stillingen for lønnens egen skyld.

Hans Paulsen: Da jeg fik se hvad protokolkomiteen anførte maatte jeg straks si mig selv, at vi har et funktionærstyre istedetfor et valgt hovedstyre. Det forekommer mig at allerede 8500 kroner er en respektabel lønning. Hansen kan dokumentere hvad der betales i de og de forbund. Men vi kan ikke gaa til arbeidsgiverne og henwise til det som er maksimumsfortjenesten andre steder. Hadde hovedstyret git dem valget mellem 8500 i løn eller at gaa tror jeg, de vilde foretrukket at sitte i Møllergaten 3 allikevel.

Sundbye: Det er forsaavidt riktig, naar Hausen sier, at det var et høilig og hyggelig krav som forelaa; det uhyggelige var bare det som kravet var ledsaget med. Hvis der ikke hadde foreligget andet end det skriftlige krav fra tillidsmaendene ved kontoret tror jeg ikke hovedstyret hadde faldt av stolen for *det*; der maatte ha kunnet findes en form hvorved man kunde bli enig med tillidsmaendene. Men saken var den at de øieblikkelig trak sig tilbake til særmøte; vi fik av den grund ikke tale større med dem om saken i sin almindelighet. Saa fik vi deputationen med det «ufravikelige» krav og truslen om 3 maaneders opsigelse atpaa. Nu, det er let at kritisere styret, og man vil kunne si at de, naar det kom til stykket, «hadde git sig allikevel». Men jeg er ikke saa aldeles sikker paa om det heldigste vilde ha været at forfølge saken til spidsen paa denne maate. Hadde vi *været* stivbente vilde vi selvfølgelig ha maattet utbetale dem 3 maaneders løn og latt dem gaa straks. Og saa maatte vi ha planlagt et ekstraordinært landsmøte; da hadde vi maattet sitte hernede i Kristiania for at administrere til landsmøtet kom sammen. Jeg mener at hovedstyret handlet fuldt forsvarlig under hensyntagen til organisationens tarv. Mulig styret ikke sat saa sterkt i det; vi har jo ogsaa faat vort pas paaskrevet her. Men jeg er ikke et øieblik i tvil om at hadde vi stillet os anderledes end vi gjorde vilde vi *ikke hat noget samlet forbund idag*. Jeg kan gi Hansen medhold i at der faldt uttalelser i styret som forklarer den forbitrelse de følte — uttalelser som *jeg* ikke likte; vi har hørt noget lignende fra Ljungkvist idag. Hadde de imidlertid tat det en smule mer med ro tror jeg vi skulde være kommet over tingene uten at det skulde været nødvendig at gi saken en saa bred plass som det viser sig nu paa dette landsmøte. Jeg tilstaar gjerne, at da andragendet forelaa mente jeg at tillidsmaendene burde ha greiet sig med den løn, som de indtil da oppebar, *indtil* landsmøtet, idet jeg tror at landsmøtet vilde git etterbevilgning. — Hansen sier ogsaa en uefterrettelighet; man skulde ha *forhandlet*, sier han. Men dette vilde de netop *ikke* — det husker alle styremedlemmer. Jeg er sikker paa at hvemsomhelst i denne forsamling som hadde sittet i hovedstyret ved den leilighet vilde ha kommet til samme resultat som vi. Men det er git at de satte egeninteressene *over* organisationen i dette spørsmål; det vil jeg slaa fast.

Smedsmo: Da andragendet kom vakte det øieblikkelig en opposition i hovedstyret — og det ikke bare blandt os 3 som stemte mot. Under debatten argumentertes der fra Rich. Hansen og flere med at de *andre* for-

bund hadde gaat like høit, og at der var tjent op til 14—16,000 kroner paa arbeidspladsen. Det de anførte var jo ikke egentlig noget argument for forhøielse, men gav simpelthen uttryk for misundelse overfor de andre forbunds tillidsmænd. Den almindelige fortjeneste utover landet laa ikke høiere end mellem 4 à 6000 kroner. Det kan hende at der faldt skarpe uttalelser. Men jeg syntes at naar der ikke forelaa noget reelt grundlag var det utilbørlig at drive dette frem i stedet for at vente til landsmøtet. For de fleste av styrets medlemmer gjorde hensynet til forbundets økonomiske situation sig sterkest gjældende; derfor ansaaes det for umulig at sammenkalde noget landsmøte umiddelbart. Jeg mener imidlertid fremdeles at hovedstyret skulde ha git greit svar ved at negte at indvilge andragendet og la tillidsmændene gaa. Var *det* blit gjort tror jeg at avdelingene selv, efter at være gjort bekjendt med det hele, vilde ha bekostet repræsentantene herind til Kristiania.

Berby: Jeg fremsætter følgende forslag — hvadenten man vil opfatte det som et mistillidsforslag eller som en advarsel fra landsmøtet:

«Landsmøtet finder den av forbundets tillidsmænd foretatte lønsaktion forkastelig og liggende langt utenfor det solidaritetens bud som vor organisation er bygget op paa.»

Det er bemerkelsesværdig at man har valgt netop Rich. Hansen til ordfører i denne aksjon. Det er vel første gang Hansen har lagt for dagen nogen kjærlighet til den direkte aksjon. Jeg misunder ingen de lønninger som der var søkt om, men jeg vil spørre: *sultet* han, da han gik til dette? Det spørsmål som her foreligger veier meget for dem som bærer organisationen oppe idag, nemlig de lokale tillidsmænd rundt om i landet, de som maa stræve for at holde motet oppe og organisationen sammen ute i distriktene. Snakket om arbeiderlønninger paa en 14—16,000 kroner er en tilsnikelse. De skulde heller spørre sig selv; har vi faat levestandarden saa høit op for arbeiderne nu, at nu skal ogsaa vi ha noget av det? Ut fra *det* skulde jeg ha respektert det.

Debatten besluttedes fortsat i næste møte.

Torsdag 15. juni.

Ordstyrer: *Sundbye.*

Protokollen oplæstes.

Ordstyreren: Der er tegnet nogen og tyve talere, og vi er idag kommet noksaa langt ut i uken. De store vitale spørsmål som dette landsmøte skal behandle gjenstaar endnu. Det vil jo let forstaaes, at vi her beskjæftiger os med ting som ikke har saa *overvattes* stor betydning, og følgen blir at de andre saker fares over med en harelab. Senest mandag middag maa vi være færdig i dette lokale. Jeg henstiller derfor til repræsentantene at begrænse sig, saa vi kan utnytte den tid vi har bedst mulig. Samtidig foreslaar jeg sat *strek*.

Forslaget vedtoges.

Kjelstadli: Dersom denne aksjon var iverksat overfor en privatkapitalistisk industribaron, hvis utbytte av arbeidet var urimelig stort, kunde

jeg ha forstaaet den. Men *denne* aksjon er ført overfor en arbeidsgiver som har baaret alle byrder ved prisstigningen og ikke faat kompensasjon nogen gang. Aksjonen blev foretat paa en tid da prisstigningen saavidt hadde kulminert, og indtægten for Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer laa paa det tidspunkt langt under 8500 kroner. Selv om arbeiderne hadde faat 147 procents tillæg til sine lønninger maatte de allikevel høiere op end dette for at faa den løn som Hansen hævet. Sundbye mente at overfor et saa kritisk tilfælde var der ikke andet at gjøre, og at det var let at «spille kortene etterpaa». Han burde ha handlet som en *sterk mand*, vel vidende om at han hadde landsmøtets beslutninger bak sig. Jeg vil fremsætte følgende forslag til dagsordenen:

«Landsmøtet uttaler sin dypeste beklagelse over hovedstyrets svakhet overfor funktionærene under denne saks behandling.»

Aksjonen i det hele er motbydelig, fordi funktionærene visselig maatte vite at denne forsamling vilde gi dem efterbevilgning hvis dette fandtes nødvendig. Jeg har altid været for at lønne funktionærene godt, men jeg kan ikke i dette tilfælde la være at uttale min misbilligelse.

Kr. Aune: Det er vanskelig at ta ordet, da jeg var fraværende den gang saken behandledes i styret. Opgaven for landsmøtet maa være at sørge for at man kan komme saa langt, at man i fremtiden *undgaar* konflikter mellem hovedstyret og tillidsmændene. Jeg har forlangt ordet fordi der igaar faldt meget skarpe uttalelser om «egeninteresse» som var utvist. Jeg synes det er vanskelig i forbindelse med dette landsmøte at tale om egeninteresse, men jeg vil si nogen ord til landsmøtets *deltagere* i denne sak. Jeg refererer til det forslag under diætgodtgjørelsen som var fremsat av Kristiania stedlige styre. —

Ordstyreren: Det foreligger ikke!

Aune: Det er godt mulig. Avdelingene var *opmerksom* paa dette forslag, men allikevel bevilger man sig 10 kroner mer — en merutgift for forbundet av 30—40,000 kroner, alt efter landsmøtets varighet. Jeg mener derfor at man skal være svært forsiktig med at anvende saa sterke uttalelser som her er gjort, fordi vi alle desværre bare er mennesker. Det er ikke noget underordnet spørsmål at gjøre opmerksom paa dette. Tilslut vil jeg si, at fordi om jeg var fraværende ved den anledning kunde det aldrig falde mig ind at falde tillidsmændene i ryggen. Jeg er villig til at beklage at der kan opkomme ting som leder til et slikt forhold, men jeg tar avstand fra de sterke ord i møtet igaar. Til de som har fremsat mistillidsforslag — selv om begge disse er svakt formet — vil jeg henstille at de trækker sine forslag tilbake. Jeg tror at selve debatten her vil bidra til at noget slikt ikke gjentar sig for fremtiden.

Det besluttedes at indskrænke taletiden til 5 minutter.

Eikefjord: Til Sundbye vil jeg si, at han ikke har nogen grund for den paastand at hvis ikke hovedstyret hadde imøtekommet kravet vilde man ikke hat noget Arbeidsmandsforbund idag. Jeg vet ikke hvor han har *det* fra at der kan optraadt paa en maate som kunde virke splittende. Berby forundret sig over at vi hadde valgt Hansen til talsmand i dette tilfælde. Naar vi gjorde det var det nærmest en honnørsak, fordi Hansen er den ældste mand paa kontoret. Ved siden av ham hadde vi Nilssen. Vi har alle staat enige om hvad der er gjort fra vor side. Smeds-

mo erkjendte igaar at der faldt sterke uttalelser i hovedstyret, og det skal være sandt — *saa* sterke at de tillidsmænd som vilde ha sittet i forbundet uten at skaffe sig opreisning ikke vilde været *værdig* til at sitte der. Men ikke én av styrets medlemmer — heller ikke Sundbye — fandt at burde ta avstand fra dem. Dermed mente vi at ha ret til at gaa ut fra at alle tilstedeværende var enig i det som var uttalt.

Brekken: Vi har inden forbundet ialfald én gruppe som har magtet at følge principklæringen av 1918, og det er funktionærene! Jeg maa si jeg beundrer dem. Imidlertid har hovedstyret like stort ansvar som dem; det burde ha staat fast og vist, at det hadde mer koncise argumenter at handle efter. Aarsaken til aksjonen er ufattelig for mig. Med hensyn til selve det beløp som der var tale om ser jeg ikke saa meget paa det, og jeg tror at landsmøtets representanter i og for sig vilde være *enig*, hvad det gjælder dette.

Karl Kristiansen: Efter den korridorpolitikk som var ført i forbundskontoret, da funktionærene satte hovedstyret saa at si kniven paa strupen, skulde der ha faldt nogen ytringer av et enkelt styremedlem fortalte Rich. Hansen. De ord tok jeg til mig, idet det nemlig var mig som uttalte dem. Han citerte mig omtrent slik: «Vi opammer en parasitklasse inden vor midte som en vakker dag vil falde os i ryggen.» Det er sandt — det sa jeg. Og hvorfor? Av den gode grund at det fremlagte ultimatum var saa krasst, at det gjorde karakteristikken mer end berettiget. Jeg vil spørre de ærede representanter: var 8500 kroner en sulteløn? Blev de underernæret paa den? Jeg mener *nei*. Hvor mange er det paa arbeidsplassen som kommer op i den løn? Jeg vil si her til deltagerne, at det maa slaaes fast engang for alle, at det gaar ikke an for de som indsættes i lønne stillinger at komme med et krav og et ultimatum som det der blev gjort paa dette hovedstyremøte.

Alb. Karlson: Rich. Hansen fremholdt at høikonjunkturen paa arbeidsplassen gav tilstrækkelig grund for lønsaksjonen. Paa Sørlandsbaens 8 avdelinger var gjennomsnittsførtjenesten i 1920 4400 kroner, i 1921 5200 kroner. Og denne løn oppebæres av folk som staar i haardt arbeide, og som dertil for 50 procents vedkommende maa føre to husholdninger. Disse folk hadde ingen betingelser for at kunne opta en lønsaksjon. Men det hadde funktionærene i forbundet — og ergo gjennomførte de den. Hovedstyret er valgt av landsmøtet for at vareta medlemmenes interesser. Jeg er enig med den taler som sa at styret skulde ha sat funktionærene paa porten.

Johan Iversen: Det heter i protokollen fra møtet at samtlige var tilstede. Jeg vil i den anledning oplyse at ialfald jeg ikke var tilstede. Jeg vil si, at hadde styret tat en retlinjet stilling, som kanskje hadde været det klokeste, vilde saken dermed være avgjort. Nu er den kommet frem til belysning paa landsmøtet — saa faar vi se hvad *det* vil gjøre.

Ingv. Olsen: Flere av styrets medlemmer var opmerksom paa Kristiansens ytringer og hadde forlangt ordet til dem; jeg for min del hadde villet paatale disse uttryk, men idet forhandlingene blev utsat var der ikke anledning til det. Hadde funktionærene ventet noget med sit ultimatum indtil de hadde faat høre hovedstyrets mening er det sandsynlig, at kravet om lønsforhøielse vilde være blit indvilget. Men de hadde ikke tid

til at vente. Jeg valgtes ind i den komité som nedsattes mens funktionærene holdt *sit* møte, og vi var klar over at kravet maatte indrømmes, bl. a. fordi det var umulig at faa en landsmøtebehandling av spørsmålet. Vel kan hovedstyret klandres, men funktionærene var selv ikke uten skyld.

Volan: Jeg synes diskussionen her har artet sig noget hadsk; det kan ikke være nødvendig at diskutere en slik sak paa den maate. Jeg møtte i hovedstyret i oktober for at forelægge de saker som var indtruffet siden det foregaaende møte. Om funktionærenes andragende kan man ikke si andet end at det var høflig og pyntelig. Men under den diskussion som opstod fremkom der jo endel hadske angrep. I et styre skulde man kunne forlange at man fornet sine uttalelser slik som man pleier at snakke til kamerater. Som det var kunde funktionærene av den grund let føle sig noget fornærmet. Paa den anden side vil jeg fastslaa med Ingv. Olsen, at de ganske sikkert vilde ha faat lønsforhøielsen indvilget — mulig uten efterbevilgning, altsaa gjældende fra dato. Men da ultimatumet kom da sa naturligvis styret, at nu skal de ta ansvaret selv. Og ultimatumet blev da akseptert. Man skal jo ogsaa være opmerksom paa at alle organisationer har git lønstillæg fra 1918 til 1920; det kunde ikke gaa an for Arbeidsmandsforbundet, mere end for andre store forbund, at oprettholde de lønninger som blev fastsat to aar forut. Fra det møte i december 1919, da lønnen stipulertes til 8500 kroner, til hovedstyremøtet i oktober 1920 hadde man jo hat en betydelig prisstigning.

Solli: Jeg vil først be om at faa gi funktionærene min kompliment fordi de har været dygtige aksjonsmænd — *direkte aksjons*-mænd. Vel hadde de 3 maaneders opsigelse. Men det er underordnet her. Hovedsaken var at de forstod at iverksætte en effektiv aksjon og opnaadde resultater. Nu, det er saa sin sak. Jeg ser ikke saa meget paa det at de vilde ha den samme løn som andre organisationer betaler for arbeide i tilsvarende stillinger; der er vel ikke flere egoister samlet i Norsk Arbeidsmandsforbund end andetsteds. Til en viss grad er det riktig at man vil faa en liten privilegert klik inden arbeiderbevægelsen ved at lønne disse høiere end gjennomsnittet for arbeiderne. Det er brukt uttrykket «parasitklasse», men det hører ikke hjemme her. Jeg ser ingen grund til at funktionærene skal lønnes efter nogen anden norm end den som gjælder for arbeiderne. Skuldé dette princip være *uriktig* skylder man at overbevise mig om det. Noget mistillidsvotum for hvad der er passert kan jeg ikke være med paa; saken er i grunden en bagatel.

Støstad: Jeg har sagt tidligere hvad jeg mener om saken. Skal man bedømme hvad der foregik paa hovedstyremøtet i oktober maa man gjøre sig op en mening om hvordan dette har kunnet *bli* slik. Efter det som er sagt fra tillidsmændenes side har de ventet at faa indvilget den ansøkte løn av 10,000 kroner. Under denne sak har der været adskillig delte meninger og der er — som det kan hænde i arbeiderforsamlinger — faldt temmelig sterke uttryk som ikke føltes berettiget. Det førte til at tillidsmændene gik til yderlighet paa *sin* side og forlangte opreisning. Her tror jeg de har overilet sig og handlet feil. Hvis styret hadde været litt sterkere tror jeg at det vilde hat det i sin magt at gi denne aksjon et nogenlunde rimelig forløp. Hadde styret sagt at de 10,000 vilde bli indrømmet dem, men uten at det skulde ha tilbakevirkende kraft, vilde funk-

tionærene neppe ha steilet. I samme møte har hovedstyret forhøiet diæt-godtgjørelsen og det beregnede arbeidstap fra 44 til 50 kroner — dette i samme øieblik som der brukes de sterkeste uttrykk mot dem som søker en forhøielse av sin faste løn. Dette forhold kan man heller ikke se bort fra, da det kan ha spillet ind. Det nytter ikke her ensidig at lægge skylden over paa den ene eller anden part. Hvad den førte diskussion angaar mener jeg at kritikken taler for sig selv og at man ikke behøver at vedta det ene eller det andet. Det væsentligste er at man for eftertiden blir fri for denslags tilspidsede situationer i en organisations ledelse mellem landsmøtene. Jeg er mest tilbøielig til at henstille til de som har fremsat forslag om at ta dem tilbake.

Moljord: Paa kongressen i 1920 stemte jeg ikke for forslaget om 10,000 kroners lønninger, og jeg har ikke fundet at 8500 er nogen mindsteløn. Naar jeg i forbundsstyret allikevel stemte for 10,000 kroner som ansøkt var det utelukkende av hensyn til den situation vi var kommet op i. Et landsmøte dengang kunde ikke indkaldes uten vældige utgifter for kassen. Jeg er heller ikke sikker paa om hovedstyret i tilfælde hadde *kunnet* la dem gaa.

I anledning av Støstads bemerkninger bad tal. referert ogsaa den del av protokollen som omhandlet beslutningen om godtgjørelse for diæt og tapt arbeidsfortjeneste.

Ole Moen: Jeg kan ikke uttale mig om hvor skarpe uttalelsene faldt i hovedstyremøtet, da jeg dengang opholdt mig paa Spitsbergen. Men naar det er sagt at styret viste sig «svakt», da er dette uberettiget kritik efter min mening. At ta et landsmøte og bundskrape kassen paa samme tid som man hadde store arbeidskampe i sigte vilde været uforsvarlig handlet. Det er let nok at si at man kunde jage funktionærene paa dagen, men det er værre at sætte det ut i livet. Jeg kan derfor *ikke* bebreide styret at det handlet som skedd. Naar Kjelstadli kommer med et slags mistillidsforslag er dette uberettiget, og det bør tages tilbake; jeg tviler paa om han *selv* vilde være kommet til et andet resultat. Forhøielsen av diæten burde derimot ikke været gjort, der var ogsaa adskillig dissens om det.

Ordstyreren refererte protokollen paa dette punkt, hvorav det fremgik at hovedstyret efter flere voteringer med 8 mot 5 stemmer hadde sluttet sig til et forslag om forhøielse fremsat av Ahlstrand.

Hellebø: Jeg tør si at det vel er meget vanskelig nu bakefter at paastaa, at hovedstyret kunde ha gaat andre veie. Repræsentantene vil ogsaa være opmerksom paa at jeg var frareist da denne sak kom op. Da jeg blev meddelt om de fattede beslutninger virket det paa mig med det samme som om jeg hadde faat en bøtte kaldt vand over hodet. Men senere er jeg mer og mer kommet til den opfatning, at der ikke var nogen anden stilling mulig end den som hovedstyrets flertal indtok, og at jeg sandsynligvis selv vilde ha maattet stille mig paa samme maate. Det kan være en «svakhet» fra styrets side. Men neppe noget hovedstyre har administrert under saa vekslende og vanskelige forhold. Da jeg forlot møtet var det min opfatning, at man burde være blitt staaende ved de lønninger som dengang gjaldt. Jeg tviler forøvrig paa om ikke ultima-

tumet vilde ha kommet allikevel, naar funktionærene saa at der var dissens i styret om saken.

Rich. Hansen: Da jeg er blitt utsat for forskjellige slags angrep og misforstaaelser, som jeg er nødt til at svare paa, gaar jeg ut fra at jeg om nødvendig faar etpar minutter længer til raadighet. Det som kritikken her dreier som om er at kravet fremkom i ultimatus form, likesom man finder det meningsløst at forhøielsen skulde ha tilbakevirkende kraft. Alle her har hørt andragendet oplæst, og de vil finde at det ikke var noget «ultimatum». Hadde hovedstyret gjort bruk av den fremgangsmaate som er benyttet før og nedsat en komité til at forhandle med os vilde denne sak neppe være kommet til at bli sat paa spidsen. Med hensyn til det andet ankepunkt faar man se det slik, at man ogsaa vilde ha litt at «prufe» paa; ingen vilde sagt noget om styret her hadde antydning en anden ordning. Men nogen *forhandling*, som jo maatte være betingelsen herfor, var der ikke tale om; vi fikk bare en grov kjæft av de som sat der. Kristiansen var ikke den eneste. Han har pyntet paa det idag saa godt som han har kunnet; men det var leit nok. Hvem av dere vilde ta mot denslags gloser? Der var ikke én av dem som hadde ordet som ikke uttalte sig mot. Da vi saa at det ikke nyttet med forhandling valgte vi to mand til at fremlægge saken mundtlig; der kom ikke noget ultimatum i skriftlig form. Jeg redegjorde da for hvad vi mente. Desværre kom Nilssen og sa, at det som vi hadde forlangt ikke gav noget prutningsmon. Jeg beklager det. Jeg vil ogsaa si om den opsatte protokol at der er lagt an paa at gi det utseende av at det er *funktionærene* som har været aggressive. Men det *agressive* kom fra hovedstyret. — Vi ræsonnerte ut fra det at der ikke skulde være nogen grund for os til at ta os mindre betalt for vort arbeide end for andre i lignende tillidsstillinger. Skulde vi forlangt at være fuldt paa høide med funktionærene i de andre forbund som jeg har nævnt, maatte vi ogsaa ha stillet krav om godtgjørelse for utlæg under indenbys forhandlinger, naar vi deltok i dem. Vi hadde et tillæg herfor fra først av, men det tok hovedstyret væk i 1919. En forhandler som tilkaldtes fra en fabrikk skulde ha 7 kroner dagen — *vi* derimot intet. Hovedstyret har fastsat arbeidstapgodtgjørelsen for sine medlemmer til 25 kroner pr. dag og dette er det sagt at man taper penge paa. Hvad gjør 25 kroner regnet ut i aarsløn? Det blir 9125 kroner. Jeg regner da 365 dage, for det forlanges av os som tillidsmænd at vi skal være til disposition alle dage i aaret. Det blir da ikke saa stor forskjell, naar andre nødvendige utgifter som kommer til ogsaa tages i betragtning. — Tal. hadde forøvrig ordet til replikker overfor uttalelser av Steffensrud, Sundbye, Smedsmo, Berby og Kristiansen.

Konrad Botten: Jeg understreker hvad Solli sa angaaende funktionærenes aktion for at faa op sine lønninger. De har git os et godt bevis paa hvordan vi skal optræ, men da vil vi ogsaa ha medhold av organisationen naar vi stiller krav som arbeidere. Det synes at ha været mer om at gjøre at sikre sig en topløn end at vareta de faglige og økonomiske interesser for medlemmene. Hvis medlemmene hadde hat fuldt kjendskap til det passerte er jeg bange for at Norsk Arbeidsmandsforbund vilde været mange tusen medlemmer fattigere idag. Og jeg vet ikke om jeg engang tør snakke om det, naar jeg kommer hjem — omend vi har pligt

til at gjøre det. Jeg vil dog ikke kritisere styret, for det hadde intet andet at gjøre end at indvilge kravet i den form det kom. Til Aune, som uttalte sig om repræsentantenes optræden, vil jeg si at *det* er ogsaa en konsekvens av funktionærenes egen optræden; jeg tror det er gjort for at bevise at ogsaa vi repræsentanter har litt magt og myndighet over organisationens økonomi.

Ljungkvist: Hvad skal man si, naar det paastaes av en av dem, som skal repræsentere os, at arbeiderne har tjent slik og slik? Direktør Rasmussen kan være noksaa fræk, men selv han har ikke turdet fremkomme med en slik paastand overfor voldgiftsretten. Naar hovedstyret blir ført bak lyset med slike opplysninger, da taler det for styret som en formildende omstændighet. Aktionen og den begrundelse den faar kan gi stof til mangeslags betragtninger. Hadde hovedstyret *negtet* at imøtekomme kravet hadde det været dødsdommen for forbundet. Jeg tror forresten det er dømt allikevel, naar vi kommer hjem og medlemmene faar høre om det.

Langseth: Jeg vil pointere at man ikke bør se bare paa denne lønsaktion og dens behandling; man maa se det i sammenheng med hvad hovedstyret har gjort i det hele i perioden fra 1918 til 1922. Det har ikke optraadt med den autoritet og myndighet som det skulde og burde. Faktum er at funktionærene har spillet førsteviolinen og hovedstyret har danset etter. Er det kommet sterke uttrykk fra styret har de heller ikke manglet fra den anden side. Jeg mener at styret *skulde* ha slaat i bordet og ikke git efter, idet det kunde være nyttig at statuere et eksempel. Jeg vil referere et forslag fra mig som blev indlevert igaar men da ikke oplæst. Det lyder:

«Da hovedstyret i landsmøteperioden 1918—22 har disponert forbundets midler, som f. eks. kjøp av huset i Jens Bjelkes gate 15, paa en maate som helt ut er i strid med medlemmenes opfatning, saa meget mer som dette er i strid med landsmøtets tidligere beslutninger, endvidere den maate som hovedstyret optraadte paa under den organiserte lønsaktion fra de fastlønnede funktionærer, finder landsmøtet at hovedstyret i sin helhet har optraadt i de forskjellige saker paa en saadan maate at disse ikke længer kan beklæde disse ansvarsfulde stillinger.»

Ødegaard: Jeg vil først nævne det som Langseth sidst var inde paa, om uttrykkene. Det var et ubehagelig tilfælde, og det har ogsaa faat et efterspil mellem de to som saken gjaldt. Det andragende som forelaa for hovedstyret angaaende en lønsforhøielse er tidligere referert i sin helhet. Det var begrundet efter vor mening med den realitet som et saadant spørsmål *kunde* begrundes med. Vi har anset det for retfærdig — for ikke at si selvfølgelig — at arbeidet inden de forskjellige grene av organisationen blev bedømt under noget saa nær samme synsvinkel. Og nu er det et faktum — som det ogsaa blev fremholdt — at lønskravet dækket det som var fastsat inden organisationen paa det tidspunkt. Vi fandt det da retfærdig, at vort forbunds tillidsmænd i saa henseende blev stillet paa like fot med de andre. Jeg uttalte videre i styret at hvis det ikke fandt at der var saklige grunde tilstede for indrømmelse av det forhold hadde jeg den tro, at vi ikke av den grund skulde skilles i uvenskap. Den argumentation som blev benyttet i styret under behandlingen

av denne sak hadde ingen berettigelse. Ti det var intet nyt *system* vi hadde tænkt at indføre i Norsk Arbeidsmandsforbund. Systemet var det gamle; det gjaldt bare at holde skridt med utviklingen under hensyn til de forhold vi arbeider under. Der er ogsaa den ting at ta i betragtning, at i den periode som er gaat, og hvorover der er faldt meget sterk kritikk — ikke aldeles uberettiget i alle tilfælder heller — har de ekseptionelle forhold, som har præget avgjørelsene forresten, heller ikke undgaat at sætte præg paa arbeidet inden organisationen. — Jeg har sittet som medlem av styret, men i dette spørsmål er det min stilling som funktionær som maa komme i betragtning. — Hadde hovedstyrets medlemmer — de som ikke er lønnede tillidsmænd — sagt at de ikke kunde indvilge andragendet og git en saklig begrundelse for det vilde naturligvis tillidsmændene tat dette under overveielse og *bedømt* denne begrundelse.

Stenvik: Jeg finder at styrets handlemaate er fuldt forsvarlig. Selv om Kristiansen ikke var kommet med de uttalelser tror jeg sikkert aktionen vilde ha været reist allikevel. Nilssen var egentlig den som ledet den; han var jo dengang sekretær og vilde gjennomføre sit nye system.

Lien: Hovedstyret hadde tre ting at gjøre: 1. Enten gi avslag og besætte funktionærenes pladse ved kontoret midlertidig indtil landsmøtet; 2. Sammenkalde landsmøtet straks, eller 3. Indvilge kravet. Vi valgte det sidste, og det var sikkert det eneste rette. Jeg var ikke imot at funktionærene paa det tidspunkt skulde faa et lønstillæg; om størrelsen av det kunde det derimot disputeres. Med hensyn til diæten var jeg en av dem som vakte motion om forhøielse, idet jeg kjender til hvordan den har virket; man har likefrem tapt penge paa at delta i hovedstyremøtene. Jeg mener ogsaa at ha faat fuld opreisning for den kritikk, som er faldt paa dette punkt, i og med beslutningen om diæten for dette landsmøte.

Berby: Jeg synes det er uforskammet at si at man har «tapt» penge paa hovedstyremøtene, og jeg maa ta mine reservationer overfor denslags. Med hensyn til tillidsmændenes lønninger har det alltid tiltalt mig at de blev beregnet efter gjennomsnittsførtjenesten for de medlemmer hvis interesse de er sat til at vareta. Det kunde kanskje være en spore til initiativ. Hvad det fremsatte forslag angaar kan jeg ta det tilbake paa betingelse av at de andre forslag ogsaa tages tilbake.

Ordstyreren: Jeg vil ogsaa henstille til Langseth at ta sit forslag tilbake.

Langseth: Nei! Det faar heller bære eller briste.

Løkeng: Hvad landsmøtet først og fremst maa dra omsorg for er at forhindre at man til neste gang skal faa høre de samme motiver som har ligget til grund her. Skulde der stilles noget mistillidsvotum maatte det være adressert til forbundets funktionærer; noget andet gaar ikke an at vedta.

Rich. Hansen: Det gaar stadig igjen at jeg skulde ha sagt at arbeiderne utover landet tjente 15—16,000 kroner. Jeg refererte bare til en uttalelse paa kongressen, hvor Volan nævnte dette som et faktisk, men ogsaa helt ekseptionelt tilfælde.

Eriksen: Det er ikke ofte vi arbeider har anledning til at ta en slik aktion. Der burde være et visst forhold mellem arbeidsförtjenesten og funksjonærlønningene.

Sundbye: Naar Rich. Hansen idag søker at fremstille det slik, at det var de krasse uttalelser i hovedstyremøtet som var den *väsentligste* aarsak til at funktionærene grep til den aksjon vil jeg samtidig si, at hvis *disse* uttalelser skal tilbakekaldes burde der vel ogsaa foreligge tilbakekaldelse av uttalelser som faldt fra funktionærene, og som fra det hold ikke blev motsagt. Nilssen f. eks. brukte sterke ord og vilde dertil gaa end videre, idet han vilde ha et av styrets medlemmer kastet paa dør. Senere har han snakket om det i foreningene. Skal det være kraftig skyts saa gjerne for mig! Det er uttalt her at hovedstyret bare skulde ha lempet vore folk paa dør og sat sig selv i stolen. Jeg vil si at jeg hverken *vilde eller kunde ha sat mig i stolen*. Det styre som har siffet har været kemisk ren for enhver beiling efter de pladse. Jeg paastaar at det eneste fornuftige som var at gjøre var det som blev gjort i dette tilfælde. — Langseths forslag bør avvises av formelle grunde; det er en sak for sig. Men det er ogsaa et merkelig forslag. Det gaar ut paa et mistillidsvotum til styret og fremsættes av en mand som paa det tidspunkt dette dreier sig om ikke endnu var kommet ind som *medlem* av forbundet. Jeg henstiller at man ikke vedtar nogetsomhelst forslag — heller intet mistillidsforslag rettet til tillidsmændene. Om *det* vil tjene til organisationens gagn idag derom tviler jeg.

Langseth: Det er min forenings forslag jeg har fremsat. Men jeg vil trække det tilbake paa betingelse av at Berbys blir staaende.

Ordstyreren: Det er dirigentenes opfatning at det først bør avgjøres om der skal vedtages noget eller ei, og det skal landsmøtet faa anledning til at avgjøre.

Flere protesterte mot denne fremgangsmaate.

Langseth erklærte at han gik over til Berbys forslag. Videre referertes Kjelstadlis forslag.

Berbys forslag sattes først under votering. Ved denne fratraadte hovedstyrets medlemmer.

Ordstyreren: Der er avgit 59 stemmer for og 59 mot forslaget. Dirigenten anser forslaget forkastet. *)

Kjelstadlis forslag forkastedes med 92 mot nogen faa stemmer.

Dermed godkjendtes avsnittet for 2. halvjaar 1920.

1. halvjaar 1921.

Ad forretningsutvalgsmøte 16. februar 1921.

Sak B 34. Arbeiderne ved statens kraftanlæg, Glomfjord, er gaat ut av Glomfjord Arbeidsmandsforening og har stiftet ny forening, som er optat i forbundet.

Protokolkomiteen kan ikke indse nødvendigheten av en saadan deling av organisationen paa en og samme arbeidsplads. Dette tiltrods for at komiteen er opmerksom paa de særlige forhold som var tilstede i dette tilfælde.

Forretningsutvalget: Efter statens overtagelse av kraftanlægget i Glomfjord reiste arbeiderne ved dette anlæg sterkt krav om at faa en

*) Se ny votering side 171.

egen avdeling, da man fik to vidt forskjellige arbeidsgivere paa stedet. Tiltrods for at man var noget i tvil om nødvendigheten av foreningens deling fandt man ikke at ville motsætte sig arbeidernes enstemmige ønske herom.

Lantz vilde peke paa at der ikke var git den gamle avdeling anledning til at uttale sig om delingen.

Rasmussen bemerket at delingen var gjort nødvendig av praktiske grunde.

Ad forretningsutvalgsmøte 27. april 1921.

Sak A 113. Forretningsutvalget har godkjendt iverksættelse av arbeidsstans ved Porsgrunds Porcelænsfabrik, skjont der av 210 arbeidere bare er 38 organiserte.

Protokolkomiteen finder det meget betænkelig at forretningsutvalget godkjender arbeidsstans, hvor organisationen er saa svak som det her er tilfældet.

Forretningsutvalget mener, at man i hvert enkelt tilfælde maa bedømme hensigtsmæssigheten av at gaa til arbeidsnedleggelse, selv om de organisertes antal utgjør en mindre del av arbeidsstyrken, idet ikke antallet av organiserte i alle tilfælder er det avgjørende. I nærværende tilfælde fandt ikke utvalget spørsmålet uten betenkeligheter.

Ad forretningsutvalgsmøte 13. juli 1921.

Sak B 141. Forretningsutvalget sees at ha indvilget avdeling 40, Kristiania, et laan, stort kr. 600.00.

Protokolkomiteen finder at en beslutning som denne kan ha farlige konsekvenser og lede til fuldstændig uholdbare forhold, hvis den blir almindelig kjendt blandt avdelingene.

Forretningsutvalget er enig i, at laan av den art kan medføre konsekvenser. I nærværende tilfælde stod avdelingen i betydelig gjæld til et av sine medlemmer, og fandt man under de foreliggende omstændigheter at maatte bistaa foreningen med laan for at ordne saken, da vedkommende medlem var arbeidsledig.

Eggen advarte mot at man av hensyn til konsekvensene gik til at indvilge slike andragender.

Kjelstadli var ikke enig i at se paa dette saa ensidig som komiteen. Det kunde ha like farlige konsekvenser at negte som at indvilge.

Eggen fastholdt sit standpunkt og betonet at Norsk Arbeidsmandsforbund ikke skulde være nogen laaneinstitution.

Ad hovedstyremøte 19. juli 1921.

Dagsordenens punkt 10. Landsmøtet. Hovedstyret sees at ha besluttet forbundets landsmøte utsat til i første halvdel av 1922.

Protokolkomiteen er enig i denne hovedstyrets beslutning, men finder at maatte gjøre opmerksom paa at landsmøtet ordinært skulde været holdt i 1921.

Forretningsutvalget: Grunden til landsmøtets utsættelse var den, at organisationskomiteens utredning om organisationsformene ikke forelaa

færdig, og da dette er et saa betydelig spørsmål fandt hovedstyret det nødvendig at utsætte landsmøtet til indstillingen forelaa fra komiteen, idet man i henhold til landskongressens beslutning skulde ta stilling til dette spørsmål inden utgangen av 1922. Man vilde saaledes faa landsmøter baade i 1921 og 1922, hvis man ikke hadde forlænget landsmøteperioden til 1922.

Ad hovedstyremøte 20. juli 1921.

Dagsordenens punkt 11. Eventuelt. Hovedstyret sees at ha bevilget kr. 3000.00 til Det norske Arbeiderparti til agitation under forutsætning av at der ogsaa drives faglig agitation.

Protokolkomiteen gaar ut fra at forretningsutvalget fører indseende med at forutsætningen for bevilgningen blir efterfulgt, og finder da, under de foreliggende omstændigheter, ingen grund til kritik av bevilgningen.

Forretningsutvalget: Der er ført konferanser mellom partiet og forbundet om agitationen som er utført for det av forbundet ydede bidrag, og har det altid været ordnet saa, at forbundets interesser har været ivaretatt paa en helt tilfredsstillende maate.

Sluttelig bemerket *komiteen:*

Det fremgaar av protokollen at forskjellige foreninger er nedlagt i løpet av halvåret, væsentlig av den grund at medlemstallet er sunket, saa medlemmene har fundet det haabløst at holde foreningene oppe. Forretningsutvalget har nøiet sig med at ta meddelelsene om foreningenes nedleggelse til etterretning.

Protokolkomiteen finder det ikke riktig at man tillater foreningene nedlagt uten at undersøke om dette virkelig er nødvendig. Før eller siden kan man gaa ut fra vil der bli gjort forsøk paa at danne ny forening paa vedkommende sted, og da vil organisationsarbeidet uvægerlig falde tyngre, end om den forening man har paa stedet hadde søkt at holde sig oppe.

Kristiania, 2. september 1921.

Sverre Støstad, formand. *Kr. Aune. Carl Andersen.*

Angaaende komiteens anførsler om de nedlagte foreninger bemerket *forretningsutvalget:*

Forretningsutvalget bedømmer alltid de forhold som er tilstede paa de steder, hvor foreninger nedlægges. I de fleste tilfælde har det sin grund i at arbeidet nedlægges eller innskærkes til et faatal av arbeidere, som gjør det umulig at opretholde foreningene. I de tilfælder, hvor man finder det praktisk, ordnes det saa, at foreningsmaterialet opbevares paa stedet for at være forhaanden naar en gunstig anledning for foreningenes gjenoptagelse melder sig. Som regel er det endel medlemmer paa stedet, som opretholder sit medlemsskap i forbundet som direkte medlemmer.

Forretningsutvalget er av den mening, at man ikke kan tvinge en forening opretholdt, naar medlemstallet av en eller anden grund synker til det lavmaal som er bestemt i lovene, og er man fuldt opmerksom paa den pligt forretningsutvalget har til at søke organisationen reorganisert naar omstændighetene tillater det.

Avsnittet for *1. halvår 1921* godkjendtes uten yderligere bemerkninger.

Kr. Aune oplyste at for 2. halvår 1921 samt for 1. halvår av 1922 indstillet komiteen paa protokollenes godkjendelse, hvilket vedtoges.

Hermed var *beretningen om forbundets virksomhet* i perioden færdigbehandlet, og dørene blev atter aapnet.

Man gik saa over til dagsordenens næste sak:

Organisationsformene.

Ødegaard: Der er jo i de senere aar i tale og i skrift blit tilrettelagt utførlig *maaten* hvorpaa organisationen fra første begyndelse er blit opbygget og har utviklet sig. Dette gjælder ikke bare fagorganisationen, men hele arbeiderbevægelsen i almindelighet. Det er derfor ikke nødvendig at fordype sig i dette. Jeg vil bare minde om, at hvad fagorganisationen angaar begyndte den, helt siden behovet for faglig sammenslutning opstod, med dannelsen av enkelte foreninger paa de forskjellige, spredte arbeidspladse og først og fremst inden de specifikke haandverksfag. Erfaringen viste snart at denne primitive form for sammenslutning var utilstrækkelig for at organisationen kunde bli det vern man tænkte sig. Det næste skridt i opbygningen blev da de landsomfattende *lagforbund*. Man øient desuten snart nødvendigheten av for disse at ha ogsaa et bindeled omfattende hele landet, hvor det spurtes om større kraftutfoldelse. Vi fik da som toppen og som et samlende uttryk den nationale fællesorganisation i *Arbeidernes laglige Landsorganisation*.

Jeg har forstaaet det slik at alle har været enig i, at de forandringer som saaledes er gjort har været *nødvendige* for at tilføre den økonomiske organisation øket indflydelse og magt. Og er man enig i det, maa man spørre sig om de forandringer som er foretat og som har vist sig nødvendige, har *svaret til de forutsætninger* som man har bygget forandringene paa. Jeg tror ogsaa man kan si at de har vist sig at holde stik. Det er derfor rigtig, naar vi nu skal ta stilling til de forandringer som yderligere melder sig, at se logisk og konsekvent paa saken ut fra den utvikling, som er foregaaet, og ut fra det samme grundlag man har hat for øie ved forandringene tidligere, og konsekvent følge den linje.

Det første spørsmål som melder sig er, om det idag kan sies at være nødvendig at gaa til en forandring av den nuværende organisationsform. Et av de hensyn som sterkest har trængt sig frem efter min opfatning er forholdet til arbeidskjøperne. Spørsmålet blir da: Kan man ved de forandringer som er tænkt gjennomført øke organisationens magt — vil de styrke de fagorganiserte arbeidere i den kamp de stadig er nødt til at føre? Kort sagt: vil man ved de nye forandringer være istand til at skaffe medlemmene større *fordeler* av organisationsarbeidet?

Om nødvendigheten av en forandring *nu* er der stort set enighet blandt fagorganisationens medlemmer — iafald paa yderst faa undtagelser nær. *Den* side av spørsmålet skulde derfor ikke foranledige noget langt ordskifte, idet de aller fleste er klar over at vi staar overfor en videre utvikling og at en forandring maa foretages. Striden gjælder da i hvilken *retning* denne bør gaa.

Efter min opfatning skulde det heller ikke være vanskelig at træffe

vælget her, naar man ser paa de forhold som er raadende i vort samfund. Vi staar overfor en sterkere konsolidering av det borgerlige samfunds magtfaktorer end nogensinde; reaktionen har sterkere vind i seilene end den har hat paa aarhundreder. Jeg tror ikke det er uriktig at se paa den koncentration av kræfterne som her finder sted og ta det som et *eksempel* for os, naar vi idag skal drøfte linjene for en omlægning av vor egen organisation. Der bør ikke være tvil om at den *vei* vi har at gaa er den, som i størst mulig utstrækning *konsoliderer og samler arbeiderne til en enhet*, som sveiser dem sammen til én blok, hvad enten det gjælder til forsvaret eller angrep.

Utviklingen med hensyn til organisationsformene har gaat sterkest og raskest her i landet efter at arbejdskjøperne paa *sin* side ogsaa lærte at organisere sig. Vi hadde ikke før 1900 den nuværende sterke Arbeidsgiverforening, som blev dannet som en økonomisk kamporganisation. Det var ikke dengang som nu, at man maatte regne med at selv en forholdsvis liten konflikt ved en enkelt bedrift kunde lede til store og landsomfattende konflikter. Nu derimot kan et enkelt saadant konfliktspørsmål, som har et principielt indhold, naarsomhelst faa de mest vidtrækkende konsekvenser. Vi staar faktisk talt i de *store konflikters* epoke. Endvidere er der foregaat den forandring, at naar man diskuterer de forskjellige lønsforhold arter det sig ikke længer som bedriftsvise forhandlinger, men i overveiende grad som et landsomfattende og industrielt opgjør.

Alt i alt er der, i utviklingens medfør, foregaat en betragtelig karakterforandring. Dette har igjen hat sine virkninger i det daglige arbeide indenfor organisationen. Tiltrods for at vi har arbeidet med en organisationsform som væsentlig er bygget op paa *tagforbund* har kampene artet sig som industrivise foreteelser. Selv indenfor rammen av den nuværende organisationsform har man derfor været nødsaget til, saa at si, at drive under «industrielle» organisationsformer:

Denne utvikling tok sin begyndelse for ikke saa faa aar tilbake, og den har tiltat efterhvert. Jeg tror at det var *den* omstændighet som gjorde, at der allerede i 1912 kom op krav om en omlægning av organisationen til *industriforbund*. Paa kongressen i 1913 forelaa ogsaa en indstilling i den anledning. Vi husker at de som forfegtet denne tanke den gang ikke fik flertallets tilslutning. Der var en sterk opinion *mot* omlægning, og de som holdt paa det bestaaende seiret.

Men utviklingen paa dette omraade og agitationen for at komme et skridt videre fortsatte. Og man fik saa i 1920 en positiv beslutning fra kongressens side sigtende til at skape grundlaget for en mer *industrivis organisering* indenfor de bestaaende organisationer. Beslutningen gik ut paa at alle arbeidere paa en og samme arbeidsplads skulde tilhøre det forbund som repræsenterte *flertallet* av arbeiderne der. Det var en direkte og positiv beslutning for at man skulde begynde at omlægge organisationen efter industrielle linjer.

De som i 1912—13 og i tiden deromkring var motstandere av at foreta en omlægning til industriforbund er nu paa dette tidspunkt i stor utstrækning kommet til det resultat, at *nu* er tiden inde til at saa bør ske. Det hævdes med styrke av flere og flere av disse, at det er det eneste fornuftige. Jeg bebreider ingen at de har skiftet standpunkt fra den tid;

det er bare et bevis for den voksende erkjendelse av at man *bør* holde organisationens struktur mest mulig i overensstemmelse med de forhold som tiden skaper.

Forholdet er imidlertid det, at efterhvert som organisationen har virket og arbeiderne er blit vakt til forstaaelse av det nødvendige i at staa sammen har fagorganisationen ikke kunnet bli staaende ved bare at beskæftige sig med spørsmål om forbedringer av de daglige arbeidsvilkår o. s. v.; den har ogsaa tat op de store *social*e problemer, i fuld forstaaelse av at disse angaar hele arbeiderklassen som saadan. Det har utviklet sig dithen at arbeiderne indenfor de bestaaende organisationer har fundet grund til at konsolidere sig om de store og omfattende samfundsspørsmål, hvis løsning er nødvendig for at vi skal kunne trygge vor tilværelse og komme over i andre forhold end dem vi lever under idag. Det staar idag klarere end nogensinde for arbeiderklassen at det gjælder ikke bare at kjæmpe for de smaa forbedringer for *dagen*; den almindelige opfatning nu blandt alle er den at man maa sætte alle kræfter ind paa at sprænge det gamle samfunds ramme, gjøre sig *fri* for de slavevilkår man nu er nødt til at eksistere under og skape et *ny*t samfund bygget paa retfærdighetens prinsipper i det store flertals interesse.

Naar man ser paa saken fra *det* standpunkt er det et underordnet spørsmål — ja det kommer overhodet ikke i betragtning — paa hvilken arbeidsplads man staar og hvilken produktionsgruppe man tilhører. Spørsmålet blir helt enkelt bare det hvad som tjener *arbeiderklassen* til det bedste.

Jeg tror at denne opfatning ogsaa er det virkelige grundlag for den tanke som er kommet op og de bestræbelser som senere er reist for at gjennomføre en omlægning av den økonomiske organisation paa basis av *lokale samorganisationer*. Man har derved ment at kunne skape en organisationsform som bragte arbeiderne paa de forskjellige arbeidspladse, indenfor mer snevre geografiske enheter, i større direkte kontakt med hinanden og gav dem anledning til paa en mer praktisk maate end før at komme sammen og drøfte ikke bare de strengt lokale spørsmål av fælles interesse, men ogsaa gav mulighet for at man derved kunde faa istand en mer forsvarlig behandling av de store sociale opgaver og krav som melder sig. Det kan heller ikke negtes for, at denne form for organisation i høiere grad end den vi har idag dækker begrepet en virkelig *klasseorganisation*. Den nuværende form bærer mer præg av at være en samling av *gruppe*-organisationer indenfor klassen.

De som hævder samorganisationstanken er ikke blind for at ogsaa denne form betinger, at man har organer indenfor samorganisationene som kan lette arbeidet i de daglige og praktiske gjøremaal. Man har derfor anset det for nødvendig at opdele saavel disse som Landsorganisationen i *grupper*, som svarer til de industrielle forhold som er tilstede i landet. Naar den opfatning hævdes mener jeg for mit vedkommende at det er det samme som at ta de reelle konsekvenser av den tingenes tilstand som utviklingen har medført, nemlig at arbeidet maa føres efter industrielle linjer. Ved siden av de rent praktiske hensyn vil jeg ogsaa sterkt peke paa, at det gjælder at indrette organisationsgrundlaget slik at ingen arbeider skal finde grund til at holde sig utenfor den fælles klassesam-

menlutning. Vi trenger en organisation som ialfald i formen er av den beskaffenhet at den kan samle og vække *tillid* blandt arbeidermassene i sin store almindelighet.

Som sagt er den ingen dissens om at tiden nu er moden for en om-lægning; striden staar om hvilken linje eller vei man skal gaa. Derfor er det dette landsmøtes store og vanskelige opgave at træffe et heldig valg, træffe en ansvarsfuld og rigtig beslutning. Jeg har indtrykket av at den alt overveiende stemning blandt de organiserte arbeidere — og jeg tror at turde si: ogsaa blandt dem som ikke endnu tilhører rækkene som medlemmer — løper sammen i dette at reise en kamporganisation som gir uttrykk for at den er en *klasseorganisation først og fremst*, ingen enkelt gruppe- eller standsorganisation — en organisation som er istand til at vareta den hele klasses interesser, og det hvadenten det gjælder i de mindre eller i de større spørsmål.

Det er en beklagelig foreteelse vi har set i det sidste par aar at organisationens medlemstal er skrumpet betraktelig ind. Det har medført en tilsvarende svækkelse av organisationens magt og indflydelse, baade direkte og indirekte. Arbeidskjøperne har forstaat den ting, og de har ikke i noget tilfælde undlatt at benytte sig av situationen. Det var denne tilbakegang og den store økonomiske paakjending for organisationen som følge av arbeidsløsheten som gjorde, at man ved indledningen til tariffbevægelsen iaar saa sig nødsaget til at fravike det store og betydningsfulde princip i spørsmålet om anvendelsen av den tvungne voldgift. Det var en direkte følge av stillingen indenfor den faglige organisation. *Resultatet* av denne handling har vi alle hat anledning til at se, og man har hver for sig kunnet bedømme *verdien* av det. Jeg skal ikke her gaa ind paa disse ting, men bare fastslaa, at begivenhetene har vist hvor nødvendig det er at vi gjør alt, som staar i vor magt, for at gjenvinde hos medlemmene troen paa og tilliden til *organisationen*. Ti det er ingen anden end den som arbeiderne i enhver given situation helt og fuldt kan stole paa. Med andre ord: arbeiderne maa *gjenvinde tilliden til sig selv* og ikke lægge sin skjæbne i hænderne paa institutioner som etableres av et borgerlig styre.

Med hensyn til organisationskomiteens indstilling vil jeg ikke gaa i detalj; i diskussionen vil vel de enkelte spørsmål som staar i forbindelse med omlægningen komme sterkere frem. Men jeg vil i sin store almindelighet ha sagt, at den diskussion som forøvrig er ført om denne sak tildels er lagt an paa en noget tendensløs basis, og det har — ialfald indirekte — medført nogen skade. Diskussionen har git dem som ikke endnu er blit klassebevisste foranledning til at si: naar de ikke kan bli enige *selv*, hvad ret har de saa til at stille krav til andre? Det er ogsaa sagt at organisationen er forfeilet og mangelfuld. I den slags spørsmål faar man optræ med alvor og saklighet. De anførsler som *jeg* har hat anledning til at høre fremført til støtte for denslags paastande har jeg ikke kunnet finde nogen holdbarhet eller berettigelse i. Man skal huske paa at kongressen fastslog *mandatet* for organisationskomiteen, og ut fra dette mandat hadde den at handle og gjøre sit arbeide. Er der gjort feil i saa maate maa skylden lægges paa beslutningen og den form den fik. Jeg har den tro at komiteen har gaat til sit arbeide ut fra den betragtning, at arbeiderne nu innsaa nødvendigheten av og vilde ta skridt til at gjennomføre

en systemforandring som vilde være til gagn ikke bare for organisationen, men for arbeiderne selv, for hele klassen. Der er intet som tyder paa at andre forutsætninger har været tilstede ved sakens behandling.

Jeg vil ikke være med paa at fordømme den organisations arbeide som vi har og har hat — og jeg tror ikke at særdeles mange andre heller vil gjøre det. Selv om det idag kan sies at være daarlige forhold paa mange steder er det dog ikke riktig at si at forholdene ikke har undergaat en betydelig forandring til det bedre i de aar organisationen har eksistert. Den har utført en stor og gagnlig gjerning. Men det kan ikke gi grund for nogen til ikke med den allerstørste interesse at virke for at organisationen i fremtiden kan gjøres *endda bedre* som et instrument i arbeiderklassens haand. Alle bestræbelser som gaar i den retning er vi forpligtet til at være med paa og gi vor støtte til realisationen av — og det paa en slik maate at der staar *respekt* av hvad vi har foretat.

Jeg ser den største realitetsforandring i at man skal gaa over til at bygge paa lokale samorganisasjoner istedetfor de nuværende landsomfattende forbund. Dette princip er ogsaa utgangspunktet for begge de to alternativer fra komiteen. Naar jeg skal ta stilling til disse maa jeg ogsaa se paa enkelthetene som staar i forbudelse med dem. Man finder da først at alternativ I bygger paa den forutsætning at man fremdeles skal bibeholde fagforeningene; det er her det væsentlige skille ligger, idet alternativ II vil ha ogsaa avdelingene sløifet. Likeoverfor dette punkt vil jeg spørre: hvilken organisation eller hvilket organ er det som medlemmene hittil i første række, som det der ligger nærmest til, har hat nogen støtte av? Det er *fagforeningene*. Jeg tror heller ikke at medlemmenes tankegang i sin store almindelighet er indstillet paa at man kan være disse foruten. Paa den anden side kan jeg ikke finde at dette er et saa alt overveiende spørsmål at det hele bør staa og falde paa *det*. Men jeg vil ha sagt som min opfatning at en sløifning av fagforeningene nu vil føre til nogen forvirring, og derfor er den ikke heldig.

Jeg slutter disse spredte bemerkninger med at anbefale at landsmøtet slutter sig om organisationskomiteens indstilling alternativ I, som ogsaa er hovedstyrets flertals indstilling til dette landsmøte.

Eftermiddagsmøtet torsdag.

Ordstyrer: *Eberhardsen*.

Efter protokollens oplæsning uttalte *Sundbye*: Dirigentene vil foreslaa at man gaar over til ny votering over Berbys forslag i formiddagsmøtet, og at denne votering foregaar ved navneoprop.

Forslaget bifaldtes uten debat.

Ved *voteringen* avgaves 155 stemmer, derav 59 for forslaget og 96 mot. 35 var fraværende.

De 96 var: Karl Johannesen, Olaf Hansen, Aksel Selbo, Borg Fjeld, Hans Røste, Alb. Eberhartsen, Kr. Aune, Lars K. Lillevold, Einar A. Borren, Johan Fredriksen, Joakim Evanger, Joh. Saltnes, Gunner Olsen, Karl E. Høier, M. Alfred Løkeng, Ole Neby, Ludvig Larsen, Johan Pettersen.

Kasper Nyborg, Aksel Andersen, Hans Tollefsen, Lars Bakken, Karl E. Gustavsen, O. O. Kaasa, Konrad Jensen, Albert Tveraa, Johan Gundersen, Gudbrand Hegnes, Karl G. Karlsen, Kristian Næsbak, Herman Kristiansen, Joh.s Reisæter, Thorvald Alsterlund, Jens E. Dragseth, Olai Severinsen, Joh. Glantz, Nils Knutsen, Alfr. Skjold, Gabriel Baitz, Aslak Trette, Ole L. Flaatarud, Olav Oksvik, August Arnesen, Peder Holmseth, Hans' H. Lund, Ture Fridén, Gustav Karlsen, Halvor Storhaug, Sigvart Nilsen, John Paulsen, Bastian Torvik, Henrik Garten, Hans Johansen, Anton P. Holsæter, Peder A. Lie, Emil Rolland, Harald Pettersen, Birger Pedersen, Gunulv Hogga, Halfdan Brurberg, Syver Hermansen, Ingv. Sæther, Ole Olsen, Julie Olsen, Jens Solli, Knut A. Nilsen, Magnus Blindheim, Wilhelm Hansen, Gustav Nordby, Alfred Stokke, Edvard Eriksen, Aksel Bergersen, Ole Tollefsen, Anders Ingebrigtsen, Erik Fagerlund, Hjalmar Johansen, Anton Hansen, G. E. Andersen, Hans H. Langjordet, Peder Ubergslie, Elias Gabrielsen, Andreas Hansen, J. B. Hultgreen, Bernt Gifstad, Lars Berntsen, Andreas Bjørngaard, Hans Robertsen, Konrad Lian, Birger Røtnes, Olaf Robertsen, O. Bjørkman, Sjonning Sørensen, M. Lorentzen, Jørgen Ingebrigtsen, Ole G. Selnes og Skjalstad.

De 59 var: Johan E. Olsen, Gustav Moe, Bernt Kvamme, Gustav Green, Adolf Larsen, Peder Garberg, Ole A. Berg, J. O. Johanson, Johan Helgestad, Otto Skjærstad, Nic. Eggen, Anders Gulbrandsen, Th. Eggen, E. Ljungqvist, Arvid Hedstrøm, Sven Torbjørnrød, Olav H. Heldal, Bjarne Antonsen, A. Blattmann, Karl Rønquist, Henrik Fredriksen, Anna Gulbrandsen, Johan Jansen, John Grimssen, G. A. Lantz, Olai Olsen, Josef Jensen, Hans Paulsen, Sverre Antonsen, Leif Larsen, Karl Bergfløt, J. T. Nicolaisen, Lars Løkkebø, Christoffer Lauritzen, Albert Olsen, Johan Ask, O. N. Stenholm, J. P. Karlsrud, Nils Kvalfors, Kristian Sletteberg, Albert Skog, Arthur J. Berby, Konrad Botten, P. O. Moan, Ole Høgseth, Karl Sundt, Karl Svenssen, Joh.s Steffensrud, Hans Kristiansen, Alb. Kristiansen, John Toft, August Davidsen, Erik Støland, J. Hornli, Røss, Alb. Karlsen, H. Engen, L. Foss og Velde.

Følgende var fraværende i komitéarbeide under voteringen og ønsket dette tilføiet protokollen: Anton Brækken, C. Strøm og C. Langseth.

Man gjenoptok derpaa behandlingen av

organisationformene.

Osw. Martinsen: Omlægningsspørsmålet er ikke av ny dato. Det skriver sig helt fra 1910, da spørsmålet om industriforbund forelaa for Landsorganisationens kongres. Forslaget var indsendt fra Norsk Malerforbund, og det indlededes og begrunderes av Tranmæl. Resultatet av kongressens behandling av dette spørsmål var at der blev vedtat et forslag om at spørsmålet industriforbund skulde *utredes* og forelægges næste kongres.

Paa kongressen i 1913 behandledes et fuldt utredet forslag til omlægning til industriforbund. Lian indledet spørsmålet for et mindretal og uttalte bl. a.:

«Vi har ofte i sekretariatet følt vanskeligheter ved at der er saa mange forbund, saaledes ved jernkonflikten i 1911. Da forslagene til nye tariffier kom viste

det sig at de var overordentlige forskjellige. Vi maatte faa forbundene sammen for at bli enige om et mer ensartet forslag. Men under forhandlingene knirket det ofte, da interessene synes forskjellig hos de forskjellige forbund. Det er ikke tvil om at arbeidsgiverne paa den maate lettere kan utnytte det enkelte forbunds svake punkt. Slikt vilde ikke kunne ske om vi hadde hat et jernindustriarbeiderforbund. Vi vilde da staa staa sterkere overfor arbeidsgiverne. Man vilde binde arbeiderne bedre sammen og styrke solidaritetsfølelsen; man vilde ikke som nu ha den tankegang gaaende at en smed er mere solidarisk med en smed end med en snekker. Man vilde fjerne det som kaldes fagskillene, det usunde ved faggrænsene mellem arbeiderklassen. Det er det store ved industriforbundstanken.»

Kongressen vedtok imidlertid ikke omlægning til industriforbund, men fastholdt fagforbundsformen.

Der var indtraadt en ny stilling, idet at fagoppositionen var dannet og hadde paa sin landskonferanse i 1911 paa sit program opsat omlægning til samorganisationer. Og siden den tid har spørsmålet om omlægning til samorganisationer gaat igjen paa alle kongresser.

Paa kongressen i 1916 besluttetes nedsat en komité paa 15 mand for at utrede spørsmålet organisationsformene og taktikken. Denne indstilling blev forelagt for kongressen 1917. Flertallet i komiteen holdt paa fagforbundsformen, mens et mindretal bestaaende av Eikefjord, Alfr. M. Nilsen, Tranmæl, Halvard Olsen og Volan foreslog omlægning til samorganisationer.

De uttalte i sin fremstilling til kongressen:

«Organisationsformene ændres derhen at Landsorganisationen istedetfor landsomfattende forbund bygges paa lokale samorganisationer. Landsorganisationens opgave er at ivareta arbeidernes interesser utad, fremme agitations- og organisationsarbeidet, føre statistik over lønsforholdene, bistaa ved arbeidskonflikter, forberede og organisere de sociale kampe. De økonomiske midler forvaltes av samorganisationene. Hver tilsluttet forening betaler en avgift som svarer til gjennemsnittskontingenten i de nuværende forbund. Samorganisationene betaler et regulært bidrag til Landsorganisationen tilstrækkelig til at dække dens administration og agitationsutgifter og for at fremme dens øvrige formaal.»

Under behandlingen av dette spørsmål uttalte Lian bl. a.:

Av alle de forslag som er fremkommet fra fagoppositionens side er dette om organisationens fuldstændige omlægning det mest indgripende; det er av en særdeles vidtgaaende og omkalfatrende karakter. Forslagets realitet er klart og tydelig den, at forbundene skal opløses og deres opgaver overtages av lokale samorganisationer som skal overta ledelsen av lønskampene, av agitationen og av repræsentationsretten til kongressene. *Flertallet* av komiteen er av den opfatning at en saadan organisationsform ikke vil styrke arbeiderklassen i dens økonomiske kampe. Det vil efter vor opfatning være at skrue utviklingen tilbake. Det som har skapt de landsomfattende forbund er selve den industrielle utvikling. En bestemt industri eller et fag er nu efter de rent økonomiske love sammenbundet hele landet over. De faglige kampe kan derfor i vor tid ikke føres lokalt. Der forekommer naturligvis tilfælder hvor en konflikt er lokal, men i alle tilfælder av større betydning berører konflikten arbeiderne over hele landet. Selv om en konflikt begynder lokalt kan den utvikles til at omfatte hele vedkommende

industri og videre til alle industrier. Selve konkurranseforholdet tilsier dette, og utviklingen gaar stadig mer og mer i den retning! Truster og ringer, koncentrationen er kapitalismens kjendemerker. Naar forholdene er saadanne — og det vil vel ingen benegte — da høres det ganske halsløst ut at oppløse landsforbundene og gaa over til samorganiseringer.

At vor nuværende organisationsform som enhver anden institution kan ha mangler er saa, men disse mangler faar vi da i fællesskap søke at rette paa istedetfor at skrue utviklingen tilbake. Det fællesskap som er skapt mellem de organiserte arbeidere inden forbundet og Landsorganisationen kan ikke undværes. Det er en komplet misforstaaelse naar man tror, at det er forbundsformen som er skyld i at konfliktene og lønskampene ikke kan føres lokalt. Det er selve den industrielle utvikling og arbeidsgiverne sammensluttet som er aarsak heri; den ophæves ikke ved at vi oppløser forbundene og kastrerer Landsorganisationen.

Kongressen 1920 behandlet spørsmålet om omlægning, og her besluttedes nedsat en komité paa 9 mand for at utrede spørsmålet om overgang til lokale samorganiseringer, hvilket forslag skulde forelægges forbundene til uttalelse og oversendes kongressen. Resultatet av komiteens arbeide er den indstilling som foreligger for landsmøtet i to alternativer bygget paa samorganiseringer.

Naar man læser denne indstilling falder Lians, Tranmæls og Halvard Olsens uttalelse merkelig. Man faar næsten indtrykk av at disse ikke har villet utarbeide en indstilling for at faa den vedtat. Tiden fra kongressen blev avholdt i 1920 og til indstillingen forelaa tyder ogsaa paa at komiteen har hat meget vanskelig for at kunne fremkomme med sin indstilling. Saken har været trænert saa de forskjellige forbund gjentagne ganger har maattet henstille til komiteen om endelig en gang at faa sin indstilling færdig.

Fra fagoppositionens side har der helt siden den blev stiftet været agitert for en omlægning av organisationen derhen, at *magten blev ført tilbake til medlemmene*, likesom der ogsaa skulde ske en forenkling i organisationen og skapes en smidigere organisationsform. Dette leter man forgjæves efter i den foreliggende indstilling, hvilket ogsaa maa forstaaes ganske naturlig naar Lian er enig i omlægning til samorganiseringer.

Vi kan nemlig ikke gjøre os fortrolig med at Lian vil være med paa at føre magten tilbake til medlemmene, særlig efter hans uttalelser paa kongressen i 1917.

Han uttalte da:

Hvordan er det nu? Alle tariffoverenskomster blir der stemt over. Alle valg av styrer, forbundsstyrer, repræsentanter osv. avgjøres paa samme maate. Anderledes vil det ikke kunne bli om vi bygger organisationen paa samorganiseringer. Ogsaa de maa ha styrer, repræsentanter og ledelse. Men ikke nok hermed. De lokale samorganiseringer maa ogsaa ty til fællesskap. Arbeidsgiverforeningen blir nok ikke opløst om vi gaar til at oppløse forbundene. Den blir staaende og vil rette al sin kraft mot den lille samorganisering. Hvad skal saa den gjøre? Jo den maa søke støtte hos de andre. Organisationens maa atter overta sin rolle. Overta ledelsen over konfliktene, retten til at utskrive ekstrakontingent, iverksettelse av streik osv. Det vil vokse ut av kampen. Vi kan oppløse centraliseringen saa meget vi vil; vi blir nødt til at skape den paany..

Fra flere er der uttalt at den foreliggende indstilling ikke er centralistisk, men føderalistisk. Der skulde saaledes ha foregaat en forandring med arbeidsgivernes organiseringer for at vi efter Lians uttalelse skulde kunne gaa til at lave en føderalistisk organisering bygget paa lokale samorganiseringer.

Arbeidsgivernes organisering er den samme idag, bygget efter de industrielle linjer, som i 1917, og er det da ganske naturlig, at naar Lian er med paa omlægning efter den foreliggende indstilling saa ser han deri centralistiske organisationsformer.

Man kan lete den foreliggende indstilling igjennem uten at man der finder det mindste av føderalisme. Vor lov, som blev vedtat paa sidste avholdte landsmøte i 1918, gir avdelingene en større selvbestemmelsesrett indenfor vort forbund end de vil komme til at faa indenfor Landsorganisationen og samorganiseringene efter omlægningen.

Man kan forvise sig herom i § 8 i det foreliggende forslag til lov.

I indstillingen foreslaaes der opprettet 11 *industrigrupper*. Hvorledes vil disse komme til at virke? Det vil bli noen grupper uten nogensomhelst bevilgende eller besluttede myndighet og vil saaledes heller ikke komme til at ha nogen indflydelse.

Vort forbund er bygget paa industrigrupper, og de forskjellige grupper har adgang til at sammenkalde repræsentanter fra hele landet til industrikomitémøter og industrikonferanser, saaledes at de kan komme sammen og drøfte sine interesser. Anderledes vil det bli efter den indstilling som foreligger. Der vil de grupper inden de forskjellige industrier som idag staar tilsluttet vort forbund bli opslugt av de øvrige industrier. De vil ikke kunne komme sammen og drøfte sine anliggender, og resultatet vil bli at de organiserte arbeidere indenfor de forskjellige industrier vil bli fremmede for hinanden. De vil ikke komme til at ha kjendskap til forholdene paa andre steder. Det bindeledd som har været tilstede mellem avdelingene inden de forskjellige industrier vil saaledes ophøre efter overgangen til samorganiseringer. Dette vil særlig ramme medlemmer av vort forbund og i første rekke grube- og anlægsarbeiderne. Anlægsarbeiderne er henvist til at føre en omflakkende tilværelse — flytter fra det ene anlæg til det andre. Snart vil de være tilknyttet en samorganisering paa et sted for saa senere at bli tilknyttet en anden samorganisering eller at bli staaende som enkeltstaaende avdeling direkte tilsluttet Landsorganisationen.

Under agitationen for omlægning til lokale samorganiseringer har man fremført, at der maatte findes en enklere og billigere organisationsform. Nu, naar der snakkes om overgang til samorganiseringer, heter det at det har mindre betydning om organisationen blir kostbar for medlemmene naar man bare kan finde en effektiv organisationsform.

Naar man ser paa den foreliggende indstilling vil den der foreslaaede organisationsform bety en ganske betragtelig høiere kontingent for medlemmene. Komiteen har ikke særlig befattet sig med den økonomiske side. De har ganske løselig sagt, at man gaar ut fra at den foreslaatte organisationsform ikke vilde bli «dyrere» end den nuværende. Dette paa trods av at det behøves ingen særlig begavelse for at kunne skjønne at organisationsformen vil bli meget dyrere end den vi har.

Vi maa ikke opkonstruere os en stilling vi ikke befinner os i. Det som maa være avgjørende for en omlægning er, at den blir billigere, enklere, effektiv og lar magten ligge hos medlemmene. Medlemmene utover kræver en *forenkling* i organisationsapparatet, og de kræver en billigere kontingent.

Kommer man til steder hvor der ingen organisation er og man agiterer for tilslutning til organisationen, spør ikke arbeiderne om hvilken organisationsform der er, men de spør hvor stor kontingent de skal betale og hvilke økonomiske foredele organisationen byr paa.

I den foreliggende indstilling er der ikke stipulert nogen kontingent, og det ligger da snublende nær at tænke at dette er gjort for at det hele skal se mere antagelig ut — særlig naar man av lovene kan se at kongressen bestemmer kontingenten, men at repræsentantskapet har adgang til at forhøie den.

Fagorganisationen er ingen død masse som lar sig opkonstruere efter de forskjellige former. Det er ikke med organisationen som med et stykke lere. Har man et stykke lere og en form er det formen som bestemmer hvad leren skal bli til. Anderledes blir det med organisationen. Der er en levende bevægelse som ikke formen kan omgjøre. Det er organisationens indhold som er den bestemmende for dens kampdygtighet og ikke formene.

Jeg er enig i at en omlægning av organisationsformene er nødvendig, men det bør ske paa en helt naturlig maate overensstemmende med utviklingen. Vi maa finde et grundlag for den fremtidige organisationsform.

Stillingen som den er idag med alt oprivende snak om omlægning virker hemmende og opløsende paa forbundet og dets virksomhet. Det er nødvendig at dette landsmøte tar et klart standpunkt og klare linjer, som Lian sa i sin aapningstale, men dog ikke i den retning som Lian der sigtet til, men omlægning efter de industrielle linjer.

Jeg maa henvise til dagsordenens side 8—13, hvor der er indtat forslag om overgang til industriforbund.

Det maa være et skjønnsspørsmål i hvilken utstrækning industriforbundsformene skal gjennomføres. Naar der er opsat forskjellige industrier indenfor forskjellige industriforbund, saa er dette kun pekt paa som en illustration. Antallet av industriforbund maa bli saa faa som mulig. Det lar sig nemlig ikke gjøre skematisk at opstille de forskjellige forbund, men utviklingen vil nok sikkert medføre at man her finder det mest praktiske.

Industriforbundsformen byr paa virkelige fordele. Administrationsutgiftene blir billigere. Administrationen forenkles og aktionskraften økes.

Vi har idag indenfor Landsorganisationen 34 fagforbund. Disse 34 fagforbund kunde uten større vanskeligheter slaaes sammen efter industrielle linjer saaledes at man ikke fik mere end 26 industriforbund. Dette vil alle forstaa maa bety en forenkling i organisationsapparatet, likesom det ogsaa vil bety at aktionskraften økes. Man fik da samlet arbeiderne i større forbund end hvad tilfældet er nu.

Der er selvfølgelig mange hindringer som maa overvindes, men naar man ser at det betyr en kraftig utvikling av hele fagorganisationen maa saken kunne løses.

Hvor radikalt industriforbundsformen skal gjennomføres er jo et skjønnsspørsmål, likesom det ogsaa meget kommer an paa hvor hurtig en forandring kan gjennomføres.

Vi har optat arbeidet for at *socialisere bedriftene*. For imidlertid at kunne føre dette ut i virkeligheten og ikke la det bli bare med en tilfeldig bestemmelse er det ogsaa nødvendig for sosialiseringen at organisationen bygges efter de industrielle linjer.

Rigtignok kan ikke en hel industri socialiseres paa en gang, men dette maa ske bedriftsvis og det er da om at gjøre for organisationen at den er bygget saaledes, at den har fuldt kjendskap til industrien og bedriftens love. Jeg anser det for at være helt nødvendig for sosialiseringen at der organiseres efter de industrielle linjer.

Jeg er ikke uenig i samorganisationene, men mener at disse bør fortsætte og i forbindelse med disse de faglige opplysningskontorer. Samorganisationens oppgave efter overgang til industriforbundsformen blir selvfølgelig ledelse av konflikter, agitation og opplysningsarbeide. Vi tror samorganisationen her har en stor oppgave, likesom vi ogsaa tror at det er nødvendig at faa utviklet opplysningskontorene.

Det er saaledes ikke skrækken for samorganisationene som har bevirket at vi fremsætter forslag om industrivis organisation, men det sker av den grund at vi finder at fagorganisationen ved industriforbund vil styrkes, mens den ved overgang til samorganisationer efter den foreliggende indstilling vil bli *svækket*.

Vi har Arbeidsgiverforeningen med sin industriorganisation at bekjempe og eventuelt kjempe mot, og da denne er bygget efter industrielle linjer maa det kunne skjønnes at vi ikke kan opnaa en kampdygtig organisation ved at gaa over til en hel opløsning av den nuværende organisation. Naar Arbeidsgiverforeningen har bygget sin organisation efter industrielle linjer, er dette paa grund av den naturlige utvikling indenfor de industrielle omraader og ut fra at de derved har opnaaet sin styrke.

Organisationen efter de industrielle linjer er klar og grei, og naar vore motstandere har sin organisation bygget efter de industrielle linjer skulde det ogsaa tilsvare at vi maatte bygge vor organisation paa samme maate.

La os se tingen saaledes som den fortøner sig i det virkelige liv: Den industrivise organisation med industrigrupper, som 9-mandskomiteen indstiller paa, vil ikke ha nogen betydning og heller ikke kunne magte at utrette noget gavnlige for organisationen. Fagfølelsen vil man ogsaa efter Tranmæls uttalelse i 1910 komme tillivs ved overgang til industriforbund, og efter Lians uttalelse paa de senere kongresser vil man ved industriforbund skape en virkelig kampdygtig organisation.

Vi maa *lære* av Arbeidsgiverforeningen. Den har stadig utviklet sin organisation, bygget den sterkere og sterkere efter de industrielle linjer i landsomfattende grupper. La os bygge organisationen saa enkel og smidig som mulig og med størst mulig bestemmelsesret for medlemmene!

Vi bør ogsaa se paa hvad der blev besluttet paa Den røde faglige Internationales kongres i Moskva 1921. Denne kongres uttalte sig for industriforbund og uttalte:

«Organisationens viktigste opgave bestaar i overgang fra fagforbund til industriforbund.

Løsenet: «Et forbund i en bedrift» maa bli de revolutionære forbunds kompløsen.

Samtlige arbeidere i en maskinfabrik, uten hensyn til forskjellen i fag og kvalifiseringsgrad, fra mekanikere til ulærte arbeidere, forener sig i et metalarbeidernes enhetsforbund, samtlige arbeidere i en tekstilfabrik (vævere, montører, mekanikere og ulærte arbeidere) danner tekstilarbeidernes forbund. Ved et slikt organisasjonssystem staar der en sluttet blok av alle arbeiderkategorier i enhver bedrift, i alle fabrikker, mot arbeidsgiverne.»

La os ikke foreta et eksperiment som kan komme til at virke ødelæggende paa vor organisation. Vi trenger nu ro indenfor fagorganisationen. I formandens aapningstale av landsmøtet blev vi bekjendt med medlemsantallet indenfor forbundet, og dette skulde tilsi at medlemmene nu tar fat paa det virkelige organisationsarbeide og at ikke omlægningsspørmaalet skal overskygge det viktigste arbeide indenfor organisationen.

Skal man nu her paa landsmøtet gaa til vedtagelse av omlægning til samorganisationer vil man ganske sikkert om ikke lang tid igjen ha spørmaalet om omorganisering, idet at man, som Lian paa de sidste kongresser har uttalt, ikke kan komme forbi utviklingen. Og den gaar i retning av industriel organisation. Jeg vil anbefale paa det sterkeste at landsmøtet uttaler sig for omlægning til industriforbund, med mest mulig selvbestemmelsesret for avdelingene og medlemmene saaledes at vi ikke faar en centralistisk organisation som omlægningen efter 9-mandskomiteen vil bli.

Jeg vil slutte med at opta følgende forslag:

«I erkjendelsen av at den stadig sterkere koncentration av kapitalmagten i forbindelse med den industrielle og tekniske utvikling nødvendiggjør den sterkeste mulige sammenslutning industrivis, finder landsmøtet at den heldigste organisationsform for den faglige organisation er sammenslutning i landsomfattende industriforbund og kræver at kongressen snarest mulig realiserer overgang til industriforbund.»

Jens Solli: Utgangspunktet for den faglige opposition, hvis første talsmand var Tranmæl, var ikke bare at faa en anden *form* for organisationen, men at søke at faa organisationen omlagt fra primitiv fag- til klasseorganisation. I og med en slik omlægning blir det ikke spørmaal om ydre konturer, men om organisationens eget *indhold*, dens handledygtighet og evne til at løse de opgaver som foreligger. Dette var ogsaa uttrykkelig præcisert av fagoppositionen. I Trondhjemsresolutionen uttaltes bl. a. der at det ikke bare gjaldt at kjæmpe indenfor rammen av det nuværende samfund, men at *sprænge* denne ramme for at danne et nyt, et socialistisk samfund ved producentenes egen kontrol eller overtagelse av ledelsen. Og det maa være klart. Slik ogsaa her. En «omlægning» av organisationsformene betyr saa litet. Men dette utgangspunkt later til at være komiteen fuldstændig fremmed.

Fagoppositionens væsentligste indhold, *kjernen* i dens program, var socialismen. Og noget andet kunde det ikke være. Det parlamentariske socialdemokrati var altfor utilstrækkelig til at gjennomføre socialismen. Det var utvandet. Inden den partipolitiske bevægelse var der heller ingen

ensartet opfatning av hvordan løsningen av de sociale spørmaal skulde foregaa; der fandtes de utalligste schatteringer.

Nu kan det kanskje sies, at denne løsning har den faglige organisation fundet og kræsat i og med kongresbeslutningen av 1920. Men det er noget tvilsomt hvad denne beslutning sier. Selv socialiseringskomiteens indstilling har liten forbindelse med sosialiseringen. Og hvad har vi set? Ikke længe efter fik vi den Klingenbergsske makverkslov — «det mest utvandede politiske kvaksalveri som endnu er forelagt norske arbeidere,» kaldte Tranmæl den, like efter kongressen. Men saa gaar fagorganisationens ledelse hen og *godkjender* denne lov. Hvor staar vi saa idag med «arbeiderutvalgsbevægelsen»?

Ut fra de grundbetragtninger man gjorde i fagoppositionens tid gik man over til at se paa fagorganisationens indhold. Man støtte her paa borgfredsforholdet som stadfæstedes ved de bindende overenskomster. Tariiffene blev betegnet som soveputer for arbeiderne i tarifperioden. Og det var *rigtig*. Spørmaalet er om det har forandret sig noget fra fagoppositionens dage paa det punkt. Man kan si at stillingen til de bindende overenskomster ikke er noget princip. Den røde faglige Internationale peker dog netop paa at anerkjendelsen av dem er borgfred i egentligste forstand. — I samme forbindelse pektes paa nødvendigheten av en forflering av kampmidlene.

Kan man si at dette forhold fortsatt er tilstede — at der ikke er skedd nogen forandring?

Under de store sociale kampe vi har været vidne til har det været hævdet fra revolutionært hold at de maatte utvides til generalkampe. Olausen agiterte f. eks. for det under jernbanestreiken — i erkjendelsen av at en isolert faglig kamp paa forhaand var dømt. Efter mine begreper rører dette ved en meget viktig side av organisationens indhold. Og uten at dette indhold er tilstede nytter det ikke stort under hvilke *former* man organiserer sig. Men den herskende tilstand i vort land idag er indstillet paa borgfred. Og hvad den indstilling angaar som man har faat sig forelagt fra organisationskomiteen har dette enkelte punkt, som den omhandler, ikke nogensomhelst verdi. Det som skulde gi *omlægningen* verdi og indhold var dette at man skulde bygge paa det føderative system. Ti at gaa til en organisatorisk omlægning uten at faa massene i bevægelse har ingen betydning hvor det gjælder løsningen av de revolutionære opgaver.

Gang paa gang er det fremholdt av Tranmæl med flere, at som en logisk følge av overgangen fra forhandlings- til kamptaktikken maatte man overgaa til en mer smidig organisationsform som indebar en *decentralisation* av magten og ledelsen. Hvor det gjaldt de samfundsmæssige opgaver maatte arbeiderne samle sig i sine lokale fællesorganisationer, samorganisationer, for efterhvert som socialiseringsprosessen skred frem at sætte sig istand til at overta de funktioner som nu utøvedes av kapitalistene — en organisationsform som gav medlemmene den fulde selvbestemmelsesret.

Sammenligner man komitéindstillingen med det standpunkt som kom til uttryk i fagoppositionens forslag paa kongressen i 1917 og betrakter den *centralisation*, som komitéindstillingen stadfæster, melder det spørmaal sig uvilkaarlig: hvorfor har den gamle fagoppositions mænd forlatt

parolen om en decentralisering av magten? I indstillingen heter det angaaende samorganisationenes myndighet over ledelsen av konflikter, at «skal de faglige aktioner lykkes maa enhver større konflikt som samorganisationene agter at iverksætte indsendes til Landsorganisationen og erholde dens godkjendelse. Det er naturlig at samorganisationene derefter leder de rent lokale konflikter og Landsorganisationen dem som faar videre omfang.» Dette berører et punkt som var et av de viktigste under debatten i 1917 og de diskussioner som førtes i aarene forut. Norsk Arbeidsgiverforening har forlængst distancert den faglige Landsorganisation med hensyn til magtforholdet, idet den har sørget for at gjøre kampene landsomfattende. Og denne tendens tiltar i og med bedriftskoncentrationen, sammenslutningen av aktieselskapene etc. Hvis man her skal stadfæste at samorganisationene *bare* skal ha ret til at bestemme over lokale konflikter vil dette bety det samme som at medlemmene faar adgang til at bestemme over konflikters ledelse og forløp for kanskje 10—15—20 procent av samtlige deltagende arbeidere i et bestemt tidsrum. I 15-mandskomiteens indstilling var ialfald mindretallet kommet til det at medlemmene selv skulde ha med dette at gjøre. Men denne betragtning motsies fuldstændig i præmissene for 9-mandskomiteen — præmisser som har faat sin tydelige konklusjon i lovforslagets paragraf 8. Man har altsaa forkastet det som var det eneste positive i forslaget fra 1917, og hvori det het (side 85):

Naar vi nu staar foran en revision av organisationens taktik og former, vil mindretallet paa det aller sterkeste anbefale at man gaar til hel omlægning og at man bygger paa et bestemt princip, en gjennomført linje, saa der kan bli plan og system i arbeidet. Fagoppositionens program anviser en slik fremgangslinje: *et socialistisk eller revolutionært formaal, en mer aggressiv taktik, en sterkere og planmessigere utnyttelse av de kampmidler arbeiderne raader over og en elastisk organisationsform som gir anledning til utfoldelse av alle de kræfter en kamporganisation har til sin disposition og hvilende paa en saa bred demokratisk basis som mulig.*

Disse spørsmål henger sammen. Det ene kan ikke løsrives fra det andet uten at svække hele organisationsbygningen. De bør derfor sees i sammenheng og bedømmes under ett.

Hvad man nu har gjort er netop dette at rive hovedspørsmålet ut av sin sammenheng. Og det er det som gir den nye indstilling saa liten værd. Det øvrige blir da lettere forstaaelig. Det heter at fagforeningene skal fortsætte som hittil, verkstedsklubbene likedan o. s. v.

Den organisatoriske *inndeling* som komiteen foreslaar forekommer mig ogsaa eiendommelig. Det kan ikke være nogen logisk gjennomførelse av industriorganisationsprincippet dette. Endel av den gamle fagoppositionens tilhængere har fremsat et forslag som er langt mer tilfredsstillende. Det bibeholder den lokale selvbestemmelsesret overfor industrielle aktioner, og med hensyn til landsomfattende kampe har man — i motsætning til 9-mandskomiteen — industriføderationen. Paa samme tid tar forslaget hensyn til de spesielle forhold som gjælder for de forskjellige grupper som vanskelig har latt sig indpasse, f. eks. anlægsarbeiderne. 9-mandskomiteens indstilling byr paa den vanskelighet at disse blir henvist til de respektive lokale samorganisationer. Skal anlægsarbeiderne knæsette di-

rette aktion og føre den ut i livet blir denne ordning en total umulighet. Vort forslag — det er egentlig Nilssen som har utarbeidet det — lægger formene naturlig tilrette, og samtidig er bestemmelsesretten i orden.

Ødegaard indrømmer direkte at man ikke kan gaa over fra den nuværende organisationsform paa en slik maate at den utsættes for at sprænges. Man maa ta «tilbørlige hensyn». Jeg vet ikke hvad disse er, men det skal vel si at fagforeningene maa bibeholdes. Til en række av de øvrige indvendinger som er fremført skal jeg senere komme tilbake; jeg føler mig noget uvel og skal foreløbig slutte med dette. Jeg vil konkludere med et forslag om at vi maa *forkaste* 9-mandskomiteens indstilling og samle os om den av Ottersen m. fl. utarbeidede indstilling. Hvis det kunde tænkes at man *ikke* er moden for at beslutte sig for samorganisationsformen kunde det ligge nær subsidiært at opta forslag om at gaa over til en industrivis organisation som uttrykt i kongressens beslutning av 1920. Mellem denne og *industriforbund* er der dog en himmelvid forskjel. Hvis man erkjender ikke at kunne akseptere samorganisationsstanken ført ut i praksis, men maa bli staaende ved en overgang til industriforbund, da ligger deri en tilkjendegivelse av at den norske fagorganisation ikke er moden for sin revolutionære opgave. Hvis vi ikke er modne nok til at samle os om fagoppositionens standpunkt kan spørsmålet melde sig om at overgaa til industriel organisering og gi hovedstyret i oppdrag at utarbeide love og regler for derigjennem hurtigst at sætte den industrielle organisation ut i livet. Jeg vil derfor foreslaa:

«Da den av 9-mandskomiteen utarbeidede indstilling til omlægning av organisationsformene ikke gir uttrykk for Den norske Fagoppositionens grundsyn — fagforeningsbevægelsens revolutionære eller socialistiske formaal paa det føderative grundlag — finder landsmøtet ikke at kunne vedta den.

Landsmøtet finder at den av Osc. L. Ottersen m. fl. utarbeidede indstilling bedre dækker det revolutionære og føderalistiske grundsyn i Den norske Fagopposition, saavel som den efter landsmøtets mening ogsaa bedre dækker sosialiseringens prosessen, slik som den maa arte sig efter de sidste aars begivenheter og erfaringer.

I henhold hertil beslutter landsmøtet: At *denne* indstilling blir at vedta.

Subsidiært foreslaaes: At hovedstyret faar i oppdrag at utarbeide statuter og regler for den av kongressen i 1920 fattede beslutning om overgang til industrivis organisation samt fastsettelse av tidspunktet for den nye ordnings ikrafttræden, som uttrykkelig forutsættes at ske hurtigst mulig.»

Ole Larsen: Der er inden Norsk Arbeidsmandsforbund længe blit arbeidet for en omlægning av fagorganisationen, og vi har været enig om det nødvendige i dens omlægning til en *revolutionær kamporganisation*. Jeg vil da si at vi her maa samle os om den nye taktik som alene kan føre frem til arbeiderklassens frigjørelse. Der er fra 9-mandskomiteen fremkommet to indstillinger. Jeg kan ikke fæste min lid til nogen av dem. Skal vi faa fremgang og vinde frem til det maal vi har sat os maa vi ogsaa gi dette uttrykk. Vi ser hvor langt vi kommer efter alternativ I; det blir bare et stykke paa vei. Efter alternativ II kommer vi litt længer. Men vi kan ikke gaa til at oppløse vore fagforeninger. Gaar

vi saa tilbake til de gamle former finder vi snart at *de* er for gammel-dagse; vi staar her langt tilbake for arbeidsgiverne. Vi maa frem til slike former at vi ikke oftere utsætter os for at dømmes ved en ret. Jeg beklager de domme som er faldt iaar og henstiller til landsmøtet at man aldrig mer bøier sig for denslags vilkaarligheter. Jeg konstaterer at alternativ I ikke er tilstrækkelig. Maalet maa være at samle al avgjørelse blandt arbeiderne paa pladsen. Men flertallet i komiteen har ment at man ihvertfald foreløbig ikke kan komme lenger. Min forening i Høyanger har behandlet saken og besluttet under omstændighetene at maatte stemme for flertallets forslag, dog med tilføielse av en uttalelse — overensstemmende med den som er vedtat i Bergen — om at samorganiseringene faar mer indflydelse paa arbeidspladsen.

Ole O. Lian: Spørsmålet er jo vitalt for vor organisation, og jeg gaar derfor ut fra at selv de som ikke egentlig er repræsentanter, men gjester, faar lov til helt og fuldt at kunne delta i denne debat. Jeg gaar ut fra at landsmøtet paa en viss maate ogsaa gjør krav paa at jeg deltar, da jeg har været formand i den komité som er berørt av de foregaende talere.

Til at begynde med vil jeg si at jeg er helt ut enig med Solli i at det ikke er nogen *form* vi her diskuterer, men i høi grad en realitet. Man vilde ellers ikke være blit gjenstand for den firedobbelte ild som her er kommet. Men det er ganske uriktig naar han vil ha det til, at denne innstilling ikke *eter det indhold* som var forutsætningen da kongressen vedtok sin uttalelse i 1920; det er en feilagtig utlægning. Paa side 72 i innstillingen er det uttrykkelig sagt, at man ikke finder grund til i nogen større utstrækning at gaa ind paa de prinsipielle sider som er nævnt, for det har kongressen allerede fastslaaet. Derfor er det i innstillingen sagt herom bare følgende:

Fagorganisationens maal er jo arbeidernes frigjørelse — socialismen. Hvad det gjælder at opnaa er den fuldstændige avskaffelse av utbytningen samt en saa fuldkommen produktionsform at ingen kræfter gaar tilspilde. Paa samme tid maa den enkeltes evner og kræfter friest mulig faa utfolde sig. Og ledelsen av samfundslivet og produktionen maa ligge hos dem som arbeider. Arbeiderklassens opgaver er ikke alene at gjennomføre den sociale omvæltning, men ogsaa at nyttiggjøre sig resultatene av seiren.

Herom er der stort set enighet inden den norske fagorganisation. Vor sidste kongres fattet enstemmige beslutninger som peker herpaa.

Men det er klart, at arbeidet for at naa dette maal maa begynde fra neden og springe frem av arbeidernes erkjendelse og overbevisning.

Striden om organisationsformene bunder da i dette: Hvilken sammenslutningsform og hvilke kampformer er de bedste for opnaaelsen av arbeiderbevægelsens endelige maal?

Under drøftelsen herav maa selvfølgelig ogsaa tages hensyn til fagorganisationens daglige kamp for opretholdelsen av de bedst mulige arbeidsvilkår og kampen overhodet forat beskytte arbeiderne mot følgene av den herskende

privatkapitalistiske utbytning. Men disse ting bør sees i sammenheng, for de hænger i virkeligheten sammen.

Vi hævder at vi skal bygge vor organisations form ut fra den idé, at naar tiden er inde til at gjøre den omvæltning, som maa til, skal arbeiderne faa nyttiggjøre sig den seier som er vundet. Det er uriktig naar Solli mener, at innstillingen ikke har det indhold som *dem* kjæmpet for som kaldte sig fagoppositionen. Tvertom er der meget i fagoppositionens program som peker paa det som er forutsætningen for den omlægning, som her er foreslaat.

Jeg vil ogsaa si til Martinsen, naar han citerer hvad der er sagt i *det aar* og *det aar*: Naar det gjælder en levende organisation som fagorganisationen nytter det ikke at peke paa standpunkter tidligere, om man vil følge utviklingen og da trække lærdom av de erfaringer som den til enhver tid gir. I 1913 stod jeg paa denne tribune og kjæmpet for industriforbundsformen, men de som taler for den idag stod da og *be-kjæmpet* den. Man kan overlate til visse organer her i landet at bruke citatsprøiter.

Skal man bedømme det som her foreligger maa man se paa fagorganisationens utvikling i vort land og søke at finde sammenhængen. Og da er forholdet jo det, at til at begynde med stod fagorganisationen i Norge paa et helt reformistisk grundlag. *Nu* har den et dobbelt program. Den har dagens krav, selvfølgelig: under de nuværende samfundsforhold at verge arbeiderne mest mulig mot utbytningen gjennom den aksjon som kan gjøres av fagorganisationen; men den har samtidig det *endelige* maal at arbeide hen imot socialismen. Naar dette er fastslaaet blir det nødvendig for organisationens medlemmer at se paa organisationsformene i denne forbindelse.

Vi kan indrømme, selv om der idag hersker reaktion og mismot, at vi er bragt et langt stykke fremover. Men det er ogsaa klart, at skal vi ikke ha det endelige maal for øie blir det frøstesløst at drive fagorganisationsarbeide. Derfor gjælder det om at bygge organisationen saa fuldkommen, saa uangripelig og smidig som det overhodet gaar an. Vi ser, at jo mer vi slutter os sammen og faar sterkere indflydelse i samfundet, jo sterkere konsoliderer motstanderne sig og ruster sig til tænderne. Derfor blir de tak, som staar igjen, ogsaa de tyngste. Slik er *klasse-kampen*. Det er ikke bare arbeidsgiverforeningen som gjennom sin politik tvinger os til at utbygge vore positioner; det gjøres like nødvendig ved de byrder som paalægges det arbeidende folk fra statens side. Kapitalens interesser støttes, indirekte og direkte, av hele det borgerlige samfund. Jeg mener at det er en naturlig ting, en følge av den kamp som maa utkjempe. Statens organisation, slik som den er idag i magthavernes hænder, og arbeidsgivernes organisation er ett og det samme. Vi har set hvordan de supplerer hverandre til fuldkommenhet, under de streiker som er ført og de kriser vi har været oppe i. Naar saa er, da blir vi nødt til at strække den faglige organisations virksomhet lenger ut end bare til det at ha opgjør med arbeidsgiverne om løns- og arbeidsvilkårene; da maa det bli en ubønhørlig konsekvens, at man legger forholdene slik tilrette at arbeiderne forberedes til overtagelse av samfunds-

magten. Og det er *det* som ligger i komiteens indstilling — et uttryk for Karl Marx' berømte ord: Arbeidere i alle land, foren eder!

Jeg mener at den utvikling som samfundet har gjennomgått gjør det nødvendig at se paa formen for vort organisationsarbeide. Og om det ikke denne gang skulde lykkes at gjennomføre en fuld omlægning skal vi ikke derfor legge op. Vi maa ikke la os avskrække, ikke la være at si at det uheldigste av alt vilde være, om dette landsmøte skulde vise sig veik av hensyn til de opfatninger som er fremkommet fra forskjellige hold. Repræsentantene faar veie og stemme ut fra den opfatning de er kommet til.

Der har været megen diskussion om denne indstilling, og der har været megen diskussion om omlægningen. Jeg kan ikke skjønne andet end at med den forberedelse som denne sak nu har faat og faar vil der ikke kunne gives en bedre og tryggere behandlingsmaate.

Det som ligger til grund og bør være det avgjørende her er: mener landsmøtet at den faglige organisation fremtidig skal bygge paa samorganisationsformen, eller skal den fortsatt bygge paa forbund? Der hvirvles meget støv op om *detaljene*. Men det er ikke dem det kommer an paa naar man skal træffe sit valg. Der vil være fuld anledning for repræsentantene til at stille ændringsforslag til paragrafene. Indstillingen er intet ultimatum. Men det som er et reelt ultimatum er valget mellem de to organisationsformer.

Naar jeg for mit vedkommende efter alvorlig og grundig overveielse har arbeidet mig frem til det standpunkt jeg indtar, da er det i første række ut fra den betragtning, som jeg her allerede har nævnt, at jeg idag anser det for git at fagorganisationen maa ha et andet indhold end i den første famlende tid, da den hadde nok med at *samle* arbeiderne. Vi maa ta sigte paa at utvikle og styrke den klassesolidaritet som er skapt. Naar der endnu idag mangler adskillig paa denne er organisationsformene sikkert nok en væsentlig aarsak, om ikke den eneste. Vi staar i saa henseende desværre adskillig tilbake for vore motstandere. I 1921 viste de norske arbeidsgivere sig saa solidariske med rederne og de andre, at vi maatte gaa til en almindelig storstreik for at søke at redde saa nogenlunde sjøfolkenes lønninger. Det ideelle for os vil være en organisationsform som bygger paa de forskjellige bedriftsorganisationer paa et sted, samlet i de lokale samorganisationer, og disse igjen samlet i en enhet som uttryk for arbeiderklassens fælles vilje. Jeg tror at denne form vil tilføre os større styrke, og at vi vil faa en kraftigere organisation end nu er tilfældet.

Det er ogsaa klart at gjennom samorganisationene vil og maa medlemmene, slik som kampen føres nu, faa større indflydelse paa sakenes avgjørelse end forbundsformen gir anledning til. Vi har et udmerket eksempel av nyeste dato. Der kom op i sekretariatet spørsmålet om vi skulde være nødt til at akseptere tvungen voldgift, fordi organisationen og arbeiderklassen hadde liten magt til at motstaa arbeidsgivernes angrep. Hvad skulde sekretariatet gjøre? Jo, det maatte henvende sig til forbundsstyrene i Kristiania. Resultatet av det var, at det ikke fandtes mulig at gaa til nogen aktion, efter hvad styrene oplyste. Hadde fællesorganisationen været bygget paa samorganisationer som laa spredt ut

over landet og hadde kjendskap til forholdene paa hvert sted, vilde det været en let sak at bringe paa det rene hvordan hele Norges organiserte arbeiderbefolkning saa paa den sak. Nu maatte det derimot overlates til styrene at si hvordan de tænkte at medlemmene saa paa det. Det er derfor aldeles uriktig, naar Solli vil ha det til at den indstilling som her foreligger ikke bygger paa det føderative princip. Det er *netop* det den gjør. I lovene har dette faat sit sterke uttryk — først og fremst i § 1, og i § 8 har det føderative organisationsprincip faat saa bred plads som det efter omstændighetene lar sig gjøre. Man kan være misfornøid med at samorganisationene f. eks. ikke faar al kontingent; men det spørsmål faar avgjøres paa kongressen, og forbundenes uttalelse vil her bli tat hensyn til. Man har ogsaa hørt den indvending at forsikringsinstitutionene strider mot fagoppositionens program. Men ingen har sagt at disse skal være en varig ordning. Derimot har man set det som en overgangsform som har sine fordele fremfor den nuværende forbunds-forsikring at man etablerer en *fællesforsikring* for hele organisationen, indtil spørsmålet kan bli ordnet ved samfundsmæssig forsorg.

Der er her ogsaa gjort indvendinger likeoverfor industrigruppene slik som de er optrukket. De grupper som komiteen foreslaar er ikke efter lovene tillagt nogen besluttende myndighet, netop fordi man har villet bygge arbeiderorganisationen op som en ren og skjær klasseorganisation. Samorganisationene som repræsentanter for alle arbeidere paa stedet og Landsorganisationen som repræsentant for hele arbeiderklassen faar være de avgjørende instanser. Men ved siden herav vil ogsaa gruppene faa stor betydning. Saa stor burde klassefølelsen være nu at man ikke skulde behøve at frygte for at den ene industrigruppe skulde misunde og æte op den anden.

Jeg vil ha sagt tilslut at jeg haaber landsmøtet slutter sig til komiteens indstilling. Den er utarbeidet paa grundlag av den diskussion som er ført tidligere og jeg tror den er nøktern og rimelig overveiet. Detaljene kan vi diskutere og ændre, og min mening er den at komiteen er nødt til at gaa sammen igjen for at se paa det som foreligger fra landsmøtene og forbundene. Man blir nødt til at utarbeide en tillægsindstilling som faar forelægges for kongressen. Trusler om sprængning maa ikke føre til at vi lar os skræmme fra det vi anser for det rigtige i dette spørsmål. Naar alle forbund har behandlet det faar det bli kongressens sak at ta endelig standpunkt til spørsmålet.

Kvamme: Overfor en omlægning som vi saa at si er enig om blir det et praktisk spørsmål hvilke forslag vi her skal samle os om. Jeg er stemt for alternativ I med tilføielsen i Bergens-forslaget om at samorganisationene gives en mer utstrakt myndighet. Forholdene kan ligge noget anderledes an for de forskjellige steder, men for en by som Bergen er dette det mest tiltalende og det som gir mest betryggelse for at medlemmenes interesser kan bli varetat. Den forening jeg repræsenterer har ogsaa sluttet sig til dette.

Det besluttedes at fortsætte utover kvelden efter en pause fra kl. 6 til 7.

Efter oplæsning av protokollen fra eftermiddagsmøtet fortsattes diskussionen.

H. Moen: Alle har talt for en omlægning, ogsaa Martinsen. Han nævnte at allerede i 1910 var spørsmålet om en omlægning til industriforbund oppe paa kongressen, likesaa i 1913, men at det viste sig dengang at den forbundsform, som vi fremdeles har, var i stor majoritet. De som dengang var ivrige for at bekjæmpe industriforbundsorganisationen er idag gaat helt over til den og bekjæmper omlægning paa de *faglige samorganisationers grund*. Det bekræfter sig altsaa at de fremdeles hænger efter og ikke kan følge med i den revolutionære udvikling. — Jeg sa at der var enighet om nødvendigheten av en forandring. Men hvordan? Her er to hovedretninger indenfor dette landsmøte, likesom det har været paa de andre. Lægges man merke til hvilke spor der er avsat som resultat av de mange aars agitation, helt siden den norske fagopposition stiftedes, vil man se at der er skedd en stor forandring fra kongressen i 1917 og til den i 1920. Naar der ikke destomindre er dem som vil bygge den fremtidige organisationsform op paa et andet grundlag end det som sidste kongres fastslog kommer det av at de ikke vil føre *moderne klassekamp*; de holder sig heller til den parlamentariske virksomhet indenfor organisationen, slik som vi fører den endnu idag. Idag foregaar kampen ikke paa arbeidspladsen, men herinde i Kristiania ved forhandlingsbordet. De som staar for industriforbund vil *bort* fra den virkelige klassekamp. Vi husker at i organisationens første tid var der begeistring for handling blandt arbeidsmændene. Senere har vi faat alle disse institutioner som vore saker skal passere gjennom. Dette gjør igjen en radikal omlægning fra *grunden* av saa meget mer nødvendig.

Med hensyn til alternativene er de ikke som *jeg* ønsker de skulde være. Men naar de kommer i den form har jeg forstaat det saadan at organisationskomiteen har villet bestræbe sig for at samle alle Landsorganisationens medlemmer indenfor rammen. Vi i Norsk Arbeidsmandsforbund har altid forfegtet den revolutionære retning, i politik som i den faglige bevægelse. Men vi har samtidig en række forbund som ikke er av den støpning. Og ogsaa disse maa beholdes — og de maa vindes for vor sak. Dithen maa vi komme hvis ikke arbeiderne skal synke ned i mer økonomisk elendighet end de lider under idag. — Begge de foreslaatte alternativer bygger paa lokale samorganisationer. Alt. I vil dog bibeholde fagforeningene. Jeg kan ikke være enig i at man beholder disse samtidig som vi ophæver forbundsformen; vi kan ikke bli staaende bare ved dette. Vi har altid hævdet at man maatte fjerne det som hindret arbeidsfolkene fra at komme sammen. Men efter alt. I vil de fremdeles bli staaende isolert fra hverandre. Skal man gaa til omlægning paa samorganisationenes grund er det selvsagt at man maa faa bort ogsaa det led, som er den bærende kraft i forbundenes opretholdelse, nemlig fagforeningene. Arbeiderne skal *samles* for at føre klassekampen i fællesskap. Jeg anbefaler derfor alternativ II til vedtagelse og vil ogsaa fremkomme med et forslag i den retning.

Det er sagt at de lokale samorganisationer ikke passer for sosialiseringen. Det er ikke tilfældet. Indenfor rammen av samorganisationene har vi vore industrigrupper, som igjen danner en fælles enhet inden *Lands-*

organisationens ramme. Hadde vi hat en slik organisationsform tidligere vilde vi ha staat ganske anderledes sterkt i det end vi nu gjør. Vi kom tilkort i storstreiken; i en slik generalkamp er det *øieblikket* som gjælder og som tæller; at gaa ut paa fjorten dages varsel er det samme som at svække aktionen fra første stund. — Jeg mener at arbeiderne maa ha en større bevegelighet end der er forutsat i de lovbestemmelser som er trukket op av komiteen efter alternativ I. Halvard Olsen, som har utarbeidet det andet alternativ, sier ogsaa at disse love maa forandres. — Der er stor forskjell, sa Solli, paa industriforbund og industrivis organisation. Jeg kan ikke se det slik. Ti en industriel eller industrivis organisation vil absolut munde ut i et industriforbund. Jeg kan ikke tro at dette landsmøte vil nøie sig med at gaa dette lille skridt i stedet for at ta skridtet helt ut. Og da tar man alternativ II. Jeg fremsætter følgende forslag:

1. Landsmøtet finder at 9-mandskomiteens forslag til omlægning av organisationsformene paa lokale samorganisationer er et skridt i den rigtige retning for at skape en handlekraftig organisation.
2. Av de 2 alternativer som foreligger finder landsmøtet at alternativ 2 er det som sikrest kan garantere en virkelig kamporganisation overensstemmende med det grundsyn som er forfegtet av Den norske Fagopposition og den industrielle utvikling som er foregaat i de sidste aar.
3. Landsmøtet nedsætter en komité paa 5 medlemmer for at utarbeide et lovforslag til alternativ 2 som forelægges Landsorganisationens kongres 1923.
4. 15-mandskomiteens mindretalsindstilling av 1917 og den foreliggende brosjyre om arbeidernes føderative klassekamporganisation, som er utgit av medlemmer av Den norske Fagopposition der blev stiftet i 1913, lægges til grund for behandling av lovene.
5. Lovforslaget omsendes Arbeidsmandsforbundets medlemmer til uravstemning.
6. I henhold hertil anbefaler landsmøte kongressen at vedta alternativ II.

I hovedstyret stod der 11 mot 5 i spørsmålet om at anbefale omlægning til samorganisationer. I realiteten er det alternativ II som har faat hovedstyrets flertals tilslutning, idet 7 av de 11 stemte for dette og bare 3 for alt. I. — Der findes ingen love for alt. II, men dette ser jeg som en fordel, idet man da vil ha anledning til at bygge lovene op slik at de gir samorganisationene mer bevegelsesfrihet end det fremgaar av alternativ I. Jern- og Metalarbeiderforbundet er ogsaa gaat over til II. Hvis dette landsmøte gjør det samme vil repræsentantene til kongressen fra de to forbund komme til at øve stor indflydelse paa kongressen med hensyn til de lokale samorganisationer, saafremt omlægning besluttet. Og i det tilfælde tror jeg alt. II vedtages. Men man maa ha love ogsaa for dette. Og vi kan da gjøre vor opfatning sterkt gjældende i den senere utforming av disse.

P. Vestad: De som tidligere har tilhørt fagoppositionen maa gjenkalde i erindringen det program som dengang opstilledes. Det var ikke for fagoppositionen bare om at gjøre at skape den smidigst mulige

organisation for dagens krav, men den hadde sat sig et revolutionært maal, og det var dette som bestemte programmet og handlingene. Dette er behandlet tidligere av Solli, og jeg skal derfor ikke gaa nærmere ind paa denne side av saken. Lian vilde eftervise føderalismens princip i 9-mandskomiteens forslag, men han gik temmelig letvint over det og har heller ikke søkt at imøtegaa det som Solli var inde paa. — Betingelsen for at fagorganisationen skal fylde sin opgave er en saa elastisk organisationsform som mulig. Fagoppositionen vilde derfor ha fastslaaet de stedlige samorganisationer som grundlaget, men slik at disse fik beholde et utstrakt selvstyre. I indstillingen finder man ikke noget igjen av dette. Lovene er i sig selv det bedste bevis for hvor lite denne indstilling har med føderalismen at gjøre. Gruppene f. eks. kan ikke holde møter uten at de skal ligge under samorganisationen. Lian glemte at referere de krasseste eksempler hentet fra lovene. Vi har villet en føderativ revolutionær klassekamporganisation; i stedet faar vi en reaktionær og byråkratisk organisationsform — og en centralistisk som søker sin like i noget land. Der skal dannes ialt 60 samorganisationer. Det blir en parodi paa samorganisationer i et vidtstrakt land som vort; de 60 blir like mange smaa forbund. Man kan bare se paa hvordan de efter indstillingen vil komme til at virke for anlægsarbeidernes vedkommende. Strækningen Sunnan—Grong er paa 9 mil; der vil de vistnok komme til at tilhøre samorganisationen i Trondhjem — eller kanskje i Stenkjær? Hvilken hurtigere avgjørelse av sakene kan man faa ved at sende dem fra Sunnan—Grong om Stenkjær til Kristiania og tilbake? Og hvilken betingelse har dem i Stenkjær for at sette sig ind i forholdene ved et jernbaneanlæg? En samorganisation maa da ialfald dannes overalt hvor der findes en avdeling. — Hvad industrigruppene angaar skal de ikke efter forslaget faa nogen som helst betydning. De skal være administrationsorganer, og til at skjøtte dem skal der vælges tillidsmænd av kongressen. Jeg antar de greier sig likesaa godt med kontordamer; det blir ialfald billigere. — Det samme tilbakeskridt gjør sig gjældende i spørsmålet om kampformene. Obstruktion og sabotage er lagt paa hylden. Likesaa med forsikringsvæsenet — det vil si: det skal *opretholdes*. Det store bedrag er at folk hvis livsopgave det har været at forfegte fagoppositionens ideer — som Halvard Olsen, Volan og Tranmæl — har underskrevet denne indstilling. Og disse navn virker paa folk — uten at man bryr sig med at læse gjennom hvad der er skrevet og foreslaaet. Tranmæl fortæller i «Social-Demokraten», at det er en kjendsgjerning at indstillingen *ikke* er i overensstemmelse med det som har været utgangspunktet for oppositionen. Hvad er saa hændt? Det er politikken som har løpet av med ham. Dette Tranmæls utsagn maa staa mer til troende end Lians ord idag. Hvilke forhold er det her i landet som har bevirket omslaget siden 1917 og som gjør at fagoppositionen ikke længer kan brukes? Det kan ikke være andet end virkningene av den russiske revolution paa partiet — en tendens til at ville gjøre fagorganisationen til et underbruk for den politiske bevægelse. Men det maa her kunne gaa an at skille fagorganisationsmanden fra politikeren. Hvis vi ikke her tar rev i seilene er jeg bange for at frafaldet fra rækkene vil fortsætte. Jeg anbefaler landsmøtets repræsentanter, og da jernbane- og anlægsarbeiderne i første række, at samle sig om Sollis forslag.

Volan: Vestad nævnte at der maatte ligge et politisk moment til grund, idet det skulde være om at gjøre for partiet at erobre fagforeningene. Nei langtfra! Det norske Arbeiderparti behøver sandelig ingen omlægning av fagorganisationen for at «erobre» den.

Naar man skal drøfte de forslag som foreligger maa man se paa de to *retninger*, som der er inden fagbevægelsen: den retning som vil ha omlægning til samorganisationer og den som vil ha opretholdt forbundsformen. Nu har man hat fagforbund, og man er ogsaa delvis begyndt at gaa over til industriforbund. Men hvad er *forskjellen* egentlig paa et industriforbund og et fagforbund? Man sier at det er uheldig at ha op til 7 forbund — som tilfældet er nu — interessert i en og samme industri. Og det kan være noget i det, at det er uheldig, og at det vilde være bedre at ha bare ét end alle disse 7. Men paa den anden side skal man huske paa, at de lønsaktioner som foretages i jernindustrien og i bygningsfagene er de som praktisk og faktisk bestemmer lønsvilkaarene for arbeiderklassen *stort set* her i landet. Det er organisationen i disse to industrier som er nødt til at bryte vei i den norske fagorganisation. Slik har det været, og slik vil det vedbli at være, indtil der vokser op *andre* industrier som spiller den samme rolle i vort produktionsliv.

Der var en tid da de enkelte forbund gik sine egne veie. Men det var ikke i den tid da organisationen *brot gjennom* her i landet. Og jeg tror neppe nogen alvorlig organisationsmand ønsker sig tilbake til de primitive forhold som dengang var tilstede. Det er fra de sidste aar, da forbundene optraadte *taelles*, at man kan peke paa de store resultater av arbeiderklassens kamp paa det faglige omraade. I 1919 blev der med tilslutning av alle forbund truffet den sterke avgjørelse, at intet forbund skulde slutte overenskomst med den anden part uten at 8-timersdagen var anerkjent og uten at man fik en nogenlunde ferietid og kompensasjon for dyrtiden. Hadde ikke Arbeidernes faglige Landsorganisation paa forhaand trukket op den linje vilde heller ikke den norske arbeiderklasse dengang ha magtet at gjennomføre disse centrale krav.

Landsorganisationens beretning viser hvordan *lønsbevæggelsene* artet sig under krigsaarene. I 1915 opnaaddes en samlet lønsforhøielse for de arbeidere, som var ute i tarifrevision, av gjennomsnittlig 130 kroner pr. medlem mot 255 kroner i 1916, 472 kroner i 1917, 747 kroner i 1918 og 772 kroner pr. medlem eller ialt ca. 95 millioner kroner i 1919. Ved siden av denne lønssstigning fik man gjennomkjæmpet 48 timers arbeidsuke det sidste aar og 6 dages ferie, samtidig som overtidsbetalingen blev forhøiet. Endelig fik man ut av tariffene de forhadte bestemmelser om arbeidsgiverens undskrænkede ret til at lede og fordele arbeidet. — I 1920 fik man ferien forlænget; det skedde rigtignok ved voldgiftsdom, men der er ingen tvil om, at man det aar vilde ha kunnet kjæmpe frem det krav ogsaa *uten* voldgift. Lønssstigningen for de arbeidere som hadde tarifrevision i 1920 utgjorde til sammen 98 millioner eller i gjennomsnit 733 kroner pr. arbeider. Naar disse resultater kunde naaes skyldtes det at man var kommet *væk* fra den fagvise kamp, ind paa *klasselinjen* og marsjerte frem med bred front.

Der tales om føderalismen. Hvad sier 15-mandskomiteens mindretal i sin konklusjon? Jo de sier i punkt 4:

En konflikts iverksættelse og avslutning avgjøres av de som berøres av denne.

Hvis en organisation, som gaar i kamp, ønsker de øvrige arbeideres støtte i form av solidarisk aktion eller økonomisk bistand, maa vedkommende organisation først utvirke dette. I saa fald berøres ogsaa de arbeidere, som yder solidarisk støtte, av konflikten og faar indflydelse over avslutningen saa langt deres støtte strækker sig.

Hvad er det saa som foreligger i indstillingen fra 9-mandskomiteen? I paragraf 8, punkt 5, heter det:

Utvides en konflikt til at omfatte flere samorganisationer eller grupper eller hvis konflikten er av landsomfattende art, overtar sekretariatet overledelsen i samarbeide med vedkommende samorganisationers styrer. Forøvrig har sekretariatet ret til naarsomhelst at skride ind for ved direkte forhandling med arbeidskjøperne at søke en opstaat konflikt bilagt eller endog hævet, hvis det er nødvendig, dog ikke før vedkommende samorganisationers styrer, som konflikten angaar, i fællesmøte med sekretariatet har fattet beslutning herom. Samorganisationene bør i forveien ha indhentet de angjældende foreningers uttalelse.

Men det heter videre i punkt 7, at i fald der ikke oppnaaes enighet mellem sekretariatet og vedkommende organisationer om godkjendelse, utvidelse eller avslutning av en konflikt kan saken forlanges forelagt for representantskapet til endelig avgjørelse.

Og hvad er representantskapet i Landsorganisationen etter den foreslaatte omlægning? Det er de av de lokale samorganisationer valgte representanter — en 60 å 70 mand ved siden av et sekretariat.

Saa sies det — vi har hørt det ogsaa: javel, men Kristiania faglige samorganisation vil komme til at ha det overveiende flertal av representantene. Valgreglene gaar imidlertid ut paa at alle samorganisationer skal vælge én representant for de første 5000 medlemmer og siden 1 for hvert yderligere paabegyndt 5000-tal. Kristiania Samorganisation maa altsaa bli paa 50,000 medlemmer, før de faar 10 mand der.

Det er besynderlig, at flere av de som tidligere har været med og kjempet for omlægning til samorganisationer idag indtar det standpunkt, at de vil ha industriforbund. Det gjælder bl. a. Kvale og Eikefjord, saavidt jeg har forstaat, og det samme er tilfældet med andre.

Om forslaget fra komiteen vil jeg si, at det naturligvis ikke er saadant som jeg skulde ha ønsket at det var. Men man skal ta praktiske hensyn ogsaa, naar man gaar til omlægning av en organisation som staar i daglig arbeide. Saaledes gjælder det at finde en praktisk form under selve omlægningsprosessen. Naar man faar *praktisert* det nye og vundet erfaringer for, hvordan arbeidet bør lægges an, faar man styrke samorganisationenes streikeresurser, utvide deres bestemmelsesret og etterhvert søke at utbedre og underbygge det hele organisationsapparat. De skrevne bokstaver i lovene er i og for sig ikke avgjørende, men viljen hos arbeiderne til at bygge op en revolutionær fagorganisation paa det nyes grund.

Jeg vil ikke uttale mig for eller mot hvorvidt det vilde være praktisk at ha en anden form for organisationen paa jernbaneanleggene. Men hvis man skulde finde det praktisk at ha samorganisationer for anleggene, da bør man i al rimelighets navn ikke forkaste omlægningen.

Jeg tror ikke det er i selve fagforeningen at fagstoltheten fostres. Det er mer i sammenslutningen landsvis, gjennom de forskjellige forbundsvise

organer — bladene, forsikringsindretningene, deres agitation o. s. v.; det er i forbundene som saadanne at fagstoltheten krystaliserer sig. I fagforeningen føler medlemmene sig almindelig som *arbeidere*.

Ved at gaa til en omlægning efter alternativ I oppnaar man en betydelig forenkling av administrationen, fordi samorganisationenes antal blir mindre end efter alternativ II. For mit vedkommende er det derfor udelukkende av praktiske hensyn at jeg har valgt det første alternativ. Nogen prinsipiell forskiel paa dem ser jeg ikke.

Det sies, at som arbeidsgiverne nu er organisert kan det aldrig bli tale om lokale konflikter. Selvfølgelig kan der bli store industrielle aktioner, men det hænder likesaa ofte at disse ordnes *uten* konflikt. Anderledes derimot som regel med en mængde lokale konflikter. Norsk Arbeidsmandsforbund hadde 153 foreninger i konflikt i 1919. Men bare 36 av disse deltok i industrielle konflikter, mens de 123 var engagert i tvistespørsmaal av rent lokal art. Det er det faktiske forhold.

Hvis man med ærlig vilje vil ha en omlægning av organisationen og vil bygge paa samorganisationslinjen, da har man ikke andet at gjøre end at samle sig om et forslag, som kan sikre arbeidernes aktionsevne, den samlede klasses kampevne, ogsaa i den tid hvor det blir vanskelig for arbeiderne *etter* omlægningen. Det gaar ikke an at rive hele fagorganisationen op og bygge den bare paa de bedste teorier om føderalisme og frihet; man maa ogsaa bygge den slik at den evner at føre arbeiderklassens kamp i det øieblik selve omlægningen sker.

Løgavlen: Ødegaard uttalte at han vilde ikke komme ind paa de forskjellige indstillinger. Eftersom vi ingen indleder skulde ha burde han ha redegjort mer spesielt for *sit* standpunkt.

Jeg er fuldt overbevist om at en omlægning maa til; jeg har faat det bestyrket i den senere tid sterkere end nogensinde før. Men naar det spørres om maaten begynner man at reagere mot de forskjellige patentmediciner, som de forskjellige grupper og mænd kommer frem med. Jeg vil gjøre formandens ord til mine, at det gjælder at finde en linje som kan samle alle, og ut fra det har jeg tat mit standpunkt. Men desværre er jeg ikke saa optimistisk, at jeg tror det kan ske efter de linjer som er optrukket i 9-mandskomiteens alternativ I. Jeg har ikke truffet en eneste arbeider som har git sin uforbeholdne tilslutning til dette forslag. Og det er høist bemerkelsesværdig. Selv Landsorganisationens formand og viceformand, som er blandt dette forslags fædre, har aapent og ærlig erkjendt, at de ikke er tilfreds med det selv.

Det er sagt at den revolutionære fløis maal — og der er ingen divergens om det — var at sprænge det nu bestaaende samfund, og at man til oppnaelse herav maatte anlægge et *videre* syn for organisationens virksomhet end netop den faglige kamp for dagen. Naar man skal være med at realisere dette da kan det ikke ske paa anden maate end ved at man samler massene om sig og at massene har tillid til de som til forskjellige tid sysler med tingene. Men det er netop overfor dette punkt jeg steiler, naar jeg ser paa de fremkomne forslag. Skal man faa en samling da sker ikke det gjennom en koncentration av magten. Den norske arbeider er av en mistroisk karakter; han vil ha noget indblik selv i tingene. Men man

skal da være klar over, at massenes uforbeholdne tillid ikke skapes gjennom nogen form for *centralisering*; det er mit indtrykk som arbeider.

Jeg vil allerede nu si, at jeg vil omlægning paa basis av samorganisasjoner, men jeg er selvfølgelig ikke blind for, at man indenfor disse maa ha organer som varetar de forskjellige faggruppers interesser paa en fuldt betryggende maate. Dette med at man skal faa bort gruppe- eller særinteressene kan jeg ikke saadan uten videre sluke. Tror man at gruppeinteressene er rettet mot og virker til skade for de *øvrige arbeidere*? Det er en feiltagelse. Det er mot arbeidskjøperne vi retter vort skyts i og med bestræbelsene for at skape os en sterkest og smidigst mulig organisation. Derfor maa man *ha* de organer som er nødvendig, hvis man ikke inden kort tid skal faa krav paa en *ny* omlægning.

Vi ser at organisationene er skrumpet ind i størrelse. Naar man taler om grundene hertil kan vi jo se det paa forskjellige maater. Men det tror jeg nok, at naar der paa forskjellige hold, bevisst eller ubevisst, arbeides for at medlemmenes interesser skal overlates til denne eller hin tilfældige domstol, da er det ikke at vente at medlemmene skal kunne faa den nødvendige tillid til sin organisation. Man bare hjælper til at *dræpe* interessen for sakerne, idet man sætter andre til at stelle med dem. Den voldgiftsdom som i disse dage er faldt for berkværkene er noget av det sørgeligste jeg har set paa det faglige omraade siden det berømte presteøre i 1914. — Det er sagt at organisationen er det eneste arbeiderne har at holde sig til. Men ogsaa den sandhet kan forståes paa flere maater. Mener man *fagorganisationen* da er jeg selvsagt enig; derimot ikke naar det gjælder den politiske organisation. Vi kan ikke la parlamentsgruppene ta arbeidet ut av hænderne paa os og prisgi vore livsinteresser til korridor- og intrigepolitikken. I en mindretalsindstilling fra socialkomiteen iaar har vi set arbeidernes egne tillidsmænd peke paa, at nødsarbeidsbetalingen passende maatte sættes til «mindst 1 krone timen». Et uttrykk som dette kan vel ogsaa ha sin skyld for de voldgiftsdomme som er overgaaet den norske arbeiderklasse.

Men tilbake til saken. Naar vore mænd kan anbefale en saa radikal omlægning som at nedlægge forbundene har jeg ment, at man kunde sløife ogsaa fagforeningene og lægge det hele om paa en ny basis. — Lians tale virket paa mig anstrængt og noget freidig. Der skinnet intet igjennem av den begeistring jeg har set hos Lian før. Jeg husker ham f. eks. fra kongressen i 1912, da jeg stemte sammen med ham. Naar man ikke selv i sit inderste er enig i det som foreligger da bør man si det likefrem. Han antydte som noget av en retræt, at saken skulde behandles paanytt av komiteen. Men i det øieblik komiteen fremlægger paa kongressen et nytt forslag, som kanske er bygget paa et *andet* princip, har vi ogsaa fratatt medlemmene anledningen til at bestemme direkte over indholdet av de eventuelle beslutninger.

Volan sa at jern- og bygningsarbeiderne skulde ha avgjort lønsforholdene ogsaa for de øvrige arbeidere. Dette er vel en noget stiv paa-stand. At man gjorde det slik og slik i 1919 kom av at det gik op for de forskjellige forbundsledere, at de for engangs skyld fik samle sig istedetfor at trekke hver sin vei.

Hvad angaar Moens forslag finder jeg det høist besynderlig, idet det ene punkt slaar det andet ihjel.

Hogset: Efter 9-mandskomiteens forslag vil administrationskontingenten bli den samme som før, om ikke større. Og det er noget som alle vet, at det er *kontingenten* som har bragt folk til at forlate organisationen. Dette er noget vi maa ha for øie, naar vi skal ta stilling til denne sak. Der maa ikke bli for mange funktionærer. — Angaaende medlemmernes bestemmelsesret under konflikter staar det uklart for mig, hvor stort selvstyret er tænkt at skulle bli. Paa den ene side sies det at et lønskrav vil maatte passere 2 instanser for at bli vedtat, mens Rich. Hansen sier 6. Der-til skal kravet maatte fremsættes svært lang tid forut. Det hele synes mig at være et tvetydig produkt. Ser man hen til anlægsstreiken maa man si, at en reformistisk organisation som den vi har er dømt til undergang. — Jeg har paa kongressen stemt for den beslutning som der blev fattet. Men jeg er ikke bange for at gaa paa et forslag som er *bedre* — et som kan bringe os nærmere selvstyret paa arbeidsplassen. Efter den indstilling som foreligger vil man faa en større magtkoncentration i Landsorganisationen end man allerede har. Naar det politiske parti har skrevet *revolutionen* paa sin fane for at skape selvstyre for det arbeidende folk maa det være en let sak for den faglige organisation at indstille sin egen virksomhet derefter. Jeg finder at maatte stemme for det forslag som slutter sig til fagoppositionens program. Nogen opløsning av fagforeningene gaar arbeiderne paa anlæggene ialfald ikke med paa.

Kr. Aune: Vi har ingen interesse av at lægge skjul paa at der er et skille mellem de forskjellige retninger, naar det gjælder fagorganisationens former, formaal og taktik. Det som der forhaabentlig er *enighet* om i den en arbeiderforsamling som denne er, at vort sterkeste magtmiddel, vort bedste vaaben, er den økonomiske organisation. Da burde man ogsaa let kunne enes om, at dette magtmiddel maa anvendes aktivt i den sociale kamp, mot den nationale og internationale kapital. Men her støter man paa skillet. Dette kom ogsaa tilsyne i 15-mandskomiteens indstilling, hvor flertallet lægger hovedvegten paa stat og kommune som forvaltningsorganer ogsaa i et socialistisk samfund. Overfor dette hævdet mindretallet, at arbeiderne maa i kraft av *sine organisationer* søke at skaffe sig kontrollen paa arbeidsplassen og dermed herredømmet over bedriftene. Ved en planmessig og bevisst optræden kan arbeiderne — uttales det her — efterhaanden gjøre bedriftenes administrative og tekniske ledere til sine interesserte medhjelpere, istedetfor at de nu er leietjenere for utbytterklassen. Hvorvidt det i et slikt tilfælde er en fordel at overta en bedrift eller at kontrollere den er ikke et princip- men et hensigtsmæssighetsspørsmål. — Denne mindretallets betragtning falder ogsaa helt i flugt med socialiseringskomiteens indstilling, som merkvaerdig nok blev vedtat uten dissens paa fagkongressen i 1920. Det skulde vise at mindretallet i 1917 saa *rigtig* paa fremgangslinjen. — Skillet idag staar mellem de reformistiske og de revolutionære synsmaater. Vi mener, at hvad det gjælder om er at finde en organisationsform som tar sigte paa organisationens deltagelse ogsaa i det rent *samiundsmæssige* arbeide — gjennom bedriftsorganisationer som løper parallelt med de økonomiske og industrielle organisationsformer. Der er saaledes en *linje* i 9-mandskomiteens indstilling. Men

naar der er en linje og samtidig et skille hænger det sammen med den forskjjel der er i opfatningen av kampens indhold.

Jeg skal ikke si mere om det principielle i denne forbindelse. Volan har paa en virkningsfuld maate tilbakevist endel av de angrep som er ført mot samorganisationsformen og det foreliggende forslag til omlægning. For os er denne omorganisation et helt igiennem *praktisk* spørsmål. Vi har nu en mængde forbund. Tror man ikke de koster noget? Der holdes, la os si, 11—12 forbundslandsmøter om aaret. For Sag-, Tomt- og Høvle-riarbeiderforbundet gik utgiftene til sidste landsmøte op i ca. 20,000 kroner, Papirindustriarbeiderforbundet 43,000, kommunearbeiderne 23,000, bakerne 13,000 og jern og metal 65 á 70,000 kroner. Dertil kommer saa de nødvendige trykningsomkostninger m. v. Det blir 175,000 kroner paa de 6 forbund. *Vort* forbunds landsmøte er anslaaet at ville koste noget omkring 200,000. Altsaa er man oppe i 375,000 kroner alene for disse syv forbund. Naar man tar dette i betragtning, er det da rimelig grund til at tro at det *nye* skulde bli dyrere end den ordning man har idag? For de penger som jeg her har nævnt kunde der drives en god del nyttig agitation. Det er, mener jeg, den rene skræmselsagitation, naar dette med kontingenten gjøres til et kolossalt stort spørsmål. Og den er ikke holdbar. Det heter i lovene, at samorganisationene skal selv vælge sine tillidsmænd; de raader da ogsaa selv over hvor stort *antallet* av disse skal være. Og det burde være fuldt demokratisk.

Det er sagt at indstillingen er i strid med fagoppositionens program, idet den skulde ta magten fra medlemmene. Jeg vil be repræsentantene læse § 8 igiennem paanyt. Det staar uttrykkelig der at konfliktspørsmål, som opstaar, skal forelægges samorganisationene til behandling, og at disse dertil skal ha indhentet foreningenes uttalelse paa forhaand. — Med hensyn til forsikringsvæsenet har fagoppositionen selvsagt altid hævdet som det principielle, at man maa komme bort fra det. Men jeg minder om at 15-mandskomiteens mindretal vilde forsøksvis ha opretholdt indtil videre ialfald arbeidsledighetskassene — vel at merke underlagt *Landsorganisationen*. — Om kontingenten er det sagt, at den bør være ens for alle Landsorganisationens medlemmer. I de 34 forbund som nu bestaar er kontingenten høist forskjellig. Det er paastaat at 9-mandskomiteen i sin indstilling ikke skulde ha tat «praktiske hensyn», men bare fulgt teoriene. Men er ikke *det* et praktisk tiltak at arbejde for at faa indført et ensartet kontingentsystem indenfor en revolutionær klasseorganisation?

Naar jeg er for organisationens omlægning er det ogsaa diktert av den nye situation som er indtraadt i forbindelse med de faglige kampe. Ved tarifoppgjørene tar man ikke bare hensyn til *gruppene* som saadanne; der indgaaes overenskomster som omfatter det store flertal. Vi har set, at det f. eks. i Danmark iaar ikke har været mulig at faa et opgjør for nogen enkelt gruppe; der maatte træffes en *generel* ordning. Lignende situationer har man været oppe i ogsaa i Sverige og i andre land. Det er *klassekampene* som er traadt i forgrunden. Det gjælder da om for de organiserte arbeidere at finde en organisationsform, som kan tilpasses de nye forhold — og det er det som 9-mandskomiteen anviser. Med hensyn til alternativene er der ingen principforskjel mellem dem; valget maa her være et praktisk spørsmål og kan ikke være noget andet. Jeg

vil slutte med at uttale som mit haab, at det ikke vil lykkes for dem som er vore motstandere i denne sak at skape forvirring blandt de kamerater som er *for* omlægningen.

Fredag 16. juni.

Ordstyrer: *Sundbye*.

Protokollen referertes. — *Chr. Rasmussen* fremsatte følgende forslag til forretningsordenen: Naar ikke skriftlig avstemning eller navneoprop forlanges, foretages avstemningene ved haandsoprækning, og optælling av de som har avgit stemmetegn foretages straks. — Forslaget forkastedes.

Støstad vilde som medlem av budgetkomiteen henstille, at landsmøtet vedtok samme beslutning under budgettet som i 1918, nemlig at der under budgetbehandlingen bare fastsættes pensioner, lønninger, tællepenger, honorar til forretningsutvalget, diæt, tappt arbeidsfortjeneste samt bevilgning til agitationen. — Forslaget vedtoges.

Aug. Davidsen foreslog: Den kommunistiske stortingsgruppe indbydes til landsmøtet. — Forslaget forkastedes med stort flertal.

Man fortsatte derpaa debatten om

organisationsformene

med 30 talere indtegnet.

Nic. Næss: Jeg vil protestere overfor Solli, naar han her vil fremstille sig som den eneste sande repræsentant for fagoppositionen. Flere av 9-mandskomiteens medlemmer maa vel ogsaa regnes med her — folk som har været med paa at kjæmpe de nye tanker frem og nedlagt et grundlæggende arbeide. Det er bare en haandfuld misfornøidde som idag har villet ta patent paa at være de eneste sande fagoppositionstilhengere. — Jeg er enig med Aune i at der ingen prinsipiell forskjjel er paa de to alternativer. Men en *praktisk* forskjjel er der. Naar man skal gaa til omlægning er det for at faa en virkelig klasseorganisation. Men skal man da beholde fagforeningene, som har bidrat til at opamme fagstoltheten paa bekostning av klassefølelsen, da tar man bare et halvt skridt. Det bedste maatte være at bygge den nye organisation direkte paa bedriftslivet. Bedriftsgruppene maa sees som de virkelige organisationer paa arbeidsplassen, som de der overtar fagforeningenes funktioner. De vil skape en ganske anden interesse hos arbeiderne og lære dem til, at de er nødt til at delta, hvis de vil ha sine interesser fremmet. Skal man *gaa* til en omlægning av organisationen, da bør man la medlemmene forstaa at det skal være en omlægning som ændrer ved det gamle grundlag.

Det er eiendommelig at se hvilken interesse det idag er blit for *industriforbund*. Jeg har en mistanke om, at naar denne form nu sættes op mot samorganisationsformen er det — spesielt for deres vedkommende som tidligere har været *mot* industriforbund — et forsøk paa at forkudre det hele. Det ser desværre ut til at de som idag er for industri-

forbund ogsaa har faat med sig endel, som i sin tid hørte til de ivrigste fagoppositions-mænd. Jeg har vanskelig for at skjønne hvad disse har ment med sin stilling, naar de nu trækker sig tilbake. Selv om indstillingen ikke tilfredsstillende helt ut maa jo idéen være det bærende i vor bevægelse. Og det skulde vel ikke være nogen grund til at bryte med *ideen*. Det eneste man nu har at gjøre er at ta konsekvensene av de tanker som oppositionen har kjæmpet for og som paa dette landsmøte staar foran sin løsning. — Martinsen fremholdt at industriforbundsformen var bedst, naar man skulde gaa over til sosialiseringen. Men han slog det ihjel etterpaa, idet han var opmerksom paa at sosialiseringen maatte foregaa bedriftsvis, ikke industrivis. Da blir spørsmålet, om det ikke er bedst at ha organisationer bygget paa bedriftslivet. Videre sa han at Moskva-tesene anbefalte industriforbund. Det staar kanskje saa paa papiret. Men Moskva-tesene er ikke saa uelastiske, at det ikke vil tillates en fagorganisation som den norske at indrette sig paa basis av lokale samorganisationer. Der menes forøvrig ikke i tesene *forbund* i den almindelige forstand, men bedriftsorganisationer.

Støstad: Det som egentlig var kjernen i den norske fagopposition var ideen om at gjøre fagorganisationen til en revolutionær klassekamporganisation — med andre ord: at skaffe vor organisation et *andet indhold*. Oppositionen brøt med det gamle princip, at man bare skulde tilstræbe forbedringer for arbeiderne indenfor det nuværende samfund, og satte op som sit program arbeidernes aktive deltagelse i *kampen om samfundsmagten*. Det fastsloges altsaa her, at ogsaa vore økonomiske sammenlutninger maatte ha et politisk indhold. Det vakte i sin tid ganske sterk kamp. Ingen vaaget at motsætte sig det nye bent ut, men mange var betænkelig. Man kunde *si* denslags, blev det sagt, men ikke skrive det ned. Naar oppositionen allikevel vandt frem tilslut, trods motstand, var det fordi dens krav stod i den bedste pakt med utviklingen. Det var naturlig at man videre maatte undersøke de *former* som det var praktisk at arbeide efter som uttrykk for det nye indhold. Og da laa samorganisationsformen nær.

Om denne er det sagt nok her, saa jeg skal ikke komme noget dypere ind paa det spørsmål. Men det er ikke riktig at si at det centrale i programmet var samorganisationenes magtomraade. Hovedsaken — og det som der blev lagt vekt paa — var at gi vor økonomiske organisation et *andet indhold* end det den tidligere hadde. Derfor er det en tilsnikelse at si at de, som deltok i fagoppositionens arbeide, *nu* har fraveget det centrale. Idag staar praktisk talt hele den norske arbeiderklasse enig om det indhold som vore faglige og politiske organisationer skal ha. Der er ogsaa stort set enighet om at man ikke kan komme frem til et socialistisk samfund uten gjennom en *revolutionær omveltning*, og uten at man har de organer istand som vil være nødvendig for at gjennomføre denne. Naar der er almindelig enighet om dette er det ogsaa naturlig at kongressen i 1920 knæsatte det nye indhold og fastslog maalet. Videre fastsloges samorganisationsformen som den mest passende. Det virker derfor paa mig noget underlig, at netop som man staar foran kravenes løsning hvad *organisationsformen* angaar er man vidne til, at enkelte av de som tidligere har kjæmpet for omlægningen pludselig er blitt ræd for at ta kon-

sekvensene av sin opfatning og sin egen virksomhet. Der skræmmes baade med det ene og det andet, som vi har hørt. Jeg begriper faktisk talt ikke hvorfor disse idag er gaat over til forslaget om industriforbund. Vil man ha væk fagskillet mellem arbeiderne nytter det ikke at bli staaende ved en form som gir uttrykk for den enkelte *industris* interesser. Martinsen mente at formene hadde mindre at bety, og at det var indholdet det kom an paa. Det er rigtig. Men det har ogsaa betydning under hvilke vilkaar den revolutionære vilje har anledning til at utvikle og utfolde sig. Og her kommer vi ikke bort fra formene. Jeg vil si til dem som tidligere har hørt fagoppositionen til, men som idag er kommet tilbake til dem som før har *bekjæmpet* os med neb og klør, at de bør overveie sin stilling nøie, før de stemmer.

Saa et par ord til Løgavlen, som sa at stortingsgruppen hadde kommet med indstilling om 1 krone timen for nødsarbeide. Arbeidsmandsforbundet gjorde, som vi vet, en henvendelse til statsmagtene om at forskudsbetalingen maatte bli sat til *mindst halvanden krone*. I januar iaar fremsatte gruppen et forslag, som optok dette. Imidlertid kom høiresocialisten Bergersen med en kjælke i veien, idet han som konklusjon paa en interpellation fremsatte et forslag, som gik *under* hvad vi hadde foreslaat. Dette forslag blev oversendt socialkomiteen, som blev nødt til at ta stilling til det. For ikke at maatte gaa sammen med borgerne maatte vi her stemme for forslaget, men vi henviste forøvrig til forbundets skrivelse av 26. december og vor gruppes forslag i januar iaar.

Kvale: Naar der rettes klander i anledning av at enkelte, som det sies, har forladt sit tidligere standpunkt, da sigtes der vel ogsaa til mig. Imidlertid er vi av den formening, at vi holder fast ved den linje som oppositionen først var inde paa. Jeg fik dengang et levende indtrykk av, at netop spørsmålet om hvilken myndighet medlemmene skulde ha *var* det centrale — spørsmålet om magtforholdet mellem ledelsen og arbeiderne. Slagordet var jo bl. a. det, at man skulde flytte magten *bort* fra funktionærene i Kristiania. Det er ingen hovedsak for mig om vi faar en organisation bygget paa lokale samorganisationer eller industriforbund; det viktigste er: hvilken stilling faar *medlemmene* inden den nye organisationsform? Naar jeg har valgt at støtte det forslag som Martinsen og Stenvik har optat i hovedstyret, er det dog ikke sikkert at vi blir enige naar vi kommer til *lovene*. Det er sagt, at 9-mandskomiteens forslag er i overensstemmelse med fagoppositionens syn. Jeg tror at *de* har ret som hævder, at komiteen har *foriadt* dette syn. Naar jeg vil anbefale industriorganisationer bør de, mener jeg, bygges paa den føderative tanke, slik som fagoppositionen i den første tid tænkte sig organisationen bygget. Man kom igaar ogsaa ind paa spørsmålet om hvad det vilde komme til at koste efter det ene eller andet forslag. Jeg tror at industriforbundsformen her vil vise sig at være den billigste. Jeg vilde ønske at Løgavlen, Vestad, Solli og de andre paa den side kunde bli enig om dette forslag, i stedet for at dele industriorganisationene op i to dele; det vil bare skape uklarhet. Den avstemning som hittil har foregaa viser, at forbund med et samlet medlemstal av 21,768 har forkastet begge alternativer, mens forbund med 20,764 medlemmer har sluttet sig til alternativ I eller II. Det viser at dette er et spørsmål, som meget

vanskelig vil kunne faa sin avgjørelse paa den kommende kongres. Jeg anbefaler, at de som foretrækker det forslag, som er utarbeidet av enkelte medlemmer av den tidligere fagopposition, og de som holder paa industriorganisasjoner samler sig til et *fælles standpunkt* og sørger for fremsettelse av et forslag som bygger paa opposisjonens grundlag.

Rich. Hansen: Idag oplever jeg ialfald noget som jeg har arbeidet for i mange aar, nemlig at faa frem til nøiere beskuelse det fata morgana som heter samorganisationsformen. Det er jo saa, at før man bygger et hus vil man gjerne ha planene paa det rene og vite hvordan bygverket er ment at se ut i det *indre*. I 15-mandskomiteen foreslog jeg ogsaa nedsat et engere utvalg, bestaaende utelukkende av tilhængere av fagoppositionen, for at man kunde faa et rids av det hele i alle sine enkeltheter; den ytre facade kjendte vi jo. Jeg vilde se *spécialtegningene*, av hvilke man kunne dømme om huset var praktisk at bo i og om det svarte til sit behov. Fordi jeg aldrig har trodd noget særdeles meget paa agitationen for omlægning til samorganisasjoner foreslog jeg dette. Men dette forslag motsatte Tranmæl sig; man skulde fremdeles holde sig bare til de runde talemater. Saa i 1920 var det igjen spørsmålet om organisationsformenes omlægning; da vilde jeg i sekretariatet ha en komité nedsat til at utarbeide *utkast til love* for den nye organisation. Men det mødte fremdeles motstand. Kongressen vedtok at nedsætte en komité — og fordi denne komité nedsattes sier man at kongressen var enig i at slik skulde det være!

Nu har man set specialtegningene. For Lian har jo dette været et pligtarbeide, men Tranmæl, Halvard Olsen og Volan har da certifikat som fagopponenter! Og *nu* viser det sig at forslaget slet ikke tilfredsstiller de virkelig forstaaelsesfulde av opposisjonens medlemmer. Jeg vil ogsaa paastaa at nogen mer slurvet indstilling skal man lete længe efter. Se bare paa industrigruppene! Dertil mangler man i indstillingen fuldstændig en geografisk opsætning for samorganisationene. Jeg antar at der vil bli *fler end de 60*. Men da brister ogsaa beregningene for hvor mange funktionærer man skal ha. Forslaget indeholder heller intet bestemt om kontingenten — det er en lukket bok. Og dette er da ikke noget uvæsentlig, selv om man vil si at man «appellerer til de sletteste instinkter» ved at snakke om det. Selvfølgelig nævnes der heller ikke da noget om hvor stor understøttelsen skal være eller om fordelingen av kontingenten. Hvordan lovene er kommet istand fremgaar tydelig derav, at de er klippet ut av Norsk Arbeidsmandsforbunds love — og det er jo udmerket; men betrakter man hvordan utvalget er kommet istand vil man lægge merke til at de *radikale* paragraffer findes ikke i dette forslag. De er alle veiet og fundet for let.

Lian begyndte med at angripe syndikalister og reformister, og især de sidste, fordi begge retninger var mot dette program. Det er fortrædelig at han slik skal staa og spytte sig selv i ansigtet. For det er Lian som «reformist» som har hat betydning og utrettet et verk. Han sier som saa: Tidligere har fagorganisationen hat en reformistisk opgave; nu i det sidste har den faat en socialistisk — derfor maa vi ændre organisationsformen. Undres om ikke Lian har været like sterkt interessert for socialismen før som han nu er. Læser man konklusjonen i 15-mands-

komiteens flertalsindstilling vil det være tydelig for alle, at det ikke er noget spørsmaal av *ny dato* dette at fagforeningene skal arbeide i socialistisk retning.

Jeg har indtrykket av at ogsaa 9-mandskomiteen og indstillingens ildtilbedere er kommet til det resultat, at det ikke er sikkert at dette produkt vil bli vedtat. Lian slog saaledes paa en ny behandling. Vi vet altsaa ikke hvad der kan komme til at foreligge paa kongressen. Kanske man skal finde en sæk som kan rumme alt mulig?

Lian, Volan og flere har været inde paa, at hvad det gjælder er at opelske klassefølelsen og komme bort fra fagfølelsen. *Har* da virkelig den sidste staaet i veien for arbeidernes klassesolidaritet her i landet? Jeg spør: har man nogen beviser for det? Jeg har i over 17 aar sittet i sekretariatet, men jeg har endnu aldrig set at denne «fagfølelse» er traadt saa sterkt frem, at vi ikke har kunnet optræ som klasse, naar vi har faat drøftet situationen i fællesskap. Og hvad er ellers at si paa at en mand er «stolt» av sit fag og sit yrke? Det er intet andet end en agitationsfrase dette. Jaja, ophæv baade fagforbund og fagforeninger; vi ophæver ikke fagskillet med det, men vi *ophæver vore organisationer*.

Det er en merkelig maate man bruker for at fortolke tingene væk. Som med forsikringskassene. Idag staaer det forbundene *frit* for om de vil ophæve arbeidsledighetskassene eller ikke; faar man derimot denne forsikring ind under Landsorganisationen blir den bindende for alle. Det er klart at kontingenten da maa høit op. Men det er ikke sikkert at alle magter at betale den. — *Industrigruppene*, er det sagt, skulde faa saa overmaade stor betydning. Jeg begriper ikke det. Man vil ikke kunne faa representation paa kongressen for alle grupper, tiltrods for at kongressen skal ansætte (vælge) deres lønnede tillidsmænd. — Volan spurte om forskjellen paa fag- og industriforbund. Jeg trodde han hadde greie paa det. Der var en tid, sa han, da forbundene gik sine egne veie; den tid er nu forbi, og ingen ønsker den tilbake. Ja jeg skal fortælle ham at det var i forbundenes *blomstringstid* at de gik sine «egne veie». Vi husker nok vor egen konflikt. For vi hadde litt føderation den gang, litt selvraadighet. Resultatet av lønsbevæggelsene i 1920 med de mange millioner i merfortjeneste skyldtes ikke den centralistiske ledelse av Landsorganisationen, men konjunktorene paa arbeidsmarkedet; det burde ogsaa Volan kunne forstaa. — Aune sa at der var flere som nu hadde et andet syn paa klassekampen end den gamle retning hadde. Hvad forstaaer nu han sig paa det — selv om han har lært endel? Hvorfor anbefalte vi fagforeningene allerede for aar tilbake at melde sig ind i partiet, hvis det ikke var fordi vi trodde paa socialismen? — Videre sa Aune at man vilde spare penger ved ikke at holde landsmøter. Jeg vil alvorlig spørre, om ikke det vil bli et savn at vi ingen forbund skal ha? Jeg tror sikkert at de mange forbundslandsmøter har hat større betydning end Landsorganisationens kongresser.

Nei — fagorganisationen er da virkelig en levende organisation og har det tilfælles med alt levende, at den former sig efter de naturlige forhold; den vil ogsaa herefter tilpasse sig og ta de former som er nødvendig for at møte motstanden. Men den lar sig ikke forme i skemaer og rubrikker, slik som det er gjort i indstillingen. Jeg vil si om Alfred M. Nilssens brosjyre, at den betegner da nogen føderalisme, mens 9-mands-

komiteen vil samle al magt i sekretariatet. Men ellers er forskjellen ikke saa stor. Der er klandret at enkelte som før var mot industriforbund nu er *for*. Jeg har aldrig været mot det. Men formene kan skifte, eftersom forholdene ligger praktisk tilrette. Der kan nævnes et land som *Danmark*, hvor arbeiderne har bygget sin organisation op efter skarpt avgrænsede faglige linjer, og hvor de har evnet at skabe en organisation som er sterkere end vor. Den tæller nu omkring 350,000 medlemmer. Og er ikke denne organisation like godt som vor istand til at føre en kamp? Vi har grund til at ta hatten av for de danske arbeidere. De bad ikke om voldgift, og de driver ikke slagsmaal indbyrdes. I Danmark er fagforbundene grundenhetene med føderalistisk myndighet. Derfor kunde Dansk Arbeidsmandsforbund ta avstand fra centralorganisationen under avviklingen av den sidste storkamp og føre sin kamp længer. — Det er troen og begeistringen for organisationen som skal føre os frem, ikke de forskjellige eksperimenter. Jeg vil be de som ikke har bundne mandater — alle som har frihet til at gjøre som de vil: *stem* ned den indstilling som er forelagt!

Øksvik: Man bør debattere en sak som denne lidenskapsløst — ikke hidse sig op som Trammæl gjorde i sin konfirmationstale ved festen forleden. Meget av det som fagoppositionen reiste kamp for var berettiget, og det var *nødvendig* som en «faglig gjennomtræk». Men — som erfaringen viser ogsaa inden vort forbund — har man ikke høstet *bare* fordele og gode resultater av denne retnings arbeide. Oppositionen mente det godt. Men ikke alt som den har ment at ville realisere har vist sig at være det pure guld. Det maa være nok her at vise hen til Alfred M. Nilsens faglige eventyr. Vi skal erkjende at vi hver paa vor kant gjør et ærlig forsøk paa at forbedre apparatet — deri er jeg enig med formanden. Og det er vel ogsaa det eneste hvori jeg kan si mig enig med ham. Vi maa forstaa den ting, at her holder vi paa at arbeide os sammen mot det fælles maal. Jeg synes ogsaa at *dette* landsmøte i dette tilfælde har røbet større toleranse end de foregaaende landsmøter jeg har deltat i. Jeg vil si det til landsmøtets ros; det viser at man har hat 4 aar mer at lære paa.

Fra 1910 og utover gik utviklingen i smaa steg; vi hadde de lange tariffperioder, og forholdene bragte en sund og berettiget misnøie frem hos arbeiderne. Fagoppositionen skal ha al anerkjendelse for at den her tok kampen op. Allerede før krigen kom og skapte nye problemer var da diskussionen om organisationsformene i fuld gang herhjemme. Idag søkes de som vil ha industriforbund mistænkeliggjort. For min del har jeg længe ment at den faglige deling i specialgrupper var uheldig, og jeg stemte ogsaa paa kongressen i 1917 for Wingses forslag. Men da var spørsmålet rigtignok ikke aktuelt. Hadde Trammæl og hans meningsfæller dengang tat det praktiske standpunkt at arbeide for omlægning til industriforbund vilde vi mulig ha mønstret en majoritet for det. Men de holdt paa sit negative standpunkt; det var kjærringa mot strømmen. Saa kom man frem til kongressen i 1920. Den knæsatte Kristiania faglige Samorganisations forslag, som vi alle kjender. Jeg kan her indskytte at jeg — be- drøveligvis kanskje — var den eneste av de 77 repræsentanter fra Arbeidsmandsforbundet paa kongressen som stemte mot denne beslutning. Paa disse punkter har ialfald ikke jeg slingret.

Lian talte om «klare standpunkter»; han skulde vise vei i vellinga.

Naar man ser den mangel paa linje som karakteriserer fagforeningspolitikeren Lian fra først til sist er det vel ingen, som vil lægge nogen vegt paa hvad han sier. Jeg finder at maatte si det, selv om han er tilstede som gjest. I 1913 var han industriforbundsmand med liv og sjæl. I 1917 hadde han den fornøielse at kunne kjæmpe *ned* dette standpunkt og samtidig fornøielsen av at bekjæmpe Trammæl. idet parolen var: vi fortsætter med det vi har. Men imens fortsatte ogsaa Trammæl at agitere; vi fik konfirmationsmøter rundt det ganske land. I 1920 var da det overveiende antal, ialfald tilsyneladende, stemt for samorganisationsformen, og den seiret. Lian kom her i en knipt stilling. Saa orienterte han sig over til Trammæl igjen — det er gangen i historien. Derfor kan hans opfatning her idag ikke tillægges nogen vegt. Denslags gjøgleri og sirkusløier, som Landsorganisationens formand har drevet i disse aar maa, hvis man vil være ærlig, *fordømmes*.

Likesom Ødegaard søkte Volan i sit belærende foredrag at slaa fast, at alternativ I var veien man maatte gaa. Volan brukte ogsaa nogen eksempler, som skulde bevise hvor litet holdbar den taktik var som den «gamle retning» hadde ført. Naar der i denne forbindelse tales om lønsstigningene under oppgangstiden og de store «seire» som er vundet vil jeg si, at det er en *billig traikk* at slaa om sig med dette til forsvar for den faglige politik som har været drevet i de sidste aar. Man gebærder sig voldsomt, taler med gestus om forestaaende storkamp og puster sig op i egen indbildning. Dette kunde ledelsen gjøre uten nogensomhelst risiko, fordi den visste at den hadde voldgiftsloven og papa Gunnar i bakhaanden. Da saa Gunnar blev borte sa de ansvarlige — ogsaa de revolutionære, eller ialfald det store gross av dem — at nu *bestiller vi voldgift selv*. Det er kanskje ikke saa sikkert at de greier at snu sig like godt til næste aar. Og hvad da? Da kan de gaa ut og søke at reise arbeiderne til «storkamp».

Alt dette viser, at delingslinjen indenfor bevegelsen gaar litt forskjellig. Derfor skal man være forsiktig med at karakterisere dem, som ikke i alle dele sverger til de revolutionære fraser.

Hvis jeg var for omlægning til samorganisationer og fandt den realisabel vilde jeg som konsekvent mand holde paa Halvard Olsens forslag. Men det er klart at dette forslag er ugjennemførlig idag, selv om det høres aldrig saa bestikkende. Forøvrig finder jeg, at de som har talt for omlægning her ikke har evnet at paavise, hvor fordelen for klassen skulde ligge i en saadan forandring. Arbeiderklassen er *praktisk* anlagt; den er ikke anlagt for teori. Derfor har de teoretiske diskussioner skapt forvirring. Men vi kan ikke se bort fra den kompakte motstand som arbeidsgiverne og kapitalistklassen sætter mot os. Hvis vi hadde et medlemsmateriel som var indstillet paa det, og det forøvrig var gjennomførlig, vilde ingen organisationsform være mer ideel end den som er foreslaat av Solli. Men han ser bort fra de faktiske forhold som er tilstede idag. I alternativ I er man ogsaa inde paa en viss realitetserkjendelse. Men da skal man ikke blande kortene og si, at selvfølgelig er det «føderativt» fremdeles! — Jeg vil ikke sigte Aune for at ville avskaffe landsmøtene. Hvis det lot sig gjøre at avskaffe landsmøtene vilde diktaturet naturligvis kunne praktiseres saa meget lettere. Men det vil vi ikke ha noget av. — Naar arbeiderbevegelsen i Danmark er nævnt her vil jeg raade Tran-

mål til ikke oftere at fremstille den som nogen reaktionær bevægelse. De fagorganiserte danske arbeidere har lært enhetens bud paa en praktisk maate, og de har præstert mer end vi. — Jeg stemmer for *industriforbund* fordi det er det mest praktiske og fordi det har været mit standpunkt alle dage, og ogsaa fordi at en vedtagelse av dette forslag vil muliggjøre dannelsen av en arbeidernes enhetsfront som sætter organisationen istand til at ta fat paa de praktiske opgaver.

Ødegaard: Oksvik uttalte at det eneste han kunde være enig med mig i var at indstillingen betød et ærlig forsøk paa at forbedre det nuværende organisationsapparat; videre sa han at der i én sak som denne burde diskuteres *lidenskapsløst*. Deri er jeg enig. Men naar han selv skulde praktisere sin teori og lære viste han sig ikke heldig. Det er «gjøgleri» og «cirkusløier» som Landsorganisationens ledelse hadde forlystet sig med i de sidste aar, mente Oksvik. Han nævnte bl. a. forskjellige omstændigheter fra 1919 og 1920, da Gunnar var paa pletten med sin voldgift; da var det — ifølge Oksvik — intet ansvar ved at lede en omfattende tariffbevægelse; det hele var som fot i hose. Oksvik er fuldt og fast overbevist om at han vil leve og dø med den opfatning han har. Man maa spørre: er han ikke utviklingsmulig — lar han sig virkelig ikke paavirke? Det er eiendommelig at faa høre gjentat indtil det trivielle, at indstillingen betyr en fravikelse fra fagoppositionens standpunkt, og at der intet er igjen av det gamle. Er da allesammen Oksviker? Er man ikke opmerksom paa, at verdens arbeidere har gjennomlevet en stor krig som har omstyrtet mange hævdevundne teorier og forutsætninger? Forstaar man ikke at vi lever idag, ogsaa herhjemme, i en reaktionær epoke, hvor kapitalistsamfundet utfolder en større magtbrynde end nogensinde? Ja da er enhver frugtbringende diskussion selvfølgelig fuldstændig haabløs. — Jeg har faat det indtryk at man vil søke at fremstille det slik, at de som fra tidligste tid har arbeidet for en omlægning av fagorganisationens former og søkt at gi organisationen et andet indhold har først villet *rydde bordet*, vælte det hele overende — og saa skulde Messias stige frem! Det er intet andet end en letkjøpt argumentation dette. Jeg finder mig ikke opfordret til at gjenta i større utstrækning, hvad jeg sa igaar; jeg har ment at diskussionen maatte medføre en avklaring paa *alle* punkter, før repræsentantene tok sit standpunkt, og jeg har det indtryk at man nu ogsaa er kommet temmelig sterkt ind paa det som er sakens kjerne. Jeg kan for mit vedkommende slutte mig til uttalelser som er faldt fra Lian, Volan og flere, hvor de har berørt forskjellige konkrete punkter, og indskrænker mig forsaavidt til at henvise til disse.

Det var et punkt i Løgavlens indlæg jeg fæstet mig ved, idet han sa at han var enig i en omlægning paa grundlag av lokale samorganisationer. Jeg vil slaa fast, at der paa dette landsmøte ikke har været særdeles mange dissenser med hensyn til nødvendigheten av at gaa til en omlægning overhodet; der er ganske stor samstemmighet om at *en omlægning maa ske*. Naar man er enig om det og naar man med en omlægning til samorganisationer har ment at skape det nødvendige grundlag for en organisationsform, som kunde gi organisationen en revolutionær klassekamporganisations karakter og indhold, da synes de forskjellige dissenser at være av *mindre* betydning, end man her har søkt at gjøre dem til.

Det er hævdet under diskussionen, at forslaget fjerner sig langt bort fra føderalismen. Nu er kanskje det et vanskelig ord at definere. Men føderalisme i *denne* sammenheng er naturligvis forbundet med begrepet organisation. Og her har det ikke været forutsat at medlemmene selv *enkeltvis* skulde praktisere bestemmelsesretten; den maa tilligge de organer som er utgaat av medlemmene og er et uttryk for deres kollektive vilje. Naar der indenfor en enhet — en samorganisation — reises krav og iverksettes aktioner, som nødvendiggjør andre samorganisationers støtte, er det vel ogsaa i overensstemmelse med det føderative princip at disse andre, som berøres av konflikten, skal faa si sin mening. Efter min opfatning er dette føderalismens *konsekvens*.

Der maa nu, som sagt, snart være kommet det tidspunkt, at organisationen kan ta standpunkt for at muliggjøre mere arbeidsro, om jeg saa skal si, indenfor organisationen selv, slik at den blir sat istand til at vareta og skjøtte sine virkelige opgaver. Det er en ufravelig tro hos mig, at hvis man opretholder en organisationsform basert paa forbund vil det ikke være mulig at faa begrænset disses ramme konsekvent til helt industrielle organisationer. Man ser tendensen til spesialisering, til opstykning i faggrupper. Hvis man ikke gaar til en radikal forandring er jeg viss om at denne tendens vil bli *styrket*. Og skulde denne ekstreme forbundsform faa særlig stort indpas kan man komme til at tælle forbundene i like stort antal som man nu tæller samorganisationer. — Jeg har følelsen av at landsmøtet allerede har hørt nok om spørsmålet, idet interessen for at være tilstede i salen er blit mindre og mindre. Jeg tror at den diskussion som er ført har bidrat til at avklare meningene, slik at man ganske snart kan foreta den votering som det er nødvendig at foreta. Adskillig er sagt som kunde friste til replicerende bemerkninger, men det er paa forhaand besvaret, og jeg skal ikke gjenta noget av dette. Jeg vil bare tilslut anbefale at man samler sig om den linje, at man *vil ha omlægning*, dernæst at man tilslutter sig forslaget om: en omlægning paa *basis av samorganisationer*, som saaledes blir landsmøtets uttalelse til kongressen, og videre at man vedtar alternativ I.

Steffensrud: Jeg vil ikke bebreide nogen at ha skiftet standpunkt. For min del kan jeg si, at jeg ikke er *kommet med idag*; jeg har arbeidet for industriforbund saa tidlig som i 1907. For mig har ikke spørsmålet forbund eller ikke forbund været avgjørende, men det at man kunde ha én fagforening fælles for arbeidspladsen til at behandle sakene. Nu maa man samle sig og komme til en fasthet i disse former; det lar sig ikke gjøre længer at holde denne diskussion gaaende — vi maa se paa realitetene. En av partene faar bøie sig for at man kan komme til ro.

Jeg vil ikke avvise de folk som har kastet ind industriforbund; heller ikke avviser jeg Nilssens produkt. Naar vi da skal ta standpunkt til hvad de andre 8 mænd foreslaar har vi to alternativer. I alternativ I finder jeg uttryk for de tanker jeg har hat gjennom tidene. Derimot ser jeg ingen vinding for organisationen i at oppløse fagforeningene; for en stor masse av os er netop disse de kjæreste ved hele organisationsarbeidet, og vi kan ikke gjøre os fortrolig med at disse skal nedlægges. Med hensyn til kontingenten og administrationen har vi ikke fra industriforbundsfolkene faat nogen besked om at det vil bli billigere med indu-

striforbund end med en organisationsform bygget paa alt. I. — Overfor enkelte argumenter som er benyttet i diskussionen her vil jeg si, at det er letkjøpt at trække frem de sletteste ting man kan tænke for at søke at overbevise en forsamling til sin fordel. — I vor samorganisation er mange av dem som før har holdt paa fagforbund som saadanne nu gaat over paa industriforbundstanken. Men da vilde det være ærligere at si at vi *ikke er med paa* noget som gaar i utviklingens medfør. Ti tidene har dog forandret sig. Oksvik er flink, men jeg tror ikke at han med sit foredrag idag har oppnaadd nogen stor gevinst. Jeg er ikke bundet til noget alternativ, men jeg har sagt til mine kamerater, at for at skaffe arbeidsfred for organisationen vil jeg anbefale alt. I og dermed la denne sak faa sin avgjørelse.

Eikefjord: Næss lot falde et ord om «falske profeter». Jeg vil ikke ha profetstemplet paa mig, men vil han ha titel av profet saa gjerne for mig. Det er ikke hyggelig at se debatten trukket ned paa det nivåa. — Lian sa i sin hilsningstale, at der nu maatte tages klare og greie standpunkter. Jeg er helt enig i det. Imidlertid oplever man det merkelige, at naar Lian tok del i debatten her uttalte han, at der intet var i veien for at stille ændringsforslag; innstillingen fra komiteen var ikke fremkommet som noget *endelig*. Naar komiteens formand kan si dette er det selvsagt umulig for landsmøtet at kunne ta «klare standpunkter». Lians indlæg virket paa mig som et upaaklagelig agitationsforedrag som gik paa siden av saken. Han uttalte sig ikke om hvordan omlægningen vilde virke i praksis. Og det er forstaelig nok. For i det øieblik man vil slippe sig ned paa den praktiske linje, da *stopper man op* i henhold til dette forslag.

Jeg mener at forslaget uten al tvil vil føre til en centralistisk organisation, stik i strid med hvad fagoppositionen tidligere har hævdet. Man vil paaberope sig kongressens mandat. Men medlemmenes flertal har sikkert forstaat det slik, at *bak* det som der blev vedtat ligger fagoppositionens gamle linje. Det sies at man skal være «ærlige» og ikke «hvirvle op støv» osv. Vil man dermed si at vi som ikke kan være enig i dette forslag, fordi det ikke er i flugt med fagoppositionens program — det program som jeg fremdeles staar paa — at vi ikke er hæderlige og ærlige? Overfor Støstad, som rettet bebreidelser for svigtning av oppositionens program, vil jeg si at jeg er den eneste av 15-mandskomiteens mindretal som fremdeles staar paa dette standpunkt. Jeg vil omlægning, men jeg mener at det mest forsvarlige er en *skridtvis* omlægning, som i første række maa gaa ut paa at faa organisert arbeiderne industrivis. Dette vil ogsaa alt. I, men den industrivise organisation vil efter dette forslag ikke ha nogen myndighet, idet alt det som gruppene gjør skal ske efter anvisning og godkjendelse av sekretariatet. — Vi kan slaa fast at vi fremdeles staar paa agitationens og organiseringens stadium; da vil det være feilagtig at gaa til en slik omlægning som forutsat i alt. I. Omlægningen maa gjennomføres paa en slik maate at organisationen samtidig kan være mobil til at forsvare sine interesser overfor arbeidskjøperne. Det eneste forsvarlige vil derfor være at realisere kongresbeslutningen av 1920 om industrivis organisation og derefter utvikle samorganisationene videre — mulig i retning av alt. I, men saaledes at magten ikke legges i sekretariatets haand, men føres tilbake til medlemmene.

Det skal villig indrømmes, at det i mange henseender kan være behageligere at ha en centralistisk organisationsform — ialfald for tillidsmændene. Men spørsmålet maa være: hvad er mest virkningsfuldt? Det for organisationen og samarbeidet inden denne heldigste maa vel være, at tillidsmændene kommer ut og snakker med medlemmene om de forhold som har interesse, saa der kan bli en vekselvirkning.

Jeg er enig med dem som har uttalt, at den faglige og politiske organisation maa ha et fælles aktionsprogram. Men jeg ser intet i veien for, at selv om man utvikler fagorganisationen til industrielle sammenslutninger og i disse indpasser samorganisationene kan man like fuldt pleie samarbeide som hittil.

Naar Støstad og flere, som er talsmænd enten for alt. I eller II, paa staar at komiteens innstilling er helt overensstemmende med fagoppositionen vil jeg minde om, hvilke oppgaver oppositionen tilla Landsorganisationen. Det het intet i fagoppositionens program om at konfliktskrav skulde «indsendes til godkjendelse»; det var netop denne godkjendelse man vilde ha bort fra landsorganisationen og forbundene. Det var det samme man slog ind paa i Arbeidsmandsforbundet ved landsmøtets beslutninger i 1918.

Volans regnestykke fra 1920 kan fortsættes videre. Voldgiftsretten iaar nedsatte arbeidslønnen med 1320 kroner pr. aar pr. medlem. Hans argument beviser derfor *intet*, fordi han ikke ser paa forholdene i sammenheng. — Heller ikke Volan er fornøid med innstillingen, men likefuldt anbefaler han de «klare og greie standpunkter». Forstaa det hvem som kan; jeg forstaa det ikke. — Han kom ogsaa ind paa organisationsformene for *anlægsarbeiderne*. Jeg vil bare si til disse: tænk over hvilken «smidig» og praktisk organisationsform det f. eks. vil være for arbeiderne paa Nordlandsbanen at tilhøre samorganisationen i Trondhjem eller et andet sted og for Sørlandsbanens arbeidere at staa tilsluttet samorganisationen i Skien eller Kragerø! De vil altid være paa flyttefot og uten kampkasser. Jeg har forstaat komiteens medlemmer slik at man skjønner at dette maa forandres. Men da maa en gruppevis organisation til for disse folk som altid er paa farten. — Men hensyn til de lokale konflikter, som Volan nævnte, vil det i praksis og som en regel arte sig slik at man faar landsomfattende tarifrevisjoner og generelle oppgjør for de forskjellige industrier. Saa længe vi har en sterk centralisert arbeidsgiverforening vil det eneste fornuftige da være, at vi indretter *vor* organisation paa samme maate, slik at vi blir istand til at møte den anden part over et størst mulig slagfelt.

Jeg fremsætter følgende forslag:

«Landsmøtet finder at 9-mandskomiteens forslag ikke er overensstemmende med fagoppositionens program, som fik sit uttrykk i 15-mandskomiteens mindretals innstilling til kongressen i 1917.

Fagoppositionen har alltid med rette hævdet, at magten skulde bort fra Landsorganisationen tilbake til foreningene, til medlemmene paa arbeidsplassen. Det fremlagte forslag gaar i den motsatte retning, idet at al magt for det væsentlige legges i sekretariatets hænder.

Dette faar sit tydelige uttrykk i komiteens forslag side 13, hvor det heter: «At Landsorganisationen bygget op efter alt. I maa være fagorgani-

sationens endelige bestemmende og bevilgende myndighet og at enhver større konflikt skal godkjendes av Landsorganisationen.»

For Norsk Arbeidsmandsforbunds vedkommende er dette en direkte tilbakegang, idet at forbundets landsmøte i 1918 besluttet at foreningene selv skal bestemme om en konflikts iverksættelse og avslutning.

I henhold til ovenstaaende finder landsmøtet ikke at kunne vedta 9-mandskomiteens indstilling.

Landsmøtet finder derimot at det eneste forsvarlige er:

1. at bemyndige hovedstyret til at søke at realisere kongressens beslutning av 1920 om industrivis organisation;
2. at organisationens videre omlægning og utvikling sker i overensstemmelse med det av fagoppositionen fremlagte forslag.»

Der vedtoges begrænsning av taletiden.

Baitz beklaget den mangel paa enighet som var tilstede og anbefalte alternativ I til vedtagelse.

Rasmussen: I 1918 fik foreningene de frieste hænder til at ordne sig paa; Arbeidsmandsforbundet vedtok dengang en friere organisationsform end man vil faa efter 9-mandskomiteens forslag. Jeg er, i likhet med de fleste, for omlægning, men ikke for en omlægning til det værre. Jeg kan ikke være med paa at forlate den føderalistiske organisationsform for at gaa over til en centralistisk. Princippet i hele vor organisationsvirksomhet er det at den sterke skal hjelpe den svake, men det staar vi i fare for at bryte med efter forslaget. Slik som stillingen ligger an for industriarbeiderne kan jeg ikke stemme for nogen anden omlægning end for industriforbund. En stor del av grubearbeiderne vil komme i nogenlunde samme stilling som anlægsarbeiderne efter komiteens indstilling. Det er sagt at vi ikke skal ta hensyn til os selv. Men for disse to grupper vil det være organisationsmæssig selvmord at gaa med paa dette. Og da kan en slik handling ikke forlanges ut fra solidaritetshensyn. Jeg anbefaler industriforbund i føderalistisk retning og anbefaler paa det bedste at man stemmer *ned* alternativene.

Det besluttedes at fortsætte utover kvelden fra kl. 7 til 9. Møtet hævet.

Fredag eftermiddag.

Ordstyrer: Eberhardsen.

Protokollen referertes.

Konrad Botten: De fleste har ganske vist nu gjort sig op sin mening. Naar man skal se paa de to alternativer og veie det som taler for og imot paa alt. II utvilsomt være at foretrække. De som her taler for industriforbund er for en stor del folk som dermed bare tilsigter at drive en sprængkile ind; jeg tror ialfald ikke at det for alles vedkommende er saa ærlig ment som det er sagt. Der er talt om organisationen paa anlæggene. Det maatte kunne gaa an at danne sektioner eller grupper, hvor arbeiderne kommer sammen, indenfor vedkommende samorganisationer der. At staa tilsluttet nærmeste bys samorganisation er efter min mening

ikke nødvendig. Jeg anbefaler Moens forslag, hvorved vi bidrar til at rydde væk noget av faggrænsene indenfor organisationen.

Tranmæl: Jeg skal ikke misbruke den tid som landsmøtet har; jeg antar de fleste er klar over hvad det gjælder. Den røde traad gjennom debatten er, at det er én organisationsform som interesserer medlemmene, nemlig en omlægning fra forbund til samorganisationer. De andre forslag berøres næsten ikke. Og hvorfor? Fordi de mangler faste holdepunkter; det meste som er sagt omkring Ottersens og de andres forslag er negativ kritik. 9-mandskomiteens indstilling er det eneste positive.

Kjernen i fagoppositionens program er at arbeiderne skal *gjennemkjæmpe* sine krav — ikke bare overfor arbejdskjøperne, men gjennomkjæmpe de *samlundsmæssige* krav, som organisationen reiser, ved arbeidernes egen, direkte deltagelse. Vi er alle for sosialisering, sier Rich. Hansen. Javel! Men ved den parlamentariske aktion laves der en form for statssocialisme, som ikke har noget med den egentlige socialisme eller kommunisme at gjøre. Organisationen maa *indstilles* paa de foreliggende opgaver. Derfor maatte fagoppositionen begynde med det som er grundlaget, for saa videre i rækkefølge at ta organisationens taktik, kampmidler og former osv. Og herom har der staat en lang kamp. Paa sidste kongres blev samorganisationene gjort obligatoriske for alle medlemmer og avdelinger som er tilsluttet Landsorganisationen. Det er ikke negativt det, Oksvik! Det skyldes et positivt, byggende arbeide nedenfra. Der kunde kanskje været gjort endnu meget mer. Men samorganisationene har allikevel hat en umaadelig betydning for organisationens utvikling og den stilling vi indtar idag. Samtidig vedtok kongressen at slutte sig til raadssystemet og uttale sig for diktaturet og den politiske og økonomiske masseaktion — for bedriftsraad og for sosialisering paa en bestemt linje. Vi har kanskje ikke helt ut tat konsekvensen av vore beslutninger, men organisationen har ialfald indtat et konsekvent standpunkt som er *forpliktende* for alle dens medlemmer. Det er ingen tilfældighet at sidste fagkongres vedtok praktisk talt enstemmig regler for dannelse av bedriftsraad som ligger fuldstændig i linje med 8-mandskomiteens indstilling i spørsmålet om organisationsformene. Utgangspunktet er i begge tilfælder det samme: først arbeidsplassen, saa distriktet og saa landet. Der er saaledes ikke noget *brudd*, absolut ikke; der er fuld sammenheng med det arbeide som vi begyndte paa i 1911.

Jeg synes at naar vi skal se paa et saa stort spørsmål skal vi ikke — som det delvis her er gjort — fortape os i smaating, i pirkerier, naar man samtidig ser den hensynsløse kamp vi staar i til arbejdskjøperne. Det gjælder for os idag at finde de rette former indad og utad. Men vi maa ikke tape av syne det *bærende* i vor kamp. Det som er riktig ut fra et revolutionært socialistisk synspunkt maa være det avgjørende for os, og vi slaar ikke en tøddel av det. — Spørsmålet om føderation er ikke avhengig av love eller regler; det sier sig selv. Vi vet at de fleste kampe vil gjælde en hel industri eller en samling av nærbeslegtede industrier; den videre utvikling blir at vi kommer op i landsomfattende kamp hvor *klassens* styrke maa sættes ind. Hvem skal saa træffe avgjørelsen? Der maa findes et landsomfattende organ, som har med kampens ledelse og avslutning at gjøre. Der er ingen vei forbi, og det er ikke avhengig

av organisationsformen. Samorganisationene maa selv vælge repræsentanter til et fællesmøte for landet. En nødvendig betingelse er at vi har *enhet* i vor kamp, om vi skal hævde os. Og netop det vil *samorganisationene* fremforalt kræve, i stedet for at vi skal sprede kræftene og gjøre kampen til et let slag for de andre.

Men vi har har paa samme tid al interesse av at sætte de lokale samorganisationer istand til at føre de kampe selv som de har anledning til. Og de skal ha saa direkte indflydelse paa Landsorganisationens avgjørelser som mulig. Det er medlemmenes *ret*. Men her staar vi ved et viktig spørsmål: skal vi la dette faa uttryk gjennom *forbundene*? Forbundene, som holder landsmøter hver 3. eller 4. aar, føler sig i almindelighet fjernt fra medlemmene. Hvis derimot fællesorganisationen bygger paa samorganisationene rundt det hele land vil medlemmene gjennom disse ha en ganske anden rik anledning til at komme sammen. Og man vil faa en mer umiddelbar forbindelse mellem de lokale sammenslutninger og Landsorganisationen end det er mulig gjennom forbundsformen.

Der er talt av Rich. Hansen om føderation. Han betrakter det som føderation at et forbund tillægges stor magt. Men det er gruppecentralisation det! Det er den *værste* form for centralisation. De engelske grubearbeidere blev ladt i stikken til fordel for snevre faginteresser. Og trippelliancenen ødelagdes ved det sanime. Er det derfor noget vi har grund til at føre kamp mot er det centralisation gjennom forbundene. Og hvad vi skal tilstræbe er centralisation gjennom Arbeidernes faglige Landsorganisation. Ti det er *klassesamling*. — Forholdet nu er at praktisk talt alle organisationsinstanser er samlet i Kristiania. Faar vi vendt blodomløpet fra de enkelte fagforbund til samorganisationene og derfra til Landsorganisationen, da faar vi blodet ind i klasselegemet. Der ligger et vældig framsteg i dette — særlig med hensyn til de politiske opgaver som nu er blit saa brændende.

Av de forslag til ændringer som er fremkommet er et fra Stavanger samvirkende Fag- og Arbeiderforeninger om en anden fordeling av kontingenten. Det er et viktig spørsmål, som vi kan drøfte — om vi skal ha den væsentligste del av kampkassene i samorganisationene, eller om tyngden skal ligge i Landsorganisationen. Vi maa her ræsonnere praktisk og logisk. Forholdene og hensynene kan stille sig forskjellig. Men dette spørsmål, likesom ogsaa hensynet til anlægsarbeiderne og deres organisation, maa sees i sammenheng med det store hele.

De som er for forslaget fra Ottersen m. fl. taler ikke *om* dette forslag; de omtaler fortrinsvis 9-mandskomiteens forslag — og det paa en maate som faar Oksvik til at skinne som en sol. De optræer næsten paa høire-socialistiske præmisser. Jeg synes at de som har interesse av en situation som denne burde være noget forsigtigere i sit angrep paa indstillingen. I deres forslag heter det at det væsentligste av kontingenten skal tilfalde og forvaltes av samorganisationene. De antyder videre at hver samorganisation skal pligtes at ha et bestemt streikfond under store kampe. Men *hvem* skal disponere dem? Her er spørmaalet om gjensidig støtte, en reassuranse, og da er det intet *princip* hvor pengene hviler. Mit indtryk av brosjyren, da jeg læste den, var at den var sterkt farvet av Alfred M. Nilsen, og at han fremforalt ønsket et anlægsarbeiderforbund.

Jeg synes ikke det vidner om noget classesyn og heller ikke om *klassehensigter*.

Her er videre talt om de store utgifter som følger med en omlægning. Vi har nu et utal med forbund og kontorer spredt noksaa tilfældig. Det er en spredning av *kræfter*. Er det ikke givet at ved at utstyre vor fællesorganisation bedre styrker vi klassen? Se paa Arbeidsgiverforeningen: Den møtte med det bedst mulige materiale i voldgiftsretten. Vi kan ikke fortsætte med at staa tilbake her; vi har ikke *raad* til det. — Industrigruppene er «døde organer», sies det. Har de som har deltat i forhandlinger indtrykket av at Arbeidsgiverforeningens gruppesekretærer har været uten betydning? Vi skal ikke kopiere, men i klassefasthet har vi meget at lære av de andre. Likesaa med sekretariatet; det er ingen «tarm», men et ledd i opbygningen av en fast administration. — Noget regnestykke er det ikke mulig at opstille; den ene ordning kan være like billig og like kostbar som den anden. Men spørmaalet her maa være hvordan der ydes mest og bedst *arbeide*.

Saa er der talt om industriforbund — jeg vet næsten ikke om det er værd at tale om det. Jeg tror dere har et indtryk av at det er en *nødutvei for mange*. Der er heller ikke noget forslag om industriforbund. Men de som fra 1910—13—16 og 20 har været mot utviklingen er nu blit industrialister. Vi har ret til at stille et spørsmål om deres *interesse* for denne sak. De detaljer som man har hængt sig op i vil melde sig like meget under den ene som den anden form. De bør gaa i sig selv og forklare sin indstilling, ikke bare øve negativ kritik som støtter dem som *altid* har været mot en omlægning.

Der kan selvfølgelig foretages lempninger. Derfor er forslaget utsendt, og derfor er det forelagt her. Et utkast foreligger som trækker op linjene efter det mandat komiteen har faat. Saa skal medlemmene si fra om hvilket *grundlag* organisationen skal bygges paa, og dernæst hvilket av *alternativene* skal følges, med eventuelle forandringer. Denne komité pligter, som andre der nedsættes av organisationen, at ta hensyn til det som medlemmenes flertal ønsker. Det er et forslag som har kostet arbeide, kostet stræv. Hvor har Oksvik sit forslag — Rich. Hansen, Rungstad og de andre som snakker om industriforbund? Tror man ikke at vi, om Oksvik hadde fremlagt et forslag i overensstemmelse med sin opfatning, kunde ha snakket det sønder og sammen?

Der har været endel diskussion om alternativ I og II. Jeg synes ikke at divergensen her er at lægge den vekt paa som mange gjør. Jeg har personlig al interesse av at vi skal *række* dit hvor alternativ II peker. Men jeg tror at om vi *vil* omlægning — bort fra forbundene — skal vi ikke gaa videre end vi rækker *idag*. Og vi rækker ikke at gaa videre nu end til alt. I. Det aapner ogsaa adgang til at ordne sig som efter alt. II. Men det vil ikke bryte overtvert med den gamle organisationsform og sætte hele indstillingen i fare.

Der er klaget over at der ikke er tat tilstrækkelig hensyn til anlægsarbeiderne. Jeg synes at det er en appel til gruppeinteressene, som ikke hører hjemme. Det skulde ikke være vanskelig her at træffe en ordning indenfor den nye organisationsform som arbeiderne kunde være tilfreds med. Stedlige styre paa Sunnan—Grong f. eks. vil staa i samme forhold

til samorganisationen i Stenkjær som nu til forbundet. En lignende indvending er kommet fra jernbanefunktionærene. Men det er en indvending som ikke holder stik. — Der er ogsaa reist spørsmål om *gruppekonferanser*. 15-mandskomiteens mindretal uttalte sig for saadanne. Men vi skal ikke se bort fra, at det er et stort pengespørsmål dette, og det kan ogsaa være et spørsmål om der vil bli behov for det. Det er ogsaa en fare for at hvis hver enkelt gruppe skal organisere sig med styrer etc. kan de komme til at trække hver sin vei. Jeg tror at dette har været tilstede inden Norsk Arbeidsmandsforbund. Men det bør ikke indføres i vor fællesorganisation. *Ønsker* landsmøtet det faar det uttale sig; saken kommer jo igjen, og vi faar være forberedt paa at ta en endelig beslutning paa kongressen næste aar.

Det kunde være fristende at komme med nogen repliker til det som har været fremført fra enkelte hold. Jeg er ganske forbauset over at da Martinsen skulde utrede sit forslag nævnte han det omtrent ikke. Kan et landsmøte ta ansvaret for det? Solli og Vestad bør ogsaa passe sig for ikke at bidra til at slaa spillet overende. Dannelsen av industriforbund i 1912—13 vilde ha betydd et mægtig fremskritt. Men samorganisationstanken har vokset, og nu er klassesamlingens tid. — Der foregaar ogsaa stadig en utvikling, en forandring; jeg synes derfor man skal tillægge Lians ord her en *større* vekt end de uttalelser han har ladt falde før. Det er forøvrig tegn paa *aandsfattigdom* ikke selv at ha noget at si, men bare bruke citater.

Jeg vil sluttelig rette en appel ogsaa til Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer om at være med paa beslutninger i denne sak som kan føre til et resultat — slik at vi kan ofre større tid og opmersksomhet ogsaa paa *andre* saker som melder sig for os: tariffene, kampmidlene, bedriftskontrol osv. Vi maa søke at komme videre fremover. Og der vil være fornyelse i en omlægning nu. Vi har set trusler fra enkelte hold i broderlandene. Hvorfor er disse trusler fremkommet? Er det fordi det nye forslag er saa centralistisk at det gaar mot den revolutionære opfatning? Aanei. De protesterende — som f. eks. inden det svenske kommunearbeiderforbund — vet at en omlægning vil paaskynde den revolutionære utvikling og styrke den radikale opfatning. Det er et dyptliggende princip der staar kamp om. Ser man stort paa spørsmålet og ser man paa hvad vi kan *magte*, da tror jeg man kan lægge den foreliggende indstilling til grund, for saa at gaa til den videre utformning paa kongressen. Kampen idag og imorgen gjælder forberedelsen av den sociale nydannelse og gjennomførelsen av vore politiske og revolutionære idealer. Derfor er saken saa viktig, og derfor skal vi ofre den det alvor som den kræver.

Martinsen: Lian vilde ikke hefte sig ved hvad en har sagt for ikke længer tilbake end fire aar siden. Selvfølgelig er det vondt lugt for ham at bli mindet om dette. Men det er dog et faktum at Lian har sagt de ord som jeg refererte. Naar han sier at jeg i 1913 bekjæmpet industriforbundsformen er det en usandhet. Jeg var ikke tilstede paa kongressen dengang. — Videre fik vi høre at der var fuld anledning for alle medlemmer at komme med tillægs- eller ændringsforslag; det var bare at vedta indstillingen, saa kunde man siden bestemme hvad som skulde være det egentlige indhold av organisationen. Lian gik endog længer — han

maatte henstille til dirigenten at anvende en bestemt voteringsmaate for at bringe indstillingen i havn. Jeg synes det er noget tidlig. — Naar Lian sier at han har holdt paa industriforbund maa jeg minde om det faktiske forhold, at han i 1910 var for fagforbund, i 1913 for industriforbund, i 1917 atter for fagforbund og *idag* for omlægning til samorganisationer. Det er da en imponerende utvikling!

Jeg er enig med Moen naar han sier, at begeistringen for organisationen stort set er borte. Vi har jo i virkeligheten *glenst* at arbeide med organisationen, «omlægningen» har optat den hele tid. Det sies at ved industriforbund blir medlemmene staaende adskilt fremdeles. Men staar vi ikke idag tilsluttet Landsorganisationen nøiagtig paa samme maate som tilfældet vil være under den ene eller anden organisationsform? — Volan var ræd for at gaa saa vidt som til alternativ II, som vilde rive op organisationen; det vilde bli at bygge paa «teorier». Men bygger man ikke paa teorier ved begge alternativer? — Dette med landsmøtene og administrationen, som Aune slog saa sterkt paa, er ikke avgjørende, derimot det at man faar en enklere organisationsform. Jeg tror jeg staar i fuld kontakt med medlemmene paa arbeidsplassen med hensyn til hvad jeg har fremholdt om det økonomiske. Det er intet skræmsel dette fra vor side. — Naar Støstad sier at det *væsenligste* ikke har været at føre magten tilbake til medlemmene, da kan jeg ikke tro at han har været medlem av fagoppositionen. — Jeg er enig med Ødegaard i at alle eller de fleste er for en omlægning. Men det er spørsmål om *maaten*. Han tror ikke paa industriforbund bl. a. paa grund av den herskende tendens til spesialisering — en tendens som industriforbundsformen ikke skulde kunne magte at overvinde. Men naar man sier dette er det nødvendig at minde om at vi har endnu ikke industriorganisationer idag. — Steffensrud vilde ikke bebreide dem som tidligere har været *for* industriforbund. Jeg tror gjerne det, for han har selv været en av de ivrigste her. Men nu passer det ham ikke længer! — Det maa være klart at naar vi har 34 forbund idag og kan faa antallet nedsat til la os si 20 ved en omorganisation, maa det bli en besparelse og derigjennem bety lavere kontingent for medlemmene. — Tranmæl fremholder nu at man ikke skal fortape sig i smaating, for indstillingen i det store og hele er riktig, sier han. Jeg tror neppe man vil faa overbevist medlemmene om at dette landsmøte ikke har befattet sig med *smaating*, naar man tar for sig alt. I og II med den uendelige masse bemerkninger som skal gaa til kongressen. Han trak ogsaa frem grubearbeiderkonflikten i England, da trippelalliansen blev brudt. Ja det er let nok at gjøre det. Men kunde han ikke ogsaa ha pekt paa et land med en lignende organisationsform som den vi her indbys til at vedta? Det kan han nok ikke — for det land *findes* ikke. Vi skal med andre ord lave et eksperiment herhjemme, og det enten det lykkes eller ei. — Som en anbefaling for de industrielle grupper efter 9-mandskomiteen forslag peker han paa Arbeidsgiverforeningens administration og materialet for voldgiftsretten. Javel. Men for at skaffe det bedste mulige materiale er det vel ikke nødvendig at ha forbund bygget paa samorganisationer? Hvem skulde ha bedre anledning til at tilrettelægge det bedste materiale end netop industriforbundene, med de avdelinger over hele landet som de er i kontakt med? Det skulde heller ikke være avgjørende

for om vi skal føre «klassekamp» om vi gik over til samorganisationsformen eller ikke. — Tranmæl var ogsaa inde paa det at det skulde gaa an at foreta en «lempning», og han taler i denne forbindelse om landskonferanser av de forskjellige grupper. I *indstillingen* staar der intet om det. Men hvis dette landsmøte fandt det ønskelig at gi adgang til slike konferanser kunde det bare uttale sig derom, og saa fik man «se paa det». I samme aandedræt — og det skal man merke sig — lar han det skinne igjennem at det skulde være farlig at indlate sig paa det at la dem komme sammen!

Naar det er sagt at jeg ikke skulde ha uttalt noget særlig om industriforbundsforslaget gjør jeg opmerksom paa, at jeg citerte tidligere uttalelser av Lian og Tranmæl og dertil sa litt for egen regning; jeg mente at dette var godt nok og tilstrækkelig til klarlæggelse. At der foregaar en utvikling med Lian er jeg fuldt opmerksom paa; hvis *ikke* hadde jeg ikke behovet at citere ham paa den maate som jeg gjorde. Jeg har pekt paa en organisationsform som er enkel og smidig og gir medlemmene størst mulig bestemmelsesret; og det er det som medlemmene kræver. Vi trenger *arbeidsro* inden organisationen idag, for at vinde det tapte tilbake og erobre nyt land.

Evanger: Ogsaa jeg er for omlægning, men tilrods for hvad Tranmæl sa mener jeg at 9-mandskomiteens forslag *ikke* tilfredsstillter. Omlægningen maa gaa mer i føderalistisk retning. Vi var straks klar over, at indstillingen ikke dækket hvad vi mente. Alternativ II er det mest tiltalende, men ved at studere det nærmere blir forskjellen paa dette og alt. I ubetydelig — om der i det hele kan paavises *noen* forskjjel. At der ikke er utarbeidet lovforslag til alt. II synes at være et diplomatisk knep.

Solli og Vestad nævnte hvor urimelig det var at forlange at lønskav skulde indsendes en maaned eller to i forveien. Det kan let medføre at arbeidsgiverne faar rede paa hvad vi har fore og tar sine motforholdsregler. Det er meningsløst, og medlemmene vil ikke finde sig tjent med det. Vi vet at medlemmene helt enkelt regner slik, at uten indflydelse paa organisationens anliggender og bestemmelsen av sine arbeidsvilkaar gir de en god dag i alle møter og lar organisationen seile sin egen sjø. Vi kan ikke la os foreskrive noget direktiv fra Moskva, naar det gjælder vor økonomiske organisation; den ting maa vi *bestemme selv*. Jeg anbefaler det forslag som er optat av Solli.

Solli: Vore tidligere venner i den norske fagopposition søker med velberaad hu at *docere* her, endskjønt det maa være indlysende for enhver som kjender indstillingen fra arbeiderbevægelsens socialiseringskomité — vedtat paa kongressen i 1920 — at de principielle standpunkter som oppositionen tok og det som fik uttrykk gjennem beslutningen i 1920 ingensomhelst forbindelse har — ikke den ringeste. Læser man gjennom de regler som her blev opstillet, for bedriftsraad og for socialiseringens gjennomførelse, vil man forgiæves lete efter et eneste punkt som kan sættes i forbindelse med det som hævedes av 15-mandskomiteens mindretal. Det som tillægges bedriftsraadene er ret og slet av reformistisk art; der er ikke pekt paa noget som kan føre til forandringer i selve bedriftslivets ordning. I 1917 fastsloges det imidlertid klart av mindretallet, at fagorganisationen *som saadan* skulde bryte det kapitalistiske samfunds magt.

— Tal. refererte her av de vedtagne «foreløbige regler» og understreket, at han hadde sine ord i behold, naar han paa sidste fagkongress hadde uttalt, at de principielle synsmaater hadde fælleskomiteen løpet fra.

Volan har her uttrykkelig bekjendt, at det som er foreslaat av 9-mandskomiteen er centralisme. Han sier at det er i egenskap av samorganisationenes repræsentanter at sekretariatet eller repræsentantskapet skal ha avgjørelse i konflikttilfælder. Men hvad er repræsentantskapet? Det betyr et utvidet byraakrati av de 12 sekretariatsmedlemmer. For at holde os til indstillingen: Først skal avdelingene eller de lokale industrigrupper søke samorganisationene — det vil si det lokale byraakrati — om lov til at gaa til aksjon; dernæst skal samorganisationen søke sekretariatet om godkjendelse, og den skal være *ansvarlig* overfor sekretariatet. Hvis nu en gruppe, trods de bedste betingelser for en aksjon, faar betænkeligheter og bøier av, fordi samorganisationen eller de 12 i sekretariatet — pyramiden — ikke tør paata sig ansvaret, da har man det enkle, men triste resultat av centralisationen.

Vi har talt for vor indstilling. Men de som skulde ha *angrepet* den har bare opdaget et eneste fattig punkt, nemlig at vi har brukt ordet «sektion», hvor de andre sier gruppe. Sektion skulde dog ikke være fremmed for Lian.

Aune og Volan slaar fast at aksjonen i 1919 skulde været av saa storartet virkning. Jeg vil spørre dem som nu sier sig at ville gaa over fra fagkamp til klassekamp: har ikke lønsaksjonen av 1919 hat alle de skrøpeligheter som har fulgt vore faglige aksjoner? Og hvad er resultatet, naar alt kommer til alt? Jeg vet ikke andet end at voldgiftsretten sitter og plukker os for hvert eneste dugg. Resultatene i 1919 var heller ikke bedre end de opnaaddes i andre land. I England, hvor «fagskillet» skal være saa stort, rak man tildels betydelig længer. Nei, saken er at den klassekamp som sies at være indledet med 1919 er en ganske ordinær lønskamp — og som der ikke er noget igjen av. Saa *det* argument bør man helst tie stille med. Karakteristisk nok nævner man ikke 1921, som formodentlig danner billedet av de klassekampe man tænker sig.

Tranmæl sa at vor indstilling ikke samlet «interessen» om sig, og at den ikke var ordentlig utarbeidet, ikke *utredet*. Den er dog *saa* meget utredet og grei, at der ikke har gjort sig de indvendinger gjældende mot den som mot den indstilling *han* forfegter. Den elementære mangel med hensyn til grundlaget for organisationen paa jernbaneanleggene har man ialfald utbedret. Med hensyn til landsindustrigruppene, som der er git bred plads for i utredningen, staar vor indstilling i nøie overensstemmelse med fagoppositionen. Utgangspunktet er at man skal overgaa til *revolutionær fagforeningspolitikk*. Med hensyn til streikunderstøttelsen har vi sagt at de lokale samorganisationer skal ha med at forvalte de økonomiske midler — det samme som Tranmæl stemte for i 1917. Men nu, efter at han *selv* er blit byraakrat, vil han ha lagt det hele i Den faglige Landsorganisations haand. Forøvrig heter det i vort forslag, at landsorganisationen skal raade over et streikfond som der skal utbetales understøttelse av naar streiken varer utover 3 uker eller blir landsomfattende. Saa det er ikke bare en «anlægsarbeiderorganisation» vi har tilsigtet.

Hvad angaar vor fælles interesse med eller understøttelse av høire-

socialistene kan jeg forsikre, at det har ingen fare. Vi har kommunister sittende i Norges storting som har gjort det som ingen *syndikalist* endnu har gjort. Der er ikke en hanejeds forskjel paa høiresocialisme og kommunisme. Det eneste maatte være den, at naar de sidste begaar reformisme skal det være en «revolutionær handling», mens naar de andre gjør det nævnes tingen ved sit rette navn. — Jeg vil ogsaa reservere mig mot hvad der er sagt om vor «understøttelse» av industriforbundsformen og den danske fagforeningspolitikk. — En anden ting som blev berørt igaar av Vestad er det ogsaa berettiget at paapeke, nemlig at der i indstillingen fra Landsorganisationens komité ligger et partipolitisk moment. Det søkes benegtet her, men det vil ikke lykkes. — Jeg vil spørre Lian hvor det er blit av den bedriftsraadsbevægelse som han hadde saa travlt med i 1920. Nilssen stemte paa kongressen for en utsættelse, som han ogsaa begrundet. Hvor er beretningen om dette arbeide? — Jeg finder ingen grund til at fravike mit forslag, efter at vi har godtgjort den sammenheng det har med fagoppositionens program og virksomhet. Valget staar mellem *dette* forslag og Lians og Trammæls centralisation og gamlekarenes som har flyttet sig fra fagforbund til industriforbund.

Dirigenten refererte følgende forslag av Rich. Hansen:

«I tilfælde industriforbundsformen vedtages av landsmøtet, foreslaes: Det kommende hovedstyre paalægges at arbeide for decentralisation av den magt som idag er tillagt Landsorganisationens sekretariat, saaledes at forbundene blir føderative enheter.»

Alb. Karlsen: Det er fremholdt at man ikke skal se ensidig paa saken, men optræ mest mulig samlet, i fællesskap. Det forhindrer ikke at man er nødt til at se paa forholdene som de ligger an. Hvad man maa være klar over er, at arbeiderne selv vil bestemme over sine forhold. Dette er en hovedsak her, og man skal da være noget forsiktig med at reise teoretiske diskussioner som arbeiderne ikke forstaar. Det kan ikke benegtes, at trods al teori er gruppeinteressene fremdeles tilstede, og de kan ikke bekjæmpes uten ved direkte *samarbeide* mellem de forskjellige fag — gjensidige bedriftsorganisationer eller, som vi kan kalde, den lokale samorganisation. Den økonomiske stilling blandt arbeiderne kan heller ikke ignoreres i denne forbindelse; derfor kan jeg umulig gaa med paa at fastslaa en omorganisation som jeg paa forhaand vet vil *fordyre*. Jeg slutter mig til det forslag Eikefjord har fremsat og anbefaler det til vedtagelse.

Eggen: Jeg hadde ventet at faa høre en saa sterk begrundelse for 9-mandskomiteens indstilling, at jeg kunde bygget en trosopfatning paa den. Indstillingen er forut blit grundig behandlet i min forening, og jeg hørte dertil Lians utredning i Trondhjem. Resultatet av vor behandling blev, at vi principalt skulde opretholde fagoppositionens grundlag, og hvis det ikke gik vilde man gaa over paa alternativ II. Man ræsonnerte da som saa, at skal man eksperimentere med organisationen og gaa til at omlægge den faar man gjøre det slik at det *monner* noget. Komiteen synes selv at ha studset noget over hvordan den skulde gripe tingen an; den kom jo ogsaa sammen i sidste øieblik. Det indtryk man faar tilslut er at man her staar overfor et hastverksarbeide. Det viser desuten at det er *teorien*es mænd som har utført arbeidet. Opgaven har væsentlig været

ensidig at faa samlet alle grupper under én hat. Alternativ I staar for mig som den sterkeste centralisation vi nogensinde kan ha tænkt os mulig. Det fremgik av Lians foredrag at industrigruppene skulde være av en viss — og overveiende — moralsk betydning. Den eneste opgave for dem skulde vel da være at passe paa «moralen» indenfor centralisationen!

Jeg har uttalt tidligere, at indstillingen virker som en oppumpet ballong, som ikke engang vil holde til næste fagkongres, og jeg fastholder det. Lian selv sier at saken vil bli tat under fornyet overveielse senere. Javel! Da har dette landsmøte ett at gjøre: at øve *sin* indflydelse, efter det syn vi har paa fagbevægelsen, for at faa den utviklet videre i revolutionær retning. Jeg for min del ser i vedtagelsen av 8-mandskomiteens indstilling en *større* fare end jeg ser i den organisationsform vi har idag. Hvis Norsk Arbeidsmandsforbund kunde hat avgjørelsen mellem den *nuværende form for vort forbund som grundlag* — den bevægelsesfrihet vi har idag — og 8-mandskomiteens indstilling, da er jeg ikke i tvil om hvad medlemmenes store flertal vilde ha valgt.

Hellebø: For mig staar det slik, efter de bemerkninger som er fremkommet fra forskjellige hold under denne debat, at høiresocialistene og den syndikalistiske retning her har forenet sig paa en og samme bane. Noget lignende har vi ikke tidligere pleiet at være vidne til, men i *dette* tilfælde har de fundet det oportunt. Jeg vil gjøre opmerksom paa denne eiendommelighet i alfald overfor dem som tilhører den *kommunistiske* retning. Jeg sat og hørte paa Løgavlen og alle de spidsfindigheter han var istand til at finde ut. Det meste av debatten har bevæget sig i periferien av spørsmålet; man har ikke villet ind paa det engere faktum som er kjernen i det hele, nemlig om hvilken organisationsform bærer bedst frem og hvilken som er den billigste. Jeg har ogsaa studert litt paa fagforeningslivet og skulde ikke være saa helt fremmed for det, og jeg har fundet at ved at gaa over fra fag- til industriforbund fremmer man ingen stor utvikling. Vel trodde Martinsen at administrationen vilde bli den enkleste og billigste efter hans forslag, men nogen beregning undlot han klokkelig at anstille. Rich. Hansen betegnet organisationskomiteens forslag som et blændverk eller fata morgana. Han gjorde her lykke blandt syndikalistene, som synes at være enig med ham i det. Jeg tror enhver kan dømme efter de evner man har.

Saa har man tilbake de to alternativer; det tredje anser jeg nærmest fremlagt som et diskussionstema. Det er sagt at ved at bli staaende ved alt. I gjør man bare halvt verk, og jeg kan være villig til at gjøre mig fortrolig med den tanke. Men hvis organisationsformen efter dette alternativ vil være like billig og bære like langt frem, da mener jeg at det vil danne et brukbart *gjennomgangsled*. Og her er jeg i god overensstemmelse med mine vælgere. Vi bør ikke ta skridtet saa langt som til at sløife fagforeningene paa det nuværende stadium ialfald.

Løgavlen: Jeg duer ikke som agitator; derfor maa jeg noie mig med at peke paa de praktiske uhyrligheter som findes i forslagene. Saken kan ogsaa sees paa den maate, at tar man ikke hensyn til de *smaa* ting greier man heller ikke at holde avdelingene sammen. Man skal derfor ikke reducere de indvendinger, som er gjort, til ingenting. Jeg tror jeg tør paastaa, at ute i avdelingene ventes der nu, at man fastslaar de nye

former paa en slik basis at man kan faa *utgiftene ned*; og jeg paastaar videre, at hvis ikke det gjøres vil vort forbunds medlemstal kunne reduseres yderligere ned til en halvpart av hvad det nu er.

Støstad gav en forklaring paa forholdet med hensyn til motionen om betalingen for nødsarbeidet. Jeg sigtet ikke bare til den uhyrlighet, at man skulde komme med slikt sludder like foran voldgiftsdommene, men jeg spør: hvordan optraadte gruppen under behandlingen av den henstilling som kom fra Norsk Arbeidsmandsforbund? Man kan si at de tok saken i sin egen haand og forkludret hele greia. — Ødegaard mente at nu hadde diskussionen bragt klarhet. Jeg skulde jo tro det. Men det saa dog ut som om der ikke var den fornødne klarhet ved diskussionens begyndelse. Jeg understreker — og det er min inderligste overbevisning — at socialismen eller sosialiseringen kan bare gjennomføres ved fagforeninger og bedriftsraad paa arbeidsplassen; jeg tar derfor ikke hensyn til noget politisk parti, hvor det gjælder fagforeningsspørsmålene. Naar det bebreides os at vi ikke er kommet ind paa detaljene vedkommende forslagene fra fagoppositionen vil jeg si, at jeg trodde opposisjonens retningslinjer var saa almindelig kjendt at det skulde være unødvendig. Og hvis de *ikke* er kjendt maa det beklages efter alle disse aars diskussion som er ført. Tranmæl gav anlægsarbeiderne en korreks for at de stillet sig som de gjorde. Til det vil jeg si, at jeg tror de karer selv greier den ting, uten at nogen anden blander sig op i det. I likhet med Aune lot han det skinne igjennem, at disse landsmøter var av det onde, og han stillet et spørsmålsteget ved om der var saa stort *behov* for dem. Man kunde være fristet til at sætte et *utropsteget* efter de uttalelser han lot falde der.

Efter en pause fortsattes debatten kl. 7 med 24 talere indtegnet.

Jørgen Knudsen: I denne som i andre forsamlinger vækker indstillingen strid blandt dem som har tilhørt fagoppositionen. Og det er ikke underlig, naar man vet at opposisjonens program bl. a. var at kjæmpe frem en føderativ organisation. Baade Nilssens brosjyre og dokumentet fra 8-mandskomiteen lider av den svakhet at der ikke sies noget om hvad de nye former vil *koste* organisationen. Man faar av brosjyren f. eks. ikke vite om samorganisationene skal ha lønnede tillidsmænd, om der skal være ensartet kontingent o. s. v., det hele svæver i luften paa det omraade. Tar man for sig 8-mandskomiteens indstilling kan man læse sig til mellom linjene, at efter *den* vil det bli dyrt, selv om kontingenten ikke skulde bli større end hvad den nu er. Jeg tror ikke det hadde været umulig for komiteen at opstille et budget. Men den fandt det vel fornuftigere at la det være. Aune sa at man kunde spare en halv million ved at indskrænke paa landsmøtene. Det er at blande uld og mel i én pose. Hvad der medgaar til landsmøter og konferanser er det vist ingen som har klaget over; derimot har man fæstet sig ved lømminger og kontorutgifter. Aune talte sig varm paa den like kontingent. Men naar han det gjør blir det saa litet overbevisende. Han har holdt sig paa overflaten her som i det meste andet i denne sak. Vor kamp er jo indrettet paa at utjevne den store økonomiske forskjell som der er mellom menneskene. Men hvad vil det si, at man straks utligner den store forskjell som der er paa kontingenten — og understøt-

telsen — inden de forskjellige forbund idag? Rich. Hansen var inde paa hvordan det varierte. Man maatte ta et middeltal; da vilde de som idag har den høiere kontingent ikke ha noget imot at faa den lavere, men de vilde paa den anden side være mot at faa en lavere *understøttelse*. For de andre vilde det igjen være omvendt. Norsk Arbeidsmandsforbund er et av dem som har mindst understøttelse og mindst kontingent. For tekstilarbeiderne, som jeg tilhører, vilde en pludselig forhøielse virke dræpende paa organisationsforholdene. Og at det samme gjør sig gjældende inden andre grupper av forbundet har de sidste aar bevist. Det er «smaating», sier man. Men det er av denslags smaating som man maa ta hensyn til. Vi bør ikke glemme at de organisationsforhold, som vi lever under idag, har vokset sig frem litt efter litt.

Lian: Jeg tror ikke det er nødvendig for de talere som er igjen at bruke særlig lang tid, da diskussionen synes at ha avklaret saken noksaa meget, tiltrods for de motstridende uttalelser som er kommet her. Men jeg har maattet forlange ordet en gang til, eftersom debatten er blit av noksaa personlig art. Jeg maa da faa lov til at berøre etpar ting. Det som er sagt av Oksvik bryr jeg mig mindre om; jeg har læst det samme saa ofte i «Aftenposten» og andre blade, at jeg kjender det igjen. Likeoverfor hr. Martinsen, som har villet paapeke de forskjellige standpunkter jeg skulde ha tat i denne sak, er det nødvendig at gjennomgaa de spørsmål paa en litt anden maate end Martinsen gjennomgik dem. Da der i 1913 første gang forelaa et praktisk forsøk paa omlægning var jeg og Sverre Iversen de eneste i sekretariatet som holdt paa industriforbund. Og et faktum er, at mange av dem, som idag sier sig at være *for* dette, saa sent som i 1920 var imot. Er det da værre for Lian, som i 1913 var for industriforbund — hvilket ogsaa fagoppositionen dengang var — at han er kommet til den opfatning, at eftersom utviklingen er skredet frem er samorganisationsformen den forsvarligste form for en klassearbeiderorganisation? Ingen kan rette mer kländer mot mig end der kan rettes mot andre organisationsmænd, som har forstaat at følge den vei utviklingen peker. I 1913 var jeg den første som foreslog at vi skulde ha samorganisationer, og i 15-mandskomiteen foreslog jeg deres virkeomraade utvidet. I 1920 formet jeg saa i redaktionskomiteen det forslag, som har git samorganisationene representationsret paa den kongres som skal holdes neste aar. Det har været en skridtvis fremgang. Nu er jeg kommet til den overbevisning, som selve begivenhetene har lært mig, at skal det nytte at drive et faglig organisationsarbeide med utsigt til seir, da er *samorganisationene* det sterkeste alternativ. Jeg vil videre faa nævne for at belyse det, at ogsaa opplysningskontorene har jeg været med paa at fremme. Det er en anden ting jeg samtidig vil gjøre oppmerksom paa, fordi det ikke er kommet sterkt nok frem her tidligere: Hele forutsætningen for indstillingen er jo netop det at vi skal ha en industrivis organisation. Dog ikke saa at vi skal beholde fagforeningene i deres gamle form. Indstillingen hviler paa beslutningen av kongressen i 1920 om overgang til industrivis organisation, det vil si at der skal være bare én forening paa samme arbeidsplass, en bedriftsorganisation. — Der er reist forskjellig kritik omkring indstillingen, saaledes bl. a. av Rich. Hansen; det gjælder bl. a. industrigruppelin-

gen. Det *staar* imidlertid i forslaget at inndelingen er opsat som et mønster, og at uetop den vil være gjenstand for drøftelse. Men hvis vi ser paa de eksempler vi har fra utlandet er dette skema ikke saa umulig. I Tyskland regner man med noget omkring 15 hovedgrupper som sogner til landsorganisationen; arbeiderraadene foreslog 14. I. W. W. i Amerika har likeledes foreslaaet 14. I Rusland var, da sovjet kom til magten, industrien opdelt i hele 20 grupper; paa den tid jeg var derborte foresloges en indskrænkning til 17. Et saa urimelig forslag for norske forhold skulde da vort ikke være. — Rich. Hansen har fremlagt et forslag, som i virkeligheten betyr *opløsning av den faglige landsorganisation*. Det er den gamle trade-unionisme som vi altsaa nu skulde vende tilbake til her i Norge. Forslaget kan vel ikke være fremsat for andet end for at faa anledning til at bruke taletiden uindskrænket. — Saa er der nævnt utgiftene og anket over at komiteen ikke har fremlagt nogetsomhelst budget. Der *skræmmes* likefrem, som man har hørt saa mange gange før. Men vil nogen si at de, som har skræmt med kontingenten, nogensinde har ført organisationen frem? Under saa abnorme forhold som de man lever under er det, som man vil skjønne, vanskelig at opstille noget budget i det hele; inden det kunde behandles og være sat ut i livet vilde pengenes verdi maaske staa i en helt anden stilling end nu; det vilde derfor ikke være andet end bluff at fæste dette paa papiret nu som en rettesnor. Dertil kommer at det hele jo avhænger av hvordan arbeidernes egne representanter vil ha administrationen ordnet — hvor mange tillidsmænd der skal være, deres løn o. s. v.; av dette avhænger igjen kontingenten. Hvis vi ikke skal utstyre os med et noget bedre apparat — jeg tænker her paa centralorganisationen — tror ikke *jeg* at der vil bli større utgifter at bære ved omlægning til samorganisationer end de vi nu har. Men bortset herfra maa vi dog huske paa at der blir en stor reel forskjell. Med 60 samorganisationer som nu, spredt over hele landet, hvor der vil sitte dygtige kræfter til arbeidernes disposition til benyttelse ved enhver given anledning, vil man forstaa, at dette faar en langt større organisationsmessig betydning end om de samme mænd sitter pakket sammen i ét hus herinde i Kristiania; det vil bety umaadelig av verdi i retning av at skape liv og vilje ind i organisationslegemet. Og om det saa skulde vise sig at *koste* noget mer tror jeg fordelene vil komme til at staa i forhold til de utgifter som kan falde.

Vort forslag vil centralisere magten, sies der. Det er uriktig. Vi vil *centralisere kratten*. Men magten vil vi mer end gjerne decentralisere. Forslaget staar her fuldt og helt i overensstemmelse med fagoppositionens program. De som med dette program har trodd, at «magten tilbake til medlemmene» var ensbetydende med at fællesskapet skulde brytes og enhver sitte paa sin tue, de tar storlig feil. — I 1917 skrev jeg — og fik hele sekretariatet med paa den sats: *Vi vil frem til socialismen — om nødvendig gjennom revolutionen*. Der var saaledes ingen principiell uoverensstemmelse mellom mig og 15-mandskomiteens mindretal; forskjellen kom tilsyne i det rent praktiske. Jeg kunde ikke gaa med paa den omlægning som da var foreslaaet. Den strid som der stod paa kongressen og som ogsaa gjør sig gjældende paa dette landsmøte viser bare, at jeg hadde fuld ret. Hele mit maal i alle disse aar, under den strid som har været ført, har gaat ut paa at man skulde enes i dagens arbeide, og dette har diktert

min stilling naar disse saker har været oppe. Jeg hævdede paa kongressen i 1920, da socialiseringsspørsmålet var oppe til debat, at socialiseringen ikke bare var et eiendomsspørsmaal, men et *produktions*spørsmaal i høj grad og et *dritt*spørsmaal. Og — sa jeg — for at vi skal kunne gjøre arbeiderklassen moden til at overta de socialiserte bedrifter og drive dem er det nødvendig, at der skapes en sterk bedriftsraadsorganisation. Der kan ikke laves et socialisert samfund gjennom byraakratiske foranstaltninger. Jeg hævdede at det som maatte bli *enheten* i det system var bedriftsraadsorganisationene, og at det var nødvendig at begynde snart, slik som det er anvist i de opstukne linjer. Endelig vil jeg nævne den uttalelse som kongressen sluttet sig til og som kanskje er den mest avgjørende naar vi drøfter disse ting; den fattedes med stort flertal og indeholder bl. a. følgende:

«Den almindelige usikkerhet og misnøie med samfundsforholdene vokser inden alle samfundslag. Klassemotsætningene skjærpes, klassekampen blir bitrere og dens omfang utvides.

I kraft av sit antal og sin stilling i det økonomiske liv kommer den arbeidende klasse i besiddelse av stadig større virkelig magt. Krav om økonomisk demokrati og socialisering av de naturlige rigdomskilder og de fælles anvendte produktionsmidler kommer i forgrunden i den sociale kamp. Bedriftsraadene er et av de betydningsfuldeste led i denne kamp.

Arbeiderbevægelsen — den politiske som den faglige — maa derfor sætte al magt ind paa gjennomførelse av bedriftsraadssystemet og den videregaaende socialisering. Det er denne store opgave, alle kræfter inden arbeiderklassen nu maa samles om.»

Og det heter videre: I en revolutionær epoke blir det nødvendig for arbeiderklassen at skape sine egne organer for overtagelsen av den økonomiske og politiske magt. Paa arbeidslivets, raadssystemets grund maa der da *bygges organer og en forfatning*, som svarer til den revolutionære situation og lægger den hele samfundsmagt i henderne paa de revolutionære kræfter — haandens og aandens arbeidere. —

Det er klart, at for dem som ser paa fagforeningsbevægelsen utelukkende med rent reformistisk formaal, for dagen, uten at ta sigte paa de *længere* maal, for dem kan de nuværende former ganske sikkert være tilfredsstillende. Men i arbeidet for at skape mulighet for *arbeiderklassens overtagelse av samfundsmagten*, gjennom de nye raadsorganer, vil samorganisationene bli de viktigste ledd. Alle de som tror paa en *saadan* utvikling av samfundskampen bør stemme for den indstilling som foreligger fra komiteen. (Bifald.)

C. Strom: Jeg mener det er et spørsmaal om ikke vi arbeidsmænd bør ta et spesielt standpunkt overfor arbeidsledighetsforsikringen inden Landsorganisationen. Naar ikke dette er kommet frem er det vel fordi man finder det unødvendig at ta en dobbelt debat paa saken. Men den hænger saa nøie sammen med forslaget til omlægning, at vi maa være opmerksom paa hvad vi gjør, saa vi ikke blir sydd ind i en sæk. Ellers vil det komme til at hete at vi ved at vedta alternativ I ogsaa har avgjort vor stilling til dette meget vigtige sidespørsmaal. Der bør derfor bli adgang

til at votere særskilt over dette om vi ønsker arbeidsledighetskassene lagt ind under Landsorganisationen eller ikke, og jeg foreslaar:

«Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte uttaler som sin opfatning at det ikke maa oprettes nogen arbeidsledighetskasse i Landsorganisationen.»

Steen: Det gamle organisationsbyggerik er helt igjennem bundraatent efter min mening. Vi maa reise en helt ny organisationsbygning. Vi ser at mange medlemmer er faldt fra og foreninger ophørt at eksistere; vi risikerer paa det vis at hele organisationsvirksomheten gaar istykker. Men saa melder der sig spørsmaal om *veiene*. Nogen vil lappe paa det gamle ved at sætte sterke støtter under taket ved hjælp av industriel organisation. Det kan kanskje gaa en tid. Men hvad hjælp er der i det? Vi har ikke raad til at kaste bort tiden ved at lappe paa det som er — for siden at maatte forlate det igjen og bygge op fra nyt av. Vi maa lage os en organisation som har elasticitet nok og kapacitet nok til at fylde kravene. Der er her en stor meningsforskjel om de to alternativer. Skulde det ikke være mulig at gaa til et kompromis? De stedlige forhold kan være vidt forskjellige, og det er vanskelig, for ikke at si umulig, at angi nogen bestemt norm for hvordan foreningsarbeidet skal lægges an. Alternativ II gir anledning til at bygge op en form, hvor der skapes betingelse for en større hensyntagen til de særlige forhold. Norsk Arbeidsmandsforbund har altid gaat i spidsen i norsk organisationsliv; dets medlemmer har vænnet sig til at arbeide under arbeidets strengeste krav og levet under de mest primitive forhold. Det vilde være naturlig om vor organisation gik i spidsen ogsaa hvor det gjaldt omlægningen. Og da vil man maatte komme til det resultat, at det ikke er hensigtsmessig at opretholde fagforeningene. Det kan saa være at det, for mange er vanskelig at skille sig av med dem. Men naar formen i sit princip og i praksis ikke viser sig at svare til de krav, som tiden stiller, maa man se bort herfra. Jeg vil fremkomme med et forslag som jeg tror er brukbart som *grundlag* for dannelse av fagforeningene, idet det stiller medlemmene i ethvert industricenter frit i avgjørelsen av om de vil ha dem eller ikke og hvordan man ellers ønsker organisationsforholdene lagt tilrette. Mit forslag, som jeg ønsker betraktet som et *tillæg til alternativ II*, lyder:

«Det overlates hvert industricenter, bergverk eller anlæg (veianlæg og baneanlæg) at ordne sine foreningsforhold og sammensætning saaledes som det efter de *stedlige forhold* og interesser findes praktisk og nødvendig, med tilslutning til egen eller nærmeste samorganisation.»

Spørsmålet om *strek* for de indtegnede talere blev nu optat.

Ødegaard meddelte at han agtet imorgen formiddag at fremsætte et forslag og vilde ha dette anmeldt for ikke at rammes av streken.

Rich. Hansen: Da bør forslaget komme først.

Ødegaard fremla forslaget, som var saalydende:

«Landsmøtet anbefaler at fagorganisationen omlægges paa lokale samorganisationer istedetfor fag- eller industriforbund.

1. Landsmøtet gir sin tilslutning til alternativ I.
2. Det henstilles til den av Landsorganisationens kongres 1920 nedsatte organisationskomité at utarbeide forslag til love for de lokale forenin-

ger bygget paa det princip, at der kun kan optages én forening for hver arbeidsplads i overensstemmelse med kongressens beslutning 1920.

3. Videre uttaler landsmøtet, at der gives arbeiderne ved statens anlæg adgang til at danne lokale samorganisationer for hvert anlæg, forsaa-vidt arbeiderne av praktiske grunde maatte anse dette paakrævet.
4. Videre uttales, at lovene for samorganisationene ændres saaledes, at det lokale selvstyre kommer til sin ret.

Forsaavidt Landsorganisationens kongres 1923 vedtar beslutning om organisationens omlægning paa basis av lokale samorganisationer, bemyndiges det kommende hovedstyre til at foreta det nødvendige for forbundets overgang til den nye organisationsform.»

Strek besluttedes sat med 36 talere tegnet.

Heldal: Er alternativ I den rette form som den revolutionære arbejderklasse trenger? Jeg mener nei. Bedriftsorganisationer er ikke knæsat som noget princip i forslaget til nye love; de nævnes bare i præmissene som et ønske. Samorganisationene vil efter det samme forslag bli saa store, at vi maa vel nærmest kalde dem fylkesorganisationer. De bør ordnes slik at arbeiderne kan administrere dem *selv* — ikke tillidsmændene fra Kristiania. Fagoppositionens forslag rummer her de betingelser som maa stilles. Og dette forslag kan være like godt fordi om Nilssen har været med paa at utarbeide det; man skal ikke ta personsigte. Lian definerte paragraf 8 igaar. Det heter her at sekretariatet — eller byråkratene, som Solli sier — skal «tillate» at arbeiderne faar anledning til at nedlægge arbeidet. Det er en konservativ garanti overfor medlemmene paa arbeidspladsen, en bremse paa klassekampen.

Aune: Rich. Hansen søkte her at trække visse sammenligninger mellem den danske og norske fagbevægelse; han benyttet sig av det samme ved et møte i Drammen om organisationsformene. Jeg vil i den anledning dokumentere nogen tal, som for Danmarks vedkommende er hentet fra den officielle aarbok. I 1909 tallet De samvirkende Fagforbund ca. 98,000 medlemmer, samtidig som der stod 21,000 fagorganiserte utenfor, mens medlemstallet i Arbeidernes faglige Landsorganisation var 44,000; for en række av de følgende aar stiller forholdet sig slik: 1919: Danmark 114,000 + 38,000 staaende utenom = 152,000; Norge 63,000. 1918: Danmark 255,000 + 60,000 = 315,000; Norge 107,000. 1919: Danmark 277,000 + 69,000 = 346,000; Norge 144,000. 1920: Danmark 279,000 + 75,000 = 354,000; Norge 142,000. — Av disse tal fremgaar at tilveksten i den norske fagorganisations medlemstal ikke har været mindst siden fagoppositionen begyndte sin virksomhet; jeg vil slaa fast at ogsaa efter at *oppositionen* reistes er Landsorganisationen gaat frem og har hentet ny styrke, og denne fremgang staar, relativt set, ikke tilbake for den som den danske fagorganisation har hat. Forskjellen med hensyn til organisationsprocenten har alltid været den samme. Man skal her huske paa at *betingelsene* for faglig organisation er meget forskjellig i de to land. Rich. Hansens indlæg formet sig ellers som et sterkt angrep paa fagoppositionens program, og han var tildels ogsaa personlig. Vi yngre hadde saaledes ikke, ifølge Hansen, betingelser for at uttale os om den gamle ret-

nings mænd. Det personlige mot mig som han fremkom med adresserer jeg tilbake.

Vestad: Paa den korte tid jeg har er det umulig at komme ind paa sakens prinsipielle side, og det tør ogsaa være unødvendig. Lian sa at han fandt ikke grund til at berøre det prinsipielle i indstillingen. Nei, det er godt for ham. For det er bare centralisation og atter centralisation. Med «smidig» organisation mener han sig selv og hans 12 kamerater i sekretariatet. Skal man bedømme værdien av Lians indlæg er det god grund til at gjøre det under den synsvinkel, at hans politiske hjemstavnsret er noget vanskelig at bestemme. — Volan følte sig forpligtet, sa han, overfor principerklæringen av 1918. Det er bare sørgelig at denne følelse hos Volan ikke har git sig anderledes uttryk. — Taleren saa i fordelingen av *midlene* et prinsipielt spørsmål, og han kunde ikke indse nogen fare i at de blev forvaltet av samorganisationene.

Efter bemerkninger av *Vilh. Hansen* uttalte *Fagerlund*, i tilslutning til det tidligere fremholdte, at overgang til industriforbund forekom ham det mest formaalstjenlige. Opgaven nu maatte være at faa flere medlemmer til organisationen og kontingenten ned.

Rich. Hansen: Jeg vil først rette en misforstaaelse av «Social-Demokratens» referent. Han sier at jeg «talte mot alle forslag». Jeg sa at jeg vilde anbefale vedtat den tanke eller forslag eller beslutning som blev vedtat i 1920 om samling industrivis. Ti den beslutning er engang tat og maa gjennomføres. Jeg paapekte ogsaa hvordan man i Danmark hadde evnet at bygge op en sterk fagorganisation paa den grund som man har dernede. Jeg er altsaa for *fagforbund* og har git det uttryk i mit forslag. Lian sier at dette forslag vilde bety Landsorganisationens opløsning, og at det var for at faa uidskrænket taletid jeg hadde forlangt ordet. Ingen av delene er riktig. Jeg har været paa saa mange kongresser at jeg forlanger ikke ordet bare for at høre min egen stemme. Forslaget er fremset fordi vi har været altfor letsindig tidligere med at lægge for stor magt i den øverste spids, og fordi vi har faat dyrekjøpte erfaringer av sekretariatets magtfuldkommenhet. Vi saa det under storstreikens iverksættelse. Vort forbunds forretningsutvalg anbefalte at statens anlægsarbeidere blev undtat, fordi de netop hadde hat sin konflikt; likeledes anbefalte vi enstemmig at undta arbeiderne ved glasverkene paa Hadeland og Høvik, hvis overenskomster stod for utløp. Mens den henvendelse som blev gjort herom nedstemtes. Paa samme maate ignorertes jern- og metals henstilling om at holde statens vaabenarbeidere utenfor streiken. Følgen var at de kom ut i konflikt allesammen. Det var videre Landsorganisationens folk som bestemte de betingelser hvorpaa arbeidet skulde optages igjen. Det værste var at vi fik ikke vite hvad eller hvem vi hadde at lystre. Og saa opstod forvirringen. Da vedtok vort forretningsutvalg efter formandens diktat en protestskrivelse til sekretariatet mot avslutningen. Der har vi et eksempel paa hvad det vil si at lægge magten i en centralisert ledelse. Og derfor mener jeg at ha gode grunde for at fremsette mit forslag. Vil man *føderation* maa vi begynde med de organisationer vi har idag og søke at gjøre dem uavhengige, gjøre forbundene uavhengig av den øverste centralledelse. — Vi har samorganisationer

idag. Hvad skulde være i veien for at sende ut til dem til uttalelse et spørsmål som voldgiftsloven? Det blev foreslaaet av *Tranmæl*. Men ogsaa det blev avvist. Det vilde gaa hurtigere med *avgjørelsene* under samorganisationsformen, sa Lian. Jeg tror det vil gaa baade hurtigere og mer effektivt ved at vi har forbund herinde. Aune mente at utviklingen av organisationsformene maatte foregaa suksessivt og uttalte bl. a., at fordi vi her ikke stod foran reisningen av en *ny organisation* kunde vi ikke faa den præcis som vi vilde. Men hvorfor gik man ikke i Rusland over til den form, som Aune ønsker sig, da de i 1917 anla sin organisation paa statens kommando? Næss sa at «Moskva-tesene var elastiske». Vi skal altsaa faa koncession fra Moskva for at faa lov til at lægge om til samorganisationer? Strøm vilde ha bort arbeidsledighetskassene og ha mindre kontingent, og han tror at det virkelig lar sig gjøre under et av alternativene. Det er for naivt. Steen vilde bygge *noget nyt*. Men man maa først se om det nye vil forrente sig. Før man river ned et hus vil man gjerne ha et overslag over hvad det nye vil koste. Men det faar vi ikke her fra dem som har sittet paa et kontor og slængt sammen en slurvet indstilling. — Tilslut etpar ord til *Ødegaards* forslag. Det er naturligvis ment at skulle vedtages av kongressen. Men om vi knytter til saa mange ønsker vi bare vil og sier at vi er enig i det, saa blir vor stemmegivning her for dette forslag optat som tilslutning til *det ene eller undet av alternativene*. Overfor Aune vil jeg si at den danske fagorganisation er 4 ganger saa sterk som den norske. Det vil igjen si det samme som at dernede forstaar de at bevare et tillidsfuldt forhold mellem tillidsmænd og medlemmer.

Lørdag 17. juni.

Ordstyrer: *Sundbye*.

Efter oplæsningen av protokollen foretoges *navneoprop*.

Hellebø henstillet til landsmøtet at foreta en frivillig innsamling som et bidrag til avhjælp av nøden blandt de russiske barn. *Dirigenten* opnævnte Stenvik og Bonde til at forestaa innsamlingen.

Ødegaard: Der er indkommet enkelte andragender om bevilgning av bidrag, nemlig fra Arbeiderpressens samvirke til pressefondet, om et bidrag til en ledig kamerat i Tønsberg, om et bidrag til sangforeningen «Arbeidsmand» og videre en henstilling fra Det norske Arbeiderparti om et bidrag til Kyrre Grepps fond. Jeg foreslaar samtlige andragender oversendt budgetkomiteen.

Forslaget vedtoges uten bemerkning.

Derefter fortsattes debatten om

organisationsformene.

H. Moen: Det er for at imøtegaa endel bemerkninger jeg har forlangt ordet. *Vestad* sier at fagoppositionen arbeidet for at lægge magten over til medlemmene, mens det foreliggende forslag skulde ha en centralistisk karakter. Jeg kan for en del være enig i at det *har* det, men som jeg sa: naar komiteen har foreslaaet dette er det fordi den vil søke at samle

alle landets organiserte arbeidere i en fællesorganisation. Vi kan da ikke vente straks at faa fuldt ut det vi har ment med at bygge organisationen paa lokale samorganisationer, men vi maa her som i andre forhold regne paa en utvikling. Der er en vid forskjjel i *uanden* i de to alternativer. Efter alt. II gjøres det lettere at faa en forandring; med alt. I blir det vanskeligere, fordi der her allerede foreligger utarbeidet lovforslag. Vestad mener videre at finde den «russiske revolutions aand» i forslaget til omlægning, hvilket fra hans synspunkt vil si at de kommunister som sitter i komiteen har handlet utelukkende ut fra sin *politiske* opfatning. Jeg protesterer mot at saa er tilfældet. Jeg ser ikke paa spørsmålet ut fra mit syn som kommunist; men paa samme tid som jeg slutter mig til mit partis, de revolutionære arbeideres politiske opfatning, er jeg ogsaa en tilhænger av de revolutionære linjer inden *fagorganisationen*. — Volan sa at der vilde bli flere samorganisationer efter alt. II end alt. I. Deri er jeg enig; de vil paa mange steder bli saa smaa at der ikke vil trænges nogen lønnet hjælp. — Løgavlen sa at man skulde samle massene for at sprænge det kapitalistiske samfunds ramme. Men spørsmålet om formene kommer man ikke her forbi. Man magter ingen «sprængning» med forbundsformen. Vi maa bygge efter de linjer som kan reise den bevisste revolutionære vilje blandt arbeiderklassen; alene gjennom *revolutionær handling* kan arbeiderne faa drevet sine krav igjennem. Løgavlen var enig i omlægning til samorganisationer. Det er udmerket at han er kommet til det; det har ikke været hans tidligere standpunkt. Men paa samme tid undertegner han et forslag, som tar sigte paa en organisation som vil munde ut i industriforbund — eller kanskje i status quo. Vi vil ha en organisation som kan skape tillid blandt arbeiderne til deres egen sammenslutning og tillid til organisationens *ledelse*. — Kvale har været blandt dem som har agitert ihærdigst for omlægningen. Men naar saken skal realiseres trækker han sig tilbake; den har ikke nu længer den samme betydning som før. — Rich. Hansen sa at Lian som reformist hadde været med til at bringe organisationen dit den staar idag. Men Hansen naa da være opmerksom paa, at som «reformist» magtet Lian ikke at kjæmpe for arbeiderklassens krav efter de former som organisationen *nu* har, fordi de er blitt *forældet*. Derfor har han faat et videre syn og tat konsekvensen av det. — Arbeiderklassen har været opdrat i dette at skulle binde sig paa hænder og føtter ved overenskomster med arbeidsskjøperne. Naar Hansen nu minder os om at fagoppositionen har villet *væk* fra de bindende overenskomster vil jeg uttale som mit haab, at han i og med omlægningen vil arbeide likesaa ihærdig for at komme bort fra dem som han hittil har kjæmpet for at beholde dem. Hvorfor er begeistringens blandt medlemmene, som man sier, faldt tilbake? Jo det er fordi organisationen er blitt ført ind i et slikt spor at der ikke er blitt den fornødne kraft i kampen mot vore motstandere. Og skal man *fortsette* i det spor vil vi ogsaa oftere risikere at maatte ta lovlinsen og finde os i myndighetenes indgripen i vore saker — i vore dyreste livsinteresser. Jeg kan ikke la være at komme tilbake til de hadske personlige angrep som Rich. Hansen ved slutten av møtet igaar rettet mot dem som har hævdet samorganisationstanken. Jeg beklager disse angrep. Han talte ogsaa om Russland og revolutionen paa en maate som vi kjender igjen fra de borgerlige

organer. Jeg tror ikke dette landsmøte tar saa meget hensyn til hans forsøk paa at vitse, for det er alvorlig dette. De russiske arbeidere har ofret liv og blod paa barrikaderne for at kaste av sig zar- og adelsvældet. Naar vi kommer saa langt vil ogsaa vi kunne tænke paa at utrette noget. Men det gjælder i alt som vi foretar os at komme ind paa de linjer som kan føre frem hermot. — Oksvik vilde ha kunnet slutte sig til en føderalistisk organisationsform hvis man hadde hat «organisationsmaterialet» at arbeide med og forføie over. Han maa kunne skjøne at en arbeiderklasse, som er opdrat efter reformistiske retningslinjer, ikke med én gang er moden til at gaa over til den motsatte yderlighet. Hadde han en ærlig hensigt med sin uttalelse vilde han været den sidste til at bekjæmpe de mænd som her staar paa den motsatte side av ham selv. — Eikefjord mente sig at være den eneste av 15-mandskomiteens mindretal som idag stod paa mindretallets grund. Men ogsaa han trækker sig tilbake, idet han fremsætter sit eget forslag. Sollis principale forslag, som jeg intet har imot, er blitt Eikefjords subsidiære. Det ser ut som det er om at gjøre for disse folk at føre landsmøtet ind i en sæk, for at man kan bli avskaaet fra at knæsætte formen for de lokale samorganisationer. Jeg fastholder forslaget om tilslutning til alternativ II, idet jeg ser at netop ved dette kan man faa utbygget noget til fordel for arbeiderklassen. Samorganisationene som saadanne maa faa en større bevægelsesfrihet; bestemmelsesretten maa føres tilbake paa samorganisationene og medlemmene. Dette gir alt. II anledning til. Jeg vil haabe at landsmøtet ved voteringen idag knæsætter det princip at Landsorganisationen skal bygge paa lokale samorganisationer — at man ikke gaar *tilbake* og vedtar noget, som man har bekjæmpet i tidligere aar, og tramper paa de ideer man tidligere har forfegtet.

Seim: Man har hørt adskillige gloser, og politik ogsaa; men de virkelige fakta er lite berørt. Som bygningsarbeider vil jeg peke paa erfaringene inden den branche jeg repræsenterer. Den første konflikt jeg var med i var i 1897; under den sidste — i 1920 — maatte vi føre en 6 maaneder lang kamp. Jeg mener at vore aktioner ikke kan bli effektive, før vi faar et maskineri som gjør at alle kommer med — istedet for at man sætter ind en gruppe snart her, snart der. Skal vi gaa til omlægning, som jeg altid har været for, burde vi gaa saa langt at vi føler at vi har tat skridtet helt ut. Det er min *personlige* mening. Derfor vil jeg anbefale alternativ II, hvis man er paa det rene med at det tilsvarende vort behov idag og at organisationen magter at ta det løft; i motsat fald mener jeg at vi heller faar gaa til omlægning paa grundlag av *industriforbund*.

Dirigenten refererte forslag fra Ljungkvist om at begrænse taletiden til 10 minutter. Det vedtoges enstemmig.

Henriksen: Konklusjonen og indholdet av Eikefjords uttalelser var en eneste selvmotsigelse. Vi bør da se at komme litt *frem* — ikke tilbake! Vi har lokale samorganisationer idag. Paa den landskonferanse som disse holdt raadet der en almindelig forstaaelse av samorganisationenes nødvendighet, og der var enighet om at de maatte utvikles videre. Jeg har aldrig hat større utbytte av noget møte end netop det. Hvad Eikefjord hadde at indvende mot alt. I var væsentlig magtforholdet, og jeg kan være enig med ham saa langt. Men gir *det* noget grundlag for at frem-

lægge et forslag om industriforbund? Hvis han heller hadde pekt paa og foreslaat *forandringer* i indstillingen kunde han og jeg staat enige. Samorganisationene har hat og har sin mission; det bevistes aller tydeligst under storstreiken. Hvem var det da som dengang opretholdt arbeidernes solidaritet? Det var neppe *forbundene* i første række. Nei, det var medlemmene selv gjennom de lokale samorganisationer som tok ansvaret paa sig. Jeg er enig i Ødegaards forslag til omlægning; det er i flugt med den linje hvorpaa vi arbeider idag, og jeg vil henstille til landsmøtet at vedta det forslag.

Ødegaard: Rich. Hansens forslag sier meget sterkt at der skal arbeides for at forbundene skal faa større føderativt indhold; de skal bli føderative enheter. Forslaget har ogsaa en anden side, som peker i stik motsatt retning, idet det indebærer en mulighet for at man kan komme ind paa den linje som fører til *desorganisation*. Landsorganisationen skal alt-saa kastreres, i stedet for at man skulde gjøre alt for at konsolidere den samlede arbeiderklassens magt. Da er der bare ett skridt tilbake til det standpunkt vi stod paa da vi ikke hadde nogen organisation. — Det essensielle i fagorganisationens krav var dannelsen og utviklingen av sterke samorganisationer. Dette burde derfor ha staat som nr. 1 i Løgavlen, Vestad og Eikefjords forslag. Hvis man beslutter at man *først* skal realisere kongresbeslutningen av 1920 om industrivis organisering, før man foretar sig noget videre, vil man fremdeles komme til at staa oppe i de skarpe diskussioner om disse ting, uten at man vinder noget positivt skridt fremover. Mit forslag peker paa at man skal ta standpunkt *for* omlægning til samorganisationer; dernæst, og i flugt dermed, skal det fastslaaes at man ikke optar mer end én forening paa samme arbeidsplads, i overensstemmelse med beslutningen av 1920. Dette skal tydelig markeres for at fastslaa forutsættningene for landsmøtets beslutning. — Med hensyn til omraadet for samorganisationene *er* der et forhold tilstede ved statens anlæg, spesielt jernbaneanleggene, som gjør det berettiget for disse at ha sine egne samorganisationer; derfor bør man si fra overfor kongressen, saa den ikke vedtar en ordning som hindrer det praktiske arbeide. — Det forslag jeg har fremlagt indeholder et resumé av den debat som her er ført. Jeg tror at det som er pekt paa der er av saa stor betydning, at kongressen er nødsaget til at ta hensyn til det. Og derigjennem vil man være kommet ind paa en linje, som svarer til de forutsættninger man har stillet.

Rasmussen: Det er ufordragelig, naar forbundets formand kommer og sier, at vi skal indgaa til Landsorganisationen med et bønlig andragende om, at anlægsarbeiderne skal faa lov til at danne organisationer paa anlæggene. Der er vel ingen av dem som lar sig forlede til at gaa med paa noget som dette. — Baade alt. I og II tar sigte paa at indføre *diktaturet* i fagorganisationen. Det er det motsatte av en «radikal» reform. Arbeidsledighetskassene, som mange her er bundet til at stemme *mot*, gaar netop ind under indstillingen. Jeg maa derfor henstille til disse ialfald at stemme mot alternativene. Det eneste forslag jeg kan anbefale er Martin-sens om industriforbund.

Volan: I agitationen mot omlægningen har ogsaa storstreiken og dens avslutning gjort tjeneste som et argument. Jeg har her for mig repræ-

sentantskapets protokol, som indeholder alt om naar storstreiken besluttedes iverksat og naar den besluttedes hævet. Det fremgaar av de forskjellige uttalelser som faldt under behandlingen i repræsentantskapet, at alle var klar over at det ikke vilde være mulig for organisationen at sætte alle ind i arbeide igjen efter streiken. Men tiltrods for at man kan dokumentere alt som passerte saavel foran som under og efter storstreiken skal dette selvfølgelig nu anvendes i agitationen. Jeg vil spørre: hvordan vil det ta sig ut her i Norge under den organisationsform som Rich. Hansen synes at ynde, den engelske trade unionisme — føderative forbund, *uten* landsorganisation og sekretariat? Vil arbeiderklassen være tjent med en organisation uten en samlet ledelse — en organisation som er avskåret fra at paaby streik av andre grupper hvis de føderative forbund ikke ønsker det? Det vilde bli som i England at man fik det *organiserte streikbryteri*. Er det *de* tilstande man skal tvinges op i? — Man snakker her om den russiske fagorganisation. Den er bygget op paa industriforbund, som det heter, men industriforbund i Rusland er i realiteten *industrigrupper* — distriktsvis og landsomfattende. Man har de mange distriktsorganisationer, som utgjør 6500 i tallet; de store regionalorganisationer er de lokale samorganisationer, og indenfor disse har man bedriftsforeningene. Den russiske fagorganisation tæller over 6,800,000 medlemmer omfattende de forskjelligeste brancher. Det er i et land hvor man staar midt oppe i sosialiseringen at man har tillagt organisationen den betydning. Arbeiderne har da ikke *bare* interesse av arbeidstiden og lønningene; det er ogsaa andre spørsmål som de økonomiske organisationer maa ta sig av, naar man staar oppe i en slik periode. — Eikefjord sa at arbeidsgivernes organisationsform, som er centralistisk, hadde lært os at vi maatte møte dem paa den samme bane. Betyr *det* at han vil decentralisere?

Efter bemerkninger av *Alb. Karlsen* uttalte

Blattmann: Før og under landsmøtet har man hørt hyrdetoner spillet overfor anlægsarbeiderne; det er sagt at samorganisationsformen blev umulig for dem. Jeg vil spørre: tror man at disse folk, som har brutt organisationens brakmarker, er saa upraktiske og ubehjælpelige at de ikke forstaar at finde en form for sit organisationsarbeide indenfor samorganisationene? I anlægsarbeidernes organisation *nu* er allerede grundlaget for samorganisationene lagt. Derfor er det bare skræmsler dette at de ikke vil «finde sig tilrette». Min erfaring er, at aldrig er nogen gruppes krav blit desavouert inden de lokale faglige samorganisationer som vi har. Rich. Hansen brukte en illustration, idet han sa at man først maatte se *detaljene* i tegningen til det nye hus. Men er det ikke almindelig først at se paa grunden, tomten og omgivelsene og ut fra *disse* forhold reise bygningens struktur? Lians linje betegner en virkelig utvikling, mens Oksviks betegner et punktum.

Kjelstadli: Jeg vil si til dem som har talt sig saa varme for industriforbund, at de bør i alle tilfælder lægge et omslag paa for at kjøle sin begeistring. *Skal vi et fremskritt* nu maa vi foreta ganske drastiske forandringer, som gir arbeiderne *troen paa organisationen*. Derfor er det nødvendig at lægge grundlaget over paa samorganisationene, for *de* gir det bedste uttrykk for hvor arbeiderne staar. Dette var ogsaa kongressen

i 1920 opmerksom paa. Indstillingen fra komiteen lider av den mangel, at den ikke kjendtegner den praktiske organisationsmands arbeide, men kontorteorietikernes; hadde det omvendte været tilfældet vilde den kunnet se anderledes ut. Der snakkes om at avskaffe fagskillet og føre magten tilbake til medlemmene osv. Ved at stemme for alternativ I vil imidlertid fagskillet og særinteressene fremdeles være tilstede, og det vil faa den bedste næring i den forvirring som hersker. Jeg mener at alt. II bedre dækker; det er mere ideelt end alt. I baade er og kan komme til at være. — Jørgen Knudsen trodde det vilde bli kostbarere og talte for at faa kontingenten ned. Jeg vil si, at vi som har bragt ofrene hittil for at skaffe organisationen fremgang og magt vil ogsaa gjøre det *heretter*. Vi har ikke raad til at prute paa ørene naar det gjælder at hævde arbeiderklassens interesser.

Eikeljord: Kr. Henriksen sa at konferansen av repræsentanter for samorganisationene ifjor høst var den mest betydningsfulde som han hadde været med paa. Det er vel mulig at han ser det slik. Men arbeiderklassen, medlemmene utover landet, har vel ikke set nogen speciel fordel av den. Intet positivt er kommet og har vel heller ikke kunnet komme av denne konferanse. Naar vi nu skal ta stilling til 9-mandskomiteens indstilling vil jeg ha sagt — og landsmøtets deltagere skal faa sande mine ord — at *om* den blir vedtat og sat ut i livet vil man faa en organisationsform saa centralistisk som man aldrig før har været vidne til i dette land. I 1918 fastslog Norsk Arbeidsmandsforbund i sine love, hvad tillidsmændene skulde ha at gjøre, og det blev fastslaaet at medlemmene gjennom foreningene selv skulde bestemme over sine handlinger. Fra *dette* princip og til det nye, at det er spidsene i sekretariatet som skal bestemme, er det sandelig en «utyikling» som der kan snakkes om. Jeg tror nok at Volan vet bedre end hvad han sier. Finder medlemmene at de vil gi *fra sig* de rettigheter de nu har er det jo intet dermed at gjøre. Men der skal i alle tilfælder sies fra, saa det ikke vil kunne paastaaes efterpaa at man ikke visste hvad man gjorde.

Sundbye: Saken er jo forlængst diskutert i hver eneste fagforening, og man har hørt det samme op og op igjen. Alle her er da sikkert paa det rene med hvordan de vil stille sig. Lian præciserte igaar, at det gjaldt om at bevare fagorganisationens enhet. Men hvordan agter man at faa den omlægning istand og samtidig bevare enheten, naar man paa forhaand vet at 4 fagforbund allerede har forkastet den indstilling som foreligger fra komiteen? Det fik vi ingen besked om. Nu, min stilling er den, at jeg mener at industriforbund er den forsigtigste form for omlægning. Det er mulig at samorganisationsformen kunde ha gaat igjennem i 1918 og 1919, men hvordan staar organisationen idag? Diskussionen om dette i vort land er efter mit skjøn kommet saa uheldig som vel mulig. Man maa spørre sig selv: vil ikke de, som aldrig betænker sig paa at unddra sig forpligtelsene overfor organisationen, bruke denne situation som et paaskud til at forsvinde? *Det* tør bli det positive resultat. Og hvis vi fortsætter diskussionen lidt længer kan det hende vi blir staaende som generaler uten tropper. En ting er hvad man ønsker sig, noget andet hvad man kan gjennomføre. Kan vi under hensyn til enheten gjennomføre omlægningen til samorganisationer? Jeg mener *nei*, og det skal ogsaa

vise sig at holde stik. Bevarer vi Norsk Arbeidsmandsforbunds enhet? Det skulde ikke undre mig om en av de største grupper da gikk hen og dannet sit eget forbund. De som er for alt. I eller II mener deri at se en organisation som vil være istand til at føre arbeiderklassen frem, og de mener det sikkert godt. Men likeoverfor os som staar paa den *anden* side skal der kunne anvendes alt det tænkelige og utænkeligste skyts i agitationen. Jeg gir ikke stort for en saadan diskussionsform. — Volan var paa den Røde Fagforenings-Internationales kongres og var der med paa at paalægge alle organisationer, som staar paa R. F. I.'s grund, at danne industriforbund. Jeg henviser til § 7 i fagforeningstesene. Men naar han befinner sig paa *norsk* grund lyder det anderledes. Videre hævder han at den russiske fagorganisation er bygget op paa lokale samorganisationer. Det er noget splitternyt. De er *produktionsorganer* — et ledd i sovjetsystemet. Men det er fagorganisationen i Norge vi behandler nu og ikke noget andet.

Kvale: Hvis jeg tidligere hadde været i tvil om rigtigheten av mit standpunkt med hensyn til industriforbund vilde jeg ha kommet til at bli kurert for den efter Tranmæls indlæg igaar. Det var et godt agitationsforedrag, men gav ingen belysning av det materiale som her er fremlagt. Han bevæget sig omkring præmissene. Og de er vakre at se til. Men naar vi har besluttet at gaa over til lokale samorganisationer efter indstillingen, da falder præmissene væk og *lvvene* staar igjen. Og de har hverken Lian, Tranmæl eller Volan behandlet i denne debat. Vi skal dog være opmerksomme paa at det er *detalj*bestemmelsene som avgjør utstrækningen av den myndighet organisationene utover landet skal ha. Jeg er uenig med Rich. Hansen i mangt, men jeg er enig med ham i at man maa ta en hel del magt og myndighet ut av sekretariatets haand; det er *nødvendig* for at faa den bevægelsesfrihet ute paa arbeidspladsen som medlemmene vil ha. Det er riktig at jeg har talt for omlægning paa de lokale samorganisationsers grund, men det er i sig selv ikke nok; det avgjørende for mig er hvilken *myndighet* disse organisationer kan tillægges. Og naar jeg ikke er tilfreds med den myndighet, som er tillagt de mindste organisationsenheter, da stemmer jeg for *industriel organisation bygget paa det føderative princip*. Ødegaard har fremlagt et forslag som skulde kunne samle alle. Jeg er forvisset om at det er gjort i bedste mening, men jeg vil dog si — selv om jeg *vet* at det ikke kan rokke nogens opfatning her nu — at man skal faa erfare paa den kommende kongres, at det vil bli meget vanskelig at faa forbedret disse love i den retning som mange ønsker og haaber. Jeg tror ikke man bør indføre noget «faglig diktatur»; det vil ha skadelig indflydelse paa personene saavel som paa organisationen, hvis enkelte av vore tillidsmænd gives for stor myndighet. Dette princip bør hævdes nu likesaa sterkt som det nogensinde har været gjort.

Solli: Tilhængerne av alternativ I har forsøkt at kritisere den indstilling som i realiteten er utarbeidet av Alfred M. Nilsen. Ingen mindre end Tranmæl er gaat til angrep, men jeg vil fastslaa at heller ikke han har kunnet peke paa andet end uvæsentlige ting. Ødegaard har paa sin side git vort forslag en viss *anerkjendelse*, bl. a. i spørsmålet om anlægsarbeidernes organisation. Det synes da rimelig at Nilssens forslag maa ansees for at være *mere* i overensstemmelse med de ønsker, som er uttrykt

i diskussionen, end de andre. I Rich. Hansens forslag understrekes at *forbundene* skal bli føderative enheter. Det store spørsmål er hvad han mener med det. Skal den nuværende forbundspraksis bibeholdes blir det *forbundscentralisation* han sigter mot. Og det er vel det sandsynlige. Men vil han gi *det* tilkjende at det føderative princip ogsaa skal utstrækkes til *avdelingene*, da er han kommet langt paa utviklingens vei. — De engelske fagorganisationer, som Volan opholdt sig ved, arbeider fort væk for sammenslutning; det er en tendens som spesielt er blit fremherskende etter krigen. — Sundbye var bange for at Landsorganisationen skulde komme til at *sprænges* paa omlægningen. Jeg tror nok der ligger adskillig til grund for den frygt. Men det tyder jo paa at man ikke er kommet saa langt endnu — at den norske fagbevægelse ikke er saa revolutionær som man har paastaat. Jeg konstaterer at de *princielle* spørsmål er skjøvet fultstendig i bakgrunden i diskussionen her.

Tranmæl: Brændpunktet i diskussionen er enhetene for organisationen. Og med enhetene kommer man ind paa spørsmålet om magtfordelingen. Det centrale her er: skal magttingden ligge i gruppene, i forbundene, eller skal den lægges over i de lokale samorganisationer? Det ligger i sakens natur, at naar man gir de lokale samorganisationer en tilsvarende indflydelse som forbundene har idag da *decentraliserer* man en hel del av den magt som er samlet idag i dette hus, og man ansporer den lokale selvvirksomhet. Fra dem som altid har bekjæmpet føderation er der hvirvlet støv op omkring dette. Men det er ikke *ærlig*, naar man skal gaa ut fra hvad de har vist, eller forsømt at vise, i gjerning. Overfor dem paa den anden fløi vil vi fastholde at der er forbindelse mellem fagoppositionens revolutionære kamp og den foreliggende indstilling. Forøvrig er komiteens utgangspunkt det at man maa samle sig om *hovedopbygningen* og ta det andet efterhvert; det gjælder et spørsmål som kontingenten, og det gjælder forsikringsvæsenet. For arbeidsledighetsforsikringens vedkommende maa der findes en form for avvikling, og det sker heldigst ved som en overgang at lægge den ind under Landsorganisationen. Vi maa skape en organisation med røtter i arbeidsplassen, bygget paa de lokale kamp-enheter, en organisation hvor *fællesskapet* er det bestemmende. Hansens forslag tilsigter den farligste av al centralisation; det vil lægge magten fra medlemmene over til forbundsstyrene. Den avgjørelse som træffes her nu vil faa den største betydning ikke bare for den faglige organisation og den faglige kamp, men endmer for den politiske eller *revolutionære* kamp vi skal komme til at føre i dette land.

Hellebø redegjorde paa foranledning av en uttalelse av Seim for sin stilling til saken i hovedstyret. Han mente at samorganisationene burde faa en mer utstrakt bestemmelsesret end de var git i indstillingen. Overfor Eikefjord, som fandt at samorganisationenes landskonferanse var et stort pratmøte, bemerket han at møtet vel ikke kunde avstedkomme saa store resultater, men denne og lignende sammenkomster — distriktsmøter og konferanser — hadde allikevel ikke været saa helt uten betydning. Han fandt Eikefjords uttalelse typisk for dem som ikke hadde tilegnet sig forståelsen av samorganisationenes egentlige og virkelige oppgaver og gjøremaal.

Oksvik: Naar man vil si noget til Lian er han her naturligvis ikke. Han uttalte om min kritik at denslags kunde man læse i «Aftenposten». Det er et billig argument. Det er Lians mangel paa linje og holdning jeg har tilladt mig at kritisere, og det fastholder jeg. Blattmann sa at min linje betegner punktum. Ja det er da det at si om dette at det er ialfald et *fast punkt*. Men hvad betegner han? Der er saavist ingen linje eller noget fast punkt i Kristiansund — hvad han selv kjender bedst til. Jeg vil si at den linje som optrækkes i *Martinsens* forslag er den eneste som kan samle; den betegner hvad vi i øieblikket kan *opnaa*. Uanset hvad der her sies eller vedtages — ja nær sagt uten hensyn til hvad en tilfældig kongres finder for godt at beslutte — vil de forskjellige fagorganisationer her i landet simpelthen *ikke la sig opløse*. Da blir man nødt til at gaa over til industriforbundsformen for overhodet at faa en forandring.

Edv. Eriksen lignet de debatterende med en religiøs forsamling, hvor alle bekjendte sig til den eneste sande gud. Allikevel var der fremgang og utvikling at spore, og han trodde forvisst at forsynet hadde bestemt ogsaa Oksvik til noget mere (munterhet).

Strøm polemiserer mot Hansens forslag og betraktningsmaate. Industriforbund betød ingen forenkling.

Martinsen var fristet til at si det samme om Strøm som Lian sa om Hansen, at han hadde fremsat sit forslag igaar for at faa ordet ubegrænset —

Strøm: Jeg har i saa fald ikke brukt det!

Martinsen: Ødegaards forslag er fiffig uttænkt for at fiske anlægsarbeidernes stemmer. Og han er ikke alene. Ogsaa de andre som har snakket for alternativ I har sagt at det er ikke saa nøie; de kan gi indrømmelser saa at si paa alle punkter, bare man vedtar dette forslag. Gaar landsmøtet til at stemme for alt. I paa *de* forutsætninger tror jeg man skal komme til at oppleve de største skuffelser. Man *maa* nu komme over til en faglig enhet; man tvinges til det for klassekampens skyld. Man maa komme frem til en organisation som betinger at magten blir liggende hos medlemmene, hos avdelingene, i stedet for i Landsorganisationens sekretariat. Jeg anbefaler mit forslag med det tillægsforslag som er fremsat av Rich. Hansen.

Dermed var debatten avsluttet og forslagene optoges.

Ordstyreren: Dirigentenes opfatning er at der her er fire hovedretninger: Først tilhængerne av Sollis forslag, saa de som holder paa alternativ II, videre de som er for alt. I og endelig industriforbundsfolkene. Vi har tænkt at følge den orden i voteringen.

Ødegaard: Jeg tror ikke *det* vil bringe nogen klarhet at man først stemmer over detaljene. Hovedspørsmålet er om man vil ha omlægning til samorganisationer eller om man vil ha opretholdt forbundene — i den ene eller anden form. Vedtages det første maa der stemmes mellom de to alternativer.

Strøm: Her er bare to retninger, idet kampen gjælder samorganisationsformen kontra industriforbund. Der bør derfor først tages en principiell votering mellom disse.

Rich. Hansen støttet dirigenten, likesaa *Logavlen* og *Vestad*, mens *Brækken* sluttet sig til *Strøm*.

Kjeldstadli: Vi kan stemme skriftlig over de forskjellige forslag og saa la *det* være avgjørende som har faat de fleste stemmer!

Ved en foretat votering over voteringsmaaten vedtoges med stort flertal at stemme alternativt mellem samorganisationsformen og industriforbund.

(Videre besluttedes efter forslag av *Solli* at indby Alfred Madsen til at indlede i eftermiddagsmøtet om de internationale forbindelser.)

Votering: For omlægning til samorganisationer stemte 146, for industriforbund 66, mens 9 var fraværende. Der benyttedes navneoprop.

Ordstyreren ansaa efter dette alle forslag vedkommende industriforbund for bortfaldt — baade *Eikefjords*, *Rich. Hansens*, *Martinsens* og *Sollis* subsidiaere.

Eikefjord erklærte at han gik over til *Sollis* forslag.

Ved voteringen forkastedes *Sollis* forslag med 154 mot 42 stemmer.

Ved fortsat votering over alternativ II forkastedes dette med 150 mot 51 stemmer.

Derefter vedtoges alternativ I (punkt 1 i *Ødegaards* forslag) med 112 stemmer mot 70.

Ved forslaget punkt 2 spurte *Eikefjord*, om forslaget ogsaa indbefattet at hovedstyret skulde være bemyndiget til i perioden at gennemføre den industrivise organisering.

Ordstyreren bekræftet dette.

Punkt 2 vedtoges mot 1 stemme, likesaa punktene 3 og 4. Sidste avsnit i forslaget bifaldtes enstemmig.

Rasmussen: Jeg stemmer ikke! (Munterhet.)

Strøms forslag besluttedes behandlet i forbindelse med arbejdsledighetskassen.

Ved navneopropet stemte følgende for at anbefale *samorganisationsformen* som grundlag for omlægningen:

Andreas Røreng, Aksel Selbo, Lars Kjeldstadli, Borg Fjeld, Johan E. Olsen, Gustav Moe, Bernt Kvamme, Haakon Myran, Einar Aasen, Alb. Eberhartsen, Kr. Aune, Harald Sørle, Joakim Evanger, Peder Garberg, Ole A. Berg, J. O. Johanson, Johan Helgestad, Johan Saltnes, Otto Skjærstad, Anders Gulbrandsen, Th. Eggen, E. Ljungqvist, Arvid Hedstrøm, Karl E. Høier, C. Strøm, M. Alfred Løkeng, Ludvig Larsen, Emil Syversen, Aksel Andersen, Hans Tollefsen, Gudbrand Holt, Lars Bakken, Karl E. Gustavsen, O. O. Kaasa, Konrad Jensen, Sven Torbjørnsrød, Ole K. Haraldseth, Georg Lyng, Gudbrand Hegnes, Kristian Næsbak, Olav H. Heldal, Herman Kristiansen, Kristian Henriksen, Joh.s Reisæter, Chr. Langseth, Olai Severinsen, A. Blattmann, Karl Rønquist, Henrik Fredriksen, Anton Brækken, Anna Gulbrandsen, Nils Knutsen, Gabriel Baitz, John Grimssen, G. A. Lantz, Olai Olsen, Ole L. Flaatarud, Josef Jensen, Oskar Lund, Ture Fridén, Gustav Karlsen, Halvor Storhaug, Sigvart Nilsen, Peter Aune, Bastian Torvik, Henrik Garten, Hans Paulsen, Sverre Antonsen, Leif Larsen, Jens I. Berg, Gumulv Hogga, Halfdan Brurberg, John E. Holden, Christof-

fer Lauritzen, Olbert Olsen, Johan Ask, Eduard Zeidler, O. N. Stenholm, J. P. Karsrud, Julie Olsen, Jens Solli, Nils Kvalfors, Knut A. Nilsen, Kristian Sletteberg, Albert Skog, Arthur J. Berby, Konrad Botten, P. O. Moan, Ole Høgseth, Wilhelm Hansen, Edvard Friksen, Aksel Bergersen, Ole Tollefsen, Anders Ingebrigtsen, Karl Sundt, Hjalmar Johansen, Bolette Andreassen, Joh.s Steffensrud, Hans Kristiansen, Alb. Kristiansen, G. E. Andersen, Hans H. Langjordet, S. Amundsen, Peder Ubergslie, John Toft, August Davidsen, Elias Gabrielsen, Andreas Hansen, J. B. Hultgreen, Nils Ødegaard, Peder P. Volden, Bernt Gifstad, Lars Berntsen, Andreas Bjørngaard, Hans Robertsen, Konrad Lian, Birger Røtnes, Erik Støland, Olaf Robertsen, O. Bjørkmann, Sjønning Sørensen, M. Lorentzen, Fougner Steen, Jørgen Ingebrigtsen, Kr. Dale, Augusta Karlsen, Ole G. Selnes, Ross, Alb. Karlsen, Skalstad, L. Foss, Welle, Johs. M. P. Ødegaard, Ottar Skarheim, Ingv. Olsen, Karl Kristiansen, Johan Iversen, Hans Moen, Kristian Moljord, Hans Hellebø, J. L. Moen, Ole P. Bonde, Ivar Smedsmo, Sverre Støstad, Peder Vestad, Johs. Seim, Kr. Nordli og Kr. Rothaug.

Mindretallet var: Karl Johannesen, Olaf Hansen, Hans Røste, Lars K. Lillevold, Einar A. Borren, Gustav Green, Johan Fredriksen, Adolf Larsen, Nic. Eggen, Gunder Olsen, Ole Neby, Jørgen Knudsen, Johan Pettersen, Kasper Nyborg, Albert Tveraa, Ragnvald Andresen, Johan Gundersen, Karl G. Karlsen, E. B. Strønes, Olav Næss, Thorvald Alsterlund, Jens E. Dragseth, Johan Glans, Ole E. Larsen, Johan Jansen, Alfr. Skjold, Olav Oksvik, August Arnesen, Peder Holmseth, John Paulsen, Hans Johansen, Karl Bergfløt, Anton P. Holsæter, Peder A. Lie, Harald Pettersen, Agnes Paulsen, Birger Pedersen, J. T. Nicolaisen, Lars Løkkebø, Syver Hermansen, Ingv. Sæther, Ole Olsen, Knut Pettersen, Kristen Helgesen, Magnus Blindheim, Christian Rasmussen, Gustav Nordby, Alfred Stokke, Erik Fagerlund, Karl Svenssen, Anton Hansen, Ingv. Løgavlen, J. Hornli, H. Engen, Markeseth, Rich. Hansen, Aksel Ahlstrand, Ole M. Stenvik, Kristian Lien, Emil Rolland, Gustav Sundbye, Gustav Sjømann, Johan Fagerlien, Sigrid Dahl og Sigurd Nilsen.

Chr. Langseth ønsket tilføiet protokollen, at han stemte for organisationskomiteens forslag alternativ I paa grund av at hans forening hadde paalagt ham dette mandat.

Eftermiddagsmøtet lørdag.

Ordstyrer: *Eberhardsen*.

De internationale faglige forbindelser.

Dirigenten meddelte, at paa grund av den korte tid som indlederen hadde maatte oplæsningen av protokollen utstaa til efter foredraget.

Alfred Madsen fik derpaa straks ordet. Han uttalte i det væsentlige:

Der er som bekjendt to hovedformer for de faglige internationale forbindelser. Vi har paa den ene side sammenslutningen av *forbundene* i de forskjellige land. Før krigen eksisterte der ca. 30 saadanne sammenslut-

ninger. Ved siden av disse har man sammenslutningene av de forskjellige *landsorganisationer*. Den gamle faglige Internationale som var oppbygget paa landsorganisationene var i virksomhet i 13 aar før krigen og hadde en række konferanser eller kongresser. En saadan var sidst planlagt i San Fransisco i 1914. Men saa kom krigen, og der blev intet av det hele. Tvertom oplevet man at den internationale fagsammenslutning *røk istykker*.

Ikke alle land har en faglig centralorganisation av den struktur som vi kjender her i Norge. I England, som har den *aldste* fagbevægelse, har man endnu ikke nogen egentlig landsorganisation. Og det betyr en meget stor svakhet. Naar de *nationale* organisationer endnu er saadanne er det klart, at ogsaa den internationale centralorganisation maatte bli svak. Da saa 1914 kom brøt det hele sammen ved den første paakjending.

I de aar som fulgte blev *borgireden*, politisk som faglig-økonomisk, den gjængse arbeiderpolitikk i Europa. Endnu mens krigen stod paa søkte man at faa en samling istand paa det gamles grund, nemlig ved *Leeds-konferansen*. Men det var væsentlig repræsentanter fra de allierte land som her kom sammen. Straks krigen var slut sammenkaldtes en ny konferanse i *Bern* — i februar 1919. Her møttes igjen for første gang repræsentanter for arbeiderorganisationene i Tyskland med repræsentanter for organisationene i Frankrike og England. Men det blev væsentlig et opvaskmøte, hvor Tyskland fikk undgjælde for sin socialpatriotiske politik. Det besluttedes her at flytte byraaet til et nøytralt land — Holland — med sæte i *Amsterdam*. Her holdtes saa en rekonstruktionskongress kort tid efter. Og fra den tid er den faglige Internationale populært kaldt Amsterdam-Internationale.

Hvordan er saa stillingen for vort vedkommende? Den norske landsorganisation staar jo formelt tilsluttet Amsterdam-Internationale, idet den ganske automatisk fulgte med ind der ved reorganiseringen. Det gjaldt for de faglige ledere at faa kontrol over arbeiderpolitikken i de forskjellige land og internationalt; derfor kom de sammen og dannet Internationale paanytt. Men det skedde paa det samme *utilfredsstillende grundlag*. Medlemmene blev ikke spurt — de gled ind automatisk. Dette betegner naturligvis en svakhet ved hele organisationsapparatet, idet de viktigere spørsmål blir avgjort av et forum av ledere som mener sig kaldet til at optræ paa massenes vegne. Medlemmene har i det hele almindelig ikke ofret synderlig studium paa de internationale spørsmål. Det var først ved den *russiske revolution* og det som denne bragte med sig — ved det første fremskritt mot et virkelig demokrati — at arbeidermassene tok fat paa at diskutere fællesanliggender i en *større* maalestok, end de hittil hadde umakket sig med.

Paa Londonkongressen i 1920 gjorde den norske fagorganisation sig gjennem sine repræsentanter sterkt gjældende ved en oppositionel holdning til en række av de spørsmål som der forelaa. De blev ganske vist staaende noget saa nær alene. Men kongressen undlot ikke at skape interesse blandt arbeiderne om de internationale spørsmål.

Med hensyn til vor stilling burde forøvrig den være klar. Fagkongressen herhjemme samme aar fastslog i prinsippet vor stillingtagen til en række av de spørsmål som har været skillende ogsaa for Amsterdam-Internationale — spørsmålet om hvordan man anskuer utviklingslinjen,

kapitalismens sammenbrud, det nye samfunds fødsel og den første gjennomgangstid.

Amsterdam-Internationals store feil og dens svakhet er jo den, at den ingen egentlig organisation *er*; den er nærmest bare et kontor, et politisk byraa i høiresocialistenes hænder. Naar det gjælder arbeiderklassens internationale kamp har den heller intet av betydning kunnet utrette, naar man ser hen til det store medlemstal som der opereres med. For vel et aar siden opgaves Amsterdam-Internationale at tælle omkring 27 millioner arbeidere. Et slikt arbeiderantal, organisert paa én platform i de land som fører an i verdensutviklingen kunde været en vældig magt. Men Amsterdam har ingen virkelig magt og autoritet. Dette *forstaar* ogsaa arbeiderne. Og det skal man være opmerksom paa. Man indbildte sig at man har en faglig internationale. Men da det kom til stykket viste den sig at være bare papir. Paa den maate blev den et skyggebillede, et folkebedrag. Det samme sammenbrud vil derfor atter ske ved første givne anledning, hvor den blir sat paa prøve — den vil falde sammen som et korthus. Derfor har stadig større dele av de europæiske arbeidere indset nødvendigheten av at danne en arbeidernes *revolutionære* Internationale, bygget paa den uforsonlige klassekamps prinsipper.

Naar arbeiderne efter krigen er tvunget over paa defensiven skyldes det ikke mindst de svakheter ved Amsterdam-Internationale som ligger saa aapent i dagen. Det gav borgerskapet tid, skaffet dem en ny chance til at befæste sig. Fra at være paa defensiven i 1917—18 gik arbeidskjøperne og kapitalen til *angrep* i 1920. Dermed indlededes den offensiv som nu er under fuld utfoldelse. Nu er *arbeiderne* i forsvarsstilling. De maa kjæmpe for at opretholde sin levestandard, mens kapitalistklassen og verdensreaktionen opbyr alt for at vinde tilbake de koncessioner de engang maatte gi.

Den norske Landsorganisation har gjort forsøk paa at skape muligheter for dannelsen av en arbeidernes økonomiske og faglige *enhetsfront* under disse alvorlige forhold. Et forslag om at faa istand en fælles verdenskongress blev imidlertid avvist ved konferansen i Bryssel, og likeledes nu sidst nede i Italien. Amsterdamerne har herved avsløret sig selv for hele verdens arbeiderklassens øine.

Det argument som er anvendt mot at *bryte* med Amsterdam-Internationale er opretholdelsen av de internationale forbundsforbindelser. Men ogsaa her er det i virkeligheten mere papir og bluff end realiteter. Hvilken effektivitet er der f. eks. i Norsk Arbeidsmandsforbunds forbindelser med lignende brancher i de andre land? I virkeligheten er det intet andet end humbug og bedrag som man her møter op med. Og derfor skal man si fra i tide. Hvis man brøt med det man nu har vilde *det* kanskje være den hurtigste linje til at bygge op en arbeiderinternational, som der kunde staa respekt av, indad og utad. — For Arbeidsmandsforbundets vedkommende dreier det sig jo væsentlig om et skandinavisk samarbeide. Jeg tror heller ikke at dette vil bli brutt — at Amsterdamerne vil vaage at bryte den solidaritet som findes mellem arbeiderne i de skandinaviske land.

Man maa naturligvis se saklig paa spørsmålene og træffe sit valg ut fra sin politiske og principielle opfatning — politisk tat i videste forstand. Gjør man det er ialfald jeg av den opfatning, at skal man faa no-

gen skik paa Internationalen vil det som hurtigst fører frem være at *skille lag*. Vi kan gjøre mer for de revolutionære ideer og for opbygningen av en ny ved at stille os utenfor. Den røde faglige Internationale i Moskva er etter min mening ikke helt fyldestgjørende, som den nu er. Det bedste vi under disse omstændigheter kan gjøre er at søke at *opløse Amsterdam-Internationalen*, indtil den tid er inde at vi kan være med paa at skape en ny arbeidernes internationale som bedre stemmer med arbeiderklassens ideer og dens interesser. (Bifald.)

Ordstyreren takket Madsen for foredraget. Han oplyste at der forelaa et indsendt forslag fra Kristiania og omegns stedlige styre (dagsordenens side 34) foruten den nedsatte komité's uttalelse hertil (side 35).

Kr. Aune optok forslaget fra Kristiania og henstillet at der blev anledning til at stemme særskilt over forslaget om utmeldelse av Amsterdam-Internationalen og indmeldelse i Den røde faglige Internationale.

Løgvæn: Jeg vil paa fleres vegne rette det spørsmål til Landsorganisationens viceformand, nu naar han er tilstede, hvad han bestilte i Russland for nogen tid siden. Det synes noget eiendommelig at Landsorganisationen skulde ha saa godt om arbeidshjælp, at den kan sende sine bedste kræfter ut. Lian har i «Meddelelsesbladet» git en redegjørelse for *sin* reise til Russland. I denne forbindelse kommer han ind paa den russiske fagorganisation og forklarer, at fagforeningene er blitt overlatt et stort palads med mange kontorer —

Efter bemerkninger av *dirigenten* og *Eikefjord* avholdt taleren sig fra at komme videre ind paa dette.

Rich. Hansen: Saken vil neppe foranledige stor diskussion; den er jo i realiteten avgjort. Jeg vil stemme for at vi hurtigst mulig melder Arbeidernes faglige Landsorganisation ut av «Amsterdam». Og dette gjør jeg paa mine egne premisser, for at der skal bli *noget mer renslighet i vor bevegelse*. Det passer sig ikke at tilhøre Amsterdam-Internationalen og samtidig staa i det mest intime samarbeide med en organisation som *be-kjæmper* denne Internationale. Jo før vi kommer ut, jo før kan vi kanskje finde rede i tingenes rette sammenheng og komme til den overbevisning at vi har været paa avveie.

Madsens foredrag var en række fraser, ingen kjendsgjeringer. Amsterdam-Internationalen var et skyggebillede, mismask og humbug, fortalte han. Og det er vel *nok* for mange. Men vi andre som ogsaa kjender noget til det internationale arbeide og kjender *vanskeligheten* kan ikke se saa overfladisk paa spørsmålet. Amsterdam-Internationalen blev dannet i 1919. Selv om man kan indrømme at den ikke har hat anledning paa denne korte tid at gjøre saa meget har den dog utrettet *noget*. Men om det tier man stille. Bemerkelsesværdig er det ogsaa at den amerikanske faglige landsorganisation har trukket sig tilbake, fordi Amsterdam etter dens mening var for *radikal*. — Madsen vil ikke anbefale indmeldelse i Moskva-Internationalen, for heller ikke den er som den burde være, sier han. Nei det er vel saa. Den har hængt op et rødt flag, gudbevares. Men vi har ikke faat høre noget om hvad den kunde gjøre — og det av gode grunde. I virkeligheten findes der ingen «rød» International; R. F. I., som den kalder sig, er bare en propagandaorganisation. Det skulde ikke undre mig om vi inden kongressen i 1923 faar opleve den ting, at den rus-

siske fagorganisation har snudd sig til Amsterdam. Og saa blir vi staaende der og «glane». Det er forøvrig ganske betegnende at den norske Landsorganisation opføres paa fortegnelsen over de organisationer, som tilhører R. F. I., med 119,000 medlemmer og at Volan lar sig indvælge som medlem av centralraadet i Moskva. Jeg sier: la os være ærlige folk og tone *rent flag*. Almindelig renslighetssans tilsier os, slik som sakerne staar, at vi melder os ut av Amsterdam, og derfor stemmer jeg for det.

Volan: Moskva-Internationalen bestaar ikke bare av den russiske fagorganisation og endel propagandaorganisationer. Jeg nævner bl. a. at den spanske syndikalistiske landsorganisation med 1 million medlemmer — den største i Spanien — er organisationsmæssig tilsluttet; det samme gjælder fagorganisationen i Australien og paa Java og betydelige organisationer i det øvrige østen, Indien og Palæstina. Og der er ikke ubetydelig tilslutning fra organisationer i Europa og Amerika heller. — I Frankrike ekskludertes av Landsorganisationen de repræsentanter som paa fagkongressen i Lille hadde stemt for tilslutning til Moskva. Naar saa disse kommer hjem erklærer distriktsorganisationene, som valgte dem, at kongressen ikke hadde ret til at foreta nogen eksklusion og negter at ta eksklusionen tilfølge. Saa foretar Landsorganisationen eksklusion av de distriktsorganisationer som ikke vilde bøie sig. Og hvad blir resultatet? Jo, av Landsorganisationens 500,000 ekskluderes de 300,000 — altsaa *flertallet!* Den røde faglige Internationale har ved henvendelse til byraaet i Amsterdam søkt at *hindre* denne splittelse. Men Jouhaux svarer at det maa i tilfælde bli paa grundlag av at flertallet bøier sig for mindretallet! Paa lignende maate er det gaat med store grupper i Tyskland. Av de medlemmer som deltok i valget til den sidste tyske jern- og metalarbeiderkongress avgav 40 procent ren kommunistisk stemme. Men da forbundsstyret saa *det* vaaget det ikke at sette sine trusler om eksklusion igjennem.

Der er striden om den politiske retning inden arbeiderklassen, her som i andre land, som har dannet bakgrunden for bevegelsen *bort* fra Amsterdam og *til* Moskva. Man kommer nu engang ikke bort fra den kjendsgjering at Amsterdamerne støtter den borgfredspolitik som socialdemokraterne i de ledende land har drevet. Hvad er Nationenes Forbund? En sammenslutning av ententeinteresser, en parodi paa et frit folkeforbund. Og det nytter ikke at benegte at Amsterdambyraaets ledere pleier forbindelse med Nationenes Liga og støtter dens politik. Det kan være all right for socialdemokratiet. Men hvad gir man for de ytringer som arbeidsbyraaets leder *Thomas* lot falde ved den belgiske konges fest, hvor han, efter meddelelser i den utenlandske presse, sa i en skaaltale til kongen: Deres majestet! Arbeidsgivernes Internationale støtter mig, arbeidernes Internationale støtter mig — nu mangler jeg bare støtte fra en *kongernes* Internationale! Er det tænkbart at en faglig international sammenslutning, som arbeider paa *den* maate, kan føre klassekamp? *Thomas* i England er en anden av forgrundsfigurene. Da Fimmen var her i Kristiania sa han at det var en blodig skam for Amsterdam-Internationalen at ha en slik type av arbeiderpolitikere som sin formand. Men trods dette sier Fimmen *intet* herom i Rom, og *Thomas* gjenvælges med Fimmens stemme. — Nei, jeg har aldrig nogensinde set uttrykk for en alvorlig vilje paa det hold til at gjøre nogen ting. Fimmen nævner blokaden av vaabentransporten til Po-

len. Men den blokade blev gjort illusorisk av de tyske socialdemokrater ved anvendelsen av regjeringens magt overfor jernbanefunktionærene som vilde negte. Jeg skal være villig til at gjennomgaa punkt for punkt hvad Amsterdam-Internationalen har gjort. Det vilde — naar vi ser bort fra resolutionene — bli et fint papir. Jeg skal ikke benegte at den eventuelt kan bli en brukbar kamporganisation. Men det kan da ikke ske paa de prinsipper som nu følges. Ved hvilke magtmidler er Amsterdam, med sin organisationssystem, istand til at gjennomføre en international parole? Det er klart, at skal man bygge en faglig International med vilje til at støtte arbeiderklassen i de situationer, hvor en international støtte er nødvendig, da maa den bygges op paa et ganske andet grundlag.

Det er ikke riktig at jeg har latt mig vælge til representant i Den røde faglige Internationales centralraad. Jeg faar vel avlive den paastand ogsaa paa dette landsmøte. Paa kongressen i Moskva ifjor var der en række spørsmål som blev sendt et utvalg til videre behandling. Til dette utvalg hadde alle land adgang til at vælge representanter, enten vedkommende lands organisation stod tilsluttet R. F. I. eller ikke. Og alle organisationer valgte sine medlemmer. Den norske delegation var enstemmig av den opfatning at Madsen skulde avgi møte for at gjøre sig bekjent med hvad der blev behandlet der; ogsaa jeg skulde møte hvis der var adgang for to. Vi fikk ogsaa adgang. Men det var bare for at delta i det ene møte paa samme vilkaar som alle de andre. I vinter var jeg i Moskva som utsendt av Det norske Arbeiderparti; herunder blev jeg ogsaa indbudt til R. F. I.s centralraads møte hvor bl. a. behandledes vor Landsorganisations forslag om sammenkaldelse av en verdenskongress av samtlige fagorganisationer. Jeg fikk Landsorganisationens permission til at reise for at delta i det møte sammen med Friis som representant for partiet. Jeg har hermed faat redegjøre for hvad jeg gjorde der og for min deltagelse i komiteen.

Jeg er prinsipielt enig i at organisationen skal gaa ind i Moskva-Internationalen. Men forholdet er det, at en hel række av de verdensomfattende faglige (forbunds)-internationaler har fattet beslutning om at hvis Landsorganisationen vedtar indmeldelse faar de enkelte tilsluttede forbund ikke lov til at opretholde det bestaaende *forbundsvis* internationale samarbeide. Hvis nu forbundene sætter saa stor pris paa at vedlikeholde denne forbindelse med utenlandske broderorganisationer faar de gives adgang til det. Men vi vil ikke at Landsorganisationen fortsatt skal staa i Amsterdam og støtte socialdemokratenes politik. Da faar den heller staa utenfor, og det faar bli de enkelte forbunds sak at orientere sig til den ene eller anden side.

Dirigenten refererte følgende forslag fra Ljungqvist:

«Landsmøtet paalægger Landsorganisationen snarest at avvikle sit mellemværende med Amsterdam-Internationalen og foreta indmeldelse i Den røde faglige Internationale.»

Ødegaard: Der er vel neppe noget spørsmål som, ved siden av organisationsformene, har været saa grundig diskutert i pressen og paa arbeidermøter som dette. Og diskussionen er jo blit mer og mer aktiv og intens efterhvert. Efter at man fikk opprettet den saakaldte Moskva-Internationale har jo ogsaa agitationen begyndt at gaa ut paa den direkte til-

slutning dit. Naturligvis er det rigtig, det som indvendes med hensyn til Internationalen i Moskva, at den endnu ikke kan paavise noget positivt resultat av sin virksomhet. Grunden er dels at den er ny, dels ogsaa at der neppe har foreligget en saadan international situation, at den har fundet anledning til at gripe ind. For mig er det avgjørende med hensyn til valg av Internationale hvilke *forutsættninger* den bygger paa, dens indhold og prinsipper. Og jeg har faat den opfatning, at det formaal som Moskva-Internationalen er basert paa stemmer mer overens med de formaal og den taktik som arbeiderorganisationene her i landet anerkjender. Det er paapekt tidligere, at sidste fagkongress har knæsat masseaksjonen og raads-systemet og git sin tilslutning til arbeiderklassens diktatur i overgangsperioden. Det er den samme linje som Moskva-Internationalen forutsættes at arbeide efter.

Med hensyn til de forskjellige forbunds internationale forbindelser er det rigtig, som det er sagt, at for Norsk Arbeidsmandsforbund har dette idag ikke saa særdeles stor direkte betydning. I 1901 opprettedes den første avtale mellem de skandinaviske arbeidsmænd. Den var ikke bygget paa noget obligatorisk understøttelsesforhold, men paa frivillighet. Man fandt imidlertid ganske snart at det var nødvendig at faa et *sterkere* samarbeide istand, og vi fikk en ny overenskomst i 1906, som indebar forpligtelse til gjensidig understøttelse under større kampe. Det maa sies at Norsk Arbeidsmandsforbund ialfald ikke har hat *mindst* nytte av denne avtale som gjaldt fra 1906 til utgangen av 1918 — om jeg ikke husker feil. Men siden da har der ikke været nogen obligatorisk overenskomst, idet den blev opsagt av vore broderforbund i Danmark og Sverige. Vi staa saaledes idag praktisk talt utenfor enhver interskandinavisk eller international forbindelse med andre forbund. Vi har den internationale Grov- og Fabrikarbeiderføderation, men heller ikke den kan sies at være nogen effektiv sammenslutning. Men selv om dette spørsmål om forholdet til forbunds-internationalene ikke har den samme aktualitet for vort forbund som for kanske de fleste andre kan jeg ikke finde det rigtig for fagorganisationen her i landet at staa utenfor enhver international forbindelse. Ved at vi tilslutter os sekretariatets forslag om uttraeden av Amsterdam vil, efter min mening, det eneste forsvarlige være at Landsorganisationen her i landet tilslutter sig Moskva — Den røde faglige Internationale. Det er sagt at dette er mere en forbundssak. Men hvis man skal kunne gjøre krav paa at bli *regnet* for noget væsentlig, som en national faktor, er vi ikke flere i hele landet end at vi maa søke i *fællesskap* at gaa over til de nye forbindelser som etableres. Derfor har jeg i hovedstyret ikke fundet at kunne gaa med paa, at vi skal gaa ind som *enkelt forbund*, forsaavidt der ikke i 1923 fattes beslutning derom for Landsorganisationens vedkommende. — Jeg er, som sagt, enig i at man gaar til definitiv utmeldelse av Amsterdam, hvilket jeg ogsaa har stemt for i sekretariatet; videre mener jeg at den linje, som Moskva-Internationalen forutsættes at arbeide efter, er i fuld overensstemmelse med den kamp- og aktionslinje som er fastslaaet av de organiserte arbeidere her i landet. Ut fra denne opfatning vil jeg konkludere med følgende *forslag*:

«Landsmøtet uttaler:

1. Landsorganisationen utmeldes av Amsterdam-Internationalen.

2. Landsmøtet gir sin tilslutning til Den røde faglige Internationales retningslinjer og principper og henstiller til Landsorganisationen at indmelde denne i Den røde faglige Internationale.»

Jeg henviser forøvrig til den helt igjennem fyldestgjørende utredning som er indtatt i sekretariatets hefte om «Vore internationale forbindelser».

Osw. Martinsen: I den utsendte dagsorden opplyses, at jeg dissenterte i den nedsatte komité, idet jeg ikke fandt der burde fattes nogen uttalelse med hensyn til Internationalene for sekretariatets utredning forelaa. Etter nu at ha læst utredningen er jeg enig i hvad sekretariatet anbefører og vil stemme for det av formanden optagne forslag.

Oksvik: Saken er oplagt, saa det vel er uøndvendig at spille tiden paa nogen debat. Men det er jo saa at vi har hver vor oppfatning, og naar vi nu engang er sanimen bør der vel ogsaa sies fra. — Den ideologi som behersker arbeiderne her i landet gaar jo i retning av Moskva; der er ingen tvil om det. Derfor kan utmeldelsen av Amsterdam forsaavidt ogsaa synes naturlig. Men man vil ogsaa samtidig være oppmerksom paa, at naar den ideologi er saa sterk idag er det særskilte forhold som har fremskapt dette, nemlig den politiske tendens som man — med rette eller urette — lægger i disse ting. Netop det som Madsen fremholdt i sit foredrag virker saa tiltalende for arbeiderklassen i øieblikket. Men det vil ha vanskelig for at staa for en nøiere kritikk. Jeg vil bare sette fingeren paa at han sætter i forbindelse med «demokrati» det som er hændt i Rusland. Det er jo helt vildledende. Han sa videre, at der ialfald er 27 millioner som sognet til Amsterdam. Han har altsaa ogsaa maattet indrømme at tyngden, praktisk talt alle av verdens organiserte arbeidere, staar der endnu idag. Den russiske fagorganisation derimot er bare et regjeringsapparat, som sovjet kan gjøre med som den vil. Man kan følgelig ikke legge det samme maal paa organisationen i Vest-Europa som derborte. Naar Volan, som jo er ekspert her — han har været to turer i Rusland — kom med sit indlæg, bekræftet han derfor bare den mistanke eller tro som jeg har hat om den «røde» faglige Internationale, nemlig at den er av temmelig luftig art. Om der er organisatoriske mangler ved Amsterdam-Internationalen, er disse mangler ved Moskva-Internationalen ganske anderledes væsentlige. Det er ganske latterlig at tale om fagorganisationen i Indien og Palæstina som forbilleder for os. — Jeg vil bemerke at jeg deler ikke min meningsfælle i andre spørsmal Rich. Hansens lette standpunkt her; det er uholdbart og kan føre til at man etterpaa kommer i uoverensstemmelse med sig selv. Jeg mener at der er ingen grund for den norske arbeiderklasse idag til at gaa ut av Amsterdam-Internationalen, selv om man ikke i alle tilfælder er enig i de beslutninger som træffes der. Trammæls ABC var at der skulde drives oppositions- og opplysningsarbeide ad den indre linje; det var den norske fagoppositionens linje, og det er den som ogsaa vi bør følge i dette tilfæde. — I sin procedyre mot Amsterdam nævnte Volan enkelte synder som skulde være begaatt; blandt andre billige argumenter fortalte han ogsaa noget om franskmannen Thomas. Jeg er ingen beundrer av Thomas, men ogsaa han har vel gjort sin gjerning i arbeiderbevægelsen. Man bør merke sig nærmere begivenheter, f. eks. da kamerat Tschitscherin var i besøk hos kongen av Italien og hadde det hyggelig der. Er dette bare en avishistorie kan den

ene vel gaa op-i-op med den anden. — Naar jeg her sier min mening er det ikke fordi jeg indbilder mig at ha nogen indflydelse paa den beslutning som skal tages, men jeg sier fra for at ingen skal være i tvil om hvor jeg staar. Jeg fremsætter følgende forslag:

«Landsmøtet henstiller til Landsorganisationen at opretholde sit medlemskap i Amsterdam-Internationalen.»

Solli: Det er noksaa eiendommelig under de internationale forhold som raader at være vidne til, at ledende fagforeningsmænd staar frem og sier, at vi skal melde os ut av den ene eller den anden Internationale — og det sies netop av de mænd som deler den oppfatning, at verdensøkonomien er kommet ind i den avgjørende døds Krise fra hvilken den ikke vil kunne reise sig igjen.

Det som vi først og fremst maa gjøre os klart her er, i hvor stor utstrækning man skal bygge paa fagforeningsbevægelsen i international maalestok. Det kan foreløbig bare bli spørsmal om at bygge paa internationaler som omfatter Europa og Amerika. Og her finder man, at de lands fagbevægelse som staar tilsluttet Amsterdam-Internationalen idag dækker saa at si hele verdensproletariatet.

Naar man skal betrakte Den faglige Internationale før krigen maa man lægge merke til, at der inden Internationalen da fandtes et levende element som f. eks. Frankrike. Særlig Frankrike, delvis understøttet av England, var det som optok spørsmålet om kampen mot krigen, mens vore land herhjemme i Skandinavien fulgte trolig i de tyske socialdemokraters fotspor. Netop som dette spørsmal for alvor er reist — og det er aktuelt inden den internationale arbeiderbevægelse idag — er det at man foreslaar den norske Landsorganisation utmeldt — utmeldt av den eneste internationale sammenslutning som endnu eksisterer!

Der er talt om den oppositionelle rolle som den norske repræsentation spillet paa Londoner-kongressen, og man har i dette forhold søkt at finde et argument for at bryte med Amsterdam. Men det er det at merke at der findes ikke i protokollen fra denne kongres omtalt nogen som helst norsk opposition av betydning. Vore repræsentanters indlæg forsvandt i debatten. En mand som Fimmen har man søkt at redusere, men han er utvilsomt likesaa revolutionær som samtlige revolutionære i Norge tilsammen (latter). Ja jeg skal dokumentere det om det blir nødvendig. De som undervurderer og taler foragtelig om Amsterdam-Internationalen er vel for de fleste vedkommende dem som ikke har noget begrep om den. Byraaet har ialfald bevirket den ting, som blev stadfæstet paa kongressen i Rom, at faa sammenarbeidet organisationene i de ledende industrier til at gaa til generalaksjon i tilfælde av krigsutbrudd. Det er sandt at vi har mange faglige byraakrater inden Internationalen, men vi har ogsaa mange internationale størrelser der som veier meget. Naar byraaet i Amsterdam beskjeftiger sig indgaaende med problemene i forbindelse med den økonomiske gjenopbygning av Europa, da faar man herhjemme høre at det er av «uvæsentlig betydning». Det er det bidrag som vore ledende mænd formaar at yde. Det er smaat stel. Sovjet-Ruslands delegerte paa konferansen i Genua hadde da bedre forstand, for de uttalte sig stik motsat vore egne. Hvad Volan og Ødegaard har nævnt viser bare at de intet grundlag har at bygge paa.

Tal. redegjorde bl. a. for hvad der var gjort for at gjøre boykotten av *Ungarn* effektiv samt for behandlingen av spørsmålet om *raastoffordelingen* og fortsatte:

Hvad er paa den anden side Moskva-Internationale — en fiktion eller en realitet? Ruslands fagorganisation er tvangstilsluttet den «røde» Internationale og det russiske regeringsapparat. Det er det russiske kommunistparti som forsøker at beherske fagbevægelsen og dens organer; det gjør det i fuld overensstemmelse med tesene, og det gjør det med held. Der er imidlertid kommet en meget sterk opposition til uttrykk, og i det øieblik den seirer og hævder fagbevægelsens suverenitet overfor den politiske partimaskine bander jeg paa at den *slutter sig til Amsterdam*. Man har faat rasket sammen flere millioner arbeidere i R. F. I., men i hvor utstrækning man kan bygge paa disse derom faar kritiske fagforeningsfolk dømme. Med hensyn til de syndikalistiske organisationer har en lang række av de, som var representert paa Moskva-kongressen, siden tat stilling og meldt sig ut. Allikevel er de opført i rullene her i det trykte hefte! Og I. W. W. fører fremdeles en uforsonlig kritik mot R. F. I. Paa kongressen i Moskva optraadte syndikalistene konsekvent mot partiherredømmet — mot at fagbevægelsen skulde være et redskap for den kommunistiske Internationale. Efter alt man har set maa man ha grund til at spørre hvad denne Røde faglige Internationale i det hele er for noget. Palæstina osv. skulde være med blev det sagt. Det mangler bare at Kristus reiste sig fra sin grav og at Moskva blev et centrum ikke bare for «verdensrevolutionen», men for hele universet!

Nei, vi maa ikke sluke hvilken som helst illusion, fordi om forholdene rækker utenfor arbeidernes direkte kjendskap. *Amsterdam-Internationale er nok idag det internationale centrum for den kjæmpende arbeiderklasse*. Dernæst har vi Den syndikalistiske Internationale. Dens kongres er sammentraadt igaar — bare et aar efter at kongressen i Moskva blev holdt. — Jeg vil si, at efter at man har søkt at træffe forholdsregler for at møte krigsfares og gjøre Amsterdam-Internationale til en virkelig kamporganisation vilde det være uværdig for den norske Landsorganisation at flygte fra det hele. *Mit* standpunkt er at vi opretholder medlemsskapet. Men man bør arbeide for at faa ophævet den uheldige beslutning som blev truffet i Amsterdam i 1919 om at bare én centralorganisation fra hvert land kan bli optat. Jeg mener personlig at Den syndikalistiske Internationale eller de enkelte lands syndikalistiske organisationer bør gaa ind i Amsterdam og samarbeide der. Hvad den *røde* angaar eksisterer den bare i Lossovskys bulletiner og i hvad der forøvrig meddeles gjennom Rosta.

Solli fremsatte følgende forslag:

«Landsorganisationen fortsætter sit medlemsskap i Amsterdam, men uttaler sig for at der gives adgang for mere end én centralorganisation fra det enkelte land.»

Kr. Aune: Det gaar ikke an at stemme for Ljungqvists forslag. Hvad Ødegaards angaar falder dets første punkt i flugt med forslaget fra Kristiania og omegns stedlige styre. Stillingen til Amsterdam-Internationale er forlængst opgjort i de norske arbeideres sind; det viser alle landsmøter. Jern- og Metalarbeiderforbundets landsmøte anbefalte utmeldelse *enstemmig*. Til og med de argeste motstandere av den revolutionære klasse-

kamp stemte for at bryte samarbeidet med Amsterdam. Det var naturligvis av interesse at høre Solli. Men hvorledes var hans «saklige» foredrag opbygget i og for sig? Det artet sig ikke bare som et varmt forsvar for Amsterdam, men samtidig som et krasst, ja voldsomt angrep paa den russiske arbeiderklasse. Og det er betegnende. Jeg spør: hvad var det som gav magtenes konferanse i Genua i disse dage den interesse hele verden over som tilfældet blev? Jo det var fordi der møtte repræsentanter fra den russiske arbeiderrepublik. De møtte der som repræsentanter for den kjæmpende arbeiderklasse, som uttrykk for et nyt syn som gaar ut paa at *organisere en international kamp fra arbeiderklassens side mot kapitalmagten*. Det er den eneste politiske sammenkomst utenfor Rusland som har vakt nogen interesse blandt arbeiderklassen, som ogsaa inden andre samfundslag. Og det skal slaes fast paa dette landsmøte. Hvad Amsterdam-Internationale besluttet i den samme uke i Rom hører man ingen som spør efter.

Evanger talte for utmeldelse av Amsterdam og fremholdt, at de russiske arbeidere hadde gjort sig fortjent til at verdens samlede arbeiderklasse samtidig tok skridtet helt ut ved at slutte sig til Moskva.

Volan: Solli snakker om at Amsterdam-Internationale har tat et greit standpunkt til raastoffordelingen f. eks. Ja, den har vedtat en *resolution* og sendt den over til Nationenes Forbund. Det har den gjort — og det er svinagtig letvint. Men den «store og kraftige» organisation har ikke lagt to pinder i kors for at tvinge den engelske og den franske regjering til at effektuere beslutningen. Sollis angrep paa Moskva-Internationale staar i linje med alle de øvrige kontrarevolutionære angrep, enten de er kommet fra høiresocialister eller fra syndikalister av Alb. Jensens type. Er det Rusland som idag er den store revolutionære faktor i verdens arbeiderklassens kamp for politisk og økonomisk frigjørelse, eller er det *Amsterdam-Internationale*? Syndikalistene, som ikke kan tænke sig noget andet system end det de selv har opbygget i teorien, *de* er naturligvis ikke enig i de retningslinjer Moskva-Internationale arbeider for. Men det er ikke paa den maate som *de* stiller sig at man fører arbeiderklassen ut av det økonomiske kaos man staar oppe i idag. Det er de russiske arbeidere som har ydet den virkelige *indsats* i kampen, og det er *dem* som faar ofre kanskje hundretusener til av sine bedste kræfter før revolutionen er bragt til ende. Moskva og arbeidernes Rusland er nok noget andet end en «fiktion» det, Solli! Han gjorde videre en bemerkning i anledning av at det russiske *parti* maatte behandle arbeidernes saker før de gik til behandling og avstemning blandt medlemmene. Vet han hvordan forholdene er i Rusland? Det er klart, at kommunistene i Rusland tar stilling til avgjørelsene først. Men de *forstaar* ogsaa at behandle sakene, og de forstaar det paa en udmerket maate. Saa var fagforeningene et «regjeringsapparat». Vet da ikke Solli at den russiske fagorganisation har faat streikeretten, fordi at de maa *ha* den naar man er glidd ind i koncessionspolitikken? Jeg antar, at naar arbeiderklassen en dag har tat magten i *Norge* vil den sørge for, her som i Rusland, at det ikke tillates nogen enkelte at drive sit ødelæggelsesverk ved ufornuftige streiker som bare fremmer særinteresser; de norske arbeidere vil nok vite at træffe forholdsregler for at møte *den* situation. Jeg sier, at de arbeidere,

som mener sig at staa paa den revolutionære linie, de er *nødt* til at vedta forslaget om utmeldelse av Amsterdam-Internationalen.

Oksvik: Aune var fremme for at gi sit besyv, idet han bl. a. fortalte at paa Jern- og Metals landsmøte hadde utmeldelsesforslaget gaat enstemmig. Saa den sak maatte da være i god gjænge, mente han. Det var ogsaa forskjellige andre ting man gjorde paa det landsmøte; der var bl. a. «høiresocialister» som stemte for alternativ II. Men Aune har ikke prist *det* standpunkt. Jeg sier, at fordi om mine meningsfæller der muligens *har* gjort en dumhet skal ikke jeg være forpligtet til at gjøre den op igjen. Det kan ialfald ikke danne noget grundlag for os. — Naar det er paastaat at vi «angriper Rusland» paa alle mulige maater saa er det feil. Vi anerkjender de russiske arbeideres indsats i arbeiderbevægelsen saa langt som vi kan se at den tjener vore interesser. — Jeg opretholder mit forslag, subsidiært kan jeg stemme for det som er fremsat av Solli.

Rich. Hansen: Efter det udmerkede foredrag som Solli holdt anser jeg det ganske overflødig at tilføie noget. Jeg er i besiddelse av slike dokumenter om forholdene, at jeg kan understreke altsammen. Det er sandt det han har sagt; det tør jeg garantere for. — Jeg vil rette en misforstaaelse angaaende Alb. Thomas, som er chef for arbeiderbyraaet. Anekdoten om hans skaaltale for den belgiske konge er noget *sludder*, og den har været dementert den ogsaa. Men det har ellers intet med denne sak at gjøre. Alb. Thomas har intet at bestille med Amsterdam-Internationalen; han maa ikke forveksles med Thomas fra England. — Byraaet i Amsterdam forfattet et oprop med appel til enig optræden av arbeiderne under 1. mai demonstrationene, men fordi det kom fra det hold blev det ikke indtat i den norske partipresse. La os imidlertid i guds navn *komme ut*; jo før det sker, jo før vil vi merke at vi trænger at komme til international samling igjen og til at komme tilbake til samarbeidet.

Støstad: Naar Rich. Hansen gir attest for at hvert ord som Solli her har sagt stemmer med de faktiske forhold, da tror jeg ikke at han er manden til at gjøre det. Naar idag selv de som vil være syndikalister anbefaler medlemsskapet i Amsterdam opretholdt later det til at de har glemt hvor Den faglige Internationales ledere stod under og foran krigen. Hvad gjorde de for at samle arbeiderklassen og bryte med borgfredspolitikken som blev drevet baade i ententelandene og i Tyskland? Ingenting. Er noget «fiktion», da er det den, at man opererer med en stor medlemshær uten at søke at lægge loddet i vegtskaalen til arbeiderklassens fordel. Og der er ingen grund til at tro andet end at fiktionen er tilstede *fremdeles*, fordi Amsterdam-Internationalen den dag idag ledes av de samme borgfredspolitikere som førte det store ord under krigen. — Den ideologi som behersker den norske arbeiderklasse fører til Moskva, sier Oksvik. Hvorfor? Jo fordi den ideologi som *hans* meningsfæller bekjender sig til er saa forældet, at det er vanskelig for dem her i landet at vinde saapas indflydelse at de kan opretholde en *organisation*. — Den røde Internationale har intet gjort, sier man, for at vareta arbeidernes interesser. Hvem skaffet de ungarske kamerater ut av fængslet efter at Horthy-regimentet hadde begyndt? Det var «Moskva». Jouhaux reiste til Tyskland og præket for arbeiderne om at nu maatte de arbeide overtid

for at tilfredsstille de franske pengematadorer. Man maa spørre: er *det* «aanden» i Amsterdam-Internationalen?

Dermed avsluttedes debatten.

Før voteringen tok Ljungqvist sit forslag tilbake til fordel for Ødegaards. Ogsaa forslaget fra Kristiania og omegns stedlige styre blev trukket tilbake.

Punkt 1 i Ødegaards forslag — utmeldelse av Amsterdam-Internationalen — vedtoges mot 15 stemmer og punkt 2 mot 16 stemmer. Dermed bortfaldt de andre forslag.

Dirigenten meddelte at der ved den foretagne innsamling til Rusland var inkommet kr. 403.65. Dirigenten bemyndigedes til at overlevere pengene til hovedkomiteen for Ruslands-innsamlingen.

Søndag 18. juni.

Ordstyrer: *Sundbye*.

Protokollen referertes. Det besluttedes at opta til behandling spørsmålet om avvikling av

arbeidsledighetskassen,

og at behandlingen skulde foregaa for lukkede døre.

Arbeidsledighetskassens bestyrer, *Martinsen*, indledet. Han uttalte bl. a.:

Forbundets arbeidsledighetskasse opprettedes som bekjendt fra 1. februar 1919. Vi husker at straks efter den var traadt i virksomhet indtraf der en stans som omfattet næsten samtlige bergverker i landet. Derefter fulgte stans ved de allerfleste hermetikfabrikker og videre ved en hel del anlæg, hvor vi hadde hat mange av vore medlemmer beskjæftiget. Eftersom kassen jo ikke var basert paa en saa kolossal ledighet er det klart, at dette maatte bevirke, at vi temmelig snart kom op i økonomiske vanskeligheter.

Jeg skal her gi en opgave som belyser arbeidsløshetens omfang paa den tid og i den periode som fulgte. Det *gjennemsnittlige* antal ledige medlemmer den sidste dag i maaneden 1919 var 1262. Ledigheten forefaldt inden alle industrier og fordelte sig saaledes i gjennomsnit pr. maaned:

Anlægsarbeidere 233 medlemmer, bergverksarbeidere 480, bygningsarbeidere 136, elektro- og teknisk-kemiske arbeidere 59, forskjellige arbeidere 177, hermetikarbeidere 135, kommunearbeidere 21 og tekstilarbeidere 21. Den *utbetalte understøttelse* i 1919 var i gjennomsnit pr. maaned kr. 69,193.09, og der utbetaltes i aaret kr. 691,930.85. Medlemskontingenten i aaret var kr. 243,744.25, refusion fra det offentlige kr. 640,427.40.

I 1920 var gjennomsnittlig pr. maaned 2063 medlemmer arbeidsledige. Ledigheten fordelte sig inden de forskjellige arbeidsgrene i gjennomsnit pr. maaned saaledes: Anlægsarbeidere 414, bergverksarbeidere 454, bygningsarbeidere 332, elektro- og teknisk-kemiske arbeidere 107, forskjellige arbeidere 225, hermetikarbeidere 449, kommunearbeidere 69 og tekstilarbei-

derc 61. Den utbetalte understøttelse i aaret var kr. 688,336.54, medlemskontingenten kr. 410,675.75 og refusion fra det offentlige 280,000 kroner.

I 1921 var gjennemsnittlig pr. maaned *4686 medlemmer arbeidsledige*, fordelt saaledes: Anlægsarbeidere 560, bergverksarbeidere 762, bygningsarbeidere 666, elektro- og teknisk-kemiske arbeidere 611, forskjellige arbeidere 719, hermetikarbeidere 661 og tekstilarbeidere 587. Den utbetalte understøttelse i aaret var kr. 1,769,114.10, medlemskontingent kr. 639,367.10 og refusion fra det offentlige kr. 1,200,000.00. — Fra kassens opprettelse og til utgangen av 1921 er utbetalt i understøttelse kr. 2,526,643.73. Den indbetalte kontingent fra medlemmene utgjorde samtidig kr. 1,293,787.10 og det offentliges refusion tilsammen kr. 2,140,427.40.

Naar de økonomiske vanskeligheter har været saa uforholdsmæssig store skyldes det, som nævnt, at disse indtraadte i og med kassens opprettelse. Stillingen blev saadan at kassen ikke blev istand til at balansere med den kontingent som loven fastsatte. Fra i. januar 1920 foretoges da en forhøielse, slik at kontingenten blev henholdsvis 30 og 15 øre uken for helt- og halvtbetalende. Den beslutning som her blev tatt var foranlediget ved sterke krav særlig fra bergverks- og hermetikarbeiderne, som søkte om at faa utbetalt understøttelse for et længere tidsrum end loven dengang gav adgang til. Dette opnaaddes ogsaa, slik at understøttelsen kunde gjælde indtil 150 dage. Videre opnaaddes ved forhøielsen at vi fikk et ekstra tilskud fra staten paa 50,000 kroner. Imidlertid var denne forhøielse ikke tilstrækkelig til at sætte kassen istand til at kunne utbetale understøttelse punktlig i overensstemmelse med lovene; dette fremgaar ogsaa av beretningen. Arbeidsledigheten øket i 1920, og man maatte i 1921 gaa til en forandring, idet det viste sig klart at kassen ikke kunde klare sine forpligtelser. Det blev herunder gjentagne konferert med socialdepartementet og søkt at sætte mest mulig press paa fra vor side. Det skal ogsaa slaaes fast at der neppe er nogen ledighetskasse som har nydt det store offentlige tilskud som vor; den har hele tiden hatt to tredjedeler refusion foruten det ekstratilskud vi fikk. Men vanskelighetene vokste naturligvis med den stigende ledighetsprocent inden forbundets rækker; der var en maaned da vi utbetalte saa meget som 200,000 kroner. Der blev da av departementet gjort henstilling om at vi gikk til en forhøielse av kontingenten til henholdsvis 1 krone og 50 øre. Vi søkte i det længste at undgaa dette og vilde se tiden an. Men den omstændighet at de enkelte forbund her opererte hver for sig gjorde det vanskelig at holde igjen, og departementet sa like ut at vi, i likhet med de øvrige, fikk finde os i at paalægge vore medlemmer en ekstrakontingent til støtte for de ledige. I juli ifjor fikk vi besked om at vi maatte gaa til en forhøielse av kontingenten som nævnt, hvis ikke *vilde refusion ikke kunne gis*. Hovedstyret fandt det ikke forsvarlig at ta en saadan konsekvens og unddra medlemmene den understøttelse de mente at ha ret til, og den 1. august blev kontingenten saa forhøiet for at muliggjøre fortsatt utbetaling av ledighetsbidrag.

Jeg skal komme ind paa enkelte av de *forslag* som er indsendt til landsmøtet og motiveringen for dem. Det springende punkt i begründelsen for det forslag som er indsendt fra Kristiania og omegns stedlige styre, er, at man finder understøttelsen for liten. Med hensyn til forslaget fra

Odda Arbeiderforening forstaar jeg ikke de «forutsætninger», som dette forslag sigter til, og som skulde være forfeilet. Man snakker om at arbeidsledighetskassen skal ha virket til oppløsning av hele avdelinger. Ja det er kanskje ikke saa underlig at kassen ogsaa her skal holde for; men jeg vil peke paa at en mængde foreninger blev nedlagt kort efter og som en *direkte følge av* storstreiken. Naar der i forslaget fra Narvik tales om selvhjælpsinstitution i forbindelse med de nuværende arbeidsledighetskasser da hører ikke dette egentlig hjemme, al den stund vi idag er kommet saa langt i utviklingen av denne forsikring, at den har opnaadd to tredjedeler refusion av stat og kommune. Ingen som her er tilstede vil være imot det som anføres av Snehættens Jernbanearbeiderforening, at understøttelsen av de arbeidsløse paahviler samfundet som en pligt. Men det ligger ikke slik an at vi kan faa *anerkjendt* denne pligt fra samfundets side med én gang, saadan uten videre. I forslaget fra Notodden heter det, at saa længe der ikke er enighet om en fælles forsikring inden Landsorganisationen for alle dens medlemmer bør forbundet gaa til avvikling av kassen for sit vedkommende. Det forekommer mig ikke syndelig konsekvent. Disse og andre indvendinger eller betragtninger som er gjort kan det forøvrig bli anledning til at komme ind paa senere. Jeg vil her slaa fast, at det gaar som en rød traad gjennom alle motiveringer at det er *understøttelsen som er for lav*, og at arbeidsledighetskassen derfor maa ophæves. Og jeg skal indrømme, at den selvfølgelig er lav; en familie kan ikke klare sig paa denne understøttelse alene under en ledighet som varer nogen tid. Videre gaar det igjen i forskjellige forslag, at naar der nu er en stemning for ophævelse skyldes det bl. a. ogsaa det at understøttelsen ikke altid er utbetalt *i ret tid*. Jeg skal først hefte mig ved en paastand som den at arbeidsledighetskassen «undergraver forbundets økonomi». Hvordan er forholdet? I 1919—20—21 har vi hatt op til 33 pct. arbeidsledige i forbundet. Disse har av kassen hatt en liten understøttelse. Sidste landsmøte besluttet imidlertid, at som et bidrag til denne understøttelse skulde ogsaa de ledige medlemmer bære en mindre kontingent. Vi har faat kr. 1.40 i uken av disse. Men da skal man ikke ried nogen grund si at kassens opprettelse har «undergravet» stillingen for forbundet; den har tvertom *styrket* dets økonomi. Man kan selvsagt si, at naar mange medlemmer er blit borte og har ladt sig stryke har kassen en direkte skyld deri. Men det er indlysende at disse vilde ha gjort det samme under alle mulige forhold; de vilde benyttet den første den bedste anledning til at kaste sit medlemsskap overbord. Paa den anden side vil det ikke kunne benegtes, at den understøttelse som har været utbetalt i denne tid har *været til stor hjælp for dem som er blit rammet av arbeidsløshetens ulykke*. Naar bidraget, som det er paapekt, ikke har været utbetalt i ret tid skyldes det ikke kassen, men selve arbeidsledighetsforsikringen. Det er heller ikke kassens skyld at understøttelsen har været saa lav; det skyldes forholdenes egen magt og de vanskeligheter som de har lagt i veien. Gaar man paa dette landsmøte til at beslutte arbeidsledighetskassens ophævelse kan det hælde at vi allerede om et aar har en arbeidsledighetsforsikring allikevel — en *tvungen* forsikring, men i en anden *form*. Man maa huske at Norsk Arbeidsmandsforbund med det medlemstal det har er en meget væsentlig gruppe av dem som

idag benytter sig av arbeidsledighetsforsikringen. Og der er sterke kræfter igjære for at lave en obligatorisk arbeidsledighetsforsikring med forbillede i den engelske. Det vil da bli tillagt ikke liten betydning hvordan et forbund som vort stiller sig til den bestaaende forsikringsordning. De som idag sitter med magten her i landet er *interessert* i at faa det nye system indført til avløsning av det nuværende, ti ved dette lægger man byrdene *over* fra det offentlige til arbeidsgiverne og arbeiderne. Dette hensyn vil man ikke her kunne se bort fra. Og hvordan vil de ledige selv, som er vore medlemmer utover landet, opta det om vi beslutter ophævelse og dermed fratar dem de ørene i uken som de skulde ha til mat? Det er vel riktig at anta at *avskallingen* i rækkene nu stort set er færdig, og at de medlemmer som vi har igjen er *bevisste* medlemmer. Men hvordan vil det føles naar kanskje mange av dem, som i de sidste tre aar har tilhørt sin forening og fuldt ut opfyldt sine forpligtelser til arbeidsledighetskassen og organisationen, nu selv skulde rammes av ledigheten og intet faa? Jeg kan umulig gjøre mig fortrolig med den tanke, at landsmøtet gjør medlemmenes interesser til sine ved at nedlægge forbundets arbeidsledighetskasse. Det eiendommelige forhold er det ogsaa, at stemningen for ophævelse blaaser fra den kant hvor man har nydt mest av de fordele kassen har budt paa. De medlemmer som maatte bli ledige vil nok ogsaa *heretter* komme til at kræve støtte av sine organiserte kamerater, selv om man tar dette skridt. Jeg gjentar, at det forhold er tilstede at man gjennom en beslutning her om avvikling vil bidra til indførelsen av en tvungen offentlig forsikring, som man vil faa grund til at be gud bevare sig for. Den vil bli administrert av kommunene og bli et kontrolapparat i arbeidsgivernes haand. Jeg anbefaler for dette landsmøte at det ser helt praktisk paa disse ting. Efter den stilling man har tat igaar i organisationsspørsmålet vil det eneste rette være at opretholde status quo, indtil kongressen har faat anledning til at drøfte stillingen til arbeidsledighetsforsikringen paa en brederè basis.

J. E. Andersen, Kjøbenhavn, vilde gi nogen oplysninger om arbeidsledighetskassens virksomhet inden det danske broderforbund. I 1920—21 begyndte man med et medlemstal av 93,437, hvilket ved aarets utgang — paa grund av mer tilfældige omstændigheter — var gaat ned til 85,687. Med det beløp som blev ydet i ledighetsbidrag av stat og kommune samt ved tilskud av forbundskassen foruten gjennom hvad der kom ind fra medlemmene direkte i *kontingent* kunde man i det aar utbetale til de arbeidsledige medlemmer et beløp paa 4,626,000 kroner. Og dette kunde organisationen ikke ha *undværet*; ellers vilde den ha kommet til at ligge under i den kamp som førtes i løpet av fjoraaret. Arbeidsgiverne gik i det aar til at lave en *kunstig* arbeidsløshet, samtidig som den offentlige understøttelse blev nedsat; vi blev av staten negtet understøttelse som vi hadde tilgode. I denne situation kom det godt med at medlemmene hadde sin egen arbeidsledighetskasse. Det er — uttalte han videre — ikke noget fremmed i arbeidsledighetskassene dette at man har maattet gaa til atter og atter at forhøie kontingenten; vi har hos os været oppe i 2½ krone uken i gjennemsnit i medlemskontingent. Det kan være rigtig nok at det paahviler samfundet som en pligt at sørge for de lediges underhold. Men i det øieblik denne pligt overgaar som samfundets opgave *alene* blir

det ogsaa samfundets sak at forvalte over midlene og bestemme hvor meget der skal utbetales i dette eller hint tilfælde. Og da vil man kunne staa slet i det. I Danmark holdes arbeidsledighetsbidragenes utbetaling strengt adskilt fra *streik*understøttelsen, men allikevel gjør kassen selv sagt sin store nytte indirekte ogsaa i konfliktstilfælder. Jeg mener at ett er sikkert, uten hensyn til hvilken politisk eller faglig opfatning vi hylder: vi kan ikke paaberope os at være *kamerater*, hvis kameratskapet ikke strækker sig længer end at vi lar dem i stikken som blir ugleset av sin arbeidsgiver og kastet utenfor; stiller vi os slik, da er vi ifærd med at gaa tilbake, da er vi ikke de kamerater vi gir os utseende av at være.

Brækken: Efter Martinsens redegjørelse er jeg bare blitt bestyrket i, at hvad jeg her har at gjøre er at stemme for arbeidsledighetskassens ophør. Jeg er viss om, at de som sat paa sidste landsmøte og forfegtet kassens opprettelse hadde den tro, at den skulde komme til at vise *andre* frugter. Martinsen har søkt at pynte paa det efter bedste evne, selvfølgelig. Men jeg tror ikke at ta for sterkt i naar jeg sier, at hele dette system har moralsk *fordærvet arbeiderne*. Arbeidernes revolutionære handlekraft er blitt magtstjaalen, fordi man har faat disse usle kroner som man sultefores med. De som har været ute i distriktene og talt med de arbeidsløse, og som ogsaa kjender til hvordan utbetalingen har foregaa, *de* kan kanskje si noget andet end Martinsen. Arbeidsledighetskassen har ført til svækkelse for Norsk Arbeidsmandsforbund, og den har gjort det umulig at agitere paa arbeidspladsen for ny tilslutning. Hvis vi idag besluttet at ta en uravstemning over spørsmålet om kassens *avvikling* anser jeg resultatet for at være git paa forhaand. Det er en kjendsgjerning at man ute i distriktene har maattet vente baade uker og maaneder for at faa pengene utbetalt. Vi som er *mot* dette uvæsen er forpligtet til at peke paa dette. Jeg vil motsi Martinsen naar han sier at vi skal være samfundet behjælpelig med at bære byrdene her. Jeg vil paa staa at det er samfundet helt og holdent som skal ta disse ofre.

Kjelstadli: Naar jeg tar ordet mot kassens fortsættelse vil jeg gjøre opmerksom paa, at den forening som jeg representerer ikke har tat det standpunkt ut fra en smaalig vurdering av et forhold som den høie kontingent. Vi vil nok være med paa at bringe de ofre som er nødvendig for hævdelsen av fælles interesser. Men fagorganisationen er ikke *bygget op paa det grundlag*, at den skal overta samfundets pligter. Arbeidsledighetskassene svækker vor kampdygtighet. Selve aarsaken til arbeidsløsheten ligger i arbeidskjøpernes forsøk paa til stadighet at svække arbeidernes aktionsevne. For at møte dette trænger vi fremforalt at styrke vore *direkte kampkasser*. — Dersom samtlige forbund gik til at nedlægge sine arbeidsledighetskasser vilde vi visselig ganske hurtig faa gjennomført en lov som paabyr at det offentlige her skal træffe de fornødne foranstaltninger. Kontingenten til en saadan obligatorisk kasse vil muligens ikke bli noget *mindre* end den vi nu betaler gjennom organisationens kasser. Men vi faar da den ubetingede fordel at byrdene blir lagt paa *flere* — paa uorganiserte som paa organiserte, saavel som paa arbeidsgiverne og paa kommunene. Den understøttelse som man nu faar er heller ikke til at *leve av* paa vore breddegrader. Jeg er for mit eget steds vedkommende forvissat om at en stor del av de ledige er hos fattigforstanderen samtidig

som de er hos arbeidsledighetskassens forretningsfører. Jeg henviser til det forslag som er innsendt fra min forening og ber landsmøtets representanter være opmerksom paa, at det fortsat og til stadighet vil føre til *svækkelse* for fagorganisationen at den skal bære samfundets byrder paa dette omraade.

Dirigenten: Der er indløpet et utsættelsesforslag i spørsmålet fra Seim saalydende:

«Da arbeidsledighetskassen blev opprettet ved uravstemning blandt medlemmene finder landsmøtet, at ogsaa spørsmålet om arbeidsledighetskassens ophævelse blir at avgjøre ved uravstemning blandt medlemmene.»

Kjelstadli uttalte at han fandt det meningsløst at et saadant forslag fremkom, al den stund saken var ført op paa dagsordenen efter at være blit behandlet i foreningene. *Oksvik* var enig heri.

Seim saa det som en konsekvens av den tidligere uravstemning saavel som av den beslutning som var tat igaar, idet den uvægerlig maatte sies at binde landsmøtet i spørsmålet om stillingen til arbeidsledighetskassene.

Volan kunde ikke andet end anbefale forslaget til vedtagelse. *Hvis* avvikling skulde foregaa burde det ske med saa stor tilslutning fra medlemmenes side som mulig.

Eikefjord: Forslaget bør indgaa i debatten sammen med de øvrige. Spørsmålet om uravstemning faar da avgjøres tilslut.

Strøm syntes erfaringen skulde vise at man hadde hat nok av uravstemning i denne sak.

Dirigenten: Spørsmålet er bare om vi skal behandle dette forslag straks eller ikke.

J. Berg sluttet sig til *Kjelstadli*.

Det besluttedes at gaa videre i debatten.

Odegaard: Jeg vil ikke si andet end at der kan være mange indvendinger at gjøre mot den arbeidsledighetsforsikring vi har hat i de senere aar. Men man skal være opmerksom paa, at da spørsmålet blev utredet og utsendt til avgjørelse for Norsk Arbeidsmandsforbunds vedkommende var situationen en noget anden end da arbeidsledighetskassen begyndte sin virksomhet. Og det var ut fra erfaringene man hadde fra de forbund som hadde hat slike indretninger at man gjorde op sine planer og forutsatte at de skulde virke, tilnærmelsesvis ialfald. Krisen, som kom, sprængte imidlertid alle forutsætninger, og ikke én av organisationens ledighetskasser har været istand til at opretholde sin virksomhet som tidligere. I saa henseende har de foretelser som har vist sig inden Norsk Arbeidsmandsforbund ikke været fremmed eller enestaaende.

Det er jo saa at arbeidsledighetskassene virker med sin tyngde forskjellig, og jeg tror at de som har lidt den ublide skjæbne at bli arbeidsledig ogsaa ser paa det noget anderledes end de som *ikke* har været i samme stilling. Kassen har dog været til *noen* støtte for de som har faat disse bidrag, selv om bidragene har været smaa. Imidlertid er det et hensyn, som jeg ialfald tillægger stor vekt, at de spørsmål som her melder sig bør sees i en viss *sammenheng*. De aller fleste fagforbund har arbeidsledighetskasser nu; de har lagt denne forsikring ind under sin virksomhet som en av de grene man *skal* arbeide med. Naar forholdet er det synes

det rigtigst ogsaa for os at optræ paa samme linje som de andre organisationer, og at der træffes en avgjørelse paa fælles grundlag. Dette stemmer ogsaa bedst med de forutsætninger som har været tilstede for beslutningen om overgang til andre organisationsformer. Ut fra denne betragtning av spørsmålet er det at jeg har tat min stilling. — Det er ganske vist ingen vanskelighet forbundet ved at faa denne forsikring omdannet til en statsforsikring. Jeg er tilbøielig til at tro at apparatet vil bli sat i sving med *ganske stor iart*, hvis disse kasser opgives av flere av de større forbund. Men her maa vi se paa hvad dette nye i realiteten innebærer for arbeiderne. Nu yder stat og kommune det *væsentligste* bidrag til arbeidsledighetskassene, mens organisationene har kontrollen. Dette vil i tilfælde herefter nærmest bli *omvendt*. Man vil da faa ganske andre skarpe bestemmelser med hensyn til retten til understøttelse. — Som Martinsen nævnte har der ikke været noget egentlig samarbeide mellem eller fællesoptræden av de forskjellige forbund som har disse kasser. Man har virket mest uavhengig av hinanden. Dette kommer tilsyne bl. a. i et forhold som understøttelsens størrelse, som jo er høist uensartet. Dette har ikke virket heldig, og det har sikkert været en medvirkende aarsak til den uvilje som jeg er forvisset om er tilstede ogsaa blandt Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer mot arbeidsledighetskassen. — Jeg skal ikke si mer i denne sak, men vil markere at jeg agter at stemme *for* det forslag som gaar ut paa at opretholde kassen indtil den faglige Landsorganisations kongres har fattet beslutning med hensyn til formene og i forbindelse med disse avgjort om arbeidsledighetsforsikringen fremdeles skal være en indretning som organisationen skal befatte sig med, eller om man vil at den skal gaa over til en statsforsikring, som utvilsomt da vil komme.

Andreas Hansen: Spørsmålet har været diskutert hos os paa flere møter. Vi finder, og vil ha uttalt det her, at det kan ikke ventes at de som nu staar paa lav løn og vanskelig kan greie sig selv skal være istand til at betale den høie kontingent som forbundet nu har. Mange av dem er allerede gaat ut. I Odda har vi i 1921 hat en utbetaling av næsten 59,000 kroner. Ved uravstemningen i sin tid var det ikke mer end en tredjedel av vore medlemmer som deltok; de var ikke rigtig klar over stillingen. Nu har vi staaende igjen mellem 30 à 40 medlemmer av over 200. Det synes oplagt at arbeidsledighetskassen ikke har virket til sin hensigt. Hvad er det at faa en 15 kroner av kassen i understøttelse — saa længe det varer? Det er at gaa døden langsomt imøte, ikke noget andet. Jeg anbefaler at organisationen reducerer sit budget for at holde medlemmene sammen og fremsætter følgende forslag:

«Arbeidsledighetskassen ophæves saa snart som en forretningsmessig avvikling tillater det.»

C. Strøm: Det er i virkeligheten to spørsmål vi her diskuterer. Saken har en prinsipiell side: om vi vil ha en forsikring av denne art lagt ind under Landsorganisationen. Videre foreligger det til avgjørelse her om vi, indtil *det* spørsmål har fundet sin avgjørelse, skal beholde vor nuværende arbeidsledighetskasse, med den administration som derav følger, eller nedlægge den. Martinsen sier at han vil ha set saken ut fra det rent praktiske synspunkt. Vi maa da ikke se paa tingen ut fra arbeidsledighetskassen alene, men ut fra hvordan forholdene har artet sig i de sidste

aar indenfor organisationen i det hele. I 1920 «sparte» vi krigsomkostningene paa grund av voldgiften. Tiltrods for det stod de fleste forbund aaret efter uten midler til at kunne føre en konflikt. Det blev da grepet slik an at man skulde ta en *storkamp*, hvis fordel skulde ligge deri at den var og maatte være ganske kortvarig. Utvilsomt var hensynet til den slette økonomiske stilling inden organisationen det som virket mest til at man valgte den taktik ifjor. Og saa gjaldt det da at ta med rub og stub — endog nødsarbeiderne. Jeg har en mistanke om at storstreikens egentlige opgave var at tjene som et forsøk paa at *skræmme* de daværende magthavere for at faa dem til at bringe voldgiften i funktion igjen.

Lian: Vi stemte *mot* den — for streiken!

Strøm: Stillingen i 1922 bekræfter bare at naar man finder det oportunt kan man ogsaa være med paa den. Man søker at dekke sig selv bedst mulig — det er *mit* syn paa saken. Naar arbeidsledighetskassen har tømt vore midler i nedgangstiden og vi staar der magtesløse til at kunne ta en aksjon er det indlysende, at man har villet undgaa kampen. *Linjen* er utvilsom — og facitten ser vi.

Hvad spørsmålet om opretholdelse av arbeidsledighetskassen angaar maa det sees paa bakgrund av hvad man mener at den faglige *Landsorganisations* stilling bør være. Er man i princippet enig i at Landsorganisationen skal overta denne forsikring har det sammenligningsvis mindre at si, hvilken beslutning vi foreløbig træffer i spørsmålet om vor egen ledighetskasse. Denne side av saken pligter vi derfor først at bringe klarhet over.

Lian: Naar det sies at fagorganisationen gik til storstreiken for at fremprovocere *voldgiftsloven* vet enhver, som har fulgt med, at dette er en helt uriktig fremstilling.

Rasmussen: Saken er i realiteten avgjort ved voteringen igaar, hvor man ved tilslutningen til alternativ I uttalte sig for at forsikringsvæsenet — ogsaa arbeidsledighetskassene — skulde lægges ind under Landsorganisationen. Dette var selvsagt ogsaa Strøm opmerksom paa. De som har stemt for alternativ I har i og med dette stemt for forbundets opløsning og følgelig ogsaa for opløsning av forbundets forskjellige institutioner. Spørsmålet her er derfor bare om vi skal ha disse institutioner gaaende indtil kongressen, eller om vi skal avvikle dem *straks*. Paa anlægsarbeidernes konferanse talte jeg for at faa ophævet den tvangsinstitution, som ledighetskassene er, og for at faa dem overført til Landsorganisationen som *frivillig* forsikring. Dette mit standpunkt var begrundet i forholdene ute paa anlæggene, hvor man stod overfor den eventualitet at anlægsarbeiderne maatte ta sit forhold til organisationen op til ny overveielse og *træ ut*. Det kan vel heller ikke sies at kassen har bragt Norsk Arbeidsmandsforbund store velsignelser. Den har medvirket til at man har mistet tusener av medlemmer, som av økonomiske grunde ikke har kunnet fortsætte at staa organisert i vort forbund. Den kontingent som skulde tilflytte streikekassen har hovedsagelig kommet arbeidsledighetskassen tilgode, og vore kampfonds vil bli end yderligere svækket, hvis vi ikke nu resolut gjør en forandring. Der kan sies baade det ene og det andet om en statsforsikring, som er basert paa nogenlunde samme princip som sykeforsikringen idag, men den har dog *den* fordel, at der blir flere til at bære byrdene. Vi

har forøvrig selv git staten vinket i og med at vi har opprettet ledighetskasser indenfor organisationen. Jeg vil ogsaa peke paa, at den understøttelse som organisationen paa denne maate har ydet ved ledighet har været benyttet av staten som regulator for betalingen for *nødsarbeide*. Naar saken kommer til avstemning vil jeg selviølgelig stemme for *ophævelse*, selv om den kan sies at være avgjort forut. Forsaavidt er det kanskje litet lønt at argumentere. —

Der besluttedes sat *strek* med 43 talere indtegnet.

O. A. Berg: Landsmøtet i 1918 sluttet sig til oppositionen og satte dennes folk ind i ledelsen. Men tiltrods for det faar vi si, at det første de gjorde var at svigte parolen: bort med hjelpekassene! Og dette øvet selvsagt sin indflydelse. Der var *ikke* flertal paa landsmøtet for opprettelse av arbeidsledighetskasse. Men slutresultatet blev at saken skulde gaa til uravstemning. Denne foregik under de ugunstigst tænkelige forhold; spanskesyken og andre ting gjorde at deltagelsen blev overordentlig liten — neppe nok en fjerdedel. Det forekommer mig at der burde utkræves *noen* større garanti, naar en sak skal avgjøres paa denne maate. — Jeg mener at man har slaaet ind paa et feil spor i arbeidsledighetsspørsmålet. De pligter som her er paaført de fagorganiserte arbeidere maa overføres paa samfundet og paa *arbeidsgiverne* ikke mindst. Det maa komme til det at en arbeidsgiver ikke kan opsi en arbeider uten at ha pligt til at understøtte ham. Og set ut fra et fagorganisationssynspunkt vil jeg si, at skal vi *fortsætte* med hjelpekassene vil organisationen gaa over til at bli en ret og slet fattigkasse. Da kommer vi temmelig langt fra det som har været maålet. Det er sagt at vi ikke kan nedlægge kassen nu efter den beslutning vi fattet igaar. Jeg antar imidlertid at vi kommer til at beholde den organisationsform, som vi har, ialfald én kampperiode til, om ikke to. Og da mener jeg at vor opgave her er at *stemme arbeidsledighetskassen ned*.

O. Bjørkmann: Kassen kom istand under tvil hos mange, og svaret idag kan bare bli ét: at den ikke har opfylt sin bestemmelse. Der var dem som mente, at den vilde bidra til at skape flere medlemmer og mer interesse for organisationsarbeidet. Det har gaat den *motsatte* vei. Vi vil komme til at se vort medlemstal synke med endnu adskillige tusen, hvis kassen skal fortsætte, og tilslut vil vi ikke ha mange igjen. Martinsen gav en statistikk over virksomheten i de aar som er gaat, og han søkte nok at ta med mest mulig av det som kunde tale til arbeidsledighetskassens *fordel*. Men det har ialfald ikke overbevist mig om at det er til nogen fordel for organisationen at fortsætte med den. Forskjellige forhold spiller her ind. Det er f. eks. vanskelig nu for dem som har ledighetsbidrag at opnaa arbeide i konkurranse med dem som *ikke* er organisert. Og der kunde nævnes andre eksempler paa hvordan systemet virker. I de 18—19 aar jeg har staaet i organisationen har det aldrig været saa tungt at arbeide som siden vi fik kassen at stræve med. Skal vi fortsætte at bygge og utvikle organisationen eller skal vi la den gaa tilgrunde — det er spørsmålet som stiller sig frem for os idag.

Baitz: Har man tænkt over følgene av at gaa til sløifning? Det vil være ubarmhjertig handlet mot mange av vore bedste medlemmer. Det er nok saa at vi har mistet medlemmer paa grund av arbeidsledighetskassen, men ophæver vi den vil vi gaa yderligere tilbake. Saa fremholder

man at det er saa smaa bidrag som utbetales. Men man skal huske paa at da vi begyndte med dette var det ikke stort i kassen heller. Hvis vi vilde ilægge os de samme kontingentforpligtelser som jern- og metalarbejderne og bokbinderne f. eks. kunde understøttelsen ogsaa hos os sættes høiere. I forhold til kontingenten staar bidraget sikkert paa høide. Man snakker saa letvint om «offentlig forsikring». Ser man ikke den sabotage som kommunene har drevet? Det er nok ingen hjælp at vente derfra før vi faar *magten*. De gjør ialfald intet gratis. Jeg mener at vi maa tænke paa vore egne arbejdskamerater og paa de mange sultende familier, og jeg vil derfor foreslaa:

«1. Landsmøtet beslutter at ledighetskassen bibeholdes. 2. Ledighetsbidraget forhøies fra 18 til 30 kroner for gifte og til 24 kroner for ugifte. 3. Tiden for understøttelsen forlænges fra 90 til 160 dage.

I tilfælde landsmøtet beslutter ledighetskassen opløst blir saken at omvende til foreningene til uravstemning.»

Alb. Karlsen: Arbeidsledighetskassen har været en parodi paa hvad der kan praktiseres inden en klassekamporganisation. Vor forening har indsendt forslag om at den ophæves saa hurtig som det bare lar sig gjøre; det har for os været et *principielt* standpunkt, og et standpunkt som jeg mener kan forsvares. At gaa til nogen ny uravstemning kan vi ikke gaa med paa. Naar det anføres at vi skulde ha fastslaaet forsikringskassenes fortsatte eksistens i og med vor tilslutning til omlægningen har jeg forstaat det slik, at dette ikke paa nogen maate binder os i vor stilling til arbeidsledighetskassen.

Edv. Eriksen: Naar jeg er imot arbeidsledighetskasser, og har været det længe ogsaa, er det fordi de ikke svarer til sin hensigt. Kommunene saavel som staten benytter sig av de nuværende forhold til skade for os. Fagoppositionen har hævdet at man ikke skulde «sy puter under armene» paa arbeiderne. Men som det nu gaar syr vi *dovenskap* under armene paa det offentlige, paa samfundet. Naar vi legger merke til at understøttelsen hos os er 15 kroner, mens den i andre forbund gaar op i 45—50, ser vi hvilke klasser de ledige er opdelt i. Alt dette maa indrømmes at virke uheldig, indad som utad. Den forsørgelse vi fordrer skal vi fordrer av stat og kommune, for det er *dem* som er skyld i de krasse forhold vi er kommet ut i. La os faa det i beskatningen, saa alle kan være med paa at yde sin del. Jern- og Metalarbeiderforbundet drog længe paa sin sykekasse; den delte medlemmene op i klasser, og man maatte tilslut bort fra det. Jeg stemmer for at arbeidsledighetskassen gaar samme vei. La os ikke stelle os slik at vi glemmer at *slaas!*

Gudbrand Holt: Jeg vil kort redegjøre for det forslag som er indsendt fra stedlige styre i Kristiania. Martinsen saa den væsentligste begrundelse for forslaget deri at understøttelsen var saa snau; dette var, mente han, det avgjørende for os. Det er ikke ganske riktig. Den viktigste begrundelse som er lagt i forslaget er dette, at arbeidsledighetskassen *svækker forbundet som kamporganisation*. Martinsen kunde ikke se noget princip i denne sak. Men det er et stort prinsippørsmål for arbeiderne dette. I sin argumentation uttalte han bl. a., at det var fra dem som *mest* hadde benyttet kassen at kravet almindelig kom om dens ophør. Det har sin rigtighet, men det taler til fordel for at den hurtigst mulig ophæves. De

allerfleste ledige medlemmer som jeg er kommet i berøring med i Kristiania har netop hævdet dette. At kassen skulde ha «styrket forbundets økonomi» er en paastand som ligger utenfor alle land. — Vi gjør i det indsendte forslag den forandring, at der i stedet for 1. mai sættes *1. juli*, slik at beslutningen om ophævelse blir effektiv fra denne tid. Hvis det mot formodning skulde bli vedtat at bibeholde kassen forbeholder jeg mig adgang til at fremsætte et tillægsforslag til lovene.

Nic. Eggen: At de som paa dette landsmøte tidligere har vedtat en indstilling, som peker paa den fremtidige ordning av forsikringen, nu taler saa sterkt for ophævelse av arbeidsledighetskassen forekommer mig merkelig. Er det meningen at man ikke skal ha gjennomført noget av det som er vedtat? For mit vedkommende er det prinsipielle syn paa denne sak kommet i bakgrunden. Det skal ikke kunne sies at det er *arbeidsledighetskassen* som har bevirket nedgangen i organisationens medlemstal. Hvis det var tilfældet, da har avdelingene ikke magtet at gi medlemmene den rette forstaaelse av hvad klassefølelsen og solidariteten indebærer. Ti er ikke *det* ogsaa klassefølelsen, at man hjelper den som er kommet i den bitre nød? Paa hvilken anden maate skulde man ha kjæmpet sig gjennom den svære ledighet vi har hat? Jeg betaler med fuldt hjerte kontingenten til arbeidsledighetskassen — ja med *mere* glad hjerte end jeg betaler til forbundskassen, efter det som er foregaaet i den sidste tid. Jeg slutter mig helt til hovedstyrets standpunkt.

A. Berby: Jeg vil paastaa det motsatte av Eggen, nemlig at det netop er medlemmene ute i distriktene som er mot arbeidsledighetskassen — i den grad imot at det er vanskelig at holde dem sammen. Som det første resultat av skiftet i 1918 noterer jeg den agitation som blev ført for opprettelse av selvhjælpsinstitutioner — en agitation som fagoppositionen saa det som sit program at *bekjempe*. Jeg skulde imidlertid saa gjerne se bort fra dette program her, hvis jeg trodde det kunde paa nogen maate gavne agitationen. Men saa er ikke tilfældet. Misnøien kan ofte være sund. Men nu er misnøien ute blandt medlemmene bli rettet *direkte mot organisationen*. Efter storstreiken, da ledigheten blev som størst, blev omkring 50 procent av arbeiderne ledige paa min plads; samtlige var organisert. Men først i *april* maaned blev de sidste av dem utbetalt for de 6 uker de gik ledige efter storstreiken. Og det er vel intet enestaaende tilfælde heller. I hele den lange tid vokste ganske naturlig misnøien, og resultatet var at den ene efter den anden gik ut. Den argumentation forbundsstyret anvender for bibehold av kassen tillægger jeg ingen betydning, al den stund kassen idag kan betegnes som bankerot. Den vil bare forsætte i navnet, mens misnøien vil vokse, og det vil bli uraad for os at rette op det som arbeidsledigheten og arbeidsledighetskassen har ødelagt, hvad chansene for tilslutning av nye medlemmer angaar. Der er til landsmøtet indkommet 13 forslag om kassens nedleggelse: jeg gaar ut fra at de som *ikke* har sendt ind forslag herom har undlatt dette av den enkle grund at de har fundet det unødvendig.

Efter et kort indlæg av *Konrad Rotten* for ophævelse uttalte

Støstad: Jeg advarer mot at ta et saadant skritt netop nu. Man skal ikke være blind for den kjendsgjerning, at slik som tidene endnu er, er det uriktig at frata understøttelsen til dem som *kan* bli ledige og hittil har

været med at betale til dem som er blit ledige. Det er unødvendig at si, at alle er saa inderlig enige om hvad som er samfundets pligt i dette stykke. Hadde samfundet gjort sin pligt vilde det ikke været nødvendig at ha nogen arbejdsledighetskasse heller. Det er desværre intet nyt dette, og samfundet vil *altid* forsømme sin pligt, indtil arbejderne selv vaakner, og tar samfundsmagten i sin haand. Jeg finder ingen grund til at tale om den principielle side ved saken her, og det av den grund at saken ikke er noget princip. Til grund for kassens opprettelse laa den betragtning, at vi mente ved den at styrke de fagorganisertes stilling i den daglige kamp mot arbeidsgiverne, og jeg tror ogsaa at beslutningen har været til gagn for organisationen i kanske ikke saa liten utstrækning. Vi skal ikke se bort fra at om vi nu gaar til at ophæve ledighetskassen kan allerede *det* være nok til at den nuværende regjering vil opta spørsmålet om indførelse av en tvungen offentlig forsikring. Og faar vi *den* skal ingen behøve at tro at ofrene blir mindre eller at vi blir staaende friere end vi idag gjør. Hvis vi forutsetter at de nye organisationsformer blir definitivt besluttet av kongressen næste aar og at arbejdsledighetsforsikringen som en konsekvens derav gaar over til Landsorganisationen vil vi sætte os selv i en eiendommelig stilling, om vi her beslutter at gaa den motsatte vei og indstille utbetalingen av understøttelsen for Arbeidsmandsforbundets medlemmers vedkommende. De som har været saa heldige at *undgaa* arbeidsløsheten burde med glæde være med paa at gi dette sit bidrag; det er en solidaritetspligt som Norsk Arbeidsmandsforbund ikke skulde være det *første* til fravike. —

Debatten besluttedes fortsat i eftermiddagsmøtet.

Ordstyreren refererte følgende forslag, som begge oversendtes budgetkomiteen:

Jeg vil foreslaa for landsmøtets deltagere at der bevilges kamerat Kr. Nordli et beløp, da han har været syk i længere tid.

Karl Kristiansen.

Fra Høyanger Arbeidsmandsforening.

Da vor kamerat og foreningsmedlem Martin Odnæs ved et ulykkestilfælde er blit ødelagt og arbeidsudygtig og det er uvist, hvad tid han igjen blir arbeidsdygtig, vil vi indtrængende anmode landsmøtets deltagere om ved en innsamling at yde ham en liten hjælp, og at beløpet oversendes til hans hustru.

Chr. Langseth. Ole Larsen. E. B. Strømnes.

Videre referertes følgende meddelelse: Paa grund av telegrafisk meddelelse hjemmefra maa jeg idag forlate landsmøtet.

Repræsentant for avd. nr. 8. Røros Grubearb. forening.

Ant. Selbo.

Eftermiddagsmøtet søndag.

Ordstyrer: *Eberhardsen.*

Protokollen referertes.

Kjelstadli mindet om, at man idag hadde et sjeldent dobbeltjubilæum, idet sekretær Ivan Bjerkmann samtidig kunde se tilbake paa de første 20 aar som organisationsmand og feiret 15-aarsjubilæum som funktionær i Norsk Arbeidsmandsforbund.

Forsamlingen bevidnet jubilanten sin hyldest ved at reise sig.

Debatten om

arbejdsledighetskassen

fortsattes.

Gust. Green: Naar enkelte argumenterer med at arbejdsledighetskassen og den høie kontingent er skyld i frafaldet fra organisationen vil jeg paastaa, at det ikke medfører rigtighet. Tvertom kan det vel sies at vi har hat for liten kontingent. Forbund med større kontingent har hat *mindre* frafald end Arbeidsmandsforbundet. Forholdet maa skyldes ledelsen av organisationen og av avdelingene. Jeg stemmer mot at der gjøres nogen forandring med arbejdsledighetskassen paa dette landsmøte.

Steffensrud: Man skal ikke se *altfor* ensidig paa arbejdsledighetskassen. Jeg vil si for min personlige del at jeg aldrig har været for den, men paa den anden side har jeg bøiet mig for de beslutninger som er fattet, og jeg kommer til at gjøre det ogsaa herefter. Fra vort distrikt er der git bundet mandat til at stemme mot kassens bibehold. Jeg erkjender at meget kan tale for Seims forslag; det er like forsvarlig nu som det var i 1918 at la saken gaa tilbake til medlemmene for at avgjøres endelig av dem. Jern- og Metalarbeiderforbundets landsmøte har netop besluttet uravstemning over spørsmålet, og jeg tror ikke at saken vil tape paa at vi følger en lignende fremgangsmaate.

H. Fredriksen: Mit standpunkt til arbejdsledighetskassen er at jeg ikke vil være med paa længer at holde liv i dette misfoster. Jeg tror at de medlemmer som *nu* staar i avdelingene ser større opgaver for organisationen end som saa; det er for dem selve den økonomiske kamp det gjælder. Jeg anbefaler at man kommer til en endelig avgjørelse her idag.

Lars Løkkebo: Arbejdsledighetskassen har ikke virket efter de forutsætninger som for mange laa til grund for dens opprettelse. I stedet har medlemmene hat sin fulde hyre med at betale ekstrakontingent for at holde den vedlike. Vi har ogsaa set at Arbeidsmandsforbundets ledighetskasse har været benyttet som en maalestok eller et beregningsgrundlag for statens arbejdsledighetspolitikk. — Efter den beslutning landsmøtet tok igaar finder jeg dog ikke at kunne gaa med paa en beslutning om ophævelse her med det samme, idet spørsmålet om hele arbejdsledighetsforsikringens ordning vil komme op paa den forestaaende fagkongress; jeg mener derfor at spørsmålet maa utstaa til da for eventuelt senere at bli omsendt til uravstemning blandt forbundets medlemmer. I overensstemmelse hermed vil jeg foreslaa:

«Arbejdsledighetskassen fortsætter sin virksomhet til Landsorganisationen har avholdt sin kongress. Blir samorganisationsformen forkastet av

kongressen blir spørsmålet om arbeidsledighetskassens opphævelse at avgjøre ved uravstemning.»

Hans Moen: Naar vi skal ta stilling til denne sak maa vi se paa hvad der tjener organisationen bedst. Tjener det os at faa medlemmer som slutter sig til for arbeidsledighetskassens skyld, eller tjener det os at ha medlemmer som gaar ind der for *organisationens* skyld og som vil være med paa at kjæmpe for høinelsen av vore økonomiske kaar? Jeg tror vi vil være bedst tjent med at faa folk som vil føre effektiv kamp paa arbeidspladsen. Vi har hat nok av dem som ikke engang vilde betale 5-øresmerkene for at ha sit medlemsskap i orden. Selv om vi har knæsat alternativ I er det ikke dermed avgjort at man for alle tider skal ha dette forsikringsvesen i Landsorganisationen; de samme røster som er imot det *her* vil ogsaa la sig høre paa kongressen. Majoriteten i hovedstyret var for at man ikke længer skulde opretholde ledighetskassen og for at *anbefale overfor landsmøtet at den blev avvirket*. Naar indstillingen fik den form som den har faat har det sine særlige grunde, som bl. a. staar i forbindelse med statens refusion.

Sundbye: De som igaar stemte for organisationens onlægning bygget paa lokale samorganisationer har snakket meget om klasseorganisation og klassefølelse. Men naar det spørres om at gi en 3—4 kroner uken til en arbeidsledig kamerat faar man straks betænkeligheter; saa langt rækker klassefølelsen ikke. Hvis man kjender solidaritetens bud og vil *etterfølge* det, da vil man ogsaa opretholde arbeidsledighetskassen. Kamerat Andersen fra Danmark sa, at solidariteten ikke bestod i taler og fraser, men i arbeidernes gjensidige økonomiske understøttelse, og deri er jeg fuldstændig enig med ham. I Trondhjem har vi nu omkring to tusen arbeidsløse. Hvad kan disse gjøre for at tvinge kommunen til at skaffe arbeide? Praktisk talt intet. En million kroner og noget derover er alt som er anvendt til fordel for dem fra kommunens side. Hvis organisationens medlemmer ikke vil gjøre hvad de formaar i en slik situation vil de ledige komme til at gaa for lut og koldt vand. Dette spørsmaal paa kalder vor allerstørste opmerksomhet. Beslutter vi her at opphæve arbeidsledighetsunderstøttelsen skjønner jeg ikke andet end at vi da opphæver den ogsaa for de forbund som *vil* ha denne forsikring indenfor organisationens ramme; det blir i realiteten forholdet, for vi vil da — som Støstad var inde paa — ha den offentlige forsikring paa trappene, i tillegg til den tvungne sykeforsikring og meget andet. Gaa da ut og agiter blandt arbeiderne for at de skal betale fagforeningskontingenten! Jeg tror vi her er ute paa et skraaplan. Naar vi faar saa mange plasterlapper paa det borgerlige samfund er jeg bange for at det vil gaa *ut over den faglige organisation*. Det er nævnt at arbeidsledighetsforsikringen inden vort forbund kan avvikles paa tre maaneder! Det er et stort spørsmaal om det kan ske paa *et aar* — det er meget mulig at det ikke lar sig gjøre.

Volan: Forskjellige talere har klandret maaten hvorpaa beslutningen om arbeidsledighetskassens opprettelse kom istand, og man har villet gi det utseende av at der fra forbundsledelsens side blev drevet en *ensidig agitation*. Jeg skal hertil opplyse, at i og med at forretningsutvalget lot saken gaa ut til uravstemning blev avdelingene gjort bekjendt med, at forbundet var villig til i den utstrækning som det lot sig gjøre at sende

folk ut for at redegjøre for arbeidsledighetsforsikringen. Alt i alt var det kanskje paa en 15—20 steder at man paa denne maate fik spørsmålet utredet av forskjellige av os. Men paa de møter ialfald hvor jeg var blev der ikke foretat nogen avstemning *da*; det blev utsat til senere. — Da arbeidsledighetskassen skulde sættes i virksomhet mente jeg at kassen fik greie *sine* forpligtelser ved hjelp av den kontingent, som indkom til kassen, og at organisationens kampkasser her ikke maatte røres; dette standpunkt indtok jeg hele tiden mens jeg sat i forretningsutvalget, og *den linje har man fulgt*. Det er saa at Arbeidsmandsforbundets ledighetskasse har hat store økonomiske vanskeligheter; den hadde jo intet fond at falde tilbake paa. Men jeg indser ikke holdbarheten i den agitation, at kassen skulde ha ødelagt forbundets medlemstal. Paa den tid da uravstemningen foregik tallet vi 27.000 medlemmer. Ved utgangen av 1919 var tallet oppe i 39.000 — og det efter at kommunearbeiderne var gaat ut og hadde dannet eget forbund. At kassen skulde ha nogen andel i at vi fik voldgiftsloven iaar er naturligvis ganske grepet ut av luften, og et faktum er at Arbeidsmandsforbundets folk *motarbeidet* den tvungne voldgift. — Det er naturligvis mange faktorer som spiller ind for medlemssvingningene inden organisationen. Mulig der er gjort for litet fra kassens eller fra forbundets side for at klarlægge for medlemmene de vanskeligheter som der har været med at skaffe midlene tilveie. Men det kan ikke institutionen som saadan lide for. Jeg har hele tiden set i arbeidsledighetsforsikringen en betryggelse for og et middel til *styrkelse* av fagorganisationen. Men hvis det er medlemmenes opfatning at den har skadet forbundet som kamporganisation, da kan man fornuftigvis ikke opretholde den allikevel; forsikringen maa her komme i *anden* rekke. Imidlertid finder jeg, slik som stillingen i øieblikket ligger an, at maatte anbefale Seims forslag om uravstemning. Besluttet kassen opphævet her vil jeg anbefale, at der da nedsættes en komité til at utrede maaten, hvorpaa avviklingen skal effektueres, og at denne utredning forelægges landsmøtet.

Peder O. Moan: Jeg beklager at en mand i den stilling som Volan vil svække hele den norske fagbevægelse ved at indta saa vaklende standpunkter. Han har ikke tidligere elsket forsikringskassene. Man snakker her nu om hvad som er aarsaken til den sterke reduktion i medlemstallet. Hvis de som sitter her i Kristiania ikke har greie paa aarsaken bør de reise ut til landdistriktene og komme i føling med grovarbeiderne; da vil de faa syn for saken. *Aarsaken* ligger ganske naturlig i arbeidsledighetskassen. Og hvis vor organisation skal tænke paa fortsatt at bestaa, da maa denne institution nedlægges. Jeg vil gjøre alt for at holde rækkene sammen; *jeg* har ingen tanke om at gaa ind i den syndikalistiske organisation, men jeg vil si representantene et alvorsord, og det er, at man ved drøftelsen av denne sak og ved den avgjørelse som skal træffes holder sig i *nøie* kontakt med stemningen i landdistriktene.

Seim: Kassen kan ha mange mangler, men vi har ogsaa set at den har gjort godt. Jeg vil, som fremholdt, ikke være med paa at vi her opphæver den uten videre og legger os til at vente paa en statsforsikring som skal komme. Vor egen kasse kan vi bedst kontrollere.

Efter forslag av *ordstyreren* begrænsedes taletiden for de følgende til 5 minutter.

Løgavlen: Det skal ikke staa uimotsagt hvad Sundbye her sier, at vi ikke vil ofre en 3—4 kroner uken for de arbeidsledige. Det maa paa-ales. Hvis vi bare inden vor gruppe skulde regne det ut i kroner, hvad vi ofrer til støtte for vore kamerater, vilde det bli saa store summer som ingen kunde ane. Men oppe hos os er der allikevel *enstemmighet* om kassens ophævelse, tiltrods for at vi har hat en permanent arbeidsledighet. Forklaringen til forholdet ligger i selve *systemet* — ikke i det som Baitz sier, at vi ikke vet hvad arbeidsledighet er. Vi vil ikke vite noget av at vi skal paata os samfundets pligter til at understøtte hverandre paa grund av en krise som det borgerlige samfund selv har foraarsaket.

Ljungqvist: Er vor organisation slik indrettet at vi maa ha denslags filantropiske agn paa kroken for at holde skrøpelighevene vedlike? Er det kommet *saa* langt, da er det paa høi tid at jeg melder fra og trækker mig tilbake. Det sies nu at vi ikke kan bli kvit kassen paa flere maaneder. Jeg sier: vær ikke forblindet ved avstemningen! Avliv den fortere end den kom til verden! Den kom til verden mot flertallets vilje; la det være med flertallets vilje at den nu skal ophøre.

Stenvik: Jeg hadde ikke sittet længe i forretningsutvalget, før det viste sig at arbeidsledighetskassen kjæmpet med store vanskeligheter; det viste sig saa snart, at vi skjønte der maatte tages et krafttak for at faa den paa nogenlunde ret kjøl. Et forslag av mig dengang om en ekstrakontingent til arbeidsledighetskassen blev imidlertid nedstemt. Min hensigt var at gjøre mit til at vi kunde faa en *virkelig* og effektiv arbeidsledighetsforsikring. Og da der gjentagne kom forslag op om at nedlægge kassen eller foreta ny uravstemning i spørmaalet blev det ogsaa stadig nedvotert. Jeg kan saa godt forstaa det standpunkt som Martinsen og flere for sin del her indtar, men det vil maatte indrømmes nu, at kassen er et misfoster, og at den er blit til en *klamp om loten paa os*. I det hovedstyremøte, hvor dagsordenen for landsmøtet behandledes, forelaa en komitéindstilling som anbefalte nedleggelse, og det blev vedtatt at indstille paa det. Men etter opplysninger som fremkom straks etter blev saken, som det allerede er nævnt, bragt i en noget anden stilling, hvilket hadde tilfølge at indstillingen maatte ændres. Det er sammenhængen. Imidlertid staar landsmøtet idag frit, og jeg vil anbefale at man avgjør saken i overensstemmelse med det som har været og formodentlig er hovedstyrets flertals opfatning. At gaa til uravstemning kan bare forhale en løsning.

Martinsen replicerte til forskjellige talere og fastholdt at forbundet hadde hat fordel av arbeidsledighetskassen. Det skal ikke, sa han, kunne motbevises, at forholdet virkelig er det, at de som har faat bidrag har i sin ledighetsperiode støttet forbundet økonomisk. — Tal. fortsatte: Naar det er sagt at kravet om kassens ophør er kommet sterkest fra de steder hvor man har hat størst arbeidsledighet, er forholdet det, at man der ganske naturlig har følt ulempene og vanskelighetene mest; bidragene har været smaa, og *det* har skapt uviljen. Men denne uvilje er ikke rettet mot arbeidsledighetsforsikringen i det hele tatt. Med hensyn til den omtalte statsforsikring er forholdet jo ikke det, at man ved den fritages for byrdene og legger dem over paa stat og kommune; derimot løfter man byrdene *over fra* det offentlige i stor utstrækning for at lægge dem paa arbeiderne og arbeidsgiverne. *Det* er hvad man vil opnaa ved at sløife kassene. At der i en prekær situation kan ha gaatt baade 14 dage og en

maaned før de ledige fik sig utbetalt det bidrag de skulde ha kan heller ikke være avgjørende her, slik som det synes at være for Berby; den slags situationer kan desværre forekomme, naar der ikke har kunnet skaffes midler i øieblikket. Man blir sikkert ikke spart for fortrædeligheter om den nye forsikringsform blir virkelighet. Det principielle krav at samfundet skal sørge for de arbeidsløses underhold paa en forsvarlig maate behøver vi ikke at diskutere her; derom er der vel enighet. Men det som man ikke synes at være enig om er, at vi skal søke at faa mest mulig ut av det offentlige til fordel for den forsikring som organisationen selv administrerer. Det skulde dog ikke være i *vor* interesse at spare sat og kommune for deres tilskud til støtte for dem som er ledige. Vi pligter at huske paa de tusener som er ledige *nu*, og som er medlemmer av vort forbund, og vi skal huske paa dem som *kan* bli rammet av ledigheten. Likeledes skal vi huske vor beslutning i omlægningsspørmaalet. Beslutter vi idag arbeidsledighetskassens ophævelse kan vi komme til at gaa ind i en kasse med en høiere kontingent. Jeg vaager at paastaa at det styrker ikke organisationen. Under en privat samtale jeg hadde med Lian i formiddag sa han, at en beslutning i den retning her vilde være ensbetydende med at beslutningen i organisationsspørmaalet *ikke vilde kunne realiseres*. Det er *hans* ord, og jeg skal ikke gjøre dem til mine. Samorganisationenes landskonferanse uttalte sig for bibehold av arbeidsledighetsforsikringen, men saadan at den henførtes til landsorganisationen. Det er ogsaa det eneste rette, og mot det maal maa vi arbeide — Saa længe Norsk Arbeidsmandsforbund har bestaat og bestaar, saa længe der eksisterer ikke-faglærte arbeidere, vil *de* bli rammet først, og for dem ophører ledigheten sidst. La os tælle de *kommuner* som har git bidrag til de arbeidsledige! Det er høist 20 i tallet. Det er gjenstand for bevilgning der, og en bevilgning forutsætter at der er «almindelig arbeidsledighet» inden kommunens grænser. Det er altsammen kriseforanstillinger og som saadanne intet at bygge paa.

Hellebø: Jeg er en av dem som i hovedstyret har stemt for arbeidsledighetskassens ophævelse. Men jeg har ikke gjort det ut fra de præmisses, at det er den høie kontingent som skulde ha diktert mit standpunkt; saa usolidariske argumenter legger jeg ingen vekt paa. Det er helt forkastelig, og jeg vil advare mot at landsmøtet vedtar en beslutning som endog tangerer ind paa den ting. *Jeg* har stemt ut fra det syn, at ved en hvilkensomhelst forsikringsinstitution som organisationen oppretter hjælper man til at fritta det borgerlige samfund for en utgift, som det tilkommer samfundet selv at bære. Og tiltrods for det gode raad som vor danske kamerat gav finder jeg ikke at kunne ændre den betragtningsmaate. — Jeg har tænkt at det hensigtsmæssigste for dette landsmøte maatte være at det stillet Landsorganisationen helt frit ved at *utsatte* avgjørelsen til kongressen var holdt, men at det gav sin opfatning av spørmaalet overfor Landsorganisationen tilkjende. Jeg vil rette den appel, om man ikke kan la denne sak nu gaa et aar, indtil 1923, og at vi samtidig gir uttrykk her for vor uforbeholdne mening om hvordan ordningen fremtidig bør være.

Oskar Johansen replicerte til Stenviks bemerkning om at nogen skulde ta sit standpunkt til denne sak ut fra personlige hensyn. En slik insinuation burde ikke fremkomme fra et medlem av hovedstyret. Tal. sluttet sig helt til Martinsen.

Jørgen Knudsen: Naar jeg tænker tilbage til den første tid som arbejdsledighedsforsikringen virket blev understøttelsen sat i forhold til den tids arbejdsfortjeneste, og kontingenten beregnedes efter ordinære forhold. Dette er jo blit helt forrykket siden. Den store ledighet som vi fremdeles har begyndte straks efter at vor arbejdsledighedskasse var traadt i virksomhet. Hadde kassen kunnet magte at fylde de forutsætninger paa hvilke den var etablert vilde man idag ikke ha hørt nogen kritik fra den kant hvorfra kritikken nu kommer. Jeg mener at man maa søke at ordne det slik, at ledighetsbidraget staar i et visst forhold til det som man tjener naar man staar i arbeide. Gaar vi til at nedlægge denne forsikring gjør vi, som det er sagt, vort til at samfundet kommer til at overta den. Det vil bety at arbeiderne ikke mindst faar sin brorpart at bære. Vi ser hvordan sykeforsikringen er anlagt. To tredjedele utredes av de forsikringspligtige og resten av det offentlige og arbeidsgiverne. Bli arbejdsledighedsforsikringen ordnet paa samme maate vil det si at byrdene flyttes over fra samfundet paa arbeiderne.

Ødegaard: Idag er forholdet det at organisationen har optat arbejdsledighedsforsikringen som en gren av sin virksomhet, og de fleste forbund har slike kasser idag. Et almindelig krav gjennom mange aar har som bekjendt været at faa forsikringen gjort *ensartet* og faa omlagt den slik, at den lægges direkte under Landsorganisationens forvaltning. Det er først i de sidste aar man er kommet ind paa, at denne forsikring skulde være fagorganisationen uvedkommende. Jeg har den opfatning, at arbejdsledighedskassene i deres nuværende form henger sammen med forbundssystemet, og kommer man til paa kongressen at beslutte at opretholde dette vil man bli vidne til at de fleste forbund fremdeles vil beholde sine arbejdsledighedskasser. For Norsk Arbejdsmandsforbund er forholdet det, at hvad enten det blir den ene eller anden form for organisationen er det liten sandsynlighet for, at forbundet vil komme til at eksistere i sin *nuværende* skikkelse. Derfor gjælder det her ikke bare et rent praktisk spørsmål, men et spørsmål hvis betydning rækker langt videre end det om kassens ophævelse; for de grupper som eventuelt kan bli skillet ut vil da være henvist til at maatte starte paanyt. Og blir der fattet beslutning om omlægning til *lokale samorganisationer* vil de maatte gaa ind i kassen som nye medlemmer for at oparbeide sig rettigheter der. Som hele denne sak ligger an vil jeg anbefale, at man samler sig om forslaget om at bibeholde arbejdsledighedskassen, *selv* om den er skrøpelig, indtil vi ser resultatet av omlægningen, saa at man ogsaa i *det* spørsmål optræer ensartet indenfor fagorganisationen her i landet. Jeg tror ikke at Baitz' forslag har utsigt til at vinde stemming for sig, saa at det skulde være mulig at gjennomføre en saadan ordning som deri er antyd.

Aslak Trette anbefalte forslaget fra Odda Arbeiderforening om en nedleggelse av kassen straks eller «saa snart som en forretningsmessig avvikling tillater.»

Efter bemerkninger av *Lien* og *Baitz* uttalte *J. Holden:* Jeg er fullstendig enig med *Martinsen* i, at man i første række maa stille sig det spørsmål om kassen har vist sig gavnlig og svarende til sin hensigt. Det spørsmål har naturligvis været besvart i alle avdelinger inden Norsk

Arbejdsmandsforbund, og jeg tror det er besvart saa godt som det paa nogen maate er mulig. Medlemmene finder *ikke*, at ledighetskassen har svaret til det som var tanken og hensigten. Selv om nedgangen i medlemstallet kan ha *flere* grunde har dog kassen virket sterkt med her, og det er medlemmene fuldt bekjendt med. Det maa være samfundets pligt at træ til her; tre tredjedele refusion vilde ha været det eneste rigtige. Arbeiderne burde ha brukt sin magt paa andre maater end ved at la dette skure i 3 aar og ingen vei komme.

Garberg: Jeg er ikke enig i at vi er «bundet» ved avstemningen igaar. Men naar Landsorganisationens kongres skal behandle og ta stilling til dette spørsmål om et aars tid mener jeg det er uheldig at gaa til at beslutte en avvikling her nu. Bli kongressens avgjørelse den at man ingen ledighedsforsikring skal ha vil jeg ikke ha noget at indvende mot det.

Karl Kristiansen: Den avdeling som jeg repræsenterer hadde arbejdsledighedskasse før der blev opprettet nogen inden Norsk Arbejdsmandsforbund, og jeg er forpligtet overfor min avdeling til at ta ordet i denne sak. Jeg minder om den vældige arbeidsløshet som vi hadde her i byen i aarene 1901—02. Da meldte sig indenfor vor midte spørsmålet om hvordan vi skulde gardere os mot lignende situationer senere hen, idet medlemmene følte at de var blit brændt. Da tok endel av os initiativet til at opprette ledighedskasse. Det var i 1910. Der var jo ikke saa store midler at rutte med til en begyndelse, men kassen blev dog tilslut kjæmpet igjennem, og den gik frem helt til den gik over til N. A. F. Jeg vil si, at hadde jeg visst det jeg vet idag vilde jeg ikke været med paa denne overgang. Om arbejdsledighedskassen er daarlig nu bør vi dog heller prøve at utvikle den, og jeg vil anbefale at den *bibeholdes*, indtil kongressen har tat en avgjørelse for hele Landsorganisationens vedkommende.

Votering: Der stemtes ved navneoprop for og mot arbejdsledigheds-kassens ophævelse. Med 116 mot 72 stemmer besluttedes kassen ophævet.

Formanden foreslog:

«Landsmøtet nedsætter en komité paa 3 medlemmer som faar i opdrag at utarbeide forslag om avvikling av kassen.»

Forslaget vedtoges enstemmig og til medlemmer av komiteen valgtes *C. Strøm, O. Martinsen* og *G. Sundbye*.

De 116 som stemte for arbejdsledigheds-kassens avvikling var:

Karl Johansen, Andreas Røreng, Johan E. Olsen, Gustav Moe, Bernt Kvamme, Hans Røste, Haakon Myran, Einar Aasen, Alb. Eberhartsen, Kr. Aune, Harald Sørli, Joakim Evanger, Adolf Larsen, Ole A. Berg, J. O. Johanson, Johan Helgestad, Joh. Salnes, Anders Gulbrandsen, Th. Eggen, E. Ljungqvist, Gunder Olsen, Arvid Hedstrøm, Karl E. Høier, C. Strøm, M. Alfred Løkeng, Ole Neby, Ludvig Larsen, Emil Syversen, Aksel Andersen, Hans Tollefsen, Gudbrand Holt, Lars Bakken, Karl E. Gustavsen, O. O. Kaasa, Konrad Jensen, Sven Torbjørnsrød, Albert Tveraa, Karl G. Karlson, Olav Næss, Olav H. Heldal, Kristian Henriksen, Chr. Langseth, Jens E. Dragseth, Olai Severinsen, Johan Glans, Bjarne Antonsen, Ole E. Larsen, Henrik Fredriksen, Anton Brækken, Nils Knutsen, Johan Jansen, Aslak Trette, G. A. Lantz, Olai Olsen, Josef Jensen, Oskar

Lund, August Arnesen, Peder Holmseth, Hans H. Lund, Halvor Storhaug, Sigvart Nilsen, Henrik Garten, Hans Paulsen, Karl Bergfløt, Peder A. Lie, Emil Rølland, Agnes Paulsen, Birger Pedersen, Gunulv Hogga, Lars Løkkebø, John E. Holden, Christoffer Lauritzen, Johan Ask, Syver Hermansen, Ole Olsen, Nils Kvalfors, Kristian Sletteberg, Christian Rasmussen, Arthur J. Berby, Konrad Botten, P. O. Moan, Alfred Stokke, Edvard Eriksen, Aksel Bergersen, Anders Ingebrigtsen, Karl Svendsen, Joh.s Steffensrud, Hans Kristiansen, G. E. Andersen, Andreas Hansen, Ingv. Løgavlen, Peder P. Volden, Lars Berntsen, Andreas Bjørggaard, Hans Robertsen, Konrad Lien, Birger Røtnes, O. Bjørkmann, Fougner Steen, Jørgen Ingebrigtsen, Ole G. Selnes, Ross, Alb. Karsen, H. Engen, A. Welle, Ole M. Stenvik, Ottar Skarheim, Johan Iversen, Hans Moen, Kristian Moljord, J. L. Moen, Ole P. Bonde, Ivar Smedsmo, Peder Vestad, Johan Fagerlien og K. M. Gundersen.

De 72 var:

Olaf Hansen, Borg Fjeld, Einar A. Borren, Johan Fredriksen, Peder Garberg, Otto Skjærstad, Nic. Eggen, Jørgen Knudsen, Johan Pettersen, Kasper Nyborg, Ole K. Haraldseth, Johan Gundersen, Georg Lyng, Gudbrand Hegnes, Herman Kristiansen, Joh.s Reisæter, Thorvald Alsterlund, A. Blattmann, Karl Rønquist, Anna Gulbrandsen, Gabriel Baitz, John Grimssen, Ole L. Flaatarud, Ture Fridén, Gustav Karlsen, Peter Aune, John Paulsen, Sverre Antonsen, Hans Johansen, Leif Larsen, Harald Pettersen, J. T. Nicolaisen, Halfdan Brurberg, O. N. Stenholm, Julie Olsen, Knut A. Nilsen, Magnus Blindheim, Albert Skog, Vilhelm Hansen, Gustav Nordby, Erik Fagerlund, Hjalmar Johansen, Bolette Andreassen, Anton Hansen, Alb. Kristiansen, Peder Ubergslie, John Toft, August Davidsen, Elias Gabrielsen, J. B. Hultgreen, Nils Ødegaard, Bernt Gifstad, Olaf Robertsen, Sjønning Sørensen, Kr. Dale, Augusta Karlsen, Markeseth, L. Foss, Joh.s M. P. Ødegaard, Aksel Ahlstrand, Ingv. Olsen, Karl Kristiansen, Kristian Lien, Gustav Sundbye, Hans Hellebø, Gustav Sjømann, Sverre Støstad, Joh.s Seim, Kr. Nordli, Sigrid Dahl, Sigurd Nilsen og Kr. Rothaug.

Fraværende var Lars Kjelstadli, Anders Eggum, Lars K. Lillevold, Gustav Green, Ragnvald Andresen, E. B. Strønes, Kristian Næsbak, Alfr. Skjold, Olav Oksvik, Bastian Torvik, Jens I. Berg, Anton P. Holsæter, Albert Olsen, E. Zeidler, Ingv. Sæter, Knut Pettersen, Jens Solli, Kristen Helgesen, Albrigt Ingebrigtsen, Ole Høgset, Karl Sundt, S. Amundsen, Erik Støland, M. Lorentzen, August Lundquist, I. Hornli, Skalstad, Rich. Hansen, Einar Presthus, Ole Tollefsen (forf.), Hans H. Langgjordet (syk). Reist var Olai Sandal, I. P. Karlsrud og Aslak Selbo.

Mandag 19. juni.

Ordstyrer: *Sundbye*.

Møtet holdtes i Kristiania Arbeidersamfunds lokale paa grund av at Folkets Hus hadde maattet overlates til Norsk Transportarbeiderforbunds landsmøte.

Protokollen referertes og godkjendtes.

Oksvik henstillet at eftermiddagsmøtets begyndelse maatte bli utsat til kl. 4 idag paa grund av Brantings Nobel-foredrag i Aulaen. Henstillingen toges tilfølg.

Lovforandringer.

Ordstyreren: Den næste sak som foreligger er lovforandringer. Dirigentene er av den opfatning, at efter den principielle votering angaaende organisationsformene skulde det være ganske unødvendig at gaa til nogen forandring av lovene nu. Vi gaar ut fra at det bare kan bli spørmaal om at opta forslagene om *gruppeordningen*, forholdet med hensyn til *ta-riffers underskrift* og *kontingenten*.

Efter bemerkninger av *Eikefjord*, som henstillet at gruppeordningen maatte bli tat først, vedtoges at innskranke behandlingen til de tre nævnte spørmaal i forbindelse med lovene.

Spørmaalet om *kontingenten* besluttet sendt budgetkomiteen til avgivelse av forslag.

En skrivelse fra Trondhjems distrikts repræsentanter ved *Gustav Sundbye* om pension til Anton Kalvaas enke oversendtes likeledes budgetkomiteen.

Gruppeordningen.

Kr. Aune: Fra tre organisationer er der indsendt forslag om ophævelse av ordningen med gruppesekretærer, nemlig av Notodden og Omegns Arbeidsmandsforening, Kristiania og Omegns stedlige Styre og Follafos Anlægsarbeiderforening; den sidste anbefaler sløifning «i den utstrækning som forholdene tilsier». Jeg er enig i selve princippet som ligger til grund for disse forslag, og jeg er blit anmodet av Kristiania-repræsentantene om at ta saken op. Men jeg er ikke enig i den *form* disse forslag har faat. Med mit kjendskap til arbeidet i forbundet er det aldeles umulig for formanden, viceformanden og kassereren *alene* at skjømte disse funktioner paa en tilfredsstillende og betryggende maate. Jeg forbeholder mig derfor senere at komme tilbake til spørmaalet om antallet av funktionærer. Naar jeg idag er med paa at anbefale, at vi forlater den *gruppeordning*, som etablertes av landsmøtet i 1918, er det av hensyn til *forbundets enhet*. Det kan desværre ikke sies at den har svaret til hensigten i den utstrækning som man hadde haabet; den har ikke virket *samlende* paa Norsk Arbeidsmandsforbund. Dette er avgjørende for mig, og det er vel det samme hensyn som har diktert forslagenes fremkomst. Dertil kommer at det har været en *kostbar* ordning, omend dette staar for mig som underordnet i sammenligning. Det fremgaar at gruppeordningen har kostet forbundet 91,000 kroner i landsmøteperioden. Hovedmotivet for dem som nu taler for ophævelse er, at ordningen delvis virker oppløsende indenfor selve forbundet. Har vi ikke paa dette landsmøte hat en følelse av hvordan *gruppeinteressene* kan utarte? De har staat saa steilt mot hinanden at de har holdt paa at sette et skille indenfor klassen som saadan.

Eikefjord: Det er fastslaat paa vort sidste landsmøte at vi skal bygge vor organisation paa gruppeordningen, og jeg mener det vilde være en *feil* nu at gaa til at ophæve den, ikke mindst under hensyn til den be-

slutning som er fattet angaaende organisationsformene. Repræsentantene for grube- og anlægsarbeiderne har paa møte besluttet at anbefale, at der ingen forandring gjøres; dog tar man intet standpunkt til om der skal være *fastlønnede sekretærer* for gruppene. Jeg mener at det eneste rette er at bibeholde den ordning vi har, men landsmøtet bør staa frit til at uttale sig om hvorvidt man skal ansætte lønnede sekretærer for de forskjellige grupper.

Volan: Da landsmøtet i 1918 gik til hel gjennomførelse av denne gruppeordning var Norsk Arbeidsmandsforbund et noget andet apparat end det vi har *idag*. Man var opmerksom paa at forbundet vilde faa en betydelig tilvekst av medlemmer, og denne antagelse viste sig at holde stik. Vi kom op i et medlemstal paa ialt omkring 40,000. Under de omstændigheter vi staa oppe i idag maa man ganske naturlig se paa forbundets administrationsutgifter og søke at indrette sig paa fornuftigste maate. Gruppeordningen har hat og vil selvfølgelig ogsaa *ha* sine gode sider, men man maa ogsaa paa samme tid erkjende, at man ikke har opnaadd det som egentlig var meningen med den. Da man valgte industrikomiteer gik man ut fra som en regel, at disses medlemmer skulde være gruppens forhandlere ved tarifrevisjoner og lignende. Dette har medlemmene ikke villet ha, og den regel har derfor heller ikke været fulgt. Det blir til det at industrikomiteene kommer sammen for at drøfte forskjellige forhold vedkommende de respektive grupper, men naar industrikomiteenes beslutninger skal sættes ut i livet ved forhandlinger f. eks. vælger arbeiderne *andre* repræsentanter til at utføre dette. Aarsaken maa være at medlemmene ønsker en anden ordning; resultatet blir da faktisk det at man faar en *dobbelt* ordning. Som forholdene har artet sig anser jeg det for at være det fornuftigste at landsmøtet valgte de tillidsmænd man vil ha — at det baade bestemte antallet og utpekte personene. Og hvor det gjælder et saa sammensat forbund som vort vil der av landsmøtet selvfølgelig ogsaa bli tat tilbørlig *hensyn* til de forskjellige interesser; jeg kan ikke tænke mig andet end at man vil søke at finde den mest skjønne og praktiske ordning, uten ensidighet til nogen kant. Min personlige mening er at den ordning nu vilde være den bedste og virke til at sætte forbundskontoret i en saadan stand, at medlemmene stort set skulde være tjent med det og tilfreds med det.

Oksvik: Den gruppeordning som vi nu har er der ingen grund til at holde paa; jeg føler ingen forpligtelse til det under hensyn til de beslutninger som dette landsmøte tidligere har fattet; tvertom taler disse beslutninger for at vi gaar til *ophævelse*. Jeg mener at ogsaa systemet med distriktsssekretærer bør sløifes. I og med opprettelsen av de faglige opplysningskontorer bør deres virksomhet helst overgaa til disse og lægges ind under Landsorganisationen. Jeg forbeholder mig senere at opta et forslag om dette.

Kjelstadli: Landsorganisationens viceformand nævnte at vi hadde været oppe i et medlemstal paa omkring 40,000; forbundets formand har oppgit at vi for øieblikket er nede i ca. 16,000. Nu har vi besluttet at anbefale organisationens omlægning. Men indtil Landsorganisationen har fattet beslutning derom anser jeg det for nødvendig at gruppesekretærene fortsætter i sine stillinger og benyttes mest mulig i agitationens tjeneste.

Dette er det mest konsekvente vi kan gjøre. Arbeidsmengden paa kontoret vil gjøre det vanskelig at gaa til sløfning før det som staa i forbindelse med omlægningen er løst. Derfor stemmer jeg for opretholdelse indtil videre.

Ødegaard: Jeg har i alle de spørsmål som har været behandlet her bestræpt mig for at følge én bestemt linje. Jeg mener at tidspunktet ikke netop er egnet til at foreta nogen omfattende forandringer med hensyn til de forhold Norsk Arbeidsmandsforbund har arbeidet under og den maate det har været sammensat paa i de senere aar. Aarsaken er den at man i den nærmeste fremtid skal fatte avgjørende beslutninger om hele organisationens struktur. Landsmøtet har jo tidligere sagt meget tydelig fra om hvordan det mener at organisationen skal se ut, og jeg gaar ut fra som en given kjendsgjerning, at baade de enkelte medlemmer og de som har med ledelsen av forbundets anliggender at gjøre vil ta landsmøtets beslutninger ad notam og paa det kraftigste arbeide for, at de retningslinjer, som er fastslaat, ogsaa skal sættes ut i livet. Jeg agter ikke at gaa ind paa gruppeordningen særdeles meget. Det var jo et gammelt krav indenfor Norsk Arbeidsmandsforbund at faa organisert grupper overensstemmende med de industrier som det omfattet. Allerede paa landsmøtet i Bergen 1913 blev dette tilkjendegitt, og det var konsekvensen derav vi trak i 1918. Nu kan det vel til en viss grad være saa at gruppeordningen i nogen utstrækning har opfordret til agitation for en *spesialisering* av de forskjellige grupper. Men jeg tror ikke dette forhold er av *den* art og at den konsekvens at det skulde berette til indgripende forandringer paa dette tidspunkt. Forsaavidt man skulde mene at ordningen er for *kostbar* i forhold til nytten man har av den kan man jo uttale sig i den anledning — f. eks. i retning av at indskrænke antallet av de møter som industrikomiteene har. — De voldgiftsdomme som foreligger nu tar sigte paa at der skal foregaa en revision allerede iaar, i oktober maaned. Skal man følge med i det arbeide som dette nødvendiggjør fra organisationens side kan jeg ikke skjønne det er mulig idag at bestemme sig for et mindre antal tillidsmænd end det vi har. Vi vil bli nødt til i løpet av høsten at gjennomgaa i alt væsentlig den samme materie omigjen, og naar man blir færdig med det gjælder overenskomsten jo ikke længer end til 1. april 1923; man maa da allerede fra aarsskiftet igjen begynde at forberede sig paa den forestaaende tarifbevægelse. Med revision saa at si hvert eneste aar finder jeg det rigtigst at opretholde den ordning som er, men jeg mener samtidig at landsmøtet kan vedta en uttalelse til det kommende forretningsutvalg og hovedstyre om hvordan det mener der bør forholdes med den administrering av gruppene som vi nu har.

Der besluttedes sat strek.

Ordstyreren refererte følgende forslag av Oksvik:

«Distriktsssekretærene sløifes, idet landsmøtet uttaler at disses virksomhet bør overgaa til de faglige opplysningskontorer og utgiftene utredes av Landsorganisationen.

Paa grund av de særlige forholde beholdes sekretæren for Nordland indtil kongressens avgjørelse i organisationsspørsmålet foreligger.»

Konrad Botten: Forslaget fra Follafos tar sigte paa at ophæve systemet med gruppe- og distriktssekretærer i den utstrækning det er mulig. Det maa kunne gaa an at slaa sammen sekretærene bl. a. for anlægs- og grubearbeiderne, eventuelt ogsaa andre. Jeg er enig med Oksvik i at sekretæren for Nordland bør man ha; derimot kan man godt gaa til ophævelse for Trøndelagen. Medlemmene blir efterhvert selv mer indarbeidet i de forskjellige saker, uten at det er nødvendig at tilkalde en fast tillidsmand for at veilede. Det er jo ogsaa saa at de som staa paa arbeidspladsen i almindelighet har det *bedste* kjendskap. Og saa faar man ved at inndra en saadan stilling en skive mindre for *kritik*. Principet bør være, at hvad medlemmene organisationsmessig bestemmer skal de ogsaa selv ta ansvaret for.

Seim: Bygningsgruppen blev enig om at man kunde gaa til ophævelse av sekretæren for dennes vedkommende, men man fandt at maatte holde paa distriktssekretærer. Feilen nu er at man har tillidsmændene samlet paa ett sted. Jeg vil anbefale at der opprettes en del sekretærstillinger i distriktene, at de besettes av landsmøtet og at de som vælges gives en mer utstrakt myndighet. Det gjælder at faa kræftene mer fordelt utover landet.

Løgavlen: I og med at man ophæver gruppeordningen vil man samtidig ha sat en sprængkile i forbundet; derom er der ingen tvil. Men de som mener at forbundet er for stort og vil *stykke det op* faar jo ta sin bestemmelse ut fra hvad de synes. Det som Volan nævnte om deltagelse i forhandlinger kan jeg ikke skjønne har nogen forbindelse med spørsmålet. Forretningsutvalget har lagt an paa at faa frem folk fra de foreninger, som hadde det intimeste kjendskap til forholdene paa vedkommende sted, og det har selv bestemt *antallet*. Distriktssekretærene er, naar vi bortser fra Nord-Norge, det mest unødvendige vi kan bevilge penge til. Naar jeg vil anbefale den bestaaende gruppeordning har jeg ikke dermed sagt at vi behøver saa mange tillidsmænd som der blev bestemt i 1918. Jeg stemmer her for streng økonomi; skulde der vise sig at bli for faa faar det overlates det kommende hovedstyre at ordne med den ting, ifald det er paatrængende nødvendig.

Jørgen Knudsen: Repræsentantene her for tekstilarbeiderne har drøftet saken og enstemmig sluttet sig om den nuværende ordning. Vi har længe været klar over nødvendigheten av at ha en mand i spidsen for gruppen; jeg tror at dette er kanskje end mer paakrævet for os end for nogen av de andre industrier inden forbundet. Vi har en stor tilgang og avgang paa arbeidere, og den langt overveiende del av disse er kvinder. Massen av disse er — det indrømmer kvindene selv — vanskelig at beholde. Vi har ogsaa et omfattende tariffarbeide med et utal av akkordsatser. Vi har saavidt begyndt at praktisere det nye, og nogen ophævelse nu kan vi ikke gaa med paa. Jeg vil anbefale at der ingen forandring blir gjort.

Løkeng sluttet sig til Løgavlen. Han var tilfreds med de uttalelser som var faldt om sekretæren paa Nordland.

Volan: Jeg gaar ut fra at ingen har forstaat mig slik at jeg vil sløife sekretærstillingene i Norsk Arbeidsmandsforbund. De er nødvendige. Men her gjælder spørsmålet den organiserte gruppeordning med industri-

komiteer osv. Jeg vil si at det nytter jo ikke at gruppens repræsentanter fremlægger bestemte krav og ønsker, som blir *overset* av forretningsutvalget; da blir det hele hængende i luften. Systemet *koster* dertil meget — kanskje mer end hvad *sekretærene* koster, uten at det gjør tilsvarende nytte. Det er da rimelig at man her tar op spørsmålet om en sløifning, som jeg var inde paa. Jeg skjønner ikke at Løgavlen paa *det* grundlag skulde ha nogen grund til at tale om «sprængning». Den uttalelse kan ikke ha noget at hvile paa. Med hensyn til distriktssekretærene kan jeg være med paa at gaa til sløifning i Trondhjem, slik som forholdene nu ligger an, og at man heller ansætter en distriktssekretær for *vestlandet*.

Elias Gabrielsen: Nedlægger man gruppene kan man spare ind en hel del i forbundets økonomi. Men ikke bare det, man maa ogsaa se paa den nytte vi har hat av gruppeordningen. For os i Stavanger kan stillingen ha været den at vi trængte opplysninger eller maatte træffe en avgjørelse paa dagen; saa er det hele løpet i vandet. Siden har vi kanskje hat besøk av sekretæren som skal agitere for tilslutning til organisationen. Men det er klart at dette organisationsarbeide maa foregaa naar forholdene ligger slik an at det er mest *beleilig*. Og brakmarken er stor derborte. Vi har i Stavanger slaat alle avdelinger sammen for at kunne kjæmpe som *klasse*. Men her falder der uttalelser som viser, at gruppeordningen har virket til at skape grupper paa *bekostning* av et saadant fællesarbeide — og vi har endog hørt falde trusler. Hvad vi skal gjøre er at vi staa som klasse som kjæmper paa klassekampens grund. Jeg er enig i at vi sammensmelter disse grupper, ophæver enkelte gruppesekretærstillinger og faar flere folk ut i *distriktene*.

Ljungkvist: Gruppeordningen blev, som nævnt, knæsat i Bergen i 1913. Den rostes høit paa forhaand, og det blev sagt at den skulde komme til at betale sig selv. Vel er medlemstallet øket siden da, men jeg lar det være usagt enten dette skyldes sekretærene eller den paddehatindustri som er skudt op. Kontingenten er samtidig steget med noget saadan omkring 300 pct. Men jeg vil stille det spørsmål: har sekretærstillingene været istand til at befordre *samling*? Jeg sier nei. Vi har uttalt os for en ny organisationsform. Skal vi da være ræd for at arbeide os *ind* i den nye reform? Er vi ikke alle for forenkling og sparsomhet? Den gamle embedsstand maa være et overlevet stadium.

Henriksen: Der er dem som har villet konstatere at efter den tagne beslutning om organisationsformene skulde vi maatte opretholde disse sekretærstillinger. Jeg vil tilbakevise det. Naar jeg er mot gruppeordningen er det ut fra det som Botten og Gabrielsen fremholdt. Vi har en fællesorganisation, og vi har ikke *bruk* for disse grupper. At tale om sprængning i den forbindelse er usolidarisk optræden. Netop ved at ophæve dette system lægger vi ansvaret paa medlemmene, og det er rigtig; da slipper de at reise til Kristiania for at sable ned sine tillidsmænd for de dumheter de har begaaet. Jeg anbefaler til vedtagelse forslaget fra Follafos, som er det mest rimelige.

Alb. Karlsen: Gruppeordningen har ikke virket til sin hensikt, og som følge derav har industrikomiteene ikke kunnet utføre effektivt arbeide. Ved at bibeholde den i den form vi nu har faar vi ingen føderativ organisations-

ordning. Jeg har betænkeligheter ogsaa overfor distriktssekretærstillingene. Jeg vilde anse det heldigere om de penge, som gruppeordningen nu sluker, blev tillagt de stedlige styrer eller arbeidsregulativkomiteer til forvaltning. Skal allikevel ordningen opretholdes bør man bli staaende ved det som er uttrykt i forslaget fra Follafos.

Ødegaard: Det er naturligvis riktig at industrikomiteene i stor utstrækning har behandlet de lønskrav og øvrige spørsmål som har angaaet gruppene spesielt; beslutningene er forelagt for forretningsutvalget eller hovedstyret, og disse har fundet i alt væsentlig at maatte følge de anvisninger som er git. Industrikomiteene har jo været sammensatt av medlemmer fra de forskjellige steder, og da har det i almindelighet ikke været nogen grund til at dissentere.

For at faa et voteringsstema i denne sák har jeg utarbeidet følgende forslag, som jeg vil fremsætte:

«Den nuværende gruppeordning opretholdes indtil der sker en hel omlægning av organisationsformene.

Med hensyn til gruppemøter og industrikomitémøter blir disse at indkalde efter forretningsutvalgets eller hovedstyrets beslutning.

Under de nuværende forhold finder landsmøtet at sekretærenes antal maa indskrænkes til det høist nødvendige. Man finder det ikke paakrævet at opretholde distriktssekretærstillingen for Trondhjems distrikt.

Hovedstyret bemyndiges til at anvende et beløp svarende til en distriktssekretærs løn til speciel agitation og organisationsarbeide paa vestlandet.»

Naar jeg har tatt med det sidste er det fordi forholdene paa vestlandet nødvendiggjør, at der maa tages spesielt fat med hensyn til agitationen og organiseringsarbeidet der. Der maa gives anledning til at benytte de midler som er nødvendig for at fremme de interesser, som man mener er tilstede, spesielt for vestlandets vedkommende.

Votering: Formandens forslag, første punkt, vedtoges med 93 mot 75 stemmer. Forøvrig vedtoges forslaget i sin helhet. Dermed bortfaldt votering over Oksviks forslag. Ingen av de innsendte forslag blev optat.

Volan: Landsmøtet maa nu, saavidt jeg kan skjønne, behandle hvilke indskrænkninger der skal foretages og hvilke sammenslutninger av grupper eller nye grupperinger der i tilfælde skal foretas. Det er da praktisk at der nedsættes en komité til at fremlægge forslag herom for landsmøtet.

Formanden var enig i at man maatte komme tilbake til saken senere paa landsmøtet, men mente at det spørsmål kunde forelægges valg- og budgetkomiteen i fællesskap, saaledes at disse fremkom med indstilling om hvilke grupper skulde ha ret til at vælge sekretærer.

Det besluttedes at nedsætte en komité, med mandat som antydnet, bestaaende av 5 medlemmer. Valgt blev Ødegaard, Jørgen Knudsen, Botten, Seim og Kr. Lien.

Skriftlige overenskomster.

Ødegaard: Naar man ser efter i protokollen fra forrige landsmøte blir man snart klar over at den diskussion som førtes om denne sak ikke hadde nogen *avgjørende prinsipiell betydning*. Et av bevisene herfor er den ting, at flere av de som talte *mot* denne bestemmelse hadde git sin tilslutning til og stemt for de prinsipielle forslag, som forelaa paa landsmøtet, spesielt prinsipklæringen. Her var det et praktisk spørsmål, et hensigtsmæssighetsspørsmål, man behandlet.

De fleste var imidlertid klar over, at det var dette spørsmål som kom til at gripe sterkest ind i forbundets daglige arbeide. Og av hvilke grunde var det at spørsmålet hadde den egenskap? Jo fordi at det er det *sterkeste berøringspunkt man har med Arbeidsgiverforeningen*. Det var av de ting, som ikke hører til udelukkende indenfor fagorganisationen; det er et av de vinduer som aapnes utad, og hvor andres — ja til og med vore direkte motstanderes — mening gjør sig gjældende.

For mit vedkommende hadde jeg store betænkeligheter med at gi min tilslutning til bestemmelsen, for jeg var klar over, at det var et vanskelig spørsmål at realisere. Man risikerte nemlig den ting at faa konflikter som ikke medlemmene vilde forstaa berettigelsen av. Man maatte regne med, at Arbeidsgiverforeningen vilde reise kamp paa spørsmålet, men det vilde ikke bli nogen kamp om realiteter, men en kamp om *former*.

Stillingen var nu engang den, at der med aarene var opstaat meget vanskelige og pinlige situationer. Tillidsmændene hadde gjentagende ganger, absolut mot sin vilje, været nødsaget til at ta meget sterk stilling imot medlemmene i visse konfliktsituationer. Man var blit betegnet som politivakt for arbeidsgiveren, ja for at falde medlemmene i ryggen under vanskelige situationer, naar medlemmene, tvunget av omstændighetene, hadde fundet at maatte gaa til konflikter paa trods av gjældende overenskomster. Paa grund av disse forhold fandt jeg, at man maatte ta det standpunkt man gjorde, for om mulig derved at komme ut av denne situation.

Hvis nu forholdet ikke hadde hat andre følger end den at medlemmene var blit forbitret paa de *personer*, som hadde med organisationens daglige arbeide at gjøre, vilde ikke konsekvensen være saa farlig. Men organisationen selv blev skadelidende av samme grund. Og det var det værste.

Jeg vil derefter gaa over til at se litt paa hvordan tingene utviklet sig fra begyndelsen av 1919. Her er tidligere i landsmøtet referert og utførlig gjennomgaaet den korrespondanse som er ført mellem Arbeidsgiverforeningen og forbundet i disse spørsmål; alle repræsentanter er saaledes blit bekjendt med disse ting, saa jeg skal ikke hefte tiden dermed nu, men peke paa endel ting som man ikke før har været særlig inde paa.

Vi var, som vi vet, i 1919 endnu i den opadgaaende tid. Arbeidsgiverforeningens magt var ikke generende stor paa alle omraader; den var tvungen til av omstændighetene at indskrænke sig til at ta sine reserverasjoner som fremgaar av den refererte korrespondanse. I 1920 strammet de sit standpunkt noget, men de blev da hindret i at gaa til angrep ved at de store overenskomster blev avgjort ved voldgift. Voldgiftsretten dømte,

som bekjendt, forbundet som *part i saken* og paala det saaledes fuldt juridisk ansvar for dommenes overholdelse.

Hvordan var saa forholdet for de overenskomster som blev oprettet i 1919 — og de overenskomster som blev oprettet *utenfor* voldgiftsdommene i 1920, naar der opstod tvist om disses forstaaelse? Da meldte de første vanskeligheter sig. Men at faa forholdet ordnet var ogsaa vanskelig idet man hadde de to veier at gaa, nemlig forhandling eller konflikt, for det forelaa ikke overenskomst i lovens forstand, som kunde indbringes for Arbeidsretten. Vi gjorde et par forsøk paa at indbringe tvister for Arbeidsretten, men her møtte vi det, at Arbeidsgiverforeningen ikke vilde medvirke til tvistenes løsning, for de hævdede at der ikke forelaa overenskomster i arbeidstvistlovens forstand, idet de manglet underskrifter. Vi fik dette standpunkt helt konstatert, da vi i et par tilfælder vilde utta stevning mot Arbeidsgiverforeningen og de bedrifter som hadde brutt overenskomsten. Her nedla Arbeidsgiverforeningen to paastande. Den første — den saakaldte «formelle» paastand — gikk ut paa, at tvisten ikke kunde avgjøres av Arbeidsretten, da der ikke forelaa overenskomst i lovens forstand, nemlig underskrevet overenskomst. Og der blev krævet fra Arbeidsgiverforeningens side, at dette spørsmåaf først skulde avgjøres. Vi hadde ikke adgang til at tvinge retten til at la dette være; vi maatte følgende la saken ligge indtil videre.

Efterhvert som tidene gikk nedover opstod flere tvister, idet arbeidsgiverne strammet forholdene og foretok ting som efter arbeidernes og vor mening var i strid med den ordning som var avtalt. Nu var det værre at la det gli uten avgjørelser paa en eller anden maate, for forholdene paa arbeidsmarkedet var betydelig forværret. — Jeg vil indskytte den bemerkning her, at for de aller fleste industriens vedkommende hadde man voldgiftsdomme, saa tvistespørsmålene man hadde de her nævnte vanskeligheter med var relativt faa i sammenligning med de tvister som forekom. Men de medlemmer det gjaldt maatte ha krav paa en *avgjørelse*, og derfor hadde hvert enkelt tilfælde væsentlig betydning.

Som meddelt før i landsmøtet fattet hovedstyret i juli 1920, efter at de forskjellige voldgiftsdomme var faldt, beslutning om at bemyndige forretningsutvalget til at underskrive overenskomstene og dermed overta ansvaret i likhet med det ansvar man var paalagt ved voldgiftsdommene. Dette forhold har man været inde paa under beretningen for 1920, og landsmøtet har forsaavidt sagt sin mening herom. Under sakens behandling blev der redegjort for tingen, saa jeg anser det ikke paakrævet at gaa nærmere ind derpaa nu. Hvad landsmøtet idag har at ta stilling til er: *Skal beslutningen av 1918 staa ved magt, eller skal den ændres?* Hovedstyrets flertal har foreslaat at den skal *ændres*, og jeg skal i den anledning si et par ord.

Hvis man skal fortsætte med det arbeide at oprette overenskomster, naar medlemmene stiller krav herom, maa man nu være fuldt paa det rene med at arbeidsgiverforeningen stiller det krav, at enten skal forbundet være ansvarlig for overenskomsten ved sin underskrift, ellers opprettes *ingen* overenskomst og begge parter vil saaledes bli staaende frit. Hvad blir følgen av det sidste standpunkt? Jo der blir to — muligens tre ting at vælge mellem.

Den *første* er den, at arbeiderne maa ta kamp for at tvinge arbeidsgiverne til at gaa med paa en akseptabel ordning uten underskrevne overenskomster. Den *anden* blir den, at arbeiderne maa ta de vilkaar som bedriften tilbyr, og den mulige *tredje* er at lave en saa stor konflikt at den faar samfundsskadelig karakter og derved fremtvinge voldgift.

Hvis man undersøker de tre alternativer man her har at vælge mellem ser de efter min mening saaledes ut:

Det første kan besvares ved at henvise til de tider vi lever under med det daarlige arbeidsmarked, hvorunder alle folk, meget forstaaelig, kvier sig for at gaa til konflikt — og videre situationen nu i vaar med voldgiftsloven. Saa jeg tror ikke det vil lykkes at faa medlemmene ind paa den linje. Det andet er endnu værre, og det tredje vil være fuldstændig at utrydde troen paa organisationen ved at fremtvinge voldgift i tilfælder hvor akseptable resultater har kunnet opnaes ad organisationsmessig vei.

Landsmøtet faar nu ta stilling og si fra til de som skal arbeide med tingene i fremtiden hvad de har at gjøre. Jeg anser det ganske nytteløst og helt overflødig at opta nogen diskussion om spørsmålet paa principielt grundlag; her staar man foran en realitet, som man uten nogen tvil vet er tilstede. Hovedstyret som har sittet i den sidste periode vet, hvordan stillingen ligger an, og de har sagt fra til landsmøtet ved at fremlægge sit forslag til forandring av § 8 p. 9. Dette forslag vil jeg opta og anbefale til vedtagelse.

Solli: Ødegaard gir det utseende av at det skulde være en saa helt praktisk, ja formel affære dette — intet «princip». Men de kjendsgjeringer han lægger frem slaar paastanden fuldstændig ihjel. Han opplyser nemlig, at Arbeidsgiverforeningen har stillet de sterkeste krav om at forbundet skal partout skrive under og dermed overta det ansvar som det nu ikke har. Videre sier han at voldgiftsretten fandt saken endog *saa* principielt viktig, at den fastslog at forbundets love her stod i konflikt med samfundets love, og han frygter selv for at saken skal bli anset for at være i den grad viktig, at reiser vi en *kamp* paa spørsmålet kan ny voldgift bli følgen! Det er ganske naturligt at der lægges vekt netop paa det prinsipielle i denne sak, som er den største prinsipsak for os som overhodet kan tænkes. Det er ikke bare det at vi her har med borgfreden, det ytre forhold, at gjøre; spørsmålet gjælder direkte medlemmenes selvbestemmelsesret. Det hele maa sees i sammenheng. Det er klart at vi ikke kan gaa med paa formandens maate at betrakte denne sak paa, hvis da ikke hele organisationen skal bli indstillet paa forhandling, arbeidsrets- og voldgiftsavgjørelser, i stedet for paa *aapen kamp*. Selv om tingene kan fremby vanskeligheter kan vi ikke uavladelig nøie os med at skyte disse tilside; vi maa ogsaa opta kampen mot *vanskelighetene*.

Saavidt jeg forstod Ødegaard har forbundet allerede forpligtet sig overfor de overenskomster, som blev frugten av den sidste voldgiftsbehandling; nu mener han at vi skal forpligte os til *alle*. Da blir jo tingen svært enkel. Hvis en ulovlig arbeidsnedleggelse finder sted skal da forbundet som saadant være bundet og ansvarlig over det hele, uten hensyn. Efter alt som er foregaat og det som er tilrettelagt her kan jeg ikke

komme til nogen anden slutning end at vi *maa i det mindste opretholde den nuværende bestemmelse i lovene uforandret* — dette saa meget mer som det er efter Arbeidsgiverforeningens tryk, at hovedstyret har vedtat dette sit forslag til fremlæggelse paa landsmøtet. Hvad der forøvrig kan være at si om den sak er sagt under behandlingen av protokollkomiteens bemerkninger. Der kan være meget at si paa medlemmene her, men naar forbundets ledelse selv vil stille sig til tjeneste for at gjøre sløvheten bare saa meget større synes jeg at man maa reagere. Jeg optar forslag om at paragraffen bibeholdes i sin helhet uforandret.

Steen: Jeg indrømmer saa meget, at det er i høieste grad usmakelig at la sig «diktere» nogetsomhelst av Norsk Arbeidsgiverforening. Men i enkelte tilfælder er man nødsaget til at ta taktiske hensyn. I opgangstiden var de bindende overenskomster i mange tilfælder saa at si illusoriske; prisene steg, og man var nødt til at gaa til direkte lønsaktion — med en tildels betydelig forhøielse tilfølge. Under slike forhold er denslags tarifforhold en fare. Men naar det gjælder en krisetid av den beskaffenhed som vi nu har den, da de kapitalistiske kræfter kan øve større tryk paa arbeidspladsen, stiller saken sig helt anderledes. Erfaringen har ogsaa git os flere beviser for de bindende overenskomsters nødvendighet, f. eks. i Sulitjelma. Jeg gjentar, at det virker alt andet end smakelig at fjerne den bestemmelse, som gir os adgang til at ordne vore forhold stedlig, men man har set saa mange forsøk fra arbeidsgivernes side paa at trykke lønningene og skape uholdbare forhold, at vi faktisk er nødsaget til at vedta det forslag som gir uttryk for at forbundet maa underskrive — hvis det ikke skal bli *anarki* i lønsforholdene.

Rich. Hansen: Jeg har forlangt ordet nærmest for at henstille til landsmøtet ikke at opta en lang principdebat igjen om dette; vi hadde det i 1918, og alle kjender *min* stilling. Forslaget om sløifning av § 9, punkt 8, betyr jo ikke at man i alle tilfælder skal ha bindende overenskomster; det staa medlemmene frit for hvad de vil forsaavidt. Men forholdet er det at Norsk Arbeidsmandsforbund kan ikke bestemme over dette i ethvert tilfælde; man er her i nogen grad avhengig ogsaa av fællesforhandlinger med de andre forbund. Det er saaledes, hvad man end vil gjøre det til, et praktisk spørsmål. Det ligger ikke andet i det end at man ogsaa herefter kan drøfte i avdelingene om man vil ha tarif eller la være, men skal man ha maa den, som er part i overenskomsten, skrive under — foreningene eller forbundet. Efter den beslutning eller uttalelse som tidligere er fattet av dette landsmøte er det jo ikke saa sikkert om man ikke skal faa en ny organisationsform; men i det lovforslag som foreligger utarbeidet, ser jeg ikke indtæt noget av den art. Paragraffen har været et misfoster av en bestemmelse, som ikke har bragt nogen nytte, og jeg anbefaler vedtagelse av hovedstyrets forslag.

Ødegaard: Jeg har ikke benegtet at saken ikke kunde indebære et princip; jeg sa uttrykkelig, som Solli kanskje vil ha lagt merke til, at jeg ikke vilde indby til en *principl* debat i den anledning. Forholdet har dog størst reel betydning. Arbeidsgiverforeningen har ikke partout forlangt at vi skal underskrive og vil heller ikke komme til at forlange det; den erklærer bare det, at i tilfælder hvor overenskomster kommer istand ved medvirkning av Norsk Arbeidsmandsforbund maa den forbe-

holde sig at forbundet ogsaa, i likhet med den anden part, overtar det gjensidige ansvar for deres overholdelse. Solli syntes at ville gi mine uttalelser med hensyn paa voldgiften en noget tilspidset form. Hvad jeg søkte at fremholde var det, at hvis man mener at man *vil ha overenskomst* og samtidig intet *ansvar* for den, da har man den utvei forhaanden til at fremskaffe det som man i realiteten ønsker at man laver en konflikt som kan bli av den betydning at tvungen voldgift bringes i anvendelse. Men dette er *ikke* en linje som er landsmøtet eller organisationen værdig, og jeg vil paa det sterkeste advare mot at man betræder den.

Oksvik: Paa landsmøtet i 1918 hørte man avlagt en hel række vidnesbyrd; naar de samme folk idag staa frem og avlægger *nye* vidnesbyrd vil jeg bare bekræfte tilbaketoget og konstatere at de holder paa at karre sig ut av blindgaten. Saa principielt sterkt som Solli indlæg var finder jeg dog ikke hans meninger i dette spørsmål gjennomførlige. Jeg er enig med den taler fra Sulitjelma, som hadde ordet og sa at man har ingen anden vei at gaa end at lægge de faktiske forhold til grund. Saa fornuftig som Ødegaards argumentation idag var hænger den daarlig sammen med den revolutionære fraseologi som vi har været saa vant til at høre. Jeg er taknemlig for at man er kommet derhen; det er et tillidsvotum til Rich. Hansen og hans standpunkt paa sidste landsmøte.

P. Vestad: Det er en kjendsgjerning, at naar denne bestemmelse kom ind i lovene var det som en følge av systemskiftet. Og det er den største inkonsekvens at ta bestemmelsen væk nu, efter at vi her har utbygget systemet videre — ialfald efter den procedyre som er ført. Vi skal da vel ikke i al evighet fortsætte med bare at præke; vi maa ogsaa ta fat paa at *gjøre* noget. Hansen sier at paragraffen ikke har tilført os nogen fordele. Nei! Men det skyldes at intet er bli gjort for det hverken fra medlemmenes eller forbundsstyrets side. Om vi ikke hadde vundet noget økonomisk paa en kamp kunde vi vel ha vundet i *indre samhold*. — Jeg anbefale Solli forslag og henstiller i særdeleshet til anlægsarbeiderne at markere sin stilling. Ti saken har størst betydning for dem.

Kjelstadli: Bestemmelsen kom ind i 1918 fordi den betegnet et saa ualmindelig revolutionært skritt, sier man. Jeg vil ha sagt at den *var ikke det*. Men man fandt paa mange slags rare krumspring i 1918. Solli talte her for bibehold. Hvis han hadde foreslaaet ophævelse av baade denne og de andre paragraffer kunde der være nogen mening i det. Hadde vi ikke *nogen* love vilde vi bedre ha kunnet foreta aktioner da og da. Men altid skal der staa en paragraf i veien. Jeg synes at paragraffen uten nogensomhelst skade kan strykes — det er hverken reaktionært eller revolutionært. Kunde man faa strøket mest mulig av organisationens lovmakeri vilde *det* være et fremskritt, for da kunde vi lettere faa bevæge os; ja var der anledning til at *stryke hele forbundsloven* skulde jeg med glæde være med paa det.

Eikefjord: Med hensyn til hvad der er det «principielle» eller ikke principielle i denne sak har jeg uttalt min mening herom under den tidligere debat. Hvis nogen mener at se et princip i denne bestemmelse maa man ialfald ikke drive dette principrytteri ut i sin yderste konsekvens — paa den maate f. eks. at man lar motparten utnytte vore loves ordlyd til *sin* fordel. Og det er hvad der *er* gjort — det er en kjendsgjerning. Ve-

stad sier at denne sak er av den største betydning for omlægningen av organisationsformene. Det er mulig det. Men der vil sikkert aldrig bli valgt noget forretningsutvalg som vil insistere paa at forbundet som saadant skal underskrive og ta ansvaret for enhver overenskomst — selvfølgelig ikke. Det staar jo nemlig intet om *det*. Lar man bestemmelsen gaa ut kan foreningene ordne sig som de vil. I kraft av de erfaringer vi har og efter den debat som er ført er jeg for min del overbevist om at det kommende forretningsutvalg ogsaa vil vite at indrette sig paa den mest praktiske maate som det gaar an.

Volan: Det er uriktig av Oksvik at staa og docere at det var *dette* som var det store prinsippsspørsmål paa landsmøtet i 1918. Tvertom; saavidt jeg kan skjønne var der ingen som saa i denne bestemmelse et princip i og for sig. Støstad var den som foreslog at punktet skulde gaa ut av forslaget. Det som er princippet i dette foreslaaes opretholdt. Jeg anbefaler det forslag som foreligger. Naar voldgiftsretten i 1920 har avsagt den kjendelse den har maa vi indrette os slik, at der kan opprettes overenskomster for de grupper som *ønsker* overenskomst; de som *ikke* vil ha skal selvfølgelig være fritat for det.

Votering: Hovedstyrets forslag vedtoges ved navneoprop med 125 mot 57 stemmer.

De 125 var: Karl Johannesen, Olaf Hansen, Andreas Røreng, Lars Kjelstadli, Johan E. Olsen, Alb. Eberhartsen, Kr. Aune, Einar A. Borren, Johan Fredriksen, Garberg, Ole A. Berg, J. O. Johanson, Johan Helgestad, Otto Skjærstad, Anders Gulbrandsen, Th. Eggen, E. Ljungqvist, Karl E. Høier, C. Strøm, Jørgen Knudsen, Ludvig Larsen, Johan Pettersen, Kasper Nyborg, Aksel Andersen, Bakken, Gustavsen, O. O. Kaasa, K. Jensen, Sven Torbjørnsrød, Albert Tveraa, Ole K. Haraldseth, Johan Gundersen, Georg Lyng, Kristian Næsbak, Herman Kristiansen, Jens E. Dragseth, Olaf Severinsen, Joh. Glans, Bjarne Antonsen, Henrik Fredriksen, Annia Gulbrandsen, Nils Knutsen, Johan Jansen, Gabriel Baitz, Aslak Trette, Olai Olsen, Ole L. Flaatarud, August Arnesen, Peder Holmseth, Hans H. Lund, Ture Fridén, Gustav Karlsen, Halvor Storhaug, Sigvart Nilsen, Peter Aune, John Paulsen, Bastian Torvik, Sverre Antonsen, Hans Johansen, Leif Larsen, Karl Bergfløt, Jens I. Berg, Anton P. Holsæter, Peder A. Lie, Emil Rolland, Harald Pettersen, Agnes Paulsen, Birger Pedersen, J. T. Nicolaisen, Gunulv Hogga, Lars Løkkebø, Halfdan Brurberg, Christoffer Lauritzen, Johan Ask, Eduard Zeidler, Syver Hermansen, O. N. Stenholm, J. P. Karlsrud, Julie Olsen, Magnus Blindheim, Gustav Nordby, Alfred Stokke, Edvard Eriksen, Ole Tollefsen, Anders Ingebrigtsen, Hjalmar Johansen, Anton Hansen, Hans Kristiansen, Alb. Kristiansen, S. Amundsen, Peder Ubergslie, John Toft, Elias Gabrielsen, J. B. Hultgreen, Peder P. Volden, Bernt Gifstad, Lars Berntsen, Hans Robertsen, Konrad Lian, Birger Røtnes, Olaf Robertsen, Fougner Steen, O. G. Selnes, Halvor Engen, Markeset, Skalstad, Foss, Welde, Johs. M. P. Ødegaard, Rich. Hansen, Ole M. Stenvik, Ottar Skarheim, Ingv. Olsen, Karl Kristiansen, Kristian Lien, Johan Iversen, Gustav Sundbye, Hans Hellebø, J. L. Moen, Ole P. Bonde, Ivar Smedsmo, Gustav Sjomann, Sigrid Dahl, Sigurd Nilsen og Kr. Rothaug.

De 57 var: Gustav Moe, Bernt Kvamme, Hans Røste, Einar Aasen, Harald Sørlic, Lars K. Lillevold, Gustav Green, Joakim Evanger, Saltnes, Nic. Eggen, Arvid Hedstrøm, M. Alfred Løkeng, Ole Neby, Emil Syversen, Ragnvald Andresen, Gudbrand Hegnes, E. B. Strønes, Olav H. Heldal, Kristian Henriksen, A. Blattmann, Anton Brækken, Alfr. Skjold, John Grimssen, G. A. Lantz, Josef Jensen, Oskar Lund, Henrik Garten, Hans Paulsen, John E. Holden, Jens Solli, Kristen Helgesen, Nils Kvalfors, Knut A. Nilsen, Kristian Sletteberg, Albert Skog, Konrad Botten, Ole Høgseth, Wilhelm Hansen, Karl Svenssen, Johs. Steffensrud, August Davidsen, Andreas Bjørgaard, Erik Støland, O. Bjørkmann, Sjøning Sørensen, M. Lorentzen, Jørgen Ingebrigtsen, Kr. Dale, Augusta Karlsen, J. Hornli, Ross, Alb. Karlsen, Kristian Moljord, Peder Vestad, Johan Fagerlien, Kr. Nordi og Einar Presthus.

40 var fraværende. Derav var endel reist, mens enkelte var opat i komitémøter.

Dermed var man færdig med dagsordenens post 7 (Forskjellige forslag).

Eikefjord foreslog at den tidligere vedtagne beslutning angaaende industrigruppenes generalforsamlinger under landsmøtet ogsaa skulde gjælde for *senere* landsmøter, og at lovene blev ændret i overensstemmelse hermed.

Det vedtoges mot 1 stemme at beslutningen skulde ophøies til lov.

Mandag eftermiddag.

Ordstyrer: *Eberhardsen*.

Protokollen referertes.

Ved møtets begyndelse omdeltes indstillinger fra budgetkomiteen og valgkomiteen.

Gruppeinddelingen.

Ødegaard: Den idag nedsatte komité til at søke at ordne gruppeinddelingen efter den beslutning, som landsmøtet har fattet, er av den opfatning, at man ikke kan gaa til yderligere indskrænkning med hensyn til «arbeiderantallet» i forbundet nu. Komiteen mener at man maa forsøke at gruppere kræftene slik, at man paa bedst mulig maate allikevel kan bli istand til at vareta de forskjellige interesser som der er at vareta.

Oprindeligt var der som bekjendt en fælles sekretær for den elektrokemiske og kemisk-tekniske gruppe. Dette blev forandret i 1919. De øvrige grupper har hat en sekretær hver. Siden Alfr. M. Nilsen sluttet er grube- og anlægsgruppens arbeide i alt væsentlig overtat av sekretæren for bergverksgruppen. Det er den ordning vi har arbeidet efter indtil nu. Komiteen har søkt at gruppere arbeidet inden fire kategorier, slik at man ikke *utvider* det antal man nu har ved kontoret. Men den kan heller ikke anbefale nogen *indskrænkning*. Komiteen har da samlet sig om at foreslaa, at der som hittil blir 1 sekretær for *tekstilgruppen*, og at *grube- og anlægsarbeidergruppen* fremdeles, som i det sidste, indordnes under en

og samme sekretær. Videre foreslaes at man gaar tilbage til den oprindelige ordning med 1 sekretær for den *elektrokemiske og kemisk-tekniske gruppe*. Den arbeidergruppe som ikke idag har nogen tillidsmand er bygningsgruppen, hvor Aune er sluttet; her foreslaar komiteen at man kombinerer *næringsmiddel- og bygningsindustriens gruppe* med 1 fælles sekretær. Likesom for de to andre sammensluttede grupper maa man ogsaa her være forberedt paa, at ikke *alt* forekommende arbeide inden hver av disse kan skjøttes til stadighet av én mand, og at det maa bli formanden og viceformanden som da i første række maa træ supplere til. Naar man nu har skissert den ordning, som indtil videre skal gjælde, paa denne maate, er det med den forudsætning, at der maa en *fordeling av arbeidet* og et nøie samarbeide til, og man gaar ut fra at muligheten herfor vil være tilstede herefter som det tidligere har været. Angaaende valget ser jeg de beslutninger, som tidligere er fattet, slik, at valget av sekretærer foretages — som før har været gjældende — inden de respektive grupper.

Komiteens forslag referertes i overensstemmelse hermed og vedtoges enstemmig. Det lød:

Der vælges sekretærer for følgende grupper:

1. Tekstilgruppen, 1 sekretær. 2. Grube- og anlægsgruppen, 1 sekretær i fællesskap. 3. Elektrokemisk og kemisk-teknisk gruppe, 1 sekretær i fællesskap. 4. Næringsmiddel- og bygningsarbeidernes gruppe, 1 sekretær i fællesskap. —

Budgettet.

Budgetkomiteen fremla følgende *institlling*, som referertes:

I.

Lønninger:

Formand	kr. 7500.00
Viceformand	- 7500.00
Kasserer	- 7500.00
Sekretærer à kr. 7500.00.	
Tællepenge til kasserer	- 500.00

II.

Pensioner:

Hans Berntsen	kr. 3600.00
Fru Tørres	- 1000.00
Fru Kalvaa	- 3000.00
	————— - 7600.00

III.

Diæt og tapt arbeidsfortjeneste:

a) Diæt for utenbys	kr. 20.00 pr. dag
b) Indenbys diæt, herunder indbefattet tillidsmændene under landsmøtet og hovedstyremøter	- 7.00 —«—
c) Tapt arbeidsfortjeneste	- 15.00 —«—

IV.

Kontorhjælp:

Kontorhjælp, herunder indbefattet bokholder og ekspeditør kr. 27,000.00

V.

Agitation indtil kr. 25,000.00

VI.

Forskjellige bevilgninger.

Budgetkomiteen har av landsmøtet faat sig oversendt følgende andragender om bevilgning til forskjellige formaal og til enkelte personer:

1. Det norske Arbeiderparti til Kyrre Grepps fond.
2. Arbeiderpressens Samvirke.
3. Norsk Arbeidsmandsforbunds sangforening «Arbeidsmand».
4. Fra repræsentanter i Trondhjems distrikt om bevilgning til mindsten paa Kalvaas grav.
5. Andragende fra Lauritz Andersen om bidrag grundet arbeidsledighet som følge av organisationsarbeide.
6. Forslag fra Karl Kristiansen om bevilgning til Kr. Nordli.
7. Forslag fra Chr. Langseth, Ole Larsen og E. N. Strømme om bevilgning til Martin Odnæs paa grund av langvarig invaliditet.
8. Forslag fra Evanger om bevilgning av kr. 1000.00 til betaling av mulker for endel kamerater ved Stord.

Budgetkomiteen har gjenneंगाat andragendene og indstiller paa følgende *bevilgninger*:

1. Til Kyrre Grepps fond	kr. 5000.00
2. Arbeiderpressens Samvirke	- 3000.00
3. N. A. F.s sangforening «Arbeidsmand»	- 1000.00
4. Mindsten paa Kalvaas grav indtil	- 500.00
5. Lauritz Andersen	- 250.00
6. Kr. Nordli	- 250.00
7. Martin Odnæs	- 250.00
8. Forslaget fra Evanger oversendes forretningsutvalget.	

I budgetkomiteen

S. Støstad, formand.

Moen. Tolleisen. Rønkvist. Fjeld.

E. Ljungqvist fremsatte følgende forslag:

«Den løn som idag blir fastsat for funktionærene blir at reducere eller forhøje i procentvis forhold eftersom arbeidernes lønninger synker eller stiger.»

Ordstyreren henstillet at man nedvoterte dette forslag.

Forslaget forkastedes efter bemerkninger av Støstad, Eggen og Oksvik med stort flertal.

Støstad: Jeg skal i faa ord gjøre rede for instillingen og komiteens arbeide. Vi fandt os i komiteen nødt til at gaa til visse reduktioner, og da særlig i lønningene. Vi er blit enig om at foreslaa en løn for tillids-

mændene av 7500 kroner. Enkelte av os mente, at det var litt stridt med én gang at gaa til en nedsættelse av 25 pct. Men saa blev det igjen hævdet, at arbeiderlønnene ved de faldne voldgiftsdomme var blit nedsat i praktisk talt samme forhold, likesom det henvistes til at tillidsmandslønningene derved vilde komme nogenlunde i samklang med dem som er fastsat av tidligere landsmøter som er holdt iaar. Vi var ogsaa enig om at hvis prisene skulde komme til at gaa i nogen grad nedover, saa et fald blev av væsentlig betydning, skulde hovedstyret, ihvertfald én gang for aaret, ha adgang til at ta lønningene under fornyet behandling. Det samme gjælder hvis prisene gaar *op*. — Jeg vil be om at man ikke begynder at sammenligne disse lønninger med arbeidernes. Fordi nemlig at en slik sammenligning ikke kan gjøres. En mand kan, saa længe han er i forbundets tjeneste, ikke være avhengig av tid og sted. Angaaende de *pensioner* som indstilles minder jeg om, at pensionen til Hans Berntsen fastsattes i 1918 til 3000 kroner. Hovedstyret har senere forhøiet beløpet til 3600, og dette mente vi at vor gamle agitator Berntsen maatte ha. Fru Tørres' pension paa 1000 kroner er bibeholdt. Og saa har vi gaat til at anbefale 3000 kroner bevilget i pension for enken efter sekretæren i Trondhjems distrikt, Anton Kalvaa. — *Diæt og tapt arbeidstjeneste* er redusert med henholdsvis 5 og 10 kroner. Diætten for de indenbys har vi dog ikke slaat ned, da den har været i laveste laget. — Posten *kontorhjelp*, indbefattet bokholder og ekspeditør, som ansættes av hovedstyret, er redusert med samme procent som lønningene for de valgte tillidsmænd. — Saa har vi forhøiet bevilgningen til *agitation* fra 15,000 kroner sidst til indtil 25,000. Det har vi gjort ut fra den betragtning, at netop under en nedgangstid er agitationen særlig paakrævet. Regner man med 25 stedlige styrer i Norsk Arbeidsmandsforbund blir det endda ikke saa meget paa hvert, naar pengene igjen skal fordeles ut paa foreningene — Vi har, som man ser, faat os oversendt en række forslag og andragender, som er søkt behandlet mest mulig imøtekommende. Beløpene er ikke store — jeg hadde gjerne gaat høiere — men vi har ment at maatte ta mest mulig hensyn til forbundets økonomi.

Kamerat Kankari tar avsked.

Den finske gjest, *Kaarlo Kankari*, maatte nu ta avsked med landsmøtet. Han uttalte til avsked:

Kamerater, representanter!

Vort forbund har faat den ære at være representert paa eders landsmøte, og det har været mig en stor glæde at overvære landsmøtet. Det har for mig været overordentlig interessant at paahøre dets forhandlinger. Sproglige vanskeligheter har bevirket at jeg ikke har kunnet følge debatten i alle dens detaljer, men gjennom tolk, som forbundet til min store glæde har sørget for til mig, har jeg allikevel fulgt landsmøtets forhandlinger og faat mange gode indtryk av dette. Av spæciel interesse for mig har behandlingen av organisationsspørmaalene været.

Foruten deltagelsen i landsmøtets møter har jeg ogsaa forsøkt at sætte mig ind i den norske arbeiderklasses liv. Jeg har foretat smaturer i forskjellige av byens arbeiderstrøk og har herunder spæcielt lagt

merke til, at arbeiderne med sine barn mange steder bor i elendige rønner, mens borgerne har sine flotte huser at bo i. En anden ting vil jeg ogsaa nævne, og det er at jeg har faat indtryk av at kneipelivet har fanget noksaa mange norske arbeidere. Foruten disse ture i byen har jeg ogsaa beset litt av dens omegn, og den norske natur har imponert mig ved sin skjønhet

Under mit ophold her har jeg ogsaa hilst paa flere av fagforbundenes ledende mænd og gjort deres bekjendtskap. Blandt andre har jeg besøkt Sag-, Tomt- og Høvleriarbeiderforbundets og Havne- og Transportforbundets kontorer, Jeg har hilst paa klassefæller i Ungdomsforbundet og partiet og er blit vist om paa deres udmerkede trykkeri, hvor «Social-Demokraten» trykkes.

De lærdomme og indtryk jeg tar med mig hjem til Finland fra eders landsmøte er de aller bedste. Jeg har av representantene faat det indtryk at den norske arbeiderklasse er rik paa dygtige, ihærdige og ufortrødne førere. Jeg har ikke kunnet gi noget bidrag til møtets forhandlinger, derimot medtar jeg en række gode impulser fra eders landsmøte, som jeg er overbevist om vil bidra til at forsterke de internationale baand og forene Finland fastere til den skandinaviske arbeiderklasse. Jeg tar med mig de klare klassekampens linjer og den klassekampbevissthet som har besjælet landsmøtet og levendegjort dets forhandlinger.

Med disse ord vil jeg faa takke for gjestfriheten og det hyggelige samvær. Vi haaper ogsaa at se norske representanter ved vort forbunds næste landsmøte. Jeg overbringer herved paa de finske kameraters vegne og paa egne vegne en hjertelig tak. Held og lykke med eders forbund! Held og lykke for den internationale arbeiderklasses solidaritet og klassekamp! (Bifald.)

Odegaard: Naar Kankari takker har ogsaa vi en særlig pligt til at takke den finske kamerat for at han var saa venlig at komme til vort landsmøte. Jeg er overbevist om at jeg uttrykker den almindelige opfatning blandt arbeiderne her i landet, naar jeg sier, at vi med den allerstørste beundring har fulgt det finske proletariats heroiske kamp mot dets undertrykkere. De norske arbeidere saa med begeistring paa at de finske klassefæller formaadde at bryte baandene i den utstrækning det skeddé. Men det føltes ogsaa med dyp sorg herhjemme, at de atter blev kuet ned — tildels ikke bare av Finlands eget bourgeoisi, men ogsaa av de leiede fremmede tropper. De som har hat anledning til at se litt nærmere paa forholdene, de som har set og følt nogen av de frygtelige lidelser som er overgaaet saa mange finske kamerater, savner ord for at beskrive den situation som arbeiderklassen i Finland endnu idag befinner sig i. Men det frihetselskende proletariat derborte har dog vist at det har kunnet reise sig fra underkuelse og trældom, og det paa en maate som der staar respekt av. Jeg ber kamerat Kankari ta med en spæciel hilsen til de finske grov- arbeidere fra Norge, fra de norske arbeidsmænd. De er her som der besjælet av den samme aand, og de vil love at sætte alle kræfter ind paa at bryte lækene og bygge et retfærdig samfund for alle dem som sliter i det tunge, daglige stræv. Tak for samværet! (Bifald.)

Man gik saa over til debatten om *budgettet*.

Ordstyreren refererte følgende forslag fra Chr. Langseth:

«Formandens, viceformandens, kassererens og sekretærenes lønninger sættes til 5000 kroner pr. aar plus 2000 kroner i dyrtidstillæg, som hovedstyret har ret til at reducere helt eller delvis eftersom leveomkostningene falder.»

Berby: Jeg kan ikke la budgetkomiteens indstilling gaa helt uten paa-tale. Særlig uheldig forekommer den mig at være ved fastsættelsen av diæt og arbeidstap. 15 kroner i diæt vilde passe bedre, og jeg vil foreslaa dette. Var Langseths forslag ikke fremsat vilde jeg ha gjort forslag om noget lignende. At vedta lønninger her som er henimot det dobbelte av arbeidernes gjennomsnittslønninger kan jeg ikke gaa med paa.

Liungqvist talte mot at bevilge nye pensioner.

Lien: I motsætning til dem som finder disse lønninger for høie mener jeg at de er foreslaaet heller for lavt sat. Ser man hen til den arbeidstid som forlanges maa dette erkjendes av enhver, som har set forholdene paa nært hold. Der er henvist til andre forbund. Jeg er bekjendt med at disse ogsaa har en diætgodtgjørelse for sine funktionærer naar de deltar i forhandlinger. En saadan ordning har jeg i hovedstyret været med paa at stemme ned, men jeg vil at der skal gives compensation for dette. Jeg fremsætter følgende forslag:

«De fastlønnede tillidsmænds løn fastsættes til 8000 kroner.

Tapt arbeidsfortjeneste fastsættes til 20 kroner pr. dag.»

Videre referertes det antydede forslag av *Berby* saalydende:

«Diætten sættes, i likhet med erstatning for tapt arbeidsfortjeneste, til 15 kroner pr. dag.»

Larsen, Høyanger: Naar tillidsmændenes lønninger skal fastsættes bør de naturligvis sættes slik, at man kan faa utført godt arbeide. Men vi ser, i hvilken situation arbeiderne idag befinder sig. Jeg tror at arbeidet kan bli godt utført selv om forskjellen mellem tillidsmændenes og arbeidernes lønninger ikke gjøres saa stor. De vil ialfald ikke bli økonomisk ruinert ved vedtagelsen av Langseths forslag. Jeg kjender ikke de pensionerte. Jeg vil være med paa at bevilge til dem, hvis de virkelig er i nød, men det er mot vore synspunkter at vi i fremtiden skal ha en større stab av pensionerte i Norsk Arbeidsmandsforbund. Bevilgningene til agitation har det altid været smaat med; det falder nu altsammen paa foreningene. Jeg vil forbeholde mig, hvis det blir optat forslag om det, at stemme for et høiere beløp. Til de øvrige foreslaatte bevilgninger har jeg intet at bemerke.

Ordstyreren refererte følgende forslag fra *A. Gulbrandsen*, Slemmestad:

«Tapt arbeidsfortjeneste sættes til 20 kroner pr. dag. Diæt for utenbysboende sættes til 15 kroner og for indbysboende til 7 kroner pr. dag.»

Støstad: Det høres av enkelte ut til at man vil bruke akkurat de samme argumenter her som de der benyttes av arbeidsgiverne, naar det gjælder lønningene. Jeg tror ikke det er riktig at arbeidernes organisationer stipulerer lønningene efter den norm man kan opnaa ved forhand-

ling eller ved en kamp med de nuværende magthavere. For vi har aldrig villet indrømme at *det* er tilstrækkelig for at kunne leve et nogenlunde sorgfrit og et lykkelig liv. Vi maa her ta et noget videre hensyn. Jeg vil advare mot Langseths forslag. Sætter man den faste løn til 5000 og lar f. eks. tillidsmændene skrive regning paa utført overtidsarbeide kom de neppe *under* 7500. Saa den norm vi har foreslaaet er slet ikke overdreven. At slaa av 10 kroner paa diætten, som *Berby* foreslaar, er vel meget.

Kjelstadli: Jeg synes at budgetkomiteen har sat tallene i et nogenlunde passende forhold. Det som Langseth er inde paa og vil ha frem her er det utidigste system som nogensinde er opfundet. Vi bør da ikke følge arbeidsgivernes eksempel paa dette omraade! Med hensyn til pensionene forpligter ikke disse utover landsmøteperiodene. —

Strek sattes. Følgende nye forslag referertes:

Fra *Schønning Sørensen*: Kassererens løn sættes til 8000 kroner.

Fra *G. Green*: Beløpet til agitation forhøies til 30,000 kroner.

Fra *Blattmann*: Arbeidstapsgodtgjørelse utbetales ikke for søn- og helldage.

Volan: Til det sidste forslag som blev referert er at si, at det virker ikke helt retfærdig for alle arbeidere. Skiftarbeidere f. eks. kan faa stort tap paa det. Jeg vil ha sagt med hensyn til lønningene, at man skal være meget varsom med de lønsreduktioner som foreslaaes; man kan ialfald ikke forsvarlig gaa længer end den store reduktion som arbeiderne fik ved voldgiftsdommene. Ellers kan det virke utad paa en maate, som vi ikke her gjør os klar over, og som ingen av os ønsker.

Løgvæn: Det som *Kjelstadli* sa om pensionene kan vel ikke juridisk bestrides, men jeg vil si at det er haabløst at komme bort fra pensionene, naar de først er git. Om han vilde foreslaa pensionen strøket for *Hans Berntsen*, hvor mange stemmer tror han at han vilde faa for det? Hvad posten agitation angaar har det mindre betydning hvor meget man opfører paa budgettet til den. Overfor lønningene har jeg intet særlig at bemerke. I spørsmålet om diætten slutter jeg mig til *Berby*.

Eggen: Hvordan end budgettet oppstilles vil det bli den samme debat — ogsaa om komiteen hadde indstillet paa de motforslag som er fremkommet. Vi skal huske paa at naar vi skal lønne vore tillidsmænd skal disse lønninger være en norm for dem som vi vil at *arbeiderne* skal faa. Arbeidsgiverne er ikke blind for hvad vi gjør. Saa længe disse er paa valg pligter man ogsaa at sikre dem et nogenlunde sorgfrit utkomme. Dyrtidstillæg smaker mig ikke, men jeg vil henstille til *Støstad* som komiteens formand at gi uttryk for den forutsætning som han nævnte (om en regulering) i forslags form. Jeg anbefaler forøvrig indstillingen som den foreligger.

Langseth: Der er lagt i mit forslag av *Berby* og *Larsen* det som jeg selv mener, saa det er ikke nødvendig at si stort mer. Naar *Støstad* sier at lønningene skal staa som et eksempel for Arbeidsgiverforeningen vil jeg bare dertil svare, at de nuværende lønninger ialfald ikke har staa som noget saadant eksempel. Hvad jeg vil slaa fast gjennom mit forslag er, at vi skal undgaa at faa en gjentagelse av den bedrøvelige historie fra høsten 1920. Jeg vaager at paastaa at ingen arbeider i dette land nu har

7000 kroner i løn, saa det som foreslaaes er da ingen sulteløn. Man maa ha adgang til at gaa nedover med lønningene i et rimelig forhold. Jeg er enig med Ljungqvist i hans motiver, som er gode, og jeg vil stemme mot pensionen til fru Kalvaa.

Berby: Jeg har i samraad med budgetkomiteens formand ændret mit forslag derhen, at baade diæt og erstatning for arbeidstap sættes til 18 kroner, og dette er akceptert av komiteen. — Naar der blev talt om *overtid* saa gjælder det ogsaa for alle andre av os, som er arbeidernes tjenere, men vi sender ikke ind nogen ekstraregning til forbundet for det.

Kr. Aune: Der er trukket sammenligninger organisationsmæssig, hvor det gjælder lønningene for tillidsmændene, og det mener jeg er rigtig. For Papirindustriarbeiderforbundet er lønnen sat til 8000, for Jernbaneforbundets formand til 8500. Bakerforbundet, som før har hat 8000, gav formanden et *tillæg* av 500 kroner. Det er de faktiske forhold. Den fastlønnede formand i Kristiania faglige Samorganisation har ogsaa 8500 kroner, saavidt jeg husker. Tiltrods for at jeg var i forbundet i snaut nok 3 aar vil jeg si, at jeg fik et ganske godt indblik i den arbeidsmængde som tillidsmændene har. Ikke bare til forhandlinger, men ogsaa til agitation gaar der tid med — utenom det daglige, løpende arbeide i kontorene. Og medlemmene *kræver* selvfølgelig dette. Jeg støtter principalt Liens forslag; forkastes det stemmer jeg for budgetkomiteens indstilling.

Rich. Hansen: Jeg synes det røber nogen tarvelighet at man paa et landsmøte som dette — det første siden 1902 hvor Kalvaa har været borte — skal reise opposition mot at bevilge hans efterlatte familie en pension. Hun sitter der tilbake med tre ukonfirmerte barn og er selv heller ikke sterk. Man sammenligner og sier: hvad faar vi i pension? Men det er da et krav vi faar rette til samfundet. Her maa vi vise at vi har et andet syn for det. Dette spørsmal burde ikke ha vakt en eneste bemerkning. — Vi har hørt paa mange landsmøter om de fete lønninger. Men *spør* de som er kommet ind som tillidsmænd i de sidste aar, om de har merket nogen forskjjel i levemaate og velstand. Har de lagt sig noget op? Aanei. Jeg forstaar ikke henvisningene til voldgiftsdommene, som — saavidt jeg har set da — er blit skjældt ut efter noter hver dag i arbeiderpressen. Vi bør ogsaa være varsom med at indføre igjen et system med dyrtidstillæg til lønnen. Et større nedslag i diætten er heller ikke berettiget — ialfald ikke før det offentlige har gaat i vei med at regulere hotelprisene!

Eikefjord hadde forlangt ordet væsentlig for at henstille, at de lønninger som fastsattes her ikke maatte bli bragt til videre kundskap gjennom pressen, idet han fandt at det kunde virke mindre heldig. Han bemerket: Sæt dere ind i den stilling tillidsmændene har; der er stadig ting som trækker penge ut av portemonnæen. Jeg vil si, at hvem man end tar og sætter paa en tillidsmands plads vil han komme til at gjøre den samme erfaring om ikke længe. En reduktion i diæt og arbeidstap paa 14 kroner fra det som bestemtes her ved landsmøtets begyndelse synes at være noget for drøit. Der er repræsentanter som efter landsmøtets slut skal gaa like herfra i forhandling.

Ødegaard: Jeg skal ikke si saa mange ord om det fremlagte budgetforslag. Med hensyn til posten pensioner vil jeg gjøre opmerksom paa, at det er ikke rigtig saa at arbeidernes efterlatte er helt ubeskyttet i alle

tilfælder ved dødsfald. Sker det ved ulykke under arbeide faar de en liten livrente. Kalvaa døde ikke mens han var direkte beskæftiget i forbundets arbeide, men det er ikke saa let at si om han ikke hadde paadrat sig den sygdom, som han selv ikke var opmerksom paa, ved strabadser utstaat i dette arbeide. Forøvrig er det ikke bare inden Norsk Arbeidsmandsforbund at man har traadt hjælpende til overfor efterlattes familier, naar slikt tilstøter. Jeg vil derfor saa indstændig som jeg kan be om at landsmøtet vedtar den pension til enken efter Anton Kalvaa som budgetkomiteen har foreslaat. Jeg mener ellers det er rigtig at landsmøtet tar det forbehold med hensyn til de fremtidige pensionsforhold, at vi ikke vet hvad organisationsordningen senere hen vil bli. Jeg understreker hvad Eikefjord sa om diæt og arbeidstapsgodtgjørelse. Vil landsmøtets repræsentanter værdsætte deres arbeide, som nu skal gaa direkte i forhandling, *lavere* end det arbeide de selv har været med at utføre paa landsmøtet? Jeg tror det ene er like vanskelig og ansvarsfuldt som det andet. Jeg mener at diæt og arbeidstap hver bør normeres til 20 kroner. Nogen reduktion forøvrig utover det foreslaatte finder jeg urimelig.

Blattmann talte for sit forslag, som han efter Volans uttalelser ønsket at ændre saa det kom til at lyde: Arbeidstapsgodtgjørelse utbetales ikke for søn- og helligdage, *saafremt tap av arbeidsfortjeneste ikke er tilstede*. Han fremholdt at man maatte holde spørsmålet diæt og arbeidstap ut fra hverandre. Hvad angik den tidligere beslutning om 50 kroner i samlet godtgjørelse skulde han være villig til at annullere den for sit vedkommende.

Støstad hadde ordet til forskjellige bemerkninger tilslut. Han vilde underskrive hvad Rich. Hansen og Eikefjord hadde uttalt om tillidsmændenes lønninger. Der var indlysende grunde tilstede for at disse lønninger maatte være høiere end for dem som gaar paa arbeidsplassen. Han hadde intet imot at landsmøtet vedtok Liens forslag, som nærmest dækket hans personlige opfatning. Med hensyn til diæt og tapt arbeidsfortjeneste bekræftet han at komiteen var gaat over til satsene 18 og 18 kroner som indeholdtes i Berbys ændrede forslag. At ta op til ny behandling den tidligere beslutning om 50 kroner for landsmøterepræsentantene var vanskelig nu, da flere hadde forlatt landsmøtet. Han henstillet til dem, som hadde uttalt sig mot pension til Kalvaa, at vise veteranen den honnør at stemme for. Hovedstyret hadde selvsagt adgang til at regulere lønningene efter prisforholdene; dog burde det ikke ske oftere end for et aar ad gangen. At opta dette som forslag maatte være unødvendig. Han gik ut fra at de lønninger som bestemtes idag blev gjældende fra 1. juli førstk.

Saken optoges til votering.

Lønningene. Liens forslag om 8000 kroner faldt mot nogen faa stemmer. Derefter vedtoges *indstillingen* om 7500 kroner, likeledes mot faa stemmer. Langseths forslag bortfaldt.

Diæt og arbeidstap. Liens forslag, som var det mest vidtgaende, forkastedes med stort flertal, hvorpaa komiteens forslag — 18 kroner i diæt for utenbys og 7 kroner indenbys samt tapt arbeidsfortjeneste beregnet efter 18 kroner — vedtoges mot 2 stemmer.

De vedtagne lønninger og satsar besluttetes sat i kraft fra 1. juli.

Pensioner. Indstillingen vedtoges mot nogen faa stemmer.

Agitationen. Green tok sit forslag tilbake, og indstillingen vedtoges enstemmig.

Forskjellige bevilgninger. Til Kyrre Grepps fond bevilgedes 5000 kroner mot 6 stemmer, til Arbeiderpressens Samvirke 3000 kroner mot 2 stemmer, til «Arbeidsmand» 1000 kroner mot 3 stemmer og til en mindesten paa Anton Kalvaas grav 500 kroner mot 10 stemmer. De øvrige poster vedtoges paa det nærmeste uten dissens. Forslaget fra Evanger besluttet oversendt forretningsutvalget.

Forskjellige forslag.

Følgende forslag, undertegnet av 19 representanter, oversendtes det nye hovedstyre til behandling:

1. Landsmøtet paalægger hovedstyret at fremme et forslag for Landsorganisationens kongres angaaende fast kontingent til Arbeiderpressens Samvirke.

2. Kontingenten fastsættes til 5 øre pr. medlem pr. uke.

Elias Gabrielsen, Andreas Hansen, Aksel Bergersen, J. B. Hultgreen, H. Storhaug, O. Skalstad, G. O. Hogga, Johs. Steffensrud, Hans Paulsen, Anton Brækken, C. Strøm, Arthur J. Berby, Albert Skog, Knut A. Nilsen, Lars Berntzen, Anders Bjørngaard, Birger Røtnes, A. Blattmann, Peder Gørberg.

Fra Stord Arbeiderforening, avd. 34, forelaa følgende andragende:

Foreningen tillater sig herved at andrage landsmøtet om et laan til opførelse av et Folkets Hus ved Lillebø gruber, Stord.

Blir laanet indivilget forpligter man sig til, før pengene blir utbetalt, for forretningsutvalget at fremlægge tegning og omkostningsoverslag i behørig orden.

For avd. 34, Stord Arbeiderforening.

J. Evanger.

Ordstyreren foreslog at ogsaa dette blev oversendt hovedstyret, i konsekvens av den tidligere anvendte behandlingsmaate. — Forslaget vedtoges mot etpar stemmer.

Endelig fremlagdes følgende meddelelse:

Den av landsmøtet nedsatte komité til at undersøke forholdene angaaende Ernst August Rosens eksklusion av Raanaasfos Arbeidsmandsforening har ved gjennengaaelse av sakens dokumenter fundet at maatte indstille paa at saken ikke blir gjenstand for landsmøtets behandling.

Anton Brækken. Chr. Langseth. C. Strøm.

Nordli anket over den behandlingsmaate som denne sak hadde faat, mens *Strøm* forsvarte komiteen. — Komiteens forslag blev tat til etterretning.

Tirsdag 20. juni.

Ordstyrer: *Sundbye.*

Protokollen referertes.

Valgene.

Til formand indstillet valgkomiteen Johs. M. P. Ødegaard, næstformand J. Eikefjord (med 6 stemmer) og til kasserer A. Ahlstrand, den første og den sidste enstemmig.

Et mindretal paa 3 foreslog Rich. Hansen som næstformand.

Videre indstilledes som medlemmer av *forretningsutvalget*: Gudbrand Holt, Ingv. Olsen, Harald Sørli og Hans Røste og som medlemmer av *hovedstyret*: Kr. Lien, Notodden, Hans Moen, Kirkenes, Gustav Green, Lier, Konrad Botten, Follafo, Ole P. Bonde, Røros, Kristian Moljord, Sultjelma, Johs. Seim, Bergen, Anton Brækken, Skien, og Kr. Henriksen, Askim.

Som *varamænd* til forretningsutvalget indstilledes Anna Gulbrandsen, Hans Tollefsen og Birger Pedersen. *Varamænd* til hovedstyret: Nic. Eggen, Trondhjem, Ture Fridén, Fredrikshald, Olaf Robertsen, Svolvær, Elias Gabrielsen, Stavanger, Ivar Smedsmo, Askim, Børg Fjeld, Rjukan, og Peder Vestad.

Komiteen indstillet til *revisorer* Gustav Sjømann, Sven Røed og Nicolay Hansen (varamænd Ludvig Holstad og A. K. Hansen) og til *protokolkomité* Sv. Støstad, Ottar Skarheim og Carl Andersen, Bergen.

Formandsvalget.

Rich. Hansen: Jeg er enig i formandens gjenvalg, likesaa i valget av Eikefjord. Men skal forutsætningen i tilfælde være at der maa vælges en ny sekretær for anlægs- og bergverksgruppen?

Blattmann: Den forutsætning er vistnok *ikke* tilstede at man skal ha en viceformand som ikke har nogen gruppe.

Langseth: Det er av betydning at faa dette paa det rene, da vi ønsker at beholde Eikefjord som vor sekretær.

Strøm: Nærings- og nydelsesmiddelindustrien vil ogsaa gjerne beholde Rich. Hansen som sekretær, og bygningsarbeiderne er enig heri; dertil har han ogsaa glaspusternes gruppe. Men det blir umulig for Rich. Hansen at lede disse grupper, hvis han samtidig skal være viceformand; det blir for stor belastning for én mand. Vi maa derfor nedlægge protest mot at landsmøtet tar Rich. Hansen som viceformand.

Løgavlen: Her foreligger formandsvalget. Man har her intet med at trekke ind gruppens indre anliggender; den ting er forut fastslaat. Jeg forbeholder mig at staa frit paa gruppemøtet uten hensyn til hvad landsmøtet her bestemmer.

Kjelstadli foreslog, at man i dette tilfælde, hvor man hadde en enstemmig indstilling, stemte paa almindelig maate.

Forslaget vedtoges, hvorpaa *Ødegaard* valgtes til formand enstemmig.

Viceformandsvalget.

Rich. Hansen: Jeg vil bare be om at man lar være at stemme paa mig!

Ødegaard: Med hensyn til dette spørsmål har vi konferert — Eikefjord og jeg og flere — om at forsøke at fordele arbeidet slik, at det arbeide som nu har sortert under anlægssekretæren kan fordeles mellom formanden og viceformanden, det vil si under den forutsætning at Eikefjord og jeg blev valgt. Forutsætningen maa videre være den, at den nuværende mandskapsstyrke ikke reduceres. Hensynet til agitationen maa her komme i betragtning. Saa faar anlægsarbeiderne se om de tror at kunne finde sig tilrette med denne ordning.

Fagerlund: Vi var i komiteen alle enig om at vi maatte ha Ødegaard som formand. Viceformanden kunde vi desværre ikke bli enig om. Naar mindretallet fandt at maatte fastholde Rich. Hansen tok det hensyn til det lange og tro arbeide han har nedlagt i forbundet. Jeg vil henstille til ham ikke at vægre sig ved eventuelt at motta valg.

Gudbrand Holt: Forutsætningen for min stilling i komiteen var, at der ikke skulde trækkes nye folk ind i lønnede stillinger nu, og denne forutsætning deles vist ogsaa av de øvrige.

Eggen (komiteens formand): Det var om at gjøre for os at finde en arbeidsdygtig mand og en mand som vi kjendte til, naar vi skulde besætte viceformandsstillingen. Indstillingen blev til før gruppeinndelingen var bestemt. Vi mente at hvis ordningen med gruppesekretærer blev *ophævet* kunde indstillingen ogsaa indpasses under den forutsætning, idet vi ogsaa hadde den mulighet for øie. — Efter de beslutninger landsmøtet tidligere har fattet, idet det har git sin tilslutning til overgang til nye organisationsformer, fandt vi, som Holt gjør opmerksom paa, ikke at kunne trække nye folk ind paa forbundskentoret. Jeg fastholder indstillingen og anbefaler den vedtat.

Strøm henstillet til mindretallet at ta sit forslag paa viceformand tilbake. Resultatet av gruppeordningens bibehold var blit at Rich. Hansen hadde faat en langt større gruppe at haandtere. —

Strek sattes.

Kjelstadli hadde intet at si paa nogen av de foreslaatte personer, men fandt at mindretallets indstilling var at foretrække, alle hensyn tat i betragtning.

Rich. Hansen henstillet at man lot videre debat herom falde.

Løgavlen præciserte, at det var fastslaaat at gruppene selv skulde vælge sine tillidsmænd, og det kunde derfor ikke være tale om for anlægsarbeiderne at renoncere paa sin mand. Formanden og viceformanden var tillagt den funktion at representere forbundet som saadant.

Eggen: Som en statens anlægsarbeider er jeg fuldt tilfreds med den ordning, at Ødegaard og Eikefjord vælges til de stillinger de er foreslaat, og naar de dertil faar den nødvendige hjælp skulde jeg tro at den ordning blev den bedste vi kan finde. Jeg anbefaler anlægsarbeiderne at stemme for Eikefjords valg paa de præmisser.

Valgt blev *Eikefjord* med 158 stemmer. Rich. Hansen hadde 39, Næss og Vestad hver 1, og 3 sedler var blanke.

Kasserervalget.

Ahlstrand gjenvalgtes enstemmig.

Forretningsutvalget.

Rich. Hansen talte for gjenvalg av Stenvik. *Helgestad* foreslog Stenvik istedetfor Holt og Eberhardsen istedetfor Sørli. *Johanson* fastholdt forslaget paa Holt. *Ingv. Olsen* oplyste at Kristianiarepresentantene saa at si enstemmig hadde anbefalt Holts valg. *Eikefjord* sluttet sig til Rich. Hansen.

Votering foregik ved sedler (se side 292).

Varamændene til forretningsutvalget valgtes som indstillet av komiteen.

Hovedstyret.

Strøm: Jeg tror det vilde lønne sig bedre at vi ofret nogen mere debat paa selve *sammensætningen* av forbundsledelsen, end at vi ofrer 3 dages debat til kritik efterpaa. Jeg noterer at Sørland og Vestland ganske er overset av valgkomiteen ved denne leilighet. Jeg vil foreslaa at Elias Gabrielsen, som er indstillet til varamand, rykker op i hovedstyret.

Kjelstadli: Jeg har ingen indvending at gjøre mot indstillingen undtagen for Kristian Liens vedkommende. Fra 1. juli skal han reise fra Notodden — forlate industrien og stedet — for at gaa over til Vestfold faglige opplysningskontor i Tønsberg. Jeg vil i hans sted foreslaa Dalastøl. Det er et valg som er sterkt ønsket av vor forening.

Garberg: Da jeg kom til dette landsmøte forstod jeg det var meningen at sætte Trondhjem utenfor, og det har holdt stik. Jeg forstaar bare ikke grunden. Jeg vil foreslaa Sundbye gjenvalgt. Skal han absolut holdes utenfor bør man finde en anden mand deroppefra. Distriktssekretæren er jo allerede tat bort.

Kvamme: Vi som er representanter for Bergen finder det merkelig at Hellebø er gaat ut. Jeg foreslaar ham valgt igjen.

Kr. Aune: Baade Stavanger og Trondhjem hadde representanter i hovedstyret sidst; Trondhjem har endog været representert siden 1902. Det synes da ærlig talt noget eiendommelig at sætte netop Trondhjem utenfor. Jeg vil støtte forslaget paa Sundbye. Han har været en av de bedste mænd vi har hat der, forstandig og grei til at løse vanskelighetene. Likesaa vil jeg anbefale Gabrielsens valg paa det allerbedste.

Rich. Hansen foreslog Johan Fagerlien i stedet for Hans Moen for at faa med en representant for statens anlægsarbeidere. Det var ogsaa upraktisk at ha et hovedstyremedlem som bodde saa langt borte. Han anbefalte likeledes Sundbye og Gabrielsen.

Eikefjord var helt enig med de to sidste talere angaaende valget av Sundbye og anbefalte videre baade Nic. Eggen og Fagerlien fra statens anlæg.

Eggen: Det er klart at hvordan man end vilde sætte listen op vil forandringer bli foretat. Der er nu reist krav om at vælge tilbake omtrent hele det tidligere hovedstyre! Det gik som en understrøm gjennom debatten om beretningen at baade forretningsutvalget og hovedstyret hadde

vist beklagelige svakheter. Men dette synes ikke nu længer at ha nogen hjemmel i sig. Det skulde altsaa ikke være saa nødvendig allikevel at «lufte ut». Jeg skal indrømme at forslaget til sammensætning av hovedstyret kanskje ikke har været saa grundig overveiet fra komiteens side. Men vi har ikke villet binde os til noget bestemt distrikts- eller gruppehensyn. Det vilde kanskje være heldigst om komiteen trak sig tilbake for at se nærmere paa det; jeg skal for min del intet ha derimot.

Ordstyreren: Hvis det kan forstaaes som et ønske fra valgkomiteens formand at faa saken tilbake vil jeg henstille at forsamlingen tar dette tilfølge.

Indstillingen besluttetes derefter tilbakesendt til ny overveielse av komiteen.

Mundtlig beretning for 1922.

Ordet blev derpaa git til *formanden* for avgivelse av en mundtlig beretning for den forløpne del av indeværende aar.

Som jeg paapekte ved aapningen blev der — sa han — fra Arbeidsgiverforeningens side iaar, og likesaa fra de andre enkeltstaaende arbeidsgivere, foretat opsigelse av praktisk talt alle gjældende overenskomster og voldgiftsdomme. Efter den opgruppering vi har er 85 industrier og enkeltstaaende bedrifter nu allerede under behandling. Det gjælder for det første *byggningsindustrien*, hvor tariffen er landsomfattende; dernæst har vi *tekstilindustrien* og videre *bergverkene*, *Norsk hydro*, *bryggeriene* i Kristiania og andre byer, samt *møllene* og *glasverkene*. Disse er de største og mest koncentrerte grupper, som berøres av aarets tarifrevision. Men dertil kommer en række andre, som ligger utenfor Arbeidsgiverforeningens medlemskap. Av de betydeligste bedrifter her nævner jeg *cementfabrikene*, som Slemmestad og Dalen Portland, videre *teglverkene* i Fredrikstad-distriktet foruten mange flere.

I og for sig var det ingen overraskelse at der kom haugevis av opsigelser ved aarsskiftet. Man var klar over at arbeidsgiverne vilde kræve forandringer i de gjældende løns- og arbeidsvilkaar, og man var da spesielt opmerksom paa at vi fra det hold ikke kunde undgaa et angrep paa *ferien*. Til forskjel fra tidligere meddelte arbeidsgiverne ikke straks i bestemt utformede forslag hvad kravene vilde komme til at gaa ut paa, likesom de var tilbakeholdne overfor optagelsen av reelle forhandlinger. De regnet nemlig med muligheten av at man ogsaa iaar kunde komme til at staa overfor anvendelsen av den *tvungne voldgift*. Venstregjeringen sat jo ved magten, og den hadde tidlig bebudet forslag om voldgiftslov paany. Vi oppfattet derfor Arbeidsgiverforeningens forbeholdenhet slik, at den først vilde ha klarhet over om voldgiften overhodet kunde antages at komme til anvendelse. Der forelaa som følge herav intet positivt forslag fra den anden part, før det kritiske punkt, at tariffene skulde utløpe, allerede var inde og loven var blit en *kjendsgjærning*. Da loven var endelig avgjort indtok de saa *det* standpunkt, at det fandtes at være nytteløst at opta forhandling med det formaal at den skulde bringe noget positivt resultat, idet de paaberopte sig at arbeidernes organisationer hadde indstillet sig paa voldgiften i den daværende situation.

Det viste sig ogsaa snart at en partsforhandling ikke kunde lede til noget paa grund av selve de krav som arbeidsgivernes repræsentanter der reiste. Beskaffenheten av disse krav har man jo senere hat den bedste anledning til at gjøre sig bekjendt med. Som en almindelig betragtning kan det vel sies, at for *lønningenes* vedkommende var de foreslaatte reduktioner avskrækkende store; de dreiet sig om 40, ja helt op til 50 pct. Begrundelsen for nedslaget var den herskende økonomiske depression; bedriftslivet taalte ikke, blev det sagt, den store belastning som de tidligere bestemmelser hadde paalagt det. — Forholdet er da, som bekjendt, nu det at voldgiftsretten har sittet i flere uker og vi har allerede oversikt over de vilkaar som skal komme til at gjælde et aar fremover for flere av de største arbeidergruppers vedkommende. De domme som er avsagt og som vi er direkte interessert i er for det første jernindustrien, hvor vi har endel hjelpearbeidere, og videre bygningsfagene foruten bergverkene. Likesaa har vi oversigt over hvordan ferievilkaarene skal være for arbeiderne i den elektrokemiske industri.

De resultater som er fremkommet av denne voldgiftsbehandling er saa ferske og vel kjendt, at jeg ikke her behøver at gaa ind paa de enkelte punkter. Jeg skal indskrænke mig til at slaa fast, at man kan regne de foretatte *lønsreduktioner* til at utgjøre 25 à 26 procent. Med hensyn til *ferien* er vel dette et av de beklageligste resultater som er fremkommet av rettens behandling. Og det som virker mest oprørende er at ferien er redusert til 8 arbeidsdage for arbeiderne i den elektrokemiske industri og i bergverksindustrien. Neppe for nogen grupper har en rummelig ferie saa stor berettigelse som for disse. Paa den anden side er der avsagt dom for at feriens længde skal være uforandret — 12 dager — for *byggningsindustrien*. Dette viser med al tydelighet, at det bestemmende moment for voldgiftsretten har været den rent *økonomiske* side ved saken og den alene. Den sociale betydning av arbeidernes sommerferie er der ingen vegt lagt paa. — Det andet spørsmal, hvor avgjørelsen efter vor opfatning er noget eiendommelig, er reduktionen av *overtidsbetalingen* for de to første arbeidstimer efter endt ordinær arbeidstid. Man har herigjennem banet vei for en utvidelse av den *ordinære* arbeidstid, og det svækker til en viss grad hvad vi mente at ha opnaadd ved 8-timersloven.

Blandt de grupper som nu først og fremst staar for tur er *tekstilindustrien*. Der forhandles i disse dage om en ordning i mindelighet; det sidste forsøk gjøres idag, men jeg anser det for git at det ikke vil lykkes, og at ogsaa denne tvist maa ind for voldgiftsretten. Det specielle forhold er her tilstede, at i 1921 maatte tekstilarbeiderne gaa med paa en lønsreduktion av 25 pct. Dette forhold skulde veie saa meget, at det iaar ikke godt kan findes nogen grund til at gaa til nogen reduktion overhodet.

Der hvor forholdene er mest uklare indenfor de grupper som vi har medlemmer ved er *anlæggene*. Som man vet har man der for tiden ingen fast overenskomst. Forholdene har i den sidste tid paa grund av ledigheten i arbeidslivet i stor utstrækning skiftet karakter. En række av statens anlæg er blit overført til kategorien «nødsarbeide», og der er der fastsat betydelig ringere vilkaar end det oprindelige reglement bød paa. Man kan si at forholdene er blit rent *karikaturmessige*. Jeg tror

ikke at *den* form for statsdrift vil være istand til at øke arbeidsglæden blandt arbeiderne, men tvertom gi resultater som er *motsat* av de tilsigtede — fordi nødsarbeidet er baade økonomisk og moralsk forkastelig i sine virkninger. Staten vil, efter hvad det i disse dage synes at fremgaa, anlægge en helt anden taktik end hittil, idet *den alene* skal bestemme over løns- og arbeidsvilkaarene. Vi mindes Darre Jenssens ord ved en tidligere leilighet, da han sa, at det var en «konstitutionsmessig feil» at staten overhodet slog ind paa forhandlingsveien — istedet for at fastsætte lønningene osv. ved regulativer. Den nye linje agtes vistnok nu sat ut i livet med den kyniske magt som staten har. Man har set noget lignende i behandlingen av de militære verkstedsarbeidere. Vi staar da saaledes overfor den mulighet, at man kanskje blir nødsaget til at *opta kampen igjen for anerkjendelsen av organisationen* inden statens virksomheter, og kanskje kampen vil bli likesaa haard som den vi begyndte for 20 aar siden og vel saa det — der er meget som tyder paa det.

Formandens beretning gav ikke anledning til nogen bemerkning, og den godkjendtes enstemmig.

Valgordningen til kongressen.

Av *Rich. Hansen* var innsendt følgende forslag til landsmøtet:

«Forbundets repræsentanter til Landsorganisationens kongres vælges av landsmøtet. De som efter repræsentantene faar flest stemmer betragtes som varamand.»

Ødegaard kunde ikke anbefale at den nuværende ordning med valg av repræsentanter til kongressen blev ophævet, saa meget mer som kongressen selv har paabudt at valget skal foretages direkte av medlemmene. Dertil kom at repræsentantantallet til enhver tid av avhengig av medlemstallet, og han hadde det haab at forbundet skulde være istand til at *øke* dette tal noget i den tid som var igjen til kongressen næste aar. Nogen ekstraordinær kongres iaar, som komiteen hadde pekt paa, var ikke lenger sandsynlig.

Uten debat og *enstemmig* besluttedes at opretholde den nuværende valgordning.

Derpaa foretoges valg av *revisorer* og av *protokolkomiteé*. Valgene avgjordes enstemmig overensstemmende med valgkomiteens indstilling.

Fr. A. Strøm gjenvälktes enstemmig som *distriktssekretær for Nord-Norge*.

Eftermiddagsmøtet tirsdag.

Ordstyrer: *Eberhardsen*.

Efter oplæsning av protokollen referertes utfaldet av valget paa

forretningsutvalg.

Valgt var *Ingv. Olsen* med 188 stemmer, *Hans Røste* 177, *Ole M. Stenvik* 113 og *Harald Sørli* 108. Derefter hadde *Holt* 97, *Eberhardsen* 93, *Skarheim* 3 og *Helgestad* 1 st.

Eiketjord: Jeg ser at Carl Andersen fra Bergen er valgt ind i protokolkomiteen. Jeg beklager at jeg ikke var tilstede, da valget foregik. Det er min opfatning at det er uheldig at ha en journalist i en komité som denne, og jeg vil henstille til dirigenten at der maa bli git anledning til at opta spørsmålet til ny behandling.

Dirigenten: Valget er avgjort, og vi gaar videre.

Hovedstyrevalget.

Dirigenten meddelte, at valgkomiteen hadde drøftet hovedstyrets sammensætning paany, og at den var blit enig om at *forelægge forslagslisten uforandret* for landsmøtet. Ved siden herav var der kommet ind et forslag fra *Rich. Hansen*, som foreslog hovedstyret sammensat med følgende personer: *Kr. Lien*, *Konrad Botten*, *Johs. Seim*, *Gustav Sundbye*, *Kr. Moljord*, *O. P. Bonde*, *Nicolay Eggen*, *Johan Fagerlien* og *Elias Gabrielsen*.

Eggen (komiteens formand): Vi fandt i komiteen, naar man skulde opta valget til ny overveielse, at dissensen blev saa sterk, at man heller foretrak at fastholde det oprindelige forslag for at faa en samling istand. Med hensyn til hvad der er anført om en repræsentant fra Kirkenes er jeg personlig av den opfatning, at de penger som vil medgaa til reiser for denne kunde heldigere benyttes til agitation deroppe. Men heller ikke paa dette punkt har komiteen villet gjøre nogen forandring.

Debatten besluttedes begrænset ved strek og to minutters taletid.

Heldal: Man faar av begge forslag uvilkaarlig indtrykket av at deres forfattere ikke gjør sig noget begrep om forholdene paa Sørlandet og Sørlandsbanen. Skien er her det døde punkt, og *Lien* skal jo reise. Jeg foreslaar *Alb. Karlsen*, *Sannidal*, valgt. Man maa ta hensyn til arbeidsforholdene i dette tilfælde — til de steder hvor driften kan øke.

Kr. Henriksen fandt det paafaldende at *Rich. Hansen* ikke hadde tat med i sit forslag en eneste fra Østfold fylke.

Aug. Davidsen foreslog *Henriksen* ombyttet med *Toft* som repræsentant for *Kristiansand*, idet han gjorde opmerksom paa at valgkomiteen i sit forslag hadde git *Askim* ogsaa varamanden.

Alb. Karlsen understreket *Heldals* uttalelser.

Fredriksen fremholdt, at der skulde være saa meget større grund til at ta en mand fra Kirkenes som stedet laa avsides. Og det var et distrikt i utvikling. Han anbefalte komiteens indstilling.

Fr. A. Strøm: Det er et gammelt forhold det at ha to i hovedstyret fra Nord-Norge. Og Kirkenes er det største industricentrum nord for *Sulitjelma*. At faa en mand derfra valgt vil ha sin store betydning; derom er der ingen tvil.

Løkeng vilde ogsaa som nordlænding protestere mot at landsdelen blev forbigaaet.

Kjelstadli var forbauset over at der heller ikke paa den nye liste var kommet forslag paa *Dalastøl* som repræsentant for organisationen ved den største bedrift i landet. Han fastholdt sit forslag.

Eiketjord: Det er ikke rigtig at trække *Lien* ut av hovedstyret, fordi om han flytter ned til Tønsberg. Han er en værdig repræsentant for Hydro-arbeiderne. Der er foreslaat to repræsentanter fra anlæggene. Jeg

vil si til anlægsarbeiderne: split dere ikke! Følg den liste Rich. Hansen har foreslaaet; ellers risikerer dere *ingen* at faa.

Aune anbefalte paany valget av Sundbye og Gabrielsen.

Fagerlund: Rich. Hansen har i sit forslag glemt Drammen og omegn. Jeg henstiller til landsmøtet at stemme paa den vi har indstillet, Gustav Green.

Austen Moe talte for valget av Hellebøe og Gabrielsen fra Vestlandet.

Ødegaard: Jeg vil ikke uttale mig om personene, men vil henstille til landsmøtets repræsentanter at de ialfald i størst mulig utstrækning samler sig om nogen av de fremlagte *samlede* lister, for at der ikke skal bli for stor forrykning som følge av tilfældigheter.

Vilh. Hansen sluttet sig til Løkeng og Strøm og pekte paa at Moen var adskillig kjendt med forholdene ogsaa paa Spitsbergen.

Eggen: Naar ikke Sundbye er kommet med har det sin forklaring i, at valgkomiteen har bygget paa en uttalelse paa landsmøtet i 1916, da Myhrstad fra Bergen var indstillet til valg, at de som indehar offentlig stilling ikke bør sitte i hovedstyret. Jeg har henstillet til repræsentantene at peke paa en anden, men det er ikke skedd, og valgkomiteen har ikke fundet anledning til at fravike sit forslag.

Saken optoges derefter til valg (se side 299).

Arbeidsledighetskassens avvikling.

Der referertes følgende forslag:

Den av landsmøtet den 18. ds. nedsatte komité til at fremkomme med et forslag til arbeidsledighetskassens avvikling tillater sig at foreslaa følgende:

1. Fra og med 1. august 1922 ophører al indskrivning av arbeidsledige medlemmer.
De der inden den dato er indskrevet utbetales arbeidsledighetsbidrag i henhold til loven.
2. Kassens utbetalende tillidsmænd paalægges at indsende opgjør til hovedkontoret for det utbetalende ledighetsbidrag snarest mulig efter sidste utbetaling.
3. For at sætte kassen istand til en helt forretningsmæssig avvikling og for at hindre at forbundet faar økonomiske forpligtelser for kassen bibeholdes den nuværende kontingent til 31. december 1922.
4. Forretningsutvalget bemyndiges til at foreta det nødvendige skridt for at avvikle kassens administration.
5. Forsaavidt arbeidsledigheten avtar bemyndiges forretningsutvalget eventuelt hovedstyret til at nedsætte kontingenten efterhvert som de finder det forsvarlig.

Osw. Martinsen. Gustav Sundbye. C. Strøm.

Brækken: Efter voteringen i spørsmålet om arbeidsledighetskassen og efter de uttalelser som er faldt finder jeg at burde opta forslag om at tiden i punkt 1 sættes til 1. juli.

Sundbye: Det kan være bra nok, men det vil ogsaa være bra at med-

lemmene faar vite om det. Der maa jo utgaa besked fra hovedkassereren. Derfor finder vi at 1. august er det *tidligste* som der kan være tale om.

Ved voteringen vedtoges *komiteens forslag* om 1. august med stort flertal.

Brekken henstillet, at man ialfald i spørsmålet om kontingenten rykket tiden for en nedsættelse noget frem. Han foreslog at tidspunktet for kontingentens nedsættelse sættes til 1. november.

Sundbye: Naar komiteen har foreslaaet 31. december maa jo dette sees i forbindelse med punkt 5; de to burde kanskje ha været sammen. Man aapner her adgang til en nedsættelse, men man kan ikke *idag* ha oversigt over de nærmeste uker eller maaneder.

Ordstyreren refererte følgende indkomne forslag til punkt 3 foruten Brekkens:

Fra *Langseth*: Den nuværende kontingent bibeholdes til 1. oktober 1922. Fra og med 1. oktober fastsættes kontingenten til 1.75 pr. uke.

Fra *Baitz*: Medlemskontingenten nedsættes til 1.80 og 5 øre til forsikringskassen, gjældende fra 31. december.

Steen: Mange har laant penger for at kunne betale sin kontingent; bibeholder man den nuværende kontingent saa langt som til sidst i november vil det istedetfor tilvekst bety forførende tilbakegang; det er utenfor al tvil.

Ødegaard gjorde opmerksom paa at kontingenten i sin almindelighet ikke forelaa her, og at der vilde komme en indstilling herom fra budgetkomiteen.

Gudbrand Holt: Det er sikkert ikke bare her i Kristiania at medlemmene fordrer en øieblikkelig nedsættelse av kontingenten, og det maa landsmøtet ta tilfølge. Dokarbeidernes Forening foreslaar, at kontingenten til arbeidsledighetskassen ophører 1. juli, og jeg vil støtte det saa godt jeg kan.

Eikefjord: Hvis man skal ha midler til at kunne møte arbeidsgivernes angrep er vi tvungen til at beholde den nuværende kontingent en tid fremover. Dette landsmøte alene tar ut av kassen en 200,000 kroner. Jeg er ikke helt tilfreds med avviklingskomiteens forslag; jeg synes man kunde stryke punkt 3. Forretningsutvalget vil ganske vist ta tilbørlig hensyn til saavel forbundets økonomi og kampevne som til hvad medlemmene forsvarlig kan bære.

C. Strøm anbefalte komiteens forslag, mens *Baitz* talte for sit. *Langseth* tok sit forslag tilbake.

Kr. Aune: Budgetkomiteen, hvis forslag vi skal behandle etterpaa, har i sit forslag punkt 2 gaat ut fra det samme som avviklingskomiteen her foreslaar. At man samler sig om dette er ogsaa naturlig efter vedtagelsen av det første punkt. Det kan ikke for organisationen være nogen fordel i at gaa til en nedsættelse straks. Svakheten i 1918 var netop den at man da satte kontingenten altfor lav.

Volan: Landsmøtet bør huske paa den situation som vil opstaa for de medlemmer, som kommer til at indtegnes indtil 1. august som berettiget til bidrag; hvis der ikke skaffes de nødvendige midler vil man kunne miste ogsaa en hel del av disse. Dertil maa forbundskontoret gi foreningene og

de utbetalende tillidsmænd grei besked i tide om hvordan tingene forholder sig og hvad der er at iagttå. Den forskudsrefusion man har faat fra staten er forbundet ogsaa juridisk forpligtet til at skaffe tilveie. Skal den utgift lægges paa forbundskassen kan det skape situationer som ingen har tænkt sig.

Eikefjord uttalte, at han efter nærmere at ha set paa forslaget kunde stemme for det uforandret.

Sundbye anbefalte likeledes forslaget, idet han bemærket, at det som hadde været bestemmende for komiteen var hensynet til de offentlige myndigheter.

Ved alternativ votering mellem Brekkens forslag til punkt 3 og *komiteens forslag* vedtoges det sidste med stort flertal.

Resten av indstillingen bifaldtes enstemmig.

Forbundskontingenten.

Budgetkomiteen fremla som resultat av sin behandling av kontingentspørsmålet følgende *indstilling*:

1. Fra den tid forbundet er færdig med avviklingen av arbeidsledighetskassen fastsættes kontingenten saaledes:
For heltbetalende til forbundskassen	kr. 2.00 pr. uke.
For heltbetalende til forsikringskassen	- 0.05 —

Tilsammen kr. 2.05 pr. uke.

For halvtbetalende til forbundskassen	kr. 1.10 pr. uke.
For halvtbetalende til forsikringskassen	- 0.05 —

Tilsammen kr. 1.15 pr. uke.

2. Indtil avvikling av arbeidsledighetskassen har fundet sted bibeholdes den nuværende kontingent. —

Støstad (komiteens formand): Naar det er vedtatt at kontingenten til arbeidsledighetskassen skal gaa til 31. december falder indledningen her forsaavidt bort. Jeg anbefaler komiteens forslag til vedtagelse. Jeg tror ikke det er rigtig nu at gaa til at fastsætte en lav kontingent. Forbundet kan bli nødt til at opta kampen baade paa det ene og det andet omraade; den nuværende voldgiftsordning gjør selvsagt ikke det utelukket. Og under saadanne eventualiteter kan man ikke *uten skade* svække kampkassene.

Andreas Hansen hadde indtryk av at de to komiteer hadde været i nær føling med hinanden og arbeidet godt sammen. Resultatet var at der *ingen lettelse* skulde bli i kontingenten. Men det var netop en saadan lettelse man var blit paalagt av medlemmene at arbeide for. I henhold til det vilde han fremsætte følgende forslag:

«Kontingenten fastsættes til kr. 1.70 pr. uke plus 5 øre til forsikringskassen — for halvtbetalende 90 øre, hvorav 5 øre til forsikringskassen.»

Steen talte likesaa for nedsættelse. Naar medlemstallet blev minimalt kunde man selv regne sig til hvor meget der vilde bli i kampkassene. Han foreslog:

«Den ordinære kontingent fastsættes til 1.50 plus 5 øre til forsikringskassen.»

Ljungqvist foreslog nedsættelse til 1 krone fra 1. juli.

Kjelstadli: Vi skal ikke indlate os paa at høre med organisationens interesser og løpe fra vore forpligtelser. Skal vi straks faa nye ekstraordinære utligninger, som vi før har hat, da har vi ogsaa straks tilbakeslaget igjen. Det er lettere at skape en solid og stabil medlemsstok paa en høj end paa en lav kontingent — det er erfaringen fra *min* agitationsvirksomhet.

Ordstyreren refererte yderligere to indkomne forslag:

Fra *Leif Foss*: «Den ordinære kontingent for heltbetalende medlemmer blir kr. 1.75 fra 1. august — derav 1.70 til forbunds- og 5 øre til forsikringskassen.»

Fra *Baitz*: «Medlemskontingenten nedsættes til kr. 1.50 og 5 øre frikontingent, gjældende fra 31. december.»

Næss: Gaar man til en nedsættelse av under 2 kroner vil man ogsaa bli nødt til at nedsætte streikebidraget. Budgetkomiteen har set paa dette spørsmåal grundig; den har veiet alle muligheter, men har ikke fundet det forsvarlig at gaa lavere — ikke mindst naar man ser hen til tidligere erfaringer. Vi kan ikke med noget *mindre* indfri vore forpligtelser.

Kr. Aune: Jeg slutter mig helt til *Støstads* begrundelse. Det viktigste spørsmåal som har været oppe her er organisationens omlægning. Det vilde være inkonsekvent om det samme landsmøte, som har tatt stilling til dette spørsmåal, skulde gaa til at fastsætte en saa lav kontingent, at det vilde vanskeliggjøre forbundets videre arbeide. Det er ogsaa farlig at drive agitation for hvervning av nye medlemmer paa grundlag av den lave kontingent. Skal vi ved vor agitation faa medlemstallet til at vokse maa det *ofres* noget for det. For mig er dette et *stort* spørsmåal.

Ødegaard: Det forretningsutvalg og hovedstyre som har sittet i perioden er fuldt klar over hvordan opfatningen er ute blandt medlemmene om den kontingent som har været i det sidste; de har faat tilstrækkelig besked om det ved de mange skrivelser som er indkommet. Baade utvalget og hovedstyret har set sig om efter alle mulige utveie for at søke at etterkomme det aabenbart store ønske om en lettelse. Vi har imidlertid maattet se paa *forbundets* affærer som noget for sig og arbeidsledighetskassen for sig, og vi er efter grundig overveielse kommet til det resultat, at det at foreta nogen indskrænkning i kontingenten til forbundet har vi ikke fundet at være forsvarlig. Jeg vil ønske at dette landsmøte vil indta et saadant standpunkt, at det fritar det nyvalgte hovedstyre for kanske allerede i et av sine første møter at se sig stillet overfor nødvendigheten av at utskrive en ekstrakontingent for et kortere eller længere tidsrum. Den virkelige, effektive kontingent som er indbetalt til *forbundet* har været 2 kroner og de 5 øre ekstra til forsikringskassen. Jeg kan ikke tro andet, end at de repræsentanter, som har været her, har kunnet gjøre sig op en mening om hvordan situationen er, og hvad man kan regne med i fremtiden. Den kontingent som forbundet skal administreres med maa ikke baseres paa de nuværende forhold, men vi maa se i øinene at vi kan-

ske allerede fra næste aars begyndelse er nødt til at ta konfliktene. Vi kan ikke trygge os til voldgiften, og jeg vil si her, at den institution vil ikke jeg bidra til at skulle komme til anvendelse. Det nye forretningsutvalg vil mer end gjerne se at der kan bli en anledning til at redusere kontingenten, og da helst saa snart som mulig. Selv om den kan sies at være høi er vi allikevel idag i den heldige stilling, at vi er et av de forbund som har den *laveste* kontingent av alle. Naar jeg skal uttale mig om de foreliggende forslag ut fra det ansvar som hviler paa mig maa jeg, saa sterkt som jeg kan, anbefale budgetkomiteens indstilling til vedtagelse.

Støstad: Jeg vil først ha uttalt min tilslutning til den uttalelse av Kjelstadli, at man i kontingentspørsmålet ikke skal drive nogen hokerforretning. Det er saa, at medlemmene har paalagt os at arbeide for en lav kontingent, men noget andet er om denne lave kontingent, som enkelte foreslaar, er *mulig* — om den er gjennomførlig set ut fra organisationens interesser som helhet. Det er ikke sikkert at medlemmenes interesser falder sammen med en lav kontingent; det kan representantene selv gjøre sig op et regnestykke om. Naar pengene skal gaa til kampkassen, da skal man være varsom med at sette kontingenten for lav. Jeg forbeholder mig, i tilfælde der skulde bli vedtat en lavere kontingent end foreslaat av komiteen, at foreslaa en anmodning til hovedstyret om at opta til overveieelse spørsmålet om nødvendigheten av at redusere streikebidraget.

Karl Kristiansen: Jeg vil straks ha sagt, at vi vil miste en hel del medlemmer, hvis kontingenten ikke nu sættes i litt mer forhold til de sultelønninger som medlemmene har. De klarer det simpelthen ikke lenger. Skal vi bibeholde vort nuværende medlemstal og tænke paa at bringe det op maa kontingenten ogsaa sættes slik, at de kan staa *tilsluttet* organisationen. Jeg henstiller til alle som sitter her at stemme for Steens forslag; for det er retfærdig.

Ordstyreren: Jeg kan opplyse at Steen har tat forslaget tilbake.

Kristiansen: Da optar jeg det.

Steen: Jeg har tat forslaget tilbake til fordel for satsen 1.75.

Lantz: Er det nogen som tror at man med *penge* kan bekjempe kapitalmagten? Er det nogen som tror at det lønner sig med høi kontingent bare for at faa et høiere streikebidrag? Jeg spør: hvem kan leve paa *det*?

Eriksen: Det er voldgiften som i første række har skapt uviljen mot kontingenten; det er *den* som dysser arbeiderne i søvn og ødelægger deres kampmoral. Naar vi kommer hjem maa vi forklare forholdene som de virkelig er og sette *haab* i medlemmene; det er det bedste som vi kan gjøre, og vi pligter at gjøre det.

Høgset: Jeg er paalagt at stemme for alt mulig som kan faa kontingenten ned. Hvor skal medlemmene ta pengene fra? Kan nogen i denne sal gi mig anvisning paa det? Først skal vi bindes paa hænder og føtter ved voldgiften — og betale fuld kontingent atpaa!

Jørgen Knudsen: Det er nødvendig at stipulere en kontingent, som kan sette forbundets kasse istand til at møte de forpligtelser som melder sig i fremtiden. Det er litet konsekvent for dem, som har stemt for omlægning til samorganisationsformen, at ville nedsætte kontingenten paa denne maate, for kontingenten vil da eventuelt senere bli bare saa meget større.

Før voteringen uttalte *Steen*, at han efter henstilling fra flere oprettholdt sit forslag.

Budgetkomiteens indstilling, som var mest vidtgaaende, optoges først til votering.

Indstillingen *laldt* med overveiende flertal.

Derefter forkastedes Baitz' forslag med 95 mot 91 stemmer.

Ved fortsat votering vedtoges *Leif Foss'* forslag om en ordinær kontingent fra 1. august av kr. 1.70 plus 5 øre til forsikringskassen med tilføielse av at kontingenten for *halvt*betalende blev 90 plus 5 øre.

Beslutningen blev fattet med stort flertal. Derved bortfaldt votering over forslagene fra Steen, Andreas Hansen og Ljungqvist om yderligere nedsættelse.

Ordstyreren refererte en takkeskrivelse fra Kr. Nordli paa familiens og egne vegne.

Hovedstyrevalget.

Valget av medlemmer av hovedstyret hadde følgende utfald:

Konrad Botten 181 stemmer, *Kr. Moljord* 180, *Ole P. Bonde* 175, *Elias Gabrielsen* 154, *Gustav Sundbye* 141, *Johs. Seim* 140, *Nic. Eggen* 122, *Johan Fagerlien* 112 og *Hans Moen* 97.

Derefter hadde Kr. Henriksen 94 stemmer, Kr. Lien 89, Gust. Green 78, Ant. Brekken 65, H. Hellebø 43, Alb. Karlsen og Dalastøl hver 36. Disse ansaaes valgt som *varamænd*.

Derefter blev ordet git til *Elias Volan*, som maatte forlate landsmøtet for at delta i en konferanse med tekstilarbeiderne paa Landsorganisations kontor. Han uttalte til avsked:

Jeg vil først faa lov at rette en tak til *forretningsutvalget* for det samarbeide som har været siden 1918, og likesaa en tak til *hovedstyret*, paa samme tid som jeg ogsaa vil faa takke de kamerater som jeg hadde anledning til at samarbeide med paa forbundskontoret i den korte tid jeg var der. — Der er jo fremkommet beklagelser paa dette landsmøte fordi jeg forlot forbundet i 1920; der er ogsaa de som har sagt at de fandt det uriktig av mig at gaa fra paa det tidspunkt da man mulig kunde komme til at møte vanskeligheter. Det er selvfølgelig ikke de enkelte *personer* som kan magte *den* opgave at holde en organisation som Norsk Arbeidsmandsforbund sammen; det maa hvile paa en langt bredere basis end de enkelte. Opgaven paahviler først og fremst styrene i fagforeningene rundt om i landet — det er de ulønnede tillidsmænd i fagorganisationen som i første række maa ta *det* arbeide at holde rækkene sammen. Jeg *vet* at det er saa, og jeg vil ogsaa ha sagt til representantene, naar de nu reiser hjem, at de maa forsøke i den utstrækning som der er tid og anledning til at styrke Norsk Arbeidsmandsforbund igjen paany. Jeg tviler heller ikke paa, at alle som her er tilstede vil gjøre sit hertil. Men de bør ogsaa gjøre, hvad de evner, for at faa flere av kameratene ute paa arbeidspladsene til at *delta* i det arbeide. Først da kan man atter gjøre sig haab om at medlemstallet igjen vil vokse. De som er sat ind i ledelsen vil selvfølgelig gjøre hvad de evner og rækker, men de *kan* ikke gjøre arbeidet alene. Det er det jeg vil ha præcisert for landsmøtets deltagere.

— Jeg har i opdrag fra Lian, som netop deltar i Transportarbeidernes landsmøte, at overbringe landsmøtet en hjertelig tak for de dage han hadde anledning til at være tilstede sammen med dere; han bad mig medta en hilsen til avdelingene, til de mange gode kamerater som arbeider ute i marken. Den samme hilsen vil jeg be repræsentantene ta med fra *min* side. Overbring dem en tak og et hjertelig ønske om at Norsk Arbeidsmandsforbund maa gaa styrket til den kamp, som er vor *fælles* kamp: arbeidernes økonomiske frigjørelse!

Ødegaard: Jeg vil paa landsmøtets vegne takke Volan for de gode ønsker og det haab han uttalte. Og jeg vil be ham medta en hilsen fra landsmøtet og fra forbundet som saadant til Landsorganisationens sekretariat. Jeg haaber og tror at vi i fremtiden som hittil skal være istand til at opretholde det gode samarbeide mellem disse, og at Landsorganisationen fremdeles vil være beredvillig til at gi den hjælp og støtte som vil trænges i de vanskelige situationer som vi utvilsomt staar foran. Jeg vil ogsaa overfor Volan frembære en personlig tak for det arbeide han har nedlagt i forbundets arbeide og i forbundets *interesse*.

Kr. Lien fremla følgende forslag:

«Paa grundlag av den debat som blev ført om valg av formand og viceformand angaaende at anlægsgruppen og bergverksgruppen var saa meget tilgodeset, at det var unødvendig at vælge nogen sekretær for disse grupper, vil undertegnede foreslaa for landsmøtet at der vælges en forbundssekretær, dog saaledes at der ikke blir nogen forøkelse av forbundets tillidsmænd utover hvad det nu er.»

Ordstyreren uttalte som sin opfatning, at forretningsutvalget hadde faat bemyndigelse til at anta den kortorhjælp, som maatte være nødvendig, og at Liens forslag da skulde være overflødig.

Smedsmo mente at anlægsgruppen maatte staa helt frit i sekretærspørsmålet.

Ødegaard forstod Liens forslag slik, at det bygget paa den forutsætning at anlægsgruppen *ikke* valgte nogen sekretær; i motsat fald bortfaldt forslaget.

Ved voteringen forkastedes Liens forslag med stort flertal.

Landsorganisationens repræsentantskap.

Til medlemmer av Landsorganisationens repræsentantskap valgtes *J. Eikefjord, Harald Sørli, Elias Gabrielsen, Nicolai Eggen, H. Hellebø, Kr. Lien, O. P. Bonde og Sigv. Nilsen* med følgende som varamænd: *Ingv. Olsen, Hans Røste, Stenvik, G. Holt, Kr. Aune og G. Sundbye*. — Valget var enstemmig og overensstemmende med komiteens indstilling.

Eikefjord: En av landsmøtets deltagere, Peder Vestad, er blit liggende syk og maa antagelig indlægges til operation. Jeg vil i den anledning foreslaa, at forbundet utreder de utgifter som maatte bli nødvendig ved et eventuelt sykehusophold.

Forslaget vedtoges enstemmig.

Videre foreslog *Ødegaard:*

«Forsaavidt nogen av de nuværende tillidsmænd, paa grund av lands-

møtets beslutninger, blir uten beskæftigelse gives de 3 maaneders opsigelse eller løn for 3 maaneder efter forretningsutvalgets nærmere bestemmelse.»

Enstemmig vedtat.

Protokollen oplæstes og godkjendtes.

Landsmøtets avslutning.

K. Kumlander: Naar vi nu staar færdig til at reise fra hinanden maa jeg be om at faa si nogen ord som uttryk for de svenske kameraters tak for samværet. Først vil jeg si at vi i løpet av disse dage har faat et sterkt indtryk av den energi og kraft hvormed de som her er mødt har formaad at fremføre medlemmenes ønsker — en energi som jeg nok kan kalde uovertruffen. Den finske gjest sa at man hadde gode talere i Norge, og jeg kan istemme det samme. Man har paa dette landsmøte behandlet særlig to store spørsmål som man kan si gaar sammen i ett. Ser man paa de beslutninger som her er fattet kan man ikke undgaa at maatte tænke tilbake paa den tid, da organisationen endnu var i sin barn-dom, i sin vorden. Siden den tid har de skandinaviske lands arbeidere vandret frem haand i haand — de har kjæmpet sig frem fot for fot, tomme for tomme, i største samdrægtighet. Det vil nu synes som om man skulde ha stødt paa et lite *veiskille*. Men man gaar dog sammen, selv om veiene forgrener sig noget. Dere har besluttet én vei, som dere tror er kortere; jeg tror ikke at vi i Sverige vilde kunne gjennomdrive *det samme*. Det staar til fremtiden at vise hvad det vil indebære av fordele, og kan de erfaringer, som dere maatte høste, overbevise os, da skulde det vel ikke være saa vanskelig at komme ind paa samme linje. Jeg sætter ogsaa at det *omvendte* sker og trækker trøstig den samme slutning i det tilfælde. Vi kan ikke endnu uttale os med nogen sikkerhet om hvilken linje det staar til de skandinaviske arbeidere at følge paa marsjen videre frem, men saa meget kan vi si og enes om, at om ikke lang tid vil de nordiske lands og *alle lands* arbeidere maatte gaa frem paa en *fælles linje*. Ti bare i enighetens tegn vil det være mulig at naa hen til den arbeidende klasses frigjørelse fra det kapitalistiske tryk. Med disse faa ord uttrykker jeg kamerat Janne Jönssons og min tak for samværet!

Sophus Mortensen: Jeg kom hitop som gjest til dette landsmøte sammen med to kamerater. Jeg vil gjerne paa disse to og mit eget vegne si dere alle tak for at vi har faat være tilstede her og følge eders kongres' forhandlinger. Naar vi ikke har bedt om ordet *tidligere* skyldes ikke det, at vi ikke har hat levende interesse for de store problemer som her har været diskutert, men det skyldes at vi paa væsentlige punkter ikke har kunnet være enig i den retning som er forfegtet av flertallet i denne forsamling. Naar vi imidlertid er indbudt er det ogsaa vor pligt at markere, at vi i disse hovedpunkter staar paa et andet standpunkt end landsmøtets majoritet. Men man har dog set at folk er kommet godt ut av det med hverandre, selv om opfatningene er forskjellige, naar man bare har forstaat at gjøre sine anskuelser gjældende paa en saklig og ærlig maate. Jeg vil si at det har glædet os dansker at høre den kameratslige tone som har præget debattene helt igjennem, selv om man ogsaa har

maattet krydse skarpe klinger. Uanset forskjellige meninger har vi kunn ett maal; vi forstaar og føler det alle og higer efter det, og vi kjemper med ærlig vilje for at naa det. Hvad vi vil er at arbeidets mænd og arbeidets kvinder skal opnaa lyse og lykkelige kaar; vi vil et samfund hvor ingen skal mangle noget, ingen skal lide nød. I arbeidet for dette fælles maal rækker vi hverandre broderhaanden, og alle vore gode ønsker skal følge eder. Jeg synes at jeg skyldte at si disse faa ord. Da jeg kom op paa et av fjeldene omkring byen og skuet ut over den lange og brede fjord maatte jeg uvilkaarlig nynne nogen strofer av eders vakre fædrelandsang. Men samtidig kom jeg til at tænke paa, at der er saa mange norske mænd og kvinder som desværre *ikke* kan synge med her med den varme og følelse som *skulde* lægges i sangen, fordi alting i virkeligheten arter sig saa ganske anderledes. Samfundets bryst ligger nær at ta paa. Derfor vil vi gjennom organisationsarbeidet fremme *vor stands kultur*, styrke og underbygge det *økonomiske grundlag* som vore klassefæller staar paa, slik at de med *sandhet* og glæde kan synge, at de elsker dette landet og disse hjem. Det er det vi skal stile hen imot. Held os, held den slegt vi tilhører, som lærte den kunst at forstaa hverandre og finde frem til hverandre, slik at vi kan samles om fælles interesser og løfte i flok! Og taktfast vi gaar, for vi kjender og forstaar ogsaa betydningen av et andet digt av Bjørnson: takt, takt, pas paa takten, den er mer end halve magten! Et rungende *leve* for vor sammenslutning, for vor organisation! (3 × 3 hurra.)

Martin Tranmæl tok derpaa ordet, hilst av bifald fra forsamlingen. Jeg vil — sa han — si dere tak for den opmerksomhet som er vist Det norske Arbeiderparti ved indbydelsen til dette landsmøte; partiets medlemmer ser deri et uttryk for deres sympati og et uttryk for deres syn paa selve det politiske arbeide. Partiet overbringer samtidig en hjertelig tak til landsmøtet for bevilgningen til Kyrre Grepps fond og til Arbeiderpressens samvirke — til vor presse som er fælles for partiet som for fagorganisationen. Vi er alle opmerksom paa at for hvert steg *partiet* kan evne at kjæmpe klassen frem virker det tilbake paa fagorganisationens hele stilling — og det samme er tilfældet *omvendt*. Vi er avhengig av hverandre; derfor naar vi længst ved det samarbeide som er etablert og det samarbeide som skal bli. Beslutningene paa dette og andre forbundslandsmøter kommer som en kraftig protest mot den paastand og den agitation som vil sætte et *skille* mellem den politiske og faglige bevægelse. Opgavene maa *fordeles*, men arbeidet maa smelte sammen, for formaalet er det samme. Vore motstandere danner en samlet kampprønt mot os; dere har hat klassejustisen over dere, likesaa den borgerlige presse; men dere har holdt stand og *holdt ut*. — Landsmøtet har fattet overordentlige viktige beslutninger; nu gjælder det at gaa til handling for deres gjennomførelse. Og hvis det er noget den norske arbeiderklasse føler tillid til er det til det, at Norsk Arbeidsmandsforbund ogsaa vil gjøre dette, og derved gjøre et praktisk arbeide for samlng av hele klassen. Jeg vil uttale ønsket og haabet om at det maa lykkes det største fagforbund i vort land — det som har sat de *dypeste* spor i den politiske og økonomiske organisationsvirksomhet — ogsaa *mellem* periodene at samle arbeiderne

indenfor rækkene og skape der det samhold og den tillid som er nødvendig. Det gjælder for os at utnytte alle de kræfter som findes og som *vil* noget, at agitere og organisere. Lykkes det at virkeliggjøre beslutningene i de store organisationsspørsmål vil den dag ikke være fjern, da vi kan gaa til angrep paa det bestaaende og til opbygning av de organer hvorpaa det fremtidige samfund skal hvile. La det nu sies at arbeidsmændene har *tændt et Sankthansbaal*, som vil lyse fra landsende til landsende! Da kan vi være overbevist om at vi skal evne at samle arbeiderne fuldtonende igjen, og vi skal kanskje snart ogsaa kunne ringe ind i det nye samfund, arbeidets forjættede samfund — et arbeiderstyret, et socialistisk samfund!

Samtlige taler mottoges med demonstrativt bifald.

Ødegaard: Paa landsmøtets og forbundets vegne retter jeg en hjertelig tak til kameratene fra Sverige og Danmark og til Arbeiderpartiets representant for de gode ønsker, som er uttalt, og jeg vil haabe det maa vise sig, at vi i fremtiden vil være istand til at løse de opgaver som dette landsmøte har sagt at organisationen og dens medlemmer skal kjæmpe for. Det kan nok synes som om vi skal begynde at gaa veier, som der ikke er fuld sympati for av organisationen i de andre land, med hvilke vi staar i samarbeide, men jeg er overbevist om, at efter det lange samarbeide som der *har været* skal der mere til for at bryte det. De vil sikkert komme til at se det paa samme maate som os, at det ikke er formene, men *maalet*, som her har den avgjørende betydning. Og selv om veiene kan være forskjellig er der saa store fællesinteresser som binder, at i de situationer, hvor det er nødvendig vil man ogsaa *vite at række hinanden haanden til hjelp*, som det er gjort hittil. Jeg ber de svenske og danske gjester bringe med hjem en hjertelig tak til sine organisationer for at de har vist os den opmerksomhet at sende representanter hit. Jeg takker for det samarbeide som har været og ber dem medta som en hilsen og en forsikring fra os, at vi ogsaa i fremtiden ønsker at række vore broderlands kamerater en hjelpende haand, naar de kommer i den situation, at de mener at ha hjelp behov. Samtidig takker jeg Tranmæl som partiets representant og uttaler med ham haabet om et fortsatt godt samarbeide.

Vi staar nu foran avslutningen av Norsk Arbeidsmandsforbunds 14. landsmøte. Landsmøtet har foretat sine valg av tillidsmænd og styre, og naar det har villet bæere mig med det største og ansvarsfuldeste tillidshverv som forbundet har finder jeg at maatte si min hjertelige tak for den tillid som herigjennem er bevist. Jeg vil samtidig bringe en hjertelig tak for samarbeidet med de som nu trær ut og for den interesse de har lagt for dagen.

Den dagsorden vi har hat til behandling har været omfattende, og den har indeholdt spørsmål av den aller største betydning for organisationens fremtid. Vi er ogsaa klar over, at de fattede beslutninger vil bli tunge og vanskelige at realisere; derfor trænger forbundets tillidsmænd og styre al den støtte og hjelp de kan faa av medlemmene. De som er *tilstede* her i dette møte har en særlig pligt til at bidra alt de kan for at de fattede beslutninger kan gjennomføres i overensstemmelse med de for-

utsætninger, som ligger til grund. Jeg har ogsaa den tro og haab, at vi vil møte god vilje og forstaaelse av nødvendigheten av et intimt og godt samarbeide mellem tillidsmænd, styre og medlemmer. Da føler jeg mig forvisset om, at vi ogsaa kan magte de vanskelige opgaver vi staar overfor.

Det ser ut som en skjæbnens tilskikkelse, at dette landsmøte skal avsluttes i dette hus. For hvis de fattede beslutninger blir helt realisert er dette det *sidste landsmøte* vi avholder med denne sammensætning av forbundet. Jeg minder om at det var i dette hus at de mænd, som la grundstammen til Arbeidsmandsforbundet, saaledes for 27 aar siden og stiftet forbundet. La os *mindes* disse mænd, hvorav nu de aller fleste er vandret bort, med tak og ærbødighet! De forstod og kjendte sin tid, kjendte sin pligt og de krav som stilledes til dem av hensyn til fremtiden og de kommende slechter.

I dette hus er der gjennom tidene blitt fattet mange overmaade vigtige beslutninger. Men jeg er ikke i tvil om, at av de beslutninger, som er fattet her, er beslutningen om stiftelse av dette forbund en av de vigtigste som er fattet, set ut fra et organisationsmessig synspunkt. Hvad er ikke gjennom dette forbund utrettet gjennom aarene av agitations- og opplysningsarbeide? Hvor mange er der ikke som gjennom *Arbeidsmandsforbundet* er blitt vækket til forstaaelse av socialismen og arbeidernes sak? Og netop her er gjennom aarene de største kampe kjæmpet ut, naar det gjaldt at forbedre tilværelsen for det arbeidende folk og gi det like borgerlige rettigheter med de øvrige i samfundet. Det var da ganske naturligt, at de som saaledes for at danne dette forbund ogsaa saaledes i dette hus, som var arnestedet for det store nyrydningsarbeide som arbeiderklassen hadde tat fat paa.

Naar man vet hvad man gjennom dette forbund har kunnet utrette er det næsten vemodigt at tænke paa, at vi nu maaske for sidste gang er samlet til landsmøte for at fatte vore beslutninger. Men glæden og trøsten vil man finde rikeligt deri, at man vet at forbundet har løst sine mange og store opgaver paa en maate, som det har kunnet være sig bekjendt. Og dette arbeide vil alle tider staa i historien som et av de mest betydningsfulde avsnit i arbeiderbevægelsen i dette aarhundre.

Atter engang vil jeg rette en indtrængende appel til de tilstedeværende om at hjelpe til paa bedste maate med at faa de fattede beslutninger realisert og arbeide for at der blandt medlemmene skapes den størst mulige tro og tillid til forbundet og organisationen. Dette er en bydende nødvendighet hvis man skal magte at løse de opgaver man har paatat sig. Men da er jeg heller ikke i tvil om at vi ogsaa skal *magte* opgaven, hvis vi er enig i — som den danske kamerat uttrykte sig — *at løtte i flok*. Jeg mener at dette landsmøte ikke kan gaa fra hverandre før det paa en rigtig maate har tilkjendegit sig som et ledd i den store internationale arbeiderbevægelse, og det gjør vi ved at synge første vers av Internationalen!

Efter sangen erklærte formanden *det 14. landsmøte for avsluttet*.

Møtet hævedes kl. 6 eftermiddag.

